Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

Hist.
Sv.
Stanl.

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA.

Första Serien.

Konung Gustaf Den Förstes Registratur.

I.

1521—1524.

GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA.

PÅ KONGL. MAJ:TS NÅDIGA BEFALLNING

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA

AF KONGL. RIKS-ARCHIVET.

Första serien.

STOCKHOLM, 1861.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBL.

KONUNG

GUSTAF DEN FÖRSTES

REGISTRATUR.

I.

1521—1524.

STOCKHOLM, 1861.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

FÖRORD.

Sedan, med anledning af Kongl. Maj:ts derom aflåtna Nådiga proposition, Rikets Höglofliga Ständer, i betraktande af det stora gagn, som skulle beredas den historiska vetenskapen och forskningen i rikets häfder genom fortsatt utgifvande i tryck af sådana i Riks-Archivet och andra allmänna eller enskilda samlingar befintliga skrifter och handlingar, hvilka för fäderneslandets historia och för belysande af dess offentliga förhållanden vore af större vigt, för sådant ändamål beviljat erforderliga medel, och Kongl. Maj:t under den 20 April 1859 i Nåder funnit godt gilla och till efterrättelse fastställa det af Riks-Archivet för arbetets utförande i underdånighet framstälda förslag, hafva de förberedande åtgärderne i detta afseende nu hunnit bringas derhän, att första delen af detta arbete härmedelst kan till forskarens tjenst öfverlemnas.

Åt utgifvande i tryck af historiska handlingar, som tillhöra tidehvarf, hvilka ligga bakom konung Gustaf I:s tid, är det med så mycken omsorg behandlade verk, som är kändt under namn af Svenskt Diplomatarium, egnadt, och till planen för nu ifrågavarande arbete hör derföre,

att ej gå tillbaka utöfver nämnda tid. Den nu utgående delen, omfattande handlingar från åren 1521—1524, är begynnelsen af en serie, som är afsedd att innefatta konung Gustaf I:s Registratur eller det i Riks-Archivet förvarade s. k. Riks-Registraturet för nämnde konungs regering. För de äldre tiderna och särdeles för de första åren af k. Gustafs regering är Riks-Registraturet icke fullständigt. Man har derföre varit angelägen om att från andra, så väl allmänna som enskilda, samlingar söka göra verket så fullständigt som omständigheterna det medgifvit, och är för hvarje handling hänvisning meddelad till den samling, hvarifrån den är hemtad.

Beträffande de codices af Riks-Registraturet, hvilkas begagnande vid denna dels utgifvande ifrågakommit, må nämnas, att den, som signeras Riks-Registraturet A. 1523—1527, icke egentligen är Riks-Registratur, ehuru af gammalt så betraktad och i Riks-Archivets förteckningar benämnd. Den är i sjelfva verket biskop Brasks registratur, innehållande en samling afskrifter af så väl till biskopen ankomna, som från honom aflåtna skrifvelser, andra handlingar af vigt, protocoll öfver visitationer anstälda af biskopen, öfver domar fälda af honom m. m.; och i värde jemnförligt med det egentliga Riks-Registraturet samt fyllande mången lucka deri.

De under benämningen "*Bilagor*" upptagna handlingar utgöras af sådana, som, ehuru ej utgångna från konungen och rådet, likväl stå i omedelbart sammanhang med vissa

i hufvudtexten återgifna handlingar och tjena till förklaring öfver dem, eller ock kunna anses liksom substituera åtskilliga numera förlorade akter; varande äfven de flesta af dessa bilagor hemtade ur registraturen.

Bland de i denna del upptagna handlingar finnas åtskilliga, som förut blifvit i tryck utgifna. Då likväl de, som höra till denna kategori, dels såsom aftryck äro i mer eller mindre, icke sällan till och med i ganska hög grad felaktiga, dels ock i en mängd olika arbeten så spridda, att forskaren, derest i afseende å dem endast hänvisningar till de tryckta källorna här meddelats, skulle behöfva omkring sig samla enkom ett litet bibliothek för att complettera det i sådant fall ganska ofullständiga registraturet, och då dessutom flera af hithörande tryckta källor, i synnerhet de äldre, numera äro vordna ganska sällsynta, har man vid öfvervägande af allt detta ansett ett omtryck af dessa handlingar vara fullt rättfärdigadt.

Ombesörjandet af afskrifter, correctur och hvad mera till det egentliga utgifnings-arbetet hörer, har varit anförtrodt åt e. o. Amanuensen i Riks-Archivet, Philosophiæ Magistern V. G. Granlund, hvilken med synnerlig flit och samvetsgrannhet egnat sig åt detta uppdrag. Stockholm i Julii 1861.

J. J. Nordström,
Riksarchivarie.

1521.

Rådsherrarnes trohetsed.

Riks-Registraturet A, 1523—1527 (Brasks registratur) å titelbladet.

Iuramentum consiliariorum regni

Iak beder mik swa gud til hielp Iomfru Maria oc sancte Eric Konung at iak skal vara vor nadoge herre N: oc Suerigis rikis raad hull oc troo epter min yttersta makt med liiff oc godz Oc aldrig annat rada æn thet iak epter besta samuet mina kan tenkia rikena nyttokt vara Oc aldrik vare ther med i rad eller daad at noger innanradz skal mista liiff godz limmar eller æra eller varda oskeliga fongen vthan han se ther til laglica förwwnnin Oc huad som hanss nade eller rikisins rad mik befaler med breff eller bod lönliga holla eller i radzuiiss sakt varder skal iak hemligha holla oc aldrig noger man kwngöra Hans nade them eller Suerigis riike til skada Swa se mik gud huller Iomfru Maria oc alla gudz helgan oc the helgadoma iak aaholler.

I det uti riks-archivet befintliga Titulatur-registret tillägges efter rubriken (Juramentum etc.): "som dhe af ålder giort hafwa".

Hedemora den 23 Mars.

Från Gustaf Eriksson Wasa till Upsala dom-capitel om præbende åt hans capellan, herr Påvel.

Efter originalbrefvet, på papper, förvaradt i k. Riks-Archivet.

Debitis Meis Recommendacionibus &c Premissis Verdiige herrer Och gode wenner Beder Iach eder alle Ati wille wæl göre Och försee Thenne min Cappellan her Paa-

wel med then prebende her Jöns Petri Haffuer Haffth &c Och lather Honum niwthe thette mith breff tiil gode Han skal Som mich Hopas wara then Helge Kirke Och eder tiil tiænisth i alle motthe Som thet siigh wederbör Och i Huat motte Jach Kan Och förma wethe eders Och then Helge Kirkes beste skole i altiid Haffua mich vælwiliigh tiil Saa længe Jach leffuer Eder alle her med alzmectiigh gudh Befalendis tiil euigh tiidh Hasteliige Scriffuith i Henemora palm lögerdagh vnder mit Signet.

Göstaff
Ericson

På baksidan: Venerabilibus Viris plurimumque Commendabilibus Dominis D: Decano ceteris Prelatis et Canonicis Ecclesie vpsalensis Cappitularibus Amicis Suis Singularibus

Sigillet i kanten (litet, föreställande en vase) är ännu qvar. Årtalet är på skrifvelsen ej utsatt, men att detta bör vara 1521, kan slutas deraf att riksförest. uppgifves nämnde år vid denna tid hafva vistats i Hedemora (se Tegel Gust. I:s Hist. 1: 19), men ej något af de följande tvenne åren.

Upsala den 14 Julii.

Stadfästelsebref för Anders Simonsson (borgmästare i Stockholm) på frihet och frälse för tvenne gårdar i Wånga socken.

Efter en i k. Kammar-Archivet befintlig copia bland »Gambla Kiöpe-, Bytes- och Pante-Brefv». Förut tryckt i Kröningssvärds Diplom. Dalek. Suppl. pag. 30.

Jach Göstaff Erichson i Ribboholm vtuald Höffuidzman offuer Daler, Helsingeland, Gestringeland, Östergötland och Vpland, Gör witterligit, att iach aff synnerlige gunst och god willie stadfäster och fulborder the breff, som framlidne infödde herrer vndt och giffuit haffue thenne breffuisere Anders Simonsons hustru frijheet och frälse på Tuå gårder i Wånge sockn, hetendis Kätzlinge, Szå aff thet wälle then meenige mann i Rijkit mich befalet och tiltrott haffuer, fulborder och stadfester iach samme breff, att han the godz niuta, bruke, och beholle måå i frälse, så länge han leffuer. Ty förbiuder iach alle, ee ho the

helst äre, eller ware kunne, som för mine och rijkisins skuld wele och skole göre och late, Fougter och Embetzmenn, at i honom her emot hindre eller hindre lathe, wid then plicht, som Suerigis lag inneholler. Schriffuitt i Vpsale. die patronorum regni. Anno domini 1521. Vnder mitt Signet.

Westerås den 25 Julii.

Gustaf Eriksson, höfvidsman öfver Sveriges almoge, öfverenskommer med biskop Brask i Linköping om ömsesidig vänskap och hjelp, lofvar att ej bortgifva några förläningar i Östergötland eller med någon ingå förbund utan biskopens samtycke, att vidmagthålla kyrkans privilegier, att ej befatta sig med Ulfåsa gård, förrän den igenlöses af kronan, m. m.

Efter en afskrift i Peringsköld's Witt. Hist. o. Ant. Akad. tillhöriga »Excerpta Diplom.», bandet E 60—91, afdeln. 86.

Daktingan mellan war N. H. oc Biscop Hans i Lincöp:

Jak Gotzstaff Ericson paa Rydboholm höffuidzman öffuer Suerigx Almoga loffuar oc tilsiger verdigom Fader i Gudi Biscop Hans i Lincöp: thenne articlar her epter följer med saa förskäll at han vill vara en god Suensk Man oc hielpa till med makt rad oc daad beskerma siit Fädernes Rike, Först at iak vill ecke trengia Hans Nad tilsija hulskap oc manskap till Suerigx Rike eller noget thet Hans Nades äre är förnär, för varfrudag assumpcionis Marie saa at hans Nade innan thet vill oc ma seya oc scriffua up then hulskap oc Manskap han haffuer loffuat Kongen aff danmarch, Item at när hans Nade haffver sakt Riket oc mik hulskap oc manskap skal iak ingen giffua forläning j Östergylland utan Hans Nades samtykkio, Jtem vill iak oc stadfesta forsuara oc beskerma alle then helgo kirkes priuilegia Personer oc ägodelar epter mina macth saa lenge iak liffuer, Jtem at iach skall aldrig göra daktingan med nogen utlenskan herra eller andra till Rikxens eller min beskermilse utan Hans Nade skall varda

aatspord oc ther med inne besluten, Jtem at Jak skall aldrig binde bund med nogen Suenskan Herra friboren Man eller annan androm till skada, utan elska them alla vid alles theres gagn oc hielpe till venskap oc kerlig them i mellom epter mina förmagan, Jtem at iak skall aldrig lata eller städia mik eller annan befata sigh med Vlffaasa gard oc godz utan Lincöp: Domkirkes Förstandare til then tiidh thet varder igen löst för then summa thet är pantsat fore, Jtem at iak vill oc skall vara Hans Nades wen bade i nöd oc i lost i motegong oc medgong oc aldrig hans nad offuergiffua huar oc nar hans nad om trenger epter mina makt sa lenghe iak liffuer, saa lenge hans nad är Suerigis rike hull oc troo oc vill giöra mik thet samma, Jtem at iak skall ingom ther hans nad vill beföra för mik med mindre än then thet seger vill thet för honum sielffuer tillstaa oc beuisa, Jtem at iak skal tage oc anama Hans Nades godgerninger altid til en god mening utan andra lundom kan oppenbara beuisas, Till alla thenne förscreffne articler iak mik pa heder oc ära oc mina cristelica troo at holla utan alla falskhet arghet oc motseyninger sa hielpe mik Gud oc aldrig annars. Scriffuit oc giffuit i Vesteraars arum epter Gudz byrd Tusendhe femhundrade tiugu oc pa thet första, Sancti Jacobi appostoli dagh under mith Signeth.

Den ofvan citerade afdelningen af Peringskölds Excerpta Dipl. innehåller 18 folioblad afskrifter och utdrag, och har öfverskriften: »Liber Domini Johannis Episcopi Lincopensis (i runor). Eller Biskop Hans Braschz i Linköping Jordebook, Innehållandes Copier af Original-, Köpe- eller Bytesbrefven på dess Jordegodz, . . . extraherad af I. P. och publico offererad af Sonen 1722». — Af Peringskölds marginalhänvisningar finner man att nämnde »jordebok» är samma copiebok, som numera under namn af Codex Diplomaticus Braskii (men utan signatur), förvaras i Linköpings Bibliothek. Denna codex, en liten foliant i brunt skinnband, skrifven på papper med biskop Brasks secreterares, notarii publici, Hans Spegelbergs hand, och på hvarje sida försedd med marginalanteckningar af biskoparne Brask och Rhyzelius, innehåller nu blott 80 blad text, men har, enligt hvad ett af Spegelberg uppgjordt ännu i densamma befintligt register å lokalnamnen utvisar, blifvit stympad i slutet, och fullständig innehållit minst 103, kanske 133 blad. Också det af Peringsköld citerade titelbladet saknas. Innantill på första permen står: «Hunc diplomaticum librum, sed valde lacerum, mihi dono dedit. Rev. Dn. Canutus

Alfving, Pastor Bioerkebergensium, Linkopiæ die 9 April. 1721. And. Ol. Rhyzelius». — Ofvanstående dagtingan var upptagen å fol. 93 bland de nu saknade documenterne.

Askeby kloster den 13 Augusti.

Skyddsbref för Askeby kloster.

Aftryckt efter originalet på pergament, förvaradt i k. Riks-Archivet.

Jach göstaff Eriichson paa Ribbeholm wtwald höffuitzman tiil Swerighe Gør alle witerligit at Iach aff Synnerlige gönst och godwilie haffwer tagit annamedh och wndfongit Renliiffuens och gudelige jomfrur, abbedissa och menige Systeræ i askeby clöster med thiænere hion legefolk gord godz Rörlig eller orörligit huat thet hælst ær eller næmpnes kan vdj min och Rikisens hegn frid och fforswar besynnerliige at hegna beskærme frida forswara och fordæctinge tiil Rattha Och ther tiil wnner jac thöm XL mark saker at wpbæra aff theris landbor och thiænere sa lenge min godwilie tiil siger Thy fforbiuder jach alle e hoo the hælst ære eller wara kwnne ffor: ne clösterfruer eller naagon thæn som thöm tiil hörer her emot at hijndra eller hijndra latha mödha qwælie platzsa eller i nogon motthe fforfong at göre wed min och Riichesens Strenge hæmpd pliict och wrede Scriffuit j ffor: ne askeby clöster Sanctj ypolitj dag Anno domini MDXXI Wnder mijt Signet.

Sigillet, i vax, en vase mellan bokstäfverna G E, på vidhängande pergamentsremsa, finnes qvar.

Wadstena den 23 Augusti.

Riksföreståndaren tillåter Wadstena borgare att i Söderköping handla med främmande köpmän, sedan de legat der i 14 dagar, samt tillförsäkrar dem tullfrihet.

Efter originalet på pergament, tillhörigt Linköpings Bibliothek; omnämndt i Link. Bibl. Handl. 2: 245.

Jach göstaff Ericsson pa Rydboholm Sweriigis forstandere. giör weterliigit at saa Som wastena stadh och andra wpstæder ij östergiötland haffwer wariith wnt oc

tiillatiidh aff werdugiste werduge erlige herrer och godemen riikesens raad Tesliikis och riikesens forstandere ath the moghe och skola kiöpslagha ij Söderkiöpingh med the fræmende kiöpmen. Som tiit aff stæderna sökia likeruist likeruist Som med söderkiöpingx borgere, naar the ther i fiortan dagha ligat Haffua Tesliikis och at the skola tolfrij wara ij Swderkopungh æpther rykenses raadz breff innehollilse som the ther oppa haffwa Saa samtycker jagh och sadana theris preuilegia och wil wijd magt holla oforkrength ij alle mottho Thy forbiwdher jagh alle e hoo the helst ære besunderlicka Byfoothe borgomestare och raadh ij fornenda Stad Swderköpungh ij de mattho mödha qwælia eller forfangh göra forscreffna Wasthena borghare wed Rijchesens och mijna Strengia hempd plijcth och wredhe Scriffwit ij for:nde Wasthena Anno Domini MDXXI vigilia bartholomej wnder mijt jndsigle.

Sigillet, i vax, en vase mellan bokstäfverna G E, finnes qvar, inneslutet i en trädkapsel.

Wadstena den 23 Augusti.

Bekräftelse på Jönköpings stads privilegier.

Efter en afskrift i Broocmanska samlingen, tillhörig Witt.-, Hist.- och Ant.-Akad. Originalet, på pergament, finnes i Jönköpings Rådhus-Archiv.

Jach Gostaff Eriichson pa Rijdboholm, Swerigis Rycke[s] forstandare, gör allom wetherlighet, thet Jach aff sunnerlige gunst och godwilia haffwer taghit, annamet, och vndfanget Thromæn och vndersata, Borgomestare, Byfogitte, Raadmæn och menigheten ij Jöneköpung, medh hustru, barn, legefolk, garde, gotz, Rörligh och orörliget vdii mijn och Rijchesens heghen, fredh, beskerm, och forswar. Theslygis haffwer jagh vnth tiil lathit och samtycht, och medh thetta myth breff vnner, tiillather, samtiiker och fulbordher alle theris Stadz ffriihether och preuilegia, som thom aff Framlidnom Konungom och Rychesins forstanderom milleliga vnta och giiffna ære, vedh fulle macht ij alles theris

puncther, articulis och Jnneholdilse, ath blyffwa, forbiwdandis alle ehoo the helst kunne være, som for myna skuld och Rijchesens skole göra och latha, for:ne Byfogitte, Borgomestare, Raadmen och menighet pa persona, gotz, eller preuilegia och friihether at hyndra, hyndhre lathe, mødhe, quælia, plassza oförrettha, eller ij naaghen mattho forfangh at göra vedh mijn och Rychesens strenghe hempd, plycht och vrede. Giiffuit och Scryffwid ij wastena anno domini 1521. vigilia Bartholomei vndher myth Jndsigle.

Sigillet saknas.

Askersund den 28 Augusti.

Om utskylderna af Eds gård i Askersunds socken.

Efter ett aftryck i Loenbom, Historiskt Archivum, Sthm 1774, 1:sta st. pag. 9 af en afskrift, som uppgifves hafva funnits i Oxenstiernska nu flyttade samlingarne på Mörby.

Jagh Göstaff Erichsson Sweriges Rikes Förstandare gjör witterligitt atth effter then gode qwinne Hustru Brittha på Årestadh haffwer the thwå gaardher, som hon haffwer i Edh i Askerssundz Sochen lagtt wti en gaardh, och gjörs ther wtaff affradh, som wtaff en gaardh, och therfföre kan icke eller nagen aff redlighz begera atth then gode man ther paa sitter Lasse Nilsson som ther paa sitter, skall therwtaff stod-hesta hålla eller annor wtskyllninghar gjöra, mera en som en man, och uthaf en gaardh pleghar wtgjöres, hwarfföre [för]bjuder Jagh allom som fför mine skull willja och skola giöra och låtha honom här wtöffwer qwälie plågha eller offörretta i nogon måttha widtt mine plicktt och wredhe, giffwidtt i fför:de Askersunds Sochn, die Scti Agustinij Episcopi et Confessoris. Anno etc. 1521 wnder mitt Signett.

På baksidan: Enn Copie aff etth gammaltth Konungz Göstaffz Breff lydandes paa Edh i Askerssundz Sochen.

Ofvannämnda hustru Brita var dotter till riksrådet Christiern Bengtsson Oxenstierna till Salestad, hvilken tog en verksam del i sin tids statshvälfningar, och brordotter till erkebiskop Jöns Bengtsson O., samt var enka efter Knut Claeson Bitze.

Upsala den 1 November.

Qvittobref på uppbörden till Nils Wargh, fogde i Upland.

Efter det i k. Kammar-Archivet, bland en mindre samling bref från k. Gustaf I befintliga, mycket skadade originalet på papper.

[Jak Göstaff] Erichson j Rybboholm Swerigis Riigis forstande[re giör witerligit at] iak haffuer tagit oc annamet redhe oc regenskap aff — — — — breffuiseren Niels wargh paa then befaling han her til offu — — — — — bade for opbird och wtgifft hafft haffuer, thet iak honwm — — — michel Jwarson giffuer iak honwm nw frij, qwit, lædig oc löss — — — [r]egenskap ythermere görendes for mik, oc alle mine som paa for:nde regenskap tale wele effter thenne dagh. Til tess yttermere wisse och forwaring lather iak trökkie mith Signet aa Ryggen for thette breff Som scriffuit ær j Vpsale alle gudz helgone Dag annodomini Millesimoquingentesimoxxprimo.

Sigillet på baksidan föreställer en vase mellan bokstäfverna G E.

Söderköping den 29 December.

Riksföreståndarens och rådets öppna bref och berättelse om konung Christierns tyranni, ställdt till påfven, kejsaren och hela christenheten.

Aftryckt efter en afskrift på platt-tyska i en k. Riks-Archivet tillhörig copiebok i liten folio, inbunden i press. skinnband och signerad: W J. 11., till största delen skrifven med biskop Brasks secreterares, Hans Spegelbergs handstil, fol. 75 v.—79.

Van der gervsame thyrannissche miszhandelinge, so koningk Christiern des nhamens de ander van Dennemarcken, im Rike to Sueden beganghen hefft

Allen vnd iewelcken, watterley hocheytehre vnd werde, condicion, hoges edder nedder standes dat desyn geistlikes edder wertlikes, den desse iegenwerdige bref vorkumbt, de ögne sehn hören edder lesen Entheden wj Gustaff Eriksön Gubernator vnnd ander geistlike vnnd wertlike Reder des Rikes to Sweden vnse willige denste, fruntliken ok gunstigen grut vnd wes wj gudes vormö-

gen, na eynes iewelken werde, ere, stant vnd condicion alletiidt touorn vnd doen iw allensambt, vnd eynen iewelken in sunderheyt hyrmede denstlick fruntlick vnd gutlick weten, dat wowol vormals de dorchluchtigste grotmectige köningk vnd here her Cristiern des nhamens de ander konick to dennemarken etc nicht mit rechte, effte vth friem köre wo sick dat wol gebört hedde erwelt, sunder benödichter geweldiger wise, alse scholde he eyn könick to Swedenrike sin ingedrungen des de hochwerdigesten vnd hochwerdigen in god vädere erwerdigen vnd werdigen Eddelen, gestrengen, vnd erbaren Ertzbisscop bisschope vnd prelaten heren, Rydderschop vnd adel vnser seligen vörfaren, eyn deyl in god vorstoruen ok vnser noch eyn deel im leuende, myt todaet der stede vnd gemeynen mans sulkes Sueden Rikes, tho gelegener tiid myt erschreklicheyt vnderkommen vnd hebben sick vnd vnss bedunken laten dat sulke erheuinge vnde benödigede indrenginge dar dorch de stende sulkes Rikes eres fryen körrs berouet worden, van gades vnd recktes wegen, nicht bestand mochte ock wrden se vnd wy dar dorch vnser hergebracter friheyt ehre vnd gerecthicheyt, geweldichliken beschediget entsettet vnd berouet Vth velken vnd andern ehafften vnd groten orsaken dethoschriuen, dysser tiid vele tho lange vallen wolden hebben se vnd wy, alse des Rykes Reder Stende vnd gemeynen inwonere, dem ingedrungen, vörmeenten gekoren to Sueden der införigen kröninge, saluinge vnd huldinge, nicht vnbillich vorgewest darwmme is syn köninglike werde vorlopener tiidt myt heres krafft in dat Rike to Sweden getogen in meninge sulke bedrenglich vornemendt, mit geweldigem rove vnd brande erworginge, morde vnd dotslande vo darna geschen yn sine crafft to forende Ouerst als syne Ko: vngnade öhren willen myt gewalt nicht schaffen mochte vnd befunden dat ohne de noeth vnd kummer wedderwmme vth dem Ryke to Sweden drengen wolde

Is syn Ko: [M:] myt sunderlicher hynderlyst vppgutlike handelinge gefallen wo owerst syn Ko: vngnade vnser vnd des Rikes to Sweden deszmals so mechtich alse wy to der tiidt syner vnde der synen weren mochte gheworden syn so hedde vngetwifelth de sulue syne vngnade de grwsame vngelofflike miszhandelinge alse he darna beginck bewisede vnd fullenbrakte dessuluemmals beghangen Nu is here Stein Sture mylder gedechtnisse tho der suluen tiidt des Rikes tho Sweden Gubernator gewest vnde myt thodaet des Rikes Redern sulken Köninchlichen worden de byllichen gegruntfestet vnd nicht wandelbar wesen scholden Denne jnn sulkem hogen ampte der Köninchliken ehre scholden neyne wannicht anders, den vth demme gemöte Köninchlikes herten tho reden geboren wyl gantzen gelouen gegeuen vnde syck myt synen Ko: vngnaden inn eynen gutliken handel gelaten vnde syner Ko: Grotmechtikheit tho ingange des handels tho sture syner vnd der synen erholdinge vnd lyues neringe myt eynen merchliken tal ossen vnd rynder voreret alse nu de handel vpetlike artikel begrepen ys vorlaten dath men tho fullenthe ginge sulker handelinge eyn parthye der andren Gisler edder börgen genant stellen schollde also dat de vam ryke tho Sweden de öhren Könincklikеr M: in dat Skip vnde leger vnd syne Kö: M: de öhren dem gubernator in de stat Stocholm skikchen scholden vnd wolden alse sick nu de gislere edder borgen genant tho beyden delen welke gisler tho angesettheder tiidt twischen demme Koninchliken leger vnd skepen vnde der stat Stocholm begegent vnde gewesselt hebben sick de Swedeschen vorordenten strakkes vp guden koninchliken gelouen in de sloet vnd an des koninges schep faeren vnd dar in nemen laten Ouers de denschen verordenten, Hebben sick etlicke tidt verachtert vnde do se sick bedunken leten dat de Swedeschen by Ko: werde schip sy mochten Hebben se sik strackes weddervmme na des köninges flote vnde schepe gewandt vnde tho demme

gyselmale edder burghe stedhe nicht gefoget, vele weniger syck na dem vorlate geholden vnde alse Ko M de wint gefuget hefft syne vngnade öhre segel vptheen laten, sulke Swedesche verordente szo in thouersichtigen Ko: gelouen tho ömhe gheschicket vnd gekamen myt sick in vorwentinge sulkes gelouens tho dennemarcken gefurt vnde in vo[r]varinge genomen szo lange dat de almechtige godht my deme itzigen gubernator vth sulker bestellinghe myt vorlopinghe der tidt, vth dennemarken geholpen hefft Offt nu sulkes vth Köninglikem louen edder bösen vngelouen vorghenommen geuen wy pawestlicker hillicheit Keyserliker maiestat vnde allen Löueliken christliken köningen alse den öuersten höueden der hilligen christenheit allen Chörförsten, forsten vnde sliktes allen stenden geystliken vnde wertliken de vnpartiesch mogen geachtet werden thoermeten, Darna im iare na der gebort Christj Dusend viffhundert vnd eynvndtwintigesten hefft gernante Ko: vngnade van Dennemarken auermals öhre krigeslüde tho vöthe vnd tho perde in dat Rike to Sweden geschicket de stadt Stokholm belegert, dar suluest vmmelangsschäre, rouen morden bernen vnd doetslagen laten vnd darna tho syner beqwemen tiidt myt eynen groten anthale volches vnd vele schepen thom krige bereit personligk gefolget im meninge de stadt Stokholm vnd dat Rike tho Sweden alszo myt dem swerde tho vorouerende welcks öhme ock entstanden hefft sick syn Ko: vngenade in maten wo vor in fredes beropinge tho gutliker vnderhandelinge ouermals erbaden den Electo van Linchöpinge de denne ock van den Swedeschen Gyslaren, welke van demme köninge gefenclikk enthollen, so lange dat öhne syn Ko: vngenade alszo gefangen weddervmme myt sick in Sweden foerde myt hogen gelofften vnde veler gnediger eerbedinge dar tho vormocht dat he sick twischen selighen herren Steyn Sturn nagelaten wedewen de do thortiidt noch eyn deell der Schlote vnd de stadt Stokeszholm der kronen van Sweden

tostendich Innehadt vnnd des Rikes reden, so vhele der domals tom hollem gewest gutliker wyse vnderredet vnd na langer vnderhandelinge so vele hoger gelöffte thosage vnd vorstrostinge alles Ko: vngenade gehete vnde beuhel gedan dat men vor dat erste vp den koninckliken van sick gesackten geloffuen so vele erlanghet dat de genante vrouwe myt thodaet des Rikes Reden bewilliget hebben Wo sick Ko: M: na older här gebrachter gewonheyt dys rikes tho Sweden vnd Ko: geböre de gesette vnd ordeninge des Rikes verwilligen vnd dat beneuen sulkes vnd dat Rike tho Sweden vnde de inwonere by allen olden fryheyden priuilegien vnd gerechticheyden laten vnd alle vngnade vorgeten In vngnade edder argwan nummermeher gedencken, ock neynerley wyse vreken, Lauen vorsegelen, vorbreuen, vnde sulkens vp dat hyllige Sacramente to gade vnd den hylgen sweren wolde, weren se nicht vngewilliget syner Ko: M: tho eheren vnd dersuluen ock öhne vnd demme Swedeschen rike allenthaluen tho rouwe vnd freede vnangesehen dat syne Ko: M: thom Rike tho Sweden gar nein bestendigh recht hedde syne gnade tho eynem köninge vnd heren anthonemende alle gebreke synes rechtens tho vorfullenden Den Khor eheligen tho makende, tho beleuen vnd tho befulworden Jnthouören tho krönende tho saluende vnd dar suluen alse öhrem Köninck tho huldigende vnd gehorsamliken vnd öhme tho leuende Dat alles hefft syn Ko: vngnade alse syn geberde, skynde myt frölicheit vnd hoger danckseggінge angenamen gelauet vnd na der lenge wol extendeert vorsegelt vp dat hyllige Sacrament tho gadhe vnd den hylligen gesvorn wo dat syner Ko: M: breue dar vp gegeuen vnd tho syner tiidt wol an dag gebracht werdan schall clerlikon vthwiset Dar wp ys syn Ko: M: vor eyn Koninck tho Sueden gekoren Rikes reden vnd allermennichlick de des tho donde hadden vnangesehen der vorbegangen Swinden myszhandelinge entfangen myt der procession vnd groter herlicheit wo denne

eyn mechtigen christliken Köninge wol gethemeth dorch Geystlike vnd wertlike prelaten des Rikes rade sampt demme gemeynen volcke angenamen vnd ingevöret Ouerst so balde syne Ko: M: tho Stockszhollem in de stadt gekamen vnd der suluen mechtik gewest, hefft de synen dorst myt vorgetinge christlikes blodis gelösschet galgen vnd rader vprychten, hangen vnd wörgen Laten vanstundt dar na eynen dach syner K[r]öninge angesettet vnde dar tho alle Sweden rikes geysliken vnd wertliken herskup prelaten heren rydderskup adell manskup den raedt der stadt Stochollem ock vrouwen vnd Juncvrouwen wedder vorschreuen tho ghaste geladen welke alse de gehorsamen im gelouen vnd guden truwen sulche syner M Kröninge tho eheren vpt stadtlikeste so vele eynes iewelken vörmögen erschenen alse nu syn Ko: M: de suluen etlike dage tho sulchem statlikem feste by syck gehat herlichen vnde woll tractert also dat sick ein iewelik nicht anders den gnade gunst vnd alles guden tho syner Kö: M: vorhapet vnd vörmodet hadde vnd alle minschen godt den heren ghelauet hefft syck de sulue ertogede gnade amme drudden dage sulcher gesterye vnder aller frolicheit tho hefftiger vnd vngestumeder vngenade Jnn navolgender wyse gehandelt welkes he by sick betthe tho der suluen tiidt vorborgen gehat gantz leyder eropent Also dat syn Ko vngenade twe bysschope vnd ander prelaten geystlick vnnd wertlick heren Riddere Riddermetinge manne vamme adell vnd ander redelyke lüde vnder sölker wertschop vnd frölicheit fenclik annhemen in de thorne werpen de suluen volgendes dages vnbeklaget vnbeskuldiget ane alle vordrege edder angethögede oersake vngehörder anthwerde vngebicthet vnd vnberycthet vp den markede tehen vnd öne allen de köppe aff hownen hefft lathen Der geystliken in eynen der eddelen vnde ryddermetigen Jnn den anderen der anderen börger vnd knekte Corpora in dre merchlike hupen tho werpen vnde so etlike nacht vnd

dage vor den vnuornufftigen deren in menunge se tho errytende lyggen tho laten, vnchristliker wyse beuolen vnd nha vorlope etliker tiidt de doden lychama vth der stadt thoforende Seligen hern Stein Sturen de tho der suluen tiidt lenger den eyn halff iar doet vnd vnder der erden gelegen den de almechtige god gewe thor salicheit gerichtet myt eynem halffierigen kynde szo by öhme geleghen vptograuen vthtoforende vnd vnminschliker wyse myt den anderen Corporen tho vorbrennende bestelt Jtem twe vnmundige kynder dat eyne sösse dat ander negen Jaer olth by den heren vp tho hangen vnd öhre höuede in syner iegenwardicheit ock aff toslande grwsanthlich vnd vnbarmhertiger vysze verschaffet Item Söuen prester welker möncke gewest de vp then dach öres leuendes vnd dodes mysse geholden vnd dat hillige werdige sacrament geconsecreret hadden tho vördrenken wo den gescheen oc etlike frame lüde szo säliken heren Stein Sturen erlichen vnd wol gedenet ahan alle orsake tho verdelen alze och gescheen ghebaden vnde alles wes syn Ko: vngnade Tyrannisches dinges mer den hyr Inne anghehoget vnde vmme korte willen vorbleuen erdenchen konde vnchristliker vnde grusamer gestalt myt mordh doetslande köppen worgen vnd vordrenchen Geystliker mans Closter Juncvrouen vnd ander personen vorgenhamen oc etlike vrouwen vnd Junchvrouwen van den besten des rykes vnd sunderlich herer Stein Sturen seligen gubernators nagelaten wedewen oc een deels orer kynder venchlich na Dennemarken vören laten Dat wj nicht weten konen yfft se leuendich edder doet syn öuerst wol tho besorgen eher thom dode gefordert den des leuendes gegundt Dar mede hefft he alse der vpgegrauen oc der ander corper haluen de dorch godt geryctet veren (alsze vy hapen thor salicheiz jnn syner almecticheit gerichte) wreuelich gegrepen hee heff och der dener gades wedder der hylligen kerken vnde alle christelicke ordeninge der Bischoppen vnnd pre-

ster ock der eddelen vnd vneddelen welckem hee alse eyn Koninck vnd here ghelauet vnd gesworen hadde Dat vnschuldige bloet thouorgeren nicht geschuwet Dar mede hefft he syne Köninchliche hocheit vnd ehre, nicth aleine besmyttet sunder myt dem vnschuldigen christliken blode gantz erdrenket affgewaschen vnd van sick geworpen Syne eyde so he vp dat hyllige sacramente gesworen nicth aleyne vorgathen denne gar vnde vp dat aller hogeste openbarlick dar iegen gedhan Syn segel vnd breue myt sulcher grwsamheit vnde Tyrannisker daet gar verlochent ¶ Alse nu dat gerychte vnd geschrey vthgebreydet is nemant imme Rike tho Sweden ghewest dem sulche grwsame vnchristlike vnmilde Koninges daet verstendiget Se hebben sick alle stunde des bytteren dodes vnnd swlker marter imme angestliker sorge befructhet Eya aller hyllygeste Vader powest vicarius christi vnd allergnedegeste Keyser der christenheit högeste vaget grotmectigen gnedigesten gnedigen vnd gunstigen heren vnd leuen fründe alle christlouigen framen lüde Wo is sulkes van eynnem Köninge edder fórsten imme der christenheit edder noch vom den heydesschen Tyrannen so vele grwsamer Tyrannie beschrewen edder ghehorth Wo mach men dyoclecians maximians vnd anderen erschreckliken Seuition vinden dysser grwsamheyt groter edder der geliken vnd wowol de den christliken hylligen vnde mynschen vele plage vnde meningerley bytterer martir angelecht Soo hebben se doch tho neyner riid öhre truwe vnd gegeuen gelouen vnd sekerheit gebraken Men vindet ock dat sulue hütiges dages by den Turcken vnd vnlouigen nicht se hebben tho neyner tiidt de doden Corpore de szo lange beerdiget gewest vpgegrawen vnd de vorbrant edder darynne seueert edder och tho neyner tiidt nemandt thor marter edder then dodt hynderrugge vngehordher vnd vnbeantworder szaken Alsze desse könick gedaen verdömet weme scholdhe des nicth erbarmen Wo is doch den vndersaten des Rikes tho

Sweden mögelick sulke grote gewaldt vnnd ouerdaet tho vordragen Dat se eynen konick de doch eyn sterfflick mynsche ys, meer wen godht den allmectigen, acthen edder fructhen scholden Demna syn wj vnd alle geisliken vnde wertliken stende sambt der ghemeinheit des Rikes tho Sweden vth angetogen groten ouermutigen gewalt gedrungen vns wedder sulken vnchristliken koninck tho sperren vnd dat Joch syner Tyrannie alsze byllik vnd wj gade demme almectigen vnser selen, lyue vnd gud schuldich syn, aff towerpen vnd vnss, den vnns eyn dels vnsze lyfflicke vader brodere vnd vedderen öheme vnd angeborne fründe dörch synen beuel affgemordet vnse systeren vnd angeborne fründynnen vencliken in dat elende vnd thom dode geföret vth synem gehorsam tobreken vnnd mögen öhne nicht anders acten vnd holden alsze gades vnd der hyllugen christliken kercken vnnd vnsen vyend vnnd hapen vns werde nyemandes de kristlikes vnde redlikes wesendes sy dar jnne verdencken De wyle wj denne vth gemeyner sage erfaren dat wj van etliken de sulches des koniges vnmynsklikes vornemendes vnd wor vmme wj vns wedder öhne gesporret neyn eygentlik wetendt hebben derhaluen vordach vnnd vnbylliker wyse tho reden gesettet werden So hebbe wy tho erkentnisse erfaringe vnde vthbreytnisse der warheit oc vnse entschuldiginge dyssen vnderrykte in dat lyckte tobringende vorge[n]hamen vnd vtgan lathen Myt vnderdaniger denstliker fruntliker vnd flytiger bede Juwe paweslike hillicheit vnd Key: Ma: Souern dysse vnse schrifft an den suluen vndertheniclik gelanget, och Juwe andren Köningen Grotmectigen Chörforstliken förstlike gnade leeffte vnd vruntscope vnnd gy alle geystlike vnd wertlike de alle vnd eyn iewelke vnse alletiidt in vorsekerden vnd voligen örden der vorangetogeden stüke anklag antwordt vnde noturfftiger bewisinge derhaluen rechte thonemen vnd thogeuen mechtig sin schölen Gy willen Juwe des genanten köninges Cristierns van

dennemarken grothe gewalt vnde vnrecth dorch godt erbarmen lathen vnd vnss vnser nothwere vnde reddinge gnedichlik fruntlik vnde susz im besten entskuldugith holden Vnd wo dat stadt hefft genedichlick gunstlick fruntlick vnd gutlick entschuldigen ock dusser vnser beklaginde der wy vnns langetiidt häre myt merern vnd wydern artikelen denn hyr ynne angethoget alleyne vmme körte willen vormeden tho des Koninges versconinge vnde sunderlikes Key: M: vnd des köningliken amptes werdigheit tho eheren entholden hebben In vorhapeninge he hedde sick eyns beteren gedacht vnd de dinghe myt vns vp ander mathe gestellet Juwe ock wedder vnnss vnd de vnsen etues vorthonemende nicth laten bewegen Nach demme nw syn pharaonische herte gantz erstocket mögen wy der warheit nicht swjgen Darneuen ock yffte wy in dessem vnnsem schriwen etliker scharper wort de eynem framen rectuerdigen Cristliken Koninge tho thonemen So wj doch (godt hebbe loff suluest wol wethen) nicht bebört gebruket hedden So ys vns doch sulke grote ouerdaet vnd gewalt szo sere behertiget dat wj anderen beschonligen wordt darto nicht gebruken vnnd de varheit vordunkelen könen Denne tho vnser nottorfft genedichlik gunstlik fruntlick vnd gutlick bedencken Dat geboret vns vmme Juwe pauestlike hillugheit Keij: Ma: hogheit koninckliken Grotmecticheiden Chorförstlicken förstlicken gnaden vnd vmme Jw alle geystlike vnd vertlike na eynes iewelken stande ehere vnd werdicheit tho vordenende thovorschuldende vnd in allen guden thobedenckende Des tho meren orkunde der varheit och bestandicheit dysses vnses vtscrivendis hebbe Jch Gustaff Erichson Gubernator myn egen vnd wy anderen geistlike vnd vertlike Reder tho Sueden Des rikes Jngesegele welkes wj wns alle inwoner des Sueden rikes sampt vnd besunderen mede gebruken wp dyssen breffue gedruket De gegeuen is in vorgemeltem rike tho suderchöpinge vp then negen vnnd twintigesten dach des Maen-

tes decembris nach vnses heren christi bebort vefteinhundert darna jn dem drevndtwintigesten iare.

Dateringen 1523 är tydligen oriktig, enligt hvad orden »Gustaff Eriksön Gubernator» utvisa. E. M. Fant uppger i sin disp.: Diarii Crit. Hist. Gust. I. I: 1. årtalet 1521, till hvilket det ock torde böra hänföras, helst ingenting deri förekommer om de under följande år timade tilldragelser.

Öfversättning af näst föregående.

Efter Bilag. t. Hadorphs Svenske Rijm-Krönikor, sid. 467—474. Äfven tryckt i Stjernm. Möt. Besl. I: 22—28.

The Swenskas affgångne Skrifwelse, angåendes the grufwelige Tyranniske gärningar, som K. Christiern, then Andre medh thet nampnet, ifrån Danmarck, bedrifwit hafwer.

Alle och hwar och en i synnerheet, aff hwad Condition och Ständ the hälst wara måge, ware sig Andelige eller Werldzlige, then thetta wårt Breff förekommer, Tilbiude wij Gustaff Erickson Gubernator, sampt flere Andelige och Werldzlige Rådh vthi Swerige, wår willige tiänst, wänlige och gunstige Helsan, och hwad gott wij yttermera förmå. Gifwandes Eder alle och hwar i synnerheet här medh wänligen tilkänna, at ändoch then Stormächtige Högborne Furste, Konung Christiern then Andre medh thet namnet, Konung vthi Danmark etc. icke medh någon Rätt och aff itt fritt Waal, som hade wederbort, vthwald: Vthan medh wåld, lijka som skulle han wara en Konung i Swerige, sigh inträngdt hafwer; Hwilket the Högwärdigste, Högwärdige i Gudi, Ährewördige, Hederlige, Ädle, Stränge och Ährlige Ärkiebiskoper, Biskoper, Prælater, Herrar, Ridderskap och Adel, wåre S. Föräldrar, vthi Gudi affsomnade, och en deel ännu i Lifwet, medh Städernars och menige Mans vthi Swerige hielp och bijständ, hafwe vthi beqwemligh tijdh förekommit och förebygdt, förmenandes at sådan vphöyelse och intrång, som vthöfwer alle Rijkers Natur hafwer ey allena theras frije Waal, vthan jemwäl theras Frijheet och Rättigheet beröf-

wat och frântagit, icke kan medh Gudh och rättwijsan hafwa något bestånd. För hwilke, såsom och andre flere wichtige Orsaker skul, som alt för widlöfftigt wore här vptekna, wij, såsom Rijksens Rådh, Ständer och menige Inbyggiare hafwe then förmente intwungne Konungen i Swerige, Item, hans Införelse och Kröning, icke vthan Skääl, förhindrat: Ty är H. May.tt för någon tijdh sedan medh en stoor Krijgzmacht dragen in vthi Swerige, vthi thet vpsååt, at han medh Rooff och Brand, Mord och Dråp (effter såsom skedt är) the Swenske wille vndertwinga. Men tå hans Kongelige Onåde förmärkte, at han icke kunde fulkomna sin wilie medh wåld och macht (ty Nödh och Bekymmer wille twinga honom vthur Swerige), hafwer H. May.tt ganska illisteligen slagit sigh til en godh och wänligh Dagtingning. Men hade hans Kongl. Onåde blifwit oss tå så mächtigh, som wij wore honom, så hade, vthan twifwel, hans Onåde the Ochristelige Ogärningar, som han thessförvthan begångit och bewijst hafwer, widh then tijd icke satt tilbaka.

På then tijd begaff sigh Her Steen Sture, S. vthi ihugkommelse, Gubernator i Swerige, medh Rijksens samtycke, vppå Kungelige Ord (som medh rätta borde wara fasta; Ty vthi ett så högt Embete och Konungzligh Högheet skal icke wara någon Ostadigheet, och ingen Konungzligh Munn bör annat tala, än thet Hiertat menar) medh Hans Kongl. Onåde vthi en wänligh Handel, och förährade honom medh ett anseenligit taal Oxar, ther medh at vppehålla sitt Folck. När nu thenne handel war vthi några Articklar författat, bleff för gott funnit, at then ene Parten skulle sättia then andre Gisel och Borgen, så at the Swenske skulle förskicka the sine til Hans May.tz Skepp och Läger, och Hans May.tt ther emot sina til Gubernatoren i Stockholm.

Sedan nu samma Gislare wore aff bägge Parterne tilnämde, både the, som skulle draga til Kongl. May.tz

Skepp, så wäl som til Stockholm, hafwa tå the Swenske på godh Konungzligh Troo och lofwen begifwit sigh til Konungens Flotta, men the Danske fördrögde sigh något; Och tå the förmärkte, at the Swenske woro vthi Skeppen, höllo the intet Affskedh, at tilställa them sina Gislare, vthan the begåfwo sigh tilbaka til sine Skepp igen. Och effter Hans Kongl. Onåde fick godh Wind, lät han hissa Segel, och togh the Swenske, som på godh Konungzligh Troo och lofwen sigh til honom förfogat hade, emot sitt egit Löffte medh sigh til Danmark, ther han lät sättia them i förwaring, in til thess Gudh Alzmechtigh migh, nu Gubernator, vthur samma Hächte halp och förlossade. Om nu sådant är skedt aff Konungzlige Troo eller ond Otroo, låte wij Påfwens Heligheet, Keyserlige May.tt och alle Christelige Konungar, såsom the högste Hufwuden vthi Christenheten, alle Churförstar, Förstar och alle Ständer, Andelige och Werldzlige, som månde wara opartijske, ther om at döma.

Något ther effter, nembligen Åhr MDXX. förskickade förbemälte Kongl. Onåde sitt Krijgzfolck, både til Foot och Häst vthi Swerige, och belägrade Stockholm, och betedde sigh ther rundt omkring medh Rooff och Mord, Eeld och Brand. Han sielff kom och en liten tijdh ther effter, medh en stoor hoop Skepp och en Krijgzmacht, i egen Person, i then acht och mening at intaga Stockholm och Sweriges Rijke medh Swärdet: Thet honom doch slogh feelt. Hans Kongl. Onåde tilbödh sigh åter, såsom tilförenne, til wänligh Handel igenom Electum aff Linköping (som war en aff the Swenske Gislare, then Kungen hade fängzligh bortfördt, in til thess Hans Konungzlige Onåde åter förde honom medh sigh til Swerige) medh stoor tilsäyelse och nådigh tilbiudelse. Thenna Electus förmåtte så wijdt, at imellan S. Her Steen Stures effterlåtne Änkia, som på then tijden hade några Kronones Slott och Stockholms Stadh vthi sitt Wåld, och Rijksens Rådh, som tå

wore i Stöckholm, förmedels store tilsäyelser och förtröstning, alt på Konungzligh Onådes Mandat och Befalning, at thet bleff wänligen afthandlat. Och til thet förste, på Konungzligh Tilsäyelse och Troo så mycket vthrättat: At wälbemälte Änkia, medh Rijksens Rådz bewilning hafwer sigh så wijdt förklarat, at ther Hans May.tt wille effter forna Konungars Sedwänior, som hållas vthi Swerige, theras Lagh och Rijksens Ordinantier samtyckia, och ther brede widh låta Rijket och alle Inbyggiarna blifwa widh theras gamle Frijheter, Privilegier och Rättigheet, slå all Onåde vthur Minnet, och emot them intet argt efftertänkia, Ey heller at hämna sigh, ther til medh sådant Löffte försegla, bebrefwa, och yttermera på thet helga Sacramentet widh Gudh och alle Helgon swäria; Så wore the til sinnes, Hans May.tt til ähra, och Swerigis Rijke til Fredh och Rolighet (oansedt Hans May.tt alzingen fast Rätt hade til Rijket) honom at vthwälia til en Konung, confirmera, införa, kröna, och såsom sin Konung, hylla, swäria, och hörsamligen vnder honom lefwa. Hwilket hans Nåde medh stoor glädie och tacksäyelse (som man intet annorlunda märkia kunde) hafwer wedertagit, förseglat, och på thet helige Sacramentet widh Gudh och alle Helgon swurit, såsom H. Kongl. M.tz Breff ther på gifwit, och i sin tijdh wäl skal framkomma, klarligen vthwijser. Ther på bleff H. M.tt vthwald til en Konung i Swerige (intet achtandes hans förr bedreffne Ogerningar) och medh enkannerligh Process och stoor Härligheet både aff Andelige och Werldzlige Prælater och menige Man, som en mechtigh Christeligh Konung wäl höffdes, antagen och införd.

Men sedan H. May.tt war kommen vthi Stockholm, och blefwen samma Stad mächtigh, hafwer han än tå icke vthsläckt sin Torst at vthgiuta Christeligit Blodh, låta vpresa Galgar och Stegl, hängia och ihiälslå. Ther på han strax berammade en dagh, på hwilken han wille krönas. Til hwilken Kröning han lät förskrifwa och til gäst

biuda alt Swerigis Rijkis både Andeligit och Wärdzligit Herrskap, Prælater, Herrar, Ridderskap, Adel, Manskap och Rådet i Stockholm, thess förvtan Fruer och Jungfruer, hwilke alle på thet härligste, hwar effter sitt ämne och förmågo, på godh Troo och Lofwen, och H. M.tz Kröning til ähra, vnderdånigst kommo tilstädes.

Sedan nu H. Kongl. M.tt hade vthi några dagar behållit them hoos sigh, härligen och wäl tracterat, at hwar och en sigh intet annat förtröstade och förmodde, än Nådh, Gunst och alt Gott aff H. May.tt, therföre och alle Menniskior Herren Gudh lofwade och tackade: Tå förwandlade sigh then store Nåden på then tridie Gästebodzdagen, äfwen på then tijden the wore som lustigst, vthi en stoor wanartigh Onåde, ther medh påskijna låtandes, thet han vthi en lång tijd hade hållit hoos sigh fördoldt.

Han lät på samma Gästebod och glädie fånga och inhächta twå Biskopar och andre Prælater, Andelige och Wärldzlige Herrar, Riddere och Adelsmän, sampt andre flere redelige Män, och dagen näst ther effter okärde och förvthan all Brott och Skuld, Reeda och Skrifftermåål, på Torget föra och halshugga, the Andeligas vthi en, Riddersmännernes vthi en annan, och menige Borgares Kroppar vthi then tridie hopen kasta låtit, såsom och befalt them ther vthi några dygn at liggia qwar, förmenandes, oskälige Creatur och Bestar skulle them ther förtära. Något ther effter fördes samma döde Kroppar vthur Staden. Bleff och widh samma tijdh S. Her Steen Stures Lijk, som tå allareda hade öfwer itt halfft Åhr legat i Jorden, och ther jämte itt lijtet halfftåhrs gammalt Barn vpgrafwit, vthfördt, och effter hans Befalning på itt omenniskligit wijs vpbrändt. Item, tuu omyndige Piltebarn, thet ena om sex, thet andre om nije åhr, låtit widh Håret vphängia, och vthi hans närwarelse halshugga. Item, siw Prästher, som hade warit Munkar, och äfwen samma dag hållit Mässa, och thet helga Sacramentet consecrerat, dränkia

låtit. Sedan lät han och några ärlige Män, som tilförenne hade troligen tiänt S. Her Steen Sture, qwartera. Jagh wil förtijga alt annat Tyrannij, som hans Kongl. Onåde bedreff, och här icke kan til pricka beskrifwas, särdeles medh Ochristelige grymme Bedriffter, medh Mord, Dråp, Halshuggande, Hängiande och Fördränkiande, them han emot Andelige Män, Kloster-Jungfruer och andre Personer öfwade. Han hafwer och aff the förnemste Fruer och Jungfruer här i Rijket, och i synnerheet Her Steen Stures effterlåtne Änkia, samt några hennes Barn låtet föra fängzlige til Danmark, så at wij icke wete, om the äre lefwande eller döde, men befruchtandes at the äre döde, ty han them at lefwa missunt hafwer.

Och medan han således the döde Lijk, them Gudh allerede til Saligheet hade hädan kallat, emot all godh Ordning hafwer låtit vpgräfwa, och ther medh handlat Ochristeligen, ther til medh emot then helige Kyrckiones och all Christeligh Ordinantz låtet afflifwa Gudz Ordz Tiänare, Biskopar och Präster, jämwäl Riddersmän, och emot thet han, såsom en Konung, swurit hafwer, icke hafft fördragh at vthgiuta oskyldigt Blodh; Så hafwer han ther medh ey allena besmittat sin Kungelige Högheet och ähra, och henne vthi oskyldigt Blodh platt försänkt och bortkastat, vthan och sin Konungzlige Eedh, som han på thet helige Sacramentet swurit hafwer, förgätit, och offentligen ther emot handlat: Ther medh sitt Pitzier och Breff förmedels sådant grufweligit Tyrannij til intet giordt. Sedan nu thetta rychtet war vthbrustit, tå fans ingen vthi Swerige, som torde sigh emot thenne Ochristelige Ogerning vpduka, ty the befarade sigh för Döden, stoor Marter och Qwaal.

Wäl an, Aldraheligste Fader Påfwe, Aldranådigste Keysare, öfwerste Hufwud vthi Christenheten, Stormächtige, Nådigste, Nådige, Gunstige Herrar och gode Wänner, samt alle Christtrogne Gudfruchtige Menniskior, hwarest

finner man om sådan en Konung eller Furste vthi Christenheten, eller vnder Hedniske Tyranner, så mycket grufweligit Tyrannij skrifwit eller hördt? Hwarest finnes Diocletiani, Maximiani och flere andres gerningar grufweligare och större än thesse? Thy ändogh the många Helgon och Christne Menniskior hafwa mycken plåga och Marter pålagdt, så hafwa the lijkwäl icke brutit sin vthfäste Lofwen och Troo. Man spörier icke i närwarande tijdh hoos Turkar och Hedningar, at the döde Lijk vpgräfwit och förbrändt hafwa, och Saken oförhörd och oförswarat låtit döma och martera någon, som thenne Konungen giordt hafwer. Hwem skulle här öfwer icke draga medömka? Huru kan thet wara Sweriges Rijkis Inbyggiare mögligit, slijkt stort öfwerwåld at vndergå, så at the mera Konungen, som är en dödeligh Menniskia, än Gudh Alzmächtigh achta och fruchta skulle?

Therföre äre wij alle, både Andelige och Werldzlige Ständer, thesslikes menige Swerigis Rijkis Inbyggiare, vthaff thet store Wåld och Tyrannij twungne, oss emot then Ochristelige Konungen at vpläggia, ifrån hans Träldoms Ook befrija, jämwäl från them, som effter hans Befalning så ömkeligen hafwa wår kötzlige Fader, Bröder, Fränder och näste Förwanter, Systrar och Fränkor til fånga tagit, och sedan ihiälslagit, och wele här effter ey annorledes hålla och achta honom än såsom en Gudz, then Christelige Kyrkiones, och wår Owän, förhoppandes, at ingen, som förer en Christeligh wandel, skal kunna oss här vthi förtänkia.

Och såsom wij vthaff menige Mans taal äre komne vthi förfaring, at wij aff några, såsom the ther om Konungens bedriffter, och hwij wij hafwe giordt honom mootstånd, platt intet wete, och förthenskul äre hoos them misstänkte och illa vthförde: Altså hafwe wij, på thet at Sanningen måtte blifwa vppenbar, skönias och förnimmas, thenna wår

Vthskrifwelse låtit publicera, medh vnderdånigh tiänstachtigheet och wänligh Böön bediandes, at om thenne Skrifwelse Eders Påfwelige Heligheet, Keyserlige Mayestet, samt andre Konungzlige, Stormächtige, Churförstlige, Förstlige Nåders, Kärligheet och Wänner, så Andelige som Wärldzlige förekommer, hwilkas dom wij oss vthi thenna Saak vndergifwe, I wele för Gudz skul draga medlijdande öfwer thet store Wåld och Orätt, som oss aff förbenemde Konung är påskyndat, och wår Defension nådigst, wänligen och vthi bäste måtto vptaga, och för thenne wår skälige klagan, ther vthi många flere Articklar, än the förbemälte, kunde indragas (them wij för kortheet och Konungens förskonelse skul, men i synnerheet Keyserl. May.tz och Kongl. Embetes wärdigheet til ähra, icke wele här vpräkna) Eder icke vpäggia låta, något emot oss at företaga.

Och ändogh hans Pharaoniske Hierta hafwer aldeles warit förhärdat, så kunne wij widh Sanning icke fördölia, at oansedt wij vthi thenne wår Skrifwelse hafwe brukat några skarpe Ord, som en Christeligh Konung wäl mände gå til Hiertat, och wij wete, at oss sådant icke bordt hade: Så hafwer thet lijkwäl skedt för hans store öfwermodh och wåld skul, som oss är swåra gångit til Hiertat, och wij ther öfwer inge förskonligere Ord bruka kunnat, alt Sanningen til Styrkia och framgång; Bediandes Eders Påfwelige Heligheet, Keyserlige Mayestetz Högheet, Konglige Stormächtigheet, Churförstlige och Förstlige Nåde, samt alle Andelige och Werldzlige hwar effter sitt ståndh, ähra och wärdigheet, I wele thenne wår sanfärdige Vthskrifwelse Nådigst, Gunsteligen, Wänligen och Godwilieligen vptaga. Sådant wele wij gärna förtiena, förskylla, och til thet bästa ihugkomma. Thess til yttermera wisso, hafwer Jagh Göstaff Erikson Gubernator mit egit, och wij andre, Andelige och Wärldzlige, Swerigis Rijkis Rådh, Rijksens Signet, thet wij Rijksens Inbyggiare bruke, här

nedan för thetta Breff tryckia låtit, som är gifwit vthi Söderköping then 29 Decemb. Åhr M D XXIII.

Såväl Hadorph som Stiernman (l. c.) upptaga samma oriktiga uppgift, rörande årtalet, som näst förut aftryckta platt-tyska copia, af hvilka de svenska, vida yngre, aftrycken, antagligen äro öfversättningar.

Odateradt.

Sveriges rikes råds och ständers bref till Norge, hvari de berätta sig hafva, på grund af i brefvet anförda skäl, uppsagt k. Christiern tro och lydnad, och uppfordra Norrmännen att hjelpa Svenskarne att beskärma sin goda rätt, om nöd påkomme.

Aftryckt efter en i k. Riks-Archivets samlingar, bland »Acta Historica» befintlig samtidig afskrift. Förut tryckt i Bilag. till Hadorphs Sv. Rijm-Krön., pag. 455—459.

Wj Rikisins raad aff Suerighe Biscope prelathe Riddara och Suena Ffrelsissmen köpstadamen bergxmæn oc alle meniga worss rikis inbyggere Kungörom wördelica oc clagom för eder Kere besynnerlige Vener som æro werdigiste verdige fædher i gudh oc herrar ærchebiscop biscopa prelather Riddara och Suena Borgamestara Raadmæn och Borgharæ oc fför alla meniga Norgis rike landh oc stædhers inbyggera Oc för huariom manne som thetta breff Höra see eller læsa then stora orætt nedertrykning offuerwol oc förderff thetta Wora rike j Suerighe Oc allom tess inbyggera Kyrkiom oc clostrom Riddarom och Suænom Högom oc laagom saa förderffueliga omiskundsambliga oc hæskelica offwergonghen ær, aff konung Cristiernn j the lilla stund sedhen han kom till rikedh Hulken om lengher haffde varidh, haffde her inghen aff the æn nw aatherleffua bliffued oförderffued till sina helbrygda eller godz om han ther med hade kwnnedh slippa med liffuedh, som dog war achtad at inghen slippa skulle Saa kere gode vener æn thaa at för:de konung Cristiernn j sins fadherss daghom mot rikisins rætt war begæradher oc intrengder med welloga böön Kaaradher oc hylladher för komma sku-

lende Konungh till Suerigis rike epter sin fadhers döödh Huærss siell gud nade Dog som thet var mot Laghom begæradh saa wart thet ok mot rikisins rætt beleffuad oc fulbordat Oc ther före haffua rikisins mæn till en tidh förholled wm hanss intagelse at the merkte at baade kyrkian oc Ridderskapit Saa wel i Danmark som Norgis rike ære saa förswakade oc vndertrykthe at the ey niwta sin rikis rætt priuilegia eller gamble friiheter som thera förfædra oc föreldra aff aller för them nutid haffua Oc riked saa förtwingat med nya aalegninga Ciise oc andra owanlega oc oplikteliga tunga, at inthe ær sköot aather wthen blotta kroppa Saa oc för then skuld at sedhen konung Cristiernn begynthe fegda in paa suerigis rike oc ville med örlig trengia seg in tiill rikedh haffuer han offtha sat thet i dagh oc stundher oc felighen fredh med breff oc insegle med rikena Oc dog huaske sin breff eller lyffthe holledh som syntis paa her Steens holk aa reddhenne fför tramynne som han j sadana ffelig fred loot tagha Hulked ærende them i Lybeca oc flere syöö stædher saa well som Danmark oc Suerigis rike Saa oppenbart oc vetherligit ær at ther kan inthet dolssmaall förewara Teslikis satte han i en aars fredh med her Steen Stwre till Land oc vaten för Stokholm med stark breff oc insegle oc j then samma freed och felig dagh aat oförwarad loot skinna j röther Vpsala stadh och Domkyrkia oc suenska manna skeep oc godz, rikena tiill en obothelighen skadha, teslikis ved samma tiid gaff han monghom godom mannom stark legde breff wed sine konungxliga troo oc heedher at komma till orda oc talss med honom hulka han ocristeliga gripa looth oc waalföre till Danmark j samma legd som alla rikena wetherligit ær Dog paa thet sista sedhen för:de K C: med örlig ey kwnne fremia sin vilia till rikisins besitningh gaff han segh till dagtingan oc stadfeste med siit maiestatis insegle oc mestadels aff siit rikis raad j Danmark alla the Degtingor the gode men ther höffuitzmæn

woro för hanss folk med suerigis rikis raad oc inbyggere paa hanss wegna giort och Besegelt hade aff hulka han sedhen inthet hölth Ey heller aff then degtingan hanss nade j sin eghen persona med hanss rikis raad oc gode mæn giorde med frw kirstin ved Stocholm fför æn han fik stadhen med samma Dagtinghen Oc æn thaa at huar man hoppedes at han skulle thess heller holla breff och lyffthe wed makt at han wore kommen till rikisins besitning Och skulle riked oc oss holled wed wor bescreffuen lagh gambla Friiheter oc priuilegia som han j sin degtingis breff loffuad haffde Dog ær oss thet inthet holled wthen strax han inkom j Stocholm lot gripa swa mot sinne för:da Degtingan som rikisins rætt högha oc laagha innan raadz och wthen rikisins godhe mæn och andra huem honom tektis Oc somma quartera ok affliffua med ohörliga pinor wthen doom oc skriffthamaall med ohörlica offuerwælle Fframdelis haffwer han ecke holledh thet han med sinom konungxliga eedh epter rikisins rætt Oss och rikena plichtogher war at holla tha rikisins mæn honom valde och anammade till en konungh oc herra Thet första at han skulle ælska gud oc then helgia kyrkia oc ret hennes styrkia Her a moth haffwer han förderffuat kyrkiana oc cristendommen oc latid halshugga wthen tiltall oc Doom oc alla skæligha sak Verdiga fædher Biscop Vincencius j skara oc biscop mattis i Strengenæs Och loot thera liik nogra daga liggia paa gathunne för hund oc Rampn Oc sedan opbrenna fför thet longa lönliga haat han till swenskæ mæn haffdhe Ok haffuer ther wtoffwer drenkia latid abother mwnka oc presthe som the gingo ffraa altaridh oc intrengde med offwerwoll mandraapa oc them till thera kyrkior hulka j thera Dödh mest wollande woro, hulka för:da kyrkior och theris biscopzbord the swa skinnad oc blottad haffua j theris clenodia inuentarium och alt annad godz oc ægodela the offwerkomma kunne Oc lotho thet strax till Danmark före Saa ath inthet bleff aather som och skedde j

Nydala closther och skikkede them j förnempda biscopa oc abotha stadh, ther ey achtede gudh eller retuisanna Och befalede them andeliga biscopss makth ther han huaske makt eller rætt till haffdhe Och achther ey gud eller kyrkionna ban ey paffua eller consilium eller thera bodh wthen paaffuens bod lather han smæliga gripa oc sæther them j tornn oc fænxle oc æn thaa at thet ær bandzgerninga som allom wetherligit ær epther kyrkionna lagh gonger han wthen rætt afflösn j closter oc kyrkia Oc sina afflösn her till alrig beuist haffwer wm thet kan cristeligit wara I thet andra holler hanss konungxlighe eedh thet han skall alla retuisa elska oc gömma oc allan oreth nedhertrykkia j sina rike etc Her a mothe haffuer han mæst ælskad framdragit och öphögth the ther mest kundhe orett göra Som mester Dirik Seuerin Norby Oc andra tolka flere hanss fogtha oc embitzmæn ther her inrikis haffua brent hwss och heem Dræpid halsshuggit ophength griped oc röffuad sin eghen almogha Helst the meenlösa mot wor rætt: I thet tredia holler hanss konungxliga eedh epther laghen at han [skall] wara sina rike trygger och Huller Her a mot tha haffwer han bebundit rikedh till effuigan trældom j thy thet han thet rike honom war befalad j troo med et friidt koor Oc ey aff arffua rætt eller noghen annen rætt, thet haffwer han med offwerwoll latid segh bebreffua för siit fædherne oc möderne Oc will betaga rikena siit friia konungz koor, thet dogh rikedh aff aller haffuer friit haffth, som wor rikisins rætther oppenbarliga wtuiser: I thet fierde holler hanss Konungx eedh, at han skall sit rike styra oc raada med inlenskom oc inföddom mannom. Oc ey med wtlenskom mannom etc Her a mothe haffwer han alle land oc slooth antwardat wtlenskom oc inghom indlenskom wthen the inlenskæ riddare riddarmandz mæn oc rikisins ædlinga innan raadz oc wthen, vthen Dom, oc alla retuisa omilleliga halsshugga latidh Saa at faa æro aather hulka han æn saa

gerna förderffua ville, om han thet bekomma kwnne Saa haffuer han ok med samma oskælom affliffued oc förderffuath Stocholms rad oc þorgamestere oc alla the besta infödda Borgara j stadhen woro oc æn thaa at erchebiscop göstaff clagamaall haffdhe paa nogra aff tessa förrörda Dog woro the faa, mot the för:nda Konung Cristiernn haffuer förderffuat latha ther inghen aa clagede, oc helst them honom största biifall giorde ath komma till rikedh I thet fempta holler hanss konungxlige eedh at han skall inghen fatighen eller rikan nogralunda förderffua aa liiff eller limmor wthen han see lagliga förwnnen som lag tilsægia oc rikisins rætter etc Ey skall han oc nogorss mandz godz, nograledis aff honom tagha wthen effther laga Dommom etc Ther a mot haffwer han wthen allan doom förderffuat till liiff oc godz biscopa prelata riddara oc swæna mwnka oc preste köpstadamen oc almoga som för:mt stondher Oc ther offwer tagit theris oc theris husturs godz och gorda löst oc fasth oc giort theris barnn arfflöös moot gud skæll oc ret oc wor bescreffuen lagh Saa at alrigh syntis omillare oc oretuisare konung Hulken her offuer thetta wort rike saa grundeliga förderffuat haffuer med förderffueligit mynth som offuer all thenne riken nog vetherligit ær at thetta wort rike bidhar thess sent eller alrig böther för wthen annan margfallog orett han rikena baade stæder oc almogha paa theris weria giort haffwer, som then ther sit egit rike plat förderffua ville Oc oss allom ont oc inthe got loffuad haffwer ther longt wore aff scriffwa Ok för then skull han gudj oc alla retuisa saa fraagonghen ær the helgia kyrkia olydiger wordhen wora rike otroghen ogönstigh oc skadelighen Och ey holled haffwer sina eede eller breff, oc the troo han oss oc wora rike loffuad haffwer thaa trengher han oss ther till med nööd thet wj skulom honom mandskap opsægia, ok oss ok worss rikis meniga almoga veria oc förswara för tessa för:na offuerwoll oret oc retta liffz nöödh.

Som the eede wj rikena sworid haffuom oss till twinga Saa förhopes oss thet inghen godher eller retwiiss man wender oss thet till förwitelse thet vj swadana förscriffuen orett oc wor rikis förderff ey lenghre lida viliom wthen meenom visseliga at wj ey lenghre plichtoghe ærom honom troo oc lydna holla effter ty han sielffwer affbrutid haffwer, oc ecke wj som för:mt stondher Thermed affsægiom wj alt thet krij oc örlogh han mot andra lands herrar eller stædher kan haffua Oc viliom inghom aff hanss fiendhom annad en venskap æra oc dygd Oc bediom thy alle dandemen högha oc laaga atj retvisonne bestondige waren oc förswaren oss her innan till retta med gudz hielp oretthen skall man finna nær honom oc ecke oss fframdelis alle the ther wort rike j suerige sökia vilia med thera köpenskatt j venskap, the skula gudj oc oss vel kompne wara Oc alla oskæliga tunga oc tulla som til thenne tidhen j vora rike warid haffua wiliom wj epter skælighett affleggia fframdelis bediom wj eder kere vener om i höre thet oss nöd oc trong paa gaar atj wæll gören oc varen oss behielpoge till at veria oc beskerma wor rett och affwergia wor orett Hulked wj gerna förskylla wiliom med edher om i oss noghen tid j swadana saker behöffua till sægia Till vitnesbyrd oc bekennelse ath wj thetta breff haffuom wtscriffuit och wtsendth thaa haffwom wj — — — — —.

Den vid aftrycket följda oafslutade afskriften har en af yngre hand tillagd öfverskrift: »Om gamble kong Christierns tirannij och huru Swerigis Rikis höge och nedrige Stender vpsade honom hulskap och manskap». Enligt innehållet synes äfven detta bref böra hänföras till 1521.

Odateradt.

Från riksföreståndaren till erkebiskop Gustaf Trolle, med uppmaning att komma tillbaka från Danmark in i riket.

Aftryckt efter en i k. Riks-Archivet befintlig samtidig afskrift. Ett dåligt aftryck finnes i Celsii Monum. Polit.-Eccles. Ups. 1750, p. 2.

Ödmiucha Helsan nw oc altid försenth med warom herre Ihesu Christo Verdogasthe fader kære her ærche-

bisp Iac hafwer vnfanget eder breff j hulken j begære at iac med nogre andre gode men skulle komme til talss med eder til at astyra then skade oc fördarff nw sker oc ythermer fructandis ær j riketh oc ath huar skulle sæthia troo til annan oc holla thet som lofwass etc Kære her Erchiebisp Verdig fader Iac begærer alswolligan gudh til vetness at mic tykker illa vara aff alth mith hiertha oc seer ganska nödigher at nogher swergis troo man som vetha vil swergis rikess bestha skal lidha fördarff eller skadha, Alswoldig gudh giffuj oss nadh oc visdhom allom samman thet af styra oc ther til vil iac wogha liff oc al then del iac egher etc Om at mötha oc huar skal sæthia tro til annan oc holla thet som loffwass Iac bekenner oc tilstaar at thet bör alle cristne gode menniskor göra oc holla, En Iac tror edher nadh haffwer ekke förglömth huat fördarff oc oböthelig skadha swergis herrer oc gode men haffwa ther vthöffwer lidhit, försth oc fremisth bisper oc klerker som moth breff insegel cristelighe tro oc ære odömdhe oc oscriftadhe haffwa varith halshugna moth lagh oc then helghe kirkes friheth hulke eder nadh bör oc haffwer sworith beskerma sa at epther thenne dagh tror Iac fulkomlight at faa thöra setthia tro til annan Enkanniligha nw medhan swergis inföddhe men saa vel the vigdhe ære til gudz embeth oc til then helghe kirke oc skulle werya swergis almogha oc al ting vendha til thet bestha brenna oc skinna som nw sensth skeddhe vedh gæffle oc flere stadz som andhre för hulketh theris embeth, varder ty wærre för smath oc moske then helge kirke oc henness personer koma i skade Ther före beder iac eder naadh ödmiucligha oc rader kerligha at j werdigess til at falla in til ederth fæderness rike beskerma thet oc thes inbyggare astyra then skadha os ær actader sa at vij motthom alle med gudz hielp sithia med fredh oc nader huru thet star mellan Cung cristiern oc stæderne j Danmark ok nörje thet veth iak ful vel han haffwer nog omach sielffwer giöra

en hielpa her sina ty wore edher nadh bæther leffwa j swerghie en herre som i ære æn fly til Danmark ther spoth oc spe pleghe geffwass för gode gerninghar Iac fructhar sa Iac som flere eder nadz vener göra at naar alth ær got om kringh j fa samma lön aff danske som flere theress vener oc hielpare haffwa fangit Vil eder nad j tid falla til edert sit fædernes rike Iac beder mic sa gud til hielp oc al gudz helgon som al ting brutin mot swerigis rike skal vara eder nad förlatin bade af mic oc almoghin oc Iac vil waga mit liff med eder sa hielpe mic gud oc al helgon oc aldrig annarss her oppa begerer Iac ödmiucliga velbegrunnath swar af edher nad herran alsuoldig gud styre sig til thienisth oc then helge kirkio oc alth thetta riket til hugnath.

På baksidan läses: Copia literarum domini gubernatoris.

I Fants Diarii Crit. Act. Hist. R. G. 1, uppgifves brefvet vara utfärdadt 1521, hvilket ock synes vara sannolikt.

1522.

Örebro den 20 (eller 27) Februarii.

Skyddsbref för ett af Larens Persson och Mårten Nilsson i Wadstena inrättadt fattighus.

Originalet på pergament, har förvarats bland de nu förkomna hospitals-handlingarne i Wadstena. Aftryckt i Fants handl. till upplysn. af Sv. Hist. I: pag. 10, hvarefter det här meddelas, med rättelser af några deri förekommande uppenbarliga fel. Omnämndt i Link. Bibl. Handl. I: 247, men med oriktigt årtal.

Jagh Göstaff Ericson i Rydboholm Sveriges Riches Föreståndер gör allom aandeligom oc verdzliigom vitterligt med thetta mijth opne breff saa epterkommandom som nærvarandom at epter thet beskedelige oc velförnompstige mæn Larens P:son och Morten Nilsson Borgere i Wastena aff gudelige företagelse oc naadelige inskiwtelse thesliges

ærlige gode mæntz raade haffua sigh saa företagiid tiil menige beste sticthe oc fundere aff theras rætte afflinge gotz oc gode framfarne mænniskes aaterleffveren et Cappel vid Sancte P. kirkemwr i för: na Wastena oc et Siukehws oc voning ther samastædz Pelegrijmom oc androm vanförom, fattigom, blindom och lamom ther eij förmaa att komma i Spettal eller Helge Andz hws för theras armodh tiilhörlige tiilflyckt oc dagelige oppehælle Gudi allzvolligom oc Jomfru Mariæ Rosænkrantzs tiil loff och ære; tha på thet at för:na theras gudelige akt kunnæ tæss ytermere haffva sin framgongh tiil Gudz tienstens förmering tiil allmænelige nytte haffvær Jach aff synnerliigh god vilia, som tiilbörliigt ær them anammat oc tagiid med theras tiænere oc gotz rörligt och orörligt hvat namn thet helst kan næmpnas som the tiilförende tiil Gudz tiænist skicket oc utgiffvit haffve eller hær epter giffvande oc tiilskickende varde i miit oc Richens synnerlige hængn frid försvar oc beskærm besynnerliige at hængna friide försvara beskærma oc fördactinge tiil rætte; Tesliiges alle the kranke oc siwke ther intagne varde giffvandes them alle the friiheter undentagelser fördelær, som al annæn sodana aandelig rwm bör baade med then helge Kirkes Ricsens eller Kwnge Ræth oc faste lagh at niwthe synnærlige thy at för:ne hwses förstondere haffva siigh giffvit oc beplictat som för:it staar i gotz oc personer oatherkalleliga under the hælge Kirke oc Lincöpings Biscopsdöme. Hvar för biuder Jach allom aandeligom oc verldzligom the för Gudz the hælge Kirkes oc miin skuld vele skole göre oc lathe för:na Cappells Siwkhus invaanere på theras personer eller gotz löst eller fasth innænbys oc uthen nogerleds orætteliige hindre hindre lathe möde plasse qvelie eller i nogen motte oförrætte eller förfaangh at göre viid miin oc Richesens strenge hæmpnd pliicht oc vrede. Skriffvit i Örebro Torsdagen næst Sancti Matthiæ dagh under mith insigle Anno D:ni Millesimo Quingentesimo vicesimo 2:o.

Örebro den 26 Februarii.

Till kleresiet och allmogen i Westerås stift, befallning att använda biskopstionden till uppbyggande af Westerås domkyrka, som under kriget hade blifvit uppbränd.

Aftryckt efter originalbrefvet på papper, i kongl. Riks-Archivet. I Kröningssvärds Diplom. Dalek. I: 244 finnes ett aftryck efter en i Örnhjelms Saml. af Kyrko- och Klosterbref, Tom. IV pag. 1527 befintlig copia.

Jach götzstaff ericsson i Rydboholm Suerigis Riches forstandhere Helser eder alle proster, menige clercherii, kirkeværendhæ cronennis skatskyllega bönder landbor oc menige almwgæ som byggiæ oc bo i vestheras biscopsdöme kerlige oc ewinnelige med war herre Kere venner iach formoder at eder alle vel vetherligit ær, hwruledis biscop otte gaff siig fra siit Retta fædernis Riche, sin domkirke oc then menige man i Suerige och in tiil Richesens oc alles vares hetzske fiender Kongs cristierns partij oc erchebiscops götzstaffs Och ær nw med i Stocholm Richit och oss alle opwnder ögonen, thet honom aff ære och Retta ingelunde bwrdæ atgöre Och ther fore haffue i förhindret och forbudhit Biscops tient ved nagre kirker her tiil dags Sa haffue verduge herre i for:na vestheras capitel flerom synnom hafft sin myndoge bud tiil mich om then for:na biscops tiendht at iach ville scriffuæ eder tiil at the matthæ fa henne lösæ theris brenda domkirke tiil hielp och oprettilse Sa haffuer iach seet oc offuerwæghit then stora och drapelig skadæ for:na vestheras domkirke lidhit haffuer i mange matthæ i thenna feygd med Roff oc andra ocristelige gerninger Och nw med thenna önkelige brandh som henne offuergangin ær, och allom clarlige för öghon ær Huar fore beder iach alle prowaster oc menige clercheriiet kerlige, Oc oppa Richesens vegnæ strengelige bywder iach eder alle cronennis skatskyllogæ bönder oc menige almwga som byggiæ och bo i for:na vestheras biscopsdöme atj vthan all gensigilse och ytermere skotzmall

giiffuer for:na biscops tient lööss och lather then Redelige wtkomma for:na vestheras domkirke tiil hielp och bygningh Sa lenge gud föger at hon kan fa en god biscop och forman som ær henne Richit och oss alle nyttog bætre en thenna biscop varet haffuer Eder alle her med alzmechtug gudh befalendis med liiff och siel tiil ewig tiid Scriffuit i örebro odensdagen nest för fastelagens söndag

vnder myt signet ar etc. mdxxij.

Sigillet på baksidan, bortfallet.

Örebro den 1 Mars.

Rådet förebrår domcapitlet i Upsala att domkyrkan och klerkeriet ej något bidragit till rikets frälsning, samt uppmanar det att låta uppbära biskopsräntan och derföre göra riksföreståndaren räkenskap.

Efter originalet på papper, förvaradt i Upsala Akademi-Bibliotheks diplomsamling. Ett mycket felaktigt aftryck finnes i S. Loenboms Uplysn. i Sv. Hist., Sthm 1773, 3: 94.

Sincerissimis viris in Domino Dilectione et Salute premissis, kere gode wener j haffue wel för ögon huad nööd idert ok alles wores fædernes riche wtj kommit war för then ocristelige konung Christierns intagilse skul saa at wist war förmodandis richesens ok alles wores förderff i grunden, om swenske men aff vppenbara nöödsaak sig icke hade vpsat emoot honom oc nu aff gudz tilhielp i thet nesta driffuit vtwr richit til huilkit baade fattige oc rike andeliga ok werdzliga aluarliga tilhulpit haffua oc æn nu huar epter sin makt tilhielpa Saa wete i wel at eder kyrche oc cle[r]kerij thetta ærende saa wel paa gelder som nogon annan oc til ewenturs tess yterlegere at Vpsala stickt ok sæthe ær icke minsta parten i Swerigis rike Oc wel i handom röön ær at för:na konung C. oc hans hop icke meera skonar ther æn anner stadz, Oc æn dog saa j sanninden ær likeuel haffue wij icke förnummit aff Vpsala Domkyrche oc sæthe i thenne förtagne ærende

emot K. C. nogon hielp eller bestand til thenne daag Huilkit tog icke mærker tiil nogot got vtan snarare til mistænkilse at j haffue ther med nogot annat i sinnet besynnerliga för then scul at ider erchiebiscop ær med then samma hopen som rikit förargar etc, aff huilka suerigis mackt ær iu saa mykit mindre som then hielp wara skulle ther aff vpsala sæte komma borde ther före synes oss oc raade wij adh j med vaar kere höwitzmanss samtyckie tilskicke twa vtaff capitelet med nogon annan god man som aff honum ther med tilskickat warder at the til sammanss vpbæra all bispsæthetz rænta ok göra honum ther honum reda regenscap före adh ther med maa vppehallas then twnga edra kyrcher oc clerckerij saa wel paa gelder som the andra andeliga oc werdzliga som boo i richit besunnerliga til tess kyrchen bliffuer besörgd med nogor god man som then tunga rikit til goda draga kan, thet samma synes oss oc om theris edra medbröders rentha oc vpbyrd som med fienderna æra, giffue wij ok eder til kenna, at för:na wor kære Höwitzman ock wij med honum haffua vppenbara protesteret oc æn nu protestere at han eller wij icke akte bekymbra oss med för:na renta kyrchene til förfang vtan hellre saa bestellat at kyrchen ther med maa wærnat ok förswarad bliffua, Raade wij ok eder at j grand atwakt haffua paa edre clercker at the icke med nogor stycke finnes som richit ok oss alle kunne obestandeliga wara, oc huar thet finnes med nogrom at thet bliffuer aff eder tilbörliga straffat, Ellers om j thet icke swa skycka giffue wij för:na wor kere Höwitzman engen oræt om han thet för nödena skull straffar, Her med eder gud befalendis Ex Örebro Mdxxij prima Marcij Nostro sub Sigillo

Consiliarij Regni Swecie.

På frånsidan: Venerabilibus Viris Dominis Ecclesie Vpsalensis Capitularibus amicis nostris in Christo Sincerissimis.

Af de å baksidan i rödt och grönt vax påtryckta 13 sigillen finnas nu endast spår.

Tuna den 13 April.

Skyddsbref för Olof Algotsson i Rishyttan, Tuna socken i Dalarne, jemte hans hustru, barn och egendom.

Efter en copia, bifogad 1574 års räkenskaper för Dalarne, förvarade i kongl. Kammar-Archivet, och försedde med sign.: »Westmanland 1574 N:o 11». Förut tryckt i Kröningssv. Dipl. Dal. Suppl., pag. 31.

Jagh Göstaff Ericson i Rijdboholm Suerigis Rigis förståndere Gör wetterligh att Jagh af Synnerligh gunsth och godwilia haffwer tagitt annamat och wndfongit och nu med tätta mitt öpnne breff tager annamar och wnfåår thenne breffuisare Oluff Algwttson i Rijshyttan med hwstru Barnn godhz rörligitt och orörligitt ehuatt thett helst ähr eller nempnas kann honom med Retta tilhörer i min och Rijchzens hängn frijd förswar och beskerm Besynnerlighen att hängne frijde förszuare beskerme och fördactinge till Rette Tesligis stadfester Jagh och med thetta samma mitt breff all then frijheett hans föreldra, och honom aff gode ärlighe herrer minne förmen giffuin ähr, som the breff han ther på haffuer yttermera jnneholle förbiudendis alle ee hoo the hellst äre eller wara kunne som för min och Rijgzens skuld welie skoole göra och låtha förne Oluff Algottson her emott hindra hindra låthe möde plasze pwle quelie eller j någon måtte oförrette eller förfång att göre wijd min och Rijgzens strenge hempnd plijcht och wrede scriffuit i Tuna Palm-Söndagh anno Mdxxii wnder mitt Jndsegle.

Arboga den 7 Maji (eller 17 Sept.).

Till abboten Nils i Juleta, qvitto på 2 löd. mark silfver.

Aftryckt efter originalet på papper, förvaradt i kongl. Riks-Archivet.

Jak göstaff Eriicsson ij Riidboholm, Sweriigis Riiches forstandere bekiennes opburiid haffua af aboth neijls ij Jwlethe ij löduga mark Silff som han giorde mijgh tiil hielp Tiil tess ytermere visso later jag sættia mijt Signet

vnder thetta mijt breff som scriffuet ær i Arboge odensdaghen nest epter Crucis Anno salutis m dxxii.

Sigillet bortfallet.

Söderköping den 20 Julii.

Skyddsbref för Askeby kloster.

Aftryckt efter pappers-originalet i kongl. Riks-Archivet.

Jach Göstaff Erichsson i Rijdboholm Suerigis Riikis fförstondere Gör viitterliighet ath iach aff synnerliigh gönsth och goduillia haffuer tagit annamadh och vnfongit och nw med thetta mith ypne breff tager annamar och vnfaar, thet erliige conuenth askaby kloster och teess personer med legehion godz och gaarda skogh och fiiskewathn Rörliighet och orörliighet Inthet vndantagandis huadh thet helsth ær eller nemnas kan i min och Riichissens henghn fredh försuar och Beskermelsse Besynnerlege ath hengna freda försuara Beskerma och fördagtinge tiil rette Förbiudandis alle hoo the helsth æra eller vara kunne serdeliis mine ffogter och embetismen och alle andre aandeliige och verdzliige ter för min och Riikissens skul vela skola göra och latha för:na erliige conuenth med för benemde stycker her i moth hindra hindra lata möda pula plassa quelia eller i noghen motte oförrette eller fförfongh ath göre vedh min och Riikissens strenge hemdh pliikth och vrede Scriffuit i surköpingh die margarete Anno domini millesimo quingentesimo xxij Vnder mith Jnsiigle.

Sigillet i grönt vax på baksidan, väl bibehållet.

Wadstena den 2 Augusti.

Försvarelsebref för Wadstena kloster samt stadfästelse å dess privilegier och friheter.

Efter en afskrift i Nordinska samlingarne i Upsala Akademi-Bibliothek, sign. »Eccles. Suec. 11», N:o 5.

Jagh Göstaff Erichson i Rydboholm Swerges Riches förstonder, gör alle witterligitt, thett iagh aff synnerligh

gönst och goduilia, haffuer tagitt annamat och wndfangitt, och än medh thetta mitt öpna breff tager annamer och wndfåår Reenlifnis och gudelige personer Söstre och bröder i wastena Closter medh landbor folck tienare gårdar och gotz alt thett them med rette tilhörer, ee hwar som thes gotz och landbor här j Richet liggiandes äre wthi min och Rijchsens hängn frijd beskerm och förswar, besynnerlige att hängna beskerme fördactinge och försware till rette. Ther til samtycker iagh och stadfester alle theres frijhetter preuiligia, som them och theres Conuenth aff framlijdne Swergis Rijches Konunge och förstonder millelige och Nådelige unthe och geffne ärhe wthi alle sina punctar oc articlis, förbiudendes alle ee hoo the helst ärhe eller ware kunne, som för mijn och Rijchsens skull wele skole göre och låthe, besynnerlige alle fogtar och Cronenes embetzmen för:na systra och bröder här emotth på personer, gårder, gotz, landbor och frijhether såm för:nett ståår, att hindre, hindre låthe, mödha, kwelia, plassze eller i någon måtte oförrette eller förfångh att göre wedh mijn och Richsens strenge hämpndh plijcht och wrede, giffwitt och skriffwitt j wastena Måndagen näst effter Sancti Petri dag ad vincula wnder mijtt insegle Anno M. d. xxii.

Upsala den 31 Augusti.

Riksföreståndaren tillåter hustru Märta, Albrecht Jönssons enka, att återtaga en pantsatt gård, Glöminge, som innehades af den förrädiske borgmästaren Staffans i Upsala arfvingar.

Efter originalbrefvet på papper, tillhörigt k. Kammar-Collegii samlingar.

Jach Göstaff Erichson i Rijdboholm Suergis Riichiis Fförstondere Gör wiitterliighet ath thenna breffvisserscha Welbyrdiigh quinna hustrv merete albrikth iönssons Efterleuerska wnderuiste mich om j godz som hennas Bonde

pansatte her morten i sielagaarden för LX mark sedan för:na her morten döder bleff giik thenna paanth i arff tiil tes then kom tiil then förredere tiil arffs göstaff som bormester war i wpsala hulken siith föruerkedh hade för sin oredeliige förredere stycker skul, huarföre ger iach för:na hustrv merete quith och frii för alth efftertal för för:de LX mark Och ger hene fulle makth igentage för:na godz glöminge, Fförbiudandis alle andeliige och werdzlege serdeliis för:de staffans arffua hoo the helsth ære eller wara kunne för:na breffuisserska her imoth hindra hindra latha möde plasse eller fförfangh ath göre wedh min och Riichiissens strenge hempdh plikth och wrede Scriffuit i wpsala in profesto sanctii egiidii wnder mith insigle Anno etc 1522.

Det på frånsidan i grönt vax tryckta sigillet bortfallet.

I Peringskiölds handskrifna förteckning på borgmästare och rådmän i städerna, sign.: F. h. 21, sid. 60, i k. Riks-Archivet, nämnes en Staffan Henriksson, såsom borgmästare i Upsala efter 1516.

Westerås den 10 September.

Bekräftelsebref på Juleta klosters privilegier.

Efter en afskrift i Örnhielms samlingar rörande svenska kyrkor och kloster, tillhörig k. Witt.-, Hist.- och Ant.-Akad., Tom. XI, med titel: »Miscellaneorum. Eschelstuna, Gripsholm» etc., pag. 677.

Jag Gøstaf Erichsson i Rydboholm S. R. førestandare, gør alle witterligit, att iag af synderlig gønst oc godwilja, hafuer tagit anammat och undfangit, oc med tette mitt opne bref tager, anammer och undfaar renlifwes och gudelig man Her Nils Abboth i Julete kloster, med hans hederlige Convent, hus, jord, landboor, hion, legofolck, rørligit och ørørligit, hwad thet helst ær eller næmpnas kan, føre:ne Julete kloster med retta tillhører, uti min och Rijksens hegn, frijd, førswar och beskerm, besynderligen att hegna, frijda, førswara, beskerma och førdagtinge till retta. Tesslijkess hafuer iag och med tetta mitt bref tillatit, samtyckt och stadfest føre:na Julete klo-

sters frijheter och privilegia som gode Herrar och Kunger them før mig undt och gifwit hafwe, att the skole blifwa wid theris fulle macht i alle theris punchter, articklar och innehållelse, førbjudandes alle ehoo the helst ære eller wara kunne, som før min och Rijksens skuld wele skole gøra och lata, førme hederlig Man och Convent her emot på personer, gods, privilegia eller frijheter som førenempt staar att hindra, hindra lata, møda, plassa, qwælja, oførretta eller i någon måtto førfang att gøra wid min och Rijksens strenge hempd, plicht och wrede. Gifwit och skrifwit i Westerås Odensdagen nest effter wårfrue Dagh Nativitatis, under mitt insigle. A:o 1522.

I Höppeners förteckn. på k. placater, förordn., m. m. omtalas ett 1522 tryckt odateradt patent med följande titel: Apologia, qua Christierni Regis calumniæ, quibus apud omnes Romani Imperii ordines regnum Sveciæ in odium atque contumeliam producere fuerat conatus, inter reliqua Svecos a Christianismo descivisse ipsis inique exprobrans, evidenter refutantur, Svecorumque innocentia omnibus manifesta redditur. Detta document, som icke finnes i något registratur, var sannolikt endast en latinsk öfversättning af det sidd. 8—26 meddelade öppna bref från riksföreståndaren och rådet.

1523.

Jönköping den 6 Februarii.

Skyddsbref för Jönköpings stad.

Efter en i Broocmans, k. Witt.-, Hist.- och Ant.-Akad. tillhöriga, samlingar befintlig afskrift af originalbrefvet på papper, som förvaras i Jönköpings Rådhus-Archiv.

Jack Göstaff Erickson j Rydboholm, Suerigis Riikis Gubernator och Höuitzmann Gör wijtherliiget, at iach, aff synnerliig gönst oc goduilie, taget, anamat, oc wnfonget haffwer, oc nw, medt thetta mijtt opne breff, tager, anamar, och vndfonger tesse Erliige gode mend, borgare oc Raad j Jöneköping, medt theris ganske mennighett, fatighe och riike, meth hwstro oc barn, j mijn [oc] Rike-

sens hegn, ffórswar, och beskerm, medt godz, ægædeler, rörliget oc orörliget, ee hwad thet helst wara kan Hwar ffore strengelige biuder iach alle, ee hoo the helst ære, eller wara kunne, Serdeliis menoge östra herreed, som ffór myne skyll welee, skoole, göre och lothe, ffórscreffne Erlige gode men, medt teris meneghett ey hyndre, möde, queliee, plasse, eller i nogen motthe offórretthe wiid mijn [oc] richesens strenghe hempd, pligt oc wrede. giffuet och scriffuet i Jöneköping ffredagen nest effter purificacionis beate marie virginis 1523. vnder mitt insiigle.

På originalet synas spår efter sigillet, tryckt å frånsidan i gult vax.

Jönköping den 10 Februarii.

Riksföreståndaren tackar biskop Hans Brask för ett af honom skänkt fartyg, hvilket dock till biskopens eget förfogande återlemnas.

Riks-Registr. A, 1523—1527, fol. 2. Aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist., 17 del. pag. 74, men mycket felaktigt.

D: Gostawi erikṣons Gubernatoris Recepte x:ma februarij per Iuuenem Iacobi nylennings

Salutaciones plurimas et fauores nostros cum perhenni felicitate etc Reuerende pater Inter varia p: v: nobis collata obsequia prodit memorie potissimum Nauis illa quam dono datam superioribus hisce diebus percepimus qua cum non volgarem ea tempestate nobis ostendistis beniuolenciam pro qua paria facturos procul dubio in posterum pollicemur Cogitantibus ergo nobis prosperis que prouidencia diuina insperate inter cetera nobis contulit vt post pluralitatem nauium sic ista que hactenus presserat iam iam saciata est indigencia Ideoque R: P: eo animo et etiam faciliori affectu dictam nauim vobis iterum in vsus vestros vicissitudinarie damus concedimus et conferimus vt vbi opus fuerit tamquam v: propria vti ve' m Ea vtamini vt prosperum semper attinga[t] portum ffaxit deus

qui p: v. hic et iugiter felicitet Datum Ienechopie Nostro sub signeto Ipso die blasii Anno etc xxiij.

Stockholm den 15 Mars.

Bref för köpsvennen Frans Strobuch att få uppbära arf efter sin frände, Henrik Strobuch, borgare i Stockholm.

Riks-Registr. B., 1523—1528 fol. 164 verso.

Wii gødzstaff etc. Gøre wetherligit att wii wndt och tiillatiidt haffua att thenne breffuisare Ffrandz strobuch skal wtt kræffuie och siigh tiil godo wpbære al the geldh och otherstædher som hans frende Hendrick strobuch borgare her i Stocholm gudt hans siæl nadhe heer i Stocholm eller annerstadz hade the wore fogdha eller embetzmen ecke alrede pa wora wegna wpburit haffua Huar fore biudhe wij for:ne Hendrich strobuchs gællenere att the samma ffrandz och ingen androm suara tiil for:ne geldh epter thenna dag fforbiudandis wora fogdar och embetzmen noget ytermere bekymbra siig ther medher wthan hielpe honom heller tiil rættha att han thet redheliga wt faa maa Thess tiil wiisse att swa wor wilie ær laathe wij trycka worth insigle paa ryggen aa thetta breff Som giffuit och scriffuit ær paa worth sloth Stocholm Midhfasthe Sonnedag Anno dominj 1523.

Upsala den 10 April.

Riksföreståndarens presentationsbref för Hans Arendtsson till erhållande af pastorsembetet i Jönköping.

Riks-Registr. A, 1523—1527, fol. 21 v.

Presentacio pro D:o Johanne arneri pro ecclesia Jenecopensi

Eder Verdug fader i gud her Hans med gudz nade biscop i Lincöping Helser iach Göstaff erikson Suerigis

riikis förstondere med tilbörlig wordning Kerlige med vor herre Kungörendis eder nadis verdughet mik aff synnerlige gönst oc goduilie presenteret haffue hederlig man her Hans arendson til Cronones geld bykirken i Jenecöping Som mik rettelige bör föresee Bedhendis eder nade vele geffue hanom collacionem paa för:de gæld Oc vnne hanom all then renthe oc rettughet som tilbörligit ær Huilkit iach i alle motte kerlige förskylle vill Eder nade her med gud befalendis Scriffuit i Vpsala siette dag Pasca anno etc 1523 Vnder myt Insigle.

Upsala den 10 April.

Presentationsbref för Lars ifrån Dorretorp [Daretorp?] till erhållande af S. Erasmi præbende i Wadstena.

Riks-Registr. A, 1523—27, fol. 41. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 17: 181.

Presentacio domini Gostaui gubernatoris regni pro domino laurentio de dorratörp ad prebendam sancti erasmi Vastenis

Eder verdug fader i gud her Hans med gudz nade biscop i lincöpung Helser iach Göstaff erikson Suerigis rikis förstondere med tilbörlige vordning, kerlighe med var herre Kungörendis eder nadis verdughet mik aff synnerlige gönst och goduilie prese[n]tereth haffue oc nu med thette mit vpne breff presenterer hederligh man her Larens i Darretörp til sancti Erasmi prebenda i Vastena Som mich paa cronones vegna bör foresee Bediandis edre nade vilie giffue hanom collacionem paa för:na gæll Oc vnne hanom all then renta oc rettoghet som tilbörligit ær Huilkit iach i alle motte kerlige förskylle vill Thet gud kenne then iak eder nade befaler salig och swnd til euig tiid. Scriffuit i Vpsale sette dag pascha Anno etc 1523 Vnder mit insigle.

Upsala den 20 April.

Till presterskapet i Jemtland, som betackas för sin villighet i afseende på tionden, erhåller tillgift för sina förra stämplingar och falskhet, samt förmanas till hörsamhet för framtiden.

Riks-Registr. B 1523—1528, fol. 118 v.

Ad clerum In Jemtia

Jak Göstaf Erekson etc Helser eder alle mene Clerkeriidt öfwer alth Jæmpteland kerlega med wor herre kære wæner takkar iak eder för then wælwiliogheet Som i eder hafwe beuist ok befwndhet laatha nw med then tienden huilketh iak altiidt förskylla wil Saa hopas meg ok inte twifler, atj iw plat owergefwandis worde then stæmpling ok falskheet Som nogre af eder her tiil dagx mykit brvkath hafwa i blandt thenne almoge// Swerigis riche ok tess inbyggiare tiil stoor mærkelegen skada ok förderf som allom för ögon ær dogh hafwer iak för saken skuldt seeth ginom fingren her tiil dagx med eder, ok alth sammans tiil gifwith vaarith saka tet gud förbiude nogon af eder nogot saa danth oraadt före toge efther thenne dagh Som her tiil dagx skeeth ær skal ther öfwer næpsas vtan alla naade Saa ath een annar skal ther see widt Ty förwarer eder siælfwe ok varer meg ok Swerigis rike ok mina fogathe höroge lydoge ok rætraaduge som godha tro senske men bör ath göra Hwar iak kan ok förmaa veta eders alle bedzsta goda gangn ok longlegeth bestondt scole i altiidt finna meg wælwiliok tiil saa længe iak lefwer tet gudh Skal kænna then iak eder alle befaller etc datum vp: feria 2:a ante festum Jorigi// Mdxxiii.

Upsala den 20 April.

Till allmogen i Jemtland, att icke lyda någon annan än riksföreståndaren och hans fogdar, att betala brandskatten i skinnvaror, och för framtiden vara huld och trogen.

Riks-Registr. B 1523—1528, fol. 119.

Tiil Menig hethen i Jemptelandt

Jak göstaf Erecson etc helser eder alle clerkeriidth bönder ok menige almoge Som byggia ok boo i Jæmtelandt kærlege med wor herre Kære wæner Scole j wetha at iak hafwer förstaadt eder scrifwelse ok breff i hwilketh j röre at eder ecke swarligeth ær ath j Sculle geffwa eder punne Swerigis Crona etc Taa scole i weta at thet iemptelandt wart olagliga gifwith fraa swerigis rike moot Swerigis lag book ty maa iak ok wil tet kalla tiil Swerigis riche i gæn vtan alla gensegn Thet ær gudz lagh at alth thet som gifs bort fraa Crononne ok richet med orætto tet maa oc skal tagas med rettha i gæn tiil richet wil iak ok med mact næst gudz hiælp beskydda ok beskerma eder för allom wtlenskom herrom ok öwerwoldt om saa behoof giordes Ty biwder iak eder ath j efter thenne dagh ingin lyde efter annan een megh ok mine fogather iagh tiith skickandis warder Saa f[r]amt i wele vndwike mine ok rigisins strenge hempdt plicth ok wrede, framdeles om then brandtskath som iak war begerandis clage i eder swarlighe ey hafwe reda pæninga Taa ær iak tiil fridz med eder atj gefwe mijn fogate skindwara j then stadt saa mykith som kan löpa paa för:da peninga summa iak eder tiil förende scrifwith hafwer Laather then skinwara komma vth thet snarasta eder ær mögelegeth rettandis eder fulkomlige efther te bref iak eder tiil förende tiilscrifwith hafwer Saa atj waare mik ok Swerigis rike hul ok troo ok laater inthe drafwel eller falskheit befinnes med eder efther thenne dagh som med monga af eder her tiil dagx befwnde ære Tet iak dogh nw alt sammans

tiil gifwit hafwer om i eder betræ wilin i hwath motto iak kan ok förmaa weta elles eders bedzsta goda gangn ok bestaandt Scole i finna mik altiidt weluilioghan tiil Tet gud ok Sancte erek kwnungh kænne Them iak eder befaller ewinnerlegha med liif oc siæl Datum vpsalie feria 2:a ante festum Jorigii martiris Anno partus virginei 1523.

Upsala den 22 April.

Till innebyggarne i Halland och Skåne, hvilka påminnas om k. Christierns tyranni, och uppmanas att gifva sig under Sveriges krona.

Riks-Registr. B, fol. 117; förut aftryckt i Christian II:s Archiv 4: 1690, men felaktigt.

Tiil Halland ok Skaane

Jak göstaf ereksson etc helser eder alle friborne frelzesmen köpstadzmen bönder ok menige almogha Som byggia ok bo öfwer alth Hallandh ok Skaane kærlega med wor herre. kære wæner ok gode naabor hwat draapelig skade thenne iij rike hafwe hafth af tet fördærfwelige rigemænth Som warith hafwer sedhan then gamble kwng Cristiærn ok hans aafföda Synnerlegha thenne skadelig kwngh nw ær kommin i rikesens besethningh förmoder iak eder saa wæl Som os hær i Swerige förfarith hafwa ok en her epter ytermera tiilstundar Om j ey en nw tagha tiil sinnes Saa ath vthan alth twifwel Taa warder eder tet samma öfwergaangande Som her vtöfwer os i Swerige skeeth ær moth al æra ok redeligith lyfthe handzstrækningh kwng kristiærs breff vnder hans ok en deel af Danmarkz ok Nories rikes raadhz insigle os Swænske men lofwath ok tiilsagth ær ok saa skammelige ok ocristelege loth then förscrifne omilde kwng Cristiærn aaf hugga Twa wigde bispar alth riddareskapeth mongh meen lösa barn ok Saa mongan oskyllogan man hænge martera ok Stegla ok brenne i aska vtan al laga gaang doom eller

scriptemaal Sedan loth han græfwa vp af iordenna te fatige kroppa ok meenlösa barn Som wor herre laangan tiid tiil förenne hade kallath her af thenne syndoghe wærdh ok brende i aska Ther næsth munkar ok prestar Som te ginge fraa altareth ok hade hollith gudz tiænst togos weth halsen aaf then omildes ok ocristelegx tyrans befalningh ok kastadz vnder isen i wathnet Som oskælige creatwr tet dogh rysser ok hedningær blygdes weth at göra Sidan monga andra otalighe obekwemlighe saker Swænske men hafwe mooth honom ok hans mæthængiare som loncth waare vtof scrifwe Tet dogh allom bode innom landz ok vthan landz veterlegeth ok oppenborth ær Ok menar iak naakoth af thenne förtalde stykker hafwa försöct hoos eder i Danmark tænkæ hwar weth sigh Tæsslikes ok i Norgis rike i tet meste öfwer gaangith ær hwilketh ey alenasth plath fördærfwath ær vthan iæm wæl te gode mæn ther aater lefwa daglega sithia för teras lifs fara Som her tiil dagx för ögon hafwer warith Hwilketh ey skeeth hade om thenne try rike hade eens warith ok sigh förlaatidh hwar tiil then andre Som tilbörlegeth hade warith// Tet dogh ey ær skeeth paa edra sijdo ther altiid hafwa lupith om raam med the kwnge kaar ok them saa hökt tiil dragith öfwer huwdth af thenne iij rike ære saa goth som komne tiil eesthe ok egene ok saa förswagade ath ingin kan eller förmaa her næsth skipte gaath med then andre J wethen wæl Siælfwe ath j med rætthe hören tiil Swerigis rikes krona ok landfasta med swerige eth twngamaal ok alla aathlefwor ok seder hafwe j efther Swenske men huru j med orætthe komne ok trængde ther i fraa ære hafwe Swænske men godh skæl ok bref ther oppaa Ther före kære wæner tager weth raad i tiidh ok tima ok tænker ederth eyeth bæstha ok laanglig bestaand Ok gefwer eder in tiil Swenske men ok ederth eyeth fædernes rike siælfwiliandis ok med een god wilie om i tet göre snar-

lighe taa wil iak taga eder alle tiil naader holle eder weth Sancte Erek kungx lagh ok ræth priuilegier ok gode gamble Sedwænnior Teslikes wiil med then menighe manss hiælp ok trösth i Swerige beskærma ok beskydda eder för then omilda ok ocristeligæ kwngh ok hans mæthængiarom Saa ath i scole meg takka saa længe i lefwa kænne gudj iak saage nödoct ath naagot mord brand eller öfwerwol eller blodz vthgiwtelse skulle eder öfwer gaa Som nw snarlega tiil stunder om j eder ecke siælfwe wilie rættha Hwath om ey saa skeer vförtöfwath taa nödgas iak tet göre in paa eder Som iak eller Swænske men aldric tænct hade ath göra in paa sine wæner eller godhe naabor Ty besinner ok begrvnner thetta förscrifna grannelighe saa fram ath i ekkæ varde fördærfwade i grvnde eder alle gudh ok Sancte Erek kwng befallandis Citissime ex vpsalia// in profesto Jorigi martiris Anno partus virginei 1523.

Upsala den 22 April.

Till adeln i Skåne, Halland och Blekinge, af hufvudsakligen samma innehåll som föregående.

Aftryckt efter Registr. A, fol. 9 v. En daterad, något olika, afskrift finnes i Registr. B, fol. 117 v. Tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 17: 112.

Litere gubernatoris ad dominos Skanienses et Hallandenses

Strenuis ac nobilibus viris militibus et militaribus in Skania Halandia et Blekungia constitutis coniunctim vel diuisim

Premissis in domino deuote premittendis Erlige Strenge riddere godemen naboor oc gode bröder Huad drapelig skade vi oc alle thenne iij riiche haffuom hafft aff thet förderffuelige regement ther varit haffuer siden then gamble K: Cristiern oc hans affödе oc synnerlige thenne skadelig k: nu ær æro kompne til rikisins besitning formode

vi eder swa væl som oss förfarit haffue, oc eder æn her epter yttermera befinnende varder, huar i ey thet æn nu taga tilsinnes, swa at vthen all twiffuil varder eder thet samma owergongende som oss alle var aktat, moot ære, lyffte, handfestning K: cristierns breff vnder hans oc endeel aff eders insegel, Thet förlankt vore nu förtælie Som oc norgis riiche i thet næste owergongit ær, huilkit ey all enest swa gott som platt förderffuet ær, vthen iæmwel the gode men ther ather liffue dagelica sitiæ pa theris liiffs fare, som her til för ögen haffuer varit Huilkit ey skett haffde om thenne iij rikisins rad haffde eens varit, oc sik förlatit huart til thet anned, som tilborligit haffde varit, Thet doch ey skett ær pa theris siide ther altiid haffue lopit om raam med thet kwnge kaar Oc them swa hökt dragit sig ower hwffwdet ath bode i oc vi i thenne iii riiche ære swa gott som kompne til edzsta oc egendöme Och swa förswakade at ingen tör eller förma epter sin radz eed tala oc vithe sitt fædernes riikis beste, vthen vj æn nw snarlige vpwaka Doch hurv thet them staar til swarande för gud, herrer oc förster innen landz oc vthen At the moot swadana theris radz edh swa lenge haffue sitit stille Swa til cristendomens oc then helge kirkis som theris fædernes riikis förderff, moot thet gamble förbund oc bröderscap mellen tessen iij rikisins rad longlige varit haffuer Swa at huart rikit skal vara thet annæd fulmectigt til all ære oc rætth oc huart tess anners skade plictigt affwærie, vil framdelis yttermere talad varda Sa förmane vi eder i thenne för:ne motte atj mannelica infalle med oss oc thetta edert rette fædernes riiche aff heden höoss Som i vel vithe Til at affwærie swa cristendomzins som bode eders oc vor förtrykning Som i en delss aff eders ridderlig eed plictige ære Och tager ey swa en man före at bode j oc vi vardom ther ower förderffuede Skeer thet anners som gud förbiude Tha förlater eder fulkomplica pa at vi med liiff oc makth thet vider-

göre viliom Som oss aff ære oc rette bör pa them, ther cristendomen oc sitt rette fæderness riiche förnidra vilia Doch förwethende eder med oss at om i vele epter vort radh æn nu i tiid ingiffue eder til oss som eder med rette bör Skule i inthet twiffuil haffue at eder skade iw skal vara oss swa leed som eder sielffuom, vthen viliom vaage med eder liiff oc godz oc all vor velferd at thenna riiken huadzske pa cristindomzins Ridderskapzins eller then menige manss vegna skal varde swa lenge förderffuat som her til ocristelige skett ær Thet gud se klaget Then vi eder alle befale Ex etc.

Ett bref från rådet till ridderskapet och adeln i Skåne af samma innehåll, som det näst föregående, och dateradt Upsala samma dag, finnes aftryckt i Tegel, Gustaf I:s hist. I, p. 45. Källan ej uppgifven.

Upsala den 22 April.

Domcapitlet i Lund påminnes om den skada dessa tre riken och kyrkan vederfarits och som ännu hotade af k. Christiern, samt uppmanas att gifva sig under Sverige.

Riks-Registr. B, fol. 118.

Ad capitulum Lundense Sequitur

Kære herrer ok gode Væner hwadh Skade ok fördærf thenne try rike baade j aandelege motte ok wærdzlega lidith ok hafth hafwa nw j nogor næsth förlidne aar, ær eder wæl vetherligeth ok tiil æfwentyr ytermera tiilstundar om ecke raadt fins i tiidt ok timæ Jak hafwer ok væl öfwerwægith hwath synnerligh skade ok fördærf eder Doomkirkio ok menige klerkeriith öfwer gaangith ær med intrængde obekænde vthlænske men eder vtöfwer huwdeth satthe moth helge körkies scrifwne Lagh ok ræth ok eders egne godhe gamble sethwænnior Sedan borttagne eders ok Doomkirkiones ræntha baade land ok sloth Som med ære kirkione tiil hörde ok monge andre obetænkeligh saker som lanct vore af ath scrifwa etc Eder skede ære aaf thenne omilde ok ocristelige kwng Cristiærn etc waare nw

raadeliget atj tænkia her tiil i tidt ok tima mædan tiilfelleth seg saa gefwer ath betagha thenne store fara ok draapelig skada j hafth hafwa ok en nw ytermera tiilstundar ok gefwa eder in tiil megh ok Swerigis rikes crona som j af heden höös legath ok varith hafwa om j thetta gören snarligha med een god wilie taa wil iak næst gudz ok then menighe mans hiælp ok trösth öfwer alth Swærge lægge meg vijn om edart bezsta Saa at j komme skulle tiil eders friheeth j gæn ok aaterfaa then deel Som kirkione ok eder alle med oskel ok öfwer wol aaf hændath ær Saa sannelige hielpe meg gudh etc ex vpsalia in profesto Jorigi 1523.

Upsala den 23 April.

Riksföreståndaren underrättar biskop Hans i Linköping att han tillskrifvit ridderskapet och allmogen i Skåne, enligt biskopens förslag, och afsändt brefvet med Sewed Ribbing, m. m.

Riks-Registr. A, fol. 11 och B, fol. 118 v. Aftryckt i Link. Bibl. Handl. 2: 181, men ganska felaktigt. Det intages här efter Registr. A.

Litere gostaui ereksons, cum erlando kagge que venerunt ad manus dominj in profesto sanctorum philippi et Iacobi apostolorum

Sincerissimis suis recommendacione et Reuerencia premissis Kere nadig Herre Haffuer iak förstaat eders nadz gode raad oc mening i the breff som iak fik med thenne breffuisere eder nadz dreng, för huilke iak eder nade Kerlige takker Oc epter tiiden ær ganske korth oc væyen lang nid aat skaane var ey tilfelle at kalle naagra til hopæ aff raadit som væl behoff haffde giordz Therfore screff iak all ena Ridderskapit oc Almogen till i skaane vid thet sinne eder nade mik til kænne gaff i then innelyckte copie Huilken ganske væl fwndamenthereth oc vttrykt var Oc skickæde nu strax i natt Söwed Rybbing fraa mik tiit nid i gæn, förhoppendis at ther skal mykit got affödis Saa formoder iak ok at eder nad haffuer vnderstondit the ti-

dende aff Norgis land Gudi vare loff för sina velsignade naade oc alle helge Swerigis patronor Them iak eder naad befaler med liff oc siel til euig tiid Snarlica aff vpsale die sancti Ieorgii martiris Vnder mit signet 1523

In vitulo

Kere nadige Herre Vore rad Oc ær iak thet stoorlige begærendis om thet ey skeett ær atj ville strax oförtöffuet vare vtj förtencthe at eders nadz folk thet meste i kunne ostad komme thet skickedis nid i hender Calmarna, eller vid Landamerkit At om behoff görss at the i skaane vilia fult göre oc træde in til Swerigis krone oc om the begærede nagen vntsætning, at eder nadz folk tha vore vid handen Till Her Holgher Karsons breff kan iak inthet swara all ena för æn rikisins rad tilhope kommer Therförinnan vil iak vare förtenkth etc.

Biskop Brasks här ofvan omnämnde skrifvelse, dat. Linköp. den 15 April, äfvensom biskopens svar på ofvanstående bref af riksföreståndaren och ett af senare tid, som saknas i registraturet, dat. Noor den 20 Maji, samt ett samma dag dateradt bref till rådet ifrån biskopen, äro tryckta i bilagorna 1, 2 och 3.

Upsala den 23 April.

Riksföreståndaren tackar Thure Jönsson af Tre Rosor för de goda underrättelserna ifrån Norge, och berättar att ridderskapet och menige man i Skåne skulle sammankomma S. Walborgs dag, för att uppsäga k. Christiern trohet, hvarjemte han enträget uppmanar Thure Jönsson att fortfarande vara höfvidsman i Norge, samt förlänar honom Elfsborg och dess län, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 118.

Ad dominum twronem

Kære her twre Swaager ok besynnerlig gode wæn Takkar iak eder för ijtkelega gode tidinge som j megh tiil biwde om norgis landt gud hafwi lof Som sijna naader laater skijna j alla motto Som ok nw hafwer berörth them

i Skaane som nw om Sancte valburge dagh skule komme tiil hope ridderskapeth med then menige man Ok taa besluta sijn j millan vilia træda fraa kwngen Saa te som te Jwdzske herrer etc Som i ok röre ath för eder siwkdoom ok allerdoom skul kunnen j ok ey eller förmaa wara för höfwedzman j Norghe etc kæra swaager betænker ok begrvnner med eder siælfwe ath al twngen kan ey al enasth paa megh ath hængia Jak behöfwer andra gode men ther tiil som förstaandt ok förnumsth hafwa ok epther almogen j Norghe begæra siælfwa eder ok ingin annan Saa beder iak eder oppaa tet hulskap manskap ok troskap eder förmanar j meg tiil sact hafwe ath j wilie annama tet omak paa eder ok staa före then landz ændan ok paa tet ath j skole naagoth hafwe vith haanden ther j eder ok eders foolk aaf holla kunnte taa förlænar iak eder Elwesborgh ok Elwesborgz læn för hoppandis ok inthe twiflandis ath j wilie eder saa beuise j meth ok Swerigis rikes gode gangn ok bestaandt ath ther gaar lika tiil j then landz ænda i wæstergöland hafwer ingin fara mædan te skaaninga wilia træda in med oss ty ramer meth ok Swerigis crones bæsta i then landz ænda Som j kunne mærkia nw mæsta macth paa liigger j hwat motte iak kan ok förmaa weta edarth bedzsta ok gangn skulen j altiid finna meg wæl wiliogh tiil Saa længe iak lefwer Datum Vpsalie die Joregii Anno Domini 1523.

Lägret utanför Stockholm den 1 Maji.

Presentationsbref för herr Esgerd i Linköping till erhållande af præbendet vid Wårfrukyrkan i Skeninge.

Riks-Registr. A, fol. 18 v. Förut aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 17: 125, men felaktigt.

Presentatio gubernatoris pro Domino Esgero Lincopensi super ecclesia Skæningensi

Jak Göstaff erikson i Rydboholm Suerigis rikis gubernator oc Höffuitzman Helser eder verdogom fader i

gudi biscop Hans i Linchöpung Kerlige med var herre Verdog herre epter varfrw Kyrke i Skeninge haffuer ingen Kyrkeherre pa thenne tiid Oc ius presentationis hörer til rikisins herre oc Höffuitzman Sa presenterer iach pa rikisins oc cronones vegna epther then helge Kyrkis rætt eder nade thenne breffuisere hederlig man her Esgiærd prebendatus i Linchöpung Kerlige bediandis Atj vilie hanom i förne Kyrke installere och eders nadis collationem geffua, Hoppes mik oc inthet tuiffler at förne her Esgiærd ær ther ganske beqwemd til i alle the motte som kyrkenes Lag oc rætt inneholler Ther vdi gör eder nad mik synnerlige til vilia Eder nade gud befalendis Giffuit i Lägreth för Stocholm Sanctorum philippi et Iacobi dag M d xxiii Vnder mit indsigle.

Upsala den 13 Maji.

Till Thure Jönsson af Tre Rosor, hvilken uppmanas att till Halland och Skåne skicka så mycket folk som möjligt, för att intaga dessa provinser, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 119.

Ad Dominum Turonem

Venleka helse etc kære her Twre Swogher ok besynnerligh gode wæn iak tackar eder ganska kærleka gærna för te gode tidinge j meg med eder scrifwilse tiilbudith hafwa, tet jak gærna med eder förskylla skal Som j beröra i sama ederth bref om Elwezborgz Læn hafwer iak nw i siisth eder alle deles ther om scrifwith, förmoondis tet wara epter eyen wilie ok behagh Sammaledis om Mesther Jörian ær saa fathmaal han gefwer segh hiith vp wil iak vara honom tiil wilie j alle ty mijn mact tiil sægher Om al annar tidinde ok ærende kan iak paa thenne tiidh eder eck[e] tiilbiwda, vtan i wæl förnimmandis worde j tet herre möte som tiilstundar i Strængnes om pentecostes næsth kommandis etc kære Swoger Actar iak sænde

naagre knecther aath Skane beder iak eder ath j stelle saa j eders fraawarelse at te i tet dogh faa teras bærning för sina pæninga ok om eder tyckes skicka med them in i Skane nagre resenæra sæther iak tiil eder skön, förhoppandis ath j gærne wilie wete mith ok rikesens bedzsta som nw största mact paa ligger etc ex Vpsalia vigilia Ascencionis Dominj Anno domini 1523.

Ad idem

Kere Swaager Som iak scrifwer eder her vdinnan meth breff ok sæther tiil eder skön om nogin resenære skicke med mit folk in i skone Saa beder iak eder en nw ath j skicke in i Hallandt tiil Sæfrin kiil alle te mæste resenæra i aastadt komme kunne. Ok lather tiil seya alla frelsesmen Som ey ære i rikesens raadth Tet te göre them tiil reda med syna swæna Ok wara saa meth folk föliandis paa footh i samma togh Som kommandis warda niidath med tet alla snarasta Sammaledis te gode men Som i rikesens radt ære göra ok vth teras folk alth ok siælfwe gefwa them tiil herre möteth etc her vdi lægger nw eder gode fliith tiil Som iak tror eder tiil Ok största mact paa ligger Helst för ty Jak fek j dagh the Lypske herrers breff Saa te holla flogx i Siön ok ære nw paa thenne tiidt i öresundh Ther före ær radelegith at wij winleggia oss at in tagha Hallandt ok Skone med retta Som i longan riid med orætto her vndan varit hafwer Hwath man faar nw med then hasth ær behollelegith her vdi ramer nw tet bædzsta vtan al gæn sægen Som iak tror eder tiil Jterum Valete ex vpsalia etc.

Upsala den 13 Maji.

Till Berendt van Mehlen, att han skulle försöka bringa Skåne under Sverige.

Riks-Registr. B, fol. 119 v. Aftryckt i Christ. II:s Archiv 4: 1461. Har troligen ej afgått, utan ersatts med följande, enär det i registr. är öfverstruket.

Upsala den 15 Maji.

Till densamme, med tacksägelser derföre att han hade bragt Blekinge under Sverige; hvarjemte riksföreståndaren ber honom göra sitt bästa för att likaledes förvärfva Skåne, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 119 v. 120. Tryckt i Christ. II:s Archiv 4: 1455.

Tiil hær bærendt van mælen

Venleka helsa etc Tackar iak tiigh ganska gerna för then wælwiliogha tro tiænest tw mek ok rikiith bewisth hafwer Besynnerlega för blekungx landt, Tu tiil Swerigis crona kommith hafwer Som longliga med oretta borta haffwer warith, Hwilketh tiig bechennas scal i framtiden med alla goda etc Saa epter tijn egin scrifwelse ok beger Scikkar iak tiig tiidt in thenne tydzske resenere, atw ok brucha them tiil mith ok Swerigis rikes bedzsta Som tw legenhethen sseer ok iak tiig fwlkomligha tiil troor Teslikes hafwer iak ok skickath indj at hallandt twaa fæneke knecther Som ær hans wan Dyren ok Symon winholt in i hallandt tiil Sewerin kiill Ok hafwer them lönth för twaa manade, Efther the samma lön ok pæninga som tw hafwer aflönth ok lofwath the knecther tw hoos tiigh hafwer Saa ath them inte myterii skal komme millan Ty raama meth bedzsta her vdinnan saa længe teras tiidt inne holler Jak förnimmer dogh ath the Skoneske herrer ok köpstædher ære heller vnder hertoghen af holsten æn mik ok Swerigis crona, dogh rama tet j the bedzsta motto tw kan ok tiig mögelegith ær baade med mact ok godt ordt Ok haf tijn bwdt oc breff in tiil Sewerin kiil om tiig tycker raadt wara at tesse iiij feneker scola komme tiil hopa eller ey Tet sæther iak aldeles tiil tin förnumstogh heeth Jtem at iak ecke hafwer hollith te knecther tw vnder tiig hafwer widt saadana mynt eller redelig heeth som them lofwat war tet ær ey skedt vtan sak Ty hade them sadana wederfarith her tiil dagx Saa ville bade baadzmen ok andra knecther haft samma welkoor tet dogh ey j myna

mact ær Som tw ok wæl tænkia kan med hwath rikedoma iak tiil riketh kom etc Man raama mith bedzsta Saa at om te Lypske feneker engalunda wilia laata sigh aath nöya te lön iak them nw gefwer ok gifwith hafwer Saa maa te raama seth bedzsta ok szee siit synesta, dogh saa at te ecke komma meg ok riket vnder ögomen i gen Lagha iw saa ath iak beholler eth tusendt knecther her i landith oc tiil mit oc rigisens behoof, te godwiligh wilie wara, Jak wil tænkia tiil at löna them med saadana mynt athe meg tacka scole Ok hwat tw lofwar ok tiilsægher them paa myna wængna, ther redeligheith efther fölie kan, wil iak tet obrwteligen holla vtan twifwel Jtem saa skicker iak ok af her electi folk af Skara her twres ok flere friiborne mentz folk af wæsthergylla[n]dt tiil hæst in i hallandt hielp tiil ok bruka them efther som tiilfælleth ok legenhethen sig tiil sægher Saa ath iak motte faa Skaane qwiit och frii in, för æn hertoghen eller nogre andre stinga siigh ther i mellom thetta alt sammans i tijn förnumstogheeth setiandis Jtem saa förnimmer iak i the breff iak fek af Lubeke at Jacop bokhult ok tijn broder hafwer församblat een stoor hoop resenere Af hwilke iak ey mer begæræ æn XL the bedzsta them wil iak ok holla widt redeligheeth Saa sænder iak ok tiig ii: M gyllen i rundt mynth Ok hafwer iak scrifwith Anders Symanson tiil ath han ok sændher tiigh saa maanga ther tiil Som behooff görs Raama mith ok rikesens bedzsta her vdinnan som nw alla största mact paa liigger tet tw ok tijna wæner skola niwta tiil godha Saa sannelegha megh gudh hielpe ok alle Swerigis patroner them iak tiig befaller ewinnerlegha Ex Vpsalia 2:a die Ascencionis Domini, Anno veri intelligibilis Diuini 1523 etc.

B. v. Mehlens berättelse, ställd till biskop Brask, om det möte han på Sölvesborg haft med fullmägtige från adeln i Skåne och Blekinge, dat. Hoff den 26 Maji, jemte B. v. M:s för adeln framstälde "artiklar" om k. Christierns ovärdiga regemente och om anslutning till Sverige, samt ett bref ifrån biskopen till riksföreståndaren, dat. Noor den 31 Maji, hvari han innesluter nämnda berättelse och artiklar, äro tryckta i bilagorne 4 och 5.

Upsala den 15 Maji.

Till Anders Simonson (borgmästare i Stockholm), som af riksföreståndaren förebrås för försumlighet och hotas med näpst, sändes en till B. v. Mehlen bestämd summa af 2000 gyllen; hvarjemte han befalles att bevaka Jokim myntmästare.

Riks-Registr. B, fol. 120 v. Förut tryckt i Christ. II:s Arch. 4: 1456.

tiil Anders Simanson

Helsa försendt etc Maa tw weta Anderss Sijmanson ath mig tycker ganska vnderligeth wara At om hwath ærende iak skickar tiith nidt tet skickes ganska selsynth Saa at tet komber ecke fram i tiidt och tyma ther vtofwer klaghar her bærindh wan mælen ok flere tes slikes Raama tet saa ath ingin försymelse her vdinnan findz annars med redeligheeth Twifla ther inte vdj ther scal öfwer nepsas som tiilborligeth ær Jtem saa sænder iak med thenne hans pungamakare ij:M gyllen runt mynt tycker tiig raadt wara ath han them skal föra nidt tiil her bærendt ther raama mit bedzsta vdj ok lægh ther tiil saa monga klippinga som tu kan giissa her bærendt behoof hafwer tiil at löna tet folk med Som han hoos sig hafwer, ok sændt goda karla ther med ath pæningana blifwa förwarade Raama mith ok rigisins bedzsta her vdinnan som störste mact paa liigger Jtem saa hafwer thenne Jokim myntemæstare hoos mig warith ok tycker megh, at han hafwer warith mik ok riketh förnær ther före hafwer iak tagith starke borghan af honom, dogh lekawæl haf ögath paa brædit med ath han siigh ey vndstinger haf thetta heemlega hoos tiigh komber han syn vægh taa talar iak tiig tiil man förstöör honom ecke ath han tagher siig naaghon ræddogha paa vthan laath honom arbete nath ok dagh Saa længe han faar annar mijn scrifwelse Raama meth bedzsta j thenne ok alla andra ærende Som tw veeth migh ok riketh macth paa ligger besteldt

tet i bedzsta Som iak tiig tiil troor tiigh gudh befallandis Ex vpsalia altera die Ascensionis Dominj 1523.

Svartsjö den 28 Maji.

Riksföreståndaren tillkännagifver för dom-capitlet i Upsala sin tillfredsställelse med Jöns Laurentii utnämning till erkedjekne, och uppmanar detsamma att i capitlet annamma M. Joh. Sasse, som varit riksföreståndaren till mycken tjenst.

Riks-Registr. B, fol. 120 v.

Tiil capitel:[eth] i Vpsala

Wenleka ok kerleka etc kære werdughe herrer Hafwer iak förstondith i eders scrifwelse om dækene dömeth i vpsala ati hafwa keest ok korath her iöns laurentii ther tiil tet mik liwfth ær ok aldeles aath nögher, dogh saa ath han blifwer presenterath af migh, efther iak förnimmer, kwnger ok rigisins herrer hafwa samma dækenedömeth af aller funderath Saa ath iak ok mina efther kommande konunghe ok herrer warde ey i then ræth Som iak ok the paa cronones vængna ther tiil hafwa i noghen motto föractadhe etc Saa maa i och wetha ath Mesther Johan sassæ hafwer warith richet ok mig ganska mykith tiil wilie ok tiænest Saa waare wel höfwelegit ath han skildis hædan fraan rikit med naakon wördningh ok ære Ther fore ær iak Synnerlega begærandis ok wil atj honom annama in i capiteleth för edher medbroder honom besöriandis nw strax med ena the bedzsta prebenda ok caneka döme Som i vpsala domkörkio ær vthan al ytermera skotzmol ok försymelse efther nw saadanth omskipte ær ther vdinnan göre i megh ok riketh Synnerlegha tiil wilie om al ærende hafwer iak befelth mesther pedher segia ok vnderwisa eder med mwnnen ther i mogen sethia troo ok liith tiil etc Citissime ex Swartasiö feria quinta post pentecosten etc Mdxxiii//

Svartsjö den 28 Maji.

Till erkedjeknen Jöns Laurentii om samma ämne, som föregående.

Riks-Registr. B, fol. 120 v. 121.

Tiil Her Jöns Laurentii i Vpsala

Wenleka helsa etc Kære her iöns Som iak hafwer förstaadt af edhers breeff och teslikes capitels atj ære wthwaldt af capiteleth tiil teras dækin tet migh ganska wel behaghar ok gærna vnner saa sker, dogh saa i thet anamma af migh tanquam a vero patrono Jus presentandj habente Som mesther pedar eder yterligare vnderuisa kan myn wilia ther vdinnan Saa hafwer iak nw scrifwit capitelet ther paa ok gifwith mith samtykkie ther tiil etc Teslikes ok om mesther Johan sasse atj wilie hielpe ther tiil tet han blifwer anammath ad capitulum ok om han blifwer förseedt nw strax med thetta omskipthe med then bedzsta prebenda ok canonia vdi vpsala körkia ær tet ær fulkomlega mijn wilia ok beger tet ingalundom försymandis j thenne ok all annar ærende raamer mith bedzsta Som myn troo staar tiil edher eder gud be: etc Citissime ex Swartesiö feria quinta post pentecosten M d xx iii.

Strengnäs den 3 Junii.

Till densamme, med begäran att få se de bref, som lyda på djeknedömets fundering, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 121.

Ad dominum Johannen Laurentii, decanum vpsalensem

Wenleka helsa etc kære her Jöns Som j megh tiilscrifwe atj installaret efther mijne presentas thet ær megh tiil wilie saa skeedt ær Man iak hade gifwit j befalning mester pedher segia eder ok capitelet At iak wille se the bref Som lyda paa Dækene dömens funderingh Ok tet

begærer iak en nw med första Om tet mynthet som i scrifwe hwem thet antwardas skal Taa menar iak ath her Larens ær ther tiil stædis Meth hwilkin iak ok scref senasth ath honom skulle saadana pæninga antwardis etc Salthet maa i beholla hoos eder Jak weth andra wægha för salt tiil Norrabotn Om then deel som blef efther Mesther Jngolf Hwat som ær i boscapstingx taa laather tet faa hans Arfwingha Man selfwer ok peningha ok gwl ok fetalia Hwadt som saa bespörias kan laather tet blifwe tiil stædhe saa længe iak siælf komber Ok ær migh vnderwisth At samma Mesther Jngolfs degia weth alla hans gömor hembligha ok openbarlegha Tæncker ther tiil Ath hoon blifwer tiil stædis Ok wiser thet vth som hoon weth ok ingalunda stingher thet vndher noghen stool Hær vtj vether meth bedzsta Som iak edher tiil troor war ok then protestacio ey saa fullelegha scrifwen som iak henne vth satthe paa then tiidt the fare alth med förtækte stycker thet dogh them komber tiil bwkbeeth med tiden Edher Gudh befallandis etc Scrifwit i Strængenæs vigilia corporis christi //Mdxxiii.

(Strengnäs den 3 Junii.)

Om de Lybskes på riksdagen i Strengnäs framstälde artiklar, samt om val af nya rådsherrar.

Riks-Registr. B, fol. 121 v. Christ. II:s Arch. 4: 1457.

MDxxiij

Jn vigilia corporis christi wore the lypske herrer her berendt bomhoger oc her herman polonius i Strengnes paa preste gillestuwna. oc satthe nogra article fram fför rigisins raadt j Swerige om nogra friihether som her effter beslutne ære j thetta register.

Jtem paa samma dagh oc tiidt worde koredhe j rigisins raadt tesse effterscreffne. her berendt van melen.

peder Erlendson Jwar flemingh Eric flemingh. axel anderson knut anderson peder hanson. biörn clawson. oc tordt bonde.

(Strengnäs den 6 eller 7 Junii.)

Om konungavalet; jemte taxa på cancelli-gebühr.

Riks-Registr. A, fol. 22 v. Handl. rör. Skand. Hist. 17: 141.

Jtem dominica Infra octauam corporis christi que fuit vij:a Junij Electus est Dominus Gostauus erikson in Regem Swecie ex vnanimj consensv consiliariorum et plebee commvnitatis Strengnensis ibidem in regio apparatu ipso eodem die est intronizatus 1523.

Riks-Registr. B, fol. 122. Christ. II:s Arch. 4: 1458. Stiernm. Möt. Besl. 1: 2.

Anno etc Mdxxiij Sabbato infra octauam corporis christi que fuit sexta die Junij. vort Högmectigh herre her gösstaff ericson samffellige aff Menighe rigisins raadt i Swerige oc almogenom effter Swerigis lagh keest oc korat kwngh tiil Swerigis riche gudj tiil looff heder oc æra. oc allom andeligom oc werdzligom i Swerige tiil nytto gangn beskerm oc longliget bestaandt Amen. Och thet skedde i Stregness.

Jtem paa samma tiidt wort beleffuat oc tiilstadt at hwar som ffaar nogra fförlening paa slot oc festhe scal giffua Cancellario pro tempore et scriptoribus fför fförlæninge breffuit . . . . . x gyllen
jtem fför lagmandz dömes breff . . . . . vij gyllen
jtem fför hæredzhöffdinga breff . . . . . ij gyllen
oc meer som hæredhet stort ær tiil
jtem fför presentation tiil nogra kirke ther effter som gellet ær got tiil x gyll:e alla mijnsth*)
jtem fför förswarilsse breff . . . . . ij gyllen
oc minne effter som han haffuer tiil thet förwerffuar
jtem fför friheitz breff paa godz eller annat xij gyllen eller oc mindre.

*) Orden "x gyll:e alla mijnsth" äro något senare tillagde.

Strengnäs den 6 eller 7 Junii.

Öppet bref till hela riket, hvari folket underrättas om det nyss skedda konungavalet, betackas för den hjelp det gjort konungen att befria landet, samt underrättas att, sedan Kalmar och Ronneby nu blifvit intagne, endast Stockholm och Finland återstodo att eröfra, hvilka konungen hoppas också snart skulle öfvergå.

Riks-Registr. B, fol. 123. Förut tryckt i Stiernman, Riksdagars och Mötens Besluth., Sthm 1728, s. 2.

Wj Göstaff Af Gudz naadt vtwaldt tiil Swerigis ok Götes konungh etc helsom alle aandelighe ok werdzlighe friborne frelsesmen ok Menighe almoge Som byggia ok boo vti :N: kerlighe meth wor herre kære Væner tacke wij edher alle för then hulskap manskap troskap ok weluiligheeth Som j oss ok edert rette fædhernes rike trolighe bewist hafwe Sedan vij först vtwaldt vorde höuidzman j Swerige och tiil thenne tiidt besynnerlegha atwij nw hafwa indfongith meth edhers hielp ok trösth meste delen af al slot ok landt Som vndher Swerigis rikes crone lyder bade calmarna stadt ok rotneby vti blekingh Ok hopes oss innan korta dagha faa good enda paa Stokholms stadt ok sloth teslikes ok finlandth ok oppo tet ath riket skal blifwe weth bætre macth ok holles i större vördningh j blandt vtlænskæ herrer ok förster Saa hafwa j te helghe tre follogheetz nampn tesse værdige fædher erlighe herrer Strænge Riiddare ok Gode men Swerigis rikes raadt meth then menighe mandz ia oordt ok samtycke som nw försambladt ære Migh owerdugh keyst kaarath ok samtykth tiil teras ok alles eders herre ok kwnungh Alzwolloghan gudh tiil ære ok tiil menighe man i Swerige tiil gangn ok longelighe bestaandt Som thenne eders fulmektoghe Sendningebodh ytermere eder meth munnen vnderuisa kunne Ok hoppes oss ok inthe twifler

Ati alle wilie holla tet wedh macth Som tesse eders fulmectoghe sendninghebödh paa alles eders vengne oss swrith ok tiilsacth hafwa vy wilie nesth Gudz hielp wara eder för een gönstogh godh ok tro herre ok saa skicke oss i moth edher ok menighe Swerigis inbyggiare i alle the puncther ok article Som Swerigis ok Sancte Erek konungx Lagh ok reth inneholler Alle fatighe ok rike vidt then samma lagh hollandis Saa ath skylden nesth gudz hielp skal ey finnes hoos os i naagre motthe Ok i hwath motto vij kunne öfwerwægha ok veta alles eders bestha ok longlegeth bestaandt Görom wy al tiid gærna Swaa sanneligha oss Gudh hielpe ok alle Helghe Swerigis patroner them vij eder alle befalle ewinnerligh Datum Strengnes infra octauam corporis christi Anno etc Mdxxiii sub nostro secreto.

Tiil menige Almoghen vt supra Som wthskrefs i Strengenæs.

Strengnäs (den 7—10) Junii.

Sveriges rikes råds öppna bref och berättelse om k. Christierns stämplingar och förbindelse med Gustaf Trolle och andra inhemska förrädare, Trollens uppror, konungens anfall emot Sverige, förräderi, val till konung och tyranniska regemente, rikets befrielse genom den nu utvalde konungen; samt tillkännagifvande att Gustaf Trolle vore för alltid förvisad ur riket, — ställdt till alla, som sanningen älska och åstunda evig salighet.

Riks-Registr. B, fol. 136 v. — 141. På svenska tryckt i Tegel, Gust. I:s Hist. 1: 59 ff. och i Stiernm. Riksd. och Möt. Besl. 1: 3 o. f.

Senatores et consiliarii regni Suecie. Omnibus Hominibus qui veritatem querunt et diligunt. eternam ffelicitatem optant

Etsi Christiernus Secundus Dacie rex Anno a natiuitate christi millesimoquingentesimovigesimo stupendas et

inauditas crudelitates in ciuitate Stocholmensi (que Suecorum et gotthorum regia est). perpetrauit, diuinaque et humana adeo temere violauerit vt in vniuerso orbe tam apud ethnicos quam apud omnes christianos pro crudeli humani generis hoste merito habeatur, Nulli tamen aut admodum pauci vsque modo fuerant qui ea enormia facinora describere curauerunt quasi non possit futurorum saluti per res eciam atrociter gestas prudenter consuli Curauimus igitur prout ad officium nostrum spectare cognouimus nonnihil ex illis rebus que tam crudeliter geste sunt hac breui narratione exhibere vt boni homines veritatem ipsam sincero affectu teneant et patratam seuiciam perpetuo odio detestentur Sumpto itaque principio huius nostre narrationis ab anno qui a Natiuitate christi Decimusseptimus supra Millesimumquingentesimum agebatur prefatus rex christiernus (quemadmodum reges Dacie frequentius quam felicius facere consuerunt,) regnum Suecie patriam nostram occupare statuit Sed vbi eam rem suis viribus superiorem considerat, quosdam sediciosos Suecie primates in factionem allicit quorum caput erat Godstauus archiepiscopus vpsalensis etate et consilio minus quam pontificie dingnitati par erat maturus, qui sua temeritate se et vniuersam aquilonarium regnorum ecclesiam in extremam calamitatem perduxit, Is namque a principio prefati anni, partes regis Dacie adeo enixe curare cepit vt vitam dingnitatem et honorem pro felici regis successu cuius discrimini exponeret, seque contra salutem patrie sue tanta impietate opponeret vt ad nihil aliud quam in puplicam et communem patrie perniciem natus videretur, munit arces, conuenticula priuata facit, sollicitat regni nobiles vt ad Dacos deficiant nihilque omittit quo christiernus votorum compos fieret, regnumque et ecclesiam (vt postmodum factum est) euerteret, Eum serenissimus princeps Steno sture qui ab omnibus ciuibus Gubernator et princeps rengni suecie constitutus erat, Gostauum ar-

chiepiscopum vt cepto sisteret amicissime requisiuit et monuit Sed durus archiepiscopus nec principis petitionibus nec pietate in patriam mouebatur, quo factum est vt Steno in eum arma conuerteret ipsumque in arce steck obsideret. Quod cum christiernus didicisset gentem ex Dacia in sueciam pro archiepiscopi liberatione transmittit que Suecorum fortitudini succumbens strage accepta in Daciam rediit, qua re congnita petit archiepiscopus a Stenone aliquas conditiones pacis sibi prescribi quibus in graciam patrie (quam plurimum offenderat) honestius rediret vitamque pacificam sine principis et patrie offensa ammodo ageret. Annuit clementissimus princeps, sed ad senatum regni arduam archiepiscopi causam deuoluit, qua discussa inuentus est archiepiscopus tantum remp[uplice] patrie sue offendisse vt vita et omnibus bonis secundum iuris rigorem merito exuendus esset, Actum tum est cum eo per summam clemenciam vt archiepiscopatu in manibus romani pontificis reassingnato vitam de cetero tranquillam duceret, quam conditionem sese pro puplica patrie salute optimo animo recipere aiebat, seque ab officio vpsalensis episcopatus coram legato romani pontificis Joanne arcimboldo tunc sedis apostolice negocia apud suecos agente exonerauit. contentus deinceps vitam in bonis paternis quietius agere Videns itaque christiernus caput sue factionis contritum ardua moliri et aggredi cepit Nam exercitum pregrandem ex Teutonia gallia flandria Schothia et Dacia coegit, quem valida classe secum in sueciam aduehit et Stocholmensem ciuitatem obsidione cingit quam eciam continuis incursionibus per sex septimanas impetit. Sed nulla arte nullis viribus ciuitatem natura arte et ciuibus munitissimam vincere potuit, Interea Danice turme commeatum penuria et fame laborant putridis et abhominandis equorum canum catorum similiumque inmundorum animalium cadaueribus pro exquesito cibo vtuntur, progredi in terram ob Suecorum potenciam nequeunt, redire in Daciam

vento resistente prohibentur, Tunc christiernus ad solitas sue astucie artes conuersus inducias et treugas Suecis petit, quibus positis Steno cui semper magnificencie officia placuerunt voluit eciam singulari in hostes liberalitate vti, fecitque ad Dacorum exercitum iam animo et viribus collapsum plurima iuga boum educi, sed non defuit christerno quomodo pro accepte humanitatis beneficiis suo more vices rependeret Summam amiciciam ad Stenonem ob exhibitam humanitatem se gerere simulat. Optatque modis omnibus eius colloquio potiri, mittit in ciuitatem Holmensem electos obsides qui Stenonis accessum, in nauem regis persuadeant quibus Steno vt erat generosi animi dolum regiis verbis subesse non credens fere obtemperasset nisi Senatus Holmensis exitum dissuasisset Christiernus eo comperto pro se obsides a Stenone dari petit simulans se eum adire velle et de perpetua pace tractatus habere Mittuntur per stenonem nobilissimi obsides ad naues christierni in quorum numero erat illustris adolescens Gostauus ericsson quem modo pro serenissimo Domino nostro rege recongnoscimus, Illi omnes ad fidem et literas regis nauem regiam intrantes mox captiuati sunt et rex erectis velis eos secum perduxit in Daciam, quo cum peruenit in separatas et exquesitas custodias eos detrusit, tum Deus iuuenem preclarissime indolis prefatum Dominum nostrum Gustauum quamuis exquesite custoditum ab impiis tiranni manibus eripuit et regno suecie in omnium nostrum salutem clementer restituit, Deinde a principio anni a christo nato millesimiquingentesimivigesimi Christiernus copias iampridem in Suetico bello confractas instaurat et ad expungnationem rengni Suecie denuo mittit quarum fortitudini Dominus steno resisteret et primas in acie partes ageret occiditur cuius infelicia fata viam pociende Suecie Daco prebuerunt, Enimuero orta est inter suecie primates pernitiosa sedicio qua potentissimus Suecorum exercitus solueretur et Dacus pro voto suo ad in-

teriores Suecie partes progrederetur Tunc Gostauus archiepiscopus vitam priuatam et felicem perosus, sepulte impietatis consilia resumens Dacis enixe adheret et administrationem ecclesie vpsalensis cui propter obiecta sibi flagicia prius renunciauerat resumit, arma denuo in patriam suam parat plures homines in suum propositum conciliat, Nobiles quosdam ad sedicionem aptos in Dacorum partes sollicitat, consiliis. viribus. et omnibus ingeniis laborat vt Dacie regem regni et christiane ecclesie oppressorem in regnum inducat, quod cum christiernus didicisset mox se ad Sueciam ad eum quem premiserat exercitum contulit, et contractis copiis ciuitatem Holmensem obsidione cinxit Sed quum considerat ciuitatem munitissimam non posse aliter quam magnis promissionibus et pactis superari ad solitas suas calliditates totos animi sui neruos conuertit, Et in primis illustrem principissam Christinam stenonis relictam coniugem cui munus administrandi regni post recentem mariti mortem obuenerat variis et magnis promissionibus sollicitat. Nulla res in coelo vel in terra aut in mari erat quam non concessurus esset, Omnia que humana industria excogitari poterat se prestare velle et posse promittit, tunc Christina et Senatus Holmensis ad magnifica eius promissa respondent, quamquam Majestas tua nobis maxima pollicetur nosque optimo iure illud quod promittitur ab ea exigere possimus, quum adhuc liberi simus Et tua potentia nostris viribus longa inferior sit paruam tamen rem te omnes poscimus quam regia celsitudo pro suo honore facilime prestabit, leges patrie nostre nobis custodiat laudabiles maiorum nostrorum consuetudines non violet incolarum libertatem enixe tueatur omnes offensas sibi aut maioribus suis per quoscunque Suecos illatas nunquam ad vindictam reuocet, fidem promissam seruet sit patrie pater, ciues suos diligat et quidquid regij officii est pro glorie sue integritate debite exequatur Christiernus hec omnia et iis longe maiora que vel literis vel verbo vel solo nutu peti

poterant concessit, offensas omnes totius retroacti seculi sibi aut maioribus suis per suecos illatas remittit, literas grandes regio sigillo munitas in robur promisse fidei tradit Insuper iusiurandum adducit quod eciam Sanctissimo corporis christi sacramento confirmat nihilque omittit quod christianum principem ymmo quemlibet ethnicum perpetua obligatione constringeret, iis artibus ciuitatem Holmensem et magnam partem regni Suecie obtinuit, Sed continuo omnium promissionum suarum oblitus cogitare cepit quomodo ciues suos callide sub alicuius excusationis velamine opprimeret et extingueret. Vocat in consilium viros sanguinarios deliberat consultat iudicat quod magis aptum medium disperdende Suecie, aliis placuit tumultum in ciuitate excitari quo incondita militum multitudine ciues sine apparenti regis consensu necarentur, alii eam consultationem refutantes asserunt quod eciam regi homines charissimi per talem tumultum supremo supplicio inuoluerentur, quique commodius consilium se afferre arbitrantur, vt solenni conuiuio omnes Suecie primates prelati Episcopi Nobiles in arce regia Stocholmensi exciperentur et tunc de eis prout in animo regis statutum erat ageretur Annuit christiernus et conuiuium regio apparatu magnificum instruit, properant omnium ordinum prelati in arcem regiam, rex in omnes humanissimus apparuit, vultum in summam hilaritatem componit alios blando osculo, alios iucundo amplexu excipit, applaudit, ridet, ac quecunque amicicie singna exhibet In plausus coreas ludos et omnia leticie genera sese Sueci qui aduenere resoluunt nescii quod apud tirannum ea expensarum estimacio maneret qua conuiuancium sanguinem et vitam in precium exhibiti conuiuii postularet Miserabile auditu, rex in faciem conuiuantibus blanditur, in corde sentenciam mortis in eos excogitat, pium regem fforis ostendit sed crudelem tirannum in precordiis agit, In subiectos ciues in familiares domesticos, in homines beneficentissimos sicam sue seueritatis

exacuit, Vix conuiuium finitur, domusque designata leticie in carcerem cruentissimum conuertitur, et funestis sanguinariis conuiuantes addicuntur captiuantur S[erenissi]mi episcopi et in contumeliosas latronum custodias per scelestos carnifices deputantur. comprehenduntur deinde regni nobiles Senatusque Holmensis et in strictissimum carcerem coniiciuntur Nullus iudicii locus infelicibus conceditur nulla in iudicio respondendi facultas prius ad mortem quam iudicium trahuntur, vix enim expectata sequentis diei aurora tubarum clangor per omnes ciuitatis Holmensis angulos percrebuit, clauduntur omnes ciuitatis exitus, vocantur regii satellites, arma in obsequium horrendissimi flagicii assumunt viam qua ab arce regia in puplicum forum descenditur Hinc inde custodiunt lanceis, gladiis, bombardis, et omnium armorum generibus muniti persistunt Sed cum vultus et animos in bellicum fremitum composuissent expectantes quisnam hostis tanto armorum fragore excipiendus esset continuo regia aperitur et Duo inermes episcopi Vincencius Scarensis et Mathias Strengnensis sanguinariorum manibus a regis conspectu ad collectam militum multitudinem producuntur sacrilegis impiorum manibus reduntur, alapis et contumeliis afficiuntur sicque non secus ac angnelli coram tondente obmutescunt, progrediuntur inter nudos gladios constantissimi, oculos et manus in coelum erigunt. vultum cum summa modestia tenent, At vbi in locum suppliciorum ante consularem edem producti essent indignis carnificum brachiis in terram deiiciuntur vitam cum capitibus amissuri Tunc supplices oculos in circumstantes sanguinarios eleuant et ob Dei respectum deprecantur sacerdotem aliquem permitti cui commissas in Deum offensas confiteantur, quod mox ad preceptum tiranni in animam et corpus seuientis negatum est, ea enim seueritate preceptum seuissimi regis exequebantur vtsi possibile fuisset animam cum corpore occidissent, postremo herentibus humi episcopis, funesti carnifices capita eorum sacro crismate delibata in perpetuum

christiani sacerdocii dedecus et obprobrium abstulerunt Postea in primates et nobiliores regni nostri pari crudelitate seuitum est, et qui parem cum episcopis pietatem in rem-p:[uplicam] patrie sue ostenderant pari principis tirannide consumpti sunt, Deinde Senatores ciuitatis Holmensis similem regis fidem experiuntur et ab arce regia in miserabile omnium spectaculum ducti trucidantur, qua seuicie expleta affertur in medium libellus quidam plectendorum hominum nominibus plenus ad cuius lectionem circumstantes ciues non secus quam oues ex caulis capiuntur et occiduntur Sed vbi inaudite crudelitatis ministri totam eam multitudinem que descripta erat crudelius quam iustius consumpserat Nec aliqui ex designato numero quamuis maximo residui essent Tunc reliquis ciuibus astantibus quos gregario milite cinxerant sine delectu manus iniciunt et eos pari seueritate consumunt Quibus atrociter interemptis per domos discurrunt et ciues inde ereptos tanto immanius cruciant quanto fidelius paternum regnum contra regis tirannidem tutati fuerant Sed cum ciues a facie persequencium fugerent et se in penetralibus domorum absconderent, statim rex edictum ex domo consulari puplicari facit quo residuis omnibus pacem et securitatem promittit Tunc infelices homines iam ter quaterque decepti ad regiam fidem in puplicum prodeunt et mox vbique capiuntur et trucidantur, Nec cessauit illa cruentissima cedes donec densa noctis tenebra necandos videri prohibuit. redeunte vero die rediit eciam eadem tiranni seueritas que perplures dies adeo seuere continuata est vt in nullis ethnicorum aut barbarorum annalibus maior crudelitas contineri credatur, Jn solitos nocendi modos inquirit noua penarum genera excogitat, nihil antiquius ducens quam sempiternum seueri hominis exemplum de se ad posteros relinquere Et ne impiissimorum iudeorum crudelitates ignorasse deprehenderetur quemadmodum Magnum ioannis nudum extensis brachiis et pedibus crucifigi fecit qui in cruce extensus miserabile spectaculum piis christianorum oculis exhibuit quique diu

et constantissime loquens Deo et omnibus Suecie incolis causam sue innocencie ad perpetua tempora reliquit cui eciam impudentissimus tirannus proh pudor membra verenda abscindi facit eaque in vultum mox morituri cum contumelioso verborum insultu proiici mandat Tunc erectis in coelum oculis Deo gracias agit quod pro iusticia supplicium crucis sustinere meruit Nec sic contenta tiranni feritas latus crucifixi aperiri iubet. vnde euisceratum cor in faciem exanimati corporis abiici facit, seque in ea cordis euiscerationе et verendorum membrorum abciscione Judaicam plane impietatem superare ostendit, Nec ea peregrina crudelitate in plurimos homines seuisse contentus, nisi eciam contra innocentes infantes frameam sue feritatis extendisset Nam postquam omnes mature etatis viros qui ex nobili ribingorum familia dependebant occidissent mox omnes eiusdem familie pueros Herodiano furore dissectos assumpsit, Nec tunc eam feritatem qua in omnium viuencium ordines seuierat satis esse putabat ut conceptus in eo furor extingui aut pacari posset in abiecta mortuorum hominum cadauera, sue potencie castra conuertit et primum omnium in occisorum episcoporum nobilium et aliorum ciuium corpora atrociter seuiens iussit ea in puplico foro et cenoso loco triduo cunctis bonis collacrimantibus iacere et tercio die ex illo loco per cloacarios extra ciuitatem ignominiose portari et comburi quibus immensum aridissimorum lingnorum rogum vt penitus adnihilarentur applicari mandat ne vel ossa aut cineres eorum queque in sacra loca reponerentur deinde Stenonis cadauer a sepulcro contra omnem humanitatis legem violato eruit et flammis exussit Insuper et Stenonis posthumum eodem mense natum. baptizatum et sepultum extumulauit et flammis inecit postea ad infelicissimas viduas quarum maritos ferro consumpserat sue indignationis arma distrinxit. easque pecunia et omni suppellectili vsque ad fedam pauperiem exuit Nec melior erat pupillorum et orphanorum condicio qui in parentibus torquebantur et omnibus fortune

bonis spoliabantur, Longa texenda foret Historia si singulas huius calamitatis partes enarrare vellemus quomodo Diuina et humana confundebantur, nulla promisse fidei racio, nullus religioni respectus, omnia temeritate sacrilega agitabantur, vbique gemitus vbique cedes, vbique mors, nulli concessum effugere, viuere inter districtos gladios et efferos homines impossibile, seruatur vigilantissimo custode ciuitas, ne quis ex eo communi omnium ciuium carcere erumpat et regni incolis patrate crudelitatis seriem denunciat, quam si libera populi multitudo subito persensisset nihil commissi facinoris inultum remansisset Quod cum christiernus aduerteret in sola fuga salutem suam reposuit et alato cursu in suam Daciam se recepit, Exercet tum in eo itinere vbique immania, insolitis ac inauditis suppliciis innocentes homines preter omnem iuris ordinem afficiendo, Et cum in monasterium noueuallis diuertisset ac humanissimo hospicio per Abbatem exceptus fuisset nocturna quiete peracta, ecclesiam in dei [die] purificationis ingreditur Abbatem et omnes monachos rem Diuinam agentes et sanctum Domini corpus tractantes videt Sed iam abhorret christianus animus cogitare, quomodo christianus rex coram se sacrificantes ad mortem condemnat tractant in manibus vite authorem et a christiano principe mancipia subite mortis designantur. Vix in altaribus sacrificia exegerant et ad regis preceptum manibus impiorum hominum, singuli tam abbas quam reliqui omnes comprehenduntur, funibus ligantur sanguinariorum palmis reduntur et sine preuio examine in vicinam aquam suffocandi precipitantur, Cum abbas virium suarum fortitudine, funem quo ligatus erat disrumpens emergere cepit, sed mox efferi homines caput eius lanceis et gladeis crudeliter vulnerant pluresque lanceas in miserum corpus eius infigunt et sub aquis spiritum exalare compellunt, tali super Suecos parta victoria Christiernus in Daciam reuersus est eiusque tiranni[di]s vno eodemque mense principium habuit et finem, qui fortassis totum Suecorum et gotthorum prin-

cipatum obtinuisset diuque et feliciter regnasset si perpetuam promisse fidei racionem habuisset, reliquit tamen vices suas quibusdam sanguinariis qui omnes Suecie angulos oppressionibus, cedibus, tormentis repleuerunt. et prescriptam a tiranno legem adeo crudeliter exequebantur vt non modo in homines sed eciam in omne viuens (immo in lapides in ligna deseuisse viderentur) quorum immania facinora Gostauus archiepiscopus ita imitatus est acsi nunquam episcopi officium sed impacabilis tiranni seuiciam assumpsisset eo in clerum quo rex in Laicos furore commotus, Tunc Deus horrorem tante feritatis diutius non sustinens prefatum Dominum nostrum regem Gostauum etate iuuinem consilio senem in rebus gerendis prudentem ex omnibus suecie incolis ad tanti sceleris expiationem elegit, is a principio anni vigesimiprimi supra millesimumquingentesimum rem arduam ac perpetua gloria dignam aggreditur Regnum sub peregrina clamide absconditus circuit incolis rei geste immanitatem nunciat, patrie leges violatas astruit priuatas et nobiles inique occisos, episcopos ac sacerdotes sacrilega temeritate consumptos, ciues et incolas (qui patres patrie erant) cruentissime necatos ecclesie et patrie libertatem vndique euersam commemorat, Deum et homines in vindictam tantorum flagiciorum commouet nihilque omisit quo omnium animos eo conuerteret vt patrie et collapse reipuplice salutem fortunis omnibus et vita ipsa chariorem haberent, fauet pie suadenti populus eumque ob egregias animi et corporis dotes in principem elegit, qui mox multorum millium copias ex Dalacarlia contraxit et omnes Danice factionis complices qui arrosie erant adoritur eosque omnes vsque ad vnum aut superauit aut fugauit Quod cum Gostauus comperisset videlicet archiepiscopus vehementer indoluit quod partes sui regis quem in puplicam patrie sue perniciem induxerat in preceps ruerent, Exercitum pregrandem congregat, sanguinariis, et episcoporum carnificibus, ac patrie libertatis

euersoribus opem laturus Quem Gostauus princeps prius singulari beneuolentia quam armis superare volens literas omnem humanitatem et summam amiciciam pre se ferentes ad eum dirigit, hortatur vt potius in ecclesiastice libertatis hostes quam in propriam patriam arma conuerteret, promittatque eum in suam et totius offensi regni graciam ac integerrimam amiciciam recipiat, eumque summis beneficiis, honoribus libertatibus perpetuo afficiat Arces ecclesie vpsalensis que bellorum tempestate corruerant integre instaurari faciat plurimaque et maxima priuilegia eidem ecclesie adiciat, nihilque omittat quod archiepiscopus in suam aut ecclesie salutem iuste petiturus esset, Eas humanissimi principis literas imprudens archiepiscopus contempsit, ludibrio dedit, pedibusque calcauit quo facto impacabilem hostem ex clementissimo principe effecit cum quo tam temere quam iniuste congressus superatur et in ciuitatem holmensem fugatur Sed nec sic virtus in graciam principis et patrie redire voluit in ea pertinacia firmatus qua aut ipse quecumque infelicia subiret aut patriam suam penitus collapsam aspiceret, et quia indies prospera Suecis accedere vidit, ad Daniam se nauigio contulit, inde auxiliares copias in destructionem Suecie educturus vbi eciam hodie moram gerere dicitur eo malo desiderio frustratus et a suo rege propter quem diuina et humana turbauerat non secus ac vile mancipium habitus, Interea prudentissimus princeps Gostauus volens Suecanam remp:[uplicam] plene restituere, validissimas copias tam ex Dalacarlis quam ex Suecis et gotthis contrahit, veteres suecorum considerationes cum ciuitatibus germanie renouat amicos nostros ciues lubecenses in conuentionem Suecie et eorum hostem stipendiorvm magnitudine excitat a quibus naues arma et gentem grauissima pecunia comparat, quos eciam tantum desiderium saluande Suecie continebat quod ex eorum ciuitate non modo infime sortis homines, sed et prudentes viri in dignitate ciuili presta[n]tes apud Suecos

militaria stipendia mererentur, Quorum operam idem liberalissimus princeps adeo magnifice respexit quod in quemcumque minimum qui apud eos in nauibus aut popinis seruierat plurimum stipendii expenderet, qua prudencia in rebus gerendis vsus, totam crudelis regis seuiciam repressit et regnum Suecie in plenam libertatem breui restituit, occasionemque et maximam operam prestitit per quam eciam alia aquilonaria rengna et ciuitates germanie a Christierni tirannide felicius et citius eriperentur Nos itaque prefati Senatores et conciliarij regni Suecie pro nunc in ciuitate Stregnensi constituti perpendentes magnitudinem rerum per eundem inuictissimum principem Gostauum optime gestarum eum in verum atque vnicum dominum et regem nostrum eligimus Nosque vna cum toto Suecorum et Gotthorum principatu sue voluntati perpetuo subiicimus, felicissimos et victoriosos dies a Deo optimo maximo eius regie celsitudini deprecantes, Gostauum vero archiepiscopum hominem sediciosum et crudelem sanguinarium de patria sua male meritum a regno Suecie iam exclusum perpetuo excludendum fore decernimus et vnanimiter statuimus. vt penas sue temeritatis qua diuina et humana confudit sempiterno testetur exilio Ex ciuitate Strengnensi Anno a christo nato Mdxxtercio.

Strengnäs den 9 Junii.

Till Trued Gregerson (Ulfstand) på Warberg, som strängeligen uppmanas att återsända fru Brigitta, Erik Nilssons (Gyllenstierna) efterlefverska, som hölls fången på Warberg, men som skolat utvexlas emot en dansk qvinna, hustru Cecilia.

Riks-Registr. B, fol. 123 v.

Tiil Trudh Greson paa Wolbergh

Wor synnerligh Gynsth tiil förene Som tw förtencther hafdth breff ok scrifwelse wij vti fasta nw nesth förliden vndfungom af Danmark hwilke som lydde paa frvge bir-

gitta fordom her Erek nilsons eptherlefwe Ath hoon skulde lös gifwas sith fengxle för tiile (?) gidzler hustrv Cecilia Som hær in vti worth rike erliigha fongen warth Thet oss belefwade Ok geenstan med æro ok wordningh laathe wij skicke forne Cecilia ned aath landemæreth ath möte paa Grensene som scrifwith ok talath war Ok ther löös gifwas ffonge fför fonge Om naagher barn af oss eller eder ecke fortalth war paa naagra sidho i noghen motto etc Saa hafwom wij förfariith ath tw genstortelega stonder e moth althet som hær om belefwath warith hafwer ey henne lösse gifwa som för sacth ær Thet oss dogh storlegha förundra ath tu tettha paa thin egen hals Göre wil epther tw ingin Konungh eller herre hafwer som ther före anthwarde kan then tw her tiil dagx hafth hafwer hafwer sacth tiigh Goda nath etc Tii tenk her tiil eth annath Siin ok öfwer giff then Geenstortogheiith tw hafwer Ok laath bref ok oord blifwa weth thet som sacth ær hwes ecke saa skeer wile vij annath tenke her tiil ther reth tiig efther Ok giif oss tin enkæde swar i geen hurv tu thegh her vti besynne wil befallom tig gudh Scrifwit i strengenes feria 3:a post corporis christi Anno etc Mdxxiii.

Strengnäs den 10 Junii.

Till adeln i Östergötland, att hålla sig redo att fullgöra rusttjensten.

Riks-Registr. A, fol. 20, och Reg. B, fol. 123 v. 124. Aftryckt i Link. Bibl. Handl. 2: 192 efter Hog. Bielkes afskrift (bandet A, f. 12). Här upptaget efter registr. A.

Electi regis Gotzstauj ad omnes nobiles in östgotia

Wj Gotzstaff med gudz nade Wtwald Suerikis oc gotis konungh etc helsom eder alle wore Elskelige troo mennt friiborne frelses mend Som biggia offuer menege Östergylland Kerlica med gud oc Wor nade, Kere Wener haffua Wj nw j tessa nest förlidna daga faat gode tidende aff Stokholm sa oss hoppes nest gudz hielp innan faa dage

fonge en korth ende bade paa staden oc slothet Som saa skeet ær Acthe wj j the helge threfolloghetz nampn skikke wor skip oc folk j siön ther the kwnno priiss oc fordeel förwerffua Oss chronone och then menige mand til æra gangn och longligit bestond, Som oss alla störste makt vppo ligger Ther fore wiliom wj oc högelige biudom eder alle wid eders frelse at göre oc störste lyden tencke til wara wederrede med Eders folk Saa snart j hören och spörien ath Stokholm ær oss förwandladt oc oplatit, Skicke oss til Stokholms for:ne edhert folk wtan alt skotzmal oc gensegen Thet later ingaledis saa frampt j niwta wele eder frelse oc vnnsta wor ogönst Screffuit i Strengenæs Ottinsdagen nest epter Corporis Christi 1523 Nostro sub secreto.

Strengnäs den 10 Junii.

Privilegier för Hansestäderna, isynnerhet Lübeck och Danzig; gifna till belöning för den hjelp Sverige haft under kriget med Danmark.

Privilegiibrefvet på plattyska, upptaget i Registr. B, fol. 157 v. sequ., finnes tryckt i Lünigs Teutsch. Reichsarch. Vol. XIII. P. Spec. IX. IV. Contin. 1 Th. p. 1347—49, och i Willebrandts Hansische Chronik 11:te Abth. p. 137—41. Utkastet till detsamma, medfördt från Lybeck 1522 af de tyska hjelptrupperne, finnes afskrifvet i en Riks-Archivet tillhörig copiebok, till det mesta skrifven med biskop Brasks sekreterares, Hans Spegelbergs handstil, och signerad med »J, 11», pag. 69—72, är tryckt i Chr. II:s Arch. 4: 1677 o. ff. Nedanstående är aftryckt efter en Upsala Akademi-Bibliothek tillhörig copiebok, delvis skrifven af Erik Sparre och Hogenschild Bielke, kallad Gröna Boken, 2:dra del., p. 320—322. En annan afskrift, men från senare tid, finnes i en Riks-Archivet tillhörig copiebok, signerad »J, 1», p. 91—94.

Konung gustaffz Contract och Preuilegier för the Lybische, Ther vdi dem bebreffues många Store och olijdelige wilkår för Rijkett, hwilket sedan inthet bestånd j längden haffua kunde etc Datum Strängenäs. Anno dominj etc 1523.

Wij Göstaff medh gudz nådhe Sueriigis och götthis etc. wttualdh Konungh, Bekienne och betyghe medh thette breff för oss, thetta richiis inbyggiere, menigheett, och wåre epttherkommande oppenbarligh etc. Atth epttber tij thett högberömdhe rådh aff thenn kieserlig Stadh Lübeck Bor-

gere och Kiöpmeenn ther samme städz. wåre förfäder osz och menige richeett mykinn och margfalleligh tienstt, gunstt och fryndttskap beuiseth och giordt haffue. Synnerligh atthe osz och richeett ij thessa suåra framgångne femthannhundredit påå thett ett och tw och tiugungde åhr, i så stor anliggiande trång och nödh, icke förlåthett haffua, thå Konungen aff Danmarck sith Tyranske regementte och grymmelige tyrannj, hann öffuer thetta riche (medh richsenns adels ödelegningh, och mykinn menlösz blodz förstörtelse) bedriffuiidt och bruchatt haffuer, haffua the for:ne wårtt riche till sinn stadga med theriis tilsöchningh aff och till åtther forsträcht. Ther nestt påå wårtt och richsenns gagnn och förbättringh, Eij allenistt wdhi päninger och waror ehnn merckelig summa förstrecht wthann och aff eigenn godh wilie och wåghann, theris merchelige seningebudhtt, nempligh Achtige och wijse herrer, her Berenn Bomhawer Kiemmener, och her Simonn plynnijgesz rådhman, tiill osz skickett och sendtt haffue. Huilke medh stor liffzfare nw ij richett komne, och sigh her ehnn long winther förhollet haue, och altt såå osz och richett, medtt theriis örlighz skip och fulle modh for:ne Konungh och hanns wttliggiere til siöös hielp, biistånndh och wndsettning giorde, Settianndes theriis stadh ij stor farha för theris skull, och sigh och flere städerne, theriis föruanther medtt förb:llte konung aff Dannmarck wdhi ett öpenbarligit örligh. Therfföre bekienne wij att tilbörligit åhr, att sadannt medtt liicha her företages motte och haffua förthennskull medtt ett endrechtugtt och maakit rådh, påå alles theriis wegne, och medtt theriis wetth och wilie, som här för nödhenn bordhe ware, och thetta samptyckie skulle, for:de Stadh Lubeche, och there aff Dansche stadh (huilke och genom thesze riches besöchningh medh för:ne Konung aff Danmarck till örlig kompne åhre) samfeltt och enttskildtt medh theris föruanther, huilke för:ne

Stadh Lübeck synnerlig som ett huffuudtt till the Tyske anszse städher ther till städie wilie, och synnerligh theris som till Stocholm skippe och segle wille. Thesze eptter:ne frihetter aff synnerlig nådhe och gunstt giffuidt ther nästt till sagtt och loffuedtt haffue, och nuu näruaranndes giffue, loffue och tillsäije för osz och wåre epttherkommandom ij euigh tidh.

Zum Ersten,

Medhenn såå ähr att for:ne aff Lübeck och Danske, therfföre ähre komne till öpembarligh örligh (som för uisth ähr) medh for:ne Konung aff Dannmarck att thee thette riche med kiöpskatt besörgtt och åther förstärckett haffue, wilie wij them eptther wåre förmåge emoot for:ne konungh och hanns partij, hielp, biståndd och wndsettningh på vatnn och lannd giöre ij sliik måtte them ingelunde förlåtanndes eij heller någhonn sådanne fördragh heller fridht antingen förb:llte konungh eller någhonn annen att giöranndes, vthann medh theris godhe wilie och behagh.

Och när wdhi Stocholm [eller] Calmare nogeth gosz inhämptedt blifuer, skall thett godz som tit och annorstädz ij richeett bliffuer befunnith (samfeltt medh theriis skep aff Danske) som för:ne städers kiöpmenn tilhörde och the förstt medh theris eedh ratificere, them eller theriis beseglinngh, menn ther wtöffuer wthann någhonn wmgillilse bliffuer åtter giffuidtt tilhånnde, brwkandes samme godz tiil theriis egitt bestte och iämuell hanndlanndes ther medh eptther sinn eigenn wilie.

Tesliikis och om theriis wttstånndande skull här ij richeett ther tiill wij och them när the theris rätt söchiandes warde, wele vij wara behielpelige sådantt och allestädz huar the anners hehöffuer, alffuarlige och them till godhe förskaffa.

Och huar then (i thett att the osz och richeett oppå wåre tilkallan eller skriffuelser aff och till söchie), någett

affhendett eller borttagit bliffuer aff för:ne konungh och hanns beplichttere eller suårne, Tåå wele wij förgelle thett och betala eptther som rådh och borgemestare ther the som skadhenn hender till husz [höre] (huadtt) forseiienndes warder.

Såå skolle och wåre wttliggiere till siös mett wåre och richsenns fiender icke oppå the Lübeske och Danske eller theriis anhengiere och bistandere argesthe att ware, vthenn them obehindredtt medh theriis skip och godz segle låthe, allestädz theriis kiöpenschap bedriffuanndes och bruchanndes sine wanlige Seglationn, handterningh, och kiöpslagenn, aff och till medh Kiöpanmandz waror, vtann all omgellelse, hinder, eller skada lidandes. Huilkith wij wdhi wåre wttliggieriis ställe breff, och iämuell alffuarligenn befalle wille, att the oppå theris skep, godz, och personer ingeledes gripe skolle, menn huar någher aff wåre her emott giorde, offuerträdanndes samme wår befalningh och wilie, ther wttöffuer wille wij låtha tilbörlige straffa och rätha, eller slich skadha förgella.

Yttermere skolle the för:ne aff Lübeck och Danske medh theris föruanther och theriis godz innan Stocholm, Calmare, Sudercöpingh, ååbo etc och öffuer altt richett för twll och alle andre wttlegninger ee hurw the kalles som påå lagda ähre, och leggis kunne, wara frij och hålle them ottuiingadhe såå well inn wdhi landith, som wtur richeett, thee må och skolle såå ij Stocholm Calmare, Sudercöping Ååboo etc kiöpslaga medh borgarne, eptther thett theszo richis inbyggieres udhi Lübeck haffue thenn friheett, att the ähre tulfrij, och måge ther medh borgarne handle och kiöpslaga.

Sammeledes schole och måge the besynnerligh aff Lübeck wdhi forskriffne iiii Städer kiöpslage medtt prelather, ridderschap, andelige och werldzlige medh eptter:ne partzeler, som [äre] gull, Siilffuer, perlor, ädelestäne ringe och skarlakenn.

Thernestt wele wij atth ingenn aff Fremmande lanndh eller nation skall tilstädies att kiöpe eller sälie wdhi Stocholm Calmare eller annorstädz her vdhi richet wthann allene the aff Lübeck Dansche och theriis föruanther, och huilke som the Lübeske medh sigh vdhi richett instädiie wele, Sådantt skall inge andre ehoo thett är eller wara kann, nagon tidtt bliffue föruiitth vdhi någonn tillkommandes tidh.

Tesliikis må och skall ingen wttlensk bliffue Borgare huarckenn wdhi Stocholm eller Calmare.

Och ey heller här wttöffuer hele richeett op och nedh medh kiöpennschap, ingestädz måge och segle, wthann alleniistt till för:ne Städher, och medh Seglasz till öresundtt eller Belttz huarkenn söchie eller bruche ij nagon måtthe wthann platth och aldeliis förglömptt och förgättith.

Wele wij och scholle och them som nagher clagemall haffue oppå there tilbörlighe retthis besöchningh behielpe, och them oskyllige, thesz skylliges icke några lediis vmgelle låthe. Her oppa skolle the för:ne aff Lübeck och Danske medh theriis föruanther och thesz riickis inbyggiere, thenn ene till andre aff och till ware frij och obehindredtt ij slick måtthe som aff allder waridtt haffuer.

Och när the medhtt theriis waror och kiöpenschap allestädz hitt ij richeett inkommandes warde, thå skolle the icke bliffue nödgadhe eller twingedhe tiill någott besynnerligh kiöp atth giffuandes, wthann måge theriis warur och godz opskippe och liggie låtthe liche medh Borgerne, och huar the sådanntt godz icke sälie kunnde, ähr loffligit att the sliche waror och godz obehindredtt och obesuäredtt åtther tilbakee igenn vttföree om them såå synnes. The samme scholle och medh inga nye påålegninger förtungadhe bliffue, vthann medhtt nådhe, gunstt, kierligh[et], fryndschap och godhe fordringe bliffue holpne.

Thesliikis om några aff theriis bliffue döde her ij richeett scholle tå tage theriis ährvinnger, och befalninghz

menn ther wttöffuer wtann nagon omgellilse samme eptther leffuedhe godz obehindredtt wndfångith.

Sammelunde om någer skip bliffue aff stortt siödreff, för wrack och skipzbruthann lanndh slagitt Thå skolle och mhåå the samme wrack berga, wpfischa eller optaga låthe, giffuandes aff samme wrack inthett meer ähnn arbettz folk[et] nägre drijckes päninger eptther seduänienn.

Huar nägenn skeppere Bottzman eller nägonn kiöpmandz drengh eller kiöpsuenn hans herris eller hoffuidttzmannz godz medh leek, dobbel, eller anners icke tilbörlige och wtthann hanns herris befalningh förfore, soldhe, eller och såå någet försatthe, thå skall samme kiöpmann eller thenn som sådanntt godz tilhörer icke omgella, wthann må slichtt godz aff honom som thett hoosz funnedtt och beslagith bliiffuer, som sith egitt godz eske, annamme och wndfånge, låtanndes thett föruara. och hemskicke huartt honom bestt synnes, ther medh hanlanndes eptther sinn eigenn wilie, wthann all ge[n]segnn eller plattz. och thenn som försätth eller soltt haffuer, skall medtt sith egitt godz wara plichtiigh epter laghenn thett att bettra och betala.

Wij wele och skolle them aff Lübeck och Danske wdhi wår lanndh och riche tiill liche och retth beskydde och beskerme. Emott them inthett annedtt företaganndes eller företaga låtanndes. och the som moott them ophäffua, och icke wille låtthe sigh ått tilbörligenn rett och wenskap att nöije, slike wele wij her ij richett huarckenn husze eller hylle, [eller] styrckie ij nägen måtthe.

Thernestt huar nägonn skiilachtigheett eller twedregtt, huilkith gudh förbiudhe emellom osz och wåre eptther-kommandhe eller richeett, och for:ne Städher her eptther måtthe wttspringe, Såå wele wij atth iiii aff richsenns rådh på wåre siidor och iiii aff theriis Städers rådh påå theriis wegne, skulle förskickede warda tiill Lübeck påå ehnn bequem tiidh, och magtt haffua ther om att handla,

slichtt tuedregtt[s] wpueckilse att förhöra och till godtt fridh att stille Tesliikis ij godhe åthskijlie:

Hwar och the aff Lübeck och Danske samfeltth eller enndttskiiltth her eptther aff osz begiärenndes wardhe ij läglighetter ij thenne för:ne stycker någer föruändringh eller ij annan tingestt någon förmeringh, thå wele wij osz altidh goduillige ther wttinnenn bethe och beuise.

Wij wele och alle preuilegier och frihetter rettoghetter och gamble lofflige herkomne Seduänier och bruchelse som för:ne aff Lübeck, aff wåre föräldrär her tiill förlänthe, giffne och förunthe ähre, her medtt them renoueredtt, förnyet, och stadfestt haffue, och nuu näruarandes renouere, förnye, och stadfestte påå meniige Suerigis riches wegne, för osz och wåre epttherkommande och sättie them aff Lübeck wdhi ehnn roligh besettningh och bruchningh såå att the samme preuilegier, frihetter, rettighetter, gamble lofflige herkomne Seduänier, och entthskildtt att brucke och nytte ij alle måtthe som the ij friheett hafftt och bruckatt haffue, ij thesze breffz krafft alle för:ne stycker, punchtter och articler, samfeltth och synnerligit loffue wij for:ne för osz och alle wåre epttherkommandhe them aff Lübeck och Danske, med theriis föruanther och Städer, fastt obråttzligh och oåtterkalleligh holle willenndes wdhi all tilkommandes tiidh wthann alle lages behielp, argh liistth, suik eller farha thette altt till euigh witterlighet, haffue wij göstaff wttwaldh konungh, och wij Johannes till Lincöpingh Biscop Cum ceteris menige richsenns rådh för:ne wåre wanlige Secreter och insegle påå menighe Suerigis richis wegna för osz och wåra epttherkommandhe, witterlig hengie låtthe nedhenn före thetta breff. Giffuidtt och skriffuidtt ij Strengnäsz Onsdagen nestt epter Corporis Christi anno etc Mdxxiij.

Strengnäs den 11 Junii.

Bref för Westerviks borgare att bygga staden, der gamla Westervik legat.

Efter Sivers, Westerv. Hist. Link. 1758, pag. 75. I Dela Gardieske Arch. IV: 15 finnes ett aftryck af en något olik copia, som skall hafva tillhört Sturarne.

Wij Gustaff medh Gudz Nådhe, utwald Sweriges och Göthes Konung, etc. görom witterligit, at efter Wästerwijks Stadh, som tå låg ute wid Slottet wardt ofta skinnad och bränd af then omilde Konung Christierns partij, som altid i siön stålo och röfwade, och thes inwånare therutöfwer mycket äro til ackters komne och i grundh fördärfwade, och efter the gode Mäns, Borgmästare, Rådz och meenighetens böön och begiäran thersammastädes, hafwe wij them af synnerlige gunst och god willje undt och tillåtit, och med thetta wårt öpne breef unne och tillåte, at the må och skole boo och byggia på then samma stadh gamble Wästerwijks Stad fordom [låg] och bruka samma frijhet, som theras kiöpstads Lag och Rätt inneholler. Men om andra frijheter och vtrymning eller Stadswadh willjom wij wara förtänckte uthi, så lenge [tils] wij titt ned i then ängden sielfwe personligen komme, och när wij hafwe undersökt alla lägligheter therutinnan, willje wij tå weta theras bästa i alla vtrymning och Stadzwadha, så at thet ingen godh man, andelig eller werdzlig til skada komma kan, at the oss tacka skole. Härförinnan måga the bruka theras köpenskap, som tilförene the giort hafwa efter theras egen goda gamla sedwänjo. Therföre bjudom wij allom Fougtom och Embetsmannom för:de Borgmästare, Rådh och Meenigheten i Wästerwijk eij häröfwer någor hinder giöra wid wår ogunst, plikt och wrede. Gifwit och skrifwit i Strängnäs ottonde dagen näst efter Corporis Domini nostri Jesu Christi Anno Domini Ett tusendh fämhundrade tjugu på thet tredje året under wårt Secret.

Den 12 Junii.

Rådets bref till påfven (Hadrianus den sjette), hvari det klagar öfver erkebiskop Gustaf Trolle, fordrar att värdiga biskopar må utnämnas och legaten Johannes Magnus måtte hit återkomma, försedd med vidsträckt fullmagt, för att reformera kyrkan.

Efter Öfver-Intendenten C. F. Fredenheims Witt.-Akad. tillhöriga afskrift af det i Vaticanska archivet i Rom befintliga originalet, Tom. II, pag. 337 sequ. Förut tryckt i Knös, Analecta Epistolar, Ups. 1787, 1: 33.

Devota oscula pedum beatorum.

Excepimus superioribus diebus cum omni reverencia et honore Legatum Sanctitatis vestre Rev. virum Dominum Joannem Magni Gothum, qui nobis multa, et ardua Sedis Apostolice negotia pro conservatione Regni nostri et Christiane Religionis fideliter et prudenter proposuit, Nosque ad maiorem partem omnia que Sanctitas Vestra Nobis precepit adeo efficacibus rationibus induxit, ut Sanctissime Sedis Apostolice honorem, et conservationem perpetuo augere, et quantum in Nobis est tueri velimus firmam spem habentes, quod Sanctitas vestra, quam idem Legatus asserit in Reformationem totius Christiani orbis divinitus datam, ita Nobis pre[prod?]esse, et consulere velit, ut de cetero tales Episcopi super Nos ex natione nostra destinentur, qui melius pacem, et concordiam inter Cives nostros forment [foveant], quam sediciosus Archiepiscopus Vpsalensis Gostavus retroactis annis facere curaverat, qui ita pontificia dignitate ad bella et discordias abusus est, ut pro singulari Dei munere haberi debeat, quod Ecclesie auctoritas nobiscum non sit penitus exstincta, cuius malam vitam, et perniciosos mores satis ostendimus prefato Commissario Sanctitatis vestre qui eos ex commissione nostra Sancte Sedi Apostolice fideliter referet, cui Sanctitas Vestra fidem indubiam in eo negotio prestet, humiliter supplicamus. Et quia Beatissime Pater idem sediciosus Archiepiscopus

eamdem Ecclesiam Vpsalensem dudum resignavit, et postea se ad hostem Regni Christiernum Regem Dacie contulit ipsum nostre Reipublice valde perniciosum a terris nostris propter ejus abhominanda facinora unanimiter, et consistorialiter habito desuper consensu Serenissimi Domini nostri Regis Gostavi perpetuo secludendum statuimus, necessarium putavimus, quod Sanctitas Vestra in primis consulere vellet vacillanti Ecclesie Vpsalensi, a cujus bono regimine tota fere Aquilonarium Regnorum Ecclesia dependet, que etiam per plures annos propter ipsum Archiepiscopum innumera dampna – – subierat. Nec erit possibile eam ab illis eripi, donec suffectus fuerit alius Archiepiscopus, qui eam cum singulari prudentia, et magno favore Serenissimi Domini nostri Regis in pristinam libertatem perducet, ad quod etiam omnium nostrum operam tam cito paratissimam offerimus quantotius Sanctitatem Vestram ad consulendum ejus indempnitati paratam invenerimus. Et quia Sanctissime Pater post tantam horum Regnorum turbationem multi errores in Christianam Religionem irruerant que nequeant inde facile amoveri, placeret Nobis omnibus quod prefatus Commissarius Sanctitatis Vestre Dominus Joannes Gothus ad Nos cum plenaria Sedis Apostolice auctoritate post ordinatos per terras nostras Episcopos rediret, et ea circumspectione, quam in eius laudabili conversacione deprehendimus omnia circa statum Ecclesiasticum et Religionis conservationem nostro auxilio fretus, in melius reformaret. Deus Sanctitatem vestram conservet — — — — Anno Domini 1523 XII. die Junij sub communi omnium nostrum sigillo

Sanctitatis vestre Deditissimi filii

Consilium, et Senatores Regnorum Svecie et Gothie tam Ecclesiastici, quam Seculares.

F. Nicolaus.

Utanskriften: Sanctissimo Domino Nostro Papæ.

Utanför Stockholm den 16 Junii.

Dagtingan mellan konung Gustaf, m. fl. och de i konung Christierns tjenst stående tyske, svenske, danske och skottske trupperne i Stockholm.

Riks-Registr. B, fol. 154, 155. Förut tryckt i Christian II:s Archiv 4: 1474—1476.

Wy Gustaff, vann Gots gnadenn Erwelter koninck to Swedenn vnnd Gottenn, vnnd wy Thur Joenssenn Rytter vnnd hoffmester Las sygesson Marschalck Bernt vann Melenn Ryttere knuth Ericksenn Axell Anderszenn, knuth anderszenn Jwar vnnd Erick fleminck jn namenn vnnd vann wegenn gemeyne Rykeszradtt to Swedenn Bekennen vnde betugenn vor Jdermennichlick jnn vnnd mit dessem vnszem apenenn Breue Dat wy vmme wider vorderffnisz vnnd blotstortinge touormidenn, ock vth toneginge, vnnd guder vorwantenisse der Dutzkenn Nationn, gehandelt vnnd beslatenn hebbenn, ock auereyngekamenn synn, myt den Erbarenn vesten vnnd framen, hinrick Slacheck der Stadt vnnd Slott Stockholm houetmann Reynwalt heidersdorffer Ouerstere here Alexander Kytlytz houetmann der Landtzknechte Mester gosschalck ko. m. to Denmarcken Secretarius, Steffenn van trier Munsterschriuer, Wulff vann Melenn, vnnd anderen vulmechtigenn van wegenn der Landtzknechte vth der Stadt Stockholm geschickett, vmme de Stadt vnnd Slot Stockholm, auertogeuenn, wo hyr nauolget Anfencklick Dar eyner edder mer houetlude, bouelhebbere edder andere, de mynste edder meyste so jtz jnn dem holm, vann wegenn ko. m. to Dennemarcken liggenn, vnnd sick to samende geswarenn hebben, vns, vnsenn denerenn vnnd vorwantenn, edder de Keys:r Stadt Lubeck, oren vorwantenn kopludenn, vnnd denerenn, jnn dessere veide, orem trwenn denste vnnd bouell nha enigermate boschediget, edder myt scheldewordenn gefencknisse, vorsendinge ann personenn. vnnd guder vorruckinge, vorrichtinge tom dode. Mort roeff, edder Brant

myt radt edder daedt entegenn gedaenn heddenn, wyllenn wy tor ere Gades vnd vmme vorbede der Ersamenn vnnd wolwisenn hernn Bernt bomhouwer vnnd hermann plonnyes Lubeschenn Radessendebadenn, gantz vnnd alle vorgeuenn, vnnd schall sodanns to beholtenyssze ores lyues stets vorgetenn vnnd vngedacht bliuenn Scholenn ock de vorgenanntenn, Hinrick Slachgheck heidesdorffere, her Kytlitz M. gosschalck Steffen vann trier vnnd Wulff vann Melenn, myth alle orenn denerenn, ock allen Lantzknechten vm Bussenmeisterenn Jtz jnn dem holm jnn ko. m. denste liggende, ock alle dutzke Swedenn densche Schottenn, so darsulues jnn ko. m. dennste synn vnnd sick by eynander to leuenn vnnd steruenn geswarenn hebben, vann wat Natie de synn, nemandtz vtgeschedenn, vmme der vpgemelter dutzker Nationn ere wyllenn, samptlick myt one, mythbeholdenem lyue, gelt, suluere, haue vnnd guderenn one tobehorende, ock myt alle orenn klederenn vnnd were, vor vnns vnnd alle vnnse vorwantenn frigh, secker, vnnd vngehindert, to lande vnnd water to passerenn, myt vastem geleide vnnd gebeidesluden vorsorgett, vnnd ann de orde jnn Dutzke lanndt dem gemeynenn Manne best gelegenn to Lubeck edder Wysmare, gesettet werdenn Dar beneffnenn hebben wy vorgunt. dat de Schepe, darupp gedachte houetlude, landtzknechte vnnd krygesfolck vann hir toschickenn, scholenn mit tobehoringe vnde volcke vorfertiget, vor denn Boem, vp denn Stroem gelecht, vnnd myt der profande vann dem Slote so vele one notrufftich, geuitalliert werdenn etc Vnnd wyllenn dar by etlicke vorstendige lude de dar szeenn, wes gedachte houetlude vnnd landesknechte, ock de orenn jnn de Schepe bringenn vorordenenn latenn Des scholenn vilgedachte houetlude vnnd Landtzknechte, Dar na samptlick mit vpgerichtedenn venlynn to Schepe ghaenn vnd vnserenn deputerdenn, de Slotell tor Stadt vnnd Slott Stockholm, myt allem geschutte groet vnnd kleynn, krudt vnnd lode vn-

uorfelschét jnn guder trwe auerantwordenn. vnnd by oren edenn, erenn, vnnd trwenn, tegenn vnns vnnd dat Ryke to Swedenn, ock de keyserlicke Stadt Lubeck, vnnd vnser allenthaluenn vorwanten twe Maentelanck, fyentlickerwise offt anders hemelick offt apembare, nicht handelenn jnn kenem wege Dar ock jemant vann denn houetludenn vnnd Landtzknechtenn sick vnderstunde, eynes anderenn gudere henwech toforenn sall synn lyff vnnd gut vorbort hebben Vnnd jfft jemant. vann Borgermesterenn Borgerenn offt Borgerschenn myt orenn kynderenn, vann hir to passerenn geneget, scholenn ores lyues vorseckert synn, vnnd schall one, eynn terpenninck nach vnsem gudtdunckenn, mitgegeuenn werdenn Schall ock denn dutzkenn vnnd denschenn koepgesellenn, so ko. m. to Dennemarcken geuolget vnde bynnenn der Stadt neynn blyuent hebbenn, nach vnsem gutdunckenn vann hir to-passeren vorgunt werdenn Alle vnnd yszlicke vorschreuenn stucke puncte vnnd articlе Lauenn wy vpgemelter Erwelter koninck Vnnd wy Thur Joenssenn Ritter vnnd hoffmestere Las sigessonn Marschalck Bernt vann Melenn Ryttere Knuth Erickssenn Axell andersenn, Knuth andersenn Jwar vnnd Erick fleminck jnn namenn vnnd van wegenn gemeyne Rykesradt to Swedenn stede, vaste, vnnd vnuorbrockenn woll toholldenn sunder argelist behelp vnnd geferde, ock behelff edder jnrede geystlickes vnnd wertlickenn rechtenn Vnnd des to merer orkunde vnnd bouestinge hebbenn wy Rykesredere vorbenommedenn, beneffenn vpgemelter Erwelter ko. m. vnses gnedigestenn herrenn Secrett, alle vnse jngezegell vnnd pitzær, witlickenn doenn druckenn, beneddenn vpt Spatium desses Breues Gegeuenn vnnd Schreuenn, vor Stockholm, nach Cristi vnses hernn gebort M VC dar na jm drevndetwintigestenn. Dinxtedagx na Vitj et modestj Martirum.

Skeppet Swanen den 17 Junii.

Dagtingan med borgerskapet och menigheten i Stockholm om stadens uppgifvande.

Efter original-pergamentsbrefvet i Stockholms Stads-Archiv. En afskrift finnes i Registr. B, fol. 125. Tryckt i Chr. II:s Arch. 4: 1452—1454, men med en mängd fel, och i Tegel, G: I:s H. 1: 71.

Wij Göstaff medth Gudz Naadth wtwaldth Swerigis Ok Götes Konungh etc Göre wetherlegeth Ath wij Aff Synnerlig gönsth ok naadhe paa thet ath Gudz förtörnelse blitkas skal: Och blodz wtgiwtelse Som nw longlega tes wer warith hafwer af setias Ok stillas motthe Teslikes ok för te erliga herres, her Berend bomhoger Och her herman polonius raadmen i Lypca Och then menige mandz ömiwka bön skul Som nw wti wor stad Stocholm bestallade æra hafwe wij i te helge trefollogheetz nampn i Nærware förscrifne erlige herrers Lypsce sendningeboth Och oss elskeliga waarth raadth ok mendz, her Twre iönson wor hofmestare, Larens Siggeson marsk, her berendt wan melen, Knwth Erecson, Axel anderson, Knuth Anderson Jwar flemingh Och Erek flemingh, paa menige rikesens raadz wengna wnt ok tiil laatith, ok meth tetta wort ypne breff wnne ok tiil laathe Ath borgmestare, raadth ok menighethen i förscrifne wor stad Stocholm maa ok skule niwta teras hws, ioord Gooss rörlegeth ok orörlegeth, thet them al ena tiil hörer Besynnerliga the som wilia epter thenne dagh byggia ok boo i forscrifne stad Stocholm liida oonth ok goth meth oss ok Swerigis troo inbyggiare Teslikes lofwom wij ok telsegiom them allom, och hwariom een frii felig sæcherheith tiil teras Liiff meth hustrvr ok barn At them eller teras inthet hinder hær vtöfwer skee skal Aaff oss eller wor wndersaathar j naagher motte Men te som ecke wele boo wti förscrifne wor stad Stocholm wtan gefwa segh af landeth tiil tysland eller anderstadz te maa ok skule wara frii, felig: sæcher tiil teras Liiff hustrur ok barn ok frith aaf riket komma

meth saa monga peninga te kunna seg diith förfodra ok ey annars Thet andra teras gooss, ægadelar, hws, iord ee hwat tet helsth ær eller nempnas kan Skal blifwa tiil stædes i Stocholm tiil wort ok Swerigis rikes besta nytta ok gangn, Om priuilegia ok friihether Som förscrifne borgmestare raad oc menigheeth i förscrifne wor stad stocholm hær tiil dagx nwtit ok brucath hafwa wile wij ware förtæncthe hær vtj them saa stadfesta som wij förnimmandis waarde te i mooth oss ok Swerigis rike troligha Som gode troo Swenske men bruka ok handla wele epter thenne dagh Wiliom wij ok tiil gefwa ok plath öfwersee Alle misgerninga rooff: brand: mord, ok andra obekwemmelig heeth som aaf förscripne borgmestare raad ok menigheeth paa aanlega ok werdzligha ocristelega brukath ær mooth oss ok allom waarom wndersaathom dogh saa, Ath hwar gefwer androm j gæn thet han meth retta plictog ok skyllog ær Ther meth skal Stokholms stad ok sloth oss vpantwardas meth bössor stora ok smaa alla handa weriar, kruth, loodh, ok piil: obesmittath i alla motto Teslikes alle skip ok iacter som then omilde konung Cristiern Ok Sefwerin Norby tiil hörer ok hafwa Scole wara ok blifwa tiil wort ok Swerigis rikes gode gangn ok bestaandt Sammeledes alt thet gooss ok peninga som hörde erkebiscop Göstaff tiil, Hans fader Erek trulle biscop Jöns bella nacke ok alle andre Som wt flydde ære wtof riketh meth then omilde ok ocristelege konwngh Teras gooss Selfwer eller gul, som döde ære Teslikes ok teras gooss ok peninga som i finland æra Skal ok blifwa tiil stædes Och wp antwardis tiil wort ok Swerigis rikes besta Scola ok the borgare som wtj wor stadth Stokholm nw ære stadde ok hafwe hws ok heem i wpsala eller ander stass hær i riketh niwta samma friiheeth ok sæcherheeth tiil liiff ok gooss Som Stokholms raad ok menigheeth j Alle sina puncter wtan arga liisth waaret saka ath naager funnes som öfwer tesse article inne holla eller dölia wilia noghors

mandz gooss som ffförscrifwith staar eller förstingath i noghen motte hemelega eller oppenbarlega aaf staden// hwilkin her öfwer bryter skal han ther före bætra ok gella ok ingin annan Ath alt tetta som förscrifwith staar skal obrotlega hollas j Alle sina punctar ok article laate wij kengia wor konunxlegha maiestatz incigle meth te gode mendz wort elskelige raadz incigle ok singneter Som förscrifne staa nedan för tætta breff Som Gifwit oc scrifwith ær paa wort skip swanen Die botolphi abbatis Anno domini M d xxiii.

Konungens och rådsherrarnes sigill finnas qvar, utom B. v. Melens. Det förstnämnda, stort, i rödt vax, skadadt, har till inskrift: S: GILL: GOSTA..... VQZ : ELECTI : REGIS : 1523.

(Den 19 Junii.)

Om Stockholms uppgifvande.

Riks-Registr. A, fol. 22 v. Handl. rör. Sk. H. 17: 142.

Item in crastino Geruasii et protasij sanctorum martirum apertum est opidum Holmense eidem [Gostauo] quod recuperauit post longam obsidionem in grauibus expensis de manibus familie Cristierni sacrilegi regis dacie 1523.

I kanten står: Apertio Holmensis ciuitatis D: nostro regi Gostauo.

Stockholm den 20 Junii.

Konungen uppmanar Severin Norrby att gifva sig in till Sverige, och lofvar att i denna händelse väl bese honom med förläningar.

Riks-Registr. B, fol. 126 v. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1463.

Tiil Seueriin Norby

Wor synnerligh etc Kære her Sewerin j hafwe wel förfariith huru ledis Kwng Cristiern ær wtaaff Danmark wth iagath Aff siith egeth rigisins raadth Och menighe Danmarkis rikes almoghe Oc ær ey mögelegeth ath han

kan nogen wnthsetningh eller trösth göre syne wæner eller wndersaatha ther före waaret raadeligeth ath i toghe tiil synnes j tiidth ok tima ok fördagtinga eder Som te flere hans wndersaata giorth hafwa baade i Danmark Norghe Och teslikes hær vtj Swerige Tyckes eder ath i wile gefwa eder tiil oss och Swerigis rike och vara oss saa troo oc huldth Som j hafwe warith kuwng cristiærn wile wij saa bese eder hær j Landeth med tiilbörlige förlæninger ther j eder erlige af holla scolen Saa ath j scole oss tacka Saa sannelega oss gudh hielpe, och alle swerigis patroner Giffwer oss her paa eth gaath swar ther wij oss altiidth gærna epter rætta wilia eder gud befallandis Datum holmis Logerdaghen nesth för Sancti Johannis baptiste dagh Anno domini M d xxiii nostro sub signeto.

Stockholm den 20 Junii.

Konungen underrättar Olof Larensson, sin höfvidsman på Öland, om B. v. Mehlens utnämning till höfvidsman i Kalmar och dess län, samt att han åt B. v. M. uppdragit att bygga ett hus vid tornet på Borgholm; hvarföre O. Larensson anbefalles att anskaffa hvad dertill behöfves.

Riks-Registr. B, fol. 127 v. Tryckt i Chr. II:s A. 4: 1463, 1464.

Tiil Olof Larenson

Wor Synnerligh gönsth etc Som wii scrifwe tigh tiil Oloff senasth atw skulle blifwa paa ölandth Saa ær wor wilie æn nw ath tw saa gör troligha worth besta wetandis Saa hafwa wij skickath in tiil kalmarna Oss elskelighe waar tro mand ok raadth her berend wan melen ath wara höwidzmand ther ok i kalmarna Læn Och hafwa wij befalth honom Ath han skal lata byggia oss eeth hwss with taarneth paa Borkholm hwath han tiil then bygningh hafwer behooff Lath honom tet faa vthen al försumelse Gaar tiigh ok naagoth pa med raadth eller daath Saa

lath tiil honom han skal göre tigh trösth ok hielp weth worth besta med skatthen ok alla wthskyller Som wij tigh tiil troom Tiig gud befallandis: datum holmis Lögerdaghen nesth fför Sancti iohannis baptiste dagh Anno domini Mdxxiii etc.

Stockholm den 20 Junii.

Bref till biskop Hans Brask, hvari konungen yttrar sig hafva gerna sett att biskopen kommit till herredagen i Strengnäs; underrättar honom om Stockholms uppgifvande, samt att han ämnar skicka skepp till Finland, och beder biskopen uppskicka till rikets tjenst så många svenner han förmår åstadkomma.

Riks-Registr. A, fol. 21. En annan afskrift finnes i Registr. B, fol. 127 v. Tryckt i Link. B. H. 2: 193, men högst felaktigt.

Gotzstauus dei gracia electus Suecorum Gothorumque rex etc

Wor synnerlige gönst tilforende Kere naduge Herre huruledis alle saker sik förlopne ære i thenne neste herredag oc förlopne tiid kan eder nadis canceller yttermera förtælia, Kenne gud vi haffde gerne seth för merchelige rikisins ærende skyl atj haffde bemöth eder hiit vp at dele med oss oc vort menige Rikis rad eders godhe rad oc förnumst Som alle största makt pa laa Doch haffue vi förstath eder nadis sanne förfall etc Epther gud alzmectig haffuer giffuit nader till at vj haffue nu fongit i gæn Stocholms slott oc stad Swa akthe vj strax oförtöwit skicke vor skip ath finland vora oc rikisins fiender ther at straffa Bedie vi eder atj ville skicke oss hiit vp aff edra swæna the meste i kwnne ostad komme til foot, thet ær vor synnerlige vilie oc begære Eder nade her med gud befalendis Ex castro nostro Stocholmensi Sabbato proximo ante

festum sancti Johannis baptiste Nostro sub signeto Anno etc 1523.

Stockholm den 21 Junii.

Rådet uppmanar Rolof Matsson, k. Christierns ståthållare på Wiborg och S:t Olofs borg (Nyslott), att uppgifva slotten åt konung Gustaf.

Riks-Registr. B, fol. 124. Förut tryckt i Christ. II:s Arch. 4: 1458, 1459.

Tiil roloff matzson paa Wiborgh castellanus

Sincerissimis etc Wij förmode kære rolof Gode wæn Ath j wel hörth hafwe huru Lubeke Stadth och menige Hænsen hafwe segh wpsath moth högboren förste k: Cristiærn för thet ocristelega regementh Som han j Longeljg tiidh fört ok brukath hafwer in paa te mene farande köpmen Saa wel som paa oss swenske mend teslikes och alth Danmarkis rikes raadh ondeliga ok werlzligha med menighe Landsens inbyggiare hafwa honom vpscrifwith hulskap mandzskap ok troe tiænesth, paa alla Danmarkis Landz tingh ok förswrith honom aldrig wela hafwa för konung ok herre i teras dagha Ok ær för then skuldth rymd wtof danmarkis rike med hustrv ok barn etc weth then Sunnedaghen quasimodogeniti Som wi i sannig förnummith hafwom, aff te bref ok myndoge sendningebwd som han skickade paa samma tiid tiil sith krigx folk borgere raad ok menigheith her j Stokholm Lydandis ath te ingin wnthsetningh skola seg förmodha wtof honom eller hans wæner kunde te sielfwe komma tiil noghen dagtinghan ther med wore han med them wel tiil fredz Saa gefwe wij edher ok tiil kenna ath the hafwa nw warith tiil dagtingan med wor kære naaduge herre ok finge saadan dagtingen som them aldeles wel aath nögher ok hafwa wp antwardath j hans naadis hender Stokholms stad ok sloth med werie ok spiisningh ok ære i seth gode behold epther teras begæra Epter saa skeeth ær ok som i sielfwe wethe ath al slotzlofwan j Swerigis rike Hengia ok Lyda in tiil Stok-

holms Sloth, bedie wij ok fulkomlegha raade eder ath i wele ok nw wpantwardha i wor kære naadughe herres hænder rigisins sloth wiborgh ok Sancti oloffs borgh taa hans naades breff ok myndughe bwdth ther om tiil eder komber wtan al ytermera cristen blotz wtgiwtelse hwath hans nade hender eder lofwa eller tiil segia ther seya wij eder god ffore At tet skal eder fasth ok obruteligeth hallath blifwa ok j hwath motte wij kunne weta ederth besta ther skolen j finna oss altiid welwiliogha tiil Om saa ecke skeer kære roloff kunne i sielf besynna hwat ther wil epter fölgia, epter saadana Legligheeth som for:uit staar her med eder gud beffallandis Datum holmis // Mdxxiii Dominica ante festum iohannis baptiste.

Dagtingan om öfverlemnandet af förenämnda slott, utfärdad af Iwar Flemming, Oloff Erichson, Nils Grabbe och Gorius Holsth, samt daterad den 10 Oct. 1523 ("Lögerdagen nest effter S:te Dionisij dagh"), finnes tryckt i Arfwidssons Handl. t. Finl. Häfd. 2: s. 148 o. f. efter en copiebok tillhörig k. Riks-Archivet, signerad: "Danske Handl. J 1523—1661"; s. 17.

Stockholm den 28 Junii.

Till biskop Brask om betalning åt knektar och båtsmän, hvartill konungen, som hört att biskopen i Lübeck hade ett mägtigt stycke penningar stående, begär af honom få låna 5000 gyllen och 100 lödig mark silfver.

Riks-Registr. B, fol. 126. Förut tryckt i Chr. II:s Arch. 4: 1462. En annan afskrift finnes i Registr. A, fol. 24 v. 25, som är aftryckt i Link. Bibl. H. 2: 198, men högst felaktigt.

gostauus Dej gracia Sweorum gotorumque rex electus etc

Vor synnerlige gwnst tiil ffórendis. werdigh herre oc ffader wij giffue eder tiil kenne. hurvledes thenne knecther oc baadzmen stinga siich i skalken. Oc kwnne wij engen wegh komma med them med minne wij scole betala them med rwnth mynth. Thet dogh gud kenne ecke i war macth ær paa en korth tiidt. Saa haffwe wij handladt med the Erlige herrer her berendt bomhoger oc her herman polonius raadtmen i lubecha athe willie betala ffor:ne

baatzmen oc knecther ther i lubek dog fför wort fullest hwadt som wij her ey them betala kunnom paa dagh oc stwnder. Saa haffwe vij j sanningen ffförffarit at eder werdogheit haffuer i lubeke eth mectigt stycke peninge baade gwl oc silff standandis. thet gansca merkeliget ær. Saa ære wij begerendis oc wilie wtan alla skotz maal. atj ther wilie wndsetia oss v^{m} [5000] gyllen. oc j^{c} [100] lödogh marc silffuer fför eder egin persons wegna paa en god betalningh etc Saa ære wij oc begerendis oc wilie at lincopungx Domkirke. clerker. oc Menighe clerecijt ower alt lincopungx biscops döme. wntsetie oss oc richet tiil hielp oc tröst iiij^{c} [400] marc lödogha. Thette fför:ne haffwe wij oc beffaladt war troman oc raadt twre benctson eder ytermera her om wnderuisandis Tiil hwilken i maa setia tro oc liit naar gud ffoger at richet komber i fredt oc rolighet wilie wij wara fförtencthe at raama kirkenes oc menige clerkernes bedzsta hwar wij kwnne oc fförmoghe ther haffuer inthet twiffuel wdj. Eder werdogheit gudh beffallandis. Citissime ex castro holmensi in vigilia apostolorum petrj et paulj MDxxiij.

Reuerendo in x:o patrj et Domino D. Johannj Diuina miseratione episcopo lincopensi nobis Sincere dilecto.

Biskop Brasks svar på förestående och ett äldre bref från konungen är aftryckt i Bilag. 6.

Stockholm den 29 Junii.

Öppet bref till kyrkorna och klostren i riket, med befallning att derur må uttagas monstranser, kalkar och andra der befintliga klenodier samt rundt mynt, och allt detta till konungen öfversändas.

Riks-Registr. B, fol. 126 v. Förut tryckt i Krön. Dipl. Dal. 3: 26, och i Chr. II:s Arch. 4: 1460. En felaktig copia är tryckt i Stockholms Magazin, 1781, utg. af M. Svederus.

Tiil körkior ok kloster om Sölfskath etc

Wij Götzstaff etc Kære dannemend Oss hoppes i wel kunne betracte then store wmkosth och wtlægningh Som

oss paa hængth hafwer Sedan wij försth tiil thetta rigementh kompne waare Och en nw alle mesth paa hænger tiil tæs wij te Lypske knecther hafwe fraa oss skildth Som nw wor acth ær hwilke seg ey laata aatnögia med litzle Och besynnerlegha med klippingha Som af retto nödth j rikeno slagne æro Teslikis ære wij och nw tiil krafde At wtskicke med te Lypske betalninghen för the skep ok werior Som wij tiil rigisins besta köpth hafwom Saa at wij för thenne saker skuld nödgas borga ok læna af körkior ok klosther baade hær ok anderstades Therföre wile wij ath i oförtöfwath ransaka i edre körkior ok klosther i byn ok wthan byn ther næmasth with handena, the som i bæsth förmærkia wmbæras kunne Och tagher ther wtaff te clenodier ther finnas Monstrancier calchar eller hwath tet hælst kan wara Och saa mykith runth mynth som ther kan finnas Och skicker tet hiith med eth wisth budh wthan al töfwan ok försymelse with ware ynnesth ok wenskap behollandis Naar wij thet hafwe faath ok wete summan wile wij taa gefwa recognicionem paa ath tet skæligha framdelis skal wederlacth warde naar wy och riketh kan komma tiil bætre stadgha etc datum holmis die Apostolorum petri et pauli etc Mdxxiii.

Aff wpsala . . . . . iiij^{c} [400] lödogh mark
Aff Strængnæs . . . . . ij^{c} [200] mark lödoga
Aff westeraars . . . . . iiij^{c} [400] lödogh mark
Aff Siktwna . . . . . j^{c} [100] lödog mark
Arbogha klöster ok körkior: . . . . ij^{c} [200] mark lödoga
Eskelstuna ok fors körkiö . . . . . ij^{c} [200] mark löduge
Nyköpi[n]g klöster ok körkio . . . . ij^{c} [200] mark löduge
Eneköpingx klöster ok kör: . . . . ij^{c} [200] mark löduge
Köping . . . . . c [100] lödughe mark

Stockholm den 30 Junii.

Till biskopen i Oslo, Hans Mule, hvilken uppmanas att öfvergifva k. Christierns parti, samt underrättas att biskopen i Skara, riksråden Thure Jönsson, Nils Olsson (Winge) och Nils Klafvesson (till Stola?) blifvit skickade till Norge för att underhandla om den föreslagna freden mellan begge rikena.

Riks-Registr. B, fol. 127.

Tiil mester Hans Mule j Norghe etc

Wor Gönsth tiil fförende Som i oss tiil kenne Giffwe Mester hans mule Om worth folk ther warith haffwe wdi Norge i thenne næste förlidne tiidth etc taa ær oss wel weterlegeth athe hafwa bæter handladth ther hooss waare oppenbaare fiender æn then tyrannen kwngh cristiern ok hans partij her wti Swerighe handladth hafwa ther laangth ok ocristelegeth waare wtoff ath scrifwa Ok hade wel tiilbörligeth warith ytermere straffath kwngh cristiern ok hans medhængiare baade vdi Norghe ok Anner stadz hafde wij tet ey latith för högburin förstes kwng frederikx skuldth Som nw wtwald ær kungh i Danmark etc Som i begære j fred ok wpslagh mellan swerige ok norghe i tw eller try aars dagh etc wele i gefwa eder tiil noghen handlingh taa maa i tet göra strax med een hasth ther tiil hafwe wij skickath wördig fader her maans electum Scarensem hær Twre iönson wor hofmestare höuidzmand paa elwesborgh Nils olson paa olsborg Och nils klafweson worth raadth ok meen hwath te paa wore wængne eder och menighe Norgis rike tiil seiandis warde tet skal obrutlegha holles wthan alla argha liisth dogh Saa ath tet hafwer nogoth bestondth tet i fothe paa ath sæthia j noghen dagh med eder paa nogen förhaldningh Om kungh cristiers besta tet wilie wij engalunda tiil stædia Ty hwar wij kunne arga paa honom ok alla hans ther wile wij læggia oss win ok macth om Ok niwte wæner ok wæns wæner om ath straffa honom ok alla hans mædhængiare ther

laater eder fulkomligha tiil En wile j Gefwa eder plath fraa honom som andra gode mend öfwer menighe Danmarkis rike giort hafwa Ok træde in tiil oss taa wile wij laate oss wæluililige tiil finne ath byte goth med eder ok then mene mand i norge ther rette eder fulkomliga epther Ok om i ecke tet göre snarlighe ok tagher with raad i tijma taa skole i snarligha faa annath ath wetha tet eder eller them ey wel behagha skal eder gud befallandis etc datum holmis feria 3:a infra octa[ua]s apostolorum petri et pauli, Mdxxiii sub nostro secreto

werdigh herre mester hans mwle
wtwald biscop tiil oslo wänlighe.

(Upsala i Julii.)

Konungen tackar Sveriges innebyggare för det bistånd de gjort honom emot k. Christiern, hvarjemte han lofvar att snart återtaga Finland, och uppmanar dem att vara vid god tröst.

Riks-Registr. B, fol. 128. Förut tryckt i Krön. Dipl. Dal. 3: 27, och i Chr. II:s A. 4: 1464.

Wij Götzstaff etc Helse eder alle friborne frelsesmen köpstædzmen böndher ok menige almogæ Som byggia ok boo etc kerliga med wor herre kære wæner wij tacke eder alle samans för then troheeth ok welwiliogheeth Som i altiid hafwe bewisth oss ok ederth rætte fædernes rike mooth te omildhe ok hedzskeliga konungh Cristiærns folk Som hafwe warith ok en nw ære vdi finlandth Som hafwa skinnath körkior ok klosther Ok förderfwath eder alla sammans i grunden Teth wij dogh longliga gærna betageth hadhe mæn thenne longligha bestalningh för stokholm hafwer tet förhindrath Saa hafwer alzwollogh gud gifwith naaden tiil Atwij hafwa nw faath bode Stocholms stadth och sloth i gæn Saa snarth wij hafwe skickath fraa oss tæsse Lypske herrer Som i thenne bestalningh meder oss warith hafwa wilia wij taa strax wtan al försymelse skicka tiil finlandth iiij^{c} [400] resznere ok ij^{m} [2000] foothgangare tiil

siös, Landet ok eder alla tiil skyd ok beskerm Saa ath j scole faa godh wnsætningh ath förkrænkia ok förderfwa alles edra ok waara fiender Ther före warer alle weth ena Gode trösth ok hielper tiil epter eder macth Ath straffe wore ffiender tet ytersta i kunne I hwath motte wij kunne wetha alles eders besta Gode gangn ok longlegeth bestaandth Göre wij al tiidth Gærna eder gudh beffallandis Datum vpsale etc Mdxxiii.

Stockholm den 3 Julii.

Konungen anbefaller B. v. Mehlen att utrusta några skepp för att hålla sjön ren, och berättar att några skåningar gifvit sig till hertigen af Holstein.

Riks-Registr. B, fol. 127 v. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1464.

Tiil Hær Berend wan melen

Wor Synnerligh etc Sende wij tegh bærend v: melen nogne skeep wele wij tw laater in paa them komma tet meste folk tw kanth ok laath them löpa i Siön in för guthlandth ok annerstadis ther the kunne hollo siön reen Ok stundom tiil kalmarna epther færsth folk Teslikes ok om nogne off te skoneskee hafwe wndergifwith sig hertoghen af holsten, taa farr med them tet mögelegaste tw kanth ok förmogh Som wij tro tig om Ok tw altiidth giorth hafwer hwar wij kunne weta tiith besta göre wij altid gerna thet gud kænne then wij tiig befalle Off worth Sloth Stokholm in crastino visitacionis marie Anno etc Mdxiij.

Stockholm den 6 Julii.

Jöns Matsson och andra k. Christierns höfvidsmän i Finland uppmanas att gifva sig under Sverige.

Riks-Registr. B, fol. 129 v. 130. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1468.

Tiil Iöns Matson Och Andre Höwidzmend i ffintlandth

Wor Synnerlig Gönsth etc Haffwe wij Grannelegha öffwerwægith Iöns matsson Then stora skada och ffördærff

med moordth brandth och Andra obekwæmmeligheeth Som nw skeeth ær i thenne neste fförliidne tiidth// fför tet oskickeleghe regementh Som then omilde kwng Cristiæn ocristelegha fförth haffwer baade i Swerighe Danmark och norghe Ther ffore hafwer gudh alzmæctogh honom straffath Saa ath then mene mand öfwer thenne trij riche ære nw faldne honom wnder ögomen Oc drifwith honom plath aff siith egith födeland danmark etc Saa kan tw wæl gissa hwadth wndsætning thw kan ffórmodha aff honom Epter hertogen aff Holsten haffwer nw paa thenne tiidth alt danmark i sijna hender Oc ær ther wtwaldth en herre oc kwng *wete wij oc wæl huruledis tw skildes ffraa her Steen hwes siæl gudh naadhe Tæth war dog icke tijn skuldth paa then tiidth* Saa hafwa wij ey annars förnummith ath tw iw altiidth haffwer warit Swenska mend tiil wilia oc godha ¶ *Oc haffwer dogh alla tina wælfærdth hafth her wdi worth riche Swerighe* Ther ffore ære wij begærande aff tiigh At tw gifwer tiig plath ffraa then tiænesth tw wdi ær Oc giff tig ind tiil oss wij wilie saa ffórsækra oc fförwara tiigh med breff oc indzigle Tæth tiig skal inthet skadha wtan alla arga listh Oc skal wara een öwertalath sak millan oss oc tiigh Hwat som her tiil dagx skeedt oc giort ær Ther tw maa fulkomlega troo paa, wij wilie annars oc bætre holla wor breff oc indzigle with macth en Kwng Cristiern giorde, Oc hwat som tæsse wore raadth oc waare fulmektoghe höwidzmend tiig tiil sægia paa wore wængna Ther maa tw ffulkomliga sætia troo oc liith tiil Saa sanneliga oss gudh hielpe wij haffwa oc saa handlath med tæsse som haffwa her legath wdi Stocholm, i thenne bestalning paa kwng cristiers wængna oc flyth them goda skiip in tiil tydzlandth Saa ath the oss tacka war her wdi alworliga ffórtæncther Som tiig siælff ligger mact paa tætta bodt biwdz tiig eij tidare Teg gud beffallandis Scriffwit paa wort Slot Stocholm in octaua Apostolorum petri et pauli, Mdxxiii etc.

(Den 7 Julii.)

Om Kalmar slotts uppgifvande.

Riks-Registr. A, fol. 22 v. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 17: 143.

Item die martis 7 mensis Iulii Recuperatum fuit castrum Calmarense De manibus dacorum per aruidum vesgöte capitaneum exercitus nostrj 1523.

Stockholm den 8 Julii.

Konungen presenterar för domcapitlet i Linköping herr Christiern Petri till erhållande af St. Annæ præbende i Wadstena.

Riks-Registr. A, fol. 29. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 17: 164.

Presentacio domini regis electi Gostaui pro d: cristierno petri vastenensi super prebenda sancte Anne Vastenis

Vi Gösteff med gudz nad Suerigis oc Götis vtuald K: etc Helsom eder verdugh fader biscop Hans Braske i Lincöpung Kerlige med var herre Verdug fader haffuom vi förstondit at sancte Anne prebenda i Vastena ær iusspatronatus oc oss bör henne med clerk försee Huarfore presentere vi eder nade til för:ne prebenda thenne breffuisere Erlig man her Cristiern person Kerlige bediendis eder nade ville giffue hanom ther pa collacionem med alle prebendenes vtskyller oc rettigheter Som ther aarlige aarss ær vant vtaff gaa Huilkit vi kerlige med eder nade förskylle vele Thet gud kenne then vi eder nade befale til euig tiid Scriffuit pa vort slott Stocholm Feria 4:a infra octauas visitationis Beate virginis anno domini Mdxxiij Nostro sub Secreto.

Stockholm den 10 Julii.

Frihetsbref för Knut Eriksson (Kurck) på utlagor af Tondura och Kakila gårdar i Finland.

Efter en afskrift i »Clagemåls Register både på Frelsets Fougter och andre vtöffuer hele Riket» för 1562, fol. 223 v., tillhörigt k. Kammar-Archivets handlingar.

Wij Gustaff medt Gudz Nåde, vtualdh till Swerigis göttis etc Konung görom witterligit medt tætta wårtt öpne breff att wij aff synerlig gunst och Nådhe, haffwe vntt och giffwitt, oss elskeligh hull och tro Man Knutt ersonn, för then troskap han ossz och Rickett troligen beuiist haffwer, och hereptter troligen beuissa må, then stund han leffwer Effuiig frijhett och frelsse pa Tondura gårdh och Kakila godz som före legatt haffuer i Cronones skatth, medt all engh, Skog Skijul fiskewattn Quarnstæder och all annen dell Som vnder them liggia kan j wåto och torro närj och fiærrj intet vndantagitt vtan Niuta och beholla thet medt samma Wår gönst j fför:de euige frelsse och frijhett som alle andre sine godz och gårder, fförbiudandes alle wåre Embettismendh och alle andre e ho te äre eller wara kunde, som fför wåre skuldh velle Skole göre och Låtta, honom eller hans affödo her emott hindra eller emott thettha wårtt öpne breff offörretta i nogon motto vidh wår strenge hembd plict oc vrede, giffuitt och skriffuitt på wårtt Slått Stocholm Die Septem ffratrum Anno D. 1523 Nostro Subb Siggillo.

Stockholm den 12 Julii.

Öppet bref till rikets köpstäder, att några borgare ifrån hvarje stad skola sig till Stockholm begifva och sig der nedsätta.

Riks-Registr. B, fol. 128. Stiernm. Comm. Pol. etc. 1: 1, Krön. Dipl. Dal. 3: 27, och Chr. II:s A. 4: 1465.

Tiil köpstæderne epter borgara etc

Wy Göstaff etc Helsom eder alle oss elskelighe borgmestere raadth ok menighethen Som byggia ok boo etc Kerlegha med Gud ok wor naadhe Kære wæner eder ær

allom wæl weterlegeth huruledis then omilde oc ocristeligh kwng Cristiern haffwer hær handlath i Stocholm Stadth med the ffatighe borgare Som gode tro swenske men wore huruledis han laath them halshuggha teras gootz borth ffördhe Ok ssaa skændeligha fförblutthade thenne staadth Saa ath hær ligger hwarth annat hws ödhe Saa hafwe wij warith tiil talls med wort elskelige raadth med hwat læmpo wij kunne besæthia thenne staden i gæn med gode swenske mend Saa haffwe vij med them oss saa samfælth Ath wij skole eskia nogra goda borgare hiith i gæn aff hwan köpstadt i Swerige the ssom godhe ok tro swenske men ære ther ffore ære wij begærande ok wilia Ath i strax offörtöffwath wtan alla töfwan segia tiil tesse epterscrifne eder med borgare N: N: athe strax giffwa sig hiith ok se sig ffore med hwss ther te kunne byggia ok bo vdi Ok sælia teres gaarde the ther haffwa om them thet tyckies hær wdinnan ingin ffórsumelsse tagandis Saa frampth wij them ey skole straffa Som them ther worth bwdth ok wilia ffórsethia ok ffórssmaa wilia wthan alla naadher eder Gudh beffallandis Snarlige aff worth Sloth Stocholm Die patronorum regni swecie Anno Dominj Mdxxiii nostro sub secreto etc.

Stockholm den 13 Julii.

Till Söderköpings innevånare att oförtöfvadt erlägga den nya, kyrkor och kloster ålagda, skatten.

Riks-Registr. A, fol. 26 v. Ett felaktigt aftryck finnes i Link. Bibl. H. 2: 200.

Litere domini regis electj Gostaui ad sudercopenses de noua contributione quam accipiant ab ecclesiis et monasteriis.

Gostauus dei prouidencia Swecie Gothorumque electus rex etc

Vor synnerlige gönst oc nade senth med gud Kere dandemen oss hoppes i vel kunne betrakte then store vnd-

kost oc vtlegning som oss pa hengt haffuer siden vi först til thetta rigement kompne vore oc æn nu alle mest pa henger til tess vi the lipzke knecther haffue fra oss skilt Som nu vor akt ær Therfore vele vi atj oförtöwit ransaken i edre kyrker clöster oc capell tager the clenodier som i best förmerkiæ vmbäris kwnne Oc teslikis swensk mynt och skicken thet hiith med eth vist bod vthen alle töff wen oc försymmelse ved vore ynnest oc venskap behollendis Nær vi thet haffue faat oc vethom summan vele vi thaa giffue eder recognicionem paa at thet skælige framdelis skal viderlakt varda Nær vi oc riikit kan komme til bætre stadge Snarlige aff vort slott Stocholm feria 2:da infra octauas patronorum regni Anno domini millesimoquinge[n]tesimovicesimotertio Nostro sub signeto

Oss elschelige borgmestere oc rad i Sudercopung Gönstelige Sendess thette breff.

Stockholm den 13 Julii.

Till biskopen i Linköping. Konungen undrar storligen att biskopen ej besvarat hans bref om lån af 400 löd. mark, hvilka behöfdes till fyllnad i den summa af 200,000 gyllen, som skulle utläggas till de lybske.

Riks-Registr. A, fol. 26 v. 27. Felaktigt aftryckt i Link. Bibl. H. 2: 201. En afskrift af samma bref finnes i Riks-Registr. B, fol. 129, men ställd »till Capiteleth i Lijnköpingh» och daterad »fferia tercia ante ffestum diwisionis Apostolorum» (14 Julii).

Gostauus Dei gracia swetie Gothorumque electus rex

Vor synnerlige gönst til förende Verdoge fader oc gode ven Som vi screffue eder til senast oc befalte med vort rad oc troo man Twre benctson om nogher hielp oc tröst til sölff oc swensche peninga som var iiij^{c} [400] mark lödige, ther vi æn ingen swar haffue pa fongit fförwndre oss ganska storlige hui i thette ærende swa lettelige tage för eder Som nu riikit alle störste makt paa ligger Thet löper sig swmman som vi nw strax vtlegge skolom tw-

hundradetwsen gyllene Oc vilie thenne lypske herrer inge lwnde giffue sik hæden vthen the fa samme peninge swmme med sig Oc om ey swa skeer ær' fructendis at vj haffue en vppenbore fegd mellen stæderne oc oss, thet gud förbiude nogen sin ske skulle Sa bede vi eder æn nu oc höglige mane pa then hulscap oc troscap i oss oc riikit med rette plictoge ære atj strax vthen alle ilan skicke hiit op til oss the iiij°[400] mark lödige Swa frampt i vele nyte vor gönst oc nade, ther retter eder fulkomplige epter, oc tager her vtj ingen försymmelse Thet vi nu göre twinger oss nöden til Thet gud skal kenne Then vi eder befale Oc vither oss ett swar i gæn med thetta vort bod Ex castro nostro Stocholmensi feria 2:da ante diuisionem apostolorum Anno etc Mdxxiij Nostro sub Secreto.

Stockholm den 13 Julii.

Till biskop Brask, som ytterligare påminnes om den begärda undsättningen.

Riks-Registr. A, fol. 27. Ett felaktigt aftryck finnes i Handl. rör. Sk. H. 17: 156.

Gosta: dei prouidencia Sue: gotho:que rex electus

Vor synnerlige gönst til förende Kerlige send med var herre Vi screffue eder nade til med Ture benctson för nogra dage siiden om noger merchelig vntsetning thet gud skal kenne oss oc riikit nu alsom mest vppa geller, som the godhe herrer oc men aff vort oc riikisins rad nu her til stædis ære haffue hört, huilkit skrij oc anroop vi liidit haffue aff tesse knecther Teslikis oc aff the lypsche herrer fför æn the gæll bliffue bettalid vi them pa rikisins vegna plictoghe ære bettale, Huilke the ændelige haffue vele för æn the giffue sig aff rikit Oc om ey swa skeer skole vi förmode oss vppenbare feyd aff them Sa hoppes oss i vele late eder aldelis finne veluiliege som nu alle störste makt pa ligger, vthen all yttermere skotzmol

eller gensegn etc Om the eder nadis suena Som vi oc för nogen tiid om screffue At the med thet förste kunne komme her vp oc siidhen til finland the meste i kunne ostad komme Her vtj görendis som vor liit oc tro stoor til eder nade Vore vi ey trengde vele vi nödigt antiige eder eller nogen annen twinga Thet gud skal kenne Then vi eder befale ewinnelige Ex castro nostro Holmensi fferia 2:a infra octauas patronorum regni Suetie.

Stockholm den 16 Julii.

Konungen tackar B. van Mehlen derföre att han annammat Kalmar slott, och förklarar sig tillfreds med att han äfven annammar Öland; uppmanar honom derjemte att bruka Olof Larensson såsom medhjelpare, samt att uppskicka räkenskaperne öfver skulden till Lybeckarne, till hvars betalande konungen vill taga allt silfver han kan komma öfver; klagar öfver Lybeckarnes skalkhet, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 128 v. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1466.

Tiil Her berendth wan melen

Wor Gönsth etc Kære berendth Som tw oss tiilsscriffwer At tw haffwer Annamath in Calmarna sloth etc Tær wij tegh Synnerlegha tacka ffore Och wilie ffortiænath hwar wij kunne oc ffórmaaghe Om öland ære wij tiil ffridz mæth tigh Ath tw tet tiil tigh Annamar Och with wort besta ther mæth Och beholt Oloff Larenson hoos tigh hwar tw honom behooff haffwer Taa maa tw honom bruke han ær een goodth karl, lægh tiigh ok win om ssaa bewara Calmarna ssloth ok stadth mæth torff wallar besynnerliga staden Saa Ath han kan ecke beskiwtas mæth sswor skaath tw skal ecke troo hurw tæsse Lypske herrer Gaa wnder mæth skalchheith ok ffalskheith mæth tesse knecther Saa ath the twinga oss sköth aff hwan then peningh wij haffwa i wærden tiil dogh haffwe wij the knecther saa handlath mæth teras betalningh och skænkningh

ssaa the ære tiil ffredz Och hafwe wij besörkt them sköne skiip kosth och tærningh Som them skola fföre in tiil hertoghen wdi Danmark Saa Ath the oss alla tacka man thenne Lypske herrene wilie ingalundha Giffwa sigh hædhan fför æn the haffwa Alla syna betalningh Som wij skylloghe ære i Lübeche Saa ære wij Ganske illa bekimbradhe her wdinnan Och wethom ecke tiil wissa huru mykith tw worth them skyllogh paa waare wængna Ty bedie wij Ath tw skicke oss mæth thet alla fförstha rækinskapen ther paa wij wilie læggia oss wyn om Athe skole warde betalne Ther fföre taghe wij tiil hopa Althet Sölffwer wij öffwer kwnna kommom baade aff körkior och Klösther Saa Ath wij wilie holla weth macth Hwath tw paa wore wængna them wtloffwath haffwer Ther twifla inthet wdinnan Haffwe wij aff lönth thenne ene ffæneka wij hær haffwa with tet ssamma ssæth Som tw sscriffwar om them i Calmarna Och wile nw strax offörtöffwath Saa ssnarth wij haffwa skildth the Lypske weth oss Skicke thetta wort ffolk aath ffintlandth baade tiil hæsth och ffooth Hoppandis nesth Gudz hielp Ther ssnarth ffaa een Godth ænda Saa haffwe wij skickath aastadth fför viii dagha ssedhan Symon skulthe skip Peter hesse oc en Anner Jacth aath Calmarna sswndth Tiig tiil bestaandth Naar ssom the ther komma Sæth ffolk paa them ssaa mykith behooff görs Och lath them holla ssiön reen millan Gothlandth ok ölandth thetta ingalunda fförswmandis Och ffetalie væl skepen Saa ath the ecke haffwa nödth fförste vi wikwr Ath komma heem i gæn tiil calmarna Oss hopes och ath icke ær behoff holla mykith folk i calmarna mædan ssaa ær ssom wij haffwa fförstaath Ath hertogen haffwer inne köpinhaffn Man raama hær wdinnan worth bestha Som tw beffinner legenhethen tiil kræffwer Och tiig raadeligesth tycker wara rama worth besta i then landzænden Som wij tiig tiil troom Saa Athwij haffwom ther een Gönstogh Almogha ok wnderssaatha Teth fförskylle wij Altiidth

mæth tegh Och stædth ingalundha tiil Ath the landzköpen brukas Saa mykith Som hær tiil dagx brvkath ok sskedth ær wthan gör mæth the ssmaa stæder Som wij tiigh tiil sscriffwom mæth Pæder knwtsson Och pæder olofson Tiigh gud beffallandes Snarlegha Aff worth Sloth Stocholm Toorsdaghen nesth fför magdalene Anno domini Mdxxiii nostro sub Secreto etc.

Stockholm den 30 Julii.

Försvars- och recommendationsbref för Henrik Sledorm, kanik i Upsala.

Riks-Registr. B, fol. 163 v.

Vij gotstaff med gudz naadt Swerigis oc götis wtwaldt koning etc göre weterliget. atwij haffua anamat thenne breffuisare oss elskelighe hederliig man Mester henrec sledorm Canich j wpsala i war synnerlig nade gwnst beskerm oc ffórswar. owerseandis med honom aldelis hwes han ooss eller waara wener tiil thenne dagh emoth warit haffuer i thet fförhop. at han siig her effter tess hwlloligaren oc troligaren mot oss oc vort riche Suerige bewisa scal Som han oss med handt oc mwndt. loffuadt sworit oc tiilsagt haffuer. Oc hwar the gode herrer i wpsala capitel. kwnna oc wilia wetha. hans bedzsta goda oc gangn. thet ær oss aldelis medt oc inthet emot. wtan sze thet gerna saa skeer. hwar ffóre ffórbiwdhe wij alla som ffór wara sculdt vilia oc scola göra och latha ffór:ne Mester henrec her emoot hindra qwelia eller i noger mottha offórrettha. widt wore oc rigisins strenge hempdt plict oc vredhe. giffuit paa wort slot stocholm penultima julij Mdxxiij.

Stockholm den 30 Julii.

Till biskopen och capitlet i Åbo med befallning att tilldela inkomsterne af Wirmo pastorat åt Laurentius Andreæ.

Riks-Registr. B, fol. 163 v. 164.

Presentacio beneficij vacantis

Nos gostauus dej gratia Swecorum gotorumque electus rex etc Notum facimus vniuersis. et precipue dilectis nobis dominis capitularibus aboensibus. quod ecclesiam parochialem virmo aboensis dioceseos que de nostro regio jurepatronatus existit fideli nostro secretario Magistro laurentio andree archidiacono Strengnensi apud nos benemerito ad pensionem que inde annuo prouenire consueuit a tempore quo nouissime soluta est in posterum leuandam. gratiose concedendum duximus prout concedimus per presentes. volentes quod dominj capitulares prefati apud quos pro hoc tempore ordinaria potestas est huic concessioni nostre suam auctoritatem interponant faciantque capellanum seu vicecuratum ibidem cum eodem Magistro laurentio vel ejus legitimo precuratore. super pensione predicta rebusque aliis ex concessione nostra hujusmodi dependentibus plene conuenire ac concordare et tandem integre respondere. Sub pena amissionis gratie et fauoris nostrj. Datum in arce nostra Stocholmensi penultima Julij Anno etc Mdxxiij Sub nostro signeto.

Stockholm den 31 Julii.

Till biskop Hans i Linköping om understöd af kyrkor och kloster.

Riks-Registr. A, fol. 27, Registr. B, fol. 132 v. Högst felaktigt aftryckt i Link. Bibl. H. 2: 202. Här meddeladt efter Registr. A.

Vor synnerlig gönst tilförende sent med gud Verdug herre vi haffue förstondit eder nadis gode rad oc mening

i eder scriffuilse Huilkit vi doch bemerke at sompt swa nyttogt vore, kenne gud vi kunne doch doch ey mere göre æn som nu för för ögan ær Gudi vare tess loff At vi hafue thetta neste i gæn som lenge borthe haffuer varit etc Vi skicke nu i dagh oc i morgen vort folk in til aaland oc finland til hest oc foot medh sköne bysser oc huffuut stycken om ecke god ord kunne helpe tha vilie vi late them kenne thet som ont ær Swa at oss hoppes nest gudz hielp vilie faa ther en god oc snar ænda Ther nest vile vi tenke til gulland etc At eder nadis folk kunne noget snarlige vpkomme vore ganske nyttogt oc the gode mænz med som boo vtj östergylland Vi liidæ swa store nöd med the lypsche herrer the vele ingelunde heden för æn the faa then samme peninge swmme med sig som vi pa rikisins vegne skylloge ære i Lypke, ther gansche dropelig stoor ær Ther til vi nödgomss thet gud skal kenne beskatte kyrker oc clöster At vi swa mykit samble kunnom thet the kunne bliffue bettalede Ther före nadig herre legger eder alle vin om at vi finge nogen vntsetning aff eder nadz stikt besynnerlige aff kyrker oc klöster, klerkeriid vele vi skoone pa thenne tiidh Vele i rette eder epter thet breff vi senest eder nade tilscreffue, som i kunne vel tenke Riikit oc oss nu alle störste makt pa ligger at venscap bliffue mellen stæderna oc oss Breff oc insigle ey skulle ryggies eller brytes Aff huilkit mykit ont epterfölie ville Ther oss doch hoppes och inthet tuiffler at eder nade vil sig flitlege vinlegge om thet ytterste gud giffue eder naden till Then vi eder ewinnelige befale med liiff oc siel Ex castro nostro Stocholmensi vltima Die mensis Julij Anno etc Mdxxiij Nostro sub secreto.

(Stockholm i Augusti.)

Konungen förbjuder enhvar, vid förlust af lif och egendom, att gynna lutherska läran, införa, köpa, sälja eller bruka Luthers skrifter.

Efter registr. A, fol. 28, der brefvet upptages främst bland handlingar för Augusti månad. Förut tryckt i Handl. rör. Sk. H. 17: 159, och, efter en ofullständig afskrift, i De la Gard. Arch. 4: 16.

Gostauus dei gratia Suecorum gotorumque rex etc

Vniuersis et singulis Notum facimus quod postquam clementissimus deus potentes inimicos nostros nobis subiecit Nosque super populum suum regem constituit primum omnium cogitare cepimus quid acceptius eius diuine bonitati rependeremus quo partam celitus victoriam dignis laudibus prosequemur Tunc deo nobis inspirante comperimus rem nullam diuino conspectui magis gratam fore quam quod regiam nostram auctoritatem pro conseruanda cristiane religionis integritate et vnitate conuerteremus, eaque prohiberemus que subiectos nobis populos a piis sanctorum patrum institutis auertere possent et precipue eam Hussitarum doctrinam quam quidam Martinus Lutther ordinis heremitarum contra quietem commvnis ordinis cristianorum in medium reuocat quantocius exploderemus Mandamus igitur vobis omnibus et singulis subditis nostris et cuilibet vestrum seorsim quod nemo deinceps audeat eiusdem Martini doctrinam aut libros in terras et dominia nostra inferre vendere emere aut illis vtj sub pena amissionis omnium bonorum et vite quoniam vnusquisque mandatum hoc nostrum transgrediens sine vlla excusatione tam ignorantie quam alterius cause subibit Et pro gratia nostra aliter non facturi Datum Holmis.

I kanten står: Litere dominj regis electj contra opinionem lutterianam.

Stockholm den 5 Augusti.

Till capitlet i Upsala, hvilket kallas att möta doctor Jöns (Johannes Magni), påfvens legat, i Stockholm.

Riks-Registr. B, fol. 130 v.

Tiil Capitleth I Wpsala etc

Wore Synnerligh etc werdughe herrer och Godhe wæner i Thenne næsthe fförlidne dagha wore wij Tiil tals och oorda mæth wærdogom herre her Doctor Iöns wor helgaste ffader paawens legath Om nogher mærkeligh ærende Som richeth paa lyder etc Taa war han begærandhe Aff oss ath Alle prelater Och mæste parten Aff Canikerna motte komma hiith honom Tiil tals och orda hwilketh wij Gærna ssee och wnnom Saa Skier Ath i wilie laatha eder welwilioghe ffinnas her wdinnan Och ingalwnda fförssithia hans begærendth Ther göre i oss Synnerlige Tiil wilie wdi hwar wij kwnnom raama edert besta göre wij gærna Eder gud beffallandis Datum holmis // Mdxxiii quinta augusti etc

Stockholm den 10 Augusti.

Konungen omtalar för B. v. Mehlen sitt misstroende till danskarnes afsigter med det föreslagna mötet, befaller honom att bespörja huru härmed sig förhåller, samt att låta de skepp, han hade, hålla sjön ren från Norbys jakter, berättar att trupper afgått till Finland, samt att han i godo skilts vid de lybske, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 133. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1470.

Tiil Her bærend

Wor Gönsth tiil fförende etc wij ffinge Tin Scriffwelsse i gaar om monga wærff och ærende och besynnerlegha om the iii riddermandz men ther tiig tiil sscriffwa och te Lypska wiliandis wara tiil tals och orda med tiig

oc them Som landt oc riche mærkelige paa lyder etc beffrwcte wij ath te haffwa noger ffortæk Styckir ffore Ther oss och Swerigis riche Tiil skada komma kunne i ffram tiden Som Danske mend altiid brwchat hafwa med teras sledzske ok ffalske dagtingan dog maa tw tetta hemeligha och grandeliga fforffara hwath teras mening ær Wij ffornimme wæl alla dagha æ meer jw meer hwath acth och mening Ther stæmplath ok brwcath i danmark ær Som tw wæl fförnimmandis warder i thenne innelycte copia Tet wii dog ecke oss hadhe fförmodath i nogen motte Aff them Som wore wæner skwle hetæs at wara man tet ær inthe saa hemelegeth tet bliffwer jw med tiden wppenbarth Saa bedie wij och högelighe fförmane tiigh paa then Troskap hwlskap och mandskap tw oss sswrith och tiilssacth haffwer Ath tw epter tyn ytersta macth tætta ffor:ne bespör Och Granneliga fforffarr Om her gaas epter ssaadana stycker ther oss och Swerigis riche kombe tiil skadha och ffordærff Taa wilie wij annarledis wara her wdinnan ffortæncthe Och haffwa ther goda tiil ffælle tiil paa thenne tiidth etc Som tw och rörer mener wilie haffwa the knecther in ffor malmö Som i calmarna ære Ther wore wij wæl tiil ffriidz med, dog ssaa ath te ære och bliffwe i wor eedt och tiænesth och i hans ssoldth och ey annars wij haffwa ingin hielp eller trösth hafth Aff honom eller androm wthan paa wor Store mærkelig kosth och tærning Swerigis riche mera tiil skada en gangn etc Som tw och rörer om eth wisth bwdt Sændis skwlle tiil hærtoghen Saa haffwe wij ssaa giorth ffor viii daga ssedan Och fförmode Snarliga tædan sswar i gæn och beskedt om alle belægligheter Som tw och Scriffwar om the knecter Ath te ære tiil ffreedz en nw een maanath med ii gyllene runth mynt Och iii gyllene klippinga wilie wij ware ther ffortæncthe wdi Ath Skicka tig tet i tiidth Som tw och sscriffwar ecke giordis behooff Saa mykith folk holla etc wore wij wiiss

paa nogoth Goth handel och ffasth naaborskap med hertogen och Stæderna Som wij en nw ey kwnne fförlaatha oss paa Taa wore wii wæl tiil ffredz ath meste hopen wore aff landeth i gæn Om then albricth wan bwsken naar han komber hiith wp tiil oss Och wij fförwethe oss med honom, wile taa wara ffortæncthe wdi Ath weta hans bedzsta The knecther Som tw haffwer i Skepen Skwla paa tetta lagh wara weth medel steen, war ecke wor wilie Ath the Skwlle komma hiith i Skæren wtan löpa i Siön millan gotlandt och ölandth och i ffinska Skæren Om ther behooff giordis Ath holla Siön reen fför Sewerins iacter Ther wti war en nw förtænkth ssaa skeer wij haffwa nw i the Helge trefollogheethz nampn skickath wort ffolk in i ffindlandth Och ffórmodhe næst gudz hielp tædan goda tidinghe ssnarlegha Ingin bössagiwtare haffwa wij ther wij nw kwnne wnbæra i fframtiden wilie wij wara ther wdi ffortæncthe Ath wetha tiith besta Læg tiig och al wijn om Ath fförhöra om alle belæglighether Som wor tro tiil tiig staar tet oss och inthet twifler tw jw gærna göre wil hwar wij kwnne weta tiith besta göre wij altiidt gerna teg gud befallandis Citissime ex castro nostro Stocholmensi Die laurentii Anno domini Mdxxiii etc

witulus Sequitur

Jtem haffwe wij och nw skildt tæsse lypske wiit oss i en gode motto Saa ath wænskap ær paa alle sydor gud giffwij ssaa længe motte wara Och haffwom skickath med them then mæste betalningh wij aastad kwnne komma paa thenne tiidth Saa ath the wore tiil ffredz Tæth andra i gæn staar wilie wij wara alwarlige ffortancthe snarlighe betalas skal Jtem om tet ssom blekingx landth klagar paa arweth wæsgötes wtliggiara wilie wij laathe ransaka ok nepssa ther Som i ssanningh ffindz kan etc.

Stockholm den 20 Augusti.

Till B. v. Mehlen, med befallning att oförtöfvadt komma till konungen, för att redogöra för sina underhandlingar med hertigens (konung Fredriks) och danska rådets fullmägtige. Konungen säger sig hafva förnummit att danskarnes afsigt är att stinga hertigen in i Sverige, samt omtalar slutligen att k. Christierns parti i Finland lidit ett nederlag.

Riks-Registr. B, fol. 135. Tryckt i Chr. II:s A. 4: 1474.

Tiil Her Berendt Wan Melen etc

Wor Synnerlige gönsth etc Weta maa tw berendt ath wij ffinga i gaar thin sscriffwelsse mæt albricth wan bussken Ath tw haffwer warith i handlingh mæt hertogens oc danmargx rigis raadth ffulmectighe ssendningebuth Om te articler oc puncter Som tw rörer wdi breffweth Oc ytermera oss wnderuissa skulle ffor:ne Albricth etc Saa kunne wij ey ffulkomliga begrvnda i hurvdana motto Te ssamma ssendningeboth wille göre nogoth ewigh fförbundth millan oss oc hertogen Eller hwad teras ffundamenter ær Epter ssom wij fförnummith haffwa Aff noger breff Som oss tiil handa kompne ære Taa war teras act j Danmark At stinga hertogen her in [i] Swerige, fför herre och kung Oc kwnne wij ey ssaa ffullelega förstaadth aff ffor:ne albric wan bussken Om alla articlar oc puncter Som tiil æwentyr tw honom befælt haffwer för tæsse oc monga andra mærkeliga ssacher skwldth Som aldra störste mact paa ligger Epter tw æst Saa nw wedth honden Taa ære wij nw begærandhe oc wilie at tw kom hiit offörtöffwath tiil oss her wdinnan ingin fförsymelse tagandis Ther fför innan wilie wij ware förtæncte Om the knecter Oc alla andra Stycker oc articlar Som tw oss tiil kænna giffwit haffwer Tær wij tiig taa wilia gifwa swar paa Gudi sse loffwath ath wij haffwa faath goda tidinghe aff ffindlandth Saa ath mæste delen aff Kwngens partii baa resingneretygith oc ffoothknecterne ære mæste delen Slagne

fförhoppandis snarliga faa een snar ok godt ænda paa Sloten, næst gudz hielp then wij tiig ewinnerlega befalle Datum in castro nostro Stocholmensi Die bernardi Mdxxiii nostro sub Secreto.

Stockholm den 1 September.

Till biskop Brask om ordination för brefvisaren Petrus.

Riks-Registr. A, fol. 31 v.

Litere eiusdem domini regis electj

Premissa Reuerentia etc Kere naduge herre gode synnerlig ven ær vor bön til eder nade wordis velgöre oc giffua thenna breffuisere Petro ordines presbyteriatus epter nu i vpsala legligheten sig swa ey tilseger som för etc ther eder nad gör oss synnerlige til vilie med Her med eder nad gud befallendis Snarlige aff vort slott Stocholm Die egidii Anno etc Mdxxiij Nostro sub secreto.

Westerås den 8 September.

Proposition på riksdagen i Westerås.

Efter den förut (sid. 80) omtalade Upsala Akademi-Bibliothek tillhöriga s. k. Gröna Boken, 2:dra del., p. 315—317. Förut, fast ganska felaktigt tryckt i E. M. Fants Diss. »De causis, ob quas R. Gustavo I opitulati fuerint Lubecenses», Ups. 1782.

Thette wartt framsatt för thenn menige mhann ij Westeråss anno d. 1523 om måremessonne, huilkith och må forkunnes annorstadz ij lanndith.

Högmechtig förste och herre, her Göstaff medh gudhz nådhe Suerigis, gotthis och wenndis vtualde Konungh, wår kiäristhe nådige herre latther idher alle säije andelige och werldzlige, friborne och frelsiis meenn, kiöpstadzmenn, Bergzmenn, bönder och menige almoge, som här forsamblade ähre.

Försth later hans Nådhe tacka edher alle för thenn troheett, welueligheett och bistånndh, som ij hanns nådhe

beteedtt haffue, ifrå thenn tidh förstt hanns nådhe kom till regementhett her ij richett och till nw, besynnerlige att ij hanns nådhe betrodtt haffue, ther ij med alles idhers fullmechtige sändinge budh wthi Strengnäss hans nådhe tillkåredtt haffue, som ähr till fulmechtigh herre och konungh wttöffuer altt Suerigis riche, och achtter ware idher allesammen med gudz hielp then gunstig herre, och will altidh wethe idhers gagnn och biståndh, hoppandis och inthett tuifflanndiis athij nv alle wille ware hanns nådhe för tro wndersåtther, och hållenn widh thenn magtt och wärdigheett, ther ij haffue satt honom före. Endoch hanns nådhe hadhe gierna waridtt thenn werdighett och omack föruthann, om hann thett icke för gudz skull och alles iders daglige bööna skuldh påå sigh annammadht hadhe, Riicheett och idher alle till försuar och beskerm, som hanns n: sågh ath störstte magtt oppå ligger.

Såå giffuer hanns nådhe edher till kienne, atth widh thenn tidh hann kåredtt war ij Stregnäss, war någonn breff wttskriffuinn ifrå then förstthen hertigh Fredrich. Som nu är ehnn wttualdh konung til Danmarck, i huilkith hann läth förstå, att hann åstundade här till richeett, någonn tidh ther eptther tåå hann spordhe att wår kiäristhe nådiige herre kåredtt war, för herre och konungh, gaff hann sådanne åstundann wttöffuer, Huilkith ther aff merkies kann, att hann sendhe sinn fulmyndige sendingebudh till handlinngh medh wår nådigiste herres thro man, her Bären vann Mälenn inn wdhi Blekinngh. huilkith wår kiäristhe nådigiste herre inkrechtett och ähnnv ij sine wärie haffuer, Begierenndis ware ij Bröderskap och wenlig förbundh medh hanns n: Såå ähr thett alle redhe förste gangnet thett hanns nådhe war kåredtt till Konungh, att Danske konungenn och andre fremmande herre giiffue thenn åstundann wttöffuer som the altidh haffue hafftt till richeett. Ther wij alle samman må tacke gudh före,

betenckanndis huadtt schadhe Richeett ij förtidhenn aff wttlenske konungher haffttt haffuer.

Thett andre gagnett som och eptther foltt ähr ähr thett, ther wij alle må frögda oss wttöffuer, och tacke gudh, att Sådanne wenligh forbundh och ffreedh fördis oss till ifrå Danmarck, ther wij icke annedtt änn pläghe wtaff haffttt haffue ehnn ofridh i mångh förlidne åhr.

Ähr och thesliikis eptterföltth, att konunger, herrer, förster, Lanndh och Städer falle hanns nådhe till, och begiere att ware ij friidh och wenskap med h: N: och Suerigis riche, thett icke ellies skedtt hadhe, om huilke ähranndе komma daglige dagz breff och budh till hanns nådhe, och ther medh tilbudiss allt huatt, som till wenskap och Broderskap drager, medh främmandhe herrar, Lanndh och Städher, såå att richett ähr nw mere befrynndhet, och wår nadigste herre ähr meer nampnkunnegh och ij wyrdningh hullen ij annor lanndh, mer ähnn till förenne, och wenther sigh hielp och biistånndh wtaff them, om thett behoff giörs här ij richeett, och oss alle ähr till en stor ähre, och iemuell till gagnn och biistånndh.

Yttermere giffuer wår nådigiste herre idher till kienne, för theris skuld som oförståndige ähre, ock icke allt ting besijnne kunne, the ther förundradhe att hanns N. haffuer lagtt tunga oppå lanndittth, som skiedtt ähr medh skeps gierdh och annor sådanne hielp, och haffue icke kunnidtt öffuerreckne huatt uttlegninger hann haffuer haffttt ther emott, Therffore endoch att hanns nådhe ähr ingin reckenskap plichtigh, haffuer hann licheuell låthitt sije hanns reckenschap huadh hanns nådhe aff wttlängninger haffuer bekommith för skip bösser och wärier Såå och till att löne folkith medh, resenere, ryttere, hoffmeenn, fottgångere, skeppere och bottzmeenn. Och ähr samme summe såå stor, att ther nepligenn nagonn menniskie trodtt haffuer.

Ähr well för ögenn, att hanns N: haffuer sådanne skip, medh Bösser och wärior, ath ingenn Suerigis herre och konung ij forretidhenn finnes sådanntth haffit hadhe, för huilkith bristt påå skötth, haffuer richett offta fåått dråpeligh skadhe till siös, och mistt stundum the skep thett riikenne haffuer waridtt till store skadhe, med kåpper, jernn mårdskinn och andre dyreuaror, Enn att man ther well haffue mått betygett ett godht skep medh bösser och wärier, medh huilkett man måtthe sadanne skadhe well affuartt.

För thenn skuldh haffuer hanns nådh icke spartt peninger, wthann satt sigh ij stor dråpeligh geldh, kiöptt somblige skeep, för vij^{m} [7000] och somblige för viij^{m} [8000] och somblige v^{m} [5000] szåå att summan löper för skip allene widh c^{m} gyllene [100 000 floriner], ther thet wåre som förslagit ähr x tunnor fulle med peninger, Hadhe icke the skep waridtt, hadhe konungh Crisstiern hafftth tilfelle till att wndsatt Stocholm, Calmar och Findlanndh, och hadhe påå thenne tiidh inthett waridtt ij Suenske mendz hender, som the nuu (gudh thesz loff ähr) Ähr och well witterligith, huadh fremmande folk hanns nadhe haffit haffuer resenerere, medh sadenne resetygh och harnisk, som huar man seedtt haffuer. Thesliikis Ryttere, som alle månadhe lönn tagit hade nw skötth ij thuu åhr, ingen man mindre ehnn 5 gyllene om månadhen, somme dobbeltt, somme tredubbelth. såå atth Summan haffuer lupitth om månadhenn, medhen the Lübeske knechterne her wåre wiidh lx^{m} gyllenne [60000 fl.] thett war 6 tunnor full medh peninger, om hele åhrett widh ehnn 6 lesther peninger, Föruthann h: nadis egne Suenske fottgångere, som och haffue tagit manadhe löönn v^{m} [5000] mark om månadhenn, thett war ehnn ½ tunne peninger, om året wiidh minsthe 6 tunnor peninger.

Ther wtöffuer för ehnn the Ryttere komme såå många som höffdes för Stocholm, waldhe hanns nådhe wtth aff

the helsinger ett taall folk, wtaff the thädhann wttgiorde män, som ther till bästt falne wåre, och gaff them manadtt löönn, som the andre ij longann tiidh. Thett och wille löpe ehnn godh summa medh peninger, thett doch icke haffwer giordtt någonn Suerigis herre tilförrenne, att hann wårt egit folk löntt haffuer. men wår nådigiste herre giorde menige mann till godhe, att the måtthe sittie wthann tunge, och bliffue heem till ssith widt åker och ängh, födha sigh, sinn hustrw och barnn. Ther till hadhe hanns nådhe rette hoffmen, som tiente för årslönn. Summan för kläde, peninger, hester, löper wiidtt xx^{m} [20,000] mark om åhrett, thett war ij tunnor peninger.

Summa Summarum påå 1 åhr ij alle förskreffne wttlegninger, bådhe för skippena och för folkitth war wiidh viij lestter peninger föruthann andre daglige wttlegninger, som icke här rechnas kann.

Sacken, huarförre hanns Nadh haffuer thetta fremmande folk hafftt, ähr för thenn skull, att när hanns nadhe togh sigh före medh alles iders hielp att fördriffua thenn omilda Konung Cristern som alles wåres förderff ij sinnett hade thå huar hanns N: foor kring om richeett, war huars mandz rådh och röst att hann skulle låthe komma folk inn ij Landith, och att the wille gierna hielpe till sielffue them att Löna, huilkith och såå hanns n: thå gierna giordhe, kallanndis inn wdhi Lanndith ett mechtigtt taall folk, somblige ähre aff Lanndith farhne, och ehnn stor deel ähr quar badhe ij Findlannd och Calmar, påå thett att Suerigis infödde almoge måtthe sittie hem till sith, skötta åker och engh, födha sinn hustrur och barnn, och icke gåå lenger wtt, att låthe slå sigh ijhiell.

Förthenskull hade hanns n: Lagtt thenne skattningh och hielp påå ij Silffuer och annen dell, som the sielff wttloffuett hade för ähnn hann kalladhe thett fremmande folk inn wdhi Landitth, tacker hanns N: idher alle för

thett ath ij haffue alle låthit skine idher weluelige wdhi alle måthe som tro Dannemen.

Giffuer hanns N: och idher till atth förstå, ath nuu för någre wecker sedhenn, tå the Lübeske herrar skulle färdis hädhann medh theris ryttere, Eskade the ganske strenglige, och ändeliis medh trugh på alle betalningh, för Skep, Bysser och wärier, som h: N: aff the tyske till Borgenn köpt hadhe.

Tesliikis och all Lönn och månadhe sååldh för theriis Ryttere, Båssmenn och Skippere, strax wttgiiffwanndiis: Såå framptt hans nådhe och Suenske skulle förmå icke stortt förtall på theriis ähre och redeligheett ij Tyslanndh. Såå betaladhe hans N: them såå lenge som fornempnde landz skattningh och hielp till rechte, war doch licheuell summann stor, som ij nw hortt haffwe, atth honom omögeligith war på thenn tidh betala. Therförre gick hanns Nådh till Råådz medh Richsenns Rådh: huilkith ehnn partt ther tiill städiis ware, suaradhe huadtt till bettalningh finnes skulle, såå fans för rådh att man skulle medh hastt tage till lånns aff kyrckier och clösther peninger till then tidh såå lenge gudh fogadhe att riichett kunne komme sigh till igen, och sådanntt silffuer och peninger måtte betalett ware ij godhe måtthe, huilkith och såå hanns nådhe giordtt haffuer, och nuu giör och låtther wpskriffue, huadtt som widh huario kyrckio togs, achtanndis nestt gudz hielp om hanns N: wel går thett framdeles bethala, heller wttöffuer, ähnn någott affkortat. Menar h: N: för then skyldh, att när ij Dannemen alle offuerwäge huadh fattigdom på färdhe war, thå thette örligh begynthes, och ther medh the dråpelighe store Summor, som ij hörde wttgiffne ähre, och ehnn her eptther wttgiffues skulle; Tåå behöffuer ther ingen wndre wppå, hwarförre för:ne ålegningh, hielp och låånn skedde ähre, ähr mheer wnderligith att nogon tiidh till rechie kann, Ähr och så dhenne ålegningh icke wpfunnen aff hans N:

wthann ähr offta aff sådanne nödh till forenne blifne ålagde, som well finnes ij gamull breff och register, huilkith Suerigis Lagbock klarlige innehåller ij konungz balkenn, att för tolke sackeer, måge sliiche hielp påå leggies.

Efftter såå ähr, att sådanne hielp och ålegningh ähr iche mott Suerigis lag wthann ähr skeedtt eptther som meniige man wtthloffuatt hade, kring om landith, som förberördtt ähr, richett till bistånndh och beskerm, ath war nadigiste herre måtthe bliffua widh ordh och ähre, och bethala hanns gieldh, som hanns N: iche för sine skuldh, wthann för richsenns besthe skuldh wthi kommidtt war, beklager hanns N: sigh för idher alle, att någre wrånguiisse finnes, som iblanndh almogen stundum hemelige, och stundom oppenbarlighe förtale h: N: atth hann latther skinna kyrckier och Closter, ähnn tå atth thett ij sanningh icke ähr skeedtt, anners ähnn medh ett rätt låånn, som framdelis betales skall. Thee thett giöre, the wille inthett besijnne, huadtt nödh h: N: ther thill driffuidtt haffuer, wthan som formerckies kann, mene giöre hanns N: ehnn ouilligh almoghe och bestemple obeståånndh ij lanndith, som offtha ij fortidenne (:thess wärre;) skeedtt ähr, richett till ett stortt förderff. Hoppes w: N: h: att ij Dannemenn sadanne Stemplere och förrädere iche gierna höra eller lyda wille, wthann heller hielpa thill them atth straffa, huar h: N: kann beslå them ther medh, och nepse them som förrädere, menar h: N: att thett skall ware edher Dannemenn alle medh, och icke motth ij nogor måtthe, ther begiärer h: N: swar oppå.

Wtaff the for:ne dråpelige summer peninger årligen wttlagde ähre, sedhann wår N: h: kom till regementhet, som löper till såå mange Lester peninger, kann huar mhann aff merckie, om h: N: hade mögeligitt waridtt, att låtha slåå sådanne myntt som well hadhe bortth, och aff ålder waridtt haffuer, wthann aff rätthe nödh lathitth slagit thett ringe myntth, dhett han doch icke forstt be-

gynthe, wthan konung Cristern slogh them förstt, oc kom sigh ther medh her inn wdhi richett. Såå är och hann medh samme myntt (gudh thess loffuett) kommen her wtt igenn. Terförre eptther nw hoppanndis ähr att war N: h: skall icke behöffue såå mångie fremmande folk inn ij Lanndith, setther hanns N: ahnn, inn till ider alle, huadtt idher synnes, och teckis beleffua medh richsenns rådh om forskriffne klippinger, ty att somblige mene, att thett oköp som nuu ähr, skall wara mykith kommedtt för klippingers skull, och många begynthe tiill att wedersacke them, och wilie them inthett opbäre, huilkith försthe uttsprungeth haffuer hafftt, att the Ryttere begynthe att förstt förachte them, och ther haffue andre tagith sigh eptther, och somblige, om the skolle ähnn opbäre klippinger, sättie the theris waror såå dyrtt atthe haffue dubbeltth, eller mhere ähnn thee elliest borde, såå att när man seer alth om kringh, warder klippingen icke opburinn för hallfftt sith wærdh, ther hann ähr satther före, huilkith oårdenthlige kiöpslagen W: N: H: haffuer strenglige förbuditth, haffuer doch icke anneth ther epttherfolgdt, ähn at köpmennerne giöme bortt, Saltt, humble och kledhe och somblige före hädann till tyslanndh igenn, och wilie icke gierne sälije för klippingenz skulldh, aff huilko kommer thå thett åttherköpenn, som nuu ähr thet huar mann medh sijn skadhe well förnimma.

Ähr wår nådugiste h: för then skyldh tiill sijnnes thet försthe läglighettenn tilsäger, ther om försambla richsenns rådh, och the förstånndeligiste ij Lanndith, Frelsiis mheenn, kiöpstadzmeenn, Bergzmeenn och andre flere andelige och werldzlige, att the måå öffueruäge hurw thett ärannde skall bästt företages, om the klippinger huadtt the skulle bliffue ganganndes som the nw gåå, eller mindre, Ther hanns N: will sigh sedhenn gierna eptther retta, kienne gudh h: N: wtaff rätthe nödh trengdes till att slåå the klippinger, och all godhe runde mynth

som hanns nådhe haffuer lathitt slagit och ähnnu låther slåå, iche kann meer slos, ähnn som Rytterne haffue thett strax borthe ij theriis löönn, och ähr iche annedtt förmodandis, såå lenge h: N: trenger till att behålle them ij lanndith, huilkith doch förmodanndiis ähr, att iche skall lengie behöffuis, fogher gudh godh endhe på finndlanndhz tågett, ähr doch föge obesteltt mere ähnn om Göttlanndh sedhenn må hanns N: thett folkett mestedelenn epptthergiffue, och tå ware om all tingh förtenchtt ett gott regementt och skickelse bådhe medh myntth och annan deell ij richeett.

Haffuer och war N: h: förbudhitt, och ähnnu förbiuder, alth Lanndzkiöp att the iche her effther bruchas h: N: kiöpstädher till förderff. Och biuder sine Embettzmenn, kiämmenärere, byfougtte, och andre Fougtte, atth the thaga ther ware oppå wiidh theriis halss.

Stockholm den 10 September.

Till påfven om reformation inom kyrkan, utnämnande af värdiga biskopar och återsändande af Johannes Magnus såsom legat, hvarjemte lofvas åtgärder till omvändande af ryssar och lappar, samt hjelp emot turkarne.

Efter profess. A. Munchs, k. Witt.-, Hist.- o. Ant.-Akad. tillhöriga, afskrift af det i Vaticanska pergamentsbrefsamlingarne i Rom förvarade originalet. Förut tryckt i Knös Anal. Epist., Ups. 1787. pag. 35 efter Cancelli-Rådet och Öfverintendenten C. F. Fredenheims copia, äfven tillhörig Witt.-Akad:s samlingar.

Deuota pedum oscula Beatorum. Beatissime pater, Gratissimus erat nobis et vniuerso populo nobis subiecto aduentus Reuerendi patris domini Joannis Magni Gothi Legati et Commissarij Sanctitatis Vestre ad nos in variis et arduis Christiane religionis negotiis destinati. Cui in omnibus votis Sanctitatis Vestre quantum turbatio horum temporum sinebat annuimus, Sed vehementer doluimus.

quod periclitantem statum ecclesie Suecane ad integrum restituere nequiuit, obstante pie intentioni eius longa vacillatione Chatedralium Ecclesiarum. Que ad plures annos per terras nostras. sine Episcoporum solatio fluctuauerant. et adhuc miserabiliter fluctuant. Quibus. sic desolatis. non videmus efficacem modum. quo defectibus in ecclesia Christi emergentibus. plene occurratur. Videtur nobis. quod ante omnia et quantum totius. Episcopi per Regna nostra a Sanctitate Vestra constituantur. Quod postquam Rome factum fuerit. et prefatus Commissarius Sanctitatis Vestre ad nos denuo. cum plena auctoritate Sedis Apostolice redierit, tunc ad eius informationem efficacius assistemus Ecclesiastice dignitati. et fidei Christiane. in omnibus illis negotiis. que iam Sanctitas Vestra nobis per ipsum commendauerat : Jn primis. Errores, et peruersas doctrinas, Ecclesiam Christi turbantes, iuxta episcoporum consilia explodemus. Deinde cogitabimus de meliori consilio, quo Schismatici Moscouite. nostro regno vicini. ad vnitatem ecclesie conuertantur. terramque Lapponie Nostri Regnj Suetie partem ab idolatria ad Christianum cultum conuerti faciemus : Nec omittere volumus. quin aliquid auxilii contra Turci potentiam. per subiectos nobis populos conferri faciamus : Dummodo liberalitatem Sedis Apostolice in nostris votis, que idem Commissarius ad sedem Apostolicam defert experiamur. Qui etiam nos ex parte Sanctitatis Vestre monuit quod curam ecclesiastice libertatis agere vellemus : Nouit Deus. quantum in ea parte laborauimus. Quot bellicos sudores contra Atrocissimum ecclesie hostem. Christiernum Dacie Regem sustinuimus. quem tandem, deo assistente, deuicimus. et a Regnis Aquilonaribus deiecimus : Nam sicut nunc. ita etiam a principio regni nostri non minus ecclesie quam Corone rationem habuimus. parati prius mortem sustinuisse. quam occisio Reuerendissimorum Episcoporum. ac aliorum ecclesie prelatorum. per eundem Dacie Regem patrata inulta man-

sisse. Et quia libertatem ecclesie tot periculis peperimus. eam nequaquam infringi patiemur. Dummodo sedes Apostolica. tales Episcopos per terras nostras ordinauerit. qui suis limitibus contenti. pacem et concordiam inter subditos nostros procurent et seruent: ffuerant enim superioribus annis, quod dolenter referimus, nonnulli Episcopi nobiscum. qui magis ad patrie perturbationem. quam ad conseruationem Christiane religionis. constituti videbantur. ob quorum temeritatem. tam ecclesiastica dignitas. quam secularis potestas. in summas calamitates ceciderat: Quibus periculis non dubitamus quin Beatitudo Vestra quam omnes et re et nomine Sanctissimam predicant occurrere velit. constituendo nobis episcopos, qui ita ecclesie libertatem defendant. quod Corone Regie in nullo noceant. Quod non ideo petimus, quasi vellemus tollere liberam Episcoporum ordinationem. a Sanctitate Vestra: Que iam sanctissimis suis moribus. Ecclesiam Christi, vt percepimus, reformat. Sed vt firmam amicitiam, que hac tempestate inter viros Ecclesiasticos et seculares valde necessaria est. connectamus: Qui vero nobis grati. et Ecclesie vtiles erunt. satis ostenditur *) prefato domino Johanni Gotho, Sanctitatis Vestre Legato. Cui in omnibus nostris negotiis et vacantium Ecclesiarum eam fidem apud sanctam sedem Apostolicam. dari petimus. que nobis apud eam agentibus prestaretur. Js enim totam mentem nostram. circa bonam reformationem Ecclesie Aquilonaris perceperat. Tantumque fidei apud eius industriam reponimus. quod ipsius moderationi totum pondus reformande ecclesie per terras nostras. a Sanctitate Vestra committi vellemus. firmiter nobis suadentes. quod per eum Religio Cristiana incrementum felix suscipiat. et S. Sedis Apostolice auctoritas in perpetua gloria conseruetur. Quem etiam non secus ac personam nostram Sanctitati Vestre commendamus. Que diu et felicissime valeat Datum in Ciui-

*) Ostendimus, enligt Fredenheims afskrift.

tate nostra Regia Stocholmensi Anno domini M:D:xxiij.x. die mensis Septembris Nostro sub Sigillo.

Gostauus Dei gratia Suecorum
et gothorum Rex etc.
De mandato. Serenissimi d. n. Regis
L. Andree Secretarius subscripsi.

På frånsidan: Sanctissimo domino Nostro Pape.

Stockholm den 12 September.

Konungen framställer för påfven (Hadrianus den sjette) det bedröfliga tillstånd, hvari kyrkan genom k. Christiern och erkebiskop Gustaf Trolle råkat, beklagar att han ej enligt önskan kan främja dess bästa, så länge riket saknade en duglig erkebiskop, samt anhåller derföre om confirmation å detta embete för den nu valde erkebiskopen, Johannes Magnus.

Efter A. Munchs, k. Witt.-Akad. tillhöriga, afskrift af det i Vaticanska pernbrefssamlingen i Rom förvarade, mycket skadade originalet.

Deuota pedum oscula beatorum Beatissime pater Rogauerunt nos fideles nostri Preposit[i] Vpsalenses quod significauerant Sanctitati Vestre statum Ecclesie Vpsalensis que iam per multos annos sine past[orum] solatio fluctuans varia et innumera damna sustinuerat et adhuc sustinet Que autem ea damna sint, et que futura immineant si diutius vacauerit ..... dominus Joannes Gothus Sanctitatis Vestre Commissarius, Cui in illis et omnibus aliis Christiane religionis negotijs per Ecclesiam Suecanam emergentibus eam fidem prestari petimus, quam nobis loquentibus Sanctitas Vestra prestaret: Comperiet Sanctitas Vestra ex eius fideli relatione quomodo ipsa Vpsalensis metropolis et reliqua nostrorum regnorum ecclesia propter enormia facinora Gotstaui Archiepiscopi Vpsalensis Viri sanguinarij et seditiosi in eam sortem ceciderat, vnde vix in pristinam libertatem aut religionis integritatem per vnius

ho[min]is ..... redire possit : fuerat sepe Sedes Apostolica desuper informata. sed iam tanto tempore malitiam illius Archiepiscopi dissimulauerat, quousque vix vllum vestigium prediorum possess ..... in dicta Vpsalensi Ecclesia videatur : Putabant felicis recordationis Leo Papa et R : mus dominus ..... Ca ..... Quatuor Coronatarum sese prudenter pro libertate ecclesie egisse quando per pie memorie dominum st ..... huius regni Gubernatorem requisiti distulerunt prefatum Gostau .... miserrima seruitus, in qua heudolor tanto tempore manebit, donec placuerit Sancte sedi Apostolice alium sufficere Archiepiscopum justum pium ..... pacificum et aliis virtutibus ornatum. a quarum aff (?) ... idem Archiepiscopus Gostauus longe recessit. Quando a proprio naturali domino suo regni principe deficiens. Impiissimo Christierno Danorum Regi adhes ..... am patriam suam mouit. spoliis. cedibus ..... deuastaret : Episcoporum, qui ei pacem. suadebant, contemptor. et persecutor. Sacerdotum oppressor. quorum alios fame occidit. alios ..... alios captiuitate et torturis constrinxit. Nonnullos etiam dudum mortuos a sepulcris eruit. et flammis combussit: Tacemus de aliis miserabilibus personis. per eum enormiter tribulatis. et supremo supplicio affectis. Jnsuper crudelitatem prefati Christierni Regis Ingeniis. consiliis. et aliis modis. quibus potuit. induxit. vt Episcopos. Barones. Nobiles. Consules. et alios quam plurimos ins ..... ditionis homines atrocissime dispatiaret (?): Cuius consilium seuissimus tyrannus ita executus est, vt omnes homines factum illud perpetuo horrescant. et detestentur : Erat in Rege et Archiepiscopo vna seuiendi voluntas. vnus et idem nocendi appetitus ..... in utroque seueritas. iste crudeliter suadet. alter crudelissime exequtus. iste patriam. ille ciues opprimit. vterque ad communem hominum perniciem nititur : Quare, Beatissime pater, vtrumque a regnis nostris. et ceruicibus subditorum nostrorum. deo adiuuante. exclu-

simus. Jamque in animo nostro firmiter statuimus. Regna et terras nostras. ita componere. vt similem casum amodo non timescant. Sed vehementer dolemus. quod Ecclesiasticam libertatem. et Christianam religionem. pariter cum seculari republica plene restituere nequeamus : Obstante nobis. vacatione ecclesiarum Cathedralium. et presertim prefate ecclesie vpsalensis. Cuius felicitatem. non satis bono animo promouere valemus. antequam Sanctitas Vestra ei de aliquo bono Archiepiscopo prouiderit qui nobis et regno pacifice conuersabitur. Quare Beatissime pater pro parte fidelium nostrorum Prepositi et Canonicorum Ecclesie Vpsalensis Sanctitati Vestre supplicamus. Quatenus ipsa dignetur. longissime et miserabili calamitati eorum compati. et considerare. quam periculosum sit in hoc tempore et in his terris Ecclesiam Metropolitanam vacare. eisque talem Archiepiscopum quantotius perficere. qui potens sit errores. seditiones. et schismata, que tam inter Ecclesiasticos quam etiam inter ..... suboriuntur reprimere et pacare. Ad quod dictus dominus Joannes Gothus Commissarius a Sanctitate Vestra iam satis idoneus iudicatus est, Et ob id a prefatis preposito et Canonicis. in Archiepiscopum electus. Cuius electionem nobis gratissimam tanto citius Sanctitas Vestra confirmabit : quanto magis cordi habuerit Religionis et Ecclesie felicitatem. Propter quod factum totam nostram Regiam auctoritatem in omne obsequium Sanctitatis Vestre et sancte Romane Ecclesie fideliter et efficaciter conuertemus : ffelicissime valeat beatitudo vestra. Datum in Ciuitate nostra Regia Stocholm Anno domini M D xx iij xij die mensis Septembris Sub nostro Sigillo

Gostauus dei Gratia Suecorum
et Gothorum Rex etc
De mandato Serenissimi d. n. Regis
L. Andree. Secretarius subscripsi.

Utanskriften: Sanctissimo Domino Nostro Pape.

Orig. har påtryckt sigill i rödt vax, hvaraf en del bortfallit; utvisande en fyrdelt vapensköld med Svea och Göta vapen, samt i hjertskölden en vase. Omskriften: + SGN ..... AV ... VECOR ..... THORVMQVE . ELECTI ·⁘· ..... EGIS ·⁘· ..... Z.

Den 12 September.

Qvittenser för Peder Svensson (till Wibberboda) på uppburen koppar.

Riks-Registr. B, fol. 164 v.

Anno dominj Mdxxiij lögerdagen infra octauas marie virginis giorde peder Swenson reknscap fför then kopar Som han hadhe wpbwriit paa berget. köpa kopar. Summan lop ij^{c} xxiij [223] skepund iiij lipspundt stychene wore cxl. Och then anamadhe jöns diekn. hwilken han antwardadhe longa haquon och michel. som honom tha strax fförde tiil sudercopung oc antwardaden anders symonson

Jtem aff tesse fför:ne Cope kom in tiil twna v skepundt och v liffzpundt. oc sidan paa mynthet i westeraars.

Jtem kom aff fför:ne summa tiil arbogha tiil then kartoghe x℔ [10 ½] skepundt i℔ [1 ½] liffzpundt och vij mark pundt.

Item kom oc hiit tiil bacha ffraa eskilstwna igen xxij stycke. oc then anamadhe her larens Swenonis. oc skepadhe honom aat lybecha. oc han weth göra reknscap hwadt the xxij stycke wögo

Riks-Registr. B, fol. 165.

A. domini Mdxxiij eodem die. giorde oc peder Swenson reknscap fför affridz Coparen hulken siich loop. tiil iiij lester. Stycken ware lx. oc then kom tiil nycopungh. oc sidan tiil sudercopungh.

Westerås den 12 September.

Till biskop Brask, som uppmanas att bevista riksdagen i Söderköping.

Riks-Registr. A, fol. 31 v. Ett felaktigt aftryck finnes i Link. B. H. 2: 207.

Copia literarum Serenissimi domini d: Gotsta: regis electi

Premissa reuerencia nostro cum sincero fauore Verdug herre skal eder nade vetha at nu i thenne nest förlidne dager kom vort visse senningebod vp fra hertug ffredrig vtwald konung til Danmark med nogen breff som oss oc menige Suerigis riiche makt pa ligger til huilke vi behöwa eders goda rad, fför monga merchelige rikisins ærende som nu pa ferdom ær Haffuom vi beramet eth herremöthe stondendis i Sudercopung söndagen nest effter Birgitte Ther fore ære vi begerende atj vele omaka eder nade at komme til för:da herremöte her vdinnan ingen försymmelse tagendis Som i förmerke kunne alle störste mak[t] pa ligger Eder nade gud befalendis Datum Arosie Sabbato infra octauas natiuitatis Marie virginis Anno domini Mdxxiij Nostro sub secreto.

Westerås den 13 September.

Till konung Fredrik i Danmark, om hans fordran att återfå Bleking, med afseende på hvilket kon. Gustaf, som alltid vill visa sig redebogen att deruti låta säga sig efter all redlighet, ber honom vara obekymrad, önskandes honom lycka att intaga öfrige delar af Danmark; hvarjemte han förmäler sig ännu ej hafva läglighet att efterkomma k. Fredriks önskan om ett personligt möte, utan uppmanar honom att hitsända ett sändebud, lösgifva de svenska fångarne och ej lyssna till onda skyndares råd.

Riks-Registr. B, fol. 142 v. 143.

gotstauus dej gratia Sweuorum
gotorumque Electus rex etc

Sincerissimis nostris fauoribus et dilectione premissis. Högmectigh fförste. oc synnerlig gode ween. wij finghe nw eders scriuilsze med huilke i blandt annat eder nade begerer. atwij scole wplata bleking. oc then deel vdj norge. Som wij ffraa wor fiende k. crestiern. med veriande handt indtaget haffua etc paa huilkens eders nadis beger. wij i waar fförra scriuilsze. som oss hopas redeligh swar paa giffuit haffua. eder högmectigheit weth wel atwij the landzendar. ffraa war retta fiende taget haffua. Oc wilie æn tha lickawel. ey swore Strengia oss ther vdinnan Som wij wel kwnne. wtan altiid latha oss finna owerbödich tiil al redeligheit. ther oss gode Meen fföre segia kunna. kerlige bediandis eder nade latha siich med the swar aatnöge. gudt giffue eder nade. lycke tiil al andre landzender oc steder. ther ecke æn nw i eders hender ære. Om the förberördhe landzendar scal eder högmectigheit ey behöffua siig stoor kostnadt göra. ther wij altiid redebogne ære. lata oss vdinnan segia effter redligheit. ytermera Som eder naade scriffuer. atwij personlige kwnne komma eder tiil orda. i noger wtaff the benempda steder. etc ær ey saa waar legligheit paa thenne tiidt. för æn wij haffua wort krigesfolk. heem igen ffraa findlandt. Oc wij sidan them beskickadt haffwa ther the oss behöffuas effter legligheten. tha thet wore skedt weth wij æn tha ey huru al tingh kwnne wara belegin paa baadhe sider. atwij tiil personligh samtal komma moga Som wel nyttogt hadhe wariit. Oc wij saa wel som eder nade gerna astwndat hadhe. Ther fföre tectis eder skicka hiit tiil oss nogen eder secretarium. then eder nade kunne tryggeligan oc wtan allan ffara. giffua oss med tiil kenna. eders Meningh. oc wij tesligis eder wor Meningh igen. thet sætie wij in tiil eder. ffförhopandis om saa skeer. maa nogot goth aff födas. Som tesse iij riche maa komma tiil gangn oc bestandt. elles

wethe wij ey raadt tiil. komma personlige tiil tals med eder högmectigheit. wtan thet kwnne skee i tiilkomandis winther noger stadz wiidt landamerket. Hwar wij kunne wara eder nade tiil wilie oc kerleg göre wij altiid gerna. Thet gud alzmectigh scal kenna. then wij eders nade ewinnerlige beffale. Ex Ciuitate nostra arosiensi Die Dominica xiij mensis septembris Anno etc Mdxxiij nostro Sub Secreto

kalffwen.

Som eder H. scriffuer om the Swenske i Danmarc holdas. atwij om them maga ffaa war wilie nær wij personlige komma eder tiil orda. wij wethe ey. om oc nær thet kan skee. oss hopas at om the ther fför jnnan lossades oc heemsteddes. at thet wore eth tekn oc begynnilsze. tiil ytermera fframdelis wenscap oc bestaandt. wij ey eller letteliga troo kunne at eder nade. tager ther naager onda skyndares taal oc raadt fföre. som eder wilia komma i nogen bekymringh ringha actandes. om the eder nade oc flere ther med fförföra tiil noget obestandt. oc at the kunne fræmia sin onda wilia fför sadana Stemplara. maa eder nade taga siig wel tiil wara. ther wphoffuit oc fundamentet haffua wariit tiil thet oonda Som nw longliga wariit haffuer. oc tess wær ey æn nw alstingis lyctadt ær. Thet wij oc saa göra wilie paa wara sida thet bedzsta wij kunne. om eders h. Secretarius komber. maage wij tha honom mera wnderuisningh göra. om war Mening. æn wij nw scriffua kunne.

Jllustrissimo Principi et domino d. frederico dej gratia electo regj dacie. Vero heredj norwegie. Sledzwiccen. Holszacie Ducj Stormarie oldenborgen. et ditmarcie Comiti etc amico nostro Sincerissimo.

Stockholm den 14 September.

Konungen begär af påfven confirmation för de utvalde biskoparne Johannes Magnus i Upsala, Magnus Haraldsson i Skara, Magnus Sommar i Strengnäs och Petrus Magni i Westerås, samt minskning i afgifterne för confirmationen i anseende till församlingarnes utarmade tillstånd, hvilken benägenhet konungen och riket vill vedergälla genom större förmoner och lydnad emot den påfliga stolen.

Efter Fredenheims copia i k. Witt.-Akad:s saml. 2: 321. Förut tryckt i Knös Anal. Epist., p. 38.

Devota pedum oscula beatorum. Beatissime Pater. Vacaverant diu Ecclesie Cathedrales in terris nostris tandem Prepositi, et Capitula earum supplicaverant clementie nostre, quod pro eis, quos rite, et Canonice elegerant, literas nostras ad Sanctitatem Vestram dare vellemus, ut eo citius solatio Pastorum, et Episcoporum gaudere possent. Elegerant Prelati, et Canonici Upsalenses post resignationem domini Gostaui Archiepiscopi Upsalensis Reverendum Patrem D. Johannem Ghotum Sanctitatis vestre Commissarium, et Canonicum ejusdem Ecclesie Upsalensis in eorum Archiepiscopum: elegerant Canonici Scarenses post mortem Vincentii Episcopi Scarensis Magistrum [Magnum*)] haralli Archidiaconum in Episcopum Scarensem. Similiter Strengenenses post mortem domini Mathie Episcopi elegerunt Prepositum Dominum [Magnum] Sommar in Episcopum Strengen[en]sem. Prelati etiam, et Canonici Arosienses post mortem Domini Ottonis Episcopi eorum postulaverunt in eorum episcopum Religiosum Patrem Dominum Petrum Magni, qui iam est provisor Domus Sancte Birgide in Urbe Roma. Et quamvis Episcopus Aboensis Aruidus superiori anno mortuus est, non tamen adhuc processit Capitulum Aboënse ad electionem novi Pastoris, et Episcopi propterea quod ipsa Ecclesia Aboensis occupata fuerat per inimicos, a quibus etiam nuper

*) I afskriften står oriktigt: Virge.

cum toto Ducatu Finlandie eripuimus, et corone adjecimus. Grati sunt nobis, et Populo Nobis subiecto omnes prefati electi episcopi, quos Sanctitati vestre confirmandos offerimus supplicantes quod Sanctitas Vestra attento periculo, quod in his malis temporibus Religioni ex vacantibus Ecclesijs accidere possit, quantocius confirmet, atque gratiose de solutione debitorum Camere Apostolice cum eis agere dignetur; ex quo ille ecclesie iam pauperrime sunt, et omnibus rebus penitus spoliate: et ultra hoc prefati electi singulos Episcopales census contra inimicos Ecclesiastice libertatis iam expenderunt, et adhuc quotidie expendunt: qua liberalitate Sancta Sedes Apostolica ex Nobis, et Regnis nostris maiora beneficia consequetur, nosque in maius obsequium Sanctitati vestre astringet, quamdiu et felicissime valere optamus. Ex Ciuitate nostra Regia Stocholmensi Anno Domini 1523: 14. die Septembris, sub nostro sigillo.

Gostavus Dei gratia
Svecorum, et Gothorum Rex.
De mandato Serenissimi domini Regis
L. Andree Secretarius subscripsi.

Stockholm den 20 September.

Bekräftelse för Claus Dænnes på besittningen af Eskilstorps och Gunneltorp för S. Annas hospitals räkning.

Efter en af biskop Ingemar i Wexiö vidimerad afskrift på pergament, daterad den 11 Nov. 1527, tillhörig Stads-Archivet i Christianstad.

Wij gustaff med gutz nade vdwold swerigis och gøttis koning etc Györ viderlicht at wij aff synderlig gønst och nade vnt och tilladit haffwe och med thetta vort vpne breff vnnom och tillatom at thenna breffwiszere Claus denne maa och skall niwta och bruka Eskiltorp med sit gordsede gunnelletorp paa sancta Anna vegna till sit hospitall med alle tillegning och article som forne Claus denss breff Indholle ther paa lydendis han ret och rede-

ligh kioft hawer och betalz ær och samme vor gønst och nade haffwe wij vnt och tilladit sancta Anna hospitals bwd maa her efter vandra i vort rige swerig och bruka niwta gode menniskis almisze till the sycke och fattige gode menniskis opholning ok forbiwdis alle ther for vora skyld vellie skulla giøra och lata serdelis vora focter och Embetzmend at the her emod ey hindra hindra lata i nogen mote ved vora ogønst hempd plicht och vrede skreffwz paa vort slot stocholm vigilia mattei apostoli vnder vort magistatz secret Anno domini mdxxiij.

Sigillet är bortfallet; tillhörande pergamentsremsan qvar.

Stockholm den 20 September.

Till Axel Ugorp, som tackas derföre att han inbjudit konungen till att bevista hans hustrus kyrkogång och för några meddelade underrättelser; till slut yttrar konungen sin förundran öfver att icke fru Kirstine [Christina Sture] och de andra goda fruar lösgifvas ur sitt fängelse.

Riks-Registr. B, fol. 124 v. Tryckt i Chr. II:s A. 4: 1459, 1460, men ofullständigt och felaktigt.

Tiil Axel Wggorp Sequitur

Wor synnerlig gönst etc Kære her Axel Synnerlig gode wæn wij tacke eder ganske gerna fför tet Kerlig tiilbwdt Ath wij oss omaka skulle tiil eders Kære hwstrves Körkie gaang etc Hwilket wij gærna saa giort hadhe mæn wægin ær ganska long och skröpeligh Teslikes lægenheten findz sig eij saa paa thenne tiidth Lekawæl wete wij eder Jw saa stoor tach som wij ther personlige komme etc Tesslikes wete wij oc eder stora tak för te tidinge i förfarit hafwa i then landzenda Hwilket wij i likeruiss motte gerna för skylla Om Twre trolle som i scrifwe Taa scole i weta at wort elskelige raadt hafwe eij en nw alle samfælt warith tiil hopa sambladhe med oss naar tet skeer wilie taa ware om honom i tet bæsthe förtæncthe Som i oc röre om ffrw Kirstine oc te andra frver maa wel etc

fförwndrar oss ganska storliga hwi te goda frver ther saa en nw förholles, Epter saadan legenheit nw paa færde ær wore wæl got At te gode frwer gofwos lööss Som alla andra ther kwngh Cristierns fonger warit hafwa Oc wore tet eth tekn tiil at testhe bætre naabwrskap worte i framtiden i millan swerige oc Danmarc etc hwar wij kwnne ware eder tiil wilie oc gode göre wij al tiidt gærne tet gudh Kenne then wij eder ewinnerlige befalle Datum hol: vigilia mattei appostoli Anno etc. xxiij nostro sub signeto.

Den 25 September.

Contract med Arendt myntmästare i Upsala.

Riks-Registr. B, fol. 148 v.

Anno dominj MDxxiij fferia quinta ante ffestum micaelis archangeli

Vart min nadigiste herre ower eens. med Mester arendt myntamestaren vdi wpsala. Saa min herres. nade scal honom giffua fför hwaria marc lödogh vdj fint sillfuer en gyllen. dogh saa ath min herres. naade scal staa scaden i förste aff gangen. aff silffweret tiil garnalia. tesligis scal oc min herres naade holla honom frij kopar. al annar aff gang scal myntamestaren staa scadan fföre.

Stockholm den 26 September.

Qvitto för Mårten Skinnare på 1000 mark penningar och 140 skeppund koppar, som tillfallit kronan efter den för-räderi aflifvade fogden Stig Hansson på Kopparberget.

Efter originalet på pergament, tillhörig Link. Stifts-Bibl. Tryckt i Kröningssvärds Dipl. Dalek. 2: 25. Dateringen der är dock oriktig. Uppgifterna derom i Link. B. H. 1: 247, N:o 92, samt i Fants Handl. t. upplysn. af Sv. Hist. St. I, p. 28, äro oriktiga.

Wii Götstaff med gudz naade wtualdh suergis och göthis konungh etc Göre wiitterliighet och med thetta wort wpne breff ffulkomliigh tiilstaa ath wii redeliigh annammadh och wnfonget haffua aff thenna breffuisere oss elskeliige morten skinnare j^{m} [1000] mark penninger och

cxl skepundh koper som han hade i ffӧruaringh effter stiig hansson paa koperbergedh hulken stiigh hansson wii offliiffua lothe ffӧr eth oppenbaara ffӧrrederii som han brukadh hade moth oss och worth riiche suerge, etc Therfӧre geffua wii ffӧr:na morten quith ffrii och sæker ffӧr oss och allom them ther kunne efftertala i fframtiiden ty thet ær wor gerningh och eij hans i noghen motta ffӧr:de alle hoo tee helsth ære eller wara kunne fӧr:na breffuisere her emoth eij hindra eller hindra lata i noghen motte wiidh wor ogönsth och wrede Scriffuet paa worth sloth Stocholmm diie sabatii infra octauam mattei apostoli wnder worth Secreth Anno domini Mdxxiii.

Sigillet i rödt vax är något skadadt; ryggsigillet utplånadt.

Stockholm den 1 October.

Konungen skrifver till kardinalerne i Rom, att han med fägnad hört att de arbetade på kyrkans förbättring, på utrotande af kätteri och återställande af endrägt bland de christne; säger att legaten Johannes Magnus lofvat honom påfvens understöd i sina bemödanden till rikets bästa, men att, innan den flotta blef färdig, på hvilken legaten skulle till Tyskland öfverföras, bref ankommit från påfven med befallning att vid straff af bannlysning åter insätta Gustaf Trolle till erkebiskop. Konungen klagar öfver detta påfvens ingrepp i hans myndighet och förklarar att han tänkte qvarhålla legaten tills full visshet erhållits om hvad påfven i afseende på den afsatte biskopen hade i sinnet, och att han ej ämnade lyda nämnde för landet förderfliga befallning; men lofvar att, om påfven vill afstå ifrån att försvara Gustaf Trolle, tillsätta legaten till erkebiskop. I vidrigt fall vill han af egen konglig myndighet på christeligt sätt anordna de kyrkliga förhållandena.

Efter prof. A. Munchs k. Witt.-Akad:s samlingar tillhöriga afskrift af det i Vaticanska archivet i Rom förvarade skadade originalpergamentsbrefvet, jemförd och supplerad med en samtidig, något afvikande afskrift i Hans Spegelbergs copiebok, signerad med Ψ eller »J 11», fol. 255—256 v. i k. Riks-Archivet. Förut, efter nämnde copiebok, tryckt i Nya källor t. Finlands Medeltidshist., af E. Grönblad, Köpenh. 1857, p. 738, o. f.

Sincerissima nostra recommendatione premissa. Reuerendissimi Patres, valde gratum erat nobis audire Reuerendum dominum Joannem Magni Gothum Sanctissimi Dominj nostri pape Commissarium referentem quomodo Reuerendissime d.[ominationes] v.[estre] iam totis viribus conantur protegere ecclesiam Christianam eamque ab omnibus erroribus. heresibus. seditionibus et scismatibus expurgare vt pace inter Christianos principes firmata facilius turchorum potentia conteri possit. Annuimus bono animo predicto commissario : eique in omnibus sedis apost[olice] negotiis etiam arduissimis quantum pro hoc tempore potuimus, efficacem assistentiam prebuimus. Ille vero nobis pro ea nostra opera summam sedis apostolice gratitudinem in omne id quod honeste et iuste ab ea petere vellemus, promisit. Adiiciens quod non minor esset cura sedis Apostolice de nostre reipu.[blice] felicitate quam nobis. Credidimus illi tanto firmius, quo plura prudentis viri officia in eo apparuerunt. ffouimus eum honoribus. gratiis. ac commodis maximis. et demum potentissimam classem. que ipsum a piratis liberum in Germaniam perduceret. ordinauimus. Sed cum ei itineri accinctus esset. Venerunt ad nos litere Sanctissimi D:[omini] nostri pape que in effectu longe aliud quam prefati commissarij promissa continebant. Nam Sanctitas sua. vt quendam Gostauum Archiepiscopum Vpsalensem. hominem seditiosum. sanguinarium. insignem patrie nostre proditorem in regnum nostrum reciperemus. hortabatur. minasque censurarum nisi hoc faceremus. adiunxit. Excepimus eas literas tanto egrius. quanto maiorem violentam in nos et regnum nostrum moliri videbantur. Restituimus iam pridem Reuerendissimi Patres pacem Regno et ecclesie. eamque nostro et multorum hominum sanguine comparauimus. Et iam Sanctitas V:[estra] illum Archiepiscopum denuo in regnum nostrum intrudere contendit. qui sua machinatione. tranquillitatem ecclesie et regni penitus abstulit. et vtrumque statum ec-

clesiasticum et secularem in extremam ruinam deiecit. Nos pro nostra Regia dignitate, Auctoritatem sancte Romane ecclesie extollimus et veneramur. parati pro ea sanguinem nostrum effundere. Sed vbi talis violentia contra pacificum populi nostri conuictum. a sede apostolica instrueretur. Tunc rationem et equitatem omni auctoritati eius preferre vellemus. Conabatur tamen prefatus commissarius nobis persuadere, huiusmodi literas non ex animo Sanctissimi Pontificis processisse. sed a malis aliquibus hominibus confictas. aut forte surreptas. qui fortassis inter sanctissimam sedem Apostolicam. et aquilonaria regna aliquid mali procurare contenderent. Vtcumque tamen se habeat ea commissarij persuasio. Nos ita Romano Pontifici obediemus. vt Christianissimi populi nostri salutem magis quam huiusmodi litteras vndecunque emanauerint attendamus. Et propterea adhuc nobiscum eundem commissarium cum honesta eius conditione retinemus. donec sufficienter edocti fuerimus. quid Sedes Apostolica circa predictum facinorosum Archiepiscopum facere decreuerit. Estque in animo nostro firmiter statutum. quod si Sanctissimus d.[ominus] noster paci terrarum nostrarum consulere uoluerit non defendendo talem Archiepiscopum, tunc contenti sumus quod prefatus commissarius Sanctitatis sue in Archiepiscopum Vpsalensem iuxta uotum nostrum et dilecti nobis capituli Vpsalensis alias in eum prestitum ordinetur. Nosque illi in ecclesie et religionis reformatione. iuxta sedis Apostolice voluntatem assistemus. Si vero Sanctissimus d:[ominus] noster iniustas Archiepiscopi partes contra honorem nostrum et tranquillitatem subditorum nostrorum fouere voluerit. tunc prefatum commissarium in ea conditione, qua venit. saluum ad Romam. vel quo velit. abire sinemus : Nosque per liberam et regiam nostram auctoritatem ita de ecclesiis et Christiana religione

in terris nostris disponemus secundum quod Deo et omnibus Christianis principibus placere credamus. Rogamus, quod Reuerendissime d:[ominationes] v:[estre] taliter sedis Apostolice auctoritatem prosequantur. ne vel nostre reipublice noceant. aut enormia illius Archiepiscopi facinora magis quam Christiani populi tranquillitatem defendisse videantur. Tunc et nos firmam obedientiam sedi apostolice perpetuo prestabimus. nichilque omittemus, quod ad auctoritatem sancte Romane ecclesie et vestri amplissimi Senatus honorum spectare nouerimus. ffelicissime valeant dominationes vestre Ex Ciuitate nostra Regia Stocholm Anno domini Millesimo quingentesimo vigesimo tertio. Prima die Octobris. Nostro sub sigillo.

Gostauus dei gratia Suecorum
et Gothorum Rex etc.
De mandato Serenissimi d. n. regis
L. andree Secretarius subscripsi.

Utanskriften: Reuerendissimis dominis. d. Episcopis Presbiteris Dyaconibus Sancte Ro. Ecclesie Cardinalibus Amicis nostris charissimis.

Det å originalbrefvet åtryckta sigillet i rödt vax är till största delen bortfallet.

Stockholm den 4 October.

Konungen betygar för påfven sin fägnad öfver legaten Johannes Magni hitkomst och de stora förhoppningar han vid honom för svenska kyrkans reformation fästat, men omtalar äfven ankomsten af påfvens bref om G. Trolles återinsättande i embetet, hvilket kon. ingalunda väntat och förklarar att han, oaktadt all vördnad för den påfliga stolen, vill våga blod och lif, för att hindra uppfyllelsen af denna fordran, hvilken legaten förmenat ej härröra från påfven, utan från dåliga menniskors ingifvelser; slutligen begär kon. att hans commissarie Olaus Magni må erhålla bestämdt svar af påfven om

de nyvalde biskoparnes bekräftelse och om de åtgärder, som i öfrigt böra vidtagas till kyrkans bästa, hvilken ligger konungen synnerligen om hjertat.

Efter Fredenheims, i k. Witt.-, Hist.- och Ant.-Akad:s samlingar förvarade afskrift af det i Rom befintliga originalet, 2: 325 o. f. Förut tryckt i Knös' Anal. Ep. III: 39 o. f.

Devota pedum oscula beatorum.

Beatissime Pater Misit Sanctitas vestra ad nos, et Regna nostra Rev. virum Dominum Joannem Magni Gothum qui Nobis fideliter significavit Sanctitatem Vestram eo paterno desiderio erga felicem statum nostre Reipublice moueri, quo non minus de pace, et tranquillitate subditorum nostrorum afficiatur, quam nos qui ..... salutem ex debito Regie auctoritâtis promovere tenemur; adiecitque idem Commissarius jam talem Pontificem Romane Ecclesie celitus destinatum, qui omnium ordinum homines per universum Orbem Christianum in pacem, et concordiam revocet, cunctosque errores, hereses et scismata a Christiana Ecclesia cum singulari Dei adiutorio secludet. Non potuimus ad talem Nuncium, qui communem omnium Christianorum felicitatem nuntiavit non letari, ad cujus etiam piam, et sedulam exhortationem omnia negocia Sanctitatis vestre, que vel in favorem fidei, vel in defensionem Ecclesiastice libertatis tendebant taliter effectui mancipavimus, ut pro conditione horum infelicium temporum ultra a Nobis exoptari nequivit, et postremo ne quicquam officii omisisse videremur ordinavimus Classem potentissimam pro ejus securo transitu in Germaniam, eumque pro nostro Regio honore Oratorem apud Sedem Apostolicam ad prestandum nomine nostro, et subditorum nostrorum obedientiam cum plena auctoritate creavimus, totumque pondus reformande Ecclesie per Regna nostra illius prudentie tradidimus firmiter existimantes, ea vera fuisse, que talis Nuncius, et Vassallus noster Nobis, et populo nostro persuadere temptavit. Sed cum jam itineri paratus esset, supervenerunt ad Nos a Sanctitate Vestra quedam

durissime litere, quibus ipsa Nos sub gravibus Censuris, monuit, ut impium quendam Patrie nostre hostem, et pessimum traditorem Gotstavum alias Archiepiscopum Upsalensem, de Nobis, et omnibus civibus nostris, et de libertate ecclesiastica pessime meritum, in terras nostras reciperemus, quod non aliter accepimus, quam si Sanctitas Vestra nobis precepisset, ut pacem patrie, et Ecclesie jam nostro, et nostrorum sanguine comparatam denuo turbare, vel penitus tollere deberemus: Durus erat hiis Regnis et Ecclesie Svecane Christiernus Dacie Rex, qui Episcopos, et nobiles immanissime occidit. Sed non minus dura esset tranquillitati nostre Sedes Apostolica si predictum Archiepiscopum eiusdem Christierni coniunctissimum, et atrocissimum Complicem in perturbationem nostre Reipublice intruderet. Expectaveramus diu Beatissime Pater, visuri quidnam Romanus Pontifex contra predictum Regem Christiernum propter iniquissimam Episcoporum necem ageret, et jam Sedes Apostolica predictum Archiepiscopum illius sacrilege occisionis precipuum cooperatorem defendit, et Ecclesie Svecane, cujus libertatem penitus sustulit, denuo preficere contendit. Grave fuerat Nobis, quod Sedes Apostolica sacrilegam Episcoporum occisionem non vindicaverat. Sed longe egrius feremus illum Archiepiscopum in patriam redire, qui non solum Sacerdotio, sed ipsa uita indignus est. Fatemur nos Sancte Romane Ecclesie auctoritatem tantum venerari, quod pro ipsa sanguinem nostrum, et vitam exponere vellemus, sed severitatem illam, que Reipublice nostre talem perniciem cominatur, sanguine nostro si opus fuerit, prohibere conabimur: ostensuri etiam si necesse fuerit, omnibus Principibus Christianis, quam iuste talem violentiam averterimus: Conabatur tamen prefatus Commissarius nobis persuadere, quod hujusmodi littere nunquam emanassent a Sancta Sede Apostolica, sed a nonnullis pravi ingenij hominibus, qui occasiones scandalorum moliuntur, confictas, et glomera-

tas. Tribuimus nonnichil fidei suadenti pro honestate Sancte Sedis Apostolice, sed propositum nostrum, quo decrevimus ipsum ad Sanctitatem Vestram remittere propter eam novitatem interceptum est, quousque intellexerimus quidnam Sanctitas Vestra causis prefati Archiepiscopi, et quid honori nostro, et tranquillitati subditorum nostrorum tribuere voluerit, quod cum cognoverimus, tunc aut eidem Commissario, juxta Sanctitatis Vestre voluntatem in omnibus Christiane Religionis negotiis efficaciter assistemus, aut ipsum a nobis liberum abire sinemus, ut Ecclesiam Svecanam nostra Regia auctoritate propter Sedis Apostolice negligentiam quomodo reformari denunciet. Deum testamur nos libenter vellemus ipsam Ecclesiam per auctoritatem Sanctitatis Vestre, et iuxta Canones Sanctorum Patrum in melius disponi, cum omnino necessarium sit, quod in presenti statu Ecclesiastico, et Seculari, quantocius reformetur propter quam causam mittimus ad Sanctitatem Vestram fidelem nostrum Magistrum Olauum Magni, qui ipsam plene informabit de illis, que in animo nostro tam pio et sancto negotio necessaria credimus inter que potissimum est, quod sic provideatur vacantibus Ecclesiis Cathedralibus per Episcopos ex natione nostra constitutos, ut firma pax inter statum Ecclesiasticum et secularem in hoc Regno conservetur. Quo facto omnibus votis Sanctitatis vestre circa hæresum, et errorum excommunicationem satisfiet, omniaque efficiemus, que Sancta Sedes Apostolica a nobis, vel a subiecto nobis populo fieri voluerit. Supplicamus Beatitudini vestre, quod firmam fidem prestare velit prefato Magistro Olauo Nuncio nostro in omnibus nostris et hujus Regni negotiis, et ea, que nostro nomine honeste, et iuste ab ipsa petierit ad bonum effectum quantocius deducere dignetur. Supplicamus itidem ne Sanctitas Vestra plus iniquissimas illius Archiepiscopi partes, quam honorem nostrum, et pacem subditorum nostrorum attendat per quod profecto auctoritati et honori Sedis

Apostolice melius consulet: Ex Ciuitate nostra Regia Stocholm. Anno a natiuitate Domini 1523. 4:a die Octobris sub nostro sigillo.

Gostavus Dei gratia Svecorum et Gothorum Rex etc
De mandato Serenissimi D. Regis
L. Andree Secretarius subscripsi.

På frånsidan: Sanctissimo Domino nostro Pape.

Söderköping den 7 October.

Skyddsbref för Wreta kloster.

Efter originalpermebrefvet, förvaradt i k. Riks-Archivet.

Wij Göstaff med gudz nade wtualdt Swergis Oc göthis konung Göre witterligit Atwij Aff Sunnerlige gönst Oc Nade Oc oppaa thet At frwe klösteriit i Vretta Tess baater maa bliffue bygd Oc bestondande Thaa tagha wij Oc wndfaa Alla Sistrena i förnempde wreta klöster: Saa Oc Alle tera tienare hion Oc Landbo med Alt thet som them retlige tiilhörer i wor konungxlige Vern Ffriid Oc hengn Sunerlige At beskerma frida Oc hengna för All Orette Teslichis wnne wij Och Stadfeste them Alle the Preuilegia frihet Oc nade Som wore föreldre them friit wnt Oc giiffwiith haffwe epter thij Som theris breff wtuisa som the ther paa haffwa Oc ther tiil wnne wij klösterfrwne i för:ne Vretta klöster Alle xl marcha Sach At Opbæræra Aff Sijna Landbor Oc wnderdaana tiil en synnerliig tiid saa Lenge wor gönst Oc nade tiilskreffwer Thij förbiwde wij Alle wore fogder Oc embetismen oc Alle Andra hoo thij heelst Ære eller wara kwnne som för ware skuld wele Oc scole göra Oc Laate förnempde klösterfrwge i Vretta klöster eller hennes embetismannom Landbor Oc tienare eller nogiit som them retliige tiilhörer i noger motte her emot hindra hindra laate möde qwellie plasse Saa Lenge som för[escriff]uit Staar Vedh wor konungxlige

hemnpd Ogönst Oc wrede Datum Swderkoping Die Sancte birgitte Anno etc Mdxxiij

Nostro sub Secreto.

Sigillet, i rödt vax, finnes qvar, synnerligen väl bibehållet.

Söderköping den 11 October.

Markegångstaxa på in- och utländska varor.

Efter Riks-Registr. B, fol. 146—148. Förut aftryckt efter Registr. A, fol. 32 v., 33, 34, fastän med många felaktigheter, uti Link. Bibl. H. 2: 209 o. f., Stiernmans Saml. ang. Sv. Commerce etc. p. 2 samt i Stiernm. Riksdagars och Möt. Beslut 1: 19. — I nämnda registr. uppgifves taxan vara utfärdad (in crastino Lucæ Evangelistæ) den 19 Oct.

Anno Domini millesimo quingentesimo vicesimo tercio Dominica infra octauas birgitte per illustrissimum Serenissimumque Principem Dominum Gostauum Suecorum Gotthorumque Electum regem suos atque consiliarios pro tunc in oppido Sudercopensi congregatos vendenda emendaque vt sequitur estimata sunt.

Item i pundh Salth ..... vi ora ortuge
Item pundh Humble ..... j marc. ortuge
Item i pund smör ..... i marc. dansca (?)
Item pundh ostar ..... vi ora ortuge
Item i pundh Talgh ..... xij skelinge
Item pundh fflesk ..... j [½] mark

Item i pundh Saltha gedder ..... vi ora
Item i pundh Lax ..... vi ore ortuge
Item i pund Saltgrön aal ..... v½ [5½] ore
Item i pundh göss ..... vi ore
Item i pund Teen aal ..... v [4½] ore
Item kloffne speth ffisk ..... vi ore
Item eth pundh braxn och annan törffisk ..... j [½] mark.
Item tynno Strömmingh ..... vi mark ortuge
Item tynno Torsk ..... v mark

Item tynno krampesil ..... vi ore ortuge

Item en giil oxa ..... v mark
Item en gill koo ..... ii mark
Item eth gammalt ffaar ..... vi skelinge
Item eth lamb ..... ix hwitha
Item en gödth gaass ..... vi huiter
en annan gaass ..... iiij huither
Item eeth gilth höns ..... ii hwither

Item en gill oxa hudh ..... ix ore ortuge
en koo hudh ..... v ora ortuge
Item bokskin ..... ii ore ortuge
Item eth getskin ..... i ore ortuge
Item ffor skin med wll ..... j [½] ore ortuge
Eth klipt ffor skin ..... iii huither
Wargskin ..... xii ore ortuge
Reff skin ..... v ore örtuge
Mardskin ..... i mark ortuge
Ottherskin ..... vi ore ortuge
Iller skin ..... i öre
Stycke Hermelin ..... j öre
en Helx hudh ..... xij ore ortiige
Iærff skin ..... xij ore ortuge
Timber graskin klocka werk ..... xij ore ortuge
Samffengh ..... i mark ortuge
Swensk skiin ..... iij ore ortuge

Item eth Hundrugh Iern vi ore *) j [½] mark thet som holler sina fulla vicht

Item en Stegsadeel ..... iiij mark Danska
Knapsadeel ..... iij mark Danska
Sadel giordh ..... iiij skelinge
Paar Stegleeder ..... iiij skelinge

*) »vi ore» utstrukna i Registr.

Paar böglor ..... iij ora ortuge
Par Stöffler ..... j mark ortuge
Par Tuesolade skoo ..... iij ore ortuge
Ensolade skoo ..... iij skelinge
Par Sporer ..... iiij skelinge
Eth skönth beth ..... vi ore ortuger
Dobeell grimma ..... iiij skelinge
Enffall grimma ..... ii skelinge

Item aln wadmall ..... i ore
Aln raa lereth ..... j [½] öre
aln blaggar ..... i ortiige
Særkewæff ..... i ortuge

Gongh hesthskoo med viij stamper ..... iij öre
Bergxskoo ..... vj h:[uither]
Longh gongh söm ..... vj peninger
c staal ..... v [4½] ortuge
stackot gongh ..... iiij peninger
c tuæbredis spik ..... iiij skelinge
c baathspiik ..... viij huite
1 tynna koll ..... ij huite
M tegell ..... vj marc. dansca

Bulth mönsters lærefft ..... ij marc. ortuge
Alin legisth ..... xij öre ortuge
Alen hagenst ..... ix öre
Alin nærsk ..... vj öre
Alen foderduk ..... v öre

Item j god legedreng som bygge kan thet han brythe v marc. om aaret
Dagekarll med liian ..... iiij huithe
Timberman ..... iiij huithe
Annan dagekarll ..... j skel.
Legepiga ..... ij marc. om aared
En arbetis qwinna om dagen ..... ij huithe

Inghen stædis thill husman vthan then som vill vndergaa then condicionem som rikesins stadge inneholler
Inghen stædis till tryskningh vthan then som vill tiena bondhen om sommaren

Skeppundh koper för ..... xx marc. ortuge
j pundh slagen koper för ..... iij marc. dansca
Lodh sylff ..... j marc. ortuge
Inghen före hestar vtoff Landit bætre æn thill vj marc.

Gulsmedalön Skreddaralön Skinnara och andra embitzmænna Lön epther then gambla sidwenia
Item en hoffslagare med sin eghin söm iiij huithe för han skoor en hesth
fför hesta fodher om natthen ..... ij huithe
Om dygnet ..... iij huithe
Eth rætt ölbandh ..... iiij skelinge
j [½] tynna ..... ij skelinge
Item j iærn fath ..... j skel.
M næffuer ..... j [½] marc. ortuge
pundh basth ..... j [½] öre
Tolfft brædher ..... vj skelinge
Lass tör ved höst oc vaar ..... vj huithe
Tess emellom ..... iiij huithe

Hoo ther malmbergh finner ther rikedh kan till förkoffringh komma han och hanss barn skall swadana fördeel vthj nyutha ath han och the skule væll behulpne varda Teslikis och skall ske om nogor salth aadra fynnes ther rikedh thill nytta komma kan

Mælden skall gongha som aarswexthen thillsægher.

I registr. A står efter dokumentet: Huad nu ecke satt ær skal huar biscop i sitt biscopsdöme med ii aff radit sætia epter lagboken en tiid om aareth.

Söderköping den 14 October.

Till bönder i Östergötland, befallning att inflytta till Linköping, för att ersätta de borgare, hvilka blifvit förflyttade till Stockholm, att förstärka dess borgerskap.

Riks-Registr. B, fol. 136. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1466.

Tiil the bönder i lincopung boo scola

Vij gotstaff etc Helsom eder dannemen alla som her effter screffne staa. N. oc N. etc kerlige med wor herre. kere wener. Som i alle wel fförstaandit haffwe. atwij i the helge iij ffolloghetz nampn haffwa igen ffanget Stocholm Stadt. oc fwnnom honom gansca lidogan oc toman aff godom borgarom. ther fföre haffue wij nw kalladt tiith wp. nogra aff lincopungx borgara at besetia Stocholm med. Saa vilia wij oc biwdom eder hwar wiidt hans xl marker. atj strax wtan alla gensegn drager in tiil lincopung igen i samma staden. oc bygger oc boor ther. oss hopes oc inthet twiffler ath thet scal wara eder wtan allan scadha hwar wij kunne vetha oc rama edert bedzsta göre wij altiid gerna. Datum sudercopie Die kalixtj martiris Mdxxiij ssub nostro Secreto.

Söderköping den 14 October.

Qvitto uppå 4 lödig mark silfver, som Nils Andersson lemnat för Wreta klosters räkning.

Efter en afskrift i Örnhielms k. Witt.-Akad. tillhöriga samling af kyrko- och klosterhandlingar, Tom. VIII, med titeln »Monasteriorum in Calmar, Lincopia» etc., pag. 1531.

Wij Gotzstaf med Gudz nade utwald Sweriges och Gøthes konung, gørom witterligit, at thenne brefwijsare Nils Anderson oss redeligen antwardat hafuer iv. løduge marck silf som oss tillhanda skickat war af Wreta kloster. Att så i sanningh ær trycke wij wårt Secret på ryggen å tetta bref, som gifwit ær i Søderkioping die Calixti Anno Domini M. D. xxiii.

Söderköping den 16 October.

Konungen utlyser allmän vapensyn och mönstring med frälsemännen i riket, för att minska deras oskicklighet uti vapnens bruk.

Riks-Registr. B, fol. 152. Ett dylikt bref synes hafva afgått till hvarje landsort. Det till frälset »i Östergötland, Tiwst, Kind och Ydröö» finnes upptaget i Registr. A, fol. 34 v. 35, och är, efter H. Bielkes afskrift, band. A, fol. 20, tryckt i Link. B. H. 2: 213, samt i Stiernmans Möt. Besl. 1: 28, med tillägg hos den senare af mönsterherrarnes namn äfven i de andra provinserne efter Registr. B.

Tiil frelseth Om wapen Syn etc

Vij Götstaff: etc Helsom eder Alle Oss elskelighe friborne frelsis mend Som byggia wdi :N: Kerligha med gud Oc wor Nadhe Kære wæner wij hafwe granneligha med wort elskeligha rigisins raadt öfwerwægit At för Alles eders Oskickeligheitz skuld Med harnesk Oc weria hafwer richet Oc i alleledis stoor skadha Oc fördærff Aff wtlænst folk Som paa richet altiid argha oc fegdhe wilia At then oskickeligheith skal Aff Komma Oc bætre rigement Oc skickeligheith wptagas i richet hafwe wij med rigisins raadz raadt skickat :N: oc :N: tiil at holla wapen syn i thenne Landzændhe med eder Alle epter Swerigis Lagh Om xx dag Jwla i :N: Ther före förmana wij Oc biwde eder alle Ati tiil för:ne stadt Komme oc ider ther saa skicke med harnesk oc hæst som lagboken inneholler Saa frampt i wele Niwta Oc beholla eder friiheit Oc frelsse Som fader Oc föreldra för ider Nwtit Oc behollit hafwa hær wdinnan ingin förswmelsse tagandis wit wor ogönst oc wredhe Hwar wij Kwnne weta edert bæsta göre wij Altiid gærna Datum Sudercopie Sabato ante Luce ewangeliste Anno domini Mdxxiij Nostro Sub Secreto etc

Wapen Syn skal scodha öfwer östergölandt wdi Lynköpingh Lagtingx Maanedagh biscopen ibidem, henrec erlandson, Twre bengtson

Öfwer alt Smaalandt Oc i Calmarna Læn i wexio xx dagh Jwla biscopen ibidem her berend wan melen oc tordt bondhe

J Södermanna landt Oc Nærechе i Strængenæss om xx dag iwla electus ibidem Lasse siggeson Oc iohan ırendson

Wdi wæstergölandt i Scara Om xx dag Jwla electus ibidem her Twre iönson Oc Niels claweson

J wermelandt i Tingwalla Om xx dag Jwla Nils olson oc fogthen ibidem

Wplandt i wpsala xx dagh Jwla electus ibidem Michel nielson Oc Axel Anderson

J wæsmanna landt i Wæsteraars.

Söderköping den 16 October.

Rådets försäkran för konungen och hans arfvingar, att vara fria från allt ansvar för hvad han företagit emot k. Christiern och dennes anhang.

Efter Riks-Registr. B$_1$ fol. 145 v., förfullständigadt i början och slutet efter Tegel, Gust. I:s Hist. 1: 78. Också tryckt i Stiernm. Möt. Besl. 1: 21. I registr. är det dateradt den 18 Oct., hos Teg. och Stiernm. den 16 s. m.

Wj effterskreffne Doctor Jöns Electus til Vpsala och Påffuens Legat, Hans i Linköpingh, Ingemar i Wexiö Biskopar, Måns i Skara och Måns i Strägnäs Electi, Ture Jönson och Berent von Melen Riddare, Lars Siggeson Marsk, Johan Arendson, Bengt Arendson, Michil Nielson, Henrich Erlandson, Niels Oluffson, Niels Claeson, Peder Erlandson, Ture Bengtson, Erich Flemingh, Iffuar Flemingh, Peder Hanson, Tordh Bonde, Knut Anderson, Axel Anderson och Biörn Claeson Wepnare, Swerigis rikis raadt, Göre weterleget At epter thet then Omilde K: cristiern hade faat Swerigis riche i sine hænder Oc bedreeff hær saa Ocristeleget regemente Oc tyrannie med stegling

hængiandhe sænkiande qwarterandhe etc At inthet annat war Swenske men för ögenen wtan plath fördærfwat wara i grvnden Taa wtaaf gudz försyn togh sig före h: förste Oc herre her götstaf Nw wtwaldt Konung tiil Swerighe Taa een af the eddilste af te riddars mendh som i for:ne K: Cristierns tirannie lifwet beholdo At widergöra samma K: C: omildheit Tiil hwilket wij alle glæddes Oc gofwe wort ia samtycke oc bystondt lofwade tiil at förderfwa samma K: C: Oc alt hans mædholdth hær wtwr richet som Nw gudi tæss loffwat skeedt ær Ther fore hwes hans högmæktogheit för rigisins besta oc frelsilse förargat hafwer inpaa för:de K: C: Oc hans medholdt paa personer eller ægedelar Eller en Nw förargar in tiil tæss the mæth hans Naadhe Oc richet förlikte ære ee ho te hælst kwnne ware Antingia Erchebiscop götstaff her Erec trolle her haalinger Karlson eller andre Thet bekenne wij skeedt wara Oc skee med wort iaa Oc samtycke Actandes thet Mædth hans Naadz næst gudz hielp förswara nær oc hwar tet behof görs Tesslikes Oc Om gudh förbiwdhe hans Naadhe förstackot wordhe ther förinnan At saken tiil bestaandt förændat wore Skole wij hans ærfwingha beskydda oc beskærma Saa at the för then sake skwldt wtan skadha blifwa scola Ther wij oss med thetta breff tiilplicthe wiit wore æro oc cristelighe tro Thes til yttermere wissa och höghre Förwahring, hænge wij Rijkzens Kläma, medh alles wåres Insigler och Signeter nedhan för thetta Breeff, som skriffuit ær i Suderköping, Fredagen næst för Lucæ Evangelistæ Anno 1523.

Söderköping den 16 October.

Rådet skrifver till Gustaf Trolle, att om förlikningen mellan honom och Christina Gyllenstierna samt Gust. I:s mormoder Sigrid S. Banér skulle för giltig anses, borde dessa först varit försatta i frihet, i hvilket fall Trollen möjligen kunde fått

lejd att återkomma; nu vore detta ej rådligt för menighetens hätskhet emot honom. Härjemte erhåller han skarpa tillvitelser för sina stämplingar, sitt visade förakt emot k. Gustaf, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 144, 145.

Consiliarij regni Swecie ad Archiepiscopum gostauum vpsalensem

Sincerissimis Nostris in domino reuerentia et dilectione premissis etc Wij finge Nw eder werdigheetz breff Lydandes om Nogot Möte tesse trij riche Oc stæderne imillan Oc at Millan frv cirstine Oc frw Sigret paa then ena sydan Oc eder paa then andra skulle wara giort en förligelse In för nogre af Danmarkx raadt etc Om thet möte Naar wij ther om worde förbodade af them wilie wij taa wara ther wdinnan förtænkte epter Læglighethen Om then förligilse borde eder wæl hafwa förtænkt Om hoon Med te twaa personer kwnde stoor Mact hafwa Epter saken geller saa Marge oppaa en dog som wij förnimme Aff teras scrifwelse Te sig ther om winlegia saa mykit tiil them staar (Mera ær ikke i teras mact som i wel sielfwe wethen) borde eder oc hafwa betænckt Om saadana förliknelse skulle haft nogen mact At te personer ther contracten med giordes skulle warit i teras friiheeth then i them betagit hafwe, hwru redelige eller hwru wisselige thet skeer Thet warden i tiil æwentyrs Oc edra wener framdelis wel finnandes worde te gode qwinner heem stadde i Landet Som wæl tiil börligit wore Epter then h. förste hertwg frederich wtwaldt kwng tiil danmarc intet med thom eller nogen Aff Swerigis inbyggiare wtestondandes haffwer Taa wore wel mögeliget At wor naadugaste herre her göstaf med gudz naade wtwald konung tiil Swerige Oc wij med honom gafwe eder en cristelig Legde hiit wti richet komma tiil thom Oc sedan förlictes saken Om hon kwnde i reet eller Mijnne Nw tage i te saker annerlund Oc som oss synes ganska obestondelige

foractandes bedrifwe edre saker mæt fortz Som i alstædt tiil förende giorth hafwe eder oc Mongin Man tiil störste fördærff Med hwilke i förtage At ingin Man sig her wdinnan leggie kan Eder tiil Nogot bestondt Oc gefwe i ther med claarlige tiil förstaa hwru bestondelig kwnne wara eder i gæn komma wti richet tiil eder körkio som i begære Oc om i thet sielfwe tro wilie Skule i ther icke wara nogen tiidt frii fför then Menige Mandz heskhetz skwldt En daa at saa skedde At wor naadugaste herre eller wij med eder tiil fredz wore Synes oss at i ganska ringhe [acte] hwad obestondt ther af maa komma rikena Saa nw som i tiil förende giort hafwa Tæt late i förstaa med gerninga En dog eder ordt oc scrifwelse Annarlund Lyda, Eder hoot och trog Med oretfærdoct ban eller anner stycke ære her ringare actadth en i mene Oss hoppes saken wara hær saa rætfærdigh paa thenne side At ther om ingin Nödt skal wara Tær och anners bestæltes med nogen mact Oc stempling af ider in paa ider fædernes riche Som i förre giort hafwa, hoppes oss iw Nw saa got oc bætre raadt, emot fynne Som Nogen tiid tiil förende Fförnimme wy icke eller Annat en at i en nw daglige dagz fiiende wijs bewise eder emot edert fædernes riche J ty at i bestelt hafwe the fongers förhalning som k: C: hærwt förde Med hwilke i wel gefwe tiil kenne Om i oorsake och oskyllig ære wti hans ocristelige saker Tenne för:de eder aat hæfwer oc Misbrug hafwer then Mene Mand hær i Swerige Lacth paa hiertat oc ecke Mene kwnne holle eder Annars en för teras fyende Saa her epter som för, Oc obekwemman wara tiil wpsala körkio oc stikt Oc ær för then skuldt ther tiil kommith At wpsala capitel hafwa Nw i te helge tre folloghheetz nampn Nempt oc wtwaldt en Annan Erkebiscop wti eder stadt Then wor Naaduge herre wij Oc then Mene Man Actat wit Mact holle Ther före raadom wij för edert Oc tet Mene beste skuldt At i tiil annen raadt tenke oc gifwer tet wpsaat

wtofwer Som i wti tenne sak tiil Nw haft hafwe Hwilkin sak wil sig ecke saa ringe förlöpe som i Mene ytermera nær wij sage eder scrifwelse Tiil wor Naaduge herre gofwe wij oss wit then smælige titel bade wtan bref Oc innan Tær i hans naade saa wti föracte At i honom ey Annars benemne en som han war för en han Nogen tiidt kom tiil rigisens rigement Med hwilke i ganska sworlige föracta oss Oc then mene man i Swerige som hans Naade saa redelighe epter Lagen wilie saa samfellegha för herre oc konung korat hafwa Som Nogen konung i för tiden hafwer korat warit Then tet och iw saa wel som nogen tiil förende förtient hafwer epter tet han af gudz hielp hafwer Manlege förstyrt then ocristeliga tyran k: C: och kommet richet i sit behol igæn Tet alles paa sith yterste fördærf kommit war Saa ære wij oc then Mene man i Swerige tiil synnes holla oc wyrda honom ther före som wy honom sact hafwa spiith eder oc alla hans owæner Ther moge i eder fulkomligha epter rætte Oc wæye wij ecke ringa saadan eder smælig heeth i mot hans naadhe Tesslikes oc wor ok Swerigis almogis föractilse Om i wti synnet hafwe Oss nogen Annen ofwer sætia Acte wij Nest gudz hielp icke bæra honom wp för gilth Med tætta stycke om i tet ræt besynne fförwerras eder sak Oc ecke förbætras Sæge wij eder för then skwldt tiil At i tiil edert wpsoth aldrig skule förlaata ider in paa Nogen wtoff oss her med eder gud befallandis Ex Sudercopia feria 5:a ante Luce ewangeliste 1523.

Söderköping den 17 October.

Söderköpings herredags beslut.

Riks-Registr. A, fol. 32 v. Förut tryckt i Link. Bibl. Handl. 2: 207, 208 efter H. Bielkes afskrift, band. A, fol. 18 v., samt på svenska, fullständigare, i Tegel, G. I:s H. 1: 77—79 och i Stiernmans Riksd. o. Möt. Besl. 1: 17.

In dieta Sudercopensi

Item sigillate sunt litere consiliariorum hujus regni ad consiliarios regni dacie dandas quod ad procurationem archiepiscopi gostaui detinent dominas cristinam et Sigridem In contrarium et preiudicium Swecorum Dominorum Item quod electus est d: Gostauus in regem suecie ex vnanimi consensv omnium consiliariorum et incolarum regni cum quo viuere et mori volunt licet alias dedit dux ffredericus electus rex dacie intelligere per literas suas anhelare pro regno Suecie quod iam impeditum est etc 1523 17 mensis octobris

Item sigillate sunt etiam litere consiliariorum hujus regni responsales super literis archiepiscopi gostauj quod contenti sunt quod tempore et loco oportunis conueniant consiliarij horum trium regnorum ad tractandum de vtilitate et salute eorum Item quod propter seuiciam ipsius archiepiscopi gostaui in suecia exhibitam et detencionem dominarum Cirstine et Sigridis in dacia, nullo modo paciatur amodo in Swecia Dato quod posset conuenire cum consiliariis regni nunquam tum staret in pace cum commvnitate suecana Igitur Electus est nouus archiepiscopus pro ecclesia vpsalensi Ex Sudercopia eodem tempore

Item sigillate sunt etiam litere pergameniales cum pendentibus sigillis omnium consiliariorum hujus regnj quod propter maliciam regis cristerni insurrexit igitur primum Serenissimus dominus noster rex electus qui dei adiutorio exclusit eum et suos a regno, et propterea quidquid ammodo fecerit in dampnum ipsius regis cristerni vel eius adherencium hoc fiat ex consensv et affirmacione

omnium consiliariorum hujus regni Etiam si quid attemptatum fuerit contra d: archiepiscopum gotstauum Ericum trolle Holingerum karlson et alios consimiles hostes regni hoc sit factum omnium consiliariorum Saltem antequam fuerint regno et domino nostro regi electo reconsiliati Item quod si dominus noster rex electus morte preoccupatus fuerit a domino antequam causa determinata fuerit inter Archiepiscopum G: et regnum Suecie non cedat in dampnum heredum eius Sed interponant se domini consiliarij hujus regni ad saluandum heredes eius Anno domini 1523 eodem tempore quo supra.

Söderköping den 18 October.

Från svenska till danska rådet om de svenska fångarne i Danmark, Gustaf Trolles stämplingar och konung Fredriks samt Danskarnes åstundan till Sveriges rike, hvilken rådet uppmanar honom och de danske rådsherrarne att uppgifva, o. s. v.

Riks-Registr. B, fol. 149.

Lasse siggeson Marsk Johan arendson, bengt arendson, Michel Nilsson, henrec erlandson, Nils olson, Nils claueson, peder erlandson, Twre bengtson, Erec flæmningh, Jwar flæmmingh, peder hansson, Toordt bonde, Knwt anderson, Axel anderson Oc biörn claweson wæpnare

Tiil rigesens raadt i Danmarch Subsequitur

Sincerissimis Nostris in domino dilectione reuerentia et Salute premissis werdugasthe werdwghe fæder erlighe herrer bröder Oc besynnerlighæ gode wæner wij hafwe förstaadt Naagra wt af eder hafwa warit tiil skickat för Nogre förlidne wikwr i rosskildt At göra een förligelsse i millan erchebiscop Götstaff paa then ene Oc the godhe qwinner frv kirstine Oc frw sigride paa then annen sidhen etc Kwnne wij wel förmerkie epter samme gode qwinner

en Nw förhollas i Danmarch At wt af them wel staar at faa al then förligilsse som begæras Kan hwat mact han sedan hafwer thet finnes taa wel framdeles Wij Oc flere Swerigis inbyggiara ecke weta för hwat sake wij skola förmodha oss then förholdningh epter then förwanlingh som Nw wti tæsse iij riche skeed ær Synes oss At med slik förhollelse paa te gode qwinner Oc andra flere fast intrædes wti k: c: sack hwilken i te motto Jw warder rætfærdugh hollin Oc förfolgis en Nw i saadane Motte som hoon bygint war, ær oc en Nw med eder beskyddat Oc behollen wor Naadwge herre Oss oc richet wnder ögonen för:de Erche: götstaff Som tiilfællit oc wphofwit warit hafwer een stoor deel tiil thet obestaandt Som i Nogen tiidt hær tiil dagx warit hafwer Oc winleggier siigh iw Nw som förre tiil ytermera obestaandt riken emillan, Tet oss dogh ecke lithet paa förwndrar At idre herredömer tager hans tall för alles edres Oc waares bestaandt begifwer siigh eller Nw saa Lætlighethen för bæggis wore fiende skwldt K: C: At för erkebiscop götstaffs eller slike anner mandz skwldt Naagen söndringh eller obestaandt företaghas skwlle richen emillan then saadant stemplar ær Mykit Lict at han thet gör K: C: tiil goda Ther wtöfwer Kommo hær wti richet i Sommars h: förstes hertwgx frederich wtwaldt K: tiil danmarc breff ther han wti gaf tiil Kenne syna aastwndan tiil Swerigis riche thet wij förmotte edre herredöme ecke alledelis owetterleget warit hafwa besynnerliga ther af ath i sedhan med Naagre edra aathæfwor hafwe laatit eder merkia Atj wti sinnet hafwa Komma os hær Naagen wtlænsk herre wtöfwer huwdeth Som opta tiil förende skeedt ær, baade eder ok oss tiil Liten fordeel, endogh Næst gudz hielp teris arbete som thet i blandh eder göre skal faafænct wara hwilkit ærende wij med Menighe Swerigis inbyggiara grandeliga öfwerwægit hafwa Oc för then skul i te helghe iij follogheetz Nampn wtwaldt Oss en god inföd swænsk Konung Then

wij ther före holla wela i ære Oc wyrdningh Oc med honom waagha baadhe Liif och gossz Som tro wndersaatha bör ath göra Med teras rætta herra e hwem som hælst thet emooth Kan wara Ther maa eder herredöme Alle fwllelegha slaa eder Liit tiil Oc skicka edher stycke epter Om för:ne h: förste hertwg frederiich wtwaldt Konung tiil danmarch eller edre herredömer Naagot Annat i the saker i synnet hafwe bedie wij ati Laate thet wor Naadugiste herre Oc oss faa weta med thetta bwdt Tesslikes Och hwar wij eller Swerigis Inbyggiare tet förskullat hafwa At för:ne gode qwinner Oc andre Swenske mend Oc qwinnes personer blifwa i Danmarch förhollen Ther hans Naadhe Oc wij wilia oss taa epter skicka Oc sedan ytermera gifwa eder tiil Kænne wor meningh Motte oc hænda At om te gode qwinnor Aff erchebiscop Götzstafz stempling Længer förholles i Danmarch At hans wæner the Nw i wor naadugiste herres hænder Komne ære worda thet aatniwtandis tiil ondo hær i Swerighe Oss hopes Och inthet twifler At edre herredömer Alle för:ne punctar wel betracter tiil thet besta Kænne gudh At wij saa Mykit tiil os staar ecke gærna haden med eder Annat æn it gaat Naaburskap Then wij eder alle befalle datum Swdercopie die Luce ewangeliste Anno Mdxxiij.

Söderköping den 18 October.

Rådet förebrår konung Fredrik af Danmark att han ännu qvarhåller de svenske fångarne och derigenom inträder i k. Christierns orättmätiga sak, att han beskyddar Trollen och stämplar emot Sverige, påminner honom om den hjelp han af Sverige erhållit, samt uppmanar honom att vara obekymrad rörande Blekinge och Wiken, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 150.

Tiil Hertugh ffrederik

Premisso Nostro Sincero ffauore Högmectig förste wij hafwe förstaadth At wore wæner Swenske menz Oc qwin-

ners personer Som högburin förste K: C: hær wtof Swerige fongne wthfördt hadhe tiil Danmarch ære en Nw ther förhollen somblighe i Saa stoor fængilsse Som te tiil förende wore Aff för:ne h: förste K: c: Med hwilke wij ecke Annat förmærke æn Ati intrædhe wti hans sak henne förföliandis Saa som hon begynt war Thet wij dogh eller Swerigis inbyggiare inthet hadom förmodat Oss wtaf eder wetandis Oss ingin deel hafwa wthe stondandis med eder wtan al ena med för:ne K: c: Ther wij hafwa oppo förargath Oc hans wnderlydare Som tiilbörleget war paa wor rætte fiiendhe Tet wij eder eller edre wnderlydare aldrigh giort hafwa wtan heller bewist eder tet oss hopes Kerligh oc wænskap Skickandis eder tiil handha wort Krigx folk Som wij wti calmarna hadhom Ther wtofwer scrifwe i hiith in wti landeth i sommars Naagon eder breff med hwilke i meente dragha tiil eder wort riche Swerighe hwilket i Oc saa giort hafwæ Med Naagon annor edhre scrifwelsse tiil somlighe wtaaf waara tro men Ther i tiil ewintyrs Acta dragha them fraa then hwlskap Och troheth the Oss plictoghe ære, ytermera ær hoss eder beskyddat Oc behollen Erchebiscop götzstaff Oss oc wort Swerigis riche wnder ögomen Then een stoor deell hafwer waldit thet obestaandt i Naagon tiidt richen emillom warit hafwer Oc æn Nw thet samma stemplar Saa mykit tiil honom stonder Hwilkit Alt förscrifwit Oss ecke synes dragha tiil stoor wænskap eller friidt richen emillan Ther wij dogh paa wore sidho Tet gudh Kænne Aldeles wæl tiil Kenegoren wore bedie wij Kerligha Ati för:de Swænske menz oc qwinnes personer Som i Danmarch förholles late frij i gæn Komma tiil teras eyet Eller Oc gifwer Oss tiil Kænne fför hwat redeligh sach te förhollas Oc Ati tet wpsaat Oc aastwndan öfwergifwe Om i thet en Nw hafwe tiil Swerigis riche Thet wij förswara Oc beskerma acte Næst gudz hielp Epter som tæss inbyggiare Oss tiil trooth hafwa Oss hoppes i wel besynna Kwnne hwat bestaandt

thenne try riche ther af Komma Kunne eller Nw en för besynnerligha epter then legligheit Nw paa færde ær Med bægges wora fiiende K: C: bedie wij Och tesslikes Ati inthet bekymbra eder med the landzændar blekwng Oc wiiksidhen, i Norghe then wij inthet fraa eder wtan fraa wor rætta fiiendhe Som i sielfwe wethe increctat hafwe besynnerlegha epter wij Om the landzendar gerna wilia laata os seghia tiil al redeligheith Nær wij eder tiil oorda Kommæ, eller annes Nogen wenlig handel richen emillan ske kan, bedie wij Oc ati med thetta wort bwdt alwarlighe scrifwe Oss tiil ider Meningh paa alle for:ne puncter Ther wij sedan wilie skicka wor stycke epter Oc snarlegha gifwa eder i gæn tiil Kænne hwat wor mening ær Sy[n]thes eder oc skicka hiit tiil oss Nogen eder Secretarium som wij tiil förende scrifwe eller Naagen fulmyndogh wtof edert raadt tiil handel med oss Om för:ne al anner ærende tesse try riche Kwnno tiil nytto wara, sætie wij in tiil eder her med eder gud befallandis datum Sudercopie die Luce ewangeliste Anno domini Mdxxiij Nostro sub Secreto

Consiliarij regni Suecie.

Söderköping den 18 October.

Konungen underrättar Olof Galle att han ej kan skicka honom något folk till hjelp emot Hans Mule, som bränt hans gårdar i Hedemarken, men att han befallt riksråden Thure Jönsson och Nils Olsson samt biskopen i Skara att komma till undsättning, om hårdt tränger.

Riks-Registr. B, fol. 134. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1472.

Tiil Her Oloff Galle Sub Sequitur etc

Vor synnerlig gönst etc Kære her Oloff Synnerlig gode wæn wij finge Nw hær eder scriffwelsse At eder gaardt Oc böndher ære brendt Oc Skinnadhe paa heedt

marchen etc Hwilket oss tycker ganska illa wara Oc ther före bedis i hielp Oc tröst aaf oss At straffa then hans Mwle Som thet giorde etc Kære her Oloff i wete wel sielfwe wij scrifwe eder tiil senasth Med thenne eder tiænare paa hwilke wij ingin swar finghe etc Kænne gudh wij wille gerna wndsætia eder Oc flere wore wæner Oc wore ecke wort folk Saa wiith strötth baade i findland oc tesslikes tiil siös Mooth Sewerin Norby Saa kwnne wij paa thenne tiidth ingin wndsætningh göra eder dogh hafwa wij befolth her electus i Scara her Twre iönson Oc Nils olsson wort elskelighe raadt oc mæn Oc om eder hart trænger scole the taa wndsætia eder Med alla te mact the aastad komme kwnne förwndrar oss ganska storlegha hwij i ecke togo wit thet bwdt wij eder bwdom i waaras Tha hadhe wij paa folk godh æmpne hadhe i thet bodt thaa annamat tiil ewentyr hade the wordet straffadhe Som Nw eder skadan giort hafwa Ey för ty brwcher edert besta i then landzænden paa wore wengna wij wilie inthe öfwergefwa eder wthan wara eder tiil tröst oc hielp i thet ytersta wor Mac[t] kan wara Oc weta edert Oc eders wæners besta Saa ati oss scole tacka Thet gud skal kenne then wij eder ewinnerlige befalle datum Sudercopie die Luce ewangeliste Anno Mdxxiij etc

Söderköping den 18 October.

Bekräftelse på biskopens, capitlets och kyrkans i Linköping privilegier.

Riks-Registr. A, fol. 34 v. Förut tryckt i Handl. rör. Sk. Hist. 17: 170 och i Fants disp. Diarii Crit. R. Gust. I, 1: 9. På det senare stället efter en afskrift i Palmsköldska saml.

Confirmatio d: Gostaui regis electi preuilegiorum domini Lincopensis et ecclesie ibidem

Wi Göstaff med gudz nad vtwald Swerigis oc Götis Konung Görom alle vitterligit at vi aff synnerlige gönst oc nade haffue annamat oc vnfongit oc med thetta vort

opne breff anname oc vndfonge oss elschelige verdug fader oc herre her Biscop Hans i Lincöpung Hans domkyrkia Capitel Tienera oc Landbor Oc alt hanss oc för:ne domkyrkis godz löst oc fasth e huad thet helst ær eller nempnes kan i vor konungxlica hengn vern oc fred oc beskerm besynnerlica at försuara oc fördektinge för all orett oc öwerwold Haffue oc samme vor nade stadfest oc fulbordath alle hanss oc för:ne lincöpungx domkyrkis preuilegier friiheter nader oc vndantagelse Som hanss förfædre biscoper ther samme stadz oc han nu her til epter them fritt nyutit brukat och haffth haffuer pa tiende, saköræ, Landgeld, Tienæra, landboo oc alt annet som vora förfædre Konunga hertuger oc andra förster oc förstinner i Swerige them vnth oc giffuit haffua Oc sæge vi samme preuilegier vid theris fulle makt ath bliffue i alle sine punkther oc articler epter thet som the inneholla oc vtuisa lekerwist som the her alle vttryckte vora fförbiudendis alla vora embetzmen oc alla andra höga oc laaga e hoo the helst ære eller vara kunne för:de verdug fader Hans domkyrkia eller embetzmen her emoot nogerledis hindra hindre lathe qwælia möda eller i nogra motthe oförrette vnder vora konungxlica hembd oc vrede Giffuit i Sudercöpung Die Luce ewangeliste Anno etc M d xxiij Nostro sub secreto.

Den 22 October.

Förteckning på förläningar, gifne efter konungavalet.

Riks-Registr. B, fol. 131.

Mdxxiij

Sidan wor nadigiste herre wort wtwaldt konung. tha fförlæntes thenne effterscreffne förleningh

primo. her twre jönson elwesborgx län

2:o her Electus af Strengnæs nordmerken. silbohærat oc aakers hærat

Jtem min herres naadis syster vilnattingen
Jtem Iohan persson waala norunda och Turpe
Jtem hakon nilsson wæsland ffrössaaker och börstil hæær[e]dht
Jtem hustrv margreta paa Siöroos floby sokn gislareth ok kattabroo
Jtem Arwid Wesgöte Trijserum Och hananes
Jtem mesther iesper Spettalen wten för Aboo
Jtem Lasse Syggesons Sister Styggebönder i glanzhamers sokn i nærcke
Jtem her eskil Spetalen weth wiborgh
Jtem her oloff Swrepæs prebændam clericorum in aabo
Jtem Axel andersson Lænne gaard med te landboor ther wnder ligger
Jtem harald Knwtsson rasbohæredth
Jtem Oloff Erecsson helsingaa sokn i ffinlandth förlænth
Jtem Trwls Scriffware mymmöngx hæredz ffogth
Jtem Oloff Ericsson tæsio i ffinland fförlæning
Jtem biörn Smaasswæn ffogthe i wæsbo
Jtem Albricth tolk Jeeskes mola pilax och nykirke prestegældth ffogthe
Jtem fförlæningh kawkeiærffwa i nykirkessokn biscops ön i wiborg Sokn Sawanimma i Jæskes ssokn ok alle iwxeielkar (?) idem cepit
Jtem tord person Skiplagen oc wærendön ffogthe
Jtem harald Knwtson rasbo herreth fförlæningh, idem Hawersokn förlæningh
Jtem waste Ioonson wæsterhaninge oc österhaninge ffogthe
Jtem Lasse Scriffware Strömsrum Grönskogx ægor wissefiærda sokn her nils boson her Erec trolle Oc Twre trolles Landboor etc
Jtem pæder Scriffware wlleraakra waxald oc bælingx herrædts ffogthe
Jtem trwnd bagge opwnda oc ienaakers hæredth ffogthe

Jtem Jsac biörnson hærædzhöfdinge i norwidinge hæræde
Jtem Jöns Larenson hæredzhöfdinge i wæsbo
Jtem Anders slatte nerpis förlæning i Tawastalandth
Jtem Joan berieson Asskahæredhe Oc bobergshærædhe ffogthe
Jtem Bencth Nilsson belingx herredt
Jtem Iöns paawalson Norrewidbo hæredzhöfdinghe
Jtem Tord bonde lagmand i Tiihæredz lagh
Jtem Germund swenson wisingx ö i förlæningh
Jtem Maanss Iohanson Meedelöse sokn i förlæningh
Jtem Twre bængtson albohæredhe ok twna i förlæning
Jtem Mæster Iören frössaaker förlæningh
Jtem Sewedt rybbingh hæredzhöfdinghe i Mark
Jtem Sewyd rybbingh Lemeryd i förlææningh,

Torsdaghen nest effter henricj.

Stockholm den 1 November.

Qvitto för Mårten Skinnare på uppbörden af myntet i Henemora.

Efter originalpergamentsbrefvet, tillhörigt Link. Bibl.; omnämndt i L. B. H. 1: 229, N:o 47, samt förut aftryckt i Krön. Dipl. Dal. 2: 26, och i Fants Handl. t. upplysn. af Sv. Hist., Ups. 1789, T. I, sid. 12, fastän på senare stället felaktigt.

Wii Götzstaff med gudz Naade wtualdh Suerigis och götis Konungh etc Göre wiitterliighet ath aar effter gudz byrdh Mdxxiii Om alle helgona tiidh giiorde thenna breffuisere Oss elskeliige morten skinnare en redeliigh rekenskap i neruara Oss elskeliighe mester Erech waar Canseller, mester lars Erkediiekne i strengeness, Och anders simansons borgemestere i surköpungh, fför all then dell han opburiidh Och wtgiiffuit haffuer Off wort mynth i henemora, Saa ath hans wtgiiffth siigh aldeliiss iemnliigh tiilhopa drogh med hans wpbyrd, Huarföre geffua vii honom quith ffrii Och sæker i alle motte fför fför:na rekenskap fför Oss Och alla waara effterkomande, fför alth klander

eller efftertall Och [til] högre fföruarningh latee wii hengia worth magesstats Secreth nedan fför thetta breff som Giffuit och Scriffuit ær paa worth sloth stocholmm Aar Och tiidh som fför:t staar etc.

Sigillet, tryckt i rödt vax på hvitt, är sönderfallet.

Stockholm den 2 November.

Konungen underrättar påfven om biskopen i Åbo Arvid Kurcks och flera kanikers död genom skeppsbrott, och om capitlets val af konungens canceller, mäster Erik Svenonis, till biskop, hvarföre konungen ber påfven gifva honom och öfriga nyvalde biskopar bekräftelse i embetet, samt efterskänka afgifterna derför. I fall denna begäran vägras eller uppskjutes, vill konungen låta confirmera dem i embetet af den ende och högste öfverstepresten, Christus, hellre än att genom den hel. stolens vårdslöshet låta kyrkan och religionen förfalla; samt förmäler att honom berättats det påfven till biskop i Skara utnämnt en af k. Christierns anhängare, Frans af Potentia, men försäkrar att han aldrig skulle tillåta att utländingar styrde svenska kyrkan, m. m.

Aftryckt hufvudsakligen efter prof. A. Munchs, Witt.-, Hist.- och Ant.-Akad:s samlingar tillhöriga, afskrift af det i permbrefssamlingen i Vaticanska Archivet i Rom befintliga, isynnerhet i början mycket skadade, originalet. Der originalet har luckor eller är otydligt, har en, i den förut omnämnda k. Riks-Archivet tillhöriga copieboken, sign. »J 11.» eller Ψ, fol. 255 befintlig samtidig, något afvikande afskrift blifvit följd. Denna afskrift, som finnes aftryckt i Nya källor till Finl. Medeltidshist. af E. Grönblad, 1: 744 o. följ., är daterad den 22 Oct., men saknar uppgift om årtalet.

Deuota pedum oscula beatorum Beatissime pater Cum alias Christiernus rex Dacie Ecclesiam regni Suecie miserabili tirannide opprimeret pluresque Ecclesiastici Ordinis viros Episcopos Abbates et sacerdotes morte vel exilio condempnaret Tunc Aboensis Episcopus Aruidus per insuperabiles gotici maris procellas cum pluribus sui collegij Canonicis a facie persecutionis diffugere conatus, inter medias vndas vitam vnacum comitibus canonicis infeliciter finiuit, quod cum pauci illi canonici qui superstites re-

manserant plene cognouissent et ad Electionem futuri Episcopi processissent nostreque clementie obnixe supplicauerunt quod eis, et dicte viduate Ecclesie Aboensis permittere vellemus venerabilem virum Magistrum Ericum suenonis Canonicum Cancellarium nostrum eiusdem Ecclesie Decanum in Episcopum et predicti Aruidi successorem Quorum precibus in primis egre consensum prestitimus, quia consiliis, et opera eiusdem erici in rebus arduis uti consueuimus, Sed commiseratione quam super dicta Ecclesia gessimus virum nobis valde necessarium ipsis permisimus. Ille vero attenta paupertate et desolatione quam dicta Ecclesia per danicum bellum nuper passa fuerat consensum negauit, donec ei promisimus, quod Sanctitati V.[estre] preces pro eo faceremus, ne pro hac vice tam desolata Ecclesia quam modo non secus ac a primis fundamentis erigendam assumeret, ad alicuius annate aut debitorum Camere Apostolice solutionem obligari deberet, Quare, Beatissime Pater, pro parte eiusdem electi et omnium aliorum qui ad Ecclesias Cathedrales per Regna nostra vacantes electi sunt supplices preces effundimus, ne quicquam Rome pro infulis Episcopalibus in tanta eorum pauperie et desolatione quam ab hostibus multipliciter passi sunt ab eis exigatur Jam satis diu, in quartum annum vacauerunt et ideo vacauerunt quia pecunia caruerant Dicitur nobis a nonnullis hominibus talem curam de earum vacatione apud Sedem Apostolicam manere quod si in perpetuum pauperes essent etiam perpetuo in caritate essent Episcopis quod nobis nec Apostolicum nec Christianum videretur Jdeoque talibus relatoribus paruam fidem prestamus donec S.[anctitas] V:[estra] ad presentes nostras literas responderit, tunc si ipsam confirmationem eorundem electorum negauerit aut distulerit cogitabimus desolatas et viduatas Ecclesias alio modo restituere earumque Electos a solo et summo pontifice Christo confirmari faciemus quam ob sedis Apostolice negligentiam Ecclesias illas et

religionem illam corruere patiamur Preterea Beatissime pater relatum est nobis per nonnullos Lubicenses, quendam Italum ffranciscum de Potentia ordinis Predicatorum ex Dacia Romam rediisse et informationes quasdam pro iustificanda tyrannide Christierni Regis Dacie, qua venerandos Episcopos Regni nostri immanissime occidit attulisse, et Sanctitatem V:[estram] illi in pretium talium laborum Ecclesiam Scarensem contulisse Quod si verum est tunc Sedes Apostolica nobis et predicte Ecclesie parem iniuriam cum predicto Dacie Rege inferre contendit quam nos cum dei adiutorio per sanguinem nostrum si opus fuerit auertere volumus Nec sibi persuadeat Sanctitas V.[estra] quod exteros homines Ecclesijs Regnorum nostrorum vnquam preesse [sin]amus, Diu et feliciter valeat beatitudo vestra Tantumque nostris votis Apostolica pietas faueat quantum iustitie et equitatis coram deo in se contineat Ex Ciuitate nostra Regia Stocholm Anno domini Mdxxiij Secunda Nouembris Nostro sub Sigillo:

Gostauus dei gratia
Sueuorum Gothorumque Rex Electus:

L. andree secretarius subscripsi.

Utanskriften: Sanctissimo domino Nostro Pape.
Af sigillet, i rödt vax påtryckt originalbrefvet, finnes blott delar qvar.

Stockholm den 8 December.

Konungen bekräftar Anders Olofsson (Frende) i besittningen af hans arfvegods i Småland och på Öland.

Efter en afskrift uti en k. Kammar-Archivet tillhörig copiebok in folio i pergamentsband, med följande titel: »Copie Book Vppå de Donations Breeff som tillförene hwarken uti Diarier eller Registraturen I Kongl. May:ts Archivom äro införde. Ifrån A:o 1523 til A:o 1572». Af en kongl. Resolution den 16 Aug. 1684 inhemtas att dessa copior äro samlade af krigsfiskalen S. Åkermark. Nedanstående bref återfinnes på fol. 1 och 3.

Wij Gustaff med Gudz nåde uthwald Sweriges och Giötes Konung, Giöre witterligit att Wij af synnerlig gunst och nåde undt och tillatit hafwa, och nu med thetta

Wårt öpne breff, unne och tillåte att thenne brefwijsare, Oss Elskelige Anders Olofsson för willige tro tienst han Oss och Rijket bewijst hafwer må och skall upspöria, wederkennes, igenkalla alle dhe godz honom med rätte tillhörer och med arff tillfallne ähre i Småland och på Öland, eller hwar the hälst ware kunne, the honom nu i någon åhr afträngde warit hafwe aff Rijkzens Fiender; Förbiudendes alle andelige och wärtzlige, hoo the hälst äre, eller ware kunne, förber:e Brefwisere här emoth hindre eller hindre låte, eller i någon måtto förfång att giöre, wid Wår ogunst och hemdh, plicht och wrede, Skrifwit på Wårt Slott Stockholm Die conceptionis Mariæ, Vnder Wårt Maije:tz Secrett A:o 1523.

Odateradt.

Protokoll öfver inventering, hållen af Nils Warg på Ekholmen, då Sewerin Arwedsson annammade nämnde gård.

Riks-Registr. B, fol. 141 v.

Item Anno domini mdxxiii Taa laath iak nils warg bescrifwa then tingesth wet Echolm war paa then tiidt Söfwerin Arwedson anamadhe Eecholm epter Högbwrin förste her Göstaff Erecsson wtwaldt Swerigis oc götis konung[s] befalning

Item tenne epterscrifne tingest anamade Söfwerin arweson paa Eecholm

Item xxvii oxar
Jtem xii köör ii wngnöth j tiwr
Jtem vii wære hæstar
Jtem xviii faar
Jtem v iærn harfwar ii koper skiwor
Jtem xii trädes biller
Jtem iiii grytor ii kwlgrytor oc ii fotegrytor
Jtem j handfath Jtem vi swin

Jtem thenne epterscrifne tingest anamede nils warg i wæppy weth Eecholm
Jtem x store kwlgrytor ii handfath
Jtem j teenflasska
Jtem ii lookar
Jtem j mortare
Jtem xv bösse kambra
Jtem xii smaa skaath med steen bösser oc smaa skerpetiner
Jtem ii spiel
Jtem iii liwse stachar
Jtem j smidiereskap
Jtem koper kar som watn plæger hafwas i tiil messe watn
Jtem ii smaa fænekor Jtem j swemar
Jtem j [½] tynno med spiik Jtem j bryggepanne
Jtem j qwarne iærn.

Odateradt.

Uppgift på beloppet af den andra gärden, som af kyrkorna och klostren erlades till kronan under år 1523.

Riks-Registr. A, fol. 31. Förut tryckt i Link. B. H. 2: 205; men högst felaktigt.

2:da exactio quam ecclesia Swecana gubernatori contribuebat in subsidium corone 1523
Item de conuentu Eskilstwna c mark. argenti puri
Item de monasterio Iulata 36 mark. puri 4:r loot. minus Priore enim anno 1522 de eodem monasterio ij lödig mark
Item v^{c} [500] lödog mark de ecclesiis dyocesis Strengenensis ruralibus de ecclesia cathedrali strengenensi
Scarensis ecclesia 101 lödig mark
Vexionensis ecclesia dedit 40 lödig mark
Arosiensis, Lincopensis, Vpsalensis } 111 marc. puri

Item de conuentu mariefred 10 lö: marc. och v lod
Item de claustro Arosiensi 2 tantum
Item de conuentu strengenensi 16 lödig marc.
Item de conuentu predicatorum opidi holmensis 120 lödig marc.
Item de conuentu minorum ibidem 300 lö: marc.

Ecclesie opidi sudercopensis
Trinitatis vj [5½] lödig mark
Laurentij vi lödig mark j [½] lod minus
Egidij vij [6½] lödig mark oc xl mark danska ok iij [2½] oc 8 huita rwnt mynth
Hospitale 30 lödig mark
Claustrvm minorum ibidem 8 löd: marc.

Claustrum minorum lincopense

De Aluastra 47 lödiig marc.

De ecclesiis opidi Skeningensis
Beate virginis 16 marc. purj
Omnium sanctorum ij lödig marc. *)
claustrum sororum ibidem 20 marc. pu[ri]
Claustrum fratrum predicatorum ibidem 20 marc. puri

De claustro Vastenensi primo 25 marc. purj demum 18 tercio 103 marc. purj in toto 146
de ecclesia sancti petri ibidem 25 lödug mark demum 18 et tercio 103 lödug marc. **)

de claustro Iönecopensi 13 mark puri in toto primo j marc. puri ac demum 12
de ecclesia ciuium ibidem primo ij [1½] mark peningar denuo xij lödug marc.
de capella beati petri ibidem v lod
de capella sancte gertrudis ij lod
de capella sanctj Ieorgij etc ibidem j lod.

*) Orden »ij lödig marc.» utstrukne. **) »25 lödug mark» etc. utstrukne.

Odateradt.

Konungen påminner legaten Johannes Magnus om domkyrkornas bedröfliga läge, att konungen begärt anstånd med de summor som för bekräftelsen åt de af capitlen valde till påfven skulle betalas, men att svar nu på tredje året uteblifvit, hvilket i landet väckt stort missnöje; hvarföre konungen hotar att, i fall den äskade bekräftelsen längre uteblifver, undandraga sig och svenska kyrkan påfvens lydnad, m. m.

Efter copieboken Ψ eller »J 11», i k. Riks-Archivet, sidd. 256 v.—258. Året angifves af innehållet. Förut tryckt i Grönblads Nya käll. t. Finl. Medeltidshist. 1: 740 o. f., men med flera fel.

Supplicacio d: Electi Regis ad d: Legatum pro confirmacione electorum

Cum alias Reverendissime pater attenderemus vos ea de causa a sancta sede apostolica ad regna nostra destinatum fuisse vt sicvbi ecclesie Swecane statum mutare conspiceretis illi prouida circumspectione prvdentique consilio occurreretis Idcirco postquam vos cum ea qua decuit venerancia ad ipsa regna nostra collegissemus non diu morati sumus quin vobis satis lamentabiliter exposuimus seu exponi fecimus miserandum cathedralium ecclesiarum statum que in regnis nostris fere omnes pastorum solacio destitute erant Et quamuis earundem capitula ecclesiarum volentia quantum in ipsis erat ecclesiis prouidere iam dudum in earum episcopos aliquos probatissime vite viros hinc inde elegerant tamen ipsi sic electi suarum electionum confirmaciones a sancta sede apostolica nondum merverant obtinere licet a quorundam illorum electione tercius iam transiuerat annus Illa precipue de causa quod propter bella que annis istis cum impiissimo Cristerno Danorum rege gesta sunt eedem ecclesie ad extremam paupertatem deuenerant propter quod non valuerant pro expedicione confirmacionum pecuniam exsolui solitam ad romanam curiam destinare Rogamus propterea quatenus sanctissimum dominum nostrum pa-

pam per literas vestras informaretis ymo rogaretis quod sanctitas sua dictas ecclesias et electos earum oculis misericordie respiceret literasque earum prouisiones concernentes pro hac vice gratis concedere dignaretur Promisistis operam vestram huic negocio non defuturam dicentes prefatum sanctissimum dominum nostrum papam circa salutem ecclesiarum regnorum nostrorum non minus quam propriam suam salutem affectum esse Ob quam vestram responcionem non nobis solum sed prefatis electis ac populo nostro vniuerso consolacio ymmo confortacio non modica prestita est At scire non possumus quid nam in causa est cur post longam iam expectacionem votis nostris tam iustis frustrati sumus aut quia promissis vestris de pontifice informando quod leuiter non credimus minime satisfecistis aut quia aduersariorum quorumpiam informaciones false vestris veris preualuerant aut certe quia nuncii cum informacionibus huiusmodi propter bella que vndique nunc seuiunt ne ad curiam romanam venire possent in via fuerant impediti Sunt qui putant paupertatem ecclesiarum que censum annatarum soluere nequeunt non minimum impedimentum parare Quominus prefati electi suarum electionum confirmacionem apud Romanum pontificem quantumcunque de huiusmodi paupertate informatum consequantur Eam ob causam licet prefati electi sancte sedi apostolice deuotissimi magis contenti essent iuri quod eis vigore electionum conpetit renunciare quam se ad ecclesiarum illarum administracionem preter eiusdem sedis auctoritatem quoquo modo ingerere tamen homines harum partium iniuriarum vt scitis et quotidie auditis inpatientissimi clamare iam ceperant in eos eciam a sede Romana non minimam inimiciciam fieri ymo in turpem seruitutem se redigi quod inde sacerdocia emere cogantur cumque pecunia vt iam fit caruerint se episcopali ministerio defraudari quo quidem ministerio Reuerendissime pater si diutius defraudati fuerint timen-

dum erit aut eos retrahere se a solucione census episcopalis aut si eum soluant quod capitibus dictorum electorum et totius cleri insidiabuntur Vnde turbacio sedicioque in hiis terris non sine periculo nostro quando nostras partes interponere voluerimus infallibiliter sequentur et vtinam discessio ab obediencia Romane ecclesie in toto non eveniat quando quidem ex vicinis terris fama quotidie aduenit doctrinam quandam contra potestatem pape ibidem spargi et nonnulli de ea re persuadeantur ex scripturis sacris non probarj totum id quod consuetudo iam habet debitum esse sedi Romane Longeque feliciorem statum ecclesie ante inuenciones istas annatarum ceterorumve grauaminum extitisse quam nunc cum sub sedis istius nundinis sese conspicimus Addunt preterea quod gracia christi quanto magis sic emitur tanto minus precipitur innixi scripture que vendicionem spiritus seu dona Dei non mediocriter detestatur Nos autem qui paci et vnitati semper studemus quando saltem ad diuersum non cogit necessitas denuo recurrimus ad vos Reverendissime pater rogantes ymo hortantes quatenus tantis malis quorum supra mentionem fecimus ex vestro officio obuietis Obuiabitis autem infallabiliter si ad ratihabicionem Sanctissimi domini nostri predictorum electiones que vobis iam dudum presentate sunt et quas legitime factas nostraque approbacione subnixas scitis autoritate apostolica eosdemque electos absque omni mora consecrare mandauerit[is] Habita prius ab ipsis de annatarum solucione dum ad pinguiorem fortunam prouenerint caucione In quantum alias propter causas quas satis rationabiles putamus nullam graciam consequi merverunt In quo certe et Deo ni fallimur ymo etiam et sedi Romane vnde emissi estis obsequium prestatis Hoc enim facientes homines sub obediencia in hac temporum malicia retinebitis qui alias ab ea vestra culpa et occasione discedant quo casu non possumus non assistere populo nostro cui Deus preesse nos voluit maxime quum tante inititur

[rationi?] At vbi pacienciam mansuetudinemque nostram nihil proficere videremus ad iustitie rigorem procedemus non sinentes populum nostrum sub alienorum intolerabili iugo seruire Scientes quam christus summus sacerdos noster non sinet populum suum vel hic vel alibi quia sic vel sic wlt papa totaliter deperire quum non a papa sed a christo christiani nominamur et sumus Nec omnino nos latet Niceni concilii statutum de papa nullam penitus fatiens mentionem quod episcoporum ordinem non minus quam a tribus fieri wlt Ita tamen vt metropolitani episcopi maxime vel potentia vel autoritas habeatur quamuis esset quantum ad hunc punctum de tot episcopis sicut necessitas aliquando legem diuinam ita etiam indubie soluit humanam quod si ob non solutionem annatarum prouisiones ecclesiarum impediendas putauerat Romana sedes obuiaret illi constitucioni consilii Basiliensis que in hoc negocio nec aliquid dari nec aliquid exigi quoquo modo permittit etiam sub penis contra simoniacos decretis Imo tales soluentes a iure quod habuerint excidere decreuit quod quia Gallica nacio vnico saltem iam oculo viderat electos suos quemadmodum pro certo didicimus nequaquam papali disposicioni relinquid [relinquit?] Quid preterea alii facient partim scimus pleniusque cum tempore sciemus Plura hic pro ea parte facienda adduceremus Nisi ea forsan maiore necessitate cogente tempore oportuno reseruaremus Hec autem pro hac vice attulisse sufficiat ne omnino sine ratione loquti fuisse videamur tum vos domine Reuerendissime Legate vestri officii memores estote Romaneque sedi si credere voltis obsequium prestate Quod si non feceritis quam bene ecclesiastici status reformacioni ob quam venistis intenditis vosipsi videritis Nos tamen propter Romani pontificis aut vestram negligentiam christianam Religionem in regnis nostris deperire non patiemur Sed prout concessum nobis fuerit ex alto pro eius conseruatione quibus possumus mediis enitemur...

1524.

Den 1 Januarii.

Förteckning på ärender, afgjorda på herremötet i Wadstena.

Riks-Registr. A, fol. 41. Förut tryckt i H. rör. Sk. H. 17: 181. En fullständigare berättelse om detta mötes beslut finnes i Tegels G. I:s H. 1: 81, och efter densamma aftryckt i Stiernmans saml. af Riksd. o. Möt. Besl. 1: 29.

Item Circumcisionis domini Incoata est dieta vastenis vbi omnes consiliarii vnacum domino nostro rege electo d:[omino] Gostauo comparuerunt Inter alia regni negocia abrogata est moneta clippingensis in parte Ita quod solum valebit amodo 4:r albos Nec omnes cogantur ad leuandum clippingam Sed faciat vnusquisque prout voluerit

Item ibidem comparuervnt et duo milites de consilio regni dacie Domini Holmgerus gregelson videlicet et Ako brage petentes quatenus vtrumque consilia regnorum Suecie et Dacie hac yeme compareant in apto loco et tempore ad tractandum de vtilitate et commoditatibus regnorum Conclusum est autem quod dominica Inuocauit celebrabitur illis (?) dieta in opido Iönecopensi

Item promiserunt dacj domini coram domino rege et consiliariis quod domine Cristina et Sigrid, cum aliis dominabus in dacia existentibus infra dictum tempus in regnum Suecie salue reuertantur.

Wadstena den 7 Januarii.

Konungen underrättar alle andlige och verldslige män i Dalarne om den på herredagen i Wadstena beslutade nedsättning i klippingens myntvärde.

Efter Kröningssvärds, i Dipl. Dal. 2: 27 meddeladt, aftryck af originalbrefvet på papper, hvilket förvaras i en foliant bland handlingar tillhöriga Stora Tuna kyrka i Dalarne, signerad med N:o 1, samt innehållande originalbref från och med 1520 till och med medlet af 1600-talet. Nu ifrågavarande bref bär ordningsnummern 3. En afskrift är aftryckt i Fants disp.: »Diar. Crit. Act. ad Hist. R. G. I. Spec. IV, p. 8.

Wij Göstaff med gudz nade utuald Swerges och göthis konung etc. Helsom eder alle andeliga oc werslige

som biiggia oc boo vtj alle mene Dalana kerlige med gud oc wor nade kere wenner giffua wij eder nw tillkenna atwy nw her i Vastena til möte oc samtal waare med wort elskeliga richenns raad teslichis med alle andra frelsesmen bergzmen köpmen oc mene almogens fwlmectwge senningebod som hiit Stempde waare ower alt richet wart her i bland anner wordande ärinde framsat om thet stora oköp som nw i landet är hwad sach ther til waare oc hurwledes thet best bothas kwnne saa menthe somlige som wij oc wel merkia kwnne at thet oköp en stor deel war opkommit för klippinga skwld ther daglugen införes aff dannmarch oc androm landom flere än wij någen tiid slagit haffua laathet thaa satte wij thet ärende in til the gode men i richsens raad frelset köpstadzmen bergzmen eders oc alle menighetens fulmectige senningebud huat ther emot schulle finnes for raadt thaa the siig ther om beraat hade gaffwe the oss för et swar at klippingen motte et fal faa saa at han ecke ginngo mera en for iiiij hwithinger hulkit wij oc saa med wort elskelige riches raad epter theras begiäre samtictho oc tillaatho at saa ske skal epter thenne dag besynnerliga til nogen tiid saa lenge naget annat betther Mynnt kan slaget warda vtij richet som wij waar yterste fliidt ther om göra wele at slaas skal som thenne breffuisare eder fwlmectige senningebud eder ytermera wnderwijsa kwnne i thenne oc all anner motte huar wij kwnne weta alles eders besta göre wij altiid gerna Datum Vastene feria qvinta infra octavas trium regum Anno MDxxiiij meo sub secreto.

Sigillet, tryckt på frånsidan i rödt vax, finnes qvar.

Wadstena den 10 Januarii.

Konungen gifver tillkänna för den i Jönköping församlade allmogen, att klippingens myntvärde blifvit nedsatt, att ett möte med danskarne blifvit beramadt i Jönköping, samt att på salt och andra varor skulle bättre köp blifva.

Efter Broocmans afskrift (i k. Witt.-, Hist.- och Ant.-Akad:s samlingar) af originalpappersbrefvet, som förvaras i Jönköpings Stads-Archiv.

Wij Gödzstaff meth gudz Naade, wtualdt Swerigis och götha konungh etc. Helse eder alle oss elskeliige menege almoger, som nw fforsamlat ære i Jönaköpingh kærliige meth gud och ware Nade . kære wener, giffue wij eder tilkenna, at sidan gud saa ffoget hade, at wij al Swerigis Riches Land, Stæder oc sloth increctat hade, som then omilda konung Christiern inne hade, stæmpde wij til sammans hær vdi vastena vort elskeliige richens raad, noger ffulmectuga vtaff huarie Lagsagu cringom alt menige Landet, at fforhandla meth them oc theris oc alle richesens inbyggeres betzsta och bestandt . tha i bland annat wart ther fframsat om thet stora oköpan, som hær vdi Landet nw, thi wær, paa færde ær: Huarföre thet skedt waare, och huruledis ther nogen rad emot finnas skulle, til huilket suarat wort aff nogre fforstandige, at thet största delen wtt af Klippingen kommet wart, som hær daglige dagx införas vt wt annar Land möket fflere, en wij nogen tiid haffue slagit Lathet, huilket ærende vij indsætte ffor the forscreffne alt Landzens fulmectuga, at the ther wtinnan it godt raad besinna skulle . Tha the sich therom beradt hade, suarade the oss nyttugt wara, at mann laathe klyppingen ffalle, saa at han hær epter icke mer ginge æn fför IIII. huite. Thet wij och saa meth wort elskelige richesens raadt, epter theris eyen begær, samtycte oc beleffuade; huilket wij eder alle Danne menn til kenne giiffue, setiandis in til eder, om i och thet samma beleffue wilie, som fforscreffne idre ffulmectuga . hær oss

och ffor:ne wort rikens rad fforegiffue haffua; gerna hörandis, huat i Dande menn meth mene Suerigis inbyggiare synes raadeliget vara. Ytermera, kære Wener, lata wij eder ffforstaa, at wora grannar, the Danska, haffua nw haffth syna mynduge senningebud hoss oss, at ffforhandla om frid och rolighet, richen emellom, och ær saa fieran kommet, at ith wenligeth möthe wdi Jönaköping stonda scal, ther en stor del wtaff Danmarcks raad meth oss och elskelige richesins rad til samtals och handel komma skula i ffforhop, at thær tho bindas skal een stadug frid och wendscap rickom emellom, til huilket wy paa thenna sida saa welia haffua oss, at bristan icke skall ffinnas hoss oss. om saa sker, som oss hopas, at wæl ske skall, maa thaa, nest gudz hielp, noget bætre tilfælle wara at bringa siich then ena aff then andra, och at paa salt och annar tingh skal bæter köp wara, Ther vtaff haua wij wissa tidenne, at een stor hop skip ligge reda fför Lybeke stad meth Salt, klede och annan Del, som richet betörffuer. Somliige æra wora, och somliige annars, the sich hiit acthet haua, aff huilke, i Dannemen alla, mogen wara wid een god trösth. Wij hopes innan een kort tiid ffaa een godt wndsetningh paa al then del, oss behöffues. Hær meder eder gud befallandis. Datum vastenis, Dominica infra octauas epiphanie Anno Domini MDxxiiii. nostro sub secreto.

Sigillet finnes qvar, tryckt på baksidan af brefvet.

Söderköping den 21 Januarii.

Biskop Brask anmanas att tillsända konungen alla handlingar rörande biskopens twist med Söderköpings hospital om tionde.

Riks-Registr. A, fol. 41 v. 42. Ett felaktigt aftryck finnes i Link. B. H. 1: 151.

Regis electj ad dominum meum

Sincerissimis nostris fauore et salute premissis Verdog fader epter longlig tretta haffuer varit emellen eder oc hospitalet her vdi sudercöpung om then tiende her for-

domdagx vnderligat haffuer begære vi oc endelige vele atj strax oförtöuit innan viij daga her nest epterkommendis sende oss vtj eth register bescriffuit copier af all breff oc processer som i haffue vtj then sak ther i mene försuara eder rett med, thet samma haffue vi oc forelact prioren i samma hospital at han skal göra pa sina siida Nær vj tha beggiss edra skæl haffue besett kunne vj ecke förliike sakena vele vj tha lata komma henne in för vort rikisins rad eller annan gode men sik ther vtinnan första at the skelie eder at med retten Ther förinnan at sa skett ær förbiude vj eder strengelige noget befatta eder med för:de tiende Sa frampt vj ecke skolom nödgis at tenke ther noget annat raad e moot Vi haffuom vel försport at j vora förfedra tider haffuer aff them gönstelige varit tillatit at then fierde parten aff tienden kring om riikit som kalladis fatig manna lutt skulle aff kanicana vpbæris Doch med nogre förorden oc vilkor i bland huilka haffuer varit som vj troo ath nogre hospitaler haffuer skickat varit vtaff sompt aff samma tionde ther konungen haffuer altid sidhan iuspatronatus til hafft Huruledis Suerigis crona haffuer ther varit i fra trængt her oc til euentyrs annarstadz och huart then vpbyrd ær bliuen acthe vj som oss bör grannelige epter spörie Ther före vele vi atj sa bestellet at capitel[et] oc sender oss vtscripter aff the breff som the haffua pa för:ne theris tiende At vj mogom vithe hurv sik ther om förlopit ær aff första bygynnilsen oc hurv thet ær kommit vtj the puncther ther thet nu vtinnan ær Vi förhoppes at vj her vtinnan ingen oskæl begære Ther före försee vj oss at thet ecke bör oss aff eder eller them förwegrat varda Her med eder gud befalendis Scriffuit i Sudercöpung feria v: proxima post henricj Anno etc 1524 Nostro sub secreto.

Biskopens svar på ofvanstående bref, Registr. A, fol. 42, 43, jemte ett tillägg, »in 2:o vitulo» finnes tryckt i Link. Bibl. H. 1: 153 o. f. Ett annat concept till samma bref, men som ej afgått, är, tillika med första tillägget, »in vitulo», till det afgångna, tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 17: 183.

(Wadstena i Januarii.)

Fri- och lejdebref för de danska sändebuden för resa till det beramade mötet i Jönköping.

Riks-Registr. B, fol. 162.

Wii etc Göre weterliiget att Wij fför thet mene bedzsta sculdh at ffridt och rodeligheth schal komma mellom Suerige och Danmarck haua wndt ok tilstadh · ock med thetta wort opna breff wnnom och tilstædom at vi eller viii andeliige oc werdzliiga aff Danmarckx riches raad maa och skola komma hit op i wort riche Suerige til Iönaköping stadt ffri felige oc sæchre med lx personer ther med oss och wort elskeliige richesens raad . richesens wordande ærenda handla och ransaka . Och fri ffeliige och sæchre i theras goda beholdt til Danmarc igen at komma til personer gotz egedelar och huat som helst the haua med at ffara ffor oss och allom them szom for wora skul. etc wid wora æra och goda christeliige tro...

Ofvanstående lejdebref utfärdades, enligt Tegel 1: 81 på mötet i Wadstena nyårstiden 1524, då ett nytt möte med de danske beramades att hållas i Jönköping, första söndagen i fastan.

Gammalkil den 10 Februarii.

Bekräftelsebref på Åtvidabergs kopparverks privilegier.

Efter en copia i k. Riks-Archivet.

Wij Giöstaff med Gudhz nadhe Vthwaldh Swerigis och Göthis konung, Giörom allom witterligitt att wij af synnerlig Gunst och Nådhe, hafwe tagitt, annammatt och wndfongitt och nu med thetta Wårt öpna bref tagom, anammom och undfongom Wåre och Ricksens Elskelige Tromen och Wndersåther, Bergzfougdten och alla bergzmän på Atwedha berg, med theras hustrur, Barnn, Hion, Legefolk, Gårdegodz, Hyttor och allt annat hwadh them med rätta tillkommer, vthi Wår hegnn, fredh, wernn,

förswar och beskerm, besynnerlig att hegna, fredha, förswara och beskerma för orettha och fördaktinga till Rätta, Theslikest hafwe Wij och tillathitt samtykt och stadhfäst Och med samma thetta Wart öpna bref samtycke och stadhfäste alle the Priwilegier och Frijheeter, som Högbornne Första Konung Karll och fleere framlidhna Swerigies fullmechtiga Konungar och föreståndare them Mildeliga och Nådheliga gifwitt hafwa i alle theras Punchter och Artikler wthi fwlla Macht att blifwa, j alle motte, förbiudandes alle ehoo the hälst wara kunne, som för wåra skulldh wela och skola Giöra och latha, för:de bergzmän på Personer Gotz eller Priwilegier och frijheeter som för:mt står att hindre, hindre lathe, möda, qwellia, oförrätta eller i nogon motto förfong att giöra, widh wår strenga hemd, plicht och wredhe, Gifwitt och Schrifwitt i Gamlakijll Sokn Die Scholastica Virginis, Ahr etc MDxxiiij

Wnder Wårt Konglige Secret.

Wadstena den 13 Februarii.

Konungen underrättar biskop Brask att danska rådet begärt uppskof med det utsatta mötet, samt att han erhållit bref ifrån Lybeckarne och Severin Norby, med anledning af hvilka han uppmanar biskopen att komma till Wadstena, m. m.

Riks-Registr. A, fol. 46 v. 47. Ett aftryck finnes i Handl. rör. Skand. H. 17: 193, men med många fel behäftadt.

Litere d: Regis electi ad dominum date

Vor synnerlig gönst tilförende send med gud oc vore nade Giffue vi eder til förstaa verdig fader at vj i förgaar finge bud oc breff fra Danmarkis raad i huilche the begære förlengilse til xiiij daga frambætre pa then termin her vtj vastena benembd var fför eth annet mööte skyl som förscriffuit var stondendis vtj köpnehampn paa samme tiid Saa epter islösning oc onde væger ære tha förmodendis vpsatte vj samme möte pa the danskes behag in til

en maanad epther pascha fförnemmendis stæder Calmarna eller Rutnaby ther Hertugen oc tilstædis komma kunne Saa ma i oc ther laga eder stycker epter Haffue vi oc faat i thenne dager bod oc breff fra te Lypske Saa oc fra söwerin norby Ther vj eder oc flere gode men vdi behöffue, Ære vj för then skyl begærende atj innan morgan afftan komme oss til orde, Ty vi akthe pa mondag bittide til vægx hædan vp i landit Om i ecke her komme ær tha vor vilie atj ændelige giffue eder vp til oss ther i spörie at vj ære söndagen Reminiscere eller the dager ther nest epther Vi akthe oc tha til samtalss haffua the andra goda men aff radit som ther vppe i landit ære Thet förswmmer ingelunde Saa frampt i vele vithe rikisins oc alles vora bæstha Her med gud befalendis Aff vor stad Vastena Lögerdagin nest för dominicam Inuocauit Mdxxiiij Vnder vort Secreet.

Biskop Brasks svar på förestående bref, dat. Nydala den 15 Febr. (S. Sigfrids dag), är efter Registr. A, fol. 46 tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 17: 172. Brask yttrar deri, att han, med anledning af danskarnes uppskof med mötet, misstänker att de ej hafva något allvar dermed, samt omtalar ett rykte att Henrik Göije, som förut innehade Köpenhamn och Malmö, ännu i misstänkt afsigt ligger qvar i Danmark.

Wadstena den 18 Februarii.

Till biskop Brask om tåget till Gotland, till hvilket biskopen uppmanas att lemna minst 100 beväpnade män och 2 eller 300 lödig mark; ehuru konungen anser att biskopen borde bekosta detsamma lika emot kronan; vidare påminnes han om den resterande silfverskatten. m. m.

Riks-Registr. A, fol. 48. Ett felaktigt aftryckt finnes i Link. B. H. 2: 210 efter H. Bielkes registratur-afskrifter.

Gostauus dej prouidencia Suecie gothorumque electus rex etc

Premisso nostro sincero fauore Verdug fader Epter vj nu akthe i the helge trefallighetz nampn tage then resa före til golland förste yppeth vatn som rikisins rad oc besynnerlige eder tykthe vara rad her vtj vastena . Saa

första i vel sielffue at ther höre mykyn hielp oc peninge til oc vil vara oss ganska twnkth ath löna folkit som ther til behöffues med mindre i oc andra som goffue radit at then resa skulle företages bliffuer oss ther vtinnan bestandoge oc behielpoge bode med eders suæner oc saa med eders hielp vdi sölffuer oc peninga til knekta löön etc Vithe j oc vel sielffue atj oc linchöpungx biscops sæthe som vi nythe ther stoor foordel oc gangn aff om gud föger thet landit komber vnder riikit i gæn Ther före ær tilbörligit atj ower alla andra bekoste thet mest fförlate vi oss ther vppa Atj oss ther till skicke at minste c: gode karle edra tienera med tællerör spedzer oc hillebarda eller swinspeetz oc ther til 2 eller 300 lödig marc. sölff aff biscops bordit til löna knekterna med, æn doch thet en ringæ ting framslor til en swadana hoop Vore vel likth atj pa biscopss sæthens vegna bekostaden liike moot oss för ty i vethen eder swa storth gangn ther aff som vj oc til æwentyrss meer, Huad vj oc Kronen venthe oss ther aff thet motte vj ther strax bliua latha til at förswara landit med ther i ecke behöue en pening paa kosta, huar i thet försee atj ecke ther swa trolige tilhielpe som eder aff rette bör at göra om tha saa sedhan bliffuer skickat atj then fordeel och gangn ecke nyutandis bliffue then edra förfædre pa gulland nyutith haffua skole j ther eder sielffua före skylla oc inghen annen, Ther förware vi eder vtinnan Och som vj laathe giffue eder til kenne her vtj vastena i Iules om the kyrker vdi edert stikth som ecke then sölffhielp pa nytt giort haffue Som vtj the anner stikt sketh ær At thet æn nu skee motte fförmode vj atj ecke thet försymmat haffue, oc hoppes oss at nær thet föregeues ath thet komme skal til gutlendzske resena at ther inthet mootstand skee skall vthan ther thet aff arghet eller förtækthe stycker sker Vi haffde gerne varit eder her til orda för the för:de punkther skyll oc saa för myntit skyld thet her vtj östergulland sätiess skulle Oc

saa at vethe edert rad til the framsætinger vi in för legathen lathe göre her i Vastena oc anner flere ærende, effter thet ecke skee kwnde see vj gerna atj komme vp til oss i vpland vid söndagen Oculi Eller oc ath minsta atj geffue oss tha ther god swar paa alle the stycken med edert bod och breff Ther vj oss epter rettha moge Her med eder gud befalendis Ex opido nostro Vastenensi feria v post Inuocauit Anno etc Mdxxiiij Nostro sub secreto.

Biskopens svar i bilag. 7.

Stockholm den 5 Mars.

Till abbedissan i Wadstena, att hon emot pant af ett kronans län undsätter riket med allt silfver, som ännu fans i klostret och var ämnadt till S. Catharinæ skrin.

Riks-Registr. A, fol. 57 v. Ett ganska felaktigt aftryck finnes i Handl. rör. Sk. H. 13: 24.

Domini electi regis ad Abbatissam vastenensem cum domino Paulo

Vor gönst tilforende sent med gud och vor nade Kere frw abbatissa Som vj screffuom eder til i sistenss At tha vj her opkomme till vpland ville vj förslaa huad vor tarff var til then reesa vj för hender haffue Swa haffue vj nu kallat til oss elschelige kyrkenes prelather oc andra gode men her vppe aff radit oc vtan radz Oc grannelige med them owerwægit ther om huad ther til behöffues Tha æn doch the gode men haffue alle latid sig fynne velviliege pa theris siide nw som opthe tilförende til vort och rikisins besthe ther vj them stoorlige före takkom Oc viliom thet gönstelige förskylle Legeuel haffue vj clarlige befwnnith at then hielp vil doch ecke swa lankt slaa fram Som vtlegningen tilkræffuer Therföre ær vor bön och begære Atj ther om med edert conuent radfraga oc vnseter oss med alt thet sölffuer som qwart ær thet i til sancte Katherine skriin æmpnat haffden ey aktendis at ther nogot vtoff förgylt ær fför ty andra kyrker her i riikit haffue

latit vtgaa til rikisins nytte swa mykit förgylt sölffuer som thet ær Oc antwarder thet thenne breffuisere vor capellan her paual then eder ther paa recognicionem giffue skal til tess vj eder sidan vor recognicionem vnder vort secret ther paa geffue kwnnom At thet i gode motte skall bettalet varde Ære i oc begærende eth stycke cronenes lææn til pant tha skal thet eder gerna viderfaris nær vj vethe eders oc eders conuentz vilie ther om Her vtynnan lather eder fynne veluiliege Saa j som andre Oc betenken at vj thetta aff clöstred begære ey för vora nytte skyll vthan then menige man til gode offuer alt riikit som aff thenne resa skal gangn oc bestand aff venthe i lengden Oc at vj för saadana trong oc almennelig nytta skyld med god skææl væl mottom her vtinnan nogot strengelige scriffue oc biude æn vj görom thet oss hoppes i oss ecke lathe nythe til onde At vj tess senare faa vor vilie som somlige obeskedelige göra The ther ecke vthan med trwg oc strenghet latha sig segia Oc varda thet sedan ekke mykit nywtendis till gode Her med gud befalendis Scriffuit pa vort slott Stockholm Lögerdagen för dominicam letare Anno etc 1524

Oss elschelig Renliffnes persone
Abbatissan i Vastena clöster gönsteliga.

Stockholm den 6 Mars.

Konungen beklagar sig deröfver att biskop Brask hvarken sjelf infunnit sig hos honom, eller svarat på konungens bref.

Riks-Registr. A, fol. 51 v. Förut aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 19, men ytterst felaktigt.

D: electi regis Gostaui ad dominum meum date per d: paulum capellanum regis feria v ante diem gregorij pape 1524

Premisso nostro sincero fauore Vi haffue nu vti vor scriffuilse giffuit eder til kenne verdige fader vor vilie At

vj vid thenne tiid gerne haffde haffth eder her vppe i landit til talss fför huilche sake sidan vi hiit vp i gæn kommo fra östergylland kalladom vi her til hoopa the vplendzsche prelater för the ærende skyl vj eder tha tilscreffuom oc iæmwel för monge andra ther vi edert oc theris raad vtj behöffue, Legeuel haffuer oss ecke thet kunnit viderfaris aff eder Atj komme villen, ey heller ær kommit huarken bod eller breff fraa eder til oss ther vj kunne nogen rettilse aff faa, huru vj thet första eller tage skole vj ecke vethe Doch epter vel hende kan atj her emoot redelig vrsekt haffue förbiide vj æn nw nogen tiid Atj sielff eller edert bod oc breff komma maagen Huar thet ey skeer syness at vj ecke mykin liith kwnnom sætie til eder i vor och rikisins vordende ærende oc förmerkiom oss ther med storlige föraktad vara Om ther aff vil nogot gott aff födis ære i vel saa förstandig Atj thet besynne kwnne Vij goffue och eder erchedyegne her Vernar nogot til kenne aff vor vilie ther vj ecke heller sidan skææl affongit haffua Tecktis eder alworlige taga eder ærende före kwnde thet vel saa bestandeligit vera her med gud befalendis Scriffuit pa vort slott Stocholm Dominica letare Mdxxiiij Nostro sub secreto.

Biskop Brasks svar härå är upptaget i bil. 8.

Stockholm den 7 Mars.

Till rådet, frälset och köpstäderna i Östergötland om tåget till Gotland och om den hjelp som i manskap eller penningar dertill skulle utgöras.

Riks-Registr. A, fol. 54 v. 55. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 22, men med en mängd fel.

Wj Göstaff med gudz nade vtuald Suerigis oc götis konung Helsar eder alle oss elskelige vorth Rickis raad Teslikis oc frelsismæn qwinnor oc köpstada mæn som bygge

vthi östergyllandh Kerliga med gud oc vore nade Kere vener j haffue væll förstondit vtoff förra vor scriffuelsse Ath vj næst gudz hielp Achtom med första öpit vatn haffua vor skiip vthij syöön Ath vj stilla motthe then Seuerin Norby som oss alle thill största förfong legat haffuer oc dagliga ligger in paa Gullandh oc hindrat oss tiilföring oc afföring Och ther med myked volled oss thet stora oköp paa salt cläde humbla och annen deel then vj aff tysland törffua för huilka saker ath vj thet Land vtoff hanss hendher inkrechta mogho vj edert folk begæred haffua Oc gaffuom bescriffuit paa et register huad huar vtgöra skulle besynnerliga the oss i hoghen kommo förlathendis oss in thill eder gode mæn vtoff raadit Atj yterligare beraama med the andra skulen huru monga the skulw vthgöra ther oss hoppes j alle huar vtj sin stad vell epter retther en dog vj ecke alle the gode mæn j then Landzende enkede kenna försee vj oss Ath inghen döol eller dragher siig vndan then tienst som han kronanne oc oss plichtig ær Swa frampt han vnduika vill then plicht vthi lagboken beskeet ær Och epter ecke vttrykt var vthi vor scriffuelsze om kosthen hoo then oppeholla skulle Swa geffuom vj eder nw thill kennæ vor mening ther vtinnan At then stund the æro thill syöös viliom vj them kosthen oppeholla mæn ther för innan at the till skiips gaa Swa oc sedan the paa landit træda skula j faa them peninga med ther the moga aff tæra Dog vilia vj væll bestellad med vore befellnings mæn Ath ther gierd görss wtoff landit eller tiiltags j fienda viiss skula edra tienera vthi nyuthendis varda Swa well som vore Huar oc swa skedde At nogon vtoff edher besynnerliga köpstadzmæn. gode qwinnor eller nogra andra vore som heller geffua oss eth stycke peninga æn the folk vthgöra Swa belathom vj them thill xx marc. ortuge eller xx lod sylff för huar karll the skulw vthgöre Thet befalom vj eder gode mæn vtoff raadit Besynnerlige vor fogte Niels olsson

paa Stegeborg ath bestalled thet swa rædeliga tiilgaar som för:mt staar Och at folked eller peningana komma thill Surchöpung at aldra siista viij daga epter paascha ther vj vthsegling achtad haffua Her med eder alle gud befalendis Scriffuit pa vort sloot Stocholm Mondaghen post dominicam Letare 1524.

Efter brefvet står följande tillägg af Brasks sekreterare, Hans Spegelberg: Suprascripte litere recepte fuerunt a domino per quendam famulum nicolaj olssons feria 6:a ante palmarum 1524 Item in alia cartha continebatur

Henrik erlendsson iiij karla eller c marc. dansca
Ture benxsson viij karla eller ij^{c} [200] marc. dansca
Cristern Henrixsson iiij karla eller c marc. dansca
Erich slatte iiij karla eller c marc. dansca
Erik iönsson j karl eller xx marc. ortuge
per suenske j karll eller xx marc. ortuge
Lasse tidemanson j karll eller xx marc. ortuge
per sonason j karll eller xx marc. ortuge
Store bencht knutsson j karll eller xx marc. ortuge
peder Lax en karll en karll eller xx marc. ortuge
Sigge j kolstada j karll eller xx marc.
Hacan j læff:da ij karlla eller xl marc. ortuge
Henrek monsson j karll eller xx marc. ortuge
per knutsson ij karla eller xl marc. ortuge
Verneca j karll eller xx marc. ortuge
ffrv gunnill viij karla eller ij^{c} [200] marc. dansca
ffrv anna viij karla eller ij^{c} [200] marc. dansca
Hustrv Ida j karll eller xx marc. dansca

Jtem aff vastena xl karla eller vj^{c} [600] marc. ortuge
Aff Skeninge x karla eller ij^{c} [200] marc. dansca
Item aff Linchepung xxx eller v^{c} [500] marc. dansca
Item aff sudercöpung xl karla eller vj^{c} [600] marc. ortuge
Aff nörchepung x karla eller ij^{c} [200] marc. dansca

För Wadstena och Skeninge står tillagdt: Tesse ij köpstæder vill iak vara öffuer eens medh.

Stockholm den 9 Mars.

Till allmogen i Linköpings stift, hvilken konungen upplyser om rätta förhållandet med silfverskatten, hvarjemte han vederlägger beskyllningarne för att hafva vidtagit nya förändringar med myntet.

Riks-Registr. A, fol. 61 v. 62. Felaktigt aftryckt i Handl. rör. Skand. H. 13: 34.

Litere domini regis electi ad commvnitatem in dyocesi lincopensi rusticanam contra Dominum meum

Vi Göstaff med gudz nade vtwald Swerigis oc göta konung etc Helsom eder alle oss elschelige dandemen menige almoge vtj Linchöpungx biscopsdöme Kerlige med gud oc vore nade Kere vener sidhan vj epter rikisins radz rad företagit hadom then resan til gulland i then akth om gudi teckis vj thet inkrekthe kwndhe vnder Swerigis krona i gæn ther thet med rette tilhörer Sætte vj in til verdogh fader biscop hans i lincöpung om hanom ecke borde vtaff biscops bordit merchelige ther til hielpa vtj sölff oc peninga ther folkit med lönes skulle Oc then swaara kostnat som ther til hörde med lenass motte, besynnerlige för ty om gud fögde at gulland komme vnder Swerige i gæn villde han iw swa væl nywtha sine renthe pa biscops bordens vegna Som vj vora renthe pa cronenes vegna nythe ville Haffue vj doch sidan inthet förnummit vtaff fför:de biscop hans at han oss nogot antinge i sölff eller peninge hielpe vil vthan in pa kyrkenor kring om biscopsdömit Thet vj doch ecke enkende aff hanom begæret hadom Haffuer lakt en hielp i sölffuer oc peninga Annerlwnda æn ther som nogot owerlöps vore Oc ther the Dandemen soknemennena vid huarie kyrkia sielffviliendis ther til beuegde vore Sa som the dandemen her vppe i landit veluilelige giort haffue, Ther vj them oc eder alle som ther vtinnan sig late veluilielige finne gönstelige före tacke Om eder annerledis föregiffuit ær aff hanom eller nogen man Tha vither at thet ær ecke

vor vele eller bud Atj vtj the motte eller andra obörlige betuinges skule Haffue vj oc sport teslikis atj bland eder skulle vara fört eth rykte at vj nogen ny sölff skatt skulle vilia lægge pa almogen som vore huarie vj bönder om iij lödige marc., Huilkit doch vpenbora lygn ær, kenne gud thet giorde oss sorg nog at swadan trang gik riikit vppa at vj nogen tiid skulle betwinge eder med then hielp i tilförende vtgiorden Oc akthe för then skull ecke gerne legge eder nw nogen nyy twnge vppa Æn doch för gudi oss vel om trenkt haffde för then gullendske resen som vj för hender haffue Bede vj eder alle Dandemen atj ecke lættelige vele troo swadane lögnactuge budbærere som gerne vile komme onth ostad i riikit Thet doch nog oc alt för mykit varit haffuer Ær oss ok vnderuist Atj bland eder skulle vare kommit en twiilaktughet om mynthet At vj skulle thet vpsætt eller nidersett haffue Swa giffue vj eder til kænne at sidhan clippingen aff then menige manss samtycke oc vilie niderladis Haffue vj aldrig giort nogen förwandling om mynthet med vpsætning eller nidersæting vthan latit huart oc eth mynt gaa som thet förre gikk Vithendis at then menige man haffuer doch brist nog pa peninge ther för vthan Oc ey heller nogen föruandling ther vtinnen göra velie vthan allom eder til gode oc med then menige manss samtycke Ther ma i eder frillege epter rette Oc bærer för:de rikisins mynt swa vp huart för sik som til thenne dag gongit oc gullit haffuer vid vore strengelige plickth och næffst I huad motte vj kwnne vethe alles eders beste gangn oc bestand göre vi altiid gerne Thet gud kenne Then vj eder befale ewinnelige Ex arce nostra Stocholmensi die mercurii ante Gregorij Anno dominj Mdxxiiij Nostro sub secreto.

I kanten står af senare hand: NB. clippingen niderladis med menige mans samptycke, och will ingen förwandling ther opå göre vthen menige mandz samptyckie och them allom till gode.

Stockholm den 29 Mars.

Till konung Fredrik i Danmark, om ett till pingsten föreslaget möte i Köpenhamn mellan danska, svenska och de wendiska städernas fullmägtige, hvarom konungen dock förmäler sig ej kunna svara, förr än de svenska till Lybeck afgångna sändebuden återkomma.

Riks-Registr. B, fol. 166.

Ad serenissimum principem ducem fredericum dacorum electum regem.

Sincerissima ac amicabile in domino salutacione premissa etc Hogboren förste ok herre besynderligh gode ween wij finghe nw edher skriffwilse ati berammath och forscriffwet haffwe en almendelig herre dagh ath stondha wti kopenhaffn nw pingxdaga næst kommandis emellan edher ok oss, ok emellan Danmarkis Swerigis och Noregis rikis raadt och teslikis the wendiska stædher ther thaa forhandla tesse iij rijkens merkelige ærende gangn oc bestand paa thet at the iij rike motthe komma tiil en godh longsalig friidt och bestand inwertis, ok teslikis med the wendiska stædher swa thet motte gonga ligliga oc tilborliga til paa alle sidher, therfore biddie ij at wij wille personliga omaka oss tiidt eller waara fulmectoga etc, Swa giffwe wi edher tiil kenne at wi paa waara sido ganska gerna see och til fredz ære at swadant møte skeer och longsalig fridt riken emellan beslutes, Dogh effthersom *) the wendiska stædher berøres at the ther och møtha skolæ, haffwe wi til nogre daga betøffwat thetta edhert bwdt, formodandis wort bwd ighen fraa lybeck som wi tiidt haffwe oc dagliga dagx ighen wenta med swar oc scriffwilse ther wi theris meningh wti førfara kwndhe om for:na møthe Swa effther wi en nw icke haffwa swadant wort bwd ighen fangit, betrøsthe wi icke lengher fortøffwa

*) I Registr. står oriktigt: »effther, om».

edhert bwd, wthan lathe thet fara sin wæg til edher ighen, thet forsta wi faa swar wtaff the lybsker oc for weta oss om theris mening, wilie wi thaa ofortøffwet scriffwa edher til, hwat j wor leglighet wara kan om thet møthe och acthe wti the och alle andra motte swa skicka oss til fridt och endracth riken emellan, at næst gwdz hielp inghen bristh skal finnas hooss oss, gørandis altiidt gerna thet eder ær til wilia Heer med gwd befallandis etc Ex arce Nostra Stocholmensi 3:a die pasche Anno Dominj Mdxxiiij Nostro sub signeto.

Öfver documentet står: Anno dominj Mdxxiiij circa principium aprilis acceptauj Ego S[ueno] Jacobj Canonicus Scarensis Sigillum illustrissimi principis Dominj Gotzstaui Dei gracia Sweorum gothorumque Electj Regis Et postea fuervnt infrascripta registrata.

Stockholm den 29 Mars.

Till danska rådet af samma innehåll som nästföregående.

Riks-Registr. B, fol. 166 v.

Tiil riigesens raadt i Danmark Subsequitur

Gotzstauus dej prouidentia swecie gotorumque electus etc Premissa reuerentia cum nostro sincerj fauoris affectu Kære wener szom i scriffwe oss tiil at hogboren første oc herre her frederick wtwaldt konungh tiil Danmarck etc Haffwer beraamadt oc ffør scriffwit en almeneligh Herredag staandandis wdi Kopnehaffn nw om pingxdaga næst kommandis emellan honom oc oss och emellan Swerigis Danmarkis och Norigis rikis raadt oc the wendiska stædher hwarfore bidie j, at wi wille thet møte bøsøkia etc Swa kenne gwd at wi beneyen ære ther tiil, at sliickt møte skeer at friidt ok semmie maa riken emellom beslu-then warda Dog forwente wi dagligha dagx wort bwd ighen fran Lubeck som wi tiidt haffwe formodandis swar oc scriffwilse ther wi theris mening wti forfara kwnne om samma møte Strax thet kommit ær, wilie wi thaa offor-

tøffwat scriffwa for:na H: første Hertog Frederick och edher tiil hwadt j waar leglighet wara kan ther om, actandis i the oc alle andra motte swa skicka oss tiil ffriidt oc endracth riken emellan at næst gwdz hielp inghen brist skal fynas hooss oss, Och szom i scriffwe om wore skiip som wndher skoniske siidhen bliffwen ære, at oss eller the lybeske som gotzseedt meest tiil hørdæ icke skal forhollidt bliffwa thet oss eller them tiil hører etc Swa tacke wi edher ther kærliga fore, och haffwe wi nw wore bwdh ther hædhen fforhoppandis aff thenna edher wenlighe scriffwilse innom faa daga ffaa ther behagligh tidhende wtaff hwar wi kwnna edher oc alla danmarkis inbyggare j slikæ och andra motthe wara tiil wilie och bestandt skole i finna oss ther welwilig tiil Heer med edher gwd befallandis Ex arce nostra Stocholmensi 3:a die pasche Annodominj 1523 [1524] nostro sub signeto.

Stockholm den 30 Mars.

Lucas bysseskytt försäkras om 100 mark och 10 alnar engelskt kläde i årlig lön.

Rjks-Registr. B, fol. 231 v.

Lucas bysseskytther breff paa siin aars løon

Wij Gostaff med gudz naade Suerigis och Gothess wtualdt konung etc bekennes ath wij haffue loffuadt och nw medth thetta worth opna breff loffua oss elskeliigh Lucas byssæskytther j siin aarliighe løon swaa lenge han oss tiæner effther thenne dagh j^{c} [100] mark och x alna ængilsth Tiil hwess beuiisningh laathe wij trycke woorth insigle ffor thetta breff Datum in castro nostro Stocholmensi quarta die pasche Annodominj Mdxxiiij etc.

Stockholm den 4 April.

Konungen skickar till biskop Brask afskrifter af danska konungens och rådets bref, samt ber honom meddela dem åt andra rådsherrar inom biskopsdömet, samt omtalar, såsom bevis på danskarnes falskhet, att B. v. Mehlens fartyg nyligen påträffat 6 skutor, lastade i Köpenhamn med spisning för Norbys räkning, hvaraf två blifvit tagna.

Riks-Registr. A, fol. 58 v. Förut, fastän högst felaktigt, aftryckt i Hand. rör. Sk. H. 13: 26.

Domini regis electi ad dominum date

Sincerissimis nostris fauore et salute premissis Verdog fader oc gode ven vj sende eder copier aff the breff hertug ffredericus oc dannmarkis rad oss oc Suerigis rikis rad tillscriffuit haffuer Bediendis atj vele them framdelis försende til flere oss elschelige vort radz godemen vtj edert biscopsdöme Vi haffue ther ingen swar vppa giffuit annor æn swa snart vj faa vor visse bod i gæn fraa lybek förwithendis theress mening oc akth om the samme möthe besöke vele Tha vele vj oförtöffuit giffue ther suar vppa Saa finge vj nogra daga sidan her Bærendz scriffuilse at hanss iakther haffue vptagit ij skuter med bespisning som lönlighe vore vtsende fraa köpnehaffn Söwerin norby til tröst oc bestand oc iiij skuther vndkommo som vore vdi samme flotha Ther aff kan eder nade förmerkia huad liit vi skule sætie til the dansche æn ty at the lathe sik thet inthet bekomma In christo felicissime valete Ex arce nostra Stocholmensi Anno domini Mdxxiiij Die sancti Ambrosii confessoris Nostro sub signeto.

Förberörde bref ifrån k. Fredrik och danska rådet, äfvensom biskop Brasks svar på förestående, äro tryckta i bilagorna 9, 10 och 11.

Stockholm den 6 April.

Till alla köpstäder, att bättre köp gifvas skall, sedan godt mynt åter börjar vanka i riket, men att tyske köpmän förbjudas fara omkring och bruka köpslagan. Förut afslutade köp med klippingar skola blifva beståndande.

Riks-Registr. B, fol. 228.

Tiil alla Køpstædher Subsequitur. at bættre köp giffuas skal fför ti nw ær got mynt : om the köp med klyppingen at the staa skola szom the køpth æra

Wii godzstaff med gudz naadt Vtualdt Swerigis och gotis konung etc Helse edher oss elskelige borgemestare och raadt Thesligis och then menige man wthii .N. ok .N. Kerlige med gudt oc wore synnerlige gønsth Wedher att wii haffue i thenne daga warith tiil handling med thenne mænige man baadhe Suenske borgare Swa och the tyske køpmen Som her liggia j Stocholm Och Haffua the swa samfeldt siigh och øffwer eens warit Att epter thet, gudt thess loffuat, godt myndt beginner wancka igen i riigeth som for klyppinga skuldt i nogen tiidt forstunget war, wilia the huar paa sinne siidho laga och skicka siin kopslagan ther epter, baadhe the tyska køpsuena paa theris warer, och swa the swenske borgare paa then warer heer faller j landith paa thet att gamble sættit motthe igen wpkomma j køpinskapenom Som foordom dagx warit haffwer Ther wtoffuer skal i[n]gen tysker køpman fara wthii landit eller wpstæderna och bruka siin køpslagan Stæderna tiil forleggilse Dog moge the kreffia siin geldt wth som them hender ther att haffwa Hwilke geldh skola the førsth alle samman paa ith register wpscriffua Och indh paa Radzstwffuena leffrera Hwat geldh huar och en inkreffiandis haffuer Thaa swa skedt ær, skole wii eller waare embetismen borgemestare och radt icke neka them wor scriffuilse Att them maa wederfaras swa myketh

reeth ær, Hwo ther annars kommer och saadanth beskeedth icke haffwer om for:na wpscriffningh Skal man thaa bliffua wiidh honom och leggia ther straffh wppaa epter laghen Samtyckthe wii och att alth thet køp giorth war wthan arga liisth med klyppinga medhen the aluarliga gingo, skal stondandis bliffua, Och bethale Hwar epter Som køpslagenen tiil gongen ær, Wthan the siigh annerlwndhe aff beskedelighet och godt wilia fordragha kwndha Att swa her handlath ær, giffue wii edher alle tiil kenne, wiliandis och biudhandis athij och wdhij edhra stæder Holla edher wiidt samma handlingh baadhe borgare och køpswena aldeles som forscriffuit staar, Och skicker edher redheliga Hwar med annan Wetandis att naar redhelig køøp giiffuis paa warene, Swa driffues køpslagenen med warene, Och pæninghana bliffua qwar j landit, Och icke wth føres wtwr landit Som heer tiil dagx mykith skeedt ær Ther aff waren haffuer warith heer swa dyr hollen Att henne icke mange køpa kwndhe Och hwar som hon haffuer swa dyrth køpth warith kan man wel merkia Att then henne swa køpthe haffuer thess dyrane saaldt then waru han hadhe, paa thet han skulle kopslaga siigh wthan skadha Och swa haffwer then ena dyra waren wollith att then andhra ær och dyr lathen, Hwilkith hwar man tiil skadha kommer Wilie wii och strengelige biudhe athij skicker edher redeliga j the och all andre ærindhe . Att the skamliga okøpan motthe wtaff komma Som nw paa færdhe ær, Och athij borgemestere och raadt och wore fogther och embetismen taga ther noga wara wppaa att swa tiil gaar Som for:uet ær, wiidt waara strengha plickth och næffsth Scriffuit j waar staadt Stocholm Anno etc 1524, Fferia 4:ta post dominicam quasimodogeniti Nostro sub Secreto.

Stockholm den 6 April.

Konungen skrifver till rikets städer och försvarar sig för beskyllningen att hafva ändrat värdet af de olika myntslagen, hvilka konungen bjuder skola såsom förut gälla.

Riks-Registr. B, fol. 228 v. 229.

Tiil alla kopstædher om thet mynth. videlicet runth Stort. gambla örtoger örtoger fircker. gaa skola epter szom the lysta æra

Wii gostaff med gudz nadhe wtualdt Swerigis och gotis konung etc Helse edher alle oss elskelige andeligha och werdzliga Som byggia och boo wdij .N. kærliga med gudt oc wor synnerligh gønsth och nadhe Kære wæner wij haffua forstaath att i blandt edher skal wara kommen en willa och twilactighet om myntiidt, j thy att somlighe haffua førth ith rycthe paa oss att wij thet aff sæth eller nedher sæth hadom, Swa giffue wii edher tiil kenne Att siidhan then menighe mandh j Distingx och Somtingx marknadom, och iemwl annerstadz kriingh om alth landhit hade sielffue wedersacth klyppingana att the inthe lengher gaa skulle gaffue wii oss ther med tiil fredz Och lathom them ther wtinnan haffua siin eghen wilia Meen thet wii skullom siidhan noghon foruandlingh giorth om myntiidt med wpsætningh eller nedersætningh Thet haffwer orettheligha warith oss paa førth Wthan haffwom hwart och ith myndt latith gonga som thet tiil forendhe gonghet hade Then tiidt klyppingen nederlagdh warth Swa ær oss dogh wnderuiisth Att somlighe wtaff theris offorstandth Och somlighe wtaff fforacth haffua giffuith thet stora rwnda myndt wth i blandt almoghen dyrane en the thet wpbwrit haffua, eller wii thet paa slagit haffua Ffor thii wii haffwe thet slaa latith xij paa en gyllene, xij øre recknandis ffor en gyllen epter som i fortiden sedher warit haffwer i Swerige Haffuer aldrick waar wilie

warith att nogor skulle then dyrane wpburith eller wthgiffuit haffwa en epter thet werdit som thet haffwer warith slagith wppaa Hwar føre forware wij edher Ther wtinnan athij wethe edher ther epter rettha Fförre en meer wtaff samma rwnda myndt kommer i blandt edher Dogh huadt ther med swa køpslagath ær tiil thenne dagh wilie wij att thet bliffue oryggath stondandis Som thet giorth ær paa thet Att trettha och owilia j blandt edher wnduikas skal, then elles, tiil ewenturs wel formodandis ær Om thet andhra mynth som ær gambla ortwgher nya ortwgher och fyrickar haffue wii icke heller noghon fforwandlingh eller fornyelse giorth j nogon mottho wthan latith hwarth thera gaath Som thet førre giick paa thet att inghen fatigh mand skwlle ther nogon skadha wtaff haffua wetandis att j riighet ær dogh briisth noogh paa pæninga ther for wthan Skeer annerlwndha i blandt edher Att somlighe wilia icke swa wpbære samma mynth Som waanth ær, Haffuer thet aldrick warith Och ey eller ær waarth bwdt eller wilie Ther fore bidie wij athii icke snarlige sættie troo tiil them som saadanth ryckthe före i blandt edher Wii acthe aldrigh nogon forwandlingh gøra om myntiidt med wpsætningh eller nedersætningh, med mindre thet skal skee edher allom tiil godo Och med then menighe mandz raadt och samtyckio Ther maa j fulleligha rettha edher epter Gøre wij altiidt gerna Hwat edher tiil gangn Och langhlighet bestandt wara kan Thet gudt kenne Then wij edher befalle Ex arce nostra Stocholmensi Fferia 4:ta post dominicam quasimodogeniti Annodomini 1524 Nostro sub Secreto.

Stockholm (den 6—10 April).

Contract med myntmästaren Gynther Laaijs, åt hvilken konungen upplåter myntverket i Westerås.

Riks-Registr. B, fol. 229 v. 230, näst efter föregående.

Ginther Laaijs mynthe breeff Subsequitur

Wii gostaff med gudz naadhe wtualdt Sueriigis och Gotha konungh etc Gøre weterligith att [wii] antwordat haffue beskedeligh man Gynther laaijs worth mynth wthii Westeraars Och skal han oss fførsth slaa ith stoorth rwnth mynth stycketh paa en øre, mark wæghen peningha skal holla v lodt Ther skal skrodas wppaa marken xij kasth ȷ [½] pæningh mindre eller meer wthan fara Ther skal hans løøn aff wardha wtaff lødige marken fiins[ilfwer] j mark Holniska Jtem skal han oss slaa ørtugher Som nw geller stycketh xij pæningha, mark wæghen skal holla viij [7½] lodt Skrodhan xxxvj kasth, ith halfft kasth meer eller mindre wthan fara Ther skal hans løøn wara xiiij øre Jtem skal han slaa oss ffyreckar, Som nw geller styckith vj pæningha Mark wæghen skal holla vȷ [5½] lodt Skrodan lvi [56] kasth ith kasth mindre eller meer wthan fara Ther skal hans løøn och wtaff wara sammelwndha som paa ortugener xiiij øre Fför mark fijns silffwers Stædhe wii och tiil att ther nogor waara wndersaatha tiil honum komma med klyppingha besynnerligha med nogrom storom hopom Som ær wiidt xl mark eller ther wtøffwer maa han thaa annama samma klyppingha tiil siigh Och swa mykith silffwer med Som ther tiil bøhøffues epter prøffninghen Och myntha aath them ørtwgher Ffyrecker eller smaa pæningha hwat them helsth tyckes, Dog huart epter siin ordinantia Dogh skal han ther før hwar lødig mark fijns[ilfwer] tagha ij øre meer j siin løøn een han aff oss The skal han oss giffua tiil slesskath Jtem wnne wij honum att han wtaff siith eghet silffwer skal slaa smaa pæningha mark wæghen iiij [3½] lodt skrodan xv kast paa lodit ith

kasth meer eller mindre wthan fara Ther skal han giffua oss iij mark Holniska wtaff hwar lødig mark fijns silffwer Jtem skal han annama hwar lødig mark silffwer baadhe bergsilffwer och giorth silffwer Fför xiiij lodt fiint Jtem skal han och frii wara for allan tol skath och aalaghur wthii for:na Westeraars, Och obehindrath køpa hwat honum bøhoffwes Jtem skal han før ingom tiil rettha sthaa wthan fore oss Och hans tiænare for ingom wthan fore honum wthan thet drapligha saker ære Jtem skole wij ther tiil skiicka nogor Som ther skola tagha wara wppaa att redeligha tiil gaa skal om myntiidt Swa att the tagha nogre pæningha wtaff hwart wærk them besnidha och foruara tiil beprøffninge hwar framdeles ther wtynnan noghet twiffuil komma kwnne Thess tiil wiisso att wij swa med honum øffwer eens wordne ære lathe wij etc.

Stockholm den 7 April.

Biskop Brask anmanas att oförtöfvadt uppsända sitt folk till Stockholm, och att tillsäga i stiftets alla städer, det alla knektar, båtsmän, skyttar och alla frälsemäns folk skola äfvenledes skyndsamligen begifva sig dit upp.

Riks-Registr. A, fol. 59 v. Förut tryckt i Handl. rör. Sk. H. 18: 222.

Etiam domini Regis electi eodem tempore et nuncio pro familia sue paternitatis

Vor synnerlige gönst tilforende sent med gud oc vor nade Kere verdugh fader ær vor vilie atj velgöre vele oc skynde edert folk oförtöffuit hiit vp til oss till Stocholm Teslikis tilseya i alle stæder i edert stikt huar som helst vort folk ær knekter baatzmen skytter eller hoo the helst ære Sammaledis alle frelsismenss folk som tilscriffuit ær At the komme oc her oförtoffuit Oc eders nade them hastelige hiit skynder, her med gud befalendis Scriffuit pa vort slott Stocholm feria 5:a post dominicam quasimodogenitj Anno domini 1524 Nostro sub Secreto.

Stockholm den 10 April.

Konungen beklagar sig öfver biskop Brask, å hvars sida han ännu ej förmärkt allvar att understödja företaget emot Gotland, samt begär oförtöfvadt svar om någon hjelp ifrån honom vore att förvänta, m. m.

Efter Riks-Registr. A, fol. 59 v.; felaktigt aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 29. Registr. B, fol. 230.

Litere domini nostri regis electi ad dominum date

Sincerissimis nostris dilectione et salute premissis Verdug fader vi haffue til thenne dag inthet förnummit vtaff eder thet alware med folgdt haffuer til hielp eller tröst til then gullendsche resan til huilche oss ingen saa mygit radde som i Oc ther ingen sig större gangn affwenter nest cronene æn lincöpungx biscopssæthe om gud foger reszen velgaar Kwnne vj ecke tenke huad mening ther vnder ær eller pa then tiid var tha i ther till radden, anneth haffue vj ecke fra then egnd förnummit æn at vj ther haffue fongith en owilig almoge Ther vel haffde rad emoote varit at thet sölffuer vtaff kyrkenne inthet haffde hengt oss vppa om meningen haffde varit god Doch begære vj atj oförtöuit scriffue oss til huru her om ær och om vj nogen förtröstningh tædhen venthe skole Ær oss oc vnderuist at en eder kyrkeprest benembd Her Symon haffuer læsit eth opit breff för almogen oc them kungiort at vj bestallade ære ty vele vj thet han ther fore næpses Her med eder gud befalendis Ex arce nostra Stocholmensi in octaua quasimodogeniti Anno etc Mdxxiiij nostro sub Signeto.

Stockholm den 10 April.

Till borgmästaren i Söderköping, Anders Simonsson, om upplånande af penningar utaf Staffan Prydz m. fl. till besoldande af krigsfolket.

Riks-Registr. B, fol. 230 v.

Tiil Anders sÿmonson Borgemestare j Sudercøpingh

Woor synderligh gønsth etc Weeth Anderss att wii nw screffue Nielss olson tiil at han aff the peningar som østgødzska stæderna wt lagt haffua, skal giffua the knæckther een maanadt soldt eller halff ppaa handhen ther the kwnna siigh med behielpa Och skyndha them siidhan tiil skypen thet snaresthe tw kandt Och som tiigh fortencker att wii befalthæ tiigh tagha nogra pæningha tiil laans ther tw kwndhe formerkia nogra waare Hwilkith wii inthet fornwmmit haffua, att skeedt ær, wii twile dogh likewel inthet att staffan prydz Och tiil euentwrs flere wel finna ther raadt tiil, nær wilien woore ther godt tiil, wilie wii att tw talar them en nw aluarligha tiil paa waara wægna, att the med wenskap och godo ware oss och riighet wndtsættiandis j thenna tarffueligha reso Hwar epter som wii honum betæcknadt haffue her nædhen fore Thet wii them paa dagh och stunder gerna wederleggia wilie swa att the skole oss tacka, Och maa gudt giffua snarane een the troo, Hwar the thet icke gøra med wilia och wenskap Motthe wii thaa tenckia ther annor raadth tiil, ligeruiiss som tiilbørlighet ær, emoth them som siin rettha Herra och siith fædernes riike, icke mera hulheth beuisa wilie Ther saa hoordeligha om trenger Ther maa tw aluarligha foruara them wtinnan wii loffue tiigh att wii her med inthet skempt mene, Heer med gudt befalendis Ex arce No-

stra Stocholmensi octaua quasimodogeniti Annodominj 1524
Nostro sub Signeto
Staffan prydz M [1000] mark ørtuger
Anderss Symonsson
Nielss Andersson j lincøpingh v^{c} [500] mark ørtuger
Hans person iij^{c} [300] mark ørtuger
Gunnar larenson v^{c} [500] mark ørtuger.

Stockholm den 23 April.

Öppet bref för Mårten Skinnare och Anders Hansson, att såväl inom Svea rike, som i Westergötland och Östergötland, få uppsöka silfver- och kopparmalmstreck, och dem få bruka och behålla, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 231. Förut tryckt i Kröningssvärds Dipl. Dal. 2: sid. 28, n:o 318.

Marten skinnares och Anders hansons bergsbreff

Wii Goztaff etc Gøre weterliiget att wij wndt och tiillatat haffua att oss ælskeliige Maarten Skinnare Anders hanson och hwem the tæckæs in tiil siig tagha magæ och skulæ siig wpspøria huar them synas besth och likast wara hær i worth riige Sueriige iemwæl i westergøthlandt som i østergöthlandt silffbergx eller koperbergx strick och them siidhan bruka och beholla før siig ok før them som them tyckæs in med siig taga wtan al affgiiffth eller tiænesth in tiil thes thet kan komma tiil siin fulla gongh och the haffua redeliigh fylliisth ffør theris ærbede och kostnath Nær ther saa mykith brukath ær At ther kan reeth ordinantia paa gøras Huat ffordeel oss ock them som bruka tiil komma skal skola the ingelwnda wttrengde bliffua wtan wara ther wdij beholden for alla andra wnder bergx reeth ock the priuilegior som ther giffna warda Ther forinnan skal ingen trængia siigh in med them: annan en then them lyster sielffua intaga Och huar ther strømer eller skoger wiidt handene liggia, som tiil saadan bergx

brukan behoffues wilie wij att them skall thet ingalunda ffornekas, wtan weluillioge tiil stædis riiget ok oss tiil godæ Ock huar saadanne strømer ock skoger nogrom synderliiga tiilhøra Nær wij ther om wnderuiisthe warde Scola wij skijckath, att thet skal bliffua them wtan skada hollit Huar fføræ fforbiuda wij allom som ffør waara skul wilia skola gøra ok latha før:ne maarten Skynnare och anderss hansson med theris partij Hær emoth hindra qwelia eller offorrettha j nogon motthe wiidt waara konungxliga plicth ok neffsth Scriffuith paa worth sloth Stocholm Die georgii Annodominj 1524 nostro sub Signeto.

Stockholm den 25 April.

Konungens skrifvelse till danska rådet om de skäl, hvarföre han icke kunde uppfylla dess begäran om lejdebref för Severin Norby.

Riks-Registr. B, fol. 167. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1478.

Copie Regis ad consiliarios regni Dacie

Gostauus dei prouidentia Suecie Gothorumque electus rex Premisso nostro sincero fauore Werduge Ffæder erliga herrer och goda mend wij finge nw eder scriffuilse med thetta edert budt i huilke i bægere legde før hær Søuerin norby etc Saa giffua wij eder tiil kenna adt samma her Søuerin hade før noghon koorth tiidt forliden begæreth wora legde, att han motthe komma tiil møthe oc handil med oss, Huilkin legde han oc saa fiick, en dog han sidan gaff oss føre, med siin scriffuilse, att honum icke stoodt tiil gørandis att giffua siigh fraa landit epter then leglighet som han sagde paa farde wara Kunne wij icke for then skuld æn nw heller letteliga troo hans fulleliga mening wara, att han giffuer siigh fraa landit i handil med h: første Hærtugh Ffrederiick wtualdt konungh tiil Danmark etc wtan att han i slige motthe, acthar tiidhen fordrøya och frij

bedriffua siin tiil tasningh baade paa oss och andra, Thet wij icke acthe lengher lidha paa thenne sidhen, wtan nesth gudz hielp thet wider gøra om wij kunne Huar føre haffua wij all redo waara wtliggiare tiil siøs, the honum thet fortaga skole Huilke wij endeels faafengt wt sænth hadom om wij then legde ther i nw begære honum senda skulle Ey heller haffue i oss skickath hans breeff och foruaringh att han inthet ther forinnan skulle forargha in paa thenne sidhen Jcke wenthe wij oss heller saa stoor fordeel wtaff then handil han i Danmark gøra skal, ath wij honum ther tiil saa starcka legde med saa mange drapliga punctar och wilkoor giffua torffue som i wthij cedulen wpkastat haffue Jcke foruethe wij oss heller med the stæder om the honum legde giffua wilia som j scriffue Anseendis at han them draplig stoor skada giordt haffuer then the napliga saa hastugdt førgæta kunna Fför thenne forscriffne saker skuld ære wij icke tiil sinnes att giffua honum waara legde paa thenne tiidt Och kan honum waar legde føga behøffuas epter han scriffuer siigh ammorall wtij østersiøn och wore før then skuld hans titil førnær at han wthi samma østersiø waaræ eller noger mandz legde toge, ytermera haffua wij forfarith at honum gørs tiil førning fetalia och annor noettørfftug ting wtur Danmark ther han med førstærck[t] warder Fforundrar oss storliga at saa skeer epter hans herre k: Cristiern ær iw saa wel Danmarkis som waar eller stædernes fiende aff huilke wij och stæderna moghe wth tagha huat lyth wij skole settia tiil then siden Heer med gudt befallandis Ex arce nostra Stocholmensi die marci ewangeliste etc Anno etc Mdxxiiij Nostro sub signeto.

Stockholm den 25 April.

Recommendationsbref för pilgrimer till San Jago di Compostella i Spanien.

Riks-Registr. B, fol. 202 v. Förut tryckt i E. M. Fants disp.: Observ. Sel. Hist. Svec. illustr. Ups. 1791, 16: sid. 166.

Gostauus Dei gracia Suecie Gothorumque electus rex etc Vniuersis et singulis has nostras literas Inspecturis Sempiternam in domino pacem et salutem Habet commendabilis et approbata diuersarum regionum consuetudo, quod iter acturj cognitas et natiuas Vltra prouincias soleant competenti literarum premuniri testimonio quo bonorum a peruersis decernatur conditio Eapropter exhibitorespresentium . N . et . N . ad sanctum iacobum in compostella peregrinacionis negotium impleturos viros vtique conuersacione pacificos opinione laudabiles et modestos vniuersorum et singulorum ad quos ipsos in itineris sui varietate casu vel proposito declinare contigerit charitatibus recommendatos facimus Rogantes quatenus libere et sine personarum et rerum impedimento tam per castra quam per ciuitates oppida terras et aquas ire transire stare morarj et redire permittantur nostre peticionis ob respectum nosque in similibus aut maioribus vices paratissimas responderemus quando quoties et vbi fuerimus debite requisiti Datum in castro nostro stocholmensi Die diui marci ewangeliste Annodominj Mdxxiiij nostro sub signeto.

Stockholm den 27 April.

Konung Gustafs stadfästelsebref af Carl Knutssons privilegier för Henemora stad.

Efter en afskrift i en copiebok in fol., signerad ⊟, fol. 119, jemförd med en annan copiebok, sign. »J 1.» fol. 73, begge tillhöriga k. Riks-Archivet. Förut tryckt i Kröningssvärds Dipl. Dal. 2: sid. 29, n:o 319, efter en afskriftsbok in fol. i Hedemora Stads-Archiv, innehållande kongl. bref och andra handl. från 1446 till senare tider. Afskrifter, gjorda i senare tider, finnas bland »Städernas privilegier» och »Städers Acta» i k. Riks-Archivet.

Wij Gödzstaff medh gudz nåde vthualdtt Sweriges och götis konungh etc Göre witterligit, at wij förstådt och för-

farit haffua i några gamull breff som oss elskelige tro vndersåta borgarna i Henemora aff framledna herrer och konunger haffua, som i Swerige för oss warit haffue, besynnerliga ibland annor breff funne wij et wor käre förfaders breff Konungh Karls hwes siäll gudh nådhe, som han och them giffuit hadhe, lydandes ord frå ordt som här effther schriffuit ståår, etc. Wij Karl medh Gudz nådhe Sweriges och Göta Konungh, Göre witterligit medh thetta breff, thet wor elskelige almoge i Henamora haffua oss latit vnderstå, thet the haffwa hafft aff wåra förfädra Konunga i Swerige frihet och priuilegia, så at the måga haffua Torgadagh hwar lögerdagh, och måga alla ther thåå frijtt köpslaga, doch så, atth ingen schall heller må sitt godz ther niderleggia til prongh och förkiöp, så frampt at the icke schola haffua förbrutit thet godtz som the så niderleggia. Hwilka frihet och priuilegia wij stadhfesta medh thetta wort breff, förbiwdandes allom ee hoo thee helst ära, något sit godz ther niderleggia, som för är rördt, widh för:ne plijcht, och biwde wij wore Embetzmen thet ransaka och wara taga. Jtem förbiwda wij at nogra bergzmen schola ther haffua serdeles gårda, och the som nu ther gårda haffua, biwdom wij, at the them selia innan Sanctj Johannis dagh om Midsommar nu nest kommandis, och hoo som icke på för:na tidh förrörda gårda soltt haffua, thåå wilia wij låta kennas wider them. Datum Castro nostro Stocholmensi feria quinta post dominicam letare, nostro sub secreto. Anno etc: Millesimo quadringentesimo quadragesimo nono, Huilkit breff wij medh alle thess priuilegier stadfesta och fulkomna, ath the widh fulla macht bliffua i alla sina puncter och articler, ingo vndantagno som för:na thetta breff inneholla, förbiwdandes alla, serdeles wora fogder och Embetzmen för:na oss elskeliga tro vndersååta i för:de Henemora, her emoth thetta wort breff hindra, möda, qwelia, plassa eller i noger motte emoth thesse priuilegier oförretta wedh wor ogönst, hempd,

plicht och wredhe, Datum Castro nostro Stocholmensi feria quarta post marcij Euangeliste Anno etc: millesimo quingentesimo visecimo quarto nostro sub Secreto.

Stockholm den 27 April.

Tillståndsbref för Frans Strabuch och Anna Ragwaldsdotter att besitta dem efter Henrik Strabuch, borgare i Stockholm, och hans hustru i arf tillfallne stenhus och bodar.

Riks-Registr. B, fol. 231 v.

Ffrandz Strabucs macth breff om Stenhuss ock gathebodher i Stocholm

Wij Gostaff medt gudz nade etc Gore weterliigit ath oss elskelighe Ffrandzs Strabuch kopswen heer wthij wor stadth Stocholm haffuer latit oss fforstaa ath effther hans frenda Hendrick strabuch borgare her samme stadz Hwess siæl gwdth nade hade han i synne weryo annamadth noger sthen huss eller gathebodher ther han befructade ath wij noget hinder paa gøra wille effter ty siidhan wij Stocholmstadth increktath hadom i blandt annor huss Som ffor then skul wthij wora mackth kommen woro hade wij och kends wiidth nogen huss Som for:de Hendrech tiil hørdt hade huarfore war han begerende aff oss paa sijne och theslikis Annes Rawalsdotters fordom for:da Hendrecks strabucs tiænisthe pigæs wegna then hans hustrv wthij hennes ytersthe før siin rættha arffuinghe bekendth hade ath wij them baadom wtaff waara siinderliga gønsth och nade wndna wilia for:da Sthen huss wbehindrat friidzsamliga och roliigha niwtha och beholla Hwilkit wij ok swa gønsteliga wndthe och tiil lothe Och med thetta warth opna breff wndne och tiil lathe ath swa skeer Fforbiwdandis waara fogther och embetzmen them noget qwall platz eller fforfaang gøra eller her emoth tiil stæddye gøre wiidt waara hempdth

plicth och wrede Thess tiil wisse laathe wij tryckia worth Sigill paa ryggen aa thetta breff Datum in Arce nostra Stocholmensi Fferia quarta post marcj ewangeliste anno etc Mdxxiiij.

Stockholm den 1 Maji.

Tillståndsbref för Herman Israel (borgare i Lübeck) och hans hustru att skattefritt idka köpslagan i alla Sveriges städer.

Riks-Registr. B, fol. 232.

Herman israels mackth breff om siin køpslagningh i alle køpstæder i Sueriighe

Wij Gøstaff med gudz naade etc Gøre weterliigit efther thet erliigh och wel ffornumstiigh man Herman israel haffuer oss och worth riighe Sueriighe beuisath mykin weluilioghet och bestandth och iemwel her epter beuisa maa Ther føre haffue wij med worth elskeliigha riigis raads ia och samtyckio honum gønsteliga wndth och tiil latith ath han eller hanss tiænere maa och skal ffrij och wbehindradt kopslagha wthi alla wora stæder swa wel med ffræmmandhe folk Som med borgare liika mooth ypparsthe borgemestaren eller radmannen i stadhen wtan all beskatningh aalegningh och twngha wthij hanss liffztiidth och thesligis hanss kære hustrws tiænere i hennes liiffztiidt om hon hanss liffue lenger liffuer Ther fore forbiudhe wij alla waara embetzmen borgemesthere raadt byeffogtdher och alla the ffør wara skul wilia och skola gøra och latha honum hanss eller hanss hustrws tiænere her emoth hindra qwelia platza eller øffuerfalla i nogon motthe wthan heller forda och fremya tiil thet betzsta Thess tiil wiisse ath wij swa wndth och gønsteliga tiil latiidt haffua laatha wij hengia worth Sigill nedhen for thetta breff Giffwit och scriffuit i woor stadth Stocholm Die philippi et iacobi Anno etc M d xxiiij.

(Stockholm i Maji.)

Tillståndsbref för Berendt Cluscerman, borgare i Lübeck, att, såsom betalning för Curt Ruths skuld till honom, få vidkännas ett samme Curt tillhörigt stenhus i Stockholm; dock tillerkännes den hälft, som enligt lagen tillhörde hans hustru, åt deras barn.

Riks-Registr. B, fol. 232 v., näst efter föregående.

Berendth cluscermantz macth breff paa ith Sthenhuss i wor stadt Stocholm

Wij Gostaff med gudz nade etc Gore weterliiget att sidan wij aff gudz tiilhielp med suager kosth ock thærningh increcktat hadom Stocholms stadt vthur then omildhe ko: Cristierns hender och the huss i staden vore kommo oss tiil handa besynnerliga ther the som hussen elles tiil hørde them icke fordactingade ock enkanneliga i vorth mynne voro Ffor huilke sake kom ock fordis Cortz rutz hwss i blandt annor vthij vora veryo Saa haffuer oss sidan vnderuiisth varit paa then gode mantz berendz cluscermantz vegna borgare vty lybec att for:de Corth rwth var honom en draplig summa penninga skyllug Ther han siig dog ingenn stadz viisthe att gaa tiil sin betalning Huarfore vore vij paa hans vegna bidne att vij gønstheliga tillata ville att han motthe intrædha ock kennes vider samma huss for sin betalningh Saa effter samma berendt cluserman haffuer oss offtha tiil vilia varit och mykit godt med oss forskullat wnna wij gønsteliga ock gerna att han maa ock skal nær han wiil kennes wiidt samma huss och thet sidan niwtha och beholla i sin betalningh med allom tiilægom innan stadtz ok paa malmenn Dogh icke meer enn Cortz deel Then andra deel hans hustrv tiilhorde effter lagenn wilie wij att beggis theres barnom wbehindrat bliffue Dogh om Cortz arffuinger wilia for:da geld betala see wij gerna att saa skeer Ock the kennes sidan wiidt husit igenn Thess tiil wisso.

(Stockholm i Maji.)

Konungen erkänner sig för två år sedan blifvit skyldig Hans Wordentorp 3875 mark kölniska, hvilka han bepligtar sig att med första betala.

Riks-Registr. B, fol. 233, näst efter föregående.

Recognitio quedam

Wij Gostaff med gudz nade, wtualdt Sueriigis och Gotha konungh etc Bekennes med thetta worth opna breff att wij ffør ij aar sidan skyllogh worde beskedeliigom mannom Hanss wordentorp Herman israels peter Crogers ock Corth Monstermantz geselle xxxix^{c} [3,900] marck Holniska xxv marck mindre sompth i lakan ther han oss med wndtsatthe ock sompth i redo penninga Huilke wij beplickte oss med thet aldra første betala med goda waror eller penninga tiil goda nøije Thess tiil wisso latha wij etc.

(Stockholm i Maji.)

Fullmagt för Berendt van Mehlen att vara öfverbefälhafvare för den mot Gotland sända krigsmagten, och att med Severin Norby och andra Sveriges fiender å konungens vägnar ingå öfverenskommelse.

Riks-Registr. B, fol. 233, näst efter föregående. Förut tryckt i Chr. II:s Arch. 4: 1519.

Berendt wan Melen siøø breff

Wij A b c etc Gøre weterligit att wij haffua tiil skickat ock med thetta worth opna breff til skicka Thenne breffuisare woor tro man Her berendt wan melen wor øffuerste høuisman ammoral ock fellherre wtøffuer worth kriigxfolk och skep som wij nw wtsende tiil siøøs in aath Gutlandt och annerstedz ther han i øster siøn waara fianda søkya kan Huarfore biude wij och befalle alla waara skepare Houitzmen oc befælle lyde ock alla andre baade tyske ock Suenske Som wij med honom i flotta och sel-

scap skickat haffue eller her effter skickandis waarde att the honom høruge lyduge ock fylgactuge wara baade tiil landt och watnn nær ock huar hann them paa waara wegna tiil siændis warder likeruiis som the oss høruge lyduge och følgactuge wara wille ock sculle om wij ther sielff tiil stædis wore Ock huar saa hende att hann nogen handil eller contract gør med her Seuerin norby ther nw høuitman ær paa for:na Gutlandt eller nogre andre woora fiendar loffue wij then fasth ock obrutheliiga holla wtij j alle siine punctar och articlar . wiidt waara rederliighet ock sanningh Thess tiil wisso...

Kalmar (den 8—11) Maji.

Konung Gustaf tillskrifver konung Fredrik af Danmark, att han icke kunde gifva S. Norby lejd, samt besvärar sig deröfver, att de af honom till Skåne sända hjelptrupperna på hemvägen blifvit angripna, samt att på skånska kusten bergadt, honom tillhörigt, gods, blef honom förhållet.

Riks-Registr. B, fol. 167 v. — 169. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1479—1481.

Ad serenissimum principem Ducem Ffredericum Dacorum electum Regem

Premisso nostro Sincerissimo fauore Høgboren førsthe besynderliigh gode wenn och nabore Giffua wij edher tiil kenna ath wij nw hiidt komom tiil wor stadt Kalmarna Ffunne wij heer for oss edher scriffuilse i hwilke i begære waar legde for her Sefrin Norby att han maa komma tiil handel med edher och danmarkis raadt etc Saa latha wy edher forstaa at edher stadthollare i Danmark waare for nogor dagar sidhan begærende thet samma wtaff oss med theres scriffuilse ther wij them oss hopas redeliigh suar paa gaffuom At oss icke staar tiil gørende at giffua honom saadana legde som oss intheth twiffler ther edher wæl saadana waar scriffuilse wnderuiseth haffua Ther wt-

offuer giffuer hann dagliige dagx til forstaa siin meningh til oss och worth riighe Sueriighe med tiil tasningh ock forargilse hær j Skæra gardin huar han thet bekomma kan maa huar man wæl besinna om wy ther med benegen wardha tiil ath giffua honom saadanna legde med saadana punctar ock articler som i screffue aff huilko hann worde thess ffriare tiil ath bruka siin tiil tasningh paa oss ock andra Som hans sider hær tiil dagx warit haffuer, æra ock nw waare wthliggare wthe tiil siøos the honom hans ondha wilia nesth gudz hielp fortaga skolæ huilke wy icke saa hastugt kunne wtaff siøon igenn kalla eller wor wilia tilbiuda som wæl behøffdis om wy saadanna legde wtgiffua skulle for thenne och the andra fleræ saker som wy ffor:de edher stadholdare tiilscriffue kunna i wæl merkia ath oss icke staar tiil gørande giffua honom wora legde paa thenne tiidt. ytermera formoda wy edher icke aldelis ouitterliigeth wara huruledis sidan the wtur skone ock Hallandt hade edher hyllat før herra ock konungh ther wy oss hiærteliiga af frøgdade kom then gode mann her age bragde i høstis nesth forlidin tiil wor tro mann heer berendth wan melen ock beclagade ath ther wæl ytermera mackth behøfdis i then landz ænda emoth theres fiende konungh Cristiern, ther ath the bade byar køpenhaffnn ock malmøø woro æn thaa fastha vnder hans lydno och stodæ icke væl tiil becrectande med then macth ther paa farda war Ock iw aldra mesth for ty att then menighe man war ridderskapeth myckith ogønstugh ock for:de konungh Cristiern icke aldelis fraa fallen Ther føre war hann begærande paa eders och danmarkis riigis wægna at wy eder och them tiil wntsætningh tiidth nidt skicka wille worth krigxfolk som wy her i kalmarna paa then tiidt beliggandis hadom huilket wy ock saa wenliiga tiillatom at thet folk ther nedher kom dog med nogor redeliiga condicier och wilkor som then copia wtaff contracten her innelycth yterliigere inneholler Sidhan nogenn tiidt

forlopin war att the twa bygar wore kommen wdij edra hender Thet dogh tiil euenturs icke æn saa letteliiga skedt hade om the knecther ther icke warit hade S[k]ickade wy worth budt och breff tiil them innan then tiidhen wtij contracten benempdth war i huilkom the æn thaa woræ wdij wor edh och elskadom them igen hiidt in wdij worth riige Sueriige ther wy them behøfde som wy effther contractens lydilse wæl gøre motte thaa warth oss for wor godt wilia thet wederfareth att ith mæckta tal folk warth tiil hopa stamplath i wægen for for:ne worth folk Ock sloge somliige wtaff them i hæl oc hade them gerna alla slagith om hade teess mackt hafft ath saadant ær oss wederfarit paa then sidon for wor god wilia giffua wy eder tiil kenna paa thet om thet edher emot warit haffuer som oss inthet tuifler wtinnan at j moga ther om ransaka huers skuld ock stampling thet war, och sidan tiilbørliige ther øffuer straffa bliffue och i wijnthers nogenn waar skiip vnder Skaneska sidhen ther worth godtz bysser ock wæryer oss aff edra aff hendat ær thet oss forholles emot reeth och edhers stadtholleeres breff som the ther om scriffuat haffua hoppas oss athij ock ther wtinnan bliffue fortencthe at wort wardher oss icke lenger welleliiga forhollet wtan straffa then ther saadan stycke for hender haffua ther nagon tuædrecth och owilia aff komma motthe riigenn emellan Thet wy och saa gøra wilia paa thenne siiden paa thet at wy icke gerna see nagon tiilfelle scal giffuas paa thenne siden tiil annet en godt naboscap friidt och wenskap saa mykith tiil oss staar Jn christo valete Ex kalmarnia infra octauas ascensionis Anno etc Mdxxiiij Nostro Sub Signeto.

Kalmar den 9 Maji.

Till Age Bragde, uppmaning att utlemna strandadt gods, som tillhörde konungen.

Riks-Registr. B, fol. 169. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1481.

Tiil Heer age bragde

Godzstauus Dej prouidencia Suecorum Gothorumque electus rex Premisso nostro sincero fauore Kære her aake szom i scriffue oss tiil om worth godtz bysser ock weryer szom i oss forholde at nær i finge ther om :h: førstis, hertugh frederiickx wtualdt konungx tiil danmark scriffuilse thaa skulle wy thet gerna faa igenn Saa hoppes wy at han ther tiil icke obenegenn ær besynnerliga for thy at hanss stadtholdare haffua scriffuit oss tiil at the edher tiil scriffuit haffua athij skulle oss thet icke forholla ther wy redeliigh bergegeldt wtgiffua wille Som wy icke annet tiilbiudha bedie wy athij scriffue oss aluarliigha tiil om wy skola senda worth budt ther epter ock wtann forhalningh faa wort igen eller ey Ther wy thaa kunna oss effter rettha Oss hoppes ath wy icke tiil thenne dagh noger stedz saa haffua beuiisth oss emot edher eller nogenn paa then sidenn, at wy skulle formoda oss saadana forholdelsze och annor stycke szom oss dog thet ena effter thet andra viderfars Om thet annerlunda foretogs kunde wæl ytermera wenskap och betræ naboscap effther fylia Heer med edher gudt befalendis Ex opido nostro Calmarnensi mondagen nesth effter ascensionis dominj Anno etc mdxxiiij Nostro sub Signeto.

Kalmar den 9 Maji.

Till biskop Brask om en ny silfvergärd af stiftet i anseende till de stora utgifterna för det främmande krigsfolket, Danskarnes undsättning till Norby, m. m.

Riks-Registr. A, fol. 63 v. Förut aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 41, och i Link. Bibl. H. 1: 158 o. f., men ganska felaktigt.

Gostauus dei gracia Swecorum Gothorumque electus rex etc

Premisso nostro sincero fauore Verdugh fader, vj ærom nu hiit kompne till calmarna med then flothen vtoff Stocholm venthandis epter oss med thet snaresta then flothen j fraa finlandh och teslikis nogor lybsk skiip med nogræ vor som redo vthi syön fraa tyslandh Swa hadom vj med oss ved x^{m} [10,000] gyllenn runth mynt och var doch ecke mera æn wj med löna kwnne the tyske knechther som vj ighen fongith haffua vtwr skaane för ij maanad soldh, som wj them rede plictoge wore So kwnne j væll merke huath then andre hopen behöffuer som ær meer æn ij swaa stoor, för vthan krwth fetalia etc aff hulka kann wtthagas om wj redeligheeth hadom thill begære then wnnsetning wtoff kyrker closter cleriker och teslikis aff biscopstolen j Linchepungh then sig iw venther swa stort gangn i thet nermiste som croonen Aff thenne rese om gud vil vel gaar Vij haffue vora mynthemestare i Stocholm oc vpsale som mynthe daglige saa lenge sølffueret recker Teckis eder nogen deel tiit sende vtj sølffuer vtaff edert stikt clercherii kyrker oc biscopsstool Som vi förre pa æsked haffue oc som andre stickts prelater veluilulige giort haffue oc æn nw göra huad the göra och förmage thet sethe vj in til edher ther vj ecke annat omgöra kwnne pa thenne tiid Vi haffue förstaat at thee Dansche göre her Seweriin norby vntsetning med fetalie huess the kwnne affstad komme besynnerlige hemblige kan hende med tiiden vppenbarlige Som aff somlige vel be-

rörth var vtj vastena om swa hende, kwnne i vel tenkie hurw bestandeligit Swerigis riiche kwnde vare om vj ecke tha haffue makthen at hærdat vth med them Hoppes oss nær i oc andre swadan stycker betenke atj varden ther iw nogen god rad emoothe fynnendis Her med eder gud befalendis Ex calmarnia Die Lune Infra Octauas Ascencionis Anno etc Nostro sub signeto.

Kalmar den 14 Maji.

Till Jönköpings magistrat och borgerskap, att den lemnade undsättningen i penningar och varor skulle dem återbetalas.

Broocmans afskrift i k. Witt.-, Hist.- och Ant.-Akad:s saml. efter originalpermebrefvet i Jönköpings Stads-Archiv.

Wii Gødzstaff medh gudz nade wtualdt Sueriigis och Gotha konungh etc. Helsum eder alle oss ælskeliige borgemestare, raadt och menige borgare, szom bygge och boo j Jenekøpingh kærliga medh gudt och waara nade. kære wener szom eder wæl weterliget ær, medh huadt kostnadt och tunghe wij haffua jncrectath riigeth wtaff omilla mændtz hender, tesliigis och nw medh thenne Gotlanska resza, och ther føre sæth oss wdii suagre geld och skuller eigh alenasth hær wtij riigeth, wtan jemwæl i tyska stædrena, Saa att oss icke ær møgeliigt medh cronones jngeldh alla enasth them forløssa, mindre en wij worde litha tiil riigesens Jnbygeres hielp och bestondt, for huilken sake wij for nogen tiidt sidan skickadom oss ælskeliigh Anders symonson, borgemestare wtij Sudercopingh tiil eder om wndtsetningh j pæninge eller warær. Saa tacka wij edher kerliga for then wæluilioghet, wij ther wtinnan wtaff edher befunnom, forhopendis athij en nw saa gøre wile huar j sin stadt, och effther hanss mackt wndtsætiandis oss medh peninghe, och al then ware, ther j kunna astadt komma paa en godh redeliigh betalningh, them antuardendis for:ne Anders simonson. wij beplicthe

oss, medh thetta worth opna breff, tiil en godh redeliig betalningh, huariom ock enom, Saa snarth gudt foger, thenne Gotlanska resze forlupen warder, ock wij kunne jnfaa cronones skath och rænthe, ther wij kunna medh betala huadt del i oss wndtsætiendis worde, bidiandis, athij lathe eder befinna hær wtij wæluilioge. wij wiliom thet medh allom eder och huariom och enom gønsteliiga forskulla, Saa athij skule oss tacka, gørandis altiidt gerna, huadt eder kan komma tiil goda gagn och longliiget bestandt, thet gudt kenne. Then wij eder befalle tiil euiigh tiidt etc. Calmarnia vigilia pentecostes Anno domini Mdxxiiij.

(Kalmar) den 21 Maji.

Bekräftelse för allmogen på Öland af dess rättighet att till Tyskland sjelf utskeppa sina varor och der tillhandla sig sina förnödenheter.

Riks-Registr. B, fol. 233 v.

Böndernas Seglatz breff på Öölland Om hwad warur the må Segla medt etc

Wij Gødzstaff med gudz nade etc Gøre weterliigit att som waara forfædra framliidna konungar hær wthij Sueriige oss ælskeliige wndersaatha som bygga ock boo paa ølandt nadeliiga i førtiidenn wndt och tiillatit haffua saa wnne och wij oc milleliiga tiillata at the mogha ock skola sægla effter sina bærningh tiil tyslandt huardt them helst synes med hestar och annen boscap wtaff siin egenn affuel Thesliigis och med wandmal ryyar och hwes the aff stadt komma kunne wtaff siith eghet ærbethe ock kopa siigh ther føre salth humbla klædhe ock huadt the elles tiil theris wphælle behøffua ecke thess mindre ath the icke wthij køpstadt boonde eller borgare ære Dogh saa att the icke som andre køpmen køpa siigh warær tiil wtaff andres

ock eller med kraam eller annar mangningh wmgaa stæderna tiil forfongh · Huar føre forbiude Wij alla waara fogdar och embetzmen j køpstæder ock paa landt them hær emoth platzsa hindra qwelia eller offorrettha j nogon motto wiidt waara konungxliga strænga plickt ock neffst Thess tiil wisso att wij saa gonsteliga wndt och tiillatit haffue laata wij tryckia worth insigle paa ryggen aff thetta breff Som giffuit ock scriffuit ær aar effter gudz byrdt mdxxiiij løgerdagenn før Helge trefalliighet.

Kalmar den 23 Maji.

Till påfvens legat, kardinalen Laurentius Campegia, anhållan att kardinalerne hos påfven måtte utverka, det Skara biskopsstol ej lemnas åt Franciscus de Potentia.

Riks-Registr. B, fol. 234. Förut tryckt i Thyselii Handl. rör. Sv. inre förh. under kon. G. I, 1: 3, samt i Knös disp. Analecta Epistolarum, Ups. 1787, p. 69, 70, på senare stället efter Hogenskild Bielkes afskriftssaml. i k. Riks-Archivet.

Gustauus Dej prouidencia Suecie Gothorumque Electus rex

Premisso nostro sincero fauore Literas vestras Reuerendissime pater attulit nobis presentium baiulus Cesar familiaris vester in quibus negocium d.[omini] Ffrancisci de potencia quoad prouisionem eius de ecclesia Scarensi promouetis, non est cur multa nunc respondeamus, quum alias super ea re summo pontifici et sacro Cardinalium collegio mentem nostram abunde satis intimaueramus, Jn suma tamen id pro responso habere placeat nos alienigenas ad ecclesias regnorum nostrorum non equo animo admissuros dum indigenas de quorum dexteritate experti sumus non paucos habeamus Estimamus etiam ad vestram notitiam indubie peruenisse, quantum iniurie passa est ecclesia Scarensis, quando sanctissimus eius pastor Vincentius gladio seuissimj Cristierni Danorum regis absumptus est, que profecto parum consolacionis a sede Romana reportaret, si contra votum eorum quorum interest aliquis

illi Episcopus preficeretur, et maxime Ffranciscus iste qui in legacione sua ad daciam, satis (nisi dissimulare voluerit) intellexerat quam tirannice crudelissimeque cum eadem ecclesia actum est Sed quum nihil ex eius legacione sequtum fuerat, quo in tirannum illum Cristiernum pro tanto scelere, per Romanum pontificem animaduerteretur nimirum [non mirum?] si ipsa eius legatio apud nonnullos, habita est non immerito aliqua ex parte suspecta et subordinata At quomodocunque hec res se habeat, id saltim petimus imo ex animo requirimus et nempe quod per vos ceterosque Reuerendissimos dominos Cardinales pontifex seriose inducatur vt regnorum nostrorum incolis non aliterquam patrem se exhibeat, quo vtique ecclesie vnitati in hac temporum malicia bene consulet efficietque vt et ipse in eisdem regnis nostris obedientissimos seruos semper inueniat Valete Ex opido nostro Calmarnensi Die lune vigesimatercia Maij Annodominj Mdxxiiij nostro Sub Signeto.

Utanskriften: Reuerendissimo in christo patrj et Domino D: Laurentio Campegia sancte Romane ecclesie Cardinali in germaniam legato.

Upptill i kanten af bladet står: Francisci de potencia Negotium agitur.

Kalmar den 31 Maji.

Till capitlet i Linköping om kronojord som detsamma och kleresiet tillegnat sig.

Riks-Registr. A, fol. 69 v. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist., 13: 61, 62.

Etiam litere electj regis cum Calmarna nielss in crastino Iohannis Baptiste

Sincerissimis nostris fauore et dilectione premissis Verdug fader Ærlige herrer oc gode men oss ær förclaget at [oc?] vj en deelss förnummit haffue at swa i sanningen ær Atj oc ederth clerkerij haffuer eder tilegnat nogen deel aff cronones iord fför huilken i ecke haffue varit i minne oc atnöye med heredzhöffdingen, huem swadane iord med rette ægende oc tillbördig ær Hwarfore vele vj oc höglige

biude oc begære Atj rette eder sielff her vtinnan, swa at oss ecke behoff görs bekymbre oss yterliga[re] i thetta for:ne ærende i nogre hande motte Her med eder gud befalendis Ex arce nostra Calmarnensi anno etc 1524 feria 3:a infra octauas corporis cristi.

Kalmar den 5 Junii.

Bekräftelse på Kalmar stads privilegier, samt strängt förbud för all olaga köpenskap inom staden eller på otillåtna orter.

Broocmans afskr. (i k. Witt.-, Hist.- och Ant.-Akad:s saml.) ur Städernas Privilegii-Bok i k. Göta Hof-Rätts Archiv, p. 1162.

Wij Gustaff medh Gudz nådhe Sweriges och Göthes vthwalde konung Göre vitterligit medh detta vårt öpne breff, att Åhr effter Gudz bördh M.Dxxiiii. den andre Söndagh effter H. Treefalldighetz dagh, den tijd vj vore personligen stadde vtj vår Stadh Callmar, kom för oss, oss älskelige Borgmæstere och Rådh der sammastædz, och låthe oss sij deres Stadz bref och privilegia, som framledne Sweriges Konungh och Höffuidzman medh Rickssens Rådz rådh och samptyckio Callmare Stadh vndt och giffuit haffue: klagandes att dhe icke tillbörligen hålles j alle sine punctar och Articklar, besynnerligen medh dedh olaglige kiöp som brukas jnnan Stadhen af främmande kiöpmen, och desslijkesth vthom j denne Landzbyor här liggia vedh Gräntzen Hwetlanda, Mönsterååss, Eekesiö, Wimmerby, Pathalyckie, Allfweskhiär och andre olaglige hambner, Callmare Stadh till stoor skadha och förswagelsse, så att borgerne eij kunne eller tyga komma sigh före, Rijket till trösth och bijståndh, som tillbörligit ähr och j förtijdhen vaahnt warit hafuer: Derföre ödmiukeligen begiärandes, att vij vthaf vår konungzlige gunsth och nådhe vele förnya, samptyckia och stadfästa deras förbe:de privilegia, tagandes dem vthj vårtt Hägn, forswar och beskiärm . Då som vj haffwe ransakadt, förfahret och öf-

werwäget, ähr foreschrefne privilegia och frijheter skiälige och medh någott berådt vtgiffne, och nyttight är att förbe:de Stadh Callmar blifwer hållen vedh macht j denne landzänden Rijkett till trösth och bijståndh; haffue vj förnyat, samptychtt och stadfästh och nu medh detta wårtt öpne bref gunstligen förnye, samptyckie och stadfäste föreschrifne frijheter och privilegia, anammandes förbe:de Callmare Stadh, Borgmästere och Rådh och Meenigheten, vthj vårtt hägn och forsuar och beskiärm; strängeligen förbiudhandes, att någor olagligh ortt, oskiäligh kiöpslagen medh förb:de privilegia brukes skall vthaff andelige eller värdlige innan Staden eller vthan wedh wår konungzlig hämbdh straff och vrede . Hwar dedh skedde, vele vj och biudhe att höffuidzmannen på vårtt Slott Calmar medh Borgmästere och Rådh sammestedz dedh tillbörligen straffe effter Lagen . Der till yttermehra wisso och säkrare förvahringh hängie vj wårt Secret nedhan vnder detta breff, som gifuit ähr j förbe:te vår Stadh Callmar, åhr och dagh som föreschreffuet ståår.

Kalmar den 6 Junii.

Till biskop Brask om det af Danskarne begärda uppskof med mötet, deras anfall på det hemfärdande svenska krigsfolket och andra fiendtligheter, med anledning hvaraf konungen säger sig ej ämna besöka mötet. Vidare begär kon. att biskopen måtte infinna sig vid mötet i Jönköping, dit Lybeckarnes sändebud väntas, samt underrättar honom slutligen att krigsfolket lyckligen ankommit till Gotland, och att allmogen gått dem till handa, samt att en del af biskopens tionde blifvit använd till härens underhåll.

Riks-Registr. A, fol. 69. Förut felaktigt aftryckt i Handl. rör. Sk. Hist. 13: 59.

Etiam d: regis electi cum eodem birgero

Vor synnerlig gönst forsendt med gud oc vore nade
etc Verdug fader Vitter at sidan vi komme hiit til Cal-

marna finge vj högmectig förstis hertug ffrödriikis scriffuilse at han behindrat Var med thet mööte som han skulle besöke vdi Hamburg So at han ecke kwnne holle thet möte som beramet var vid pingxdaga Hwar före begærede han thet vpsætis til Iohannis Baptiste nest kommendis So haffue i vel hört at the dansche sloge paa vort kriiskfolk i vægin then tiid the droge hiit vp i gen epter vore scriffuilse Vort skoth oc annath godz som reddat wart pa the ii vor skep vnder skonske siidhen bliffue oss förhollin Vore breffdragare ther in sendna vordha grepne Vor fyende her Seuerin norby han vorder förstyrkth vtaff them med krwt fetalie oc huess han behoff haffde Oc haffwe the sig swa med oss at vi fööge förhopp haffue til nogen venlig handel med thöm Ther fore akte vi inthet besökie eller besökie lathe thet möte med them i thenne reese Doch epter vj haffue faatt scriffuilse vtaff Lwbek at her Thomas vicken och her Berend bomhowger vorda thet möte besökendis pa stædernes vegnæ Screffue vj them bodom til begærendis at the vilie omake sig framdelis her in i riikit oss til orda vtj Iöneköpung then swnne dag nest för Magdalene Saa förhope vj vel at the och saa göre Ther fore bede vj atj ther pa samme tiid tilstædis komme vilie med the anner gode men vort rikis rad Som vj tiit kallat haffue Tha vj faa vort bud och swar i gæn fraa för:de her Thomas oc her Bærend skola i tha væl faa vor nye scriffuilse om noget annat företagit varder æn vj nw scriffuat haffue, her med eder gud befallendis till euig tiid Ex Calmarnia die Lwne proxima post octauas Corporis cristi Anno dominj Mdxxiiij Nostro sub signeto

In vitulo

Jtem geffue vj eder til kenne at vort kriigxfolk kom i gode motte in paa gulland oc ginge bönderne them strax til hande Soo snart vore skott komme fram ær vel gott hop at staden skal ecke lenge wntstande Oc haffuer vort

folk ther ganske dyr tiid besynnerlige til heste korn Huarfore haffue vj pa eders tröst tagit her somblige stædz vid kyrkener noget vtaff iders tiende oc skickat thet tiith til vntsætning sompt til hestena oc sompt til melta Hoppes oss atj ther med vel til fredz ære Vi vele vel betenket ider til thet besthe.

Kalmar den 8 Junii.

Till biskop Brask om silfverskatten, samt om Luthers skrifter, hvilka konungen ej anser skäl vara att förbjuda, lika litet som att undandraga någon undersåte sitt beskydd, derföre att han skulle vara en Luthers lärjunge, m. m.

Riks-Registr. A, fol. 68 v. 69. Förut aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 58, samt Link. Bibl. H. 1: 168 o. f., men högst felaktigt. Ett utdrag är tryckt i Celsii Mon. Pol. — Eccl. 4.

Litere domini regis electi ad dominum cum birgero Iogansson recepte

Premisso nostro sincero fauore Verdughe fadher som j scriffue Ath wj wor breff vtscriffuitt hade till Landit aff huilke ær hinder kommed j then sylffhielp etc Swa var vor mening pa then thiid the breff wthgingo som var nogra vikur epther paasca At samma sylffuer hade alth redæ wtgonged variidh som væll motte haffua skeet oc hade tiid nog variid ther till fraa thet j först ther om finghe vor scriffuilsze om veluilighethen hade med variid. Ythermere var vrsakenn huar före the breff screffues At nogra vtoff edra hade vtoff oss myked onyttigt tal hafft om för:na sylff hielp huad thet med eder vilia skedde eller ey vethe j sielff best Oc vordo ther sombliga vtoffuer beslagna aff huilka vij haadom faat en geenstörtug almoga therföre nöddis vj ther om scriffua vor vrsegt Och ther j scriffue At wj vthi samma breff scriffuit hade At wor vilie ecke var atj swadane hielp pa kyrkener paa thenne reese paa lagt haden förmode vj At wj ecke swa slæt

scriffuom om j rætt paa breffuit see villen vthan ved thet sinned at ecke var vor höglige eller enkande begær At nogor odrægeliig twnghe skulle leggias vtoff edher paa kyrkerner Anners æn ther som the Dandemæn soknamennene thet veluililega vndergaa vilia som the dandemen op j landit giort hade ther wj bode them och swa thenne hær som siig veluilige latha finna gönsteliga före tackedhe med huilkom ordom vj iw giffua till kenna At wj hade then sylffskat gerne wth mæn ath man skulle myked strenge siigh mot them till nogon odregeliig swmma paa thet Atj till æwentyrs ther med skulle vrsegt haffua inghen besynnerlig vnsetningh göre oss vtoff biscopstolen thet screffue vj ecke skee med vor vilie Sende vj eder för then schuld her med nogon vor öpen breff till the landzeender som j ghen staa epther vj ecke enkande vetha hoo thee æro Lathom vj spacium vara ther j sielffue kwnna latha them indscriffua oc siidan försenda med huilka oss Hoppes thet buller schall stillas och wtfaas thet ighen staar Om then hielp vtoff edra prester ærom vj thill freedz epther edhert raadh förhopendis Atj för then kost och förtæringh schuld som pa ferde ær thetta ærendhe vell besörgie Som j scriffue om Luthers böker At wj them schulle förbiuda at köpas etc Vethe vj ecke huru vj thet med skæll göra kwnnom All then stund vj ecke förnwmmit them ogilla dömdha wtoff wmpartiiska domara Anners æn vtoff hans vedderparthe och besynnerliga för thy At her införes j landit böker som moot samma luther scriffne æro kan för then schuldh nyttigt vara epther vort föga förstondh At swa vell then ene som then andre komma för ögan Paa thet atj oc andre förstondighe mæn moga thes bæthre ther vth taga huar oretteliga med fariid ær Oc scriffua siidan ther nogon ythermera schæll j moot för huilka the böker mogo förbiudas Oc som j scriffua at inghen Luthers discipuler sculle haffua nogon tilflycht eller beskydd vnder oss Haffua vj inghen förnwmit för then

saka Hafft nogon tiilflycht eller beskydd begæred vtoff oss Dog huar swa skedde vete j sielffue wort velle tiilhöra beskydda huar oc en vor vndersaatha för offuerwoldh Dog huar nogen vore vtj vore beskydd then j eller nogon annen ville tilltala med retta j then eller andra szaker skulj ecke fynna Ath wj honom ther emooth förswara ville Tha j nempne wt huem j mene oc taler honom thill kan han thaa ecke thilbörlighen försuara siigh ther lathom vj honom före sörgia Hoppas oss i sliike motte ey anners haffua oss æn ath wj iw ther med vel beholla moge en crestelige förstis rychthe En dog j annerlundh mene Dog vele vj gerna vetha med huad skæll oc fundament j thet göre Scriffue j ok at kronones renta ecke ær funderat paa maanad soldh huru ther om ær wj ecke vethæ man thet förstaa wj væll at riiked schall ther med beskermas Swa longt thet recker huad thet skeer med maanad sold eller anners kan för then schuld thet thall hwarken lösa eller binda* Her med idher gud befalendis Ex Calmaria Die Mercurij proxima post octauam corporis christj Anno etc MDxxiiij Nostro sub signeto.

Stockholm den 29 Junii.

Bekräftelse å Nyköpings stads privilegier.

Efter en afskrift ibland »Städers Acta» i k. Riks-Archivet. En annan, något afvikande afskrift finnes bland »Städernes Privilegier» 1: 766 i k. Riks-Archivet.

Konungh Gustaffz Confirmation oppå alle Stadzens privilegier samt Öijar och Hollmahr

Wij Gustaff medh Gudz Nåde, Vthwalld Sweriges och Giöthers Konungh etc. Giörom witterligit, Att Åhrom effter Gudz byrdh M:D:XXIIII. die Apostolorum Petri et Pauli. kom för Oss i wår Stadh Stockholm Oss Ellskelige Vndersåther Borgmästare och Rådh j wår Stadh Nykiöpingh, bidiandes och begiärandes att wij vthaff wåre synnerlige gunst och nåde wilia them Vnna, tillåta och stadfästa

thera privilegier och frijhetter, thee aff framfarne Konungar och Rijkzens Föreståndare them nådeliga och gönsteliga Vnndt och tillåtit haffwa. Hwilcka privilegier och frijheeter, Wij grundeliga öffwersågo, ransakade och öffwerwogo thee skiälige och redelige tillstadde och Vthgifne vara . Hwarföre haffwe wij och for:de privilegier och Frijheeter gönsteliga tillåtit och stadfäst, medh öijar och Hollmar forbe:de wår Stad Nykiöpingh aff ållder tillhördt haffwer, Och nu med thetta wårtt opna breff, tillatom, Vnnom och stadfästom, anammandom for:ne Oss Ellskelige Borgmestare och Rådh och then Menige Borgare aff for:de wår Stadh Nykiöpingh j wår konungl: beskydd, beskiärm, hägn och förswahr . Förbiudandes hwar och en som för wåra skulldh, willie och skulle giöra och låta, Särdeles wåre Fougdter och Embetzmänn, them här emot hindra, möda, qwällia, plattza, oförrätta eller j nogorhanda [motte] förfängh giöra, wid wår Kongl. May:tz ogönst, hämbd, plicht och wreede. Thess till wisso hängie wij wårtt Secret nedan Vnder thetta breff, som giffwit och schrifwit ähr Åhr, dagh och Stadh, som föreschriffwitt ståår etc.

Stockholm den 9 Julii.

Contract med rustmästaren Peter.

Riks-Registr. B, fol. 237 v.

Meister Peter

WI Gustaff vhonn gotz gnadenn der Schwedenn vnd Gotthenn Erwelter Konyng Bekhennen vor alszwem wy myt vnserem Leuen getruwenn Meister Petern syn eyns gewordenn er vnsere harnusch vnnd Rusthynge schall wären vnnd verdick hedden [hebben?] Des willen wy eme jarlichs entrichten anderhalff laest moltes, eyn halue Laest Rogkenn vier oxszenn, eyn thonne bottern vnnd Sechszigk gulden Düsses tho merher beuhesthunge der warheit hebbe

wy Vnse Secrett wytlicken dhon drucken benedenn vp datt Spacium düsses brieffs Gegeuenn vth vnserem Stadtt Stockholm Am negende dag des monaths Julij Anno etc xxiiij:o.

Söderköping den 14 Julii.

Stadfästelse å Söderköpings privilegier, jemte upphäfvande af Sten Sture den yngres tillåtelse för uppstäderne att handla med utländske köpmän.

Efter en afskrift i Broocmanska saml. ur Städernas Privil.-bok i k. Göta Hof-Rätts-Archiv. En annan afskrift finnes ibland »Städernes Priv.» och en bland »Städers Acta» i k. Riks-Archivet.

Wij Gustaff medh Gudz Nåde vthwalldh Sweriges Konungh, göre witterligit att wy aff synnerlig gunst och nåde hafuom taget anamet och vndfanget, och nu med dette wårt öpne breff tagom, anammom och vnfångom oss och Rijksens elskelige tro mæn och vndersåter, Borgemæstre och Råådh medh menigheeten i Söderköping medh deres personer, godz, ægedeler, rörligit och orörligit huat det hellst ær eller næmpnes kan dem med rætto tillhörer, uthj wår konunglige mackt, hægn, freedh, försuar och beskærm, besynnerliga at hægna, freda, försuara, beskærma för orætta och fördactinga till Rætta. Desslickest hafue wij af samme gunst, gode willie och nåde vndt tillåtet och samtycht foreskrefne Söderköpingz Jnbyggere och deres Stadz privilegier och frijheeter, som dem af framfarnom Sueriges Rykes konungom och förståndarom milldelige och nådeligen gifne ære wed fulle macht att blifue i alle deres Punchter och Articlar: Jngaledes tillstædiandes det privilegium vpstæderne till en tidh till görande aff vnge her Steen Sture förwerfuet hafue att de må köpslage med tysker och vthlændske mæn i någrehande måtto hær inrijkes: huilket bref wij ogillt och obestændigt dömpt, och med dette wårt öpne breff ogillom och ogillt dömom; förbiudandes allom dem ehe de hellst

ære eller wara kunne som för wår skull wele skole göra och låta föreskrifne Söderköpingz borgere hær emot hindre, möda, plassa, quællie, oforrætta, eller forfångh göra i någre handa måtto wed wår konunglige Maystatz ogunst, hemdh, plicht och vrede . till dess yttermere visso hænge wij wårt Secret nedan vnder dette breff . Skrifuit i Söderköping 14 . die Julij Anno 1524.

Den 26 Julii.

Om mötet i Jönköping. Förteckning å dess medlemmar.

Riks-Registr. A, fol. 71 v. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 18: 242.

Dieta Ienecopensis

Anno quo supra in crastino sancti Iacobi que fuit dies sancte Anne et feria iij assumptus est Reuerendus pater dominus d: Petrus Magni Episcopus Arosiensis ad consilium regni In Ienecopia domino rege presedente Ipso eodem die intrauerunt magno apparatu idem opidum ambasiatores et nuntii Lubicenses Swndenses et Rostokcenses ac dominorum consiliariorum regni Dacie quia tunc celebrabatur solennis dieta ibidem et concursus dictorum extraneorum dominorum De dacia fuervnt domini Axlo brage Albertus ipson milites De lubeca dominus Bernardus bomhuger consul, Dominus Bernardus Kroona proconsul de Rostochia ac dominus Clawws Smitterlow consul de Stralswnd Nomina consiliariorum regni huius qui tunc affuervnt Ienacopie primo dominus rex d: meus Lincopensis Ingemarus Vexionensis Petrus Arosiensis episcopi Magnus electus scarensis, Dominus Twro iönson Nicolaus olofson Axel anderson Nicolaus claueson Kanutus anderson Tord bonde, Laurentius siggeson.

(Jönköping) den 27 Julii.

Om herredagen i Jönköping.

Riks-Registr. B, fol. 286 v.

Annodomini MDxxiiij Odensdaghen næst för Sancti Olauj konungx Dagh haffde Högmecktog förste Her göstaff medt gudtz nad wtualdt Swerigis oc götis Konungh sætt en herredagh wdj Jönaköpung Oc waare ther samblede medt hans nad thesse effterscreffne wtaff rikitzsens raadh

Biscop hans j lincöpungh
Biscop peder j westeraass szom thaa togss in i raadhit
Biscop Jmgemar j wæxsio
Mester maanss Electus j Scara
mester laurentius archidiaconus j vpsala oc strengenes
Her Ture Ionson riddere oc hoffmestere
Laurens siggeson marsk
Niels olson
Niels clauwsson
Axel anderson
Knut anderson
Tordt bondhe

Ok komme ther wppaa samme tijdt Högboren förstis Her ffredrickss med gudtz nadt konungx wdj Danmarck oc norye etc oc Danmarkis rikitz raadz fulmyndoghe sændebudt och godemæn Strenge riddere aff Danmarkis raadt.

Her { Albrickt Jepson
Axell bragdhe

Och waare j fylie medt them The wændeske stæderness fulmyndeghe sændebudt Erlige och gode herrer

Her { Bærændt bomhugger Raadman j lybeck
Berændt crona Raadtman wdj Rodtzstock
Nicolaus smitthelow borgamestere j straaleswndt

Och war alless theris begæren at for:ne högmecteg förste Konung göstaff etc wille werdis personliga komma tijl eth wenlighit möthe oc samtaal medt for:de hogboren forsthe k. fredrick etc Danmarkis raad, oc the wendiske stæderss fulmyndoga sændebudt wdj köpenhaffn eller malmö Oc staande her effter the danske herrers wærff article oc fræmsætninger.

»The danske herrers wærff article oc fræmsætninger» återfinnas i bilag. 13.

Jönköping den 28 Julii.

Bekräftelse på rådets dom, angående en gård Ingelstad i Berga socken i Småland, som tilldömes fru Karin [Galle] på Torp, hvarjemte hennes vederpart Thord Eriksson i Presteryd [Presttorp] dömes att betala 40 mark för domen.

Originalpermebrefvet i kongl. Riks-Archivet.

Wii Gödztaff med gudz nadh wtualdh Suerigis och Götis konungh etc Giörom witherlijgit med thetta wort opna breff ath aar epther gudz byrd mdxxiiij pa sancte oleffs aptonn tho wij staddæ wore wti wor Stad Iönekö-pungh for nogra merkeliga richsens ærendes skuldh kom j rætta for wort elskeliige richsens radh och flere gode-mend som tho ffor rætta sathe pa wore wægna oss elske-lige Tord erichson i presteriid i bærgx Soken och klagade at ærligh och wælbördugh qwinne Hustru kaderin pa torp hade honum med oretta j fra en gord benempd Ingelstade j for:ne bergx Soken tiil hulkit hon suarade at for:ne gordh hennes forældre och henne med rætte tiilhörer thet hon och med her sten stwres och richsens Radz breff open-barliga kunde bewisa Hulkit ærende the ærlige herrer och godemen alwarlige ranzachade och befwnne at so i san-ningen ær som hon tha sade och for:ne her sten stwres och richsens radz breff clarliiga bewisar hwar fore dömde the for:ne breff gijlt staducth och fast och for:de tord

erichson tiil xl marc for wor dom och wij nw med thetta wort opna [breff] gijllom och stadfestom for:ne dom obrutzliga at hollas wiid then plijcth och nepst lagh och rætte inneholle thesse tiil wisso Henge wij wor intziigle wnder thetta breff giffuit och scriffuit j iöneköpyngh aar och [dagh] som forscreffuat staar.

Sigillet i rödt vax, fästadt vid en pergamentsremsa, finnes qvar, väl bibehållet.

Jönköping (den 24—29 Julii).

Skara stad tillerkännes samma privilegier som Jönköping, utan frihet för tull vid Lödöse. Vissa marknader aflysas.

Riks-Registr. B, fol. 236.

I Samme herredag som stod j Jöneköpung Annodominj Mdxxiiij wid forscrifne tijdt paa aaret fingha Scara borgare priuilegia wid samma maatthe som the finge i Iönacöpung, wthan frijhet for tol wid lödesio Oc paa then bliffue wtscreffuen open breff tijl westergötlandt och smalandt forbiwdendis all landköp Oc thesse effterscriffne orytte gongne marknade worde afflyste Som ære Sanctj pauli conuersionis dag j Sködwe Och marknaden wdj Wllffwe Hyo biærsætra Aasatorp frölunda kinna Helgesta, oc wid sacramentz capellit j vigelstada och wid Sancte walburga capell och...

Jönköping i Augusti.

Svar på danskarnes framställningar vid mötet i Jönköping.

Riks-Registr. B, fol. 293. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1546.

J thenne epterscriffne motte bleff suarad til for:na articlar och the danske sendebudz begæran etc

Vtj the gode mæns ærlige herrers strenge riddares her Albrickt jpson och her axel bragdes framsetninger finnes thenne punct och artichel, ath ther konungxliga

ma:t vthuald konung tiil Suerige var keriste nadige herre icke ville kalla siith krigxfolk til bacha fra guthland, thå nødgadis konungxliga ma:t vthuald konung til danmark och danmarkis råd til thet vndsettie med veriande hand etc

Synes konungxliga ma:t vthuald konung til Suerige var keriste :H: then punct och artikel icke draga til venlig handel eller personligit møte som nw ær begærad med K. M:t v: k: til Danmark etc

Ther fore begærar K. M:t v. k. n. Herre then punct och artichel forwandlas och vtj the motte settias ath j medel tijd hans høgmectighet ær på resen til for:de personlige møte ther och thædhan jgen skal slig vndsetning med veriande hand icke ske, ey heller nogor anner vndsetning med fetalia eller anner nødtorfftog tingh, ey heller med bud eller breff ther for:de her Søffuerin nogon tijd aff haffua kan anseande ath hans högmectighet haffuer then bestalningh på Gutland företagit för thet menige beste skuld så væl för Danmarkis och the vendiske stæders som Suerigis rike emot her Söffuerin Norby Konung :k: tilhengiare och throe men hwilken ther dagliga dråplig och osegielig skada giorde j ko: C: napn in vppa både Suenske Danske och iæmuel the vendiske stæder ey hollandis annerlundha for:da Gutlandz stad och by en for eth röffuare neste och var ingen huarken danske eller tyske ther honum thet alworliga fortage ville anners en med breff bud och dagtingan, med huilkit inthet formoandis var. at han siit onda vpsåth forlata skulle, som han ey heller giorde Vthan skinnade brende och röffuade på tyske och Suenske både til land och vatn och forstærktis dagliga pa konung :C: vegne, så ath om honum thet icke nw med then bestalning hade betagit vrdeth haffde ey alenast slige drapelig skade skedt åff honum med skijnnande brennande röffuande til land och vatn vthan iæmuel nw vel så mecktit vrdet på k: C: sidho ath han icke haffde letteliga ståndit til forstyra hwarken vtaff Danmarkis Sue-

rigis eller stædernes makt Effter samma bestalning varth företagen så skeliga oc redeliga för thet menige beste haffde k: m:t vthuald konung til Suerige v: k: n: herre icke formodat siig ath k: m:t vthuald K: til danmark etc eller Danmarkis rigis råd skulle så velleliga her Söffuerin norby vilia tiltrædha och vndsettia med veriandes hand som artichelen inneholler vthan heller vithet sig thedhan epter hielp och trösth

Ther vthöffuer ær vel viterligit ath gotland hörer Suerigis rike til en dogh thet vtj nogon tijd ther j frå velleliga varet haffuer oc huar så gud lyckan gåffue, ath thet land vthj hans högmectighetz hender komme, ær han en thå altijd owerbödug stå om samma gothland konungxliga ma:t och Danmarkis riikis råd til rettha

ffor sliga saker skyld forhopas hans högmectighet ath for:na articel så vel må och bör forwandlath varda som for:uat ær och beträster siig ey annars giffua siig til personligit möte med Ko: ma:t vthuald konung til Danmark etc

Jtem Torsdagen effter Sanctj pæders dagh ad vincula fore the Danske sendebud aff Jöneköpung och til Danmark igen effter gislan och leydebreff

Och samma dag kom her johan Greffue til högen etc til Jöneköpung och sanctj laurentij dagh ther effter feste han frw margareta högmectig förstis konung göstaffs systher.

Jönköping den 14 Augusti.

Stadfästelse på Jönköpings stads privilegier, samt förbud för landsköp m. m.

Riks-Registr. B, fol. 235. Här meddeladt efter en afskrift i Broocmanska saml. efter orig. i Jönköpings Stads-Archiv, såsom fullständigare än i Registr.

Wii Göstaff medh gudz nade vthwald Swerigis oc Göthes konung etc. Görom vetherligit, ath wi granneliga

offwerwagit haffwom ath wor stadh Jönechöpung ligger vthj swadana Læghe, ath Landith ther om kringh haffuer ther aff honom stora nytta j monghe theris nödhtörfft. Och jemwæll rijked stoor trösth ther aff, om han wed macht hollen bliffuer . Therföre ærom wj aldelijs benæghen thill all then deel, honom thill goda komma kan. Hwarföre stadhfestom wj wtaff wora synnerlige gönsth och nade alle priuilegia ok frijhether, som samma stadz indbyggera wtaff framlijdna wora förfædra Swerigis rikis konwnga och Herrar giffwen æro . Och jw besynnerliga ath the maaga och skwla wthsegling och inseglingh haffwa ee hwar the helsth och besth kwnna, wthj nya Lødosyo, Swdhercøpwng eller annarstedz her j rijkid, wthan allan twll, paa thet ath the maago thess bæthre køp tyga, thet ecke elligis förmodendis wore för then stora wmkost, the haffwa skola medh swa longan væg, som the thill för:da stædher haffwa . Och ther medh biwdom wj strengeliga allom Landzköparom j the Landzendar kring om Jönecöpungh, som köpslagan brwka wilia, ath the ved theris XL. marc flytie siigh in vthj samma Jönecöpung och jngalwnda elles brwka noghen köpslagan ved samma plijkt epther thenne dagh, Ey heller then ene bondhen köpe fæ eller annen wara aff then annen thill mangniing och affsala, vthan selye sitt in j stadenom, thet han vtoff sin eghen affwel faat haffwer . Teslikis biwdom wij strengeliga ved samma pliicht, ath alla gwlsmedher, Kleensmedher, Verkmestara, Sadelmakara, Beltara, Pwngamakara, Swerdzfeyara offwerskærara, Skinnara, och andra swadana embitzmæn, som paa Landzbygden finnas, och siig ther aff berga, och j for:na Landzendar kring om Jönecöpung boandis æro, ath the ther inflytie oc bwrscap binde med thet aldra första . Och hwar the thet ecke göra vilia, skula the theres embithe ingalwnda brwka ved förnempda XL. marcha plijcht, ther wij vora fogthar och embitzmæn j för:na Landzendar alwarliga budit haffwa wthj vora öpna

breff thill the Landzendar wthscriffwen, ath the skwla ther strengeliga wara vppa, förfölgia för:na wort bwd och vilia, nepsendis ther wtoffwer, hwar ther nogot ee mote skeer, saa wæll öffwer bönder, som andra ee hoo som helst ther medh beslaghen vardher. och om swa hende, ath the ther wtinnan jnghen försymelsze toghe, giffwom wj tha borgamestara och raad j för:da Jönechöpungs stadh macht och befaling, ath förfölia samma vort bodh, lijka medh fogthener, hwar swa behöffwas. Fynnes och nogra ödetompther j samma Jönecöpungs stad, kyrker, closther, frelsiszmæn eller borgara tijllhörendis, skall borgamestarana och raadit biwda them thill, ath the bygge theres tompther op oc besetia them med goda borgara innan nogon benempdan *) thijdh. Elligis haffwa samma borgamestara och raadh macht selia samma ödetompter epther gode mændz mæthning nogrom, som them opbyggia och besitia vilia, och skikka sijdan peningana retta ægandenom thill handa. Thet samma viliom wij och ath skee skall om nogra bodar æro j staden, som wtstædhers folk, aandelicha eller verdzliga tillhöre, ath the skula selias in vndher borgarana, eller och ath minsta them wthleias för skælighhet; ther thet ecke skeer, maage tha Borgamestarana och raadit swą haffua siig vthij thenne artichel, som wthj then nest förscreffna. Till thess ythermera vissa oc högre förwaring, lathom wj vetherliga hengia vorth Jncigle nedhan for thetta breff. Giffwet vthj för:na vor stad Jönecöpung, Aar epther gudz byrd MDxxiiii. Vigilia Assumptionis beate virginis.

*) I afskr. står oriktigt: »beyneman».

Jönköping den 25 Augusti.

Måns Bryntesson (Lilliehöök) erhåller Elfsborgs slott och län i förläning, samt frisäges från allt ansvar för den hittills deraf uppburna skatten.

Efter en afskrift bland Ebba Månsdotter Lilliehöks rättegångshandl. i k. Riks-Archivet.

Wij Göstaff med Gudz Nåde vtthwald Sweriges och Götes Konungh, giörum witterligitt med detta wårtt öpne Breff, att wij vttåff wår synnerligh gunst och Nådhe, desslikest för then huldskap, troschap och Manschap oss elskelige Måns Brynteson haffuer oss och wårtt Rijke Swerige, hulleliga troliga och manliga bewiisatt, och iemwell her effter yttermere bewijsa skall, kan och måå, haffuom honom vndt och förländt, och med detta wårtt Breff, vnnom och förlænom Elffzborrigz Slåått och Lehen, vndantagandes någon Herratt, som wij någre wåre troo Män till en tidt förländt haffue, att han för:ne Slåått och Lehen, niuta och beholla må, vthan all Reckenskap, Dogh medt så förordh och wilkor, ad han skall weetha wårtt beste och fördeell med fijsck och annan deell, huad han oss weedt till nytte, gagn och fördeell komma kan, effter den landz endes leilighett, som wij inted tuiffle opå, att han iw oförsumelige giöre will. Haffue wij och sagtt och giffuit, och nu med detta wårt Breff gunstelige sigie och giffue för:de Måns Brynteson, quitt frij och leddigh för all then deell han her till dagx på wåre wegne opborett och vttgiffuit haffuer, vthåff för:de Elfzborgz Slååths eller Lehns Rentte, Sakefall eller annatt huad dett helst ware kan, ingaledes twinges eller tillkrafd skullendes till någon Reckenskap derföre att giöre effter denne dagh. Thy biude wij eder Croneness skattskyllige Bönder, Landbor och menige Almoge som vdj för:de Elffzborrigz Lään boendes och byggiandess ere, att ij för:ne Måns Brynteson och hans Fougte och Embetzmän på hans wegne, troo hörige och Lydige ware, suarandes honom till eder Landtzskylle-

skatt, Sakafall, och all den deel ij effter Lagen och gode gamble Sädhwænie plege och plichtoge ere, redeliga vtt giöra eder rette Landz herre, vthan all gensägn, trescke eller försumelse, som wij inted twiffle opå, att ij iw gerna och well willige giöre wille. Derföre haffue wij förbudett, och med detta wårtt öpne Breff strengeliga förbiudom allom dem, som för wåre skull och Rijcksens wille och skulle giöre och Late, att de för:de Måns Brynteson ingaledes her emoodt någott hinder, platz eller quall giöre vdj någre måtto, widh wår Konungzliga ogunst, strengelige plichtt och wredhe. Till dess bewijsningh, late wij trycke wårtt Indzegell på Ryggen för detta Breff. Datum in ciuitate nostra Iönacopensis Anno dominj Mdxxiiij, in octaua sanctæ Helenæ vidue et martiris.

Malmö den 1 September.

Förteckning å de vid mötet i Malmö närvarande från Sverige och Danmark.

Riks-Registr. A, fol. 76 v. Tegel, Gust. I:s Hist. 1: 90, 93. H. rör. Sk. H. 13: 80, 81.

Tesse vore församblede [i] malmöö eodem anno

K. ffredriik
K. Göstaff
Lage vrne Roskildensis } episcopi
Iöns andree ottoniensis }
Ake iepson electus lundensis
Eskillus prior i antworskog
Magnus Göye hoffmestere } milites
Tyke Krabbe marsk
Pröbber pudbosk
Henrik akeson
Henrik Kromediiche
Hans Bille
Mattz erikson
Iohan oxe .

Anders billde
Axel brage
Oluff holgerson
Trwd gwyerson [gregerson] } milites
Aff Swerige
Twre iönson
Larens siggeson
Aff stæderne
Thomas van vikkeden borgmester lubicensis
Berendt Bomhuger Radman lubicensis
Mester Paulus van Welde secretarius lubicensis
Henricus Gerdes Borgmester Rostoccensis
Ambrosius storm Secretarius gedanensis
Berent krone Radman Rostoccensis
Cristernus skabow Secretarius Rostoccensis
Nicolaus smitterlow Borgmester
Andreas poltheriamj Radman } Sundenses
Iacob klutze Radman
Iohan klobe magister et secretarius

På samma sida i Registr. uppräknas medlemmarne af det förut i Köpenhamn hållna danska herremötet. — Konung Fredriks lejdebref för k. Gustaf för resa till mötet i Malmö, mötets beslut (»Malmö recess»), k. Fredriks bref för adeln i Sverige att njuta sina gods i Danmark, samt ett bref om Gotlands öfverlemnande till Danmark finnas bland bilagorna.

Malmö den 4 September.

Öppet bref om den på mötet i Malmö gjorda öfverenskommelsen mellan Sverige och Danmark om ömsesidigt utlemnande af förrymde hofmän och svenner.

Riks-Registr. B, fol. 236.

Vj Göstaff etc Göre vetherligit Ath wj och vort elskeliche Swerigis Rikes raad som ær her Twre Iensson Riddere vor Hoffmestere oc Larenss siggesson vor Marsk her nw med oss församblede haffue paa vore egne och alle vore kere vndersaters Biscopers prelathers Riddere

reddermendzmæn Ffrwer och Iomffrwer Swerigis rikis indbyggere vegna alstingis nw swa vordne thill ens med Högborne förste och herre her ffrederik med gudz nade konung till Danmarch och Danmarks rikis raadh her nw församblede j swa motte Ath ther som nogher hoffmandh eller swen skilies fran szin hosbondhe wthj Danmarch med wmyndhe och vthan pasbord Och geffuer sigh in vthj worth rike Swerighe och ther vordher scriffuit epther hanum thaa schall han ecke holles nogher före, men strax skikkes in wthj Danmarch j ghen thill samme szin hosbondhe szom han ær j fraa kommen vthan orloff oc venskab och swara sine egne gerningher Och teslikes ther som nogher hoffmandh skilies fran szin hosbondhe j Swerighe medt wmynde Och vthan pasbordh Och geffuer sig in j danmarch Och ther vordher screffuedh epther Hanum thaa schall han ecke were ther ther hollenn men strax skikkes in wthj Swerighe thill sin hosbonde j ghen Och sware sine egne gerningher Thill ythermere vitnisbyrdh Ath swa skall alstingis fasth och obrothleghen holles haffue wj latid hengia worth Signeth med för:ne ij vore elskeliche Swerigis rikis raadh paa alles the andre vegna Indcigler och signeter neden för thetta breff Giffuit wthj Malmöö then söndagh nest epther sancti Egidij abbatis Dagh Aar epter gudz byrdh Mdxxiiij.

Af «K. Fredrichz och Riksens Rådz j Danmark afskedh medh K. Gustaff och Rijksens Rådh i Swerige om förrymde tienare, Dat. Malmö 3 Septemb. 1524», finnes en afskrift i en foliant i k. Riks-Archivet, sign.: »Danske Handl:r I. 1523—1661», sid. 11.

Malmö den 4 September.

Öppet bref för adeln i Danmark och Norge att bruka och behålla dem i Sverige tillhörige gods.

Riks-Registr. B, fol. 236 v.

Vij Göstaff etc Göre alle vetherligit Ath wj aff vore synnerlighe gönst och nade och med vort elskeliche Swe-

rigis rikis raadz raadh haffue vnth oc tillatijd och med thetta vort öpna breff vnne oc tillade Ath oss elskeliche Riddere Riddermendzmæn ffrwer oc Iomfrwer som bygge och Boo wthj Danmarck och Norgie och haffue gotz wtj worth rike Swerighe szom thet med retta thilhörer, Och haffuer varid them holled och förhindrat före thill thenne dagh. Thaa maage och skule the nw samma theris godz frij thill thennem j ghen anamme Och thet nyutha brvke och beholla Thy förbiude vj alle ee hoo the helst ære eller vara kunne serdelis wora fogther och embitzmæn och alle andre, them her emoot pa för:ne godz hindra eller förfongh at göre j noger motte vnder wore hyllesth och nade Giffuit vthj malmöö Söndaghen nest epter sanctj Egidij Abbatis Dagh Aar etc Mdxxiiij Vndher wort Signet.

Grenna den 15 September.

Biskop Brask anmanas att infinna sig vid det utlysta mötet i Wadstena söndagen efter Michaelis, och att i Östergötland låta bekantgöra konungens bref om förhandlingarne i Malmö.

Riks-Registr. A, fol. 77 v. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 83, men ytterst felaktigt.

Gostauus dej prouidencia electus Sweorum Gothorumque rex etc

Premisso nostro sincero fauore Vi geffue eder til kenne verdug fader at vi nw gud tess loffuet ære i gæn kompne vp aff danmark in vtj vort riike Swerige Och behöffue för then skuld vare till samtall med edher och flere gode men vtaff radit At lathe edher oc them förstaa huad i danmarck handlat ær Oc iæmwel radfrage om annen marg drapelig ærende riiked anrörendis ære Ther fore bede vj atj vele benale eder till Vastena till möte med oss och the andre gode men aff radit, then söndagen nest epter michaelis nestkommendis Görendis oss ther vtinnan synnerligen till vilie Vi sendom eder oc her med eth opit

breff till almogen bediendis atj vele thet för hanom förkynne lathe kring om östergylland huar saa kan behoff göres Ath han motte vethe huad vj till fredzins beste i thenne reese förhandlat haffue Eder her med then alzmectige gud befalendis Ex grenna In crastino Exaltationis sancte crucis Anno etc Mdxxiiij Nostro sub secreto.

Grenna den 15 September.

Allmogen i Östergötland underrättas om de på mötet i Malmö till fredens befästande fattade beslut, samt om den väntade tillförseln af utländska varor, samt förmanas till redlighet i handeln, på det att det uppkomna oköpet må afkomma.

Riks-Registr. A, fol. 77 v. Ett aftryck, men i hög grad felaktigt, finnes i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 84.

Regis ad commvnitatem östgoticam

Vi Göstaff medt gudz nade vtwald Suerigis oc götis Konung etc Helse eder alle oss elschelige dandemen som bygge oc boo vtj östergylland kerlige medt gud och vore synnerlige gönst oc Nade Kere vener vj geffue eder till kenne huruledis vj nu hafue varit in vdi skane till mööte oc samtal med högborne förste K. ffredrik, danmarkis riikis rad oc nogra fulmektige sendningebud vtaff the tydzske stæder oc ærom saa gud tess loffuet förenthe oc förlikte med huar annen Ath vj skole vethe huars anners beste Söke tryggelica huar anners land oc stæder med vor köpenscap, fförde oc fræmie huer annen i hanss rettferdoge szak Oc samfellelige emoot stande alles vore hedzskelige fiende K: Cristiern Som æn nw vinlegger sik medt herrer och förster med makt oc volle förarge in vppa tesse iii rikisins oc stædernes inbyggera ee huar han kan oc förmaa Oc pa thet at ingen tilfelle skal vara riiken emellen till twedrekt oc ofreed haffuom vj samtykt oc beslutit At ther huar med then annen nogit vtstondendis haffuer om land slott eller stæder skal ther om ranszakes i Lypka

pingxdage tiid nestkommendis oc saken ændes i rætt eller mynne Thette förne vnderuise vj eder alle Atj vethe maage huad vj til fredzins beste vtj thenne reese förhandlat haffue Inthet twifflendis at eder alle ær iw freden aldra mest nyttog oc behagelig Oc at ther huar man kan i slike motte med rætt eller minne komme till sitt Ær ecke rad eller behoff at föra örlig ther nw huar man vederledes oc tröttes Haffuom vj oc satt oss före at vj med ingen man vilie örlig flööra huar vj thet för vthen vara kunne Oc ther med haffue vj swa bestelt med breff oc bud till the hollender oc andre ther vj nogit med vthestondendis hade at vj med them epter thenne dag god fred förhope Oc förmoode för then skulld i fraa them i thenne höst en hoop skip med salt cläde oc huad i riikit behöues Ther med bede vj eder alle Atj varer vid en god tröst Oc varer redelige vdi then del i haffue sælie paa thet i moge faa rædeligit köp i gæn vtaff köpmennena Oc thet oköp ma vtaff komme som nu vpkommit ær Then mene man til skadhe oc förderff I huad motte vj kunne vithe alles eders gode gangn oc longlige bestand göre vj altiid gerne Eder her med alle gud befalendis Giffuit vdi grænne dagen epter helge Kors dag Exaltationis Aar etc Mdxxiiij Vnder vort Secreeth.

Grenna (i September).

Lejdebref för danska riksråden Albrecht Jepsson och Axel Bragde att med ett följe af 30 personer resa till mötet i Jönköping.

Riks-Registr. B, fol. 234 v.

Legdhe breeff Subsequitur etc

Wij A b c etc Gøre wettherliigit ath wij wtaff wore synnerliig gønsth och nade haffue wndt och giiffuidt och [med] thetta wort opna breff wnna och giiffue erliige och

welbyrduge menn her albriicth Iepson och her Axel bragde riddare danmarkis riikis raadt waar frij seker och cristheligha legde ath komma tiil wenliig handiil och samtal med oss och woorth riikis raadt nw j then wekan epther magdalene nesthkommandis wthij woor stadt Ienekøpingh medt xxx personer och ther fornedhen ther frij sekre och feliig ath bliiffua saa lenghe handtlingenn staar oc siidenn handtlingenn offuerstondenn ær thedan frij seker och feliigh ath komma in j danmark wthij theris goda behold igenn medt personer hester och hwess the elless haffua medt ath fara Fföre oss och alla the føre waara skuld wilia och skola giøra och latha wiidt wora sanningh och cristheliga troo Thess tiil ythermera wisso och høgre fforuaringh lata wij tryckia worth insigil paa ryggenn aff thetta breff Datum in willa Grenne lincopensis Diocesis Annodominj mdxxiiij.

Hof den 21 September.

Till biskop Hans i Linköping om mötet i Wadstena och om silfverhjelpen af stiftet.

Riks-Registr. A, fol. 79 v. Ett felaktigt aftryck finnes i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 92.

Litere d: regis electi Super argentea contributione ac de dieta vastenensi

Premisso nostro sincero fauore Verdug fader som vj screffue eder till nw sistens ath vj begerde eders oc flere gode mænss aff radit tilkommelse oc samtall vdi vastena Thet oss hoppes i eder vel epter rette Sa epter gansz oskeligt kööp vpkommit ær i riikit then menig man till stoor twnga Bede vj eder atj haffue med eder till mötit ij förstandoge borgare vtaff Lincöping, med huilkis rad nogen god lempe kwnne fynnas till nogen förwandling vtj en annen bætre motte om köpenskapen Vij haffue förnummith at then sölffhielp vthaff edert stikt ær gansche ringe framkommen till Stocholm sedan vj atskildis, Thet

vj doch ecke hade förmodet, Oc ær för swadane drögilse skull stort hinder kommit At vj vor vilie ecke främiet haffue paa Gulland för ty at peningene haffue icke kunnit rede varde i tiid för sölffuer bryste skuld till knekthernes behoff Oc ær æn nw stoor fare om vor skatt oc skep om the ecke faa then deel the haffue vilie, Ther fore bede vj kerlige at för:de sölff hielp motte hastelighe framsendis Then oss hoppes nw vel samblet ær Teslikis oc then vntsetning i oss loffuat haffue aff clerkeriidt thet vj med eder oc them altiid gerne förskylle Her med eder gud befalendis Citissime ex Hoff die beati Mattej ewangeliste Anno etc 1524 Nostro sub signeto.

(Wadstena den 2 October.)

Förteckning på ärender, som skulle afhandlas på mötet i Wadstena.

Riks-Registr. B, fol. 276, 279.

Thetta är handlandis vthi möthit

Fförst gör man relationem. paa thet i Danmarc giordt ær, huru alting ther förlopen ære, och læses dactingis breffuit

Sidhen maa föregiffuas huru the holster komo fraa lubec. och hade handlat med the senningebode vthi lubec, oc læses the articler om theris handill

Sidhen maa betenkias hoo til lubec fara scal epter dagtingis breffuens ludilse oc om theris mact oc tæringh penninga,

Ther nest huat swaras scal til the articler besunnerliga om then pensionen

Maa framdelis föregiffuas om greffuen van der Högen, for huat sake han ær kommen i rikit, Oc anammas j raadit, och samtyckes om hans förlæning for dödzmaal skul vthi hans liiffstijdh

Ytermera. maa raadfraaghas om ider nadis cröningh nær hon skal staa Och nær ider nadis Ericsgata skal ridhas, oc epther thet biscopana ære ganszca faa til cröningen, om icke raad wore at the electj vigdes, som nu lenge nooch bidit haffua epter pawens confirmationem then doch for gudhi them intit behöffues, vtan spilla ther penninga med. ther man wel maa beraadha sigh vtinnan, om man skal bæra the biscopar vp för gilt epter thenne dagh. som saa köpa sigh bispsdöme til,

Ther med maa oc strax raadfraaghas om ider nadis gifftermaal, huart idher nade skal ther epter wenda sigh, rikit til största bestondit

Oc om saa kunne falla sigh, at cröningen oc brullopit stode alt til hopa baade til ider nade oc forstinnan, ther then meneman minst med betungadis som taa kunde affkomma med ene hielp, the doch epter lagen wel kunde flere warda

Jtem epter al slotten ære forfallen oc konnungs stat, besunnerliga sidhen ider nade haffuer een forstinna, behöffuer monga penninga, maa owerwæghas huar the skolo taghas, ty at rikensens renta ær gansz ringa konungxlig staat med ath föra, och ju besunnerliga, for ty, at the ære mongæ som cronennes lææn wilia haffua the doch al ena for Konungens vppehelle stictade æro epter lagboken, oc frelsit ær doch plictugt therforvtan göra tieniste vtaff sit frelse epter lagen, ther the wel maaga gudi före tacka oc ider nade at the thet behollit haffua epter then legligheet nu paa ferde warit hauer

Therfore maa ider nade forweta sigh med rikenses raad oc adhelen förra æn ider nade trædher hær nagot diupare vtinnan, med cröning eller gifftermaal, om ider nade maa som en Konungh, frij raadha oc besty[ra] om cronennes lææn epter lagboken, oknarkat för huar man, saa [at] ider nade sig ther med icke skal förmoda nagon owilia, eller [an]stööt. vtaff nagon, och til euenturs gaa

sidhen fraa rikit oc regimentet [med] skam, som i fortiden offta skeedt ær, rikit oc tess inbyggere til fögho bestond, ther maagha the giffua ider nade sit breff vppaa,

Jtem ær och ider nade vthi draplig stoor geld kommen för rikit skul, ther ider nade oc somlige vtt aff rikenses raad, breff paa giffuit haffua maa owerwæghas, huru the betst betalas skolæ, thær ider nade och rikit elles maa komma vthi it stoort förtall . foractilse . oc fare

Jtem haffuer sommestedis wardit ropat och bescriyath vtaff predicestolen paa nagon nye lerdom inkommen i rikit, och nempna ther til Martinum Luther, endoch icke kan bespörias nagon saadan nye lerdom hær i rikit predicat warda, synes at the som thetta göra haffua ther en ond meningh med, at nagot vproor motte skee, ider nade oc riket til faræ, then the til euentur j sinnet haffuæ, Maa owerwæghas, om icke nyttugt wore at saadan roop oc scrijgh afflegges och ingen ondh mening oc mistanka giffues almogen in, ther som icke bæter kan wara, finner man och wel nagot giffua almogen in ther emoot, om thet bestondugt wil wara, maa betenkias Hwar nagon fare wore for nagon falsk lerdom, ær taa likast at man widerlegger alle predicare, at the predica euangelium oc gudz oord al ena, ther faller al falsk lerdom nider med,

Jtem paa thet at ider nade maa forfara huat rikenses rente ær, maa befalas huar forlæningxman scriffua vp alle vpbyrd aff sit lææn baade i penninga oc annet, oc huru monga skattebönder eller crone landbor j huart lææn ære, och huru monge frelses landbor, besunnerliga andelige oc besunnerliga werdzlige, thet got ær at wetha for fordringen skul, paa alt thetta maa en befalning haffua j huart bispzdöme, oc göra ther it registrum vppaa med alt mantalit, oc sidhen gör ider nade vtaff alle thy ena book, ther man sidhen vt kan tagha huat rikit tilhörer eller bort kommer, och rekenscapen ther epter göras,

Jtem maa owerwæghas om icke nyttugt wore at huar boonde hade humbla gard, wid nagon plict, om landbonar icke haffde innan en benempd tijdh skulle hvsbonden warda ther om tiltalat, om skattebonden icke hade sculle förlæningxmannen warda ther om tiltalat, Nær thetta vpkommer bliffuer sidhen huart aar quart i landit ower c [100] lester jern eller annen wara, thet nu elles vt föres for humbla skul

Jtem maa beslutæs at huar lagman oc hæredzhöffdinge acte sit embete oc tincte, oc icke niderlegge sin rett, ij hester aff huarman hæredzhoffdingen lagmannen . Nær saa skeer, haffuer ider nade icke saa mykit owerlop, vtaff monge clagemaal i herredager oc allestedis theri der nade kommer

Jtem at atwactas med fogdener, at the icke bruka köpslagenen med oxar reffskin oc annet saadant, som hær til dags mykit skeedt ær, stederne til forfongh, wid theris hals, oc at the icke tagha leger oc myter for landzköop, embitzmen oc lössekarla

Jtem at alle landköpare gulsmider Snickare cleensmidher werkmestere oc andre saadane flytia sigh in vthi Stederne innan en benempd tijdh, wid plict etc

Jtem at the godemen fruer oc jumfruer som gotz haffua j danmarc och kunna komma tess wid, at the moghe byta til sigh annet gotz aff the danske hær i rikit, at the thet göra, paa thet at then blenning maa vndflys emellan baaden riken, ther föghe gangn epter folgt hauer j fortiden,

Och at ingen gifftermaal . skee hær epter emellan the danske oc swenske edlinga,

Jtem om icke nyttugt wore for the swore hestar skul som nu j rikit ære oc æn hær epter formodandis æro, at borgaleije wore vthi closteren som i danmarc, Och maa besinnas om nagon annerstedz æn i clöstren ther tilfelle til ær,

Jtem epter fogdener oc hæredzhöffdingena æra sommestadz mykit swaghe oc oförfarne, wore nyttugt at the godemen j lænit boo eller ther om cringh, hielpe them til at tincta, Oc teslikis neste forlæningxmannen een twoo eller tree komma huan annen til hielp, saa haffua the nagon hender med almogen, at huariom oc enom maa widerfaras lagh oc rett

Jtem at nagon raad finnas om the semẏor vthi westergötland oc annerstedz, at the motte affkomma, oc rette scatter vtgaa epter som gammalt oc foort var j fortiden

Jtem begærar ider nade at huar godman j raadit legger for:na stycker oc annor flere paa hiertat som the sielffuæ kunna finne rikit nyttieghe æra, som the weta the plictuge æro aff theris raadzeed, och hielpe til, at huar hær beleffuat oc beslutit warder, maa til nagot fulbord oc executionem komma

Jtem om la[g]boken, at hon forbætras som tilforenna belewat wort

Jtem om nagot scal handlas om myntit

Jtem om heenric van meẏlen,

Jtem om the som wenscap finge vthi danmarc her holinger karlson, her Ture trolle her birger nielson, at the godemen i radit thet weta moghe

Jtem om the swener med ominne rida fraa theris herra, ther maa breffuit lesas som ther paa giffuit ær, oc belewas paa nyt.

Wadstena (den 2 October).

Konungens framställningar till rådet på mötet i Wadstena.

Riks-Registr. B, fol. 277, 278. Efter Registr. A, fol. 78 v. 79 tryckt i Hand. rör. Skand. Hist. 13: 86 o. f., men högst felaktigt, samt i Stiernmans Riksd. och Möt. Beslut, 1: 33.

Om thetta epter:na maa handlas in paa raadhit

Fförst om dagtingen som giordis vthi malmöö at hon bliffue fultgiord paa thenne side, oc vtnempnas the godemen som til lubec skola fara epter dagtingens ludilse,

Oc epter taa kennas scal i ret eller minne om the tre landzendar Vijken blegung oc gutland, maa hwar i sin stad. vpsökia nagor jura och bewisningar om samma landzendar besunnerliga om gutland och blegungh, om the wid domkirkerner eller slott finnas kunna.

Epter thet the lubske och the danske gaaffuo til kenna j Malmö om naget stycke penninga, som the giffua willæ K. cristierne eller hans barn, at köpa sigh frid med, oc woro begærende at Swerige skulle oc saa göre, thet war naduge herre icke vndergaa wille, vtan giorde skotzmaal. heem til raadit oc then meneman, ther om maa oc nu besynnas huat nyttugt kan wara. ty at innan cort tijd ær formodandis breff oc bud ther om fraa lubke,

Jtem maa raadfraghas om waar naduge herris cröning, och nær han scal ridha sine erics gato, Oc epter bispener ære faa til cröningen, hwat raad ther emoot finnas scal, epter pawen icke wil stedia the gode herrer electorum vigilse, med mindre the skola then köpa vtaff honum,

Jtem maa oc taa strax raadfraaghas om war naduge herris gifftermaal, om then kunne finnas rikene nyttug wara, och hwart hans nade skal sigh ther epter wenda, rikit til största bestondit, Och om saa kunne falla sigh, ath cröningen oc brullopit stode alt til hopa, ther then

meneman minst med betungadis, som taa kunne afkomma med ene hielp, ther the doch epter laghen wæl motte flere warda,

Jtem haffuer waar nadughe herre wel owerwægit, at mest alle slotten i rikit ære forfalne, oc at till konungxlig staat hollandis hörer monga penninga. Ju besunnerliga tess mera, at hans nade faar en forstinna, then och nagot behöffuer til sin staat, Oc rikenses skatt ær doch gansz ringa ther til, oc ære æn taa wæl mange som ther aff haffua wilie, saa framt icke stoor owilie pa ferde wara skal. Therföre begærar Hans nade forweta sigh med rikensens raadh och adhelen, förra æn han trædher hær nagot diupare vtinnan, med cröning eller gifftermaal om hans nade maa frij raadha och bestyra om cronennes lææn epter som lagboken sægher, som en Konung oc fulmectug herre plæger at göra, oknarknat för hwar man, saa at hans nade sigh ther med icke skal formoda nagon owilia, eller vpstööt vtaff nagon, som j fortiden offta skeedt ær, rikit oc tess inbyggere til fögo bestond, hær paa begærar hans nade . the gode herrers breff, med tilbörlig beplictilse,

Jtem ær och hans nade vthi draplig stoor geld kommen for rikit skul, ther hans nade och somlige vtaff rikenses raad breff oc incigle paa giffuit haffua, maa owerwæghas huru the betst betalas skola innan benempdan tijdh, ther hans nade oc rikit elles maa komma vthi it stoort fortall . foractilse och fara

Jtem paa thet hans nade maa forfara huat rikensens renta ær maa befalas huar forlæningxman och fogdar vpscriffua alla cronennes vpbyrd aff sit lææn baade i penninga oc annet, och huru monga scattebönder oc crone landbor vthi huart lææn ær oc vppaa thet fodringen maa och kunna forslaas, maa och vpscriffuas [huru] monge frelses landbor vthi huart lææn ær, besunnerliga the som ridderscapit tilhörer, oc besunnerliga the andre, Hær vppaa

maa een haffua befalning j huart bispzdöme, ath ther paa görs it registrum, ther sidhen maa aff göris vtaff alla thenne register, een book ther rekenscapen epter göras maa oc wetas hwat rikit tilhörer eller bort kommer

Jtem at hwar lagman och hæredzhöffdinge tincte sin rette tingh oc acte sit embete och befalning och icke niderleggie sin rettughet hans epterkommande til scada, Nær thetta saa skeer, haffuer hans nade icke saa mykit owerlop, med monge clagemaal, vthi herredagher oc elles hwar hans nade kommer,

Jtem at med fogdener atwactas at the icke bruka köpslagen med oxar reffskin oc annet vidh theris hals, oc at the icke tagha mutor oc legho for landköp . embitzmen och lösekarla

Jtem at alle landköpare gulzsmeder cleensmider werkmestere och andra saadane embitzmen flytia sigh in vthi stederne innan en benempd tijdh widh plict

Jtem at godemen frwer oc jumfrwer som gotz haffua i Danmarc kunna the tess wider komma, at the byta til sigh annet gotz therföre hær j landit vtaff the danske, Oc at ingen gifftermaal skee hær epter emellan danske oc suenske, paa thet at then blenning maa vntflys emellan baaden rikin, ther föge gangn epterfölgt hauer i fortiden

Jtem maa owerwæghas om icke nyttugt wore for the swora hester skul som nu i rikit ære oc æn hær epter formodandis ære, at borgalæye wore vthi clöstren, ther rento nooch haffua, oc gansca faa bröderna

Jtem epter fogdener oc hæredzhöffdingener ære somestedz mykit swaghe och oforfarne, wore nyttugt at the godemen i lænit eller ther nest om cring boo hielpa them til at tincta, Och teslikis neste forlæningxman komma then annen til hielp saa haffua the nagher hendher med almogen, och hwariom oc enom maa widerfaras lagh och rett

Jtem at nagon raad motte finnas om the semyor vthi westergötland oc annerstadz, at the motte affkomma, oc rette scatten vtgaa som i fortiden vtgick

Jtem at thet icke affslaas om lagboken, at hon ju forbætras som forra war belewat

Jtem wore nyttugt . nagot stadgas om humbla garda, at huar boende hade sin humblagard, wid nagon plict, Huar thet icke hölles motte taa Konungen straffa scattebönderne, oc huar hosbonde sin landbo, Kommer thetta vp med the humblagarder, beholles taa aarliga hær j landit wel c. lester jern, the nu elles vtforas for humbla skul

Jtem om the swener med ominne rida fraa theris herrer til danmarc ther nu j malmöö gaffs breff paa, att thet motte hær forkunnes oc belewas paa nyt

Jtem vnderwiser war nadige herre the gode herrer rikis raad ath hans nade hauer giffuit thenne tree sin venscap, som ær her holmger Karlson, her Ture trölle, her birger nielson, at the maagha sigh ther epter retta, om Erchebisp gotstaff oc hans fader . war K. frederic oc the danske . begærende at war nadige herre sculle rama theris betsta taa han kome heem til rikis raadh.

Jtem om myntit, om ther nagon forwandlingh vthi skee skal i thenne reso,

Jtem at the gode herrer rikens raad sæya sin mening fraa sigh om grewan, om the for nagon redelig saak skul icke kunna lida honom hær j landit, förra æn ther mera tilgörs om thet gifftermaal . och om icke wel lidandis wore at war nadige herre gaffue honum med sin syster it stycke læn epter hans höffua, mener hans nade thet med rikit forskullat haffua

Jtem om nagot kan nu handlas eller belewas om köpit eller ey

Begærer waar nadige herre at huar gode man i raadit legger paa hiertat thenne for:ne stycker . oc andre flere som the sielffue haffua besinnat eller besinna kunna . rikit

nyttuge wara, som the plictughe ære aff theris raadz eedh, Oc hielpe til at huat hær belewas oc beslutes maa forfölgt warda til nagon enda, oc icke altijdh tala, och til ingen enda komma, som sidwenÿa haffuer warit.

Mötets beslut rörande konungens ofvanstående propositioner, finnes tryckt i Stiernmans saml. af Riksd. o. Möt. Beslut 1: 31, samt hos Tegel, 1: 94, 95, men finnes ej i Riks-Registraturen.

(Wadstena i början af October.)

Rådets svar på konungens framställningar.

Riks-Registr. B, fol. 280, 281.

Responsa ad articulos Serenissimi Domini nostri Regis

Fforst om then Recesses fulkomningh som giordis y malmö etc Synes oss ath icke anners kan ske en som dactingat ær oc eder nade sielff beleffuat oc bebreffuat haffuer Oc ath [eder] nade benempner oc skicker sielff them til thet mote som [ther] best tilfelte æro Ther baade hilbrigdene oc fornwfften [haffua] oc maalet best kwnna . At wij oc rikit icke fal[le vthi] then swore pena Epter eder nade haffuer nw sielff nogh fo[rfarit] om begge parters snedhet

Om the breff oc beuisningh ther tilhörer etc Maa hwar biscop i alle kirkior oc clöster i syt sticht oc the slotten haffua sig winleggia paa theris sido Oc eder nade faar sielff met lempo oc hemeligit bud laata ransacha, besynnerligen paa gotland oc priszen som thet fordom til panta hade

Om the penninger giffuendis for freden etc Kwnnom wij inte wtan then menige mantz samtycke til swara som thet met oss mest wtdraga scola om thet scal ther til komma doc ticker oss eÿ nyttucht wara at thet giffs nogit then menige mannen tilkenna for en eder nade faar mera höra baade the andre parters lubeckes oc dansches grundh oc meningh hurulunda the oss til ewentirs met sigh inuewat oc jndragit haffua

Om eder nadis kroningh etc Thet synes oss allom for marga szacher skuld radeligit oc nyttucht wara jw for jw beter Ther epter som eders nadis beleglihet tilseger Oc jw helst i thenne winter Oc kwnne thet wara it got fundament til teste beter giptemaal Oc ther for jnnan kan eder nade sigh well betenckia hwart eder nade sig ther om wenda will oc best hugfals til eder nadis Rigisins oc allis wore gledi oc bestand

Om the førfalna slot Rigisins scatz forswagningh oc cronenes forleningh etc Kan jngen met skell annet segia en eder nade bor jw epter lagen fulmectuge raada oc stira borgom oc landom Cronenes scat oc Vpsale öde etc Doc giffua wij eder nade i goda acht tilkenna gamble rigisins sitwenia at ingen ogipter oc daglige tiæniste swen togs i radit Eÿ helder figh nogre merchelige cronenes forleningh for en han ther jn kommen war fforhoppendis at eder nade wil jw saa framdelis oc hollat at aatskilnat bliffuer Oc jw them som vti eders nadis rad æro epther tilborliighet for theris twnge oc omach forsee baade til eder nadis oc Rigisins heder oc bestand Ther hwar got man sig wel laate aatnöya Man wil noger offornwfteligen ther om knorra Thaa kwnnom wij thet icke . konne gud betra wthen them gerna neffza som thet göra

Om the swore geldh etc gud kenne Naduger herre at wij weta wel alle at saa i sanningh ær oc oss allom nogh ligger paa hiertat Men eder nade kan wel formerchia i the motte oc alles wores formoge ythi wij weta ey fatige men sielffua fulleliga radt for then otidt paa all tingest ær huru wij leffua scolo Oc hwar met wij wore daglige fatige swene met fornöya scola baade for lön oc scada gell the oss tilrechna wilia Doc wile wij gerna som oss alle mach[t] vppa ligger höra eder nadis oc flere wore metbröders som wij hopa en nw til ewentirs wentandes æro goda radt oc synne ther vtynnan . Om noger got lempe

synnes kunne til peninger eller gotz saa rikit oc wij alle eÿ koma i for mykit fortall eller wada

Om Cronenes rentes bescriffningh etc Thet see wij gerna oc ther om maa eder nade befalningh geffua hwem eder na. teckis Doc saa n. h. att the ther til skyckade worda fara ther wel lempeligen met at eÿ bliffuer nogit bulder i bland almogen som til ewentirs wele tenckia thet göras for nogra beskatningh eller n. a aaleghningh skuld

Om lagmen oc hereshoffdinge etc Ær nytteligit at saa sker oc at eder n. skickar nogra fornofftoge men ther til som icke hereshoffdinge æro At thet bliffuer staducht hwat the döma . At almogen eÿ scall löpa fran tinget til eder nade . Oc at eder n. icke actar noghen mantz clagningh wthen the witt laglige haffue wnder eder nade eller radit

Om fogeter oc landzkop etc samtÿcke wij alle oc wele ther om laathe wactha oc straffza

Om the gotz oc wtrikis giptermaal etc Tickes oss for thet stora obestand skuld ther met rikene sket ær, ganska nÿttucht wara ath met wtlenskom sker then m nste beblandningh som ske kan

Om thet bestand fogetom oc hereshoffdingom göris schal etc Ær ganska nyttucht Oc at eder n. giffuer ther breff paa til fogdane oc forleningxmennene i hwar lagsagu saa widerfars allom lag oc ret oc skalca stilles met theris olidne oc vpstotningh

Om the sæmÿor etc Kan ey wel ske saa hastelige for eder nadis Croningh oc Ericszgatu riden ær Oc eder nade haffuer forst faat wt then hielp som til eder nadis Croningh oc brollopskost betorffues

Om the borgeleger etc Kwnne wij formercha for marge szacher skuld jcke radeligit wara ath nogher forwandlingh sker emot theris wilia thom sigh til siælegagn funderat haffua etc Men kwnde noger betre lempe fynnes saa ath biscopener hollo thom wid redeligen aga ath gudz

tiænist gudelige vppe holdis met renligit leffuerffne oc vmgengilse thet saage wij alle gerna Menandes at rikit kan haffua mera gagn vthen myndre fortall ner wtlegningh betorffues i rikit aff the closter En aff nogen sadane borgelege Som i Calmars recess plat bleffue affdömpde

Om greffuen etc Ther æro wij aldelis wel til fredz met Endo labochen nogit seger ther emot at wtlensche icke scole tagis i konungx rad eller regera Slot oc land Doc for eders nadis gode forskillelse se wij alle gerna at eder nade forser hanom met Slot oc land epter tilborlighet ehwar eder n. teckis. Jnthe twifflandis at eder n. jw wil saa laate bewara baade om hanss oc alle andra slotzloffuen i landit At swenskemen icke schal nogit sadant widerfaras som offte i for tidt sket ær om eder nade forstackot bleffue thet gud forbiwde Oc at icke flere wtlensche jndragis i rikit til noger merchlig giptemaal eller forleningh Ther mykin obestand aff kommen ær oc twedrecht jnriches Oc en til ewentirs ske kan mellan thom som wpwexa oc thom ther jndragas thet gud forbiwde.

(Wadstena i början af October.)

Förläningsbref på Stegeborg och dess län för grefve Johan af Hoya.

Riks-Registr. A, fol. 79. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 91, fastän med åtskilliga fel.

Vi Göstaff etc göre veterligit at epter edelig herre Ionker Iohan grewe van dher Höge haffuer oss loffuet oc tilsakt hulscap troscap oc manscap Akthendis leffue oc döö her i riikit hooss oss oc ther med vora kere syster frw Margarette fest oc troloffuet haffuer, haffue vi vnth oc förlent vort slott Stegeborg oc stegeborgx lææn thet vj vtaff wor rette fiendis k: Cristherns hender med velloge

hand tagit haffue At han thet skall nyuthe och beholde vtj hanss liffs tiid, oss till handa goda oc bestand Oc skall han swa förwarat med slotzloffuan at om hanom förstecket vorde at gud kallade hanom aff thenne verld at samme slott oc læn obehindrat komber til oss oc vtj vore hender i gæn om vj hanss liffue lenger leffue, Vorde oc oss förstecket thet gud kallade oss aff verldenne för æn hanom, nær han tha vet sik oc vore kere syster oc beggis theris barn förwaredh med then herre som [af] rikisins rad oc then mene man för herre oc konung samtyckther varder, för alt tiltall om noget skadegeld för thet örlig skuld som vj emoot for:ne K: Cristern oc hanss medhold fört haffua Oc teslikis för the geld som vj för riikit skuld vtj kompne ære, skall han tha seya hanom hulscap oc manscap till, Oc dog till hanss hand oc riikit till gode beholde för:ne slott oc læn swa lenge han leffuer Oc komme sidan vtj samme herris hender saa fritt oc qwitt i gæn som han thet nw annamet haffuer Tess til ytter-mera etc.

Förestående bref förekommer i registraturet näst efter konungens framställningar vid riksdagen i Wadstena.

Wadstena den 6 October.

Erik Stake erhåller Eds, Laxarby och Tisselskogs socknar på Dal med all konglig ränta och rättighet i förläning.

Efter originalbrefvet på papper, meddeladt af agreen vid Akad. för de Fria Konst., herr C. Samuelsson.

Wij Göstaff medt gudz nade Swerigis och göthes Wthualdh konung etc Göre vetherligit ath för veluilig troo tiensth som thenne breffuisere oss elskeligh Erik stake oss och Worth rike Suerighe Hulleliga och troligha giorth och beuisth haffuer, Och æn nu her epther beuisa maa och schall saa Lenghe han leffuer, Haffuom Wij vtoff vaar synnerlige gönsth och Nade wnth och förlænth och medh

thetta wort öpna breff vnna och förlænæ honom thenne iij sogner som ær Edhsogen, Laxabygden, och Tisleskog sogen paa Dall med alle konungxlighe ræntha och rættighet, thill the kronalandhboor wj honom tillförenda ther sammestadz Wnth och förlænth haffua Therföre biudom wj allom och huariom enom som j för:ne sogner bygge och boo, ath the swara för:ne Erik thill kronones skatt, Langelle, saköre . aatherstedher . fordringh, och all annen deel som the oss och krononne aarliga plictughe ære och Inghen annen Ath wj swa gönsteliga vnth och förlænth haffua Tess till ythermere vissa och högre föruaringh Lathom vj tryckia Wort Secreth paa rygghen aa thette breff Giffuit vthj waar stad Vastena sanctj Eskillj Dagh

Aar etc Mdxxiiij.

Spår efter det å baksidan tryckta sigillet förefinnas.

Wadstena den 7 October.

Konungen öfverantvardar Elfsborgs slott åt Måns Bryntesson (Lilliehöök) m. fl., samt förpligtar dem att, i händelse af konungens frånfälle, hålla det efterträdaren tillhanda, men ej öfverlemna det åt andra, förr än konungens arfvingar af hans efterträdare och rådet blifvit friade från allt ansvar för hans handlingar eller rikets skuld, samt grefve Johan af Hoya och hans gemål erhållit bekräftelse å dem tilldelade förläningar.

Riks-Registr. B, fol. 236 v. 237.

Slotzloffuen

Wij Gøstaff medt gwdz nade wtualdt Sueriigis och Gøtis konungh etc Giøre wetterligit Ath wij andtwardit haffwa oss elskelige monss bryntheson och the gode men Toorsthen brwnson Gøtzstaff knwthson knwth swenson och Toorsthen nielson Som medth honum j slotzloffwan stonda woorth sloth elffzborgx wthij en ærlig oc redelig slotzloffwan J saa motthe, Ath saa lenge gwdt wnner oss

liffwa skal han och the holla thet tiil woor handt, och ingom androm wp andtwarda wthan oss igen, nær wij oppaa eskæ, warde oss och forstackoth saa ath gwdt kallade oss aff thenne werldhen skal han thet holla then herra tiil handa som riikitzsens raadt och then meneman thaa för herra endrecteliga samtyckia wthij waar stadt igen, Dogh icke thet wp andtwaarda før en waar arffwinga redelig fforsækringh faat haffwa aff then gode herra som rikit anammar oc rikesens raad, ath the icke skola owerfalne bliffua af nagrom then sig til euenturs mener aff oss fortörnat wara, eij heller tiltalat warda om nagon skade g[öres] ther oss nager til rekna wille for thet örlig skul som wij emoth konungh Cristiern oc hanss tiilhængiare først haffwa Och ey eller kraffde warda om nogon geldh ther wij for riikit skwld wettherliga wthij kommen ære wthan scola nyuta oss got allt oc icke ont oc [wthan] al hindringh komma tiil then deel them epther oss j arff laglige tiilfalla kan, Och ath waar kære swaager greffue Johan oc wor kere syster Margretha om the leffwa waarth liiffwe længer maagha och scola frij och obehindrath beholla then deel som wij them wndt och forlændt haffwa epther woorth breffz lydiilsze som wij ther oppaa giiffwandis warda Thess tiil wisso tryckiom wij waart Secreth paa ryggen aff thetta breff Giffwit och scriffwit wthij waar stadh Wasthena Sancte byrgitte dagh Aar etc Mdxxiiij.

Wadstena den 7 October.

Konungen öfverlemnar åt Nils Eriksson, Johan Kyle m. fl. Kalmar slott och stad med samma vilkor, som i nästföregående bref.

Riks-Registr. B, fol. 236 v. 237. Samma formulär som till föregående.

Calmarna slotzlouen

Wij Gøstaff *etc. lika med näst föreg. till* oss elskelige Niels Ericson fogten Johan Kyla Olaff larensson Niels smid

Cristofer Haquon benctson borgamesteren peder knutson, Dideric leis, Haquon pedersson borgare M. birge Scredder peder olsson lasse andersson wort slot Calmarna och Calmarna stadh wthij en ærlig *etc. lika med näst föreg. till* och the holla them tiil woor *etc. Se föreg. till* skall han them holla then herra *etc. Se föreg. till slutet.*

Wadstena den 7 October.

Bekräftelsebref på Lidköpings stads privilegier.

Efter en afskrift bland »Städers Acta» i k. Riks-Archivet.

Wij Gustaf medh gudz Nåde, Vtwald Sweriges och giotte Konungh Giörum witterliget, att wij af wåhr Synnerlige gunst och Nåde, hafue tillåtet, samtyckt och stadfest, och medh thetta wårtt öpna bref tillåta samtycka och stadfesta alle Lidkiöpingz stadz och borgieres och Jnbyggieres ffriheter och Priuilegie som them vtaf wåhrom förfedrom framledne Swerigz Rikes Konungom och Härrom Mildeliga wndt och giffnne ähre, att the måge, och schulle blifua wedh theras fulla Macht i alle sinne Puncter och Artikler epter som the wtwisa, och jnnehålla, förbiudande alle wåhre fougdter och Embetzmen och alle andre Ehoo the helst ähre, som för wåhr och Riksens skulld, welija scholle giöra och låtta förbe:de Lidekopingz borgere her emot på förbe:de frijheter och Priweligia, at hindra platza, eller forfång giöra i någen måtto wedh wåhre strenge hembd plicht och wrede, täss till yttermer wisso och högre förwaringh latom wij hengia wårt Jnsegle neden för deta bref gifuet vtij wastenna, S. Birgittæ dagh M.DXXIV.

Stegeborg den 15 October.

Biskop Brask uppmanas att till Stegeborg försända 30 stycken af de oxar, som kleresiet i hans stift gifvit till konungens och rikets undsättning.

Riks-Registr. A, fol. 80 v. Ett felaktigt aftryck finnes i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 96.

Litere d: regis ad dominum pro bobus Smolandensibus

Premisso nostro sincero fauore Vi haffue förstondit verdug fader at nogra oxer ære till hopa giorde vtaff edert clerkerij oss oc riikit till vntseting Sa ær vore begeren at xxx vtaff them förskickes hiit till Stegeborg i Nielss oloffsons hendher The andre bede vj ath the dandemen beholde hooss sig som them vtgiort haffua till tess i faa ther om vor scriffuilse Görendis oss ther vtinnen till vilie Thet vj med eder oc them kerlige vele förskylle Thet gud kenne then vj eder ewinnelighe befale Ex castro nostro Stegeborg In crastino Calixti Anno etc 1524 Nostro sub signeto.

Stockholm den 23 October.

Konungen beder biskop Brask låta ombesörja förnödenheter åt de tyske nu hemförlofvade knektarne på deras tåg genom Östergötland, samt att öfvervaka deras företaganden.

Riks-Registr. A, fol. 81. Ett dåligt aftryck finnes i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 96.

Electi regis ad dominum de soldatis licenciatis

Premisso nostro sincero fauore Veter verdug fader at legligheten ecke annerlunde begeffuer sik æn at vi motte sende the tydzske kneckther ower land nider aat genom Danmarck Ær för then skyld vor vilie oc begæren atj late bestelle them theres berning med gierder eller hurw thet best kan bekommes genom Östhergylland, The skole bettale huad the tære, Huarfore ma i grannelige la-

the tage vare pa them oc bestellet saa at om the noget skalkhet eller owerwold ville foretage ath makten ær iw ther swa stoor emoot som them thet betage kan Ty vj sæte platt ingen throo till them för nogen splitter skuld som e mellom them oc oss kommen ær för sompt vtaff theris bettaling skyll then vj them affkortat haffue væl behiertandis huru oredelige the med oss handlat haffue i mongehande motte Oc lather strax oförtöffued förkynne för almogen thetta vpne breff her med følger Oc försender thet siden till Gwmmund scriffuere Eder her med gud befalendis Hastelige aff vort slott Stocholm Söndagen epter xj^{m} [11000] virginum Anno etc xxiiij Nostro sub secreto.

Stockholm den 13 November.

Bjudningsbref till Fru Birgitta (Gyllenstierna) att bevista Margaretha Wasas bröllop med grefve Johan af Hoya.

Efter originalbrefvet på papper, förvaradt i k. Kammar-Archivet.

Gostauus dej prouidentia Suecorum Gothorumque Electus rex etc

Waar Synnerligh gönsth tillförene sendt medh gudh ock waare nadhe Geffwe wj edher thill kenne, ath wj i the helghe treefallighetz nampn Haffwe achtedh holla wore kere systhers ffrw Margarethes Brölop, medh welboren herre Iwncker Iohan greffue van der Höyen her wtj wor stadh Stocholm nw paa Söndaghen nest epther xx:de dag Iwla nestkomendis Hwarföre bedie wj edher och ændeliga wilia athj paa för:ne tijdh wela edher hijth omage Görendis edher gladh medh flere gode wener som her paa samma tijdh förmodendis ære Wij vela nesth gudz hielp deela och skipta medh edher all then deell ther god ær som gud oss wnth och förlendt haffuer Görendis oss ther wtinnan synnerliga till wilia Thet wj medt edher j sligh och all andre motte gönstelighen wilia förskulla Hwar och nær oss ther om thillsagt wordher Edher her medt then

alsmechtighe gudh ewinnerlighen befalendis Scriffuit paa wort slot Stocholm Swndaghen nesth epther sanctj Morthens dagh Aar etc Mdxxiiij Vndher wort Secreth.

På frånsidan: Oss Elskeligh Ere . . . . . ffrw Birgitta paa . . . .

Stockholm den 24 November.

Till biskop Brask, som ombedes att hos sina klerker under vintern förse 30 båtsmän med öl, mat och kost.

Riks-Registr. A, fol. 84 v. Förut aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist., 13: 111.

Regis ad dominum quod clerus expensabit eius satellites

Premisso nostro sincero fauore etc Verduge fader haffue vi lakt oc förskicket vort folk kring om menige riikit i köpstæder clöster oc annerstadz om kring landit etc Saa skicke vj til eder xxx vora batzmen bedendis atj them förseendis varde till thet besta hooss edra clerker ower thenne vinther med ööl mat koost oc theris tæring epter skælighet fförhoppendis at thet ær eder oc them en ring twnge nær the skælige emellen them ordinerade varde Sa bedie vj oc eder atj lathe them inthet förfong skee huatzske vtaff en eller annen Ty at the ære oss ganske nyttoge her i riikit Eder her med then alzmektixte gud befalendis ewinnelige Citissime ex arce nostra Stocholmensi in profesto sancte chatherine virginis Anno dominj Mdxxiiij Nostro sub secreto.

Stockholm den 24 November.

Konungen förklarar för dannemännen i Kalmar län orsaken till dyrheten å utländska förnödenhetsvaror, sin förhoppning om förbättring i detta hänseende, samt omtalar att 300 holkar med salt ifrån Lissabon väntas till Östersjön.

Riks-Registr. B, fol. 237 v.

Tiil Kalmarna læn

Vij Göstaff medh gudz nade etc Helsom edher alle oss elskelige dandemen Som byggia och boo wthij Calmarna

læn Kærliga med gudt etc Kære wener wij formodom ath eder wel wittherligit ær hure wij epther waare ytersthe formoghe haffuom oss windlact ath al handil her j riikit motthe komma paa en godh och redeligh stadga bodhe paa the warer som her falla innan riikis swaa oc om salth clæde hwmbla oc al andra warer som wtaff fremande landt och stæder her införis j riikit then menigeman tiil bestondt oc wphelle Swa kwnne j wel formerkia ath thet icke waar forswmmilsze ær eller warit haffuer om al deel icke licha och redeliga tiilgor gudt kenne ath wij haffue inghen forswmmilsze taghet j then motthe wij kwnne wittha eders och menige riikisins inbyggeres besta goda gangn och bestondt Ath salthit swa dyrt ær her j riikit kwnne j wæl gisza ath thet woor skwl icke warit haffuer thy thet ær ganscha dyrth öffuer alle tydzsche stæder icke alenesth heer j östersiön wthan och iemwæl j hollandt och brobandt och selandt for thet krij och örlugh som longlige warit haffuer emellom keszaren och konungen wtaff Ffranckariike ther dogh sieldan eller aldriich tiilforende paa salth nogen briisth warit haffuer Som j aff köpmen och flere andra siöfarnemen ytherliga kwnne besporya thy kwnne j icke forwndra ath thet her j landit dyrth warit haffuer j thenne forlidtne aar oss forhopes ath thet scal rascheliga komma wthij en betthre stadga epther wij haffue j sanningh forstondit ath the iij^{c} [300] holkar som wtschickat wore wtaff hollandt tiil lyssebom epther salth, ære nw gudt thess loffuadt igen komne oc haffua actadt siig hiit j östhersiön medt försthe opne watn j waar nest kommandis Therföre warer wiidt eth goth moth forhopendis ath al deel schal siig her epther forbetthra och icke forarga Oc hwar wij kwnne wetthe alless eders beste goda gangn och longliga bestondt giöre wij altiidt gerna epther som gudt giffuer oss naden tiil Then wij eder befale tiil ewig tiidt inthit twifflandis athij iw bewisza eder her epther emoth oss Som goda tro wndersattha bør ath

giöre syn retta herra som j och som tro dandemen her tiil dagx altiidt giort haffua ther wij eder gö[n]stelige före tacka Scriffuidt paa woorth sloth Stocholm S: Katherine affthen Annodominj mdxxiiij nostro sub Secreto.

Stockholm den 25 November.

Konungen gifver uppskof med betalningen för det af allmogen i Helsingland köpta saltet, förnyar sitt förbud emot landsköp, omnämner skälen till det höga priset på saltet samt sin förhoppning om förbättring i detta hänseende.

Riks-Registr. B, fol. 238, 239.

Tiil Helszinghelandt

Vij Göstaff etc Helsom edher alle oss elskelige dandemen Szom byggia och boo wthij Helszingeland besynnerliga wthij Swdherprouesterijth kerliga med gudt och waara synnerlige gönsth och nade etc Kære wener wij haffue forstondit wtaff edher scriffuelsze edher claghe om then sthora fatigdom besynnerliga then j wthij kommen ære, för clyppingene schuld Hwarföre j begære ath wij schulle offwersee med edher szom worth salth fingen och giffwa edher qwith med then swmma szom sammanlagdt ær etc, Swa giffue wij edher tiil kenne Ath oss eders och alless waares wndhersotthers fatigdom och mothgongh tycker altiidt illa wara wtaff alth waarth hiertha Och waare thet j waar macth ath wij nagon booth ther emoth finne kwnne weeth gudt ath wij thet gerna giorde Och finge wij sielffwe aldra storsta scadan aff thet clyppingen swa aff giich Thy ath wij paa then tidhen ha de tiil sthoraswmmor wpborith clyppingena wthij scatthen Och worth oss dog aldrich nyttogt tiil en pæningh Dog haffue wij then scada lidit hwre wij kwnne then menigeman tiil wilia, Szom thet swa samtyct hade, och thet swa haffua wille ath

clyppingen icke lengher gaa schulle Och motthe hendt ath om clyppingene lengher gongit hade, ath wij alle hade nw tiil ewentyrs mykith fatigare warit æn wij nw ære Szom the wel besynna kwnna szom ther paa nogoth forstondt haffua Dogh for edher weluilioghet schul szom j altiidt oss och edert fædernes riike bewist haffwa, ær wij til friidz med eder om thet salth j finghe athij therföre okraffde och omanade scholen bliffua tiil thess gudt fögher ath betthre kan warda och j slike fatigdom offwerkomma kwnna ther j beclage athij wthij stadde ære woller och mykit then fatigdom och dyra tiidt nw paa ferde ær ath monga landzköpare ære j riikit moth Suerigis bescreffne lag och goda gambla sidwennior then menigeman tiil osegieligit obestond scada oc fordarff Szom nw hwar forstondug man wel betencke kan, huadt obestondt ther aff kommith ær j riikit Ath gotzith gaar egenom saa mangemandz hendher oc huar wil winna wtaff then andra, nær köpslagenen brukadis al enesth wthij köpstæderne Szom wel boorde thaa kwnne man haffua ther tiilsyn om al tingh redeliga tiil ginge Hwilkit aldrig skee kan saa lenge the landzköpare wiidt macth bliffua, thet wij dog tiidt oc offtha forbwdit haffwa, ath thet icke schulle tiilstedies saa frampdt ath menige riikis inbyggiare ther wtaff icke schola haffwa ewig och offorwinnelighen scada och fordarff Oc haffwa wij tiidt och offtha scriffuit edher och flere goda men tiil ath Suerigis lag motte holless wiidt macth Huilkit wij szom gudt scal kenne icke alene giöre kwnne wthan then menigeman j riikit wiil siig ther om windleggia ath alle olaglige sidwennior motthe affleggies szom ffor:ne köpenscap j monge andra motthe j noghen faa aar brwkat ære och æn nw dagliga brwkas then menigeman tiil föge bestondt szom nw al man wæl röndt haffuer hwadt obestondt ther aff kommith ær Doch och skeer her med ath somliga haffwa ther en stoor fordel aff, men then menigeman bliffwer ther ffatigh wtoffwer Therföre tycker oss

raadt wara for then menigemandz bestha, ath slige landzköpe afflegies Och ath the segla wtaff edra landzendar icke her epter skeer tiil tyslandt wthan hiit tiil Stocholm, ther wij thaa kwnna tiilsyn haffwa at alt redeliga tiilgonger paa hwars mandz bestha gangn och bestondt paa alle sidher Ther wij alla windt oss om leggia wilie epther szom gudt oss sine nade tilgiffuer then wij edher alle befale inthit twifflandis athij iw swaa haffwe och bewissze edher her epther emoth oss Szom goda tro wndhersotthe böör ath giöra szin rettha herra Szom j szom troo dandemen her tiil dagx altiidt giorth haffue, ther wij edher gönsteliga fore tacka Om thet dyra köp szom nw ær paa saltit kenne gudt ath thet icke waar schul ær eller warit haffwer thy thet ær ganscha dyrt j alle tydzsche stæder j östhersiön mesth for thet krij och örlugh szom nw ær emellom kæszaren och konunghen aff Ffranckeriike ther saltit plægar tagas Szom j ytermera kwnne forfare wtaff köpmen och flere andra siöfarnamen szom wettha ath salthit icke tagis her wthij östhersiön wthan schal föras wel iij eller iiij^{m} [3—4000] mila wägx wtaff fremande riiken j westhersiön szom for:mt ær, Och haffue wij fongit god tidhenne wtaff tydzlandt ath thet dyra kööp paa salthit begynnar slaa tiil baga Hope wij ath thet och swa med tidhen hær nær oss wel skee schal Scriffwit paa woort slot Stocholm S: katherine dagh Aar etc mdxxiiij wndher woorth Secret.

Stockholm den 8 December.

Öppet bref till menige innebyggarne i Dalarne om förre cancelleren Peder Sunnanväders stämplingar, det höga saltpriset, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 171 v. — 173. Förut tryckt i Kröningssvärds Dipl. Dal. 2: 34, N:o 326 och i Handl. rör. Skand. Hist. 23: 42 o. f.

Vij A b c etc Helsze edher alla oss elskelige dandemen Szom byggia och boo j dalerna kærliga med gudt

och waare Synnerlige gönsth och nade Kære wener Szom wij scriffwom edher tiil for nogra dagar sidhan om her pedher Canceler Szom her haffwer rympt szin borgan och giffwit siigh wp tiil eder j then acth at han gerna stemplade oss nogoth onth paa med nogon lygnactugh stycke szom han szomligom wtaff edher före giffwit haffwer Swa hopas oss doch och inthit twifflar at han thess med edher ingen mact haffwa scal j ære the samma szom först intredde med oss thaa wij oss företogom nesth gudz eders och al Swerigis almogis hielp ath forstyra then omilla k: Crist: och haffwe ther med gudt tess loffwadt godh framgong hafft Szaa ath wij alle frij och seker wordtne ære tiil waar halss för samma k: c: oc hanss partie Szom edra forfædra j dalerna altiidt j fortidhen giort haffwa ath the theris retthe herre och sith fædernes riike haffwe bestonduge warith szom erlige tro dandemen och ær for then schwld ingelwnda troandis, ath j för en saadan oordlöös man schwl, szom for:da her pedher ær, wilie faa edher och edra eptherkommanda ith annat rycthe, æn edra forfædra haffwa hafft for edher och schwlle wel strax eptherfölya ath wthlænschamen szom offtha haffwa aastwndath och tiil ewentyrs æn nw dagliga aastwnda her tiil riikit, finghe ther aff tilfelle ath biwdha siigh her tiil, med wæriande handt och motthe wel warda swa ondt i landit szom j nogon mandz tiidt tiilförenda warit haffwer, for thenne sacher schwld, bidie wij och fwlleliga förlatha oss tiil edher, ath j tiil honum eller nogon annen sliigh stemplare ingen tro til sætie, wthan heller warer oss behielpuge, szaa nw szom tilförenna thet aweria szom j fornemma oss och riikit scadeligit kan wara Och ath j therföre skicke nogra godamen en eller ij wtaff hwar socknen med honum hiit nedher tiil oss, the ther höra och forfara kwnna med andra godemen hwadt schwl wij haffue emot honum eller han moth oss Then dogh oss hopass hoss honum nesth gudz hielp finnas schal, för al oreth och offwer-

uoldh sege wij honum cristhelighe legdhe tiil med thetta woorth breff Dog at han sielff staa szine faræ j retthen, iw förra thet kan skee iw betther thet ær, tiil ath stilla thet rycthe, szom elless motthe föras kringh om landit, och ther med wæl in j annor landt, Ath wppe hoss edher beskyddas och forswaras en sliigh stemplare oss wndher ögenen ther nogot ondt aff formodandis wore Thet han eder föregiffuit haffwer om then dyra tiidt her ær j landit paa salthit kwnne j wel formerkia ath thet waar schwld icke ær eller warit haffwer, thij all then tiidt thet j tyslandt dyrth ær, kwnne j icke forwndra ath thet her j landit dyrth forköpess Dog haffwe wij oss legwel ther wthinnan och swa windlagth Ath wij gudt tess loffwadt mykit redeligare köp paa salthit haffwa her j riikit æn the j riighe eller ræffwel, ther dogh sieldhan eller aldrich nogon bristh tilförende paa salth warit haffwer, och motte nw ligewel tholemodelige lidha, for thet stora krij örlugh och obestondt szom emellom keszaren och konungen aff Ffranckariiche j longh forlidhen tiidt warit haffwer Oc haffwe wij j sanningen forfarith ath nw ær æn mectugh flotthe salth skiip kommen ighen fraa lissebom aff porthegallien szom haffwa actadt siigh med försthe opith watn hiit in j östhersiön Szaa hopas oss nesth gudz hielp ther schal komma raschelige böther paa, och al tingh siig her epther forbetthra och icke forargha j nogon motthe Haffwe wij och forstondit Ath for:de her pedher haffwer edher föregiffwith then store wtlegningh som then menigeman j rikit j thenne forlidne feigdt hafft haffwa, och sigher ther inthit goth med wara forwærffwedt Swaa witthe j wæl sielffwe j hwredane motthe wij tiil riikitzins regimenthe försth komme, oc hwadt wij tiil riikitzins wphelle hade moth then omilla k: crist: Szom swa mectwgh oc högelige med alle tysche herrer och forsther forbwndhin war, aff hwars hendher ondtscho oc hetzkheyt wij aff gudz eders och menigemandz tilhielp j rikit oss edher

menige riikit och thess inbyggiare med wellighe handt gudth thess loffwadt frelst haffwom Och ther tiil szom thenne godeman Swen ioanszon j Iselie edher ythermera kan giffwa tiilkenne Ath wij for then wpborne scath icke haffwa köpth nogon iordgotz eller eghennyttuge egedela wthan sköne skiip bössor harnesk och aldra hande weryor Szom riikit nesth gudz hielp trygeliga moge med beskermas, oss edher menige riikitzins inbyggiare och wora eptherkommanda tiil ith osegieligit gangn bestondt och sekerheyt Szom hwar och æn forstondugh man wæl kan formerkia, och the godemen szom thet seet haffwa edher ythermera kwnna wndheruisza, hwre wij oss j alle hande motthe om menige riikitzins betstha windtlagdt haffwom, Och tycker oss for then schwl raadt wara ath j saadane ondha bwdhbærare moth oss icke wille hylla eller beskerma, ther mykit ondt kwnne wtaff födhas, och mongh forrædher ther wthaff hade tiilfelle ath giöra mykit obestondt i landit oss edher och then menigeman j riikit tiil obegripelighen schada och fordarff Sammaledis haffwer han giffwith edher före, ath wij actha intagha Erchebisp Göstaff, then dogh waar offwersthe fiende och scadaman j thenne forlidtne tiidt warit haffwer Och kwnne j wæl formerkia hwre benegde wij ther tiil wara kwnne, epther thet at han al then scada och fordarff woldith haffwer, Szom offwer oss edher och menige riikitzins inbyggiare gongit haffwer j thenne forlidtne feygdh Oc hopas for then schwld, at han thet aldriich bewisza scal, ath wij thet j synne nogon tiidt hafft haffwom, eller her epther haffua wilia, at han hiit j riikit komma scal, törffwe j för then schwl tiil saadane lösactuge stemplare inghen troo settia, ther dogh inthit bestondt epther fölya kan, wthan mongemandz offorwinneligh scade oc fordarff Thij bidie wij edher, at hwar nogon onth rycthe förde emoth oss ath j ther inghen troo tilsettie wthan sendher nogra goda forstondugamen hiit nidher tiil oss szom alle hande ærende

her kwnne granliga forfara hwre allehandhe ærendhe och sacher siigh forlöpe J hwadt motthe wij kwnne wettha alless eders betsta giöre wij thet altiidt gerna thet gudt kenne then wij edher befale Scriffuith paa worth sloth Stocholm Die conceptionis virginis gloriose Anno dominj mdxxiiij nostro sub Secreto.

Bergsmännens och allmogens i Dalarne i October till konungen framställda besvär och klagopunkter finnas bland bilagorna.

Stockholm den 9 December.

Ytterligare till menigheten i Dalarne, rörande Peder Sunnanväder, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 170 v. 171. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 23: 39 o. f. samt i Kröningssvärds Dipl. Dal. 2: sid. 31, N:o 323.

Tiil menighe Dalerna vt Sequitur

Vij Göstaff medt gudz nade etc Helssze edher alle oss elskeliga dandemen som byggia och boo wthij alla dalerna Kærliga med gudt och waara Synnerljge gönsth och nade etc Kære wener wij screffue edher tiil for nogra wekor forlidtna Ath wij forstondit haffue At her pedher fordom her Stens Canceler hwes siel gudt nade, war kommen wp tiil edher j then acth och meningh, att han medt edher nogoth ondt stempla wiil medt hwilke riikit paa nyth wthij nogoth obestondt komma motthe Thet dogh oss hopes tiil gudt oc hwar dandeman som schæl och ræth forstaa kan At han inghin macth tiil haffwa schal, Och szom wij spoorth haffwa giffwer han nogon stycke före emoth oss, the han aldriich beujsza schal, och the hwar och een skælsman wel beszinna kan Ath inghin sanningh medtfölgher och iw besynnerligha om Erchebisp Göstaff Ath wij schulle wilia intagha honum in j riikit tiil wpsala domkerkio ighen Then dog haffwer stemplath och wolleth Ath wij baade Ffadher och modher mist haffwe och alth riikit wthij een osægieligh schadha och fordarff kommith

ær, Teslikis och nogra andhra stycker flere, the medt scæl icke finnas scola j sanningen Szom wij wel bewisza kwnne och wilie ee naar then sach inför godamen kan handtladt warda Swa haffwe wij nw for:uit waarth elskeliga riikitzsens raadt och nogra andra godamen j riikit Ath the forsamblas skola hoss oss j thenne nesthkommanda iwle helgdt wiidt xx:de dagh iwl for nogra merkelige ærende schul szom riikit aarörande ære, j hwilka mötthe kan thaa samma her peders saach forhandlath warda, och wij thaa nesth gudz hielp wora wrsegth wæl saa giöra wilia, At hwar och en godhman schal kwnna taga ther paa, at han oss oræth paa sagt haffwer, bidie wij athij dandemen wille paa then tiidt eller ther forinnan skicka hiit nidher tiil oss nogra goda forstonduga men wtaff hwarie socknen szom och j samma saach ræth och oræth höra kwnna Och sægie wij medt thetta woorth opna breff for:ne her pedher gode cristelige leigde tiil At han paa samma tiidt tiilstædis frij och sæker komma maa hoss oss frij och sæker bliffwa swa lenghe saken handlas och siidhan frij och seker j siith goda behold komma wp j dalerna igen för alth offueruoldh, ther han sielff szin fara wiil staa hwadt retthen honum föresegia kan Thet maa j honum wndheruisza, Oc hwar j fynne at han thess icke giöra wiil kwnna j thaa wæl merkia, at han icke j szin ærende redeligh ær Och forsee wij oss tiil edher dandemen alla, Athij icke meer tro settia tiil sliighen stemplare Szom riikit haffwer tiilförenna föörth wthij platz och wonda en j tiil oss settie Szom riikit aff gudz tiilhielp wtur samma platz och wonda hwlpit haffwer Ythermera epther j dandemen haffwa stoor briisth paa salthit som waar Ffogthe pedher anderson oss wndherwiisth haffwer, lathe wij nw j thenne dagha komma hædhan och wp tiil westherars wiidt x eller xx lesther salth Athij ther aff moga faa noodtorffteligh wndtsetningh, en dogh thet ganscha dyrth ær, Szom inthe wndher ær, epther thet j tyskelandt ganscha

dyrt ær, ther dogh nesth gudz hielp j tiilkommanda sommar wæl booth paa wardher, thij wijl spoort haffue j westhersiön liggia en stoor hop skiip lade medt salth och anneth hwadt her j riikit behöffues som siig hiit j riikit actat haffua strax j tilkommanda waar, ther medt bidie wij edher athij wara wiidt en godh trösth och bewiszer edher swa emoth oss och lather edher icke leda wthij nogoth bedrægerij aff nogon man emoth oss heller nw en tilforenna ther wij edher alle gönstelica före tacka Och inthit twifflar athij swa wel giöre epther thenne dagh. J hwadt motthe wij kwnna wettha alless eders bestha, thet kenne gudt ath wij altiidh gerna giöra Heer medt eder gudt befalendis Scriffuit paa woorth sloth Stocholm Sancte Anne dagh Aar etc mdxxiiij wndher woorth Secret.

Stockholm den 13 December.

Konungen tackar Severin Norby för den redlighet han bevisat konungens sändebud Jost Qvaditz och Staffan Sasse, samt tillkännagifver att han gifvit Norbys bud, junker Mauritz van Oldenburg, svar på dennes framställningar, samt föreslår ett personligt möte under Öland eller vid Elfsnabben.

Riks-Registr. B, fol. 239 v. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1519.

Tiil Heer Seuerin Norby

Vaar Synnerlige gönsth tiilforende etc Kære heer Söwerin norby gode ween tacka wij edher ganszcha kærligha for then ære dygdt och redelighet Szom j wore fwlmyndughe sendningebudt Josth qwaditz och Staffan Szassze paa wora wegna weluilieliga bewist haffwen Hwilkit wij altiidt gerne wile medt edher forschulle nær oc hwar oss stondher tilgörendis etc Och giffue wij edher tiilkenne Ath edert fwlmynduge [budt] Erligh och welboren man Jwncker mauritz wan oldhenborgh haffwer nw warit hoss oss her wthij waar stadt Stocholm med nogra bescriffna

Articlar och mwndeliga wærff och befalningar ther wthinnan j haffwe honum betroth at handla medt oss paa edra wegna Szaa haffwe wij for:ne Articler och befalningar gönstheliga hört och offwerwægit och sidhan ther paa for:ne Jwncker mauritz waar alwarligh meningh lathit forstaa Jnthit twifflandis at han edher ythermera och fulleligare samma woor meningh kan giffwa tilkenne æn wij edher paa thenne tiidt medt wore scriffwilsze kwnna tilbiwda nær gudt wiil ath wij kwnne sielff personligh komma tiil möthe och samtal wile wij thaa nesth gudz hielp edher ythermera woor wilia latha forstaa ther j fwlleliga möge setthie edher troo och liith tiil Szom j beröra j edhra Articlar athij for then leglighet szom nw paa ferde ær, besynnerliga for winther dagx schwld icke kwnne komme tiil möthe medt oss för en wintheren ær offwerstondhin Thaa wile wij nesth gudz hielp wara fortænckth wthij ath giffwa edher tilkenne framdeles medt wore scriffwilsze nær oc hwar wij besthe tilfelle haffwa ath komma tiil ith personligit möthe och samtal wndher ölandt eller j Elffznabben skickendis edher nogra godamen tiil giszle ther j schwle fwlleliga ware forwareth medt Heer medt edher gudt befalendis Scriffwit paa woorth slot Stocholm S: lucie dag Aar etc mdxxiiij wndher wort Secreth.

Upsala (jultiden).

Förteckning å utfärdade frälse-, förlänings- och häradshöfdingebref.

Riks-Registr. B, fol. 245.

Annodomini Mdxxiiij goffues thenne frijheter vtj vpsala Circa festum natiuitatis domini

fförst byrge laurenson frijhet pa iij hans gorda j hans lifftiid oc the for:de garder ære liggiandis i Östergyllandh

Item byrge bud fijk frijhet pa j hans gard och liggiandis j nærke

Item magnus nielsson pa koperbærgijt bleff forlænt en konungby vijd vesteraars j konungxhora Sokn benempd konungx Hora

Thenne hæritzhöffdingadöme vordo förlenthe pa samma tijd

Cristern larensson Ienaakers hæredh
Niels aruidhsson Aakerboohæredh
Ywar monsson Aasnahæredh
Staffan Henrixsson Bælunghahæredh

Item thomos andersson j Iærffuentacka j hollula sogn fik frijheeth paa sin gordh, till thess han honom opretta kan.

Upsala den 29 December.

Konungen bjuder B. v. Mehlen till grefve Johans af Hoya bröllop med konungens syster, samt beder honom att oförtöfvadt till Kalmar låta föra det »geskyth», som är på Öland och hos Åke Bragde, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 240. Förut tryckt i Chr. II:s Arch. 4: 1520.

Tiil Heer berendt wan mælen

Vaar Synnerlige gönsth etc Szom wij scriffue edher tiil her berendt tilforenna Ath wij wthij the helge trefollighedtz nampn actha giöra waar Systhers brölop Söndaghen epther xx:de dagh iwla nesth kommandis med ædil och welbyrdug herre iwncker Johan greffwe wan dheer Höyen, Oc waare begærendis edher tilkommilsze ther tiil och flere gode weners Szwa begære wij och nw thet samma athij thaa her til stædis komma wilie, besynnerliga epther ty, ath thet ær icke aldeles bliffuit wiidh then deel szom oss j malmö tilsacth war Huarföre wij behoffue tænckia tiil nogon raadh med hwar annen paa thenne siidhon, Hwru wij her epther waare styckiæ foretagha scholæ Och behoffwe j icke actha paa nogon löös tidendhe om

nogon föres for edher hedhen epther fraa oss Szom wij spoort haffwe ath skeedt ær, ee hwre al tingh siigh förlöpa, wilie wij iw wettha edhert betstha inthit twifflandis ath wij iw fwlleliga moga forlatha oss tiil eder paa then hulscap troscap och manscap j oss loffwadt och tilsact haffwe Och bidie wij athij bestella förra en j giffwe edher hiit wp, om waarth geskyth, ath thet motthe offortöffwadt komma in tiil Calmarna baade thet paa Ölandt ær, oc hoss her Ache bragde, iw förra iw betther för marga sacher schwl Heer med edher gudt befalendis Scriffwit wthij waar Stadt Wpsala Ffempte dagh iwla Aar etc mdxxv [1524] wndher woorth Secreth.

Upsala den 29 December.

Konungen uppmanar Olof Larensson att, ifall B. v. Mehlen ej vill efterkomma konungens inbjudning, med tillhjelp af borgarne i Kalmar, hindra att slottet och staden icke kommer konungen och riket ur händer, samt underrättar honom att en hop krigsfolk skall förläggas i städerna, till följd deraf att öfverenskommelserna i Malmö ej blifvit fullgjorda.

Riks-Registr. B, fol. 240 v. Förut tryckt i Chr. II:s A. 4: 1521.

Tiil Olaff laurensson

Vaar Synnerlighe gönsth etc Weeth Olaff ath wij haffue scriffwit her bærendh tiil at han schal komma hiit wp tiil oss Sondaghen nesth epther xx:de dag iwl nesth kommandis Saa wile wij om tw fornemmer nogoth feel ther wthinnan saa at han icke wiil giffua siigh hiit wp och nogon faræ for then schwld paa ferde waare Ath tw thaa meedh borgerne tager ther wara paa och rama wort och riikitzins bestha Ath slooth och Stadt icke kommer oss och riikit fraa henderna Och epther thet icke aldeles ær bliffuith wiidh thet sagth war j malmöö dagtinghen betrösthe wij oss icke giffua alth folkit wtöffwer, therföre

haffue wij lagt eth tall folk kring om stæderne j landit Actendis teslikis sendha nogher tiil Calmarna stadt Fforhopendis ath the godemen borgarene them wel föda wtöffwer thenne wintther riikit och siigh sielff tiil tröösth och beskerm her om rama woorth besta som wij troo tiig tiil her meedh gudt befalendis Scriffwit wthij waar Stadt Wpsala v dagh iwla Aar mdxxv [1524] wndher woorth Secreth.

Odateradt.

Konungen tillåter Nils Svensson på Olofsborg att efterkomma Norrmännens begäran om hjelp, isynnerhet emot Henrik Krummedick, att med dem sluta ett hemligt förbund, och om så behöfves låta det ifrån Westergötland till Olofsborg försända krigsfolket taga norsk krigstjenst; hvarjemte kon. anbefaller honom att kännas vid ett under Viken förolyckadt fartyg, m. m.

Riks-Registr. B, fol. 169 v. 170.

Tiil Niels Swensson paa olffzborgh Vt Sequitur

Vaar Synnerlighe gönst etc Wij haffua forstondit wthij thin Scriffwelsze nijelss Ath the ærlige herrer och godemen norigis riikis raadt medh then menige mandz samtycke j norgie Haffua warith tiil möthe handil och samtal j berffwen offweruegandis hureledis the schulle komma tiil theris frijheter och priuilegiar ighen Som the j longh forlidhen tijdh haffwe warith med woldh j fraa trengde siigh och menige riikit tiil en drapeligh och offorwinnelig scadha oc fordarff moth theris bescrifna lagh priuilegiar och goda gambla sidwennior Som fædher och forældher för them aff araldis tiidt obrutzliga nwthit brwkat och beholdith haffua och begære for then schuld bestond hielp och storkilsze wtaff tiigh paa waara wegna, Hwar them nogen ther wthinnan noghet forhindher wildhe giöre, och besynnerliga moth her Hindriich kromediich om han eller noghen annen hop wtaff danmark the frij-

hether och forlæningar tiil ewijnthijrs wthan högborne förstis konungh Ffrederiich[s] samtyckio wilde hindra eller aff trenge them han j longh forlidhen tiidt j haffwandis werie hafft haffuer then menige man j norgie tiil föge gangn profecth och bestondt Swa ære wij ther tiil mykit benegdhe Ath the godemen kwnne komma tiil theris frijheter ighen Och see for then schuld gerna Ath tw paa waara tröst giör medh them ith hemeligit forbwndt besynnerlige moth for:da her Hindriich kromediich eller nogen annen hop wtaff danmark Som tiil ewentyrs siigh ther om wirdtleggia ath the ærliga herrer gode men och menige norgis inbygiare icke mage eller schule komma tiil then frijhet Som the j for:de herremöthe endrecteliga samtyckth och besluthit haffua Och ath tw æsth them paa waara trösth behielpeligh och bestondugh j then deel the haffua reeth paa staa j thet forhop ath the tiigh sammeledis wile wara bestondugh hwar tiigh trengde tiil ath litha tiil them Dogh swaa ath tw for nogra merkeliga sacher schuld icke lather formerkia ath tw wtaff oss ther tiil nogen besynnerlig befalningh haffuer etc Nær gudt wil ath wij ythermera theris wilia forstaa och med theris breff och inszigle wardher forsekrath ther epter wij kwnne oss alwarliga rettha wile wij thaa them j alle motthe hwl och tro naborscap beuisa epther waare formoge Som wij ærligh och welbyrdugh herra strenge riddare heer Olaff galle ytermera for noghen forlidhen tiidt sielffue personlige gaffue tiil kenne ther the fulleligha moga sættia theris lith tiil Inthit twifflandis ath wij iw gerna wile wara ther tiil behielpelig ath the moga och schula theris priuilegiar och frijheter obrutzliga niwtha bruka och beholla besynnerliga for thet gambla forbwndt schul som haffuer warith emellom Swenske och norgis men thet och obrutzliga haffuer warit holdit ther the for fremande herrers regimenth schul icke haffuer warith tiil noghet annet nödda eller twngna paa baade sidher Och paa thet ath tw thess myndugare

maa wara at handla med the norsche och wara them bestondugh paa waara trösth Dogh paa thin eghen ordt Swa ath thet oss inthit bekommer Andtworde wij tiigh woorth sloth olaffzborgh j een redeligh slotzloffuan som thet breff wij tiig ther paa sende clarliga wtuiszar ath tw her epther swarar oss och ingom androm tiil alle hande rekenscap Oc haffue wij scriffuit monss bryntheson tiil att han scal latha woorth crigxfolk som wij haffue wthij westhergotlandt ligiendis komma tiil tiig hwar tiig eller the godemen wtaff norgie them behoff giordes Dog wnder thet sinne ath the ære tienesthelöse och sökia ther tiænisth wæl ath the ligewel j wora tienist och eed ære Heer wthinnan bewiss tiigh thet listheligaste tw kan, swa ath thet oss mynsth widher komma kan oc saa tw kan formerkia ath wij kwnne wara tiil swars medt, Sammeledis om thet skiip aff danske ther bröth wndher Wiken maa tw bekennes widt then kaaper och theslikis nogra andra warer ther paa war, paa en godh bettalningh her j Stocholm eller j dansche Saa ath oss ligewel icke for mykit onth rycthe hengher paa halszen, och skicka thet tiil ælffzborgh tiil monss bryntheson han scal thet framdeles senda tiil westhfart och forythra thet paa worth besta, beuisza tiig j alle thenne for:ne stycker saa at tw epther leglighethen kan formerkia oss och woorth riike Suerige nyttugasth wara kan och som wij tiig tiil troo etc.

Odateradt.

Dom- och bekräftelsebref för Michel Nilsson uppå Nora gård i Mörkö socken.

Efter originalet, befintligt i k. Kammar-Archivets samlingar, bland originalbref från k. Gustaf I och hans familj.

Vii Godztaff med gudz nad wtuald Suerigis och götis Konungh etc Göre wijtherliigiit med thetta wart opna breff at then tiid wii wore stadda vdi wor stad ieneköpijngh ffor noghen rijgis merkelige ærendes skulld ar epter gudz byrd Mdxxiiij kom for oss och the ærlige herrer och gode men aff richsens rad som tho for rætta sathe oss elskeliige michel nielson och klagade at hans rætte fæderne war honum j ffraa trengt j noghen aar tiil görende benempd norda nora i mörkes Soken med noghen andre godz ther aff alder wnder ligadt haffuer hulkit han skælige bewisa wil och scal e hwar thet noghen aff honum eskandis worder hwar fore dömde wii honum for:ne nora gard tiil med the andre godz ther vnder belægne ære forbiudandis hwariom och enom honum her emot at hijndra möda plasza quellia eller i noghenhande motte forfongh giöre wiid then plijcht och næpst lag och ret inholle Tesse tiil wiisse trycke wij Wort Secret pa ryggenn a thetta breff Datum ienekopie anno etc Die quibus etc.

Sigillet, lossnadt ifrån baksidan, finnes qvar.

BILAGOR.

1.

Biskop Brask underrättar riksföreståndaren om ett af ridderskapet och allmogen i Skåne till S:t Valborgs dag beramadt möte, och uppmanar honom att efter biskopens inneslutna concept tillskrifva dem, på det att Skåne och Halland måtte återkomma till Sverige igen, m. m.
Dat. Linköping den 15 April.

Riks-Registr. A, fol. 9. Förut felaktigt tryckt i Link. Bibl. Handl. 2: 178 o. f. efter en afskrift i Hogenschild Bielkes på Riks-Archivet förvarade afskrifts-samling.

Ad dominum gubernatorem Göstauum erikson

Sincera etc Kere gode besynnerlig ven Veli vithe at sent i iafftis kom her i staden Sewedh Rybbing fra Danmark Oc epter the leglighether ther han haffuer giffuit oss til kenne swa at alt ridderskapit oc menige landit i skaane akte vare til samtal sancte Valburgis dag nu nest kommende, tyckte oss radeligit vara skicke them til samme möthe rikisins oc alles voris vrsekth vid thet sinne eder var tilförende tilscriffuit för eth aar tess heller at then orsækth förbætred vore epter eder egin skön Som vj dog förmode eder giorth haffue, vnder the meste insigle ther skee kunne epter breffuit skal vare vpith som oss syness Tykthe oss oc radeligit vara at scriffue radit oc menige frælsith j skaane eth lwkth alwarligit breff til At the heller vele see vid anners æn theris egin ofærd oc epther tiden ær kaart ocj haffue mykit besörge pa alle sider sende vj eder thenne innelycte copie om vore mening paa edert gode behag, eder bedendis at om swa vore edher annad synttis radligere vare ati vele kaste thenne copie i elden Oss tycker at om skaane och Halland nogentiid skulle komme til Swerige i gæn vthen swærdzslag skal thet skee nw i thenne motthe, epter thet leglighethen tilseger Om tiden varder förfold med lempe Helst med thet förste meden thee ey æn ære intrædne til the iudzske oc haffua frwkt oc fare för K: Som vi förmode at Söwed eder yttermere vnderuisende warder etc Vi finge oc med Söwed eth her holger karlsons breff huilkit vi sendom eder, görer vel oc sender oss thet til baka, Eder bedendis atj ville væl göre at biude oss till huad vj skole giffue hanom för swar

epter eder vilie Kwnne han thet swa begaa med thee skanske At the ville giffue them hiit til teris fæderness riike i gæn, som the haffue varit aff heedhen hööss för kwng Vollemarss drotnings Margarettis faderss tiid Tha vore han ther kommen til tiide etc Inthet annat mercheligit haffuom vi förfared Huad vi kunnom vare eder til bestond oc gode skole i altiid finne oss velwiliegh Eder her med then alzmectig gud oc alle helge Swerigis patroner befalendis til ewig tiid Ex Lincopia In crastino sanctorum Tiburtii et Valeriani martirum anno vtsvpra millesimoquingentesimoviigesimo tertio.

Biskopens omtalade förslag till skrifvelse till adeln i Halland och Skåne (Registr. A, fol. 9 v., 10) återfinnes å sid. 50—52. Det omnämnda brefvet från Holger Karlsson (Registr. A, fol. 10) om att Jutland och Fyen gifvit sig från k. Christiern och att menige man i Skåne hade samma sinne, samt jemväl innehåller en bön om biskopens förord hos riksföreståndaren att brefskrifvaren må erhålla lejd att återkomma till Sverige, är tryckt i Link. Bibl. Hist. 2: 180 efter H. Bielkes afskr.

2.

Biskop Brasks svar såväl på från riksföreståndarens bref af den 23 April som ett af senare tid, hvilket i registraturet saknas. Biskopen förmäler sig hafva efterkommit uppmaningen att sända sitt folk ned mot landemäret, men säger sig af sjukdom vara hindrad att infinna sig på det till pingsten beramade mötet i Strengnäs; vidare förnekar han sig hafva tagit några af riksföreståndarens svenner i sin tjenst, omnämner lybeckarnes fordringar samt uttrycker sin önskan att riksföreståndaren måtte återfinna rikets gamla register, hvari förekommo traktater med England samt Holland och Flandern, m. m. Dat. Noor den 20 Maji.

Riks-Registr. A, fol. 14. Förut, efter Hogensch. Bielkes registratur-afskrifter (bandet B, fol. 8), fastän oriktig, aftryckt i Link. Bibl. Handl. 1: 142 o. f. Tillägget: »in vitulo» är der förbigånget. Ett annat bref från Brask till riksföreståndaren, innehållande ursäkter för uteblifvandet ifrån mötet i Strengnäs och dateradt den 8 Juni (in crastino corporis christi) är i registr. A upptaget å sid. 19 v, och tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 17: 129.

Ad D: Gostauum gubernatorem

S: Kere Göstaff gode besynnerlig ven siden vi med Söwed Rebbing fingom edre breff At vi skullom sende vort folk nid moot landemæret för the saker som i oss tha goffue til kenne, giorde vi thet strax reda oc thet nid sende epter eder vilie Swa finge vi nu sidhen pa nytt edert breff At vi skulle giffue oss vp til thet mööthe som i nu til thenne pingxdagæ i Strengenes förscriffuit haffua Huilkit vi gerna giorde swa nu som vi altiid tilförende giort haffuom huar thenne vor longlig siwka oss thet ecke betoge Som vi eder i vinthres bode i

vastena oc teslikis thaa i vore nær oss til kenne goffue oc allom vel vitterligit ær Ther med oss nagot dageligit vmgænge haffue Bediom ty eder kerlige swa nu som för Atj ville haffue oss fördrag om thenne oc alle andra resor til tess gud föger gud vnner oss vora helsa i gæn Vele vj tha gerna sielff vara manat til all then deel eder oc riikit kan komme til godo etc Thet i oss tilscreffue at nogra aff edra swena ther med ominne vore kompna fraa eder skulle vara kompne i vor tienst ær eder ey rett förekommit ey eller fynness i vort bröd med vort vetth, æn tha at vj ther epter ransakit haffuom Om the gode herrers aff lypka framsæting som vi förmode at the i foorne tiid haffue för begærende varit Synnerlica i K: Albrectx tiid Som vi haffuom hört kunnom vi lithit tilswara annet æn thet the gode herrer giorde som tha vore Oc ær ingen nu i riikit ther bæther veeth om then vntsetning the nu rikit giort haffue, æn i vithe sielffue Doch at the dandismen för eder oc riikit skyl noget med sin skada giort haffue motte thet nyuthe til nogen affgiffth i twll oc annan friiheth i theris tiid kunne ingen dandeman scriffue Hoppes oss ty atj varde ther til vel tilbörlica tenkande Oc om i kunne i Strengenes aaterfaa thet gambla rikisins register, för æn nagot yttermere beslyttis, vore gott atj saage then gamble bebindning som giord var mellom riikit oc the ængelsche Oc teslikis mellen them aff Holland oc fflandern vnder rikisins klemma At ey goffues breff moot breff Thetta haffdom vi ey visth om vi ey haffde giort oss en liten taffla pa samme register för noger aar tha vi thet öwerlwpom Oc finne i then bebindning fol. cxxiij æn ey drager os fullelica til minnes hurv hon lyder etc Æn om Skaane oc Halland finss i samme register at Drotning Margaretta oc K: Erik loto före aff rikit al breff oc instrvment pa skane etc Teslikis al the breff ther giord vora i ræffster til cronones skade, som nu ær för ögen, Oc alle bebindninger som riikit haffuer giort med annar land oc riike Oc huad vi yttermere haffuom fwnnit aff Skane haffuom vi scriffuit the gode herrer rikisins rad til Kwnnom vi finne nogen yttermera skæl skole the komme eder til hande Som nu vel makt vppa liggher at huar gör paa sina siidha Thet gud kenne Then eder verdis lenglighe beskerme til sin gudelig tienist Rikisins friihet och longlige velferdh Citissime ex manerio nostro Noor feria 4:a infra octauas Ascencionis domini Anno eiusdem vt svpra

In vitulo Scribebatur harum literarum quod D: gubernator haberet occasionem faciendi dilationes super responsis lubicensibus dandis propter illud quia nondum recuperauerat civitates Stocholmensem et calmarnensem Etiam quia regni consilium esset destitutum in consiliariis Deficit enim in episcopis et legiferis Sed cum spes sit quod

cito consecrari et promoueri possint pro tanto non sit eis respondendum ad presens saltem si sic videatur d: principi ceterisque consiliariis expedire.

3.

Biskop Brask skrifver till rådet och ursäktar sitt uteblifvande från mötet i Strengnäs, omtalar ett af B. v. Mehlen med innebyggarne i Halland och Skåne beramadt möte i Åhus, men påminner att svenskarne aldrig af danskarne vunnit något med dagtingan, samt bifogar slutligen ur rikets gamla register utdrag rörande nämnde provinser, beklagande att danskarne beröfvat Sverige både länder och stora penningesummor. Dat. Noor den 20 Maji.

Riks-Registr. A, fol. 15, 16. Förut tryckt i Link. Bibl. Handl. 1: 144, efter H. Bielkes registratur-afskrifter.

Ad consiliarios regni

Cum nostri sincera recommendacione fraternam in domino Reverenciam et salutem Verdoge fæder strenge riddere erlige gode men bröder oc besynnerlige gode wener æn tha at wi fför war krankdom skyld ey förmage besökia thetta möte som wi elligis gerna giorde, Dog wile wi ey förswma nogen then deel wi kwnne astad komma ath scriffua edre werdogheter och herredöme til thet oss synes wordande wara paa alles edra goda behag och förbætring, Eder alla kerliga bediandis wile weta wor orsækt i tessen och all annor maal til tess gud föger ath bætre kan med oss warda Nær gudi tæckis saa kan skee Skule j ffinna oss altid welwiligh tiil al then deel rikit och edher alla kan komma til gangn oc goda, Kan thet saa wara ath thetta möte ær giort fför the lybzsko fframsætinger ære wi ther innan liteth förffarne j sadant Rikisins hoglig oc wordande ærende, wtan latom thet in tiil then ærlige oc gode man rikisins förstandare och edher herradömer. ther ytherligare förfarne ære om theris gode förskyllan j thetta örlige æn wi kwnnom wara Oc twækom ther inthet innan ath huad bode han oc i kwnne wara them til wilia, som wara goda nabor och bröder oförkrænkt Swerigis lag, gamble frihether oc alles wora sworen eed, atj iw gerna gören Med swa skæl ath oss thet samæ maa wederfaris pa theris side etc Vi fingom oc eet breff aff her bærend om skane och halland at ther om skulle besökis eet möte j Awss, *Aldrig haffue swenske men noget fongit aff danske med dectingen*, Oc haffue opta försakat nogen tiid wilia tiit fara ee huad eder nw tæckis at göra Wi wetom lithet aff thet som warit haffuer

Doch thet wi wetom och læsit haffuom om skane finner edher herredömer i thenne innelykte copie Oc huad i med Rikisins fförstandara samfællelige ower eens warden ti[l] Rikisins förbætring oc gamble frihether ther wilie wi altid gerna tilhielpe epter wora förmage Gierna görende huad eder alle kan wara til wilie och gode thet gud kenne then wi edher alle ewinnerlige befale Ex manerio nostro noor Anno dominj 1523 feria 4:a infra octauam ascencionis eiusdem Solito nostro sub signeto

In vitulo

Verdoge fæder och herrer om skane minnes oss haffua læsit bade i krönekan oc saa j gamble Rikisins register huilken wi owersaage tha wi först komme j raadit at k: magnus oc Rikit gaffuo k. wollemar i dalmarc ix oc xl twsend lödiga marc klart sölff epter kölniska wikt fför skane halland bleking lister oc hwæden med slot stæder oc feste ther innan oc all konungxligæ ræt och rænta e huad nampne thet helst nempnes kwnne annodominj mccc.xliii:o in octaua sancti martinj oc finz thetta igen folio 2:do j thet gambla registred som oss wel minnes Item wart skane oc all thenne för:ne land etc scoterat epther lagen med breff oc feste oc alle tilborlige förwarning k: monse aff för:ne konung waldemar j worberg samma aared Torsdagen nest fför Sancte Cecilie dag som star folio iiij:o j samme gamble register Oc paa thet nestæ blad ther epter stonder Erchebiscop peders i Lund merkeligit witness breff at for:de breff oc feste wora skælige oc med allom lagom giord oc giffne

Ther finnes oc eet konung wallemars breff ther han oppenbarliga fförsaker och sik affhender alle makt nogen tiid wilia atherlösa for:da land etc giffuit sama aaret freedagen nest fför Sancte Cecilie virginis

Item stonder oc ther epter hurv Södra Halland oc ii herede i Skaane som kallas Bierga Hæred och Norra Asboo Hered soldis K: Monse af k: Voldemar för viij twsen lödiga mark sölff epter Cölniska vikth med alt danmarkis radz samtyckie aandeliges oc verldzliges för swore gæll K: voldemar oc danmarkis crone vore i kompne til ath löse k: valdemars fengilse Huilkit breff var besegld aff Margreffue Lodwik aff Brandeborg Gamble Hertug Buxleff aff Stettin Greffue Hans af Holsten Oc alles theris i Danmarkis riikis radh Samma för:na aar in octaua Iohannis apostoli et ewangeliste Oc pa samme blad stonder en ny stadfestning paa för:da kööp, oc ær eth aff the mercheligiste breff

Item finss paa fierde bladit Copien paa en beplicktning ther K: oc alt Danmarkis rad sik förplictade vid xxx tusen lödige mark sölff

Cölniska vikth om the nogen tiid giorde moot för:da kööp med makth eller rett gongh

Item finss ther oc sammæ stadz Huru greffue Hans i holsten K: Valde: faderbroder försth pansatte K: Monss för:da land för xxxiiij twsen löduge mark Colniska vikth

Item Huru K: Valdemar i Lypka tha ther Daktingit vart om hans fengilse oc tess lösn sik beplictade i monga tydzske försters nærwara fasteligæ holla for:dha pantsetning vid makth med alt danmarkis radz samtyckiæ, vid the förplictning som breffuen inneholla ffinss paa ottende bladit vnder för:ne försters besegling

Item Ther epther finss en annan K: Valdemarss stadfestning först pa för:da pantsættning greffue Hans giorde Ther epter paa thet kööp pa för:de land Oc paa thet tredie köpith som Halland soldis etc Thet fierde i samma stadfestning om then förliikning them oc riiken vora giord i mellen

Item at K: monss skulle ther pa faa breff innan pingxdaga pantsatte hanom Konung Valdemar Vordenborg oc korsöör vt folio ix:o

Item K: Valdemar eller Danskemen aldrig skole owerfalle swenske men med hersköld eller bebinde sig med tydzske pa rikisins argesta folio ix et xij:o

Item Rikisins radz breff til Halland oc Skane epter slagit aa Brwnkeberg folio lxxxx et lxxxx primo lxxxxij cix:o et cxix:o ey annat haffuom vi förnumit i thet gamble register om skaane etc

Item eth annet gammalt haffuom vi sett ther erchiebispen oc Capitulum i Lwnd bekennes sig haffue Hammars huss oc monge priuilegier aff K: i Swerige Oc at thet skal altiid stonde hanum vppit fore Oc aldreg vara til rikisins eller k: i Swerige fienders beskydning

Item ær oc eth mercheligit visord för riikit at erchebispen i Lund scriffuer sig för Swergis förste Teslikis oc at ny ramerke lagdis mellan Swerige oc the land, som forra vore i öreswnd

Item Nw haffue Danskemen borta swadana Rikisins merchelige swora swmmar oc landhen med Oc huat then aarliga opbyrd riiss the swa longlige vpburit haffue Swerigis rike till skada Haffuer her til ingen akthet vthen hurw huar annan skulle förnidra som för ögen haffuer varit

Item huad om Skane stonder i sancte Birgitte böker ær eder swa vel vitterligit som oss Then alzmectoge gud verdogis see millelige til thetta riiche at thet motte eth sin komme til sin velmoga oc roliga stadga Then vi eder alla ewinnelige befale.

4.

Berndt v. Mehlens berättelse, ställd till biskop Hans Brask, om det möte han haft på Selsborg [Sölvesborg] med Claus Bille och Axel Ugrop, fullmägtige för adeln i Skåne och Halland; då det beslöts att fred skulle råda mellan Sverige samt Skåne, Halland och Blekinge tills S. Joh. Bapt. dag, samt ett möte beramades att hållas i Åhus, för att afgöra hvilket rike nämnde provinser skulle tillhöra. Härtill äro bifogade B. v. M:s för adeln framställde »artiklar» om k. Christierns ovärdiga regemente och om anslutning till Sverige. Dat. Hoff den 26 Maji 1523.

Riks-Registr. A, fol. 13. Ganska felaktigt tryckt i Link. Bibl. Handl. 2: 187—191

Domini Bernardi van mælen

Cvm humillima mej recommendacione etc Verdog fader nadige herre oc gode besynnerlige ven verdis eder nadz verdugheth vele vithe at nogra dager ther epter iak haffde eder nade tilscriffuit vore the erlige gode herre och godemen danmarkis rad i Skaane oc Halland besitthendis, paa selsborg församblade, oc skickade tha strax til mich herr Clawss Bille och her Axel vggrop fulmynduge pa theris oc menige manss vegna, huat framsætinger iach them före gaf warder eders nade i thenne innelyckte copie förnimmendis etc Epter lankt samtal vorde vi swa öwer eens at stonde skal en sækerheth emellom Skaane Halland oc Blekung oc thenne landzende in til sancti Johannis baptiste dag nestkommendis Oc ær thaa beramet eth mööte stonde skulendis i aawss pa för:de tid Huilkit möte besöke skole Then högborne förstis hertogens van holstenss Swerigis Danmarkis oc stædernis fulmyndoge Huem tha Skaane oc Halland med retzins twang tilfallendis varder then skal sig late at nöÿa, Doch verdug fader Iach haffuer nogra punkther oc articuler ther makt paa ligger eder nade vnderuise, som iak ey vel paa thenne tiid scriffue kan, Tecktis eder nadis verdughet benale eder pa fregedag eller lögerdag til vreta clöster, sage iach gernæ, eller huar som eder nade best och belegligiste tycktis at vara sætter iak i eders nadis skön Kere nadige herre haffuer eder nade nogra tidender aff vpland verdogens them at deele med mich Thet iak i alle motte med eder nade förtiene vil I huad motte iak kan oc förmaa Thet gud kenne alzmectug Then eder nade verdogis salig oc swnd beskerme Ex mansione mea Hoff feriâ 3:a rogacionum Anno dominj 1523 meo sub signeto

Articuli

Ærlige herrer Strenge Riddere oc försiktie men Iach förmoder oc inthet twiffler atj vel rönt haffuer hurv then högburen forste K: cristiern nu i naagen förlidhen aar med argeliist Ridderskapit ower danmarkis riike, swa velsom swerige agter förnidre vnderkuffwe fördriffue oc alldelis i grwnden förderffuæ y ty hans nade yttermere för ögan haffde vtlændzske drawelsmen skotter hollendere oc andra swadana som ridderskapit oc köpstadzmen förderffue skolle

Ther med haffde hans nade rad oc daad yttermera med [then] fwle drawelsins qwinna Siborg æn med eder oc andra flera gode men ther dog vtaff hennes rad inthet annad her til dagx folt haffuer vthan skada förderff stoor blodzutgiutilse oc gudz förtörnilse thet oppenbara för ögan ær at gud ey lenger swadant tilstædiæ vil Ey eller stonder thet nogen retuise menniske lenger til at lida

Huru hans nade oc sin kwnglige eed ære breff oc insigle swa vel eder som the verduge fæder ærlige herrer oc gode men som han i Stocholm moot gud ære oc Rettuise vtaff dagom taga loot, hallit haffuer ær huar god man vel vitterligit oc gud sig ther vtower förbarme

Teslikis om then siise nye toll förbud oc andra olagher som hans nade paa lagde epter then onda qwinnes och andra skalkers rad oc samtycke moot eders oc danmarkss crones priuilegier oc gamble friiheters inneholliise Mong annen olag som lankt vore aff scriffue

Ærlige herrer oc gode mæn ffor thesse pwnkther oc articler ær then förbund oc contracth giord emellom hensen oc oss at vi med huar annen vele med liiff oc ytterste makth tilhielpe at affstille hanss obarmhertuge tyranniske hedzskhet thet beste gud giffuer os nader til

Ty ær iach nu indragen i thenne landzende at intage halland oc skaane vnder Swerigis crone i gæn med swærdz slag then ey anners ther til beneyd ær at vithe sitt beste och longlige bestond Nödgis iach vtmæthe med samme skeppe som hans nade i Swerige giort haffuer

Jak haffuer nu i thenne reser giffuit eders strenghether tilkenne at teckis eder giffue eder vnder Swerigis crone i gæn vthan yttermera swerdzslag gudz förtörnilse oc then menige oskylloge manss förderffuilse tha skal huar god man andelige nyte teris statwtör Ridderskapit theris friiheter oc theris förlæningher Köpstædzmen theris priuilegier oc then menige man bliffue vid theris gamble Lag och sedwænier Oc vtaff leggis all olag som i her til dagx hafft haffue

oc vara i samme förbund oc naboskap som Swerigis riike med menige hensene oc theris medhielpera vdi kommen ær

Ok endrekthelige swa föreenæs som gud förbiude at then omille Kwng komme til makt i gæn oc ville in ga in pa eder Tha skole Swensche mæn med menige stædernes tilhielp göre eder oc thenne landzende hielp tröst oc bestond epter theris ytterste makt

Thenne articuli ære belewet

Om vi föreenes

Tha vil iak siidan med Ridderskapens oc menige mans samtyckia her vtoffuer skaane oc Halland skycke en god man aff ridderskapet som thenne landzende holle skal til Swerigis crone

Ærlige herrer iak haffuer endelss förstaat atj nödigt vile geffue eder fran danmarkis crone vthan bliffue ther som eders vener oc frænder i Iwtland her epter bliffuendis vardæ them vi med liiff oc makt vele bestand at göre vpaa thet at fred redeligheth sæmmie kerlek oc endrekt motte komme riiken i mellom som længlighe bort varit haffuer oc gudz förtörnilse affstilles

Her vtinnen ærlige Herrer ramer eders oc then fatige oskylloge manss besthe som makt pa ligger.

5.

Biskop Brasks bref till riksföreståndaren, då han öfversände föregående bref och artiklar. Biskopen önskar att belägringen af Stockholm och Kalmar snart måtte få en god ände, att bättre tillgång måtte blifva på salt, och uppmanar riksföreståndaren att i Stockholm efterspana rikets register. Dat. Noor den 31 Maji.

Riks-Registr. A, fol. 18. Högst felaktigt aftryckt i Link. B. H. 2: 191.

Ad dominum gubernatorem cum ordinatis

Cvm nostri etc Kere götstaf gode besynnerlig ven sidan vi i thenne nestförledne dage screffue eder til, komme oss til hender thette her inlykthe breff aff huilkit vi akthe oss föge tage för nogra merchelige saker, vthan swa mykit som eder oc rikisins rad samfellelica teckis Var herre giffue eder en god behaglig ænde pa thenne bestalinger för Stocholm oc Calmarna Vore nyttocth för edert oc alles vore gagn skyll at anner rad fwnnes til thetta dyre salt för then menige manss klagen etc Oss hoppes oc ath nar i faa stocholm atj ey vele försymme latha spane epter rikisins register Som vj för-

mode vara ther inne, helst thet nya Om thet annet vithe vj ey til skælss Thet gud kenne then vj eder ewinneligen befale Altiid gerne görende huad eder oc rikit kan vare til bestand oc gode Citissime ex manerio nostro Noor sabbato trinitatis.

6.

Biskop Brasks svar på tvenne konungens bref. Biskopen tackar Gud för att riket blifvit försedt med en infödd konung, ursäktar sin frånvaro vid valet, och råder att ej uppskjuta kröningen; derjemte nekar han sig hafva penningar i Lübeck, samt uppmanar konungen att snart företaga något emot Gotland. Dat. Linköping den 10 Julii.

Riks-Registr. A, fol. 24. Förut tryckt i Link. Bibl. Handl. 2: 193—198, och i Fants disp.: Diar. Crit. Act. H. R. G. I. Ups. 1787, pag. 7.

Ad dominum regem Electum

Cum humili et Sincera nostri recommendacione premissa Högmæktig förste kere nadige herre iak tacker then alzmectige gudh för then naadh. han edher giffuit haffuer oc thenne erlige gode swenske mæn rikisins raad oc menigheth at wj nogen tiid besinna maage rikisins longlige bestondighett At taga raadh j tiid oc thima som nw ær skedt vdj eders nades vall oc wtkoring thill Suerigis krona epter thet danske mæn oc andra vtlenninga haffua altiid lupid om Raam med oss om kwnga koor oc vall oc med theris listh oc goda ordh dragitt sig in offuer oss oc wj altiid annamad haffua ordh eder breff oc beseglinger etc för rikisins oc alles vora welfærd hulka oss swa æra holne som för ögan ær Hulkedh dogh alth her thill skedt ær rikid oc oss alle thill en plaaga som iak forstaar, thy at rikit ey haffuer warid försett epter laghen med en infödd herre oc kungh som nw gudh see loffuad skedt ær then alzmechtig gud giffuedh edher nade thetta fatiga riike oc oss alle till glädj gangn oc ewigt bestondh oc at eder nade motte swa styra oc raada her j Iorderiike atj motthe bæra cronan j hymmerike etc Kere nadige herre ær mik wnderuisth eder nade vara förekommidh ath iak aff nogon föracht skulle haffua försiitiid thet herramöte siisth beraamad var mot then sanna orsægth Ther iak eder nade then tiid till kenna gaaff kan thet swa vara ath sanheet syn oc oppenbaara beuisningh mik inthet hielpa kan thaa ær mik swaart at göra myna orsægth. som iak dog j vinthress eder nade en deelss gaaff thill kenna Iak latæ dog till gud oc dandemen höga ok Laaga andelica oc verdzlige the myn förfall seett haffua hulka iak ey æn förwnnit haffuær Oc kan ther offuer

ingen ythermere orsægt göra æn sanning tilkræffuer Eder nadis högmechtighet ödmiukelica bedendis Ey vilia sætia troo thill the vara dagelica affwndzmæn ther obedne gaa meth bod thill eder nade etc Kere nadige herre ær mit fulkomlica raadh at eder nade ey lenge fördrager eder nadis kröning för monga szaker eder nade sielff besynner ythermere æn iak kan scriffua thet fyns j sanningh at k: karll vart koorad om helge lechama tiid j stocholm hyllad paa morasteen sancti peders affthen ther nest oc krönt j vpsala sanctj pederss dagh aff biscopen i Lincöpungh oc varfrw dag visitacionis ther nest sedæn erchebiscop Jönss var vigd krönthe han drotningena samma dagh vnder Högmessonne oc huar eder nade teckis thet skulle skee annerstadz æn j Stocholm ther iak inthet thill raader för obestondelige ænde ther haffuer altiid epter fölgdht sæther iak till edert egit brysth raadh som befyns aff crönikom oc manna mynne som æn leffua dog paa eder nadis goda behagh epter hulkit iak mich altiid gerna rettar oc swa snarth mit folk komber op fraan öland oc calmarna ther thet thetta aared varid haffuer oc æn ær skall thet altid gerna vara eder nade thill reda thill eder och rikisins tiensth epther myn förmaaga then eder nade væll veet ytermere æn iak kan scriffua Eder nadis staat oc högmechtigheth her med then Alzmechtige gud befalendis oc alle helge Suerigis patronor the edher verdis beskærma till rikisins longlig velfærdh Citissime ex Lincopia Anno Domini M dxxiij Die sanctj Kanutj M dxxiij

In vitulo

pro Regis manibus

Kere nadige herre sidan thette breff var scriffuit fik iak eder nadis breff med mester Ture om c:[100] lödug mark oc vm [5000] gyllen eder nad med vndsethende aff then merchelig swmme ther iak sægis haffua i lypke, som edert herredöme haffuer i sanning förfarit aff the thet eder tilkenne haffue giffuit Som doch alzinthet ær, vthan förundre mik at noger haffuer then dyrffue giffue eder nade swadan stycken före, helst i then stat ther gud eder nu tilkallet haffuer Ther ey fölier sanning med Iak loot i vaaris hente nagot salt oc klæde til at löne mit folk oc haffde ther huarken för eller sidan gul eller sölff eller noget annet til en penningx verd med mit veth Thet vore vel eder nadis oc Rikisins heder at iak eller nogra andra rikisins inwanare fwnnes eder nadis vndersaatæ ther swadanæ eller andre merchelige swmmær haffde til tilflycth i trongemaale eder nade eller andra til vnsæting med tilbörlig förwaring nær swa kwnne

vmtrenge Thet ær doch inthet fallit pa mỹn siide, om eder nade swa teckis tha vore thet vel tilbörligit at then ther eder nade thette tilkenne haffuer giffuit swa sannelige at han motte vare nest hemte oc anname förme svmme oc nyuthe ther aff eth mercheligit stycke för sitt omak Thet vore hanom snart til peninga oc törffte ey annen förlening vid Kere nadig herre iak kan grannelige merke at som then sanning ær eder nade före kommin oss til ogönst ther vi ingen haffue förskyllit, segis mik vel flere vdower med samme skæl oc ingen bætre nær sanning komber til röne Iak gaff eder nad til kenne nu för eth aar i Sudercöpung om mine legligheter oc förmaage epter huilke iach giorde eder naade vnsætning thet beste iak kwnde Vore mik förnær at noger anner æn heller eder nade skulle fynne mik twetalig eller för nogen osanningx man i then eller annen motte med mitt veth Oc beder ty eder nade ödmycelige atj huatzske thette eller annen vthan min förtienist vele vende til nogen ogönst Iac haffuer doch motegong nog aff thenne krankdom oc annen vmsorg gud mik tilfögit haffuer Huar iak kan vare eder nade til alle ödmyct oc bestand gör iak altiid gerne Thet gud kenne then eders nade verdis lenglige beskerme fraa alle onda

In 2:o vitulo

Item vil eder nade verdis timlige betenche om Gulland at söuerin finge ecke förmykin makt Oc gaar her rykte at han scal vara vid vj eller vijc stark Oc vore aktende epter mit föge förstand at om k: cristiern sender nagen makt til danmark oc kan ey ther med fa tilgong til landit tha varder gulland swa bemannat oc bespiisat at thet varder verre aathertage æn thet nu vore Oc skal tha eder nadis folk i ffinland ey vare hanom sækre pa baken Gud gowe eder naade vore först vtaff med hanom sidhan vore i finland swa mykit bætre at göre Thet ær ey föge skade han i thenne sommer giort haffuer pa vore vener the lypzsche oc flere som her ligge Iterum in christo felicissime valete.

7.

Biskop Brask förklarar att kyrkans ränta på Gotland är ganska ringa, och att han ännu ej deraf njutit en skilling till godo; berättar att han besökt mötet i Jönköping, samt lofvar att göra sitt bästa med afseende på den äskade hjelpen af kyrkorna, m. m. Dat. Linköping den 8 Mars.

Riks-Registr. A, fol. 49 v. Förut tryckt i Link. Bibl. H. 2: 221 efter H. Bielkes registratur-afskrifter.

Ad dominum regem electum Gostauum cum d: archdyacono IX:a Marcij

Humili mej recommendatione cum omni reuerentia et honore premissis Högmectig förste Kere nadige herre Iak haffuer förstaat aff thet edert högmectighetz breff iak nu senest fik i thenna daga At eder nade akther i the helge tre fallighetz nampn företaga then gullendzsca reesa i thenna vaar Til huilkit then alzmectig gud verdis at giffue eder nade lyckan epter eder nadis begæren Huad deel i min förmaage kan vara iak eder nade ther til hielpe kan med mit folk oc annat om æn gulland aldrig haffdhe legat til thetta stikt vil iak göre med en god vilie at riikit oc seglasen motte komme til sin gamble friiheet Huilkit aldrig skeer mæden gulland ær i fiende hænder som saa ligger oss her för dören, Kyrkian haffuer ther næpplige en bonde paa heela landit vthan lyder alt cronone til Oc ær ty hennes ræntha mykit mindre bode i tiende oc annat æn eder nade ingiffuit ær aff nogra them ther föga sanning vetha Iak haffuer aldrig nyutit gulland sidan iak her til kom en skilling til gode, Huat thet haffuer varit i dag eller vthan dag, vthan giorde ther pa stoor kost oc tæring sist iak ther var mich til skada oc vogade ther om bode liiff oc velfærd At ey skulle rigisins rætt i andelige motte til landit förtagis som i verldzlige motta för min försymmelse Gud goffue at then Söuerin ville giffue sigh til noget fast handel med eder nade Oc om ther til komme beuise sig eder swa hullelica som han sin förme:a herra giort haffuer, Törffthe man *ey slaa then dör vp som opin stode* Æn dog at gansche misligit ær sig nu pa nogen daktingen forlatha för thet nu i senæsth i Ienechöpung skedde oc sidan sægis skett vara i Blekung Iach hafde gerna kommit til eder nade haffde mich ey förtagit min krankdoom oc thetta onda fööre Ty iak kan ingenstadz lenger komma æn sleden til seger Oc beder ty eder nade ödmycelica thet mik ey vende til nogen ogönst Then iak aff eder nade aldrig haffuer akthet förskylle Then stwnd iach maa leffua Swa verdis eder nade vilia vetha iak gaff mik in til Jönechöpung oc raadde her Bærend göra thet samma Sedhen iak fik nidre eder nadis breff At the dansche ey skulle komme för vor orsækt vppa thenne siida At the dansche ey skole sæye nær thet i framtiider komber til talss At vi ey heller haffde besökt thet möthe æn the Oc giordo ther med radit oc menighethen vor orsekth oc annerstadz bland almogen thet beste iak kunne ffræmbermeer om then hielp af kyrkener eder nade om rörer haffde iak ey suaa god tilfelle bekommit som sidan iak fik eder nadis breff om thenne gullendzsche reesa Swa at nær iak faar eder

nadis vpne breff til almogen hoppes iak henne bekommæ helsth her i östergylland til thenne eder nadis reesæ bestond ee huru nedre i landit kan vara Vill iach doch gerna göra her innan thet yttersta iak kan lempat At eder nade heller iak ey faa ther fore nogen ouilieg almoge Ther nu ær gansche sielff syn noget med handla Som thenne breffuisere her Vernær vor erchediegne eder yttermera vnderuise kan oc alle andra mina legligheter Eder nadis högmectighetz staat oc velmaage verdis then alzmectig gud föröke oc beskerme til rikisins oc alles tess inbyggeres longlige velferd Huar Iak kan vara eder nad til bestand oc vilia gör Iak altiid gernæ Ex lincopia Anno dominj 1524 viij:a mensis marcij Solito nostro si[gneto].

8.

Biskop Brask berättar att han af sjukdom och dåliga vägar varit hindrad att efterkomma konungens kallelse, lofvar att öfversända silfverhjelpen, så snart den inkommer från stiftet, och aflägger nya trohetsförsäkringar, samt beder konungen ej sätta tro till biskopens afundsmän. Dat. Linköping den 14 Mars.

Riks-Registr. A, fol. 52 v. Förut felaktigt aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 20.

Ad d: regem electum Gosta: per d: paulum eius capellanum

Hvmilj mej recommendatione reuerenter premissa Högmectig förste Kere nadoge herre verdis edre nade vele vetha at sedhan mik ey var mögligit för myn longlig krankdom oc annan ny tilkommen siwgdom mik gud tilföget haffuer Som huar man ær til syna Sa oc för thenna yslösing oc onda fööre, giffue mik vp til eder högmektighet Som iak elligis gerna giort haffde epter eder nadis scriffuelse fförskickede iak til eder nade hederlig man her Vernar myn erchedyegne med myn scriffuelse at göre myn orsækt oc vnderuise edre nade om mine legligheter oc swar pa then deel han aff eder nade til mik i befaling haffde Ödmywcelige bedendis at eder nade ville verdis at tage myn orsekt i thet beste Swa snart gud föger at the myn oc kyrkennes bud kwnne komme til bake ther nu för then sölff hielp kring om stickthet ære oc henne til sammen komme Skal hon med thet alraförste gerna komme eder nade til hande Huad troo eller liith eder högmectighet teckis sætie til mik thet staar til gud oc eder nade Æn then hulscap oc manscap iak eder nade tilsakt haffuer vil iak eder nade hollde oc mit rette fædernes riike som en troo dandeman bör at göra Eder nade ödmycelige bedendis ey ville sæthe troo til the mine affwwndzmen ther annet vele segiæ

Vthan vara mik för en gunstig herre huilkit iak altiid gerna förskylle vill then stundh iak ma leffue Thet then alzmectig gud kenne Then eder nadis stat oc velmoge verdis beskerme til rikisins longlige velferd Ex lincopia Anno etc 14 mensis Marcij.

9.

Konung Fredrik I af Danmark beder konung Gustaf, att antingen sjelf eller genom ombud infinna sig till ett möte med honom, danska och norska rådet samt de vendiska städernas fullmägtige nästkommande pingst, för att rådgöra om några de tre nordiska rikena och de vendiska städerna angående märkeliga ärender. Dat. Gottorp den 13 Februarii.

Riks-Registr. A, fol. 58 v. Felaktigt aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 27. Riks-Registr. B, fol. 165 v.

Ffredericus dei gracia electus in regem Dacie ac Noruegie Dux Slesuiccen. Holsacie Stormarie ac Ditmarcie Comes in oldenborg etc

Sincerissima et amicabili in domino salutacione premissa Kiere herre Gösti Vidher at vj oc vort elschelige Danmarkis riigis rad vdi the hilluge trefallighedz naffn [haffue berampt oc forscriffuit en almyndelig herredag at stonde*)] nu pingisdag nest kommendis emellen eder oc oss oc emellen Danmarkis Suerigis Norgess riigis radt oc tesligis the vendiske stæder ther tha at förhandle tesse iii rigens merchelige ærende gaffnn oc bestand Pa thet at the try riige motte komme til en god lang salig friid oc bestand inbördis Oc tesligis med the vendische stæder swa thet motte gonge liigligit oc tilbörligit til pa alle siider Ty bethe vj eder kerligen Atj vele velgiöre oc omage eder sielff personligen til oss förne tiid oc stædh her at forhandle trecthere oc offueruæge tesse try riigens oc the vendische stæderss gaffnn beste oc euige bestand Oc huar i engeledis sielff personlig komme kunne atj tha vele förskicke til oss förne tiidt oc stedt iiij eller sex aff eders oc Suerigis riigis rad mett ful makdt adt handtle til enn fulkommelig ende alle the szager oc ærende tesse try riiger oc the vendische stæder arörendis ære Ty bedie vj eder kerligen atj vele lade eder her vdinnen findess veluileligen oc vj altiid vdi slig mode eller större ville altiid gerne met eder förskilde In christo valete felicissime Ex castro nostro gottrup dominica Inuocauit Anno domini Mdxxiiij Meis sub signetis

Generoso ac prepotentj principi Domino Gustauo electo In regem Swecie etc Amico nostro Sincerissimo.

*) Enligt Registr. B.

10.

Konung Fredrik af Danmark skrifver till svenska rådet om i nästföregående bref nämnda möte. Dat. Gottorp den 13 Februarii.

Riks-Registr. A, fol. 59. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 28, men felaktigt.

Ducis fredericj ad d: consiliarios hujus regni Swecie

Fredericus dei gracia electus in regem dacie heres Noruegie dux Slesuiccens. holsacie stormarie ac ditmarcie Comes in oldenborg etc

Premissa reuerencia cum mei sincerj fauoris affectu Kere herrer Bisper Prelater Riddere oc gode vener vider at vj oc vort elschelige danmarkis riigis radt vdj the helige trefaldighedz naffnn haffue berampt och förscriffuit en allmendig herredag at stonde vdi vor stad köpenhaffnn nu pindzdagh nest kommendis i emellem oss oc hogmectug herre herre Gösteff vtualdh könyng til Suerige oc emellen Danmarkis Suerigis Norgis riigers raad oc tesligis the vendisce stæder Ther tha at förhandle tesse tryy rigens merchelige ærende gaffnn oc bestand pa thet ath tesse try rigen motte kome til en god lang salig fred oc bestand inbördis Oc tesligis med the Vendische stæder Saa at thet motte gange ligelig oc tilbörlig tiil pa alle siider Ty bede vj ether kerlige atj vele vmage ether til oss for:ne tiid og stæd ther ath förhandle trecthere oc owerwege the try rigisins oc the vendische stæders beste oc euigh bestandt lader eder her vdinnen alle veluilig findes som vore god troo ær til ether oc vj altiid med ether kerligen förskulle vele In christo valete Ex castro nostro gottrup dominica Inuocavit Anno etc Mdxxiiij Meo sub signeto.

11.

Biskop Brask skrifver till konungen, att han förundrar sig storligen öfver danske konungens förslag om ett möte i Köpenhamn, hvilket han menar blott afsåg att hindra konung Gustafs resa; erinrar vidare att svenskarne aldrig vunnit något af de danske med dagtingan, samt ursäktar sig med afseende på silfverhjelpen af stiftet, m. m. Dat. Linköping den 14 April.

Riks-Registr. A, fol. 59 v. 60. Förut högst felaktigt tryckt i H. rör. Sk. H. 13: 30.

Deuota mej recommendacione reuerenter premissa Högmectig förste kere naduge herre iak fik i dag eder nadis breff scriffuit i Stocholm die Ambrosij om hertog ffrederikx verff til eder nade oc Suerigis riikis rad med nogra copier etc förvndrar mik storlige at

hanss nade förscriffuer swadant menigt mööte ther eder nade oc thenne iij riike paa geller for æn han sig med eder nade ther innan föruiste Som tilbörligit haffde varit Oc huru eder nade stode til sig geffue in i fræmende riiche pa saadan scriffuilse kan huar man merche Helst medhan the danske i venss wiise hemblige styrke eder nadis oc alles voris vppenbore fiende Oc e huat ther kan vnder wara Tycker mik at hertogen vel forstar at saadane mööte ey pa saa kort tiid besökis kan Synnerlige för then reesze eder nade nu före haffuer Then iak förmoder han vel sport haffuer Vthan han förmoder med swadana tilbud eder nade sine reese affsæte skulle Oc saa förhale thenne sommar som i vinthres skedde med thet mööte i Lönechöpung beramet var Iak haffuer doch aldrig hört suenske men noget haffue wunnit medh daktingen aff the dansche, vthan epter mit föge förstand förmerker at hertugen gör thet sig til vrsekth för land oc stæder swa som tilbiudende at sæthe sine szaker om gulland etc i rette sidan han seer thet saa nær kommit vara at thet ey vel skee kan Thet elligis i vintress haffde vel mott skee om danskemen nogon rettgongn aluarliga ment haffde etc The innelyckte copier sende iak til the andra faa aff radit her nidre ære ffik iak och i dag ii annan eder nadis breff eth om mitt folk vpskickende med thet eder nadis folk i thenne stæder oc andra frelszess menss Som iac oc gerne göra vill thet alleförste iac kan I thet annet berörer eder nade huat hielp eder nade haffuer förmode aff thenne landzende Tha verdis eder nade vile vethe at iak haffuer giort ther til mit beste Synnerlige til thenne gullendske resze at eder nade motte viderfaris nogen merchelig vnseting ytterlegere æn thet haffde mik sielff pa gullit Som iak eder nade senst tilscreff, om huilkit iak sæter myn skotzmol til land oc köpstæder Smalenninge oc östgöte Synnerlige til eder nadis egne embetzmen i thetta stikth Ther sant vele seya Ok at then hielp ey kan swa kort vtkomme ær inthet i myne volde, Huilke iak doch förmoder pa tiid oc stunder vel vtkomme skole Ty at her ær ecke swa vel æmpnade kyrker som i vplanden vthan monge fatige Ther somme æge en oc somme ij kalker Oc somme haffue aff förgylt koper theris monstrancia Thet almogen nu tager sig före yttermera æn för om Kyrkennes ægedeler volde the ther oskælige hanom ingeffue at Kyrkian haffuer ey egendöme pa nagen then deel hon æger vthan hörer til almogen Oc ty haffuer bode eder nade oc flere aff hanom tess minne lydna i thenne motthe Oc epter eders nadis framsetinger om gulland i Sudercöpung om francisci siden eder nade haffde intagit

östherlanden för the legligheter som eder nade tha haffde pa folk Skep och Værie oc then synnerlige nade oc lykke gud eder giffuit haffde Tyckte mich ey radeligit vare eder nade affrada thet anslag oc hogskot Som eder nade aff gudz inskiutilse begripeth haffde heller æn andra gode herrer oc mæn i raadit Tha bland annat var mit rad epter the gamble gode herrers segen at then reesa skulle sidhöstis företagis thet iak giorde i en godh akth Som mik til rikisins gangn aff rette borde oc ey aff nogen annen fremmende szaker thet gud kenne Then iak eder nadis staat oc högmektoghet til rikisins longlige velferd euinnelige befaler Ex lincopia Anno domini vtsupra in profesto sanctorum tiburcii et valeriani martirum.

12.

Biskop Brask skrifver till konungen om indrifvandet af Gotlandshjelpen ifrån stiftet och om den af biskopsstolen äskade gärden, samt råder konungen att ej tillåta Luthers böcker i riket säljas eller köpas; och förklarar slutligen att han vill hellre återlemna Gullbergs härad, än att konungen, med afseende å skatten deraf, skulle något lida.

Dat. Linköping den 22 Maji.

Riks-Registr. A, fol. 64, 65 och 66. Förut aftryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 43—48, 51, och i Link. Bibl. H. 1: 160 o. f., men felaktigt.

Ad dominum regem Electum gostawm

Deuota etc Högmektig forste K. nadoge herre iak fik i iafftis eder nadis breff med scolamestaren i Calmara om then swore swmme oc kostnat eder nade giort haffuer pa thenne knekther sedhan eder nade tiit kommin ær, thet iak och vel betrakthe kwnne Oc haffde för then skyl epter flere eder nadis scrifuilse, oc helst sedhan iak fik ibland annen eth eder nadis breff vid thet sinne ath naar almogen thet förnwmme at then hielp vora kyrker göre skulle, skulle komme til then gullendzsche reese, skulle huar man vare ther til tess ytterмere benegdh Som iak oc troot haffde swa vel som eder nade Screff iak om alth mit stikth til alle kyrker At the alle ville lathe finne sik veluilig riichit til vnthsætingh med en hielp til thenne gullendzsche reese, thet aluarlegiste iak kwnde Oc æn tha at nogra fwnnes ibland almogen som haffde ther om noget faafenkt tal vthan skææl Som altiid skee plæger i alle aalegninger Doch toge sik dandemen ther inthet epter, vthan swarede ther væl till oc giorde then deel vth iak vor begærende, mest ower alt östergylland, Vthan ved Vastena i Hoffslææn oc en deelss vesthan staang Saa sende oc fram

til samme hielp noger herede aff Smoland som Vist oc tweta Som flere och vel giort haffde huar eder nadis vpne breff til Landit thet ey förtagit haffde Sa lydendis thet emoote eder nadis vilie vara at iak saadane hielp pa kyrkerne til then reesa alakt haffde, ey tess seder at iak flere eder nadis breff ther om för mik haffuer Oc haffuer ty nu större pladz æn för At almogen begærer i gæn then deel sammen kommen ær, Oc sommestatz aatertagit aff them thet vpburit hafde Tycker mik kere nadoge herre at then thet rad vtgaff var til inthet bestand, huadzsche pa eder nadis heller æn myn siide, Ey heller til thenne reses framferd Ther then hielp haffde væl kommit til nytte Doch kan Iach vel förstaa at the eder nade thette ingaffue giorde thet farlegere æn behoff haffde giortz för nogen owilie etc Ty At huar man vel veet at then *kært vil haffue skal liwfft lathe* Helst til swadane mectoge resa, eder nade rikit til gangn företagit haffuer Oc ther fore haffuer iak ingen vrsekth velet göra för mik til almogen Æn tha at iak ingen deel pa lakt haffuer vthan epter eder nadis flere breff som eder nade oc vel veet mellen gud oc sig Viliende heller sielff haffue owilien æn eder nade nogen haffue skulle, om noger kunde vara pa ferde etc Oc æn tha at eder nade æn nw pa nytt scriffuer om för:ne hielp om kyrkerne etc kan iak ther ingen stadz med komme vthan eder nade vil annerledis förmeere sin breff Viliom dog gerne göre thet beste etc fförmooder iak oc at eder nade vel drager till sinnes atj Sudercöpung tha i framsatte om thenne resa vntsatte iak eder aff min domkyrkia ower c [100] lödig marc æn tha at för:ne eder nadis vpne breff til almogen annat holler Oc som eder nade begærende ær pa biscopss stolsins vegna nogen synnerlig hielp aff mik Tha verdis eder nad vele vethe mik aldrig förnommit nogen inlendzsken eller vtlendsken konung thet begærit heller nogen myn förfader bisper i lincöpung thet giort haffue, æn tha at gotland oc stundom heela riikit hafuer varit i frömmede manne hender, mest för then sak at swadane hielp aff biscopstolin drager ey högre æn duos solidos de qualibet ecclesia pro chatedratico her i sticktit æn tha at the i anner land epter kyrkennes rætt oc kesare lagen rækna solidum pro florino, vtj tiende om aaret för huilken iac almogenom plictoger ær synnerlige tienst som i kyrkebalken stonder moste Iac holle myt bord oc lööne mit folk til eder nadis oc riikisins tienist, oc haffuer föge anned aff leffue nar eder nade teckis thet lathe förslaa huad thet kan drage Varder thet mykit mynne æn eder nade förekommit ær Oc beder ty eder nade ödmygelica vele verdis haffue mik oc myn kyrke swadan owanlig twnga fördrag, til huilkit iak mik epter eder nadis konungxlige eed, breff oc lyffthe ganslige förlater,

huar eder nade vil verdis betenkit haffuer eder nade faeth merchelig hielp aff kyrker oc klöster i thetta stikt, Ittermere kereste nadog herre epter thet mine clerker i thetta stikt ære swa förblottade med dagelige gestning aff alla the her igenom landit draga yttermera æn nogen tiid haffuer tilförende vant varith som eder nadis folk en deelss vel vethe beträster iak ey at eder nade kan faa nagen hielp aff them i sölff thet the ey aastad kwnne komme vthan eder nadhe ville thet haffue i oxer til fetalie epter huarss theris förmoge Tha motte the thet betre ostad komme med almogen borge oc læne pa dag oc stwnder the ther ey aff sitt egit förmotte Tha vil iac ther gerne tilhielpe thet ytterste iak kwnne At eder nade ville verdis biude mik til ther om timlige sin vilie, Doch ower alth kereste nadoge herre Aff then hulscap iak eder nad pliktoger ær vore mitt rad at eder nade ey ville tilstæde at nogra morthen Lwtters böker aff huilke stoor ville oc tuedrekt födis i then helge cristelige kyrke skulle her köpes eller seliess i riikit, eller hans læriwnger haffue nogen tilflykt eller beskydd vnder eder nade för æn thet tilstwndende consilium förslitit vorde Huad cristindomen försaka eller göre skulle The tydzsche haffue ingen troo annamet för vor skyll, ey heller vilie vj vore kaste för theris skyll, Om the æn ville falle i nagot Kætterij Som gud förbiude oc iak ey troor fför swa mong vel lærd man ther ær i landit bade ædla oc oædle Helst för eder nadis egin persona oc rikisins cristeligit rykthe ower all cristelige land Oc vet iac ingen then deell ther eder nade kan bætre förwærffue med bode gudz oc alle cristelige herrers oc förstess venscap Hyllest oc en cristelige förstis rykte æn at eder nade hielper til endrekt i then helge cristelige troo oc kyrkie som her til varit haffuer til tess at aff thet helge consilio och cristna manno samfwnd annarledis beleffuet varder Tha kan ingen at förakthe eder nade Rikisins rad andelige oc verldzlige eller riikit i thenne motte Bede vi eder nade ey vende oss thetta til nogen owilie Vi kwnne doch ey swa ytterlege radlegge eder nade i thetta ærende för mygit omtal Som eder nadis bestand i framtiidher tilkreffuer Eder nadis staat oc hogmectughet her med then alzmectig gud befalendis Huar iak kan vare eder nade til gudelig tienist oc bestand gör iak altiid gerne Ex lincopia Anno dominj vtsupra Sabbato trinitatis Solito Meo sub signeto

In vitulo ad dominum regem electum

Item keriste nadige herre szom eder nade rörer om then vnsetningh the danske hemliga göra Seuerin ær then deel iak altid haffuer befruchtad oc hoppes dog ath the thet ey oppenbarlica före-

taga skula epter then lægligheet nw j danmark ær, epther the konung Cristiernn ey æn orædde æro och helst swa lenge stæderne æro pa thenne siida Som gud förbiude at thet ginge thill nogon oppenbara longlig fegd tyckte mik tha wtoff mit föga synne at eder nade ville haffua raad med rikisins raad oc almoghan hwrw swadana feijgd förfölies skulle epter kronnonnes rentha ær funderat paa aarsslöön och ey maanada soldh. Och epther thet iak ey kan förmaa göra eder nade swa ytherlig vnsetning för min siukdom skull szom iak gerne giorde oc eder nadis tarff vell tillsagde, tackar iak edher nade ganska kerlighen för all then thiid iak haffuer hafft Gulbergx hærredh viliande thet heller vmbæra æn edher nade nogerstadz skulle thill achthers vara för myna skyll a kronnonnes vegna med skatthen nu tillstundher, Huar eder nade ey teckis thet vmbæra Iak vil dog all thiid gerna vara eder nade thill bestondh med mitt folk epter mynne besta förmaaga ödmyugelica bedendis eder nade theris raad ey fölgia vilia ther gerna giorde eder nade mik thill en ogönstig herra thet iak aldrig achter förskylla then stund iak maa leffua Thet gudh kenne then eder nadis Högmechtighet verdis beskerma fra alt onth thill rikisins longliga vellferdh.

13.

Konung Fredrik I:s af Danmark och det danska rådets, genom riksråden Albrecht Jepszenn och Axel Bradhæ frambragta förslag till konung Gustaf, om tillbakalemnande af Blekinge och Viken till Danmark, om upphäfvandet af belägringen af Wisby och om ett personligt möte i Köpenhamn eller Malmö. (Dat. i Julii 1524?)

Riks-Registr. B, fol. 287—289 och 293. Förut tryckt i Chr. II:s Arch. 4: 1542. Konung Gustafs svar härå, afgifvet vid riksdagen i Jönköping i början af Augusti, se förut sidd. 239—241.

Högmectigesthæ försthe [oc Herre, Her Frederich medh] gudtz Nadhæ vdtualdt [konningh till Danmarck och] Norghæ Hertug i Sleszuick holsten [Stormaren] oc Ditmerschenn greffue i oldenburg oc [Delmenhorst] oc Danmarcis riigis raadt haffue befalledt Velbyrdiighe mendt oc Strenghæ riiddere he[r albrecht] Jepszenn oc her axel bradhæ Danmarcis rii[gis raadt] Thill Stormegtigste herrer herræ gusti vdtu[aldt] konning thiill Sueriig oc Sueriigis riigis [raadt].

Ffor thedt vchristeliighæ vmyllæ oc tyranniskæ regement szom ko[nningh] Cresternn haffuer haffdt giordtt oc bedreffuedt Emodt hans kongeliig [nadis] recessz oc obne beszegledhæ breff vthii Dan-

marc Sueriig oc Norge [Thaa] haffuer Danmarcis oc Norgis riigers raadt Adell købstemendt bøndher oc menigghæ almuæ giiffuidt thennom frann for:ne koning Cresternn oc kaar[et] keest wdtwoldt oc hylladt høgborner oc høgmectiger førsthæ oc herre Her ffrederiick medt gudtz Nadhe vdtualdt konning thiill Danmarc oc Norghe hertug i szleszuig holstenn Stormaren oc Ditmerschenn greffue [i Oldenborgh] oc delmenhorst vor kæriste Nadige herræ ffor konning att vara øffuer [Danmarcis] oc Norgis riiger Oc hans kongeliighæ mayestat haffuer annamedt [oc] wndtfanghedt Danmarcis oc Norgis indtbyggere vdhi hans N[adeliig] kongeliig Ma:tis vernn oc beskermelsæ

Dogh ther emodt haffuer konning Cresternn haffdt ett mercheliig h[oop] kriigxfolck thiill heest oc fodt liiggindis i købindtha[ff]n oc [malmöö] oc kongeliighæ Ma:t vor kæriste Nadige herre oc Danmarcis riig:is raadt] oc thee vendiiske Stedher haffue ther fore giordt oc haffdt [kost] therning oc skaadhæ vtii trefierdinger aar emodt for:ne konn[ings] kriigxfolck oc thiillhengere før endt hans kongeliighe Ma:t [Kiøbindthaffn] oc malmø kwnndhæ bekreffthæ

[Vtii lijke motthe haffuer oc for:]ne konning Chrestiernn forsamledt ett merckeliigt [stor]tt thaall kriigxfolck thiill heest oc foodt oc achtedhe ther medt indt att draghæ vti vor kæriste Nadige herris førstendomme Sleszuig oc Holstenn ther medt samme kriigxfolck hanns Nadis førstendomme att forderffue oc Danmarcis riighæ siidhænn att bekreffthæ medt fleræ

Och ther konngeliig Ma:t vor keriste Nadige herre thedt i sandinghen forfarett haffdhæ att konning Cresternn haffdhæ sliigt ett stortt thaall folck thiill hopæ Thaa drog hans konngeliig Ma:t personlighenn medt hans Nadis størsthæ mackt for:ne konning Crestiernn wndher øgghenn Dog beskiickedt hans Nadhæ att høgborenn førsthæ hertug Cresternn vor Nadige vnghæ herræ bleff liiggindis vtii legrett for købnehaffuenn oc bester[cte] thedt saa faast att hans Nade vtii kriigxskeffthæ twingdhæ bodhæ köbnehaffuen oc malmøø gudt thess loff haffue

J thenndt medeltiidt vor kæriste Nadige herræ haffdhæ saadhann kriigx handel forhendhæ emodt konning Cresternn oc hanns thiilhenghere Oc siidhenn hans Nadhæ vor hylladt for herræ oc konning paa viiboriig Landting Thaa haffuer Stormectigæ herræ Her gusti vdtualdt konning thiill Sueriig indtagghedt oc annamedt blegindt Rødtueby fraa Danmarcx oc viighenn frann Norgis kroner Som aldriig thiillforne haffue varett vndher sueriigis krone Aldelis Kongeliighæ Ma:t vor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis Norgis riigis

raadt vadtuorett Hwilkedt Kongeliighæ Ma:t oc Danmarcis Norgis riigis raadt thennomm icke formodhedt haffdhæ Thii att kongeliighæ magestatt vor kæriste Nadige herræ Danmarcis oc Norgis riigis raadt ickæ andhedt wiisthæ eller wiidhæ medt ederss Nadis høgmecthiighedt oc Sweriigis riigis raadt oc indtbygghere vdhenn willj venskab oc gott Naboskab

Haffuer oc kongeliig Ma:t wor kiæresthe nadige herræ oc Danmarcis Riigis raadt wtii sandinghenn forfarett thedt ederss Nadis høgmæctiighedt haffuer nw forskiickedt ett merckliighæ taall kriigx folck thiill hest oc thiill foodt indt paa gottlandt Szom er ett ledemodt aff Danmarcis riige Vor kæriste Nadige [herre] oc Danmarcis riigis raadt aldelis wadtuooret Oc ther medt belagdt oc bestalldhedt visborg Slott oc Staadt oc acther tett medt mackt att twinghæ oc trenghæ frann Danmarcis krone

Thaa effther thii att her Sæffren Norby Noghenn tiidt tiilfornna haffuer opscreffuedt Konning Crestern hwldskab mandtskab oc troo tienisthæ oc giiffuedt seeg thiill høgborne oc høgmectige førsthæ herre ffrederiick medt gudtz Nadhæ wdtuoldt konning thiill Danmarc oc Norige etc vor kæriste Nadige herre oc sagdt oc sworett hans Nadhe hwldtskab mandtskab oc tro tieniste oc annamedt Slodtzloffuenn thiill visborg Slott oc staadt aff Hans Nadhe oc thenn att holle vtii endt frii Slodtzloff tiill for:ne vor kæriste Nadige herris handt oc ther hans Nadhe forstackedt bleffwe thedt gudt forbydhæ thiill Danmarcis riigis raadtz haandt

Thaa paa thedt att twedrackt oc vuilliig motthæ bliffuæ tiill baage oc villie venskab oc forening motthæ bliffue emellwm Danmarcis oc Sweriigis riiger oc Kongeliighæ Ma:t vor kieriste Nadige herræ Danmarcis Sueriigis oc Norgis riiger oc the vendiske stedher maa thes bedher ydermere modtstandt giøre Konning Cresternn oc andre hans thiillhengere Szom ackthæ grwnneliighen att forderffue tesse iij riiger oc thee vendiiskæ stedher Thaa begerer Kongeliighæ Ma:t vor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis Norgis riigis raadt att ederss Nadis høgmectighedt ville laadhæ siig findis weluilliighenn szom en godt Nabo bør att giøre emodt en andhen fforskiickæ oc forscreffue thiill ederss nadis kriigxfolk Szom nw paa gotlandt ere Att thee wpgiiffue theris leyer szom thee nw haffue for wisborg Slott oc staadt oc giffue thennum medt thedt aller førsthæ wdhen all forhalning aff for:ne gotlanndt Paa thedt att Kongeliig Ma:t wor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis riigis raadt ickæ skullæ obenbare Nødis thiill att wndtsetthæ for:ne her Seffrenn Norby oc for:ne visborg Slott oc staadt medt wærgindhæ oc wepnidt handt oc mackt Hwilkedt then

alsommectugiste gudt kendhe hans Nadhe oc Danmarcis riigis raadt ickæ gernæ giøre wille Thii att hans Kongeliig Ma:t oc Danmarcis riigis raadt thedt dypeliighen betenckt haffue hwadt trøst oc Styrkellse Konning Cresternn oc andræ tesse iij rigers oc vendiskæ steders fiende kwnde fonge ther aff

Sameledis begerer Kongeliighæ mayestat vor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis riigis raadt att blegindt rotteneby oc viighenn maa restitueres oc ighen komme vdhenn all forhaling thiill Danmarcis oc Norgis kroner

Ther szom ederss Nadis høgmectighedt oc Sueriigis riigis raadt formoder seeg att haffue Nogher redeliighæ oc skælliighæ thiillthaall Thiill for:ne gotlandt blegindhæ rodtneby eller wiighenn Thaa wiill kongeliig Ma:t wor kæriste Nadige herræ ladhæ seeg findhæ weluilliig thedt att forhandtlæ medt Danmarcis Sweriigis Norgis riigis raadt oc the vendiiskæ stedher entighenn tiill mynde eller rette i alle made

Oc begerer kongeliighæ Ma:t wor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis riigis raadt att eders Nadis høgmectighedt will holle daag oc Stwndhæ thiill landt oc wandt medt her Seffrenn Norby Oc wndhæ oc giiffue for:ne her Seffrenn Norby Ederss Nadis høgmectiighedts frii feliig szecker Christeliighæ leydhæ att kommæ tiill wor kæriste Nadige herræ Danmarcis riigis raadt Ther att forhandlæ hwes twedrackt oc szaggher szom ere emellwm ederss Kongeliighæ mayestat oc her Seffrenn Norby vtii thee wendiskæ steders szendebudtz offueruærelsæ entighenn thiill myndhæ eller tiill r[ette] oc Siidhen her Sefrenn Norby frii feliig Szeker i siitt beholdt igenn

Haffuer oc wor hilgiiste ffadher paauenn Keyszerliighæ Ma:t oc høgborne oc høgmectige førsthær konninghen aff engelandt fferdinandus Erchehertug tiill østerriighæ medt andre kørførsther oc fførster førskickedt theris ambaszatther oc szendebudt først thiill hamborg oc siidhenn tiill lybeck att forhandlæ medt høgborne oc høgmectige første oc herræ her ffrederiick medt gudtz Nadhe wdtuoldt Konning oc [af?] Danmarc oc Norge vor kæriste Nadige herræ oc Danmarks oc holstes raadt Tisligest thee vendiiske stedher Thedt konning Crestiernn motthæ medt willj oc wenskab oc wdhen Swerdtsleff thiill Danmarcis Sueriigis Norgis riiger oc landt ighenn Oc ther szom thedt ickæ medt dagtinghen skee kandt ackther for:ne konning Cresternn medt for:ne Keiserliighæ Ma:tis konningers kørførsters fførsters oc andre hans tiilhengers help oc tryst medt mackt att wndhertwinghæ Oc fordherffue tesse iij riigher førstendomenn oc the vendiiske Steder

Ther for oc andhre mercheliighæ Saggher Skulldt begerer kongeliige Ma:t vor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis riigis raadt Att

ederss Nadis høgmectighedt ville vmaghæ seeg vtii eghenn perszonn medt Sueriigis riigis raadt thiill købindthaffuenn eller malmøø Oc kongeliighæ Ma:t vor kæriste Nadige herræ oc ederss Nadis høgmectiighedt motthæ komme sellffuæ thiill ordtz oc samtalæ wdhi Danmarcis Sueriigis riigis rads oc the vendiskæ stederss szendebudtz offueruerellssæ oc thennomm medt hwer andhenn forenæ oc forbindhæ emodt for:ne konning Cresternn oc hans thiillhengere szom er alle theris obenbarliigher fiender

Oc ther szomm ederss Nadis høgmectighedt wiill seeg vmaghæ tiil samme maadhæ Thaa szendher Kongeliighæ Ma:t vor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis riigis raadt Ederss Nadis høgmectiighedt ett frij feliig szecker Chresteliighæ leydhæbreff Som thedt ydermere indeholler oc wdtuisszer

Fforhobes wor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis riigis raadt thet Ederss Nadis høgmectiighedt ladher seeg vtii for:ne arthichlæ oc pwnthæ veluilliig findis Oc alldt forhalning for:ne ederss nadis kriigxfolck aff gotlandt forskiickendis wordher Oc medt thedt aller førsthæ for:ne her albert iepszenn oc her axel bradhæ riiddere Danmarcis riigis raadt enckedhæ oc thiilforladhæne swar giiffuendis wordher hwor thiill Kongeliighæ Ma:t wor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis riigis raadt seeg forladhæ mwæ Thedt will wor kæriste Nadige herræ oc Danmarcis riigis raadt oc Indtbyggere Emodt Ederss Nadis høgmectighedt oc Suerigis riigis raadt oc alle thes indtbyggere kerliighen vtii alle modhæ oc thiilbørligenn forskylle

Och begærar konungxliga ma:t vor kæriste nadigste herre ath eders nadis høgmectighet ville verdis ath giffua erlig och velbyrdig suen rolaff matzson sijt fenxel quit ath han motte inkomma ighen j danmarkis rike obehindrad.

14.

Konung Fredriks och danska rådets lejd för konung Gustaf och rikets råd i Sverige till mötet i Malmö. Dat. Köpenhamn den 16 Augusti.

Efter »Danske Handl:r I. 1523—1661» sid. 1, i k. Riks-Archivet.

K: Fredrichz och Riksens Rådz j danmark legde för K. Gustaf och Riksens Rådh i Swerighe till mötet i Malmö. Dat:

Wij Frederik mett Guds naade, Danmark, Wendis oc Gottes Konungh, vtwaldt Konungh till Norge, Hertugh i Sleswijk Holsten, Stormaren ok Ditmersken, Grefwe i Oldenburg ok Delminhorst,

Lage Vrne till Roschild, Jwer Munck till Rijpe, Jens Anderss[en] till Othennssee, Stigge Krumpenn af Burlum, Otte Bilde till Aarss, Jörgen Frijs till Wijborgh af samma Nade Biscoper, Age Jepssun Electus till Lunnden, Mogenus Goije danmarckz Rijges Hoffmestere, Sijgge Krabbe, danmarckz Rijges Marsk, Prebiörn Podebuss, Albrect Jepss[en] Henrich Krumedick, Hans bilde, Matz Erichss[en] Otte Krumpen, Anders bilde, Axell Brae, Offwe [Oluff] Holgerssen [?] Riddere, oc Trud Gregerss[en], danmarkz Rijges Raadt. Giöre alle witterligt, at wij hafwe förskrefuet oc kierligen bethedt Högmegtigste Förste oc Herre, her Göstaff met Gudz naade, Sweriges oc Göthes vthwald Konunger wor sönderlige wenn och Nabor oc Swerigis Rijkis Raadt at komme till then Almennig Herredagh som stånde skall vthij wor köpstade Malmöö, wid Sanctj Bartholomei dagh nest kommendis, Ther met oss oc wort elskelige danmarkz Rijkis Radt, oc thesligest the Wendiske Städers Fuldmechtuge Sendebudh, at ofuerwege oc forhandle thesse trij Rijgens, oc sammuledis aller woris store nytte gaffng oc lang bestand; Ty hafue wij nu lofwed oc tillsagt, oc mett thette wort obne breff, lofwe oc tillsige försk:ne Högmechtigste Förste oc Herre, her Göstaff, vdwold konung till Swerig mett Swerigis Rijgis raadt, oc huilke andre the mett sig tagendes warde, wor frij, felig, säker Förstelig oc Christelig ligde, Saa at han oc the och theres mettfölger, mue oc skulle frij oc felige komme till oss och wort elskelige danmarckz Rijgis raad: Oc för:ne Wendische Steders Sendigebudh till samme Herredagh mett two hundret Personer och ther för nedenn, till wand eller land effter hans egen willie, mett Swenne, Heste, Häffwe, Skiff, godz, wapen, wärie. Och alt hues the mett thennom tagendes worde, oc ther mett frij felig wäre, hoss oss all then stund then mett oss oc wort elskelige danmarcks Rijgis raad, oc för:ne Wendiske Sendigebud teckes at handle, oc sijdhen effter hans oc theris egen williä oc gode tycke, frij säker oc vbehindert fare oc komme ind vthij Swerigis Rijge i theres gode behold igen, for oss oc wort elskelige danmarckz Rijgis Raad, oc alle andre som for wor och wort elskelige danmarcks Rijgis Radd skild, wille och skulle giöre oc lade, ehwor for:ne handell forlöbä kand; Och skall för:ne Hogmechtigste Förste her Göstaff, vtwoldt konungh till Swerig hans Rijgens Raadt oc tienere, uthij wort Rijge Danmarck inthet offuerlaff skee af en eller annen mett spodske ord, skarp menning eller retteganger, vthan han oc the seg ther till weluillige gifue wille: Oc emedelltijdh, at hann hans raad oc mettfölger inde vtij för:ne wort Rijge danmark äre, skulle wij wort elskelige danmarckz Rijgis raadt, oc andre wore vndersatte, ingen vndsätingh göre her Söffrin

Norby till Gottlandh, emod förme Hogmegtigste Förste her Göstaff vtwold konung till Swerig krigxfolk, som han ther liggendis hafuer, anthen mett waben oc wärinde hand, eller ellers mett wärier, fetalie eller anden nytortig ting. Thessliges eij heller mett budh eller breff, ther samme Herre Söffrin ingen tröst af hafue kannd: Oc på thet förme Hogmegtigste Förste, vtwold konung till Swerig maa oc skall thess säkrere oc tryggere komme till förne handell, oc heem igen vtij sitt Rijge Swerige, hafue wij bestellet oc skicket hanum faste oc fulle gisle, för hanum hans raad oc mettfolge. Thesse efftersk:ne sex waare gode mend, som äre, Johan Vrne, Holgerd Gregerss[en] Oluff Nielss[en] Knut Bilde, Mauritz Jepss[en] wore Mend oc raad, oc Claus Podebuss Riddere, the ther hanum möde skulle inne wijd landemerkett, oc sijdhen gifue seg ind utij Swerige paa nagen beläginn sted ther förwarede äre, oc blifue skulle, saa lenge hann oc the igen kommen äre ind vtij Swerige i theris behold igen. Alt thette försk:ne lofwe wij fast oc obrudeligen holles skall, vthen all argelist, nye funnder oc hielperäde, wijd wore sannind, redeligheet oc Christelig troo. Thess till yttermere wisso oc högre förwaringer, lade wij henge wore indzegler oc Signeter neden for thette wort breff. Giffuit paa wort Slott Kiöpnehaffnn, Fredagen nest äffter Sancti Laurentij Martiris dag, Aar etc Tusind Femhundrett Tywä, paa thet Fierdhe.

15.

Malmö Recess eller förening mellan konungarne Fredrik af Danmark och Gustaf af Sverige, enligt hvilken Blekinge, Rotneby och hvad dertill hörde, straxt skulle öfverantvardas till konungen af Danmark, och steg vidtagas för slutligt afgörande af begges fordringar på Viken och Gotland. Malmö den 1 September 1524.

Aftryckt efter en af E. (Runell) Palmskiöld collationerad afskrift i »Danske Handl. I. 1523—1661», sid. 3—11. Innehållet tryckt på svenska hos Tegel, Gust. I:s Hist. I: 91—93, och efter Tegel öfversatt på danska hos Baden, Danmarks Hist. III: 37—38. Också upptaget af Hvitfeldt Danm. Riges Krön. p. 1271 (Qvartuppl. Tom. VIII, p. 80—84).

Malmöö afskedh, att twisten emillan Swerige och Danmark om Gottland Bleking och Wiken nästkommande åhr i Lübek wänligen eller genom Rättegång [skulle] afhulpen blifwa. Dat. Malmöö dhen 1 Septemb: 1524.

Vppenbar kundich vndt witlich sy Jedermennichlick diesses breues ansichtigernn, dat na der gebort Christi Vnsers Herrn Vofftteijnhundert vnd ver vnnd Twintich Jaar. Donredages na Decollationis Johannis, welche Jtzunder ist die erste tach des Maendes Septem-

bris, binnen Malmo Jm Rijke tho Dennemarcken, dorch de Gestrengen, Erbaren, Werdigen, Ersamen vnd Vesten, herrn Thomas van Wickeden, Ritter Borgermeister, herrn Berendt Bomhouwer Radtman, Mester Pawel van Velde Secreter, der Kayserlichen Stadt Lübeck, her Henrich Gerdes Borgermeister, herr Berent Kroen Radtman, her Carstenn Schabow, Secreter der Stadt Rostock, her Niclaes Smiterlow, Borgermester, her Andreas Bolwyan Radtman, her Jacob Clutze ock Radtman, Mester Johan Kloke, Secreter der Stadt Stralsundt, vnd Mester Ambrosius Storm Secretarius der Stadt Dantzick, Alse allenthaluen bewilligte gütliche handelers, twischen de durchluchtigesten, grotmechtigesten, hochgeborn Fursten vnd herrn, Frederichen tho dennemarken, der Wende vnd Gotten Konige, Erwelten Könige to Norwegen, Hertogen tho Slesswick, Holsten, Stormaren vnd der ditmerschen, Grauen tho Oldenborch vnd delmenhorst, an einem, vnd Herrn Gustauen Erwelten Könige tho Schweden am andern dele, vmme etliche nauolgende erring guthlich gehandelt mit beider parte, weten vnde wyllen vnde belönung entlich besprachen vnd geslaten ist worden, Jn maten wo navolget. Dewyle denne bauen benompte beiden Könige vnd Rijke, vmme Gothlandt, Blekinge vnd de Wiek in Norwegen errich vnd tweferich, hebben beide parte, eindrechtigen eines gemothes vnd gudes willens derwegen vpp Schedes Richtere gewilliget, vndt dar tho genomet de Sess Wendische Städte, Lübeck, Hamborch, Rostock, Stralesundt, Wismar vndt Lüneborch, mit sampt der von Dantzick, de sich ock samptlich solches Amptes angehnomen hebben, welche Schedes Richtere ohne alle Vortögerung oft vtflucht Verteyn dage na negest kunfftigen Pingxten vngeferlich, der Vofteynhundersten vnd Viff vnd twintigesten Jahres, binnen Lübeck the der behoef erschinen sollen vnd willen, de parte Vorgenhomen, allenthaluen dar horen, vnd aldar ane weeh scheden, eft ander vtflucht gutlich edder mit Rechte scheden, weret ock dat Jemandt des Schedes Richtere, durch ehaftige Vorhinderung vtbliuen, vnd die orsake des vtbliuendes antögen leten, so schollen nichtes tho weniger de andern, so dar tho stede kamen, Jn maten wo Vorsteit, mit der sake fortfare, handelen vnd entlichen schede, vnd tho der behoeff, sollen vnd willen ock bauen genompte beide könige van dennemarken vnd Schweden Personlich, oder durch ihre stadtliche eigentliche gans Volmechtige bothschafte Vom ihren Ricke Redten vp bauen genompten dach, ane alle vtflucht eft behelpinge binnen Lübeck erschinen edder schicken, sulches bewilligten gutlichen eder Rechtlichen handels, aldar entlich tho gewardende, ein Jeder sine notorfft vnd Vermeinte gerechtigkeit Vorbringen, sik aldar mit gude edder

mit rechte scheden laten, vnd dar vp (doch nit weniger einen Jedern sine rechtigkeit vorbeholden) soll vnd will gemelter her Göstaff, erwelter könig tho Schweden jetzunder strax vor der handt, dem gedachten herrn Frederichen könige tho dennemarcken, Blekinge, mit Rottenbw vnd aller andern tho behöringe, freij vnbeweren tho handen ouerantwerden vnd leueren, ane Jnsage effte Vortögeringe; de Wijk in Norwegen, so vehle als der Cronen togehöret, soll erwelte königliche Werde tho Schweden in ehren handen beholden, beth vp den bauen benömpten dach, welchen danne mit Rechter edder gutlicher handelungk de tho erkennet werdt, dat danne dem sülfften de Wijk mit erer tho behöringe folgen vnd bliuen schole, ane alle Jnsage edder bewehrung, vnd dewile de Wijk vnder königliche Werde tho Schweden handen, sollen de Jnwoner vnd Vndersaten der sülues, bauen ere olde plicht, wonheit vnd Privilegia, vnbillichen mit beschattung edder andere beschweringe nicht beschediget edder besweret werden, mehr als de Jnwohner des Rickes Schweden, de Prelaten, Geistlich vnd Ritterschafft in der Wijg begüdert, sollen ock de tit auer dewile de in den Schwedischen handen königlicher Werde tho Schweden nicht wider ader mehr, dan wo se van older der Cronen tho Norwegen gedaen, vnd tho doende schuldich, plichtig wesen vnd des eren na older gewohnheit frey, vngehindert gebruken vnd geneten moegen, vnd yft vilgemelte königliche Werde tho Schweden, mit erem KriegsVolke itzunder vpp Gothlandt liggende, vpp dessen donredach des ersten dages Septembris, dat Slott vnd Stadt Wijsbw vp Gothlandt in ehre gewaldt vnd handt gekregen, so schall sin königliche Werde dat sülue Stadt vnd Landt Gothlandt, beth vp dem benömpten dach, des gutlichen edder rechtlichen handels, binnen Lübeck bestemmet vnd bewilliget, inne beholden, vnd königlicher Werden tho dennemarck, darumme vp bauen gesechte tit vnd Stedte vor den genompten SchedesRichtern tho rechte staen vnd antwordten; Wo auers Wijsbw Slott ock Stadt vp dessen vorbenompten donredach, nach in königlicher Werde tho dennemarck, edder Herrn Severin Norby handen, so schall dat sülue Slott vnd Stadt Wijsbw, vnd dat Landt Gothlandt, Jn maten who vorgeschreuen, in königlicher Werden tho dennemarck handen bliuen, vnd sin königlicher Werde sall geliker maten wo vorgeschr: darumme vor de Schedes Richtere der königlicher Werde to Schweden tho rechte staen vnd antwerden, würde it auer na deme velgenompten donredage, durch das Schwedische Kriegs-Volck gewunnen, vnd ingenomen, ee dat Krieges Volck afgeeschet werdet, so sall dat Slott Stadt Wijsbw vnd Landt Gottlandt königlicher werde tho dennemarck strax ouer-

antwerdet worden, in maten wo dat ingenomen werdt vnd sin könige Werde sollen der Schwedischer königlichen werden, in maten wo vorgeschreuen, dar vor tho rechte staen, welchem parte denne vp den angesetteden dach solch Slott Stadt Wijsbw vnd Landt Gottlandt ock Blekinge mit gude edder rechte tho erkant werdet, deme scholen de samptelich ader besondern, ohne Jnsage, hinder adder bewor freij folgen, dat fredesam tho hebbende, genetende vnd gebrukende, wo danne vp dem angesetteden dage, des gutlichen ader rechtlichen handels, binnen Lübeck königlicher werden tho dennemarcken solch Slott Stadt Wijsbw vnd landt Gottlandt tho erkennet würde, danne sollen de gedachten schedesrichtere, in gude edder rechte erkennen, ifft königliche werde tho dennemarcken, des erwelten königlicher werden tho Schweden vor ehren vnkosten vnd schaden, so de sülffte mit ehren Kriegs-Volke vp Gottlandt gedaen, wes tho doende schuldich sy, wo danne königl. werde tho dennemarken na noturfftiger Vorhorung der sachen wes schuldich tho donde erkennet würde, dat danne solcher durch die schedesrichtere na gelegenheit der sachen vnd handels gemiddelt vnd gemetiget moge werden, tho temelicken wegen, wor vp danne de wedderstadinge des Krieges vnkosten gehandelt wert, dar vp solle königlicher werde tho Schweden de Wijg Jm pande holden, so lange, dat de gesprachen wedderstadinge betalt sy, wenner auers königlicher werden tho dennemarcken, dat susz mit gelde tho losende geleuen würde, schall Jn seiner königlicher werden gefallen staen, vnd dorch königliche werde tho Schweden nicht geweygert werden, vnd in der betalinge, sal mede gerekent, vnd an dem Summen gekortet werden, wes königliche werde tho Schweden na der geschenen erkantenisse Jahrligx vth der Wijg innemen werden na temelicher werderung, wenner danne de wedderstadung, alse, wo vorgeschreuen betalet, dar solle die Wijg mit erer thobehörung, wo de durch de Schweden angenohmen, fry ane alle Vorkleninge eft beschwerung königlicher werden tho dennemarcken, tho deme Rijke tho Norwegen, ane alle Jnsage, wedderumme tho handen gestellet werden würde auers konigliche werde tho dennemarcken, der königlichen werde tho Schweden tho wedderstadunge des Krijeges Vnkosten nicht schuldich erkennet, danne solle in gelijker maten vp den angesetteden dach de Wijg wo hier vorgeschreuen tho deme Rijke Norwegen frij, vnbeworn wedderumme auerandtwerdet werden, vnd dar vp soll itzunder van stunden ilende Botschafft durch beide königliche werde tho dennemarken vnd Schweden, an de Schwedischen Kriegslüde vp Gottlandt gefertiget werden mit ernstlichen beuelch sich her namals alles Viantlichen Vornehmens

vnd dondes iegen Wijsbw Slott vnd Stadt, vnd dar inwesende lüde, ock gegen dat landt Gottlandt gentzlich tho entholdende, vnde königliche werde tho dennemarcken sall vnd will, durch ihre geschickten h. Severin Norby, mit synen deneren vndt helperen, van Gottlandt strax int Rijke tho dennemarken forderen laten, an de Orde bringen, foren vnd wijsen, dat men des seker, dat de Schweden, Lübeck vnd ander Stede, vnde ere koopman van one vnbefeidet ane Varbliuen vnd den Vianden nicht tho troste werden, wan denne her Severin dat landt rümet, dan sullen de Schwedischen Kriegeslüde strax tho gelijke mede, ock van deme lande rümen, nemandes beschedegen, vnd fürder, wor hen se gewijset werden, trecken vnd tho der behoff, sall ein Jeder part mit den synen Vorfogen ock ernstlich bestellen, dat inn sülchem aftage nemandes beschediget werde, So ift her Severin mit synen Volck Jemande beschedigen würde, Vor den schaden sollen vnd wollen königliche werde tho dennemarcken antworden, Dergleichen ifft durch dat Schwedische KriegsVolck, so tho der bestallungh gebruket worden, Jemandt beschediget würde, darvor sollen vnd willen königl. werden tho Schweden antwarden . Vmme de gefangen so beide parte vp Gottlandt vt Dennemarcken vnd Schweden vnd vt den Stedten hebben, welche vor diesser tidt nicht gerantzunet sein, soll jedermennigligk van den ahne entgeltnisse jtzunger jegen vnd mit ein ander frij, quid vnd los gegeuen werden, Wan dan her Severin Norby, dat Slott Stadt vnd Landt serhumet, dan sollen königliche werde tho dennemarken dat sülue Slott, Stadt vndt Landt Gottlandt, einem ehrlichen, redliken Manne beuhelen, mit welchem konigl. werde tho Schweden, de Ersamen von Lübeck billich woll tho freden sin moegen, welche sich aller missbrukinge sonderlich jegen Schweden der Ersamen von Lübeck vnd ander ehre Verwandten, tho water vnd tho Lande gentzlich entholden solle, ifft dan vp deme vehlbenompten angesetteden dach tho Lübeck, der königlichen werden tho Schweden, dat offt gemelte Slott, Stadt vnd Landt Gothlandt, durch gutlich eder rechtliche erkendnusse, tho gedelet würde, danne solle de sülffte Amptman, den konigliche werde tho dennemarcken so gesettet skuldig vnd plichtig wesen, ahne alle Vortegerungk, ock ohne plunderung in maten, wo he dat ingenohmen, dat sülfue Slott, Stadt vnd Landt Gotlandt vngeweigert, ohne alle argelist, tho königlicher werden tho Schweden handen tho ouerandworden, Och skolen de jngeseten des Landes Gothlandt, Geistlick vnd Weldtlich, des, dat se sick tho den Schweden begeuen, in vngnaden nicht entgelten, welchem parte Gothlandt tho erkennet werdet, de sülue schall vnd will sick, mit den van

Lübeck, van wegen des Kopmans, vmme den geliden schaden vp drechlicke vnd Liderlicke wege, gutlichen einigen vnd vordragen vp dem suluen tage, de geschickten königl. werde tho dennemarken, sollen bey ehren plichten, dar mede se koniglicher werde schuldick vnd verwandt, allen mogeliken flit anwenden, wes van den genamen güddern, dar vp Gotlandt befunden werde, dem Rijke tho Schweden, vnd den van Lübeck, vnd andern Steden tho behoef der beschedigten wedderumme tho thokeren, de ratification der Rijkes Rethe vth Norwegen, der Wijg haluen, schall vnd will königlicher werde tho dennemarcken twischen nu, vnd dem angesetteden tage, an könligliche werde tho Schweden schicken ader vpp den dach tho Lübeck to steden hebben, wo dat vorsumet würde, so willen königliche werde tho dennemarcken, mit sampt den denischen reden, dar vor staen, welch part in einigem Artickell desses Rekes Vorsumich, vnd den nicht holden, eder wat ome tho oder aff erkennet, deme gehorsamlich meht volgen eder lauen würde, de schall in hundert tusent gulden pæne vorfallen sin, de helffte dem gehorsamen dele, vnd de andere helffte den SchedesRichteren tho betalen, vnd der betalung schollen sie sick an dem vngehorsamen vnd syner Vnderdanen der Rijke, wor se komen vnd moegen erhalten, ahne alle Vorwitungk, vnd schall nichteste weiniger, dissen Recess tho holden, vorplichtet sin, vnd darmed skollen beide parte, frede, frundschap, einigheit, vnde gude Nabarschup holden, eine des andern beste weten, vnd ein des andern vndersaten, tho water vnd tho Lande, mit dem besten Vorderen vnd Vorthelpen, alles allenthaluen getrulich, vnd ahne alle geferde, by guden königlichen ehren getreuen vnd gelouen. Dess in Orkundt hebben wij vp genannte beide Könige vnse Jngezegele, vor vns vnd vnse nakomelinge hier an heten hangen, vnd wij van gades gnades Lago Vrne tho Roschilde, Johannes Andree tho Odentze Byschuppe, Age Jepsen Electus tho Lunden, Eskillus prior tho Anderscho, Magnus Goije hoffmester, Tüge Krabbe Marschalck, Prebern Putbusch, Hinrich Ogessen, Hinrich Krummedick, Hanns Bilde, Matz Erichssen, Johan Oxsen, Anders Bilde, Axell Brae, Oleff Holgerssen vnd Trud Gregerssen, Rede des Rijkes dennemarcken, alle Rittere, vnd wij Thuer Johanssen Ritter, vnd Lars Siggessen Marschalk, Rede des Rickes Schweden, heben vnse Jngesegele vor vns, vnd in nahmen vnser medebrüder, Neffens, vnser gnedigsten Herren Jngezegell mede her an gehanget, vnd wij Thomas van Wijckeden, Berndt Bomhouer, Paul van Velde, Hinrich Gerdes, Berndt Kroen, Charstianus Schabow, Niclas Smitterlou, Anders Polteryan, Jacob Clutze, Johan Kloke, vnd Ambro-

sius Storm, bauen geschreuene gutliche handelers, hebben des ock tho Arkunde, vnse Jngetzegele mede hier an gehangen. Gehandelt vnd geschreuen am Jahr, Tage vnd stede wo bauen geschreuen.

15.

Öfversättning af nästföregående.

Efter »Danske Handl:r I. 1523—1663» sid. 21—28 i k. Riks-Archivet.

Malmö Recess Om Gottland Bleking och Wiken dat: Malmö 1 Sept. 1524.

Oppenbar kunnogt och witterligit ware hwariom och enom som thette bref see att effter Christi byrdh wår Herres 1524. Torsdagen näst effter Decollationis Johannis, Hwilcken nu ähr then förste dagh Jn Septembri, vdi Malmö i danmarks Rijke, genom the strenge welbyrdige werdige, ärlige och wise, Herrer Thomas von Wickeden Riddere Borgmestere, H. Berendt Bomhouwer Rådman M:r Paul von Felde tess Keij: stads Lubecks Secretarius. H. Henrich Gärdis Borgmestere, H. Bärendt Kroen Rådman H. Carsten Schabow Rostocks stads Secretarius H. Niclas Smiterlöw Borgmestere H. Andreas Bolwijan Rådman H. Jacob Clutze och Rådman M:r Johan Kloke Stralsundz Stads Secretarius och M:r Ambrosius Storm Dantzikz Stadz Secretarius, allestedz som gode och wälwilige Mäklere Emillom Stormechtige Hogboren Förste och Herre H. Frederich Danmarks och Wendis Konung vthwaldt Konungh till Norige, Hertogh till Sleswik Holsten Stormaren och Ditmersken Grefwe till Oldenborg och Delmenhorst på ene sijde och H. Göstaff vthwald Konungh till Swerige På then andre, om några effterfolgende twister en godh handel medh både parternes wetskap willie och belefning, fulbordeligen öfwertaladt och beslutet såsom här effter följer? Effter thet at både för:ne Konungar och Rijke om Gottland Bleking och Wijken j Norige ähre Twedrechtige och oens, hafwe både Parterner Endrechtelige öfwer ett sinne och gode willie, skuttet in till Mecklere, och ther till tagit sex Wendiske Städer, Lubek, Hamborg Rostock Strålsund Wismar och Lyneborgh sämfält medh them af Dantzik the ther och samfällelig, sig thet Embetet foretagit hafwe, Hwilcke Mäklere vthan alt förtåg eller vthflykt på then 14 dagen Effter nästkommande Pingstdagen vtan fara, 1525. Åhredt, j Lübech welie och skole ther tillstädis wara, för samma saak skyldt, och aldelis förhöre för:ne Parter och medh wenskap eller mett Rättegång, åthskilliandis vthan

alle vthflyckt, wore thet och så at några af Mäklerne för laga förfall skylde uthe blifwa och samma sin förfall tillkänne gåfwe skulle tå icke tess mindre the andra som ther till städis komne wore, Effter thett sätt som föreskrifwit, företaga samma saak ther om handla och fullkombligt athskillie, Och till tess behof skole och wele, och tesslikest både förne K. af Danmark och Swerige Personlige eller genom theris fulmyndige senningebudh af theris Rikis Rådt, vthan alle vthflucht och hielperede, wara i Lübecke till städis, på föreskrifne dag forbidindis ther fullbordeliga sådana wälwillig eller Rättes handel, och gifwe hwar sine brister och framsetninger före, latandis seg ther athskillia mitt willie eller rättegångh ther oppå (Endoch icke thess mindre hwar behollendis sin rätt) skall och will förne h. Göstaff vthwaldt Konungh till Swerige, nu strax för handen förmälte Her Frederich Konung af Danmark, Bleking mett Rothneby och alt andre till behörilse, frij obehindrat tillhande öfwerantwarda, och lefwerere vthan ginseyelse och förhalan; Wijken i Norige så mychet Cronone tillydt skall vthwaldt K. Werde af Swerige biholla i sine hender till then förne dagh, Hwilcken hon tå mett rätt eller welwillig Handel, tillkendt warder, skall tå honom Wijken mett hennes tillbehörelse föllie och vthan all ginseyelse och skontzmåhl tillhanda stå, Och effter thet at Wijchen ähr vnder Konung. Wyrdes hand till Swerige skole the Jnbyggere och vndersåter ther sammestädz öfwer there gambla, skyldt, sedwenie och Privilegier, oredelige medh skatt eller tunga, icke wara beskattat eller beswärat meer än andre Sweriges Rijkes Jnbyggiere Prælaterne Andelige och Ridderskapet som godz hafwa i Wijkena skole och thesslijkeste, then tijd öfwer, medan the ähre vnder Swenske manne händer icke wijdere och meere wara plichtige, at giöre vthan som the af åller, hafwe giort Cronone af Norige Och måge theris eigit effter gamble sedwenie obehindredt niuthe och bruke, Och om offtanemde K. werde, till Swerige, mett sitt Krigzfolck the ther nu på Gottland ähre liggiandis oppå thenne Torsdagh som ähr första dagen i September, hafwer fått i sin handt och waldt, Wisby Slott och Stadt på Gottlandt, tå skall hans Konungl. werde then samme Stadt och Landt Gottlandt Jnne beholla, till then förbenemde dagen som i Lübek bestemdt och samtycht ähr, till then wenlige eller rättgångzhandell. Och på samma tijdh och Stadt for samma Mäklere stå och swara ther om till Rätte, Konungl. werde till Danmark, Men hwar Wisby Slott och Stadt på thenne förne Torsdag än nu ähr vdi Konungl. werde till Danmark eller Sewerin Norbys hender så skall samma Slott och Stadt Wisby och Land Gottlandt wedt samma sätt som foreskrefwit blifwe vdi

Konungl. werdes hender till Danmark och hans Kongl. werde skall sammaledis som föreskrifwit ähr therom för samma Mäklere stå Konungl. werde till Swerige till rätte och swars, wårde thet och effter then förbenemde Torsdag af thet Swenske Krigzfolck wunnedt och Jntagit, for än Krigzfolcket afkalladt wårde, så skall Slott och Stadh Wijsby och Landt Gottlandt, straxt ofwerantwardat warda Konungl. werde till Danmark såsom thet intagit wart och hans Kongl. werde skall then Swenske K. werde såsom föreskrifwit ther om stå till Rätte, Hwilckom partenom på then bestemde dag sådant Slått, Stadt Wisby och Landt Gotlandt, och Blekinge mett wilie eller Rettgångh tillkendt warder honom skole the samfällelige, eller besynnerlige vthan Jnsage hinder eller bewaring frij föllie fredsamblige thet behollende niutende eller brukende, Hwar och så hände at på den bestelte dagh till then wenlige eller rättgångz handell vdi Lübek att sådana Slått, Stadt Wisby och Landt Gottlandt wårde K. werde till Danmark till kenth tå skole the förne Mäklere, met wenskap eller rättgång kenne om Konungl. werde till Danmark skall wara vthwaldt K. werde till Swerige något skyllig för then omkost och skada, han mett sitt Krigzfolck på Gottland giordt hafwer, hwar och nu K. werde till Danmark effter sakenes tillbörlige ransakan warder kent något wara skyllig, at thet tå måtte af Mäklerne effter Läglighetërne och sakens handel medlet och mäckledt warde, effter redelighet, hwadh som tå i handeln synes wara åtherståndande ther oppå skulle Ko. werde till Swerige behålle Wijken till pant till thess the afsagde åtherstädie warda betalte, Hwar och så hende att Kongl. werde till Danmark wile thet elles lösa medh Penningar skall thet stå i hans K. werdis behag, och icke wara wegredt af Ko. werde till Swerige. Och i betalningen skall afreknes och förkortes, Summan hwad K. werde till Swerige åhrlige vpbärandes warder af Wijkene sedan then kenning skedt ähr effter redelige wärdering eller skattning när som nu the åtherstäder, så betalade ähre som föreskrifwit, tå skall Wijken mett hennes tillhörelse såsom hon af Swenskom mannom intagen är, frij och vthan all förminskelse eller beswäring, warde vthan Jnsage igen lefrert K. werde till Danmark och Rijke i Norige till handa, hwar och så hände at K. werde af Danmark icke worde tillkennte wara K. werde af Swerie något skyllog åtherstader eller Kriges omkost tå skole j samme motte tesslijkest oppå samme bestelten dagh Wijken som förberört ähr warde ofwerantwardat Noriges Rijke frij vmbewaredt. Och ther oppå skall nu strax hastugt botskap af bade K. werde till Danmark och till Swerige vthsendis till det Swenske Krigzfolck oppå Gottland

med alfwarligh befallning att the fullelige tillbaka hålla här effter all fyendis anslag Emot Wisby Slott, Stadt och them ther jnne ähre, och emoth Landt Gottlandt, och K. werde till Danmark skall och will, mett sin sendebudt låta strax äske her Sewerin Norby mett hans tienare och hielpere af Gottland och in udi Danmarks Rijke och skaffe före och wise them till then platz och Stadt ther man kan wara säker för them att the af Swerig Lübek och andre Städer och theris köpmän må blefwe obefegdet af them, uthan allen fahra, och at the icke komma Fyendene till tröst; När som nu Her Sewerin Norby far af Landet tå skole strax tillijke the Swenske Krigzfolck och medh fahra af landet Jngen skada görandes uthan gifwe sigh titt, the wisede warde; Och till thess behof skall hwar parten medh theris besörie och alfwarlige bestelle uthi sådane af farande, Jngen skeer skada, hwar och så hände at Sewerin mett sitt folck någon skade giorde till then skadan skall och will K. werde till Danmark swara sammaledis om thet Swenske folck (som till bestellingen brukat ähr) någrom skade giorde ther till skall och wil K. werde till Swerige swara. om Fångerne på både parterne på Gottlandt af Danmark Swerige och vthaf Städerner hwilcke till thenne tijdh icke ähre beskattade them skall hwar man låtha uthan beskattning then ene moth then andre, frij qwit och löös. När som nu Her Sewerin Norby far af Slott Stadt och landet, tå skall K. werde till Danmark samma Slott Stadt och Landt Gottlandt befalla en ärlig redeligh man mett hwilcken K. werde till Swerige och the ärlige af Lybek wäl till fredz måge wara Hwilcken seg uthen allt misbruuk till watn och landt holla skall besynnerlige moth the Swenske the ärlige af Lübek och emoth the andre theris forwanter, hwar och så hände at oppå then offtebe:te och bestelte dag i Lübek ther offtenembde Slott Stadt och Landt Gottlandt wårde mett wenskap eller rättgång kent och tilldompt K. werde af Swerige tå skulle samma befestningzman (then Konung[en] af Danmark jnsatt hafde) wara skylig och plichtig vthan all fortog eller plundring i sådane måtto som han thett Jnsatt hafwer samma Slott Stadt och landt Gottlandt owägredt vthan all arge list öfwerantwarde K. werde af Swerige till handa, Och skole the ther boendes ähre på Gottlandt andelige och wärdzlige vdi Jnga måtte niute thet till onde at the segh gifwit hafwe, till the Swenske, Hwilcken parten Gottland tillkendt warder han skall och will mett them af Lübek forene och forlijke seg på the Köpmäns wegne om then skade the lidet hafwe till dregelige och lijdelige måtto, oppå then samme dag Och K. werdis till Danmark befallningzmän på Gottland skole (wedh then plicht the K. werde plichtige ähre) tillwände al theris mogelige flijt och hwadt tagit

godtz som på Gottlandt funnet warder skall åther komma till them af Swerige them af Lübek och andre Städer till theris skades opresningh. Rijkins Rådz af Norige stadfästelse om Wijken skall och will K. werde till Danmark, Emillom nu och then bestemde dag skicke till K. werde af Swerige eller och hafwadt till städis i Lübek på samma dag, Hwar thet och wårde försumedt så will K. werde af Danmark mett Danmarks Rijkis Rådt Swara ther till. Hwilcken parten i nogon af thenne Rijkzens Articler försummendis warder och then icke holler eller och hwadt honom till eller frå kent warder icke thet lydachtelige effterfölger; han skall wara förfallen Et Hundredt Tusendt Gyllen, halfparten till at betala mett then horsamblige parten och helftene till Meklerne; Och samme betalning skole the på then ohörige partens vnderdåner i Rijket taga hwar the kunne och måge vthan förwitelse och skall icke thess mindre wara plichtig till att holla thenne Recess och ther mett skole både parterne, fredt sämie wänskap Enigheet och godt Naborskap then ene wid then andres besta . Then Ene fordrendis och hielpendis then andres vndersåther till thet bästa både till wattn och land . Alt, Allestedis trolige, vthan all arge list, wedt gode Konngl. ähro och troo . Tess till wisse hafwe wij förne både K. wåra Jnsegel för oss och wåre effterkommende hengie låthe . Och wij af Gudz nåde....

I kanten öfver documentet står, skrifvet af E. Palmskiöld: »Transfererat copia af orig.»

17.

Konung Fredrik I:s af Danmark bref för adeln i Sverige att njuta sina gods i Danmark. Dat. Malmö den 4 September.

Riks-Registr. A, fol. 80. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. 13: 94.

Super predia nobilium suecorum in dacia existentia

Wj frederiik met gudz nade danmarks vendis oc gotis konung vtwald konung till Norige hertog j Sledzwik holsten Stormaren oc ditmersken greffue j oldenborg oc delmanhorst göre alle veterligit at wj aff wor synnerlige gönst oc nadhe oc med vore elskelige danmarks rikisins radz rad haffue vnt oc tillat oc nw med thetta vort vpne breff vnde oc tillade at oss elskelige riddere riddermentz men frver oc Jomfrver som byggia oc boo vtj Suerigh oc haffue godz vtj vort rike danmark oc Norge som thennom med rette tilhörer och haffuer varit thennom hollet oc forhindrat fore till thenne dag oc ekke ær sold eller förpanthet aff vore förferne framfarna

konunger vtj danmark Tha mwe oc skole the nw same theris godz frij till thennom egen anama och thet nyde bruka oc beholla Thy förbiude vj alla ehoo the helst ære eller være kunde serdelis vore fogter embetzmen oc alle andre thennom her emoth pa forme godz hindre eller förfong ath göra j nogra maade vnder vort hylleste oc nadhe Giffuit vdj vor köpstadh Malmöö söndagen nest epter sancti Egidij abatis dag aar epter gudz byrd tusind femhundret tiwge paa thet fierde vnder vort Signet etc.

18.

De svenske och danske fullmägtiges öfverenskommelse om upphäfvandet af belägringen af Wisby och Gotlands öfverlemnande till Danmark. Dat Wisborg den 22 Sept. 1524.

Efter »Danske Handlr I. 1523—1661» sid. 14, i k. Riks-Archivet.

Dhe Swenskes och Danskes Fullmechtiges afskedh om bestallningens quitterande för Wisborg och Gottlandz lefwererande till de Danske. Dat: Wisborgz Slott dhen 22 Sept: 1524.

Högboren och Högmechtigste Furste och Herre, her Frederick met gutz Nade, Danmarckx, Wendes och Gotthes koningh, vtwald koninge till Norge, Hertug i Slesswijk och Holsten, Stormaren och Ditmerskenn, Greffwe i Oldenborgh och Delmenhorst, Högmechtuge Herre, her Gödstaff, vtwald koning till Swerige . Kendes oss her efterskrefne, som ere, her Andres Bille till Shöholm Ridder, Esge Bille till Hagenskoff och Michell Broekenhuss till Soltt, Danmarckx Rijges Raadt och geskickte paa then ene sijde, paa wor käriste Nådigste Herres koning Frederickx wegne . Laurents Siggesson, Sweriges Rijges Marsk oc Joest Qwaditzet, paa thend andenn sijde paa her Göstaffs, vtwald koningh till Swerige wegne, fullmechtiige paa thend anden sijde, vtsende, af begges förskrefne wore käriste Nadigste Herres wegne hijt till Guthlandt om thend twedracht och vforeninge som her nu paa ferde och för öghonn är emellom thend Strenge Riddere her Severin Norby och strenge Ridder her Berndt vann Melenn, om thend bestallinge som her nu er for Wijsborgk Slott och by och förskrefne Högmechtigste Herre, her Gödstafftzes krigxfolk skall nu opgifwas met thet allerförste, efter thend Contractz lydelse, som the Wendiske Städers Fullmechtige Sendebud nu sidst j Malmöö giorde vtij emellom begge forskrefne wore käriste Nådigste Herrer; Vthj saa made, som her efterskrifuit star. At the Strenge Riddere her Severin Norby och her Berndt Vann Melenn paa bade sijder hafue bewilliget och

oss tillsagkt paa theris ähre och Christeligen troo och lofue, at the met thet allerförste wille paa bade sijdher gifwe them här af Gutlandt och ind till Danmarck och Swerige met begges theris krigxfolck, vthan wor Herre will kaste them soot och sygdom paa; Vndertagenn the som Slott och by kunde forware till forskrefne wor käriste Nadigste Herre koning Frederickx hand, vtj alle matthe, effter thend Contractx och forsseglingx lydelse, som nu sijdst vtj Malmöö af begges wore Herrer och koninger bewilliget, beskrefuit och forsegelt är, utj alle motthe vbrodeligt att holle. At saa skall fult och fast holles, vtj alle mode som forskrifwit staar. Ta henge Strenge Riddere her Severin Norby och her Berndt Van Melenn theris Jntzegle her vthenn fore thette wort obne breff met wore Jntzegle eller Signete . Datum paa Wijsborgk Slott, Sancti Mauritij Martyris dagh, Aar etc. Tusende, Femhundrede Tiuge, paa thet Fierde.

19.

Bergsmännens och allmogens i Dalarne till konungen framstälda besvär. (Dat. i October.)

Riks-Registr. B, fol. 105. Förut tryckta i Handl. rör. Skand. Hist. 23: 35 och i Krönings-svärds Dipl. Dal. 2: 33.

Wij eptherscriffne bergxmen och menigh man j dalena edher nadtz wndhersaatther Haffua waar önckelighe och sörgelighe clagemaall för edher nadhe

Försth

Jtem om the riiche böndher wthij landhet köpe allen then spannemaall the öffuer komma wtaff the fatighe och ligge sidhan och mangelen wth epther dyresthe peninghen

Jtem sammelundt om kööpstadtzmen j alle stædher legghie siigh all wiin om ath fordriffua thenne berghen och landtzendhe för theres oredelige köp

Jtem besynnerlighe om Henemora thet ær waar och landtzsens clagemal ath edher naadhe wille kalle the borgare tædhen och till andhre kööpstædher For thy thet ær moott waare preuilegier ath ther schulle nogher kööp wara the ære offtha aff sagdhe aff andhrom herrom

Jtem om edher nadz Fogthar, the köpa alth thet the öffuer komma kwnna och lathe sidhan mangladh wth j landhet alle stædis ther the wetha theres profect wthij

Jtem Helszinghar och normen szom j langhan tiidh aff monghom herrom forbudet ær, segla och föra fethalie aff landet theslikis wtaff geffle

Jtem wordhes edher nadhe wetha athuj hade woorth budt tiil köpingh at köpa oxar, thaa saaldhes ther par oxar för xxx mark meedh tolgheth kööp, ther forderffues menigheman j riichet, för huilket aldriigh war seedth, ath böndher them böör ath föra oxar tiil marcknas ath selie

Jtem theslikis ær och waar ödmiwkelighe böön tiil edher naadhe, thet Elffkare fiiske ath thet motthe sthaa oopith som the gamble konungha breff inneholla

Jtem saa wordhes edher naadhe wetha om the Stocholms borghare ath the haffua warith waare gamble besworne brödher och haffua the nw gantzscha foragtadh oss meedh theres sthora oköop bidhie wij edher naadhe ath the bliffua straffedhe therföre

Jtem wordhes eder naadhe wethe ath Almoghen haffuer spoorth ath her ær gantzscha mykin wthlenningher kommet j landet baadhe mælare och throoll och diæffler bidie wij eder naadhe för gudtz schyldt, ath eder nadhe foor them inghen forlæningh saa ath the forstercke siigh baadhe för eder nadis welferdt och alles waares oc frwcthan almoghen mesth therföre om eder nadhe komme nogoth weedt szom gudt forbiudhe Saa stinghe the alles theres hoffuedt tiil hopa och forderffue then menigheman j riichet mesth för then sthoore hielp och tröösth ther the haffua beuisth eder nadhe.

Register.

A.

Aabo [Åå-, -boo], hansestädernes borgare få der köpslaga, 83; — spetalen vid, 170; — domcap. skall tilldela inkomst. af Wirmo past. åt Laur. Andreæ, 114; — ej valt bisk., 139; — valt dertill Er. Suenonis, 173.

Aakerbo (Åkerbo i Östergötl. ell. i Westmanl.) härad, Nils Arfvedsson häradsh. derst., 283.

Aakers (Åker i Södermanl.) härad, förl. åt bisk. i Strengn., 169.

Aal, markegångspris derå, 151.

Aarss (nu Aarhus, på Jutland), 314.

Aasatorp (trol. Åsarp, socken i Redvägs härad i Westerg.), marknad derst. aflyses, 239.

Aasna (Åsunda härad i Upl.), Iwar Månsson häradsh. derst., 283.

Aawss (Åhus, fordom betyd. handelsstad vid Helgeåns utlopp i hafv. nära Christianstad), möte derst. med adeln i Sk. o. Hall., 292, 295.

Abbedissan i Wadstena kloster (Anna Germundsdotter); konungen fordrar af henne allt silfver som var ämnadt till S. Catharinæ skrin, 191, 192.

Adeln, i Halland o. Skåne påminnes om k. Chr:s tyranni o. uppmanas att gifva sig und. Sv., 48, 52; — beramat ett möte 55, 289, 292, 295; — i Östergötl. skall fullgöra rusttjensten, 80; skall understödja gotlandståget, 193—195; dess folk skall uppsändas, 207; — i Danmark o. Norge, får behålla sina gods i Sverige, 247, 248; — i Sverige, får njuta sina gods i Danm., 325, 326.

Ængilsth, 200.

Afgudadyrkan, i Lappland, 130.

Ake [Age] Jepson [-sun] (Sparre), erkebiskop i Lund, 245, 314, 320.

Albo härad (i Smål.), förlänt åt riksråd. Thure Bengtsson, 171.

Albrecht [-bert, -brickt] Jepson [Ip-, zsenn], ridd., danskt riksråd, 314; sändebud vid möt. i Jönk., 236, 237; frambragt framställn. fr. kon. Fredr. o. d. råd., 309—313; lejdebref för, 250, 251.

Albrect, konung, 291.

Albricth Tolk, se Tolk.

Albrikt Jönsson, hans enka återfår en pantsatt gård, Glöminge, 40, 41.

Allfveskhiär (nu Christianopel, köping i Blekinge, Östra härad), köpslagan der förbjuden, 228, 229.

Allhelgona kyrka, vid Skeninge, 177.

Alvastra kloster (i W. Tollstads socken, Lysings härad, Österg. Först Benedictiner-, sed. Bernhardiner-kloster, anlagdt år 1140 af k. Swerk. d. ä:s gemål Alfhild), deltager i silfverhjelpen, 177.

Anders Hansson (troligen densamme som var myntmäst. först i Westerås och sedan i Stockh., samt blef. för delaktighet i sammansvärjning emot kon., halshuggen år 1536) bergsbref, 210.

Anders Olofsson (Frende; nämnes i 1533 års Räntekammarbok såsom biträdande med uppköp för hofvet. I Revisions-Collegii i k. Kammar-Archivet förvarade handl. n:o 1, fol. 164, finnes ett häradshöfdingebref af 1601, hvari han kallas And. Olofsson t. Högetomta), tillförsäkras besittn. af arfvegods i Småland o. på Öland, 174, 175.

Anders [-derss] Simonsson [Syman-, Siman-], borgmäst. i Stockh., får stadfäst. å frih. o. frälse på tvenne gårdar i Kätzlinge i Wånga, s. 2, 3; sänder pgr till B. v. Mehlen, 59, 60; förebrås för försuml. o. hotas med näpst, 60; befalles att bevaka Jokim myntmästare, 60.

Anders Simonsson (Siman-, Symon-), borgmäst. i Söderköp., 171; annammar koppar 135; skall upplåna pgr till besoldande af krigsfolket, 209; lån till kon., 210; emottager af Jönköpings borgare undsättn. t. kon., 224.
Anna (antingen den för sitt försvar af Kalmar ryktbara Anna Eriksdotter Bielke, enka eft. riksr. o. ridd. Joh. Månsson Natt o. Dag, eller ock Anna Olofsdotter Stenbock, enka efter Nils Knutsson Ribbing) fru, 195.
Anna Ragvaldsdotter, uppbär arf, 215.
Annater, kyrkans tillstånd bättre före deras uppkomst, 180; anstånd dermed för de nyvalde bisk. begäres, 180; Baselska kyrkomötet föreskrifver ingenting derom, 181.
Anszse städher, se Hansestäder, Hensen.
Antworskog [Anderscho] (nu Antvorskov, klost. vid Slagelse på Seeland), 245, 320.
Apologia, qua Christierni Regis calumniæ refutantur, 42.
Arbetsqvinna, hennes aflöning, 153.
Arboga [-ge, -gha] 39, klost. o. kyrk. andel i silfverhjelp., 101.
Arcimbold, Johannes, påfl. legat, 68.
Arendt, mester, myntmäst. i Upsala, contract med, 142.
Arwid (Eriksson Kurck), bisk. i Åbo, flydde ifrån Åbo för S. Norby, men drunknade utanför Öregrund 1522, 139, 172.
Asboo härad (nu N. o. S. Åsbo härader) i Skåne, försåldt t. Sverige, 293.
Aska härad (i Östergötl.), Joan Berieson fogde derst., 171.
Askeby kloster (i Askeby sock., Bankekinds här. i Österg.; Cistercienser-nunnekloster) skydssbref, 5, 39.
Askersund, socken i Nerike, 7.
Atwedha berg (Åtvidaberg, Åtvids s. Östergötl.) kopparverk, Karl Knutssons priv. derför bekräftas, 187, 188.
Axel Andersson (Lillie af Ökna), riksråd, 64, 90, 92, 93, 157, 163, 236, 237; håller vapensyn i Ups., 157; får Länne gård i förläning, 170.

B.

Baathspiik, pris derå, 153.
Bagge, Trwnd (troligen densamme som Thord B., hvilken 1522 var dansk höfvidsman i Stockh., men gick öfver till svensk.), fogde i Oppunda och Jönåkers här. i Södermanl., 170.
Bælingx [Bælungha] (Bälinge härad i Upl.), Peder Skrifvare fogde derst., 170; förlänt åt Bengt Nilsson, 171; Staffan Henriksson, häradshöfd. derst., 283.
Bærg (nu Berga s. i Sunnerbo här., Smål.), socken, 238.
Basel, kyrkomöte derst. ej stadgat något om annater; förbjudit simoni, 181.
Bast, markegångspris derå, 154.
Bellanacke [Beldenack], Jöns (Johan Andersson, utn. bisk. i Strengn. 1520, men blef aldrig vald, vigd eller confirmerad, flydde till Danmark 1521), hans gods indragas, 94.
Belttet (S. o. L. Bält), seglats dit svensk. förbjuden, 84.
Bengt Arendson (Ulf till Ekolsund; riksr., slottslofv. på Stockh. slott 1520), 157, 163.
Bengt Knutsson [Store B. K.] (äfven kallad "den lille"), 195.
Bengt Nilsson (troligen Bengt Nilsson Ferla till Eka. En annan B. N. var 1542 fogde i Stäkes län), förläning, 171.
Berffwen (nu Bergen, stad i Norge), herredag derst., 285.
Berget (näppeligen Stora Kopparb. vid Fahlun, utan troligast Garpenberget i Hedemora sock., der kronan vid denna tid hade ett ej obetydligt bergsbruk), 135.
Bergsbref, för Mårten Skinnare o. Anders Hansson, 210, 211.
Bergsmän, få ej i Henemora ega gårdar, 213; i Dalarne, deras besvär, 326, 327.
Bergxskoo, markegångspris derå, 153.
Beth (betsel), markegångspris derå, 153.
Biærsætra (Björsäter, s. i Wadsbo härad, Westerg.), markn. derst. aflyst, 239.
Bierga (nu Bjäre) härad i Skåne, såldt af kon. Waldemar (III Atterdag) i Danmark till k. Magnus i Sverige, 293.
Bille [-lde], Anders, till Shöholm, ridd., danskt riksråd, 246, 314, 320, 326.
Bille, Clawss, adelns i Skåne o. Hall. fullmägt. att underhandla med B. v. Mehlen, 295.
Bille, Esge, till Hagenskoff, danskt riksråd, 326.

Bille, Hans, ridd., danskt riksr., 245, 314, 320.
Bille, Knut, danskt riksr., gisslan för kon. Gustaf, 315.
Bille, Otte, biskop till Aarhus, 314.
Birge Scredder, se Scredder.
Birger Nilsson (Grip till Winäs, k. Chr:s medhållare), får nåd af kon. G., 256, 260.
Birgitta (Jönsdotter Roos af Ervalla, enka efter riksråd. o. ridd. Erik Nilsson Gyllenstjerna, som blef halshuggen i Stockholms blodbad), fru, fången på Warberg, 79; bjudes till Margaretha Wasas bröllop, 270.
Birgitte böcker, 294.
Biskopar, brist uppå, 130, 134, 178, 291, 253, 257; värdiga begäras, 131; flera bidragit till kyrkans förderf, 131; utvalde, deras confirmation äskas af påfven, 139, 140, 173, 179, 180; fått vänta deruppå tre år, 178; behöfva den ej, 181, 253; nödgas den af påfven köpa, 257; frågas om de som köpa sig bispsdöme skola erkännas, 253; skola ransaka efter bevis för Sveriges rätt till Gotland, Blekinge och Viken, 261.
Biskopstionde, 35, 36, 37, 185, 229, 231.
Biskopsön i Wiborgs s:n i Finland, förlänt till Albrekt Tolk, 170.
Biörn Claesson [Claws-] (Lejon till Leppis), väpnare, riksr. 64, 157, 163.
Biörn, småsven (måhända B. Pedersson Bååt till Follenäs), fogde i Westbo, 170.
Blaggarn, markegångspris derå, 153.
Bleking [-kwng, -ungia, -gindt, -gindhe]; adeln derst. erinras om k. Chr:s tyranni och uppmanas att gifva sig under Sverige, 50—52; intaget af B. v. Mehlen, 58, ifrån Danmark, 122, 310; klagar öfver Arvid Westgötes utliggare, 119; återfordras af kon. Fredr. i Danm., 137, 310, 312; kon. Gustaf vill derom låta säga sig efter all redlighet, 137, 167; bevis för Sveriges rätt dertill må uppsökas, 257, 261; tvisten derom skall slitas i Lübeck, 316, 321; såldt af kon. Waldemar (Atterdag) i Danm. till kon. Magnus i Sv., 293; pantsatt till Sv. af grefve Hans i Holsten, 294; fred emellan Blek. o. Sv., 295; öfverlemnas till Danmark, 317, 322.
Bobergs härad i Östergötl., Joan Berieson fogde derst., 171.
Bokhult, Jacop, samlat resenärer åt kon., 59.
Bokskin, markegångspris derå, 152.
Bolwyan [ijan], Anders, se Poltherian.
Bomhouwer [-hoger, -hawer, -huger, -gger], Berendt [-d, -enn, -rnt], rådman i Lübeck, 63; sändebud till Sverige, 81; förbön för de utl. knekt. i k. Chr:s tjenst o. Stockh:s borgerskap, 91, 93; förskjutit kon. pgr, 99; fullmägtig vid mötet i Jönk. 230, 236, 237, d:o i Malmö, 247, 316, 320, 321.
Bonde, Tordh [-dt] (till Tranåker, Bordsjö, m. m.), riksr. 64, 157, 163, 236, 237, håller vapensyn i Wexiö, 157, lagman i Tiohärads lagsaga, 171.
Borgare, några från hvarje köpstad skola nedsätta sig i Stockholm, 107, 108; ifrån Linköp. flyttas till Stockh., 155.
Borgläger, i klostren, 255, 259; afstyrkas af rådet, 263.
Borkholm (nu Borgholm på Öland), ett hus skall byggas vid tornet derst., 96.
Brae [-dhæ, -ge, -gde], Axel [Axlo], ridd., danskt riksråd, 314, 320; fullmägt. vid mötet i Jönk., 236, 237; medbragta förslag 309—313; fullmägt. vid mötet i Malmö, 247; lejd för honom, 250, 251.
Brage [gde], Age [Ache, Ako], sändebud från Danm., 182; begär undsättn. åt kon. Fredr., 220; uppfordras att återlemna kon. G. tillhör. strandadt gods, 222; det „geskyth" hos honom är skall föras till Kalmar, 284.
Brandeborg (Brandenburg), markgrefven Lodwik af, bevitnar Sveriges köp af S. Halland och två härader i Skåne, 293.
Brandskatt, från Jemtland, 47.
Brask [Braske], Hans [Johannes], biskop i Linköping (1513), dagtingan mellan honom och riksföreståndare, 3; återfår ett till riksförest. skänkt fartyg, 43; bedes om collation för Hans Arendson på bykyrkan i Jönk., 44, 45; — — för Lars ifrån Daretorp på S. Erasmi præb. i Wadst., 45; — — för Esgierd fr. Link. på Wårfrukyrk. i Sken., 56; — — för Chr. Petri på S. Annæ præb. i Wadst., 106; gifver riksförest. förslag till skrifvelse till ridderskap. o. allmog. i Skåne, 53, 289; underrättar om ett af dem beramadt möte, 289; uppmanas att sända sitt folk ned till Kalmar eller mot landemäret, 54; afsändt detsamma, 289; bekräftar hanseståndernas privil., 86; underrättas om Stockholms uppgifv. o. om

tåg. till Finland, 97; affordras ett lån af 5000 gyllen och 100 mark löd. silfv., 99, 100; försummat att sända kon. det äskade lånet, 109; uppmanas att sända 400 löd. mark, 110; — att sända sina svenner till kon., 111, 115; — att skaffa understöd af kyrk. o. klost., 115; — att bevista herredagen i Söderköp., 136; mönsterherre i Österg., 156; bekräft. af hans privil., 168, 169; träta med hospit. i Söderköp. om tionde, 185; skall till kon. sända alla handl. derom, 186; anmodas att möta kon. i Wadstena, 189; — att understödja tåget till Gotland, 190; bör öfver andra det bekosta, 190; ej infunnit sig hos kon. eller besvarat hans bref, 193; skall åt rådsherr. inom stiftet meddela dansk:s förslag om möte i Köpenh., 201; skall uppsända sitt folk, knektar, båtsmän, skytter och frälsemännens folk till Stockh., 207; ej visat allvar att understödja gotlandståget; skall svara härtill, 208; skall näpsa kyrkopresten Simon, 208; affordras undsättning till betaln. åt det främm. krigsfolk., 223; uppmanas att bevista möt. i Jönk., 229, 230; bevistar detsamma, 236, 237, 301, 302; en del af hans tionde använd till härens underhåll, 229, 231; får förklaring öfver kon:s bref om silfverhjelpen, 231, 232; må ej genom silfverhjelpen befrias från synnerlig undsättn. af biskopsstolen, 232; fordrar att Luthers skrifter må förbjudas, och att kon. ej må lemna Luthers lärj. beskydd, 232, 308; ombedes att bevista mötet i Wadstena, 248, 251; — att till Stegeborg sända 30 oxar, hvarmed kleresiet undsatt kon. o. riket, 269; — att ombesörja förnöd. åt de tyske hemförlofvade knekt., 269; — att öfvervaka deras företag, 269; — att under vintern hos sina klerker förse 30 båtsmän med kost, 271; sänder riksförest. ett bref från Holger Karlsson, 289; af sjukdom hindrad att bevista mötet i Strengn., 290, 292, 298, 299; har ej tagit några af riksförest:s svenner i sin tjenst, 291; kan litet svara om Lybeckarnes fordr., 291; lemnar det åt riksförest. o. rådet, 292; omtal. ett af B. v. Mehlen med innebygg. i Sk. o. Hall. beramadt möte i Åhus, 292; men påminner att svensk. aldrig vunnit något af dansk. med dagtingan, 292, 305; öfversänd. utdrag ur rikets gamla register, bevisande Sveriges rätt till Sk., Hall. o. Blek., 293, 294; beklagar att dansk. beröfvat Sv. både länder och stora penningsummor, 294; ombedes af B. v. Mehlen att möta honom i Vreta klost., 295; öfversänder till riksförest. ett bref från B. v. M. om förhandl. med adeln i Sk. o. Hall., 297; önskar att belägringen af Stockh. o. Kalm. måtte få en god ände, och att bättre tillgång måtte blifva på salt, 297; uppmanar riksförest. att i Stockh. efterspana rikets register, 297, 298; önskar kon. lycka, 298; beder honom ej tro biskopens afundsmän, 299; — att ej länge uppskjuta kröningen, 299; råder att den ej må ske i Stockholm, 299; lofvar att uppsända sitt folk dit, 299; nekar sig hafva pgr i Lüb., 299; har i Söderk. redogjort för sina tillgångar, 300; råder kon. att snart företaga något emot Gotland, 300; lofvar hjelp dertill, 301; underrättar om S. Norbys styrka, 300; förklarar att kyrkans ränta af Gotl. är ganska ringa, 301; — att han ännu ej deraf något njutit, 301; hindrad af sjukdom att komma till kon., 301, 302; lofvar att göra sitt bästa med afs. på den äskade hjelpen af kyrkorna, 302; förundrar sig öfver danskarnes förslag om ett möte, 304, 305; menar att det blott afser att hindra kon:s företag, 305; ursäktar sig med afs. på silfverhjelpen, 305; hänskjuter frågan derom till småländingar och östgötar, samt till kon:s embetsmän, 305; har ej velat afråda kon:s anslag om Gotl., 306; skrifvit till alla kyrkor i stiftet om gotlandshjelpen, 306; vill hellre sjelf hafva allmogens ovilja, än att kon. någon hafva skulle, 307; kan för närv. ingenstädes komma med gotlandshjelpen af kyrkorna, *ib.*; i Söderk. undsatt kon., *ib.*; är allmogen pligtig synnerlig tjenst, *ib.*; har mindre inkomst än kon. är föregifvet, *ib.*; ber om förskon. för ovanlig tunga, *ib.*; påminner kon. att han fått märkelig hjelp af kyrk. o. klost. i Link:s stift, 308; klerkerne i hans stift så betungade med gästning, att de ej kunna utgöra silfverhjelp., om den ej förvandlas till oxar, 308; råder kon. att med råd. o. allm. rådslå om gotlandståget, 309; vill återlemna Gullbergs härad, 309; kan ej för sin sjukdoms skull göra kon. så stor undsättning, som han önskade, 309.

Braxn, markegångspris derå, 151.

Brittha [Oxenstierna] på Årestadh, hustru, lagt två gårdar i Edh i Askersunds sock. i en gård, 7.

Brobandt (nu Brabandt), 272.

Broekenhuss, Michel, till Sollt, danskt riksråd, 326.

Brwnkeberg, slaget å, 294.
Bräder, markegångspris derå, 154.
Bud, Byrge, frihet på en gård i Nerike, 282.
Burlum (Borglum, i Aalborgs stift på Jutland), 314.
Busken, Albrieth wan, 119, 120.
Buxleff (Bogislaus), hertig af Stettin, bevitnar Sveriges köp af S. Halland och två här. i Skåne, 293.
Bykyrkan i Jönköping, 44, 177.
Byrge Laurenson, frih. på tre gårdar i Österg., 282.
Båtsmän, förläggas hos klerk. i Österg., 271.
Böglor, markegångspris derå, 153.
Börstil (s. i Frösåkers här. i Roslagen), förlän. åt Hakon Nilsson, 170.

C.

Calmar, Calmarna, se Kalmar.
Campegia, Laur., cardinal, påfl. legat; ombedes af kon. att utverka att påfven ej må lemna Skara biskopsstol åt Frans af Potentia, 226, 227.
Canceller eller secreterare, biskop Brasks, 97; kon. Chr:s, 90; kon. G:s, 114, 132, 134, 138, 146, 150, 171, 173; Sten Stures, 276, 279.
Cancelli-gebühr, taxa derå, 64.
Capellan, riksföreståndarens, 1; konungens, 192.
Cardinalerne i Rom, arbeta på kyrkans förbättr., 144; uppmanas att rätteligen sörja för den hel. stolens värdighet, 146, och att ej försvara G. Trolle, *ib.*
Cecilia (en i Sverige qvarhållen dansk qvinna), hustru, utvexlas emot fru Birgitta Gyllenstierna, 79.
Cesar, Baiulus, 226.
Cise (accis), se Siise.
Chresternn, hertig (sedermera Christian III), kon. Fredr. I:s i Danm. son, belägrat Köpenhamn, 310.
Christiani, non a papa, sed a Christo nominamur et sumus, 181.
Christiern [Cre-, Cri-, -ærn, Kristiær] den andre, konung, 8, 9, 16, 17, 18, 32, 36, 66; stämplingar och förbindelse med G. Trolle och andra förrädare, 67; anfall emot Sverige, 68; nederlag, 68; nytt anfall emot Sv., 69; tyranni, 67, 78, 81, 102, 103, 105, 148, 157, 158, 174, 309; utförlig berättelse derom, 8—30, 48, 49, 51, 52, 71—76; läger utanför Stockh., 10, 19; list och förräderi, 11, 20, 69; vinner Stockh., 70, 71; antagen till svensk konung, 12, 13, 21, 70; inträngd för konung, 9, 18, 26, 27; kröning, 13, 21, 22; nytt förräderi, 13, 24; anstält blodbad, 13—15, 21—27, 30, 296; flyr till Danmark, 75; slutat stillestånd med Sten Sture, 27, 69; svenska rådets och ständernas bref till Norge om hans afsättning, 28—31; hans trupper dagtinga med k. Gust., 90—92, 98; — föras till Lübeck eller Wismar, 92; hans skepp och jakter i Stockh. tillfalla Sverige, 94; jagad utur Danm., 95, 96, 105; afsatt derstädes, 98, 103; — i Danm. o. Norge, 310; — i alla tre rikena, 105; hansestäderna uppsatt sig emot honom, 98; hans bästa vill kon. Gust. ej tillstädja, 102; hans parti ännu i Finl., 103; — der lidit nederlag, 120; — belägradt i Köpenh. o. Malmö, 310; hans fångar, 142; förbund emot honom mellan Sv. o. Danm., 249; — mellan Sv. o. hansestäd., 296; — mellan Sv., D. o. hansest., 313; slog först klippingar, 128; kyrkans grymme fiende, 130; besegrad, 130, 161; förargar ånyo in på dessa tre riken, 249; pension föreslagen åt honom, 252, 257; Sverige befriadt från hon. o. hans parti, 271; ingått förbund med alla tyske herrar och förstar, 277; sökt att i grunden förderfva Danm. o. Sverige, 296; indragit utländske drafvelsmän, 296; haft råd och dåd med Siborg, 296; illa hållit sin k. ed, 296; pålagt olaga skatter, 296; fara att han förstärker Norby, 300; ämnar anfalla Sleswig och Holsten, 310.
Christiern, gamle kung C., 48, 50.
Christiern Petri, presenteras t. S. Annæ præb. i Wadstena, 106.
Christus, solus et summus pontifex, 173; a quo rex electos confirmari faciet, 173; summus sacerdos, non sinet populum suum deperire, 181.
— i gracia emi-tur, 180.
Clenodia [-er], kyrkornas o. klostrens, 28, 101.

Cluscerman, Berendt, borgare i Lübeck, får vidkännas ett stenhus i Stockh. efter Cort Ruth, 217.
Compostella, S. Jacob i, 213.
Confirmation, påfvens, äskas för de valde biskoparne. 139, 140, 173, 179, 180; fördröjd, 178; behöfves icke, 181, 253.
Cristern Larensson (Sjöblad), häradshöfd. i Jönåkers här. i Söderm., 283.
Cristofer (Hansson, borgmästare och fogde i Kalm.; rymde derifrån till Danmark) i slottslofven på Kalmar, 268.
Croger, Peter, borgare i Lübeck, 218.
Crona, se Kroona.

D.

Dænnes [Denne, Denss], Claus, bekräftas i besittn. af Eskiltorp och Gunneletorp för S. Annæ hospitals räkning, 140, 141.
Dagekarl, taxa å hans arbete, 153.
Dagtingan, mellan Gustaf Eriksson och biskop Brask, 3, 4; — mellan k. Christiern och Sten Sture, 10, 19, 27; — mellan k. Chr. o. Christina Gyllenstierna, 28, 70; — mellan k. Gustaf och k. Chr:s utländska trupper i Stockholm, 90—92; — mellan k. Gust. och borgerskapet i Stockh., 93—95; danske män alltid brukat sledsk och falsk dagt., 118; föga värdt att på dagt. med dansk. sig förlåta, 301.
Dal, förlän. derst. åt Erik Stake, 265, 266.
Dalarne [Daler, -ana, -erna, -acarlia], Gustaf Eriksson, höfvidsman för D. etc., 2; — samlat trupper derifrån, 76, 77; bref dit om klippingens nedsättning, 183; — om Ped. Sunnanväders stämpl., det höga saltpriset, m. m., 275—281; Peder S. rymt dit ifrån Stockh., 276, 278; innebygg. i D. de förste att hjelpa k. Gust., 276; — alltid varit sina rätta herrar och sitt fädernesland trogna, 276; — må ej sätta tro till elaka stämplare, 278, 280; — uppmanas att sända ombud till Stockh., 276, 278, 279; bergsmännens och allmogens derst. framställda besvär till kon., 327, 328.
Danmark [Denne-], svenske gislare ditföres, 11, 20; Sten Stures enka och några deras barn, 14, 23, röfvadt gods ditföres, 28; k. Christiern samlar folk derifrån, 68; — flyr åter dit, 75; — der afsatt, 98, 103; — rymd derutur, 98; fred och förbund med Sverige, 123; svenska fångar derstädes, 79, 138, 141, 142, 159, 160, 162, 166; tractat med Sverige om förrymda hofmän, 246. 247, 256; adeln derst. får njuta sina gods i Sverige, 247, 248; svenska adeln får njuta sina gods derst., 325, 326; svensk. skola bortbyta sina gods i Danm., 255, 259; k. Christiern sökt att i grunden förderfva det, 296; — ännu ej befriadt från fruktan för k. Chr., 309; — utvalt kon. Fredrik, 310.
—s konungar, ofta sökt intaga Sverige, 67.
—s privilegier, kränkta af k. Chr., 296.
—s rikes råd, underhandl. med B. v. Mehlen, 120; tillskrifvas af sv. råd. om de sv. fångarne i Danm., 162—164; sökt förlika G. Trolle och de fångna svenska fruarne, 163; hafva i sinnet att komma svensk. någ. utländsk herre öfver hufv., 164; möte med dem i Jönk., 185; lejdebref för deras deput., 187; begärt uppskof med mötet, 188; begärt lejd för Sev. Norby, 211; få afslag derpå, 212; bekräftat Skånes, Hallands och Blekinges, m. m. försäljn. t. Sverige, 293, 294.
Danskarne åsyfta att stinga hert. af Holsten in i Sverige, 120; förhållit strandadt gods och skepp tillhör. kon. Gust., 200, 221, 230; försåtligen öfverfallit de till Danm. sände sv. hjelptrupp., 221; gjort S. Norby undsättning, 201, 223, 230, 308; begärt uppskof med möt. i Jönk., 230, 305; förhållit kon. G:s brefdragare, 230; hota att undsätta Gotland, 240; kon. G:s svar å nämnde hotelse, 240; hemligen styrkt Sv:s uppenbara fiender, 305.
Danske män, alltid brukat en sledsk och falsk dagtingan, 118; förbundit sig att aldrig öfverfalla Sv. eller att bebinda sig med Tyskl. emot detsamma, 294; beröfvat Sv. stora penningesummor och länder, 294; alltid sökt tränga sig in till välde i Sv., riket till en plåga, 298.
Dantzik [-sche, -ske], privil. för, 80—86; i örlig med k. Chr., 82; svensk. få ej segla annorstädes än till Lüb. eller D., 84; ett skepp derifrån lidit skeppsbrott under

Viken; anses som pris, 287; mäklare mellan Sv. o. Danm. rör. Blek., Gotl. o. Viken, 316 o. f.
Darretörp [Dorratörp] (nu Daretorp, s. i Wartofta här., Westergötl.), 45.
Delmenhorst [-man-, -min-] (ett grefskap, nu en krets i tyska storhertigdömet Oldenburg), 309, 310, 313, 316, 321, 325, 326.
Diekn, Jöns, emottager och aflemnar koppar. 135.
Djeknedöme, i Upsala, om dess fundering, 62.
Diocletian (-us) [Dyoclecian], 15. 24.
Distingx-marknad (i Upsala), 204.
Ditmarsken [-merschen, -mersken, -marcia] (vestra delen af Holsten, utmed Nordsjön, mellan floderna Eider och Elbe), 138, 303, 304, 309, 310, 313, 316, 325, 326.
Dom-capitel, Linköpings, 168, 169, 227; Lunds, 52, 294; Westerås, 35; Upsala, 1, 2, 36, 37, 61, 62, 117; Åbo, 114, 139, 173.
Dyren, Hans wan, sändes till Halland, 58.

E.

Edh, gård i Askersunds s. i Nerike, 7.
Edh, sock. på Dal, förlänt åt Erik Stake, 266.
Eecholm (nu Ekholmen, i Weckholms sock., Trögds härad i Upl.), inventer. öfver tingesten derst., 175; annammades af Sev. Arvedsson, 175
Eekesiö, köpslagan der förbjuden, 228, 229.
Electi, se Biskopar.
Electus i Linköping (Hemming Gadd), underhandl. om Stockholms uppgifv., 11, 20.
Elffkare (Elfkarleby) fiske, dess öppnande fordras, 328.
Elffzborg [Elwes-, -borrig], slott (i Säfvedals härad i Westergötl.) och län förlänas åt Thure Jönsson, 55, 56, 169; förlänas åt Måns Bryntesson Lilliehöök, 244, 245; uppburen skatt deraf qvitteras, 244; Måns Bryntesson m. fl. i slottslofven derst., 266, 267; krigsfolk ditsändt från Westergötl., 287.
Elffznabben (en utmärkt hamn i fjärden Myssingen mellan Utön o. Muskön i Södermanlands skärgård), kon. G. föreslår ett möte derst med S. Norby, 282.
Embetsmannalön, 154.
Embetsmän, skola inflytta i städerna, 242, 255, 259.
Eneköpings kloster och kyrka, andel i silfverhjelpen, 101.
Engelandt, gammal bebindning mellan Sv. och de engelske, 291; — kon. af, underhandlar om k. Christierns återinsättande, 312.
Eric [-ek], Sanct, konung, 1, 48, 66.
— — s lag, 50.
Erik, af Pommern, konung, bortfört rikets handlingar och register, 291.
Erik Jönsson (Rosenstråle?), 195.
Erik Nilsson (Gyllenstierna), 79.
Erik [-ech] Suenonis, canonicus, konung G:s canceller, 171; decanus i Åbo, 173; vald till bisk. derst., 173.
Eriksgata, konungens, 253, 257, 263.
Esgiærd [Esgerus Lincopensis], præbendatus i Linköp., presenteras till Wårfrukyrkan i Sken., 55, 56.
Eskil, herr, får spetalen vid Wiborg, 170.
Eskillus, prior i Antworskogs klost., 245, 320.
Eskilstuna [Eskels-] kyrka, andel i silfverhjelpen, 101; — kloster, 176.
Eskiltorp, gård (i Eskilstorps sock., Oxie härad i Skåne), tillhör S. Annæ hospital, 140, 141.
Evangelium; dess predikande det bästa medlet mot falsk lärdom, 254.

F.

Faar, markegångspris derå, 152.
— -skin, markegångspris derå, 152.
Ferdinandus, erkehert. t. Österrike, lagt sig ut för k. Christiern, 312.

Fflesk, markegångspris derå, 151.
Finland [Ffind-, -landth], kon. G. hoppas derpå få en god ände, 65; skepp och trupper ditsändas, 97, 103, 112, 115, 119, 129; innehafves af k. Chr:s folk, 103; k. Chr:s höfvidsmän derstädes uppmanas att gifva sig under Sv., 104, 105; bisk. Brasks svenner ditsändas, 111; k. Chr:s parti derst. slaget, 120; eröfradt, 140; förläningar derst., 170; kon:s flotta väntas derifrån, 223; kon:s folk der ej säkert för S. Norby, 300.
Fircker, fyrickar (fyrkar), 205.
Flandern [Flandria], k. Chr. samlar folk derifrån, 68; Sveriges bebindning med, 291.
Flemingh [Flæmm-, Flæmn-], Eric (till Suidia o. Quidia, amiral), riksråd, 64, 90, 92, 93, 157, 163.
Flemingh [Flæmm-], Iwar (till Sundholm o. Nynäs, amiral o. ståthåll. i Finl.), riksråd, 64, 90, 92, 93, 99, 157, 163.
Floby, sock. (i Wilske härad i Westergötl.), förlänt åt hustru Margaretha på Sjöroos, 170.
Foderduk, markegångspris derå, 153.
Fogdar, utnämnde, 170, 171; få ej vid sin hals bruka köpslagan eller taga mutor, 255, 259, 263; svage och oförfarne, 256, 259; biträde åt dem, 256, 259, 263; skola uppskrifva kronans uppbörd, 254, 258; klagomål öfver konungens i Dalarne, 326.
Fors, socken (Söderm., Ö. Rekarne), andel i silfverhjelpen, 101.
Fottgångere, aflön. till, 124.
Framställningar, konungens på riksdag. i Westerås, 121—129; — i Wadstena, 252—261; kon. Fredriks o. danska rådets på mötet i Jönk., 309—313.
Franciscus de Potencia (italienare, predikaremunk, påfl. legat till Sverige), k. Chr:s medhållare, utnämnd bisk. i Skara, 174; förkastas af konungen, 174, 226; påfl. sändeb. t. Danm., 227; ej ogillat k. Chr:s ogern., 227.
Frankrike [Ffrancharike, Gallia], k. Chr. samlat folk derifrån, 68; kon. af, i krig med kejsaren, 272, 275.
Frederik [Fredr-, Frödr-, -drich], hertig af Holsten, utvald kon. af Danmark, 102; åstundar till Sveriges rike, 122, 164; skickat sändebud till B. v. Mehlen i Blek., 122; fordrar att återfå Blek. o. Norge, 137, — Blek. o. Viken, 310—312; uppmanas att ej bekymra sig om Blek. eller Viken, 137, 167; — att hitsända sin secreterare, 137, 167; har intet uteståndandes med de fångna svenska qvinnorna, 159, eller med svenskarne, 166; inträder i k. Chr:s orättvisa sak, 166; erhållit understöd af sv. krigsfolk, 166, 220, 221; beskyddar G. Trolle, 166; föreslagit ett möte i Köpenh., 198, 199, 201; svar derpå, 198—200; begärt lejd för S. Norby, 211, 219, 312; hyllad af Skåne o. Hall., 220, af Danmark o. Norge, 310; fått Malmö o. Köpenh. i händer, 221; uppmanas att gifva k. G. upprättelse för af dansk. tillfogade våldsamheter, 221; begärt uppskof med det beramade mötet, 230; föreslagit möte i Malmö eller Köpenh., 238, 303, 304, 313; onda afsigter dermed, 305; närvar. vid möt. i Malmö, 245; fordrar upphäfvande af belägr. af Wisby, 311, 313; — Rolaff Matzsons frigifvande, 313; lofvar att ej göra S. Norby undsättn. under det k. G. är på danskt område, 314, 315.
Frihets- och frälsebref, för Anders Simonsson, 2; för Knut Eriksson Kurck, 107; för Byrge Laurensson o. Byrge Bud, 282; för Thomas Andersson, 283; taxa derå, 64.
Frijs, Jörgen, biskop i Wiborg på Jutland, 314.
Frölunda (sock. i Askims här., Göt. o. Bohus län), marknad derst. aflyst, 239.
Frössaaker (Frösåker, s. o. här. i Upl. o. Roslagen), förl. åt Hakon Nilsson, 170; Mester Jören kyrkoherde derst., 171.
Fångar, svenska i Danmark, 79, 138, 141, 142, 159, 160, 162—166.
Förläningar, 3, 55, 56, 96, 169—171, 244, 245, 252, 260, 264, 265, 266, 283; märkelige, må ej gifvas dem, som ej inkommit i rådet, 262, eller åt utländingar, 264.
— sbref, taxa derå, 64.
— sman, skall uppskrifva kronans uppbörd, 254, 258; tilltalas, om skattebonden ej håller humlegård, 255.
Försvarelsebref, se Skyddsbref.

G.

Gaass, markegångspris derå, 152.
Galle, Olof (Svendsen, nämnes 1524 o. senare såsom norskt riksråd, var 1525 ståthåll. i Norge. I det af norska rådet den 6 Febr. 1526 utfärd. lejdebref för mester Knut o. Peder Sunnanväder kallas han ståthåll. sunnanfjells. Då de svenska trupperne i början af år 1523 inföllo i Norge, begaf han sig till Sverige till riksförest. o. blef af honom väl emottagen. Se Saml. til det Norske Folks Sprog og Hist., 1: 363 o. Tegels, G. I:s Hist., 1: 44), klagar hos k. Gust. att hans gårdar o. bönder på Hedemarken äro brända, 167, 168; ej tagit vid kon:s bud, 168; kon. vill likväl undsätta honom, 168; fått veta kon:s tankar med afseende på Norge, 286.
Gallia, se Frankrike.
Gallica natio, 181.
Gamlakijl (Gammelkil i Walkebo här., Östergötl.), socken, 188.
Garnalia, 142.
Gedder, markegångspris derå, 151.
Geld, kon:s o. rikets, dråpelig, 254, 258, 262; huru den skall betalas, *ib.*, 263.
Gerdes [Gärdis], Hinrich, borgmäst. i Rostock, fullmägt. vid möt. i Malmö, 246, 316, 320, 321.
Germund Svensson (Somme) får Wisingsö i förlän., 171.
Geskyth, föres till Kalmar, 284.
Gestringeland (Gestrikland), 2.
Getskin, markegångspris derå, 152.
Giftermål, kon. Gustafs, härom, 253, 257, 258, 262; grefvens af Hoya, 260; mellan svensk. o. dansk. må ej ske, 255, 259, 263.
Gislare [gisle], 10, 20, 69, 315.
Gislareth (samma ort som det historiskt ryktbara Gestilren, nära Kongslena i Hvarfs socken i Westergötl.), förlänt åt hustru Margaretha på Sjöroos, 170.
Glanzhamer (nu Glanshammar), sock. o. här.) i Nerike, förlän. derst. åt Lars Siggessons syster, 170.
Glöminge, gård, pantsatt, återfås af Märta, Albr. Jönssons enka, 41.
Gosschalck, mester, kon. Chr:s secreterare, 90.
Gotland [Gott-, Guth-, Gull-, -ndth], kon. G:s skepp skola sändas in för G., 104, — mellan G. o. Öland, 119; företag emot, 115, 300, 301; obeständt derom, 129; bisk. Brask uppmanas att understödja detsamma, 189; Linköp. biskopssäte stor fördel deraf, 190, 208; kyrkans ränta deraf ringa, 301; bisk. Brask deraf ej någ. njutit, 301; S. Norby derst. med 6—700 man, 300; svårare att det framdeles inkräkta, 300; kon:s framställn. derom i Söderk., 305; hjelp af kyrkorna dertill, 306; krigsmagt ditsänd, 311; B. v. Mehlen öfverbefälhafvare för densamma, 218, 219; Wisby belägradt, 311; bönderne derst. straxt gått kon:s folk tillhanda, 230; dyr tid derst., 230; dansk. fordra att kon. G. skall kalla sitt folk derifrån, 240, 311; — hota, att eljest undsätta det, 311, 312; företaget deremot skett för det meniga bästa skull, 240, 241, skäligen och redeligen, 241; dess by af Norby hållen för ett röfvarenäste, 241; hör Sv. till, 241; kon. G. vill likväl derom stå med Danm. till rätta, 241; kon. G. ej kunnat främja sin vilja derst., 252; bevis för Sveriges rätt dertill skola uppsökas, 257, 261; är ett ledemot af Danmarks rike, 311; ingen undsättn. dertill skall göras ifrån Danm., under det kon. G. är i D., 315; tvisten derom hänskjuten till de vendiska städ., 316, 321; — skall afgöras i Lübeck, 316, 321; bestämmelser om vilkoren, 317—320, 322—325; levereras till Danm., 326, 327; S. Norby o. B. v. Mehlen skola med sitt folk begifva sig derifr., 326, 327.
Gotlandshjelpen, derom 189, 194, 195, 208, 306, 307.
Gottrup (nu Gottorp, ett slott i Slesvig, beläget nära intill staden Slesvig; fordom residens för hertigarne af Holstein, 303, 304.
Grabbe, Nils, dagtingar med Roloff Matsson om upplåt. af Wiborgs o. S Olofsborgs slott, 99.
Graskin, markegångspris derå, 152.
Grenna [-ænne] (nu uppstad vid Wettern, Wista här. i Smål., anlagd af grefve Pehr Brahe 1652), 248—251.

Grimma, markegångspris derå, 153.
Grönskog (i Fliseryds s., Handbörds här. i Smål.), förlänt åt Lasse Skrifvare, 170.
Gulbergs häräd (nu Gullb. i Österg.), bisk. Brask vill återlemna det till kon., 309.
Gummund Skrifvare (Pedersson Slatte, sedermera efter hvartannat höfvidsman på Westerås, Stockholms, Leckö o. Kalmar slott; mördad af Nils Dacke på sin gård Gräsgärde i Arby s. i Smål.), 270.
Gunnar Larensson, lån till kon., 210.
Gunnelletorp, i Skåne, tillhör S. Annæ hosp., 140, 141.
Gunnil (Johansdotter Bese, gift m. riksr. och ridd. Erik Thuresson Bielke t. Benhammar), fru, 195.
Gustaf [Go-, Gö-, Gotz-, Götz-, -staff, Godstauus, Gotzstauus, Gösti] Eriksson [Erek-. -sön] (Wasa) till Rydboholm, höfvidsman öfver Daler, Helsingeland, Gestringeland, Östergötland och Upland, 2; höfvidsman öfver Sveriges almoge, 3; Sveriges föreståndare, 5; vald o. hyllad till Sveriges konung på riksdagen i Strengnäs, 64; Sveriges och Götes konung, 65; berättelse om hans bortförande till Danm., 69, befrielseverket, förb. med Lüb. och hans utväljande till kon., 76—78; kallas Sv., G. o. Wendes kon., 121; fritages af rådet för sig och sina arfvingar från allt ansvar för hvad han företagit mot k. Chr. o. dennes anhang, 157, 158, 162, 163; får lejd af dansk. för resa till Malmö, 313.
Göss, markegångspris derå, 151.
Göstaff [Staffan] (Henriksson, borgmäst. i Upsala), förrädare, 41.
Götzstaff Knwthsson (Ribbing), i slottslofven på Elfsborg, 266, 267.
Göye [Göe, Goije], Magnus [Mogenus], dansk rikshofmäst., 245, 314, 320.

H.

Hacan i Läff:da (?) (i Östergötl.), 195.
Hagenskoff (Hagenskov på Seeland), 326.
Hakon Nilsson får Wessland, Frösåker o. Börstil i förlän., 170.
Halland [-dt, Halandia], inneb. derst. erinras om k. Chr:s tyranni o. uppmanas att gifva sig under Sv., 48—52, 296, 297; krigsfolk ditsändes, 57, 58; bästa tiden för Sv. att återfå detsamma, 289; bref o. instrum. rör. dets. bortförda, 291; ett möte med adeln derst. beram., 292, 295; pantsatt t. Sv., 294; såldt t. Sv., 293, 294; sv. råd. bref till, 294; säkerhet ingången mellan Hall. o. Sv., 295; B. v. M. indragen för att intaga det, 296; vill nödigt gifva sig ifrån Danm., 296; vill hålla med Jutland, 297.
Hamborg (Hamburg), möte derst., 230; sändeb. ditkommit fr. kejs., påfven m. fl. att utverka k. Chr:s återtag., 312; skiljedomare mellan Sv. o. D. om Gotl., Blek. o. Viken, 316, 321.
Hammarshus (på Bornholm), erkebisk. o. capitl. i Lund bekänna sig hafva detsamma af kon. i Sv., 294.
Hananäs (nu Hannäs s. i N. Tjusts här. i Smål.), förlänt åt Arv. Westgöthe, 170.
Hans, grefve af Holsten, bevitnar Sveriges köp af S. Hall. o. två här. i Skåne, 293; pantsatt Skåne, Hall. o. Blek. till Sverige, 294.
Hans Arendsson [Johannes Arneri] presenteras till pastor i Jönköp., 44.
Hans Persson, lån till kon., 210.
Hans pungamakare, 60.
Hanseståderna, olidelige privil. för, 80—86; se Hensen.
Haquon, longa, förer koppar till Söderk., 135.
Haquon Benctsson, borgmäst. i Kalm., i slottslofv. derst., 268.
Haquon Pedersson, borgare i Kalm., i slottslofv. derst., 268.
Harald Knwtsson, får Rasbo här. o. Haversokn i förlän., 170.
Hawersokn (nu Häfverö s. i Wäddö skeppslag, Roslagen), förlänt åt Har. Knutss., 170.
Hedtmarken (nu Hedemarken i Norge), Ol. Galles gård. derst. brände, 167, 168.
Heidesdorffer, Reynwalt, öfverste för k. Chr:s utländska trupp., 90.
Helgeandshus, i Wadstena, 34.
Helgesta (Hellestad ell. Hellsta s. i Wilske här., Westerg.), markn. derst. aflyst, 39.
Helsingaa sock. (Helsinge s. omkring Helsingfors stad, Borgå här., Nylands län. En annan socken med samma namn finnes i Raseborgs ö. här. samma län), förl. åt O. Eriksson, 179.

Helsingar, besold. af kon., 125; skola tills vidare blifva okrafde för saltet, 274; må ej segla t. Tyskl., 275.
Helsingeland, 2; bref till om saltet m. m., 273.
Helxhud (Elgs-), markegångspris derå, 152.
Henemora [-nam-] (nu Hedemora), 2; mynthus derst., 171; priv. för, stadfästas, 213; torgdag, 213; bergsmänn. få ej derst. ega gårdar, 213; bergsmänn. o. allm. i Dal. fordra att borgarne i Hen. må drifvas derifrån, 326.
Hensen (Hanseförbundet), uppsatt sig emot k. Chr., 98; förbund med Sv., 296.
Henrec Erlandsson (Snakenborg), riksråd (1512) 157, 163; mönsterherre i Link., 156; utgör gotlandshjelpen, 195.
Henrek Mousson, 195.
Henrik Åkeson, 245.
Hermelin, markegångspris derå, 152.
Herremöte, i Bergen, 285; i Jönköp., 182, 184, 185, 230, 236, 237, 239—241; i Malmö, 238, 245, 246, 314; i Selsborg, 295; i Strengnäs, 56, 290; i Söderköp., 136; i Wadstena, 182, 248, 251 o. f.; i Åhus, 292, 295.
Hesse, Pet., sänd. t. Kalm., 112.
Hijo (nu Hjo), markn. derst. aflyst, 239.
Hinrich Ogessen, danskt riksråd, 230.
Hoff (nu Hofgården, sätesgård, fordom kungsgård i Hof s. vid sjön Tåkern, Göstrings här., Östergötl.), 292, 295.
Hoffs län (trakten mellan Omberg o. Wadstena omkring sjön Tåkern = Hoffsbygden), allmogen derst. ej utgjort silfverhjelp., 306.
Hofmän, förrymde, öfverenskomm. mell. Danmark o. Sv. om ömsesid. utlemn. af, 246, 247, 252.
Hofslagare, taxa för, 154.
Holgerd [Holmger] Gregerson [-gel-] (Ulfstand), danskt riksråd, sändeb. fr. Danm., 182; gisslan för k. Gust., 315.
Holgher [Haalinger, Holingerus] Karlson [Kars-] (Gera eller Gere, till Björkvik o. Ållonö, ridd. 1510, höfvidsm. på Stegeb. 1515, afföll till k. Chr.) skrifver t. bisk. Brask om förbön hos riksförest., 54, 289; k. Chr:s medhållare, 158; rikets fiende, 163; fått kon. Gustafs nåd, 256, 260.
Holk, Sten Stures. 27, 300; holkar väntas med salt till Östersjön, 272.
Holland, högt pris å salt derst., 272; bebindn. med Sv., 291.
Hollender, bud o. bref t. dem om god fred, 250; indragne af k. Chr. i Danm. o. Sv., 296.
Hollula (nu Hollola) sock. i Hollola här., Tavasteh. län, 283.
Holst, Gorius, ingår dagting. med Rol. Matsson på Wiborg, 99.
Holsten [Holszacia], 138, 303, 304, 309, 310, 313, 316, 321, 325, 326.
——, Hans, grefve af, 293.
—— (Fredrik) hertigen af, medhåll i Skåne, 58; några skån. gifva sig under honom, 104; innehar hela Danm., 105; innehar Köpenh., 112.
Hospital, S. Annæ, 140, 141; vid Åbo, 170; vid Wiborg, 170; i Söderk., deltag. i silfverskatt., 177; dess träta med bisk. Brask om tionden, 185, 186.
Hoya [Höge, Högen, Höyen], van der, Johan, grefve (son af grefve Jodoc af Hoya o. Brockenhuus; härstammade i åttonde led ifrån Birger Jarl o. Ingeborg, kon. Erik Knutssons dotter; var en tid i kon. Chr:s tjenst), fäster i Jönk. kon:s syster, 241; annammas i rådet, 252, 264; om förlän. åt, 252, 260, 264; förlänes med Stegeb. o. dess län, 264, 265; med gemål och barn frikallad från allt ansvar för örliget med k. Chr., 265, o. för rikets skuld, 265; bröllop med kon:s syster, 270, 283.
Huffuutstycke, 115.
Humble, markegångspris derå, 151.
Humblegårdar, må hållas af hvarje bonde, 255, 260.
Husman, 154.
Hussitarum doctrina, 116.
Hwæden (ön Hwen), jemte flera provinser såld af k. Waldemar i Danm. till k. Magnus i Sv., 293.
Hwetlanda, köpslagan der förbjuden, 228, 229.
Häradshöfdingar, skola hålla sina rätta ting, 255, 259; svage och oförfarne, om biträde åt dem, 256, 259, 263; utnämnde, 283.

Häradshöfdinge-bref, taxa derå, 64.
Hästfoder, markegångspris derå, 154.
Hästskor, markegångspris derå, 153.
Höns, markegångspris derå, 152.

I. J.

Jacob Nylenning, 43.
Jæmptelandt [Jemtia], bref t. prestersk. derst., 46, till menigheten derst. att endast lyda riksföreståndn. o. hans fogdar, 47; att betala skatten i skinnvaror, 47; förmanas till trohet, 47.
Jærffskin, markegångspris derå, 152.
Jærffuentacka (nu Järventaka gård i Hollola s., Hollola här., Tavastehus län), frih. derpå för Thomas Andersson, 283.
Ida, hustru, 195.
Jeeskes sock. i Wiborgs län, Albr. Tolk, fogde derst., 170.
Jenaaker (nu Jönåker, i Söderm.), härad, Ped. Skrifvare fogde derst., 170; Christ. Larensson, häradsh. derst., 253.
Jens [Jöns, Johannes] Anderssen [Andree], bisk. t. Odensee på Fyen, 245, 314, 320.
Jern, markegångspris derå, 152.
Jernfat, markegångspris å, 154.
Jesper, mester, får spetalen vid Åbo, 170.
Illerskin, markegångspris derå, 152.
Ingemar, bisk. i Wexiö, 157, 236, 237.
Ingolf, mester, förordn. om hans qvarlåtenskap, 63; — s degia, 63.
Johan Arendsson (Ulf till Sjöholm, väpnare 1507), riksråd, 157, 163; håller vapensyn i Strengn., 157.
Johan [Joan] Berieson, fogde i Aska och Bobergs här. i Österg., 171.
Johannes Arneri, se Hans Arendsson.
Johannes Magnus Gothus (af slägten Store; Sten Sture d. ä:s fullmägt. i Rom, sedan theol. lector i Brundusium, påfven Hadrian VI:s notarie och kammarherre) theol. doctor, påflig legat; rådet begär af påfven hans hitsänd. för att reformera kyrkan, 88, 89; möte med Ups. domcap. i Stockh., 117; kon G. vid honom fästat stora förhoppn., 129, 147; hans återsänd. hit begäres, 130; lämpliga biskopsämnen för honom anvisade, 131; skall underrätta påfven om kyrkans skador, 132; vald till erkebisk., 134, 157; hans confirm. äskas, 139, 145; berättat om påfvens och cardinalernes reformatoriska nit, 144, 148; qvarhålles i Sv., 145, 146; får återresa till Rom, 146; kon. vill biträda honom vid reform. af kyrkan, 145, 149; kon. påminner honom om kyrkans bedröfl. tillstånd o. klagar öfver påfvens vårdslöshet, 178—181.
Johan Oxsen, danskt riksråd, 320.
Johan Persson får Wåla, Norunda o. Torpa i förlän., 170.
Jokim myntmästare, har varit riksförest. o. riket för när, 60; skall bevakas, 60.
Jordebok, skall upprättas i hvarje län och biskopsdöme, 254, 258, 259; så att deraf ej blifver buller bland allmogen, 263.
Isak Biörnsson, häradsh. i Norrvidinge, 171.
Iselie (Isala, gård i Svärdsjö s. i Dal.), 278.
Israel, Herman, se Plonnyes.
Julete [-ata] (ett ganska rikt Cistercienser-munkeklost. i Juleta s., Oppunda här., Södermanl. vid sjön Öljaren; hette förut Saba: anlagdt 1186 af kon. Knut), Nils, abbot derst., 38; dess priv. bekräftas, 41, 42; andel i silfverhjelpen, 176.
Jungfru Maria, 1.
Juramentum consiliariorum regni, 1.
Jus patronatus, till tionden, tillhör konungen, 186.
Jus præsentandi, tillhör regenten, 44, 45, 62.
Iwar Månsson, se Ywar Monsson.
Jwxeielkar (?) 170.
Jwtland, Hall. o. Sk. vill blifva med J., 297; lofvas bistånd af Sv., *ib.*
Jönceköping [Jönak-, Jenech-, -ung, -yngh, Jenecopia], 44, 238, 239, 241, 245, 288; dess priv. bekräftas, 6, 7, 241, 242; skyddsbref derför, 42, 43; Hans Arendsson presenteras till bykyrkan derst., 44; kyrkan, klostret och capellen derst. deltaga

i silfverhjelp., 177; möte derst., 182, 184, 185, 230, 236, 237, 239—241; uppskjut., 188; dess borgare gifvit kon. undsättn., 224; Johan af Hoya fäster der kon:s syster, 241; får tullfrih., 142; om ödetomter derst., 243.
Jöns Diekn, se Diekn.
Jöns Larensson, häradsh. i Westbo, 171.
Jöns Laurentii, erkedjekne i Ups., 61, 62.
Jöns Matsson, k. Chr:s höfvidsm. i Finl., tjenat Sten Sture, 105; uppmanas att gifva sig under k. Gust., 105.
Jöns Paavalsson, häradsh. i Norra Wedbo, 171.
Jöns Petri, præbendatus i Upsala, 2.
Jörian, mester, 5, 6.

K.

Kaderin [Galle], hustru, på Torp, tillerkännes Ingelstads gård, 238, 239; Sten Stures bref derpå, *ib.*
Kagge, Erland, 53.
Kakila, gård i Hvittis s. (Satakunda här., Tavastehus län, Finl.), frälsebref derå, 107.
Kalmar [C—r, -e, -na, K—na], bisk. Brask uppmanas att sända folk ned emot, 54; ännu ej intaget, 291; intaget, 65, 106; hansestäd:s gods derst. skall utlemnas, 82; hansestäd. få der köpslaga, 83; ingen utländ. får blifva borg. derst., 84; B. v. M. der höfvidsman, 96, 111; kon:s skepp hemta manskap derifr., 104; tyska legotrupp. derst., 112, 125; — sändas derifr. till Malmö, till k. Fredriks undsättn., 118, 166, 220; utländske knektar ännu qvar derst., 125; möte föreslaget derst., 189; stadens priv. bekräftas, 228, 229; geskyth föres dit, 284; Ol. Larensson skall med borgarne taga vara på slott. o. stad., 284; krigsfolk skall der förläggas, 285; bisk. Brasks folk sändes derifr. till Stockh., 286; kon. ditkommer, 223, 306; skolmäst. derst., 306.
— län, vapensyn derst., 157; kon. förklarar för dannemännen derst. orsak. till det stora oköpet på salt m. m., 271, 272.
— recess, 264.
Karl [Knutsson], konung, utfärd. priv. för Åtvidabergs kopparv., 188; — för Henemora, 213; korad i Stockh., hyllad på Mora sten o. krönt i Ups., 264.
Kartoghe, 135.
Kattabroo, förlänt åt hustru Margaretha på Sjögeräs, 170.
Kawkeiærffwa (Kaukajärfvi i Nykyrke s., Wiborgs län), förlänt åt Albr. Tolk, 170.
Kejsaren, öppet bref till honom, m. fl., 8—26; krig emellan honom och kon. af Frankr., 272, 275; underhandl. om k. Chr:s återinsätt., 312.
Kill [-ll], Sewerin [Sæfr-], (till Hoffnäs) höfvidsman i Hall., 57, 58.
Kinna (sock. i Marks här. i Westergötl.), markn. derst. aflyst, 239.
Kirstin [-e], (Christina Gyllenstjerna), Sten Sture d. y:s enka, 11, 20, 21; dagtingar med k. Chr., 28; uppgifver Stockh., 70; i fångenskap i Danm., 141, 142, 159, 162, 164, 168; förlikn. med G. Trolle, 159, 163; dansk. lofva hennes frigifvande, 182.
Kiämmenärere, 129.
Klemma [Kläma], rikets, 158, 291.
Klippingar, 60, 101, 118, 202; slogos först af k. Chr., 128; deras myntvärde nedsatt, 182—185; nedlagde, 197; afslut. köp dermed skola bestå, 203; vedersagde af allt landet, 204; orsakat Helsingarnes fattigdom, 273; kon. har af dess fall största skadan, 273.
Klobe, se Kloke.
Klockaverk, markegångspris derå, 152.
Kloke, Johan, magister, stadssecret. i Stralsund; vid mötet i Malmö, 246, 316, 320, 321.
Kloster, Alvastra, 177; Askeby, 5, 39; Enköpings, 101; Eskilstuna, 176; Linköpings, 177; Mariefreds, 177; Nydala, 29, 75; Juleta, 38, 41, 176; Jönköpings, 177; Skeninge, 177; Stockholms, 177; Strengnäs, 177; Söderköpings, 177; Wadstena, 39, 40, 177, 191, 308; Westerås, 177; Wreta, 150, 155, 295; kon. lånar af klost., 101, 115, 116; kl. skola lemna kon. sina klenodier, 101; deltaga i silfverhjelpen, 177; undsättn. deraf till gotlandståget, 223; kon:s folk förlagde uti, 271;

om borgläger derst., 255, 259, 263; böra af bisk. hållas vid redlig aga, 264; — i Link. stift lemnat kon. märkelig undsättn., 308.
Klutze [Cl-], Jacob, rådm. i Strals., fullmägt. vid möt. i Malmö, 246, 316, 320, 321.
Knapsadeel, marknegångspris å, 152.
Knektar, hos B. v. Mehlen, 58, 59; stinga sig i skalken, 99; aflönas i Lüb., 100; de lübske låta sig ej nöjas med litet, 101; förföras af de lübske herrar, 111; afflöning till, 124; sändas från Kalm. t. Malmö, 118; sold åt dem, 118, 223; å skeppen, 119; utländske, 1000 behållas i land., 59; — hvarföre de togos in i land., 125; — en del af landet farne, 125; en del i Finl. o. Kalm., 125; uppsändas fr. Österg. till Stockh., 207; få sold på handen, 209; tyske, återkomne från Sk., 223; stor kostnad för dem, 306; — hemförlofvade, 269; — fått solden afkortad, skola öfvervakas, 270; bisk. Brask sörjer för deras nödtorft, 269.
Knut Andersson (Lillie till Ökna), riksråd, 64, 90, 92, 93, 157, 163, 236, 237.
Knut Eriksson (Kurck till Lauko, 1514 lagman i Österbotten o. Satakunda), riksråd, 90, 92, 93; får frih. o. frälse för tvenne gårdar i Finl., 107.
Knut Svensson, i slottslofven på Elfsborg, 266, 267.
Kol, pris derå, 153.
Kolstada (i Risinge s., Finspongs h., Östergötl.), 195.
Konungen eger råda och styra borgom och landom, kronans skatt och Upsala öde, 262.
Konungs-balken, 107.
Konungshora (nu Kungsåra, fordom kungsgård i Kungsåra sock., Siende här., Westmanl.), förlänt åt Magnus Nilsson, 283.
Koo, pris derå, 152.
— -hud, pris derå, 152.
Koppar, 135, 142; pris derå, 154.
Kopparberget (vid Fahlun i Dalarne), 143, 283.
Koppargrufvor, tillåtelse att uppsöka och bruka, 210, 211.
Kopparverk, Åtvidabergs, 187, 188.
Korsfäst, Magnus Johannis, af k. Chr., 73.
Korsöör (stad och slott på Seeland vid Stora Bält), pantsatt till k. Magnus i Sv., 294.
Krabbe, Tyke [Sigge], danskt riksråd o. riksmarsk, 245, 314, 320.
Krampesill, pris derå, 152.
Kroona [Cr-, K—en, -e], Berendt, rådman i Rostock, fullmägt. vid möt. i Jönk., 236, 237; d:o i Malmö, 246, 316, 320, 321.
Krummedick [Kromediich, -iiche], Henrik, danskt riksråd, 245, 314, 320; hemligt förbund med norrmännen emot, 286.
Krumpenn, Otte, danskt riksråd, 314.
—— Stigge, bisk. af Burlum, 314.
Kröning, kon. G:s, fråga om, 253, 257; bör ej fördröjas, 262, 263, 299; må ej ske i Stockh., 299; Karl Knutssons i Ups., 299; — i Stockh. alltid följd af dålig ände, 299.
Kyla [-le], Johan, i slottslofv. i Kalmar, 267.
Kyrkan, dess priv. vidmagthållas, 4; dess reformation, 89, 131, 144—147; dess bedröfl. läge i Sv., 130—132, 134, 173, 178, 179; dess tillstånd bättre före annaternas uppkomst, 180; kon. hotar att undandraga sv. kyrkan påfliga stolens lydnad, 181.
Kyrkor, hjelp af, till gotlands-tåget, 301, 302.
Kytlytz, Alexander, hauptman i k. Chr:s tjenst, 90.
Kätzlinge, gård i Wånga sock. (Finspongs här., Östergötl.), 2.
Köpenhaffn [Kopen-, Kopne-, Køhindt-, Køhne-, Köpin-, Köpne-, -haffwen, -hampn], innehafves af k. Chr., 310; belägr. af k. Fredr. och hert. Christiern, 310; intaget, 310; innehafves af kon. Fredr., 112, 221; möte derst., 188, 198, 199, 201, 238, 303, 304; lifsmedel derifr. sända till Norby, 201.
Köping, 327; dess kyrk. o. klost. andel i silfverhjelp., 101.

L.

Laaijs, Gynther [Ginth-], myntmäst. i Westerås, contr. med, 206.
Lænne (Länna i Almunge s. i Upl.) gård, förlänt åt Axel Andersson (Lillie), 170.
Lærefft [læreth], Hagenst, Legisth, Mönsters-, Nærsk, raa, pris derå, 151.

Lagboken, om dess förbättring, 256, 260.
Lagmansbref, taxa derå, 64.
Lagmän, skola hålla rätta ting o. akta sitt embete, 255, 259.
Lam, pris derå, 152.
Landsköp, förbjudas, 113, 129, 228, 239, 242, 274, 275.
Landsköpare, skola inflytta till städerne, 242, 255, 259; rik. har af dem stor skada, 274.
Lappland, afgudadyrkan derst., 130; åtgärd. till dess omvänd. utlofvas, *ib.*
Larens, herr (troligen erkedjeknen Laur. Andreæ), emottager pgr för riksföreståns räkning i Ups., 63.
Larens i Daretorp, presenteras t. S. Erasmi præb. i Wadstena, 45.
Larens Persson, borg. i Wadst., erhåller skyddsbref för ett sjuk- o. fattighus derst., 33, 34.
Lars [-ens] Siggesson (Sparre, till Sundby o. Ågård; tillika med G. Eriksson Wasa bortförd af k. Chr. till Danm., höfvidsman på Örebro slott 1521), riksråd o. riksmarsk, 90, 92, 93, 157, 163, 236, 237, 246, 320, 326; håller vapensyn i Strengn., 157; Sveriges fullmägt. vid möt. i Malmö, 246; fullmägt. vid Gotlands öfverlemn. till Danm., 326.
— —s syster (trol. Ingeborg, nu enka, g. m. [1]) Göran Hansson Stiernsköld, [2]) Christer Claesson Horn (död omkr. 1522) och [3]) Åke Claesson Tott) får förlän. i Nerike, 170.
Lasse Andersson, borgare, slottslofv. i Kalmar, 268.
Lasse Nilsson, på Edh i Askersunds sock., gör utskylder deraf såsom för en gård, 7.
Lasse Skrifvare, förlän., 170.
Lasse Tidemansson (i Österg.), 195.
Laurentius Andreæ, magister, erkedjekne i Strengnäs (presbyter derst.?) och i Upsala, 114, 171, 237; kons canceller, 114, 132, 134, 138, 146, 150, 174; erhåller inkomst. af Wirmo pastorat i Åbo stift, 114.
Lax, pris derå, 151.
Laxabygden (nu Laxarby s. i Wedbo här. på Dal), förlänt åt Er. Stake, 266.
Lax, Peder, 175.
Legedräng, hans lön, 153; — piga, hennes lön, *ib.*
Leis, Diderik (förekommer senare under namnet Dirich Kleisch), mester, borgare i Kalm., i slottslofven derst., 268.
Lemeryd (Limmared i Tranemo s., Kinds här., Westerg.), förlänt åt Sewed Ribbing, 171.
Leo, påfve, 133.
Lidköping, bekräft. å dess priv., 268.
Linköping [-ung], 290, 299, 302, 303, 306, 308; borgare derifr. flyttas till Stockh., 155; bönder inflytta dit, *ib.*; vapensyn derst., 156; gotlandshjelp deraf, 195; borg. derifr. till möt. i Wadst., 257.
—s biskopssäte, stor fördel af Gotl., 190, 208, 223; om undsättn. deraf till gotlandståget, 223, 305; aldrig affordrat eller utgifvit såd. ovanliga gärder, som den kon. G. fordrat, 307; må derifrån befrias, *ib.*
—s domcapitel, dess priv. stadfästas, 168, 169; tillegnat sig kronojord, 227.
—s domkyrka, uppfordras att förskjuta kon. penningar, 100; dess priv. stadfästas, 168, 169; deltag. i silfverhjelpen, 176; lemnat öfver 100 mark till gotlandståget, 307.
—s kloster, deltagit i silfverhjelpen, 177.
—s stift; kleresiet derst. uppfordras att förskjuta kon. pgr, 100; kleresiet tillegnat sig kronojord, 227: allmogen derst. underrättas om rätta förhåll. med silfverhjelpen, 196; har många fattiga kyrkor, 305; silfverhjelpen deraf ringa framkommit, 251; kyrk. o. klost. derst. lemnat kon. märkelig undsättn., 308; klerkerne der betungade med gästning, *ib.*; kunna ej utgöra silfverhjelpen, *ib.*; gifva i stället oxar, 269.
Lister (fordom en ö och särskildt landskap, nu ett härad i Blek.), såldt af Danm. till Sverige, 293.
Lodwik, markgrefve af Brandeborg, bevitnar Sveriges köp af S. Hall. o. två här. i Skåne, 293.
Lucas bysseskytt, bref på hans årslön, 200.
Lunds domcapitel påminnes om den skada dessa tre riken lidit af k. Chr., samt uppmanas att gifva sig under Sv., 52, 53; dess ränta borttagen af k. Chr., 52.

Lunds domkyrkas ränta borttagen af k. Chr., 52.
—— erkebisk. o. capitel erkänna sig hafva Hammars hus såsom förlän. af kon. i Sv., 294; erkebisk. kallar sig Sveriges förste, 294.
Luther, Martinus, ordinis Heremitarum, Hussitarum doctrinam, contra quietem communis ordinis, in medium revocat, 116.
Luthers lärdom; förbjudes vid förlust af lif o. egendom, 116; ropet derom syftar att uppväcka uppror, 254; må afläggas, *ib.*
—— lärjungar; bisk. Brasks fordran, att de ej må af kon. beskyddas, afslås, 233.
—— skrifter, förbjudas, 116; bisk. Brasks fordran härpå afslås, 232.
Lübeck [-ch, -cke, -k, Lu-, -ch, -cha, -che, -k, -ke, Lybeca, -ke, Lybka, -pca, -ce, -ka], 27, 59; ingår förbund med Sverige, 77; hjelptrupper derifrån, 77; priv. för, 80—86; ett hufvud för hansestäd., 82; i örlig med k. Chr., 82, 98; kon. G. der skyldig en stor summa, 115; svensk. få ej segla annorstädes än till L. o. till Dantzig, 84; sv. sändebud derst., 198, 199, 252, 257; tvisten mellan Danm. o. Sv. om Gotl., Blek. o. Viken skall slitas på ett möte derst., 249, 250, 257, 316, o. f.; bisk. Brask har der inga pgr, 399; sändeb. från kejsaren, påfven, m. fl. ditkommit för att underhandla om k. Chr:s återinsätt., 312; skiljedom. mellan Sv. o. Danm. rör. Gotl., Blek. o. Viken, 316, 321.
Lübeckarne, i Öresund, 57; kräft betalning för skepp o. vapen, 101; deras fordringar under k. Albrechts tid, 291; riksförest. rådes af bisk. Brask att uppskjuta svaret på deras begäran om priv., 291; lidit af S. Norby, 300.
Lypske feneker, 59.
—— herrar, fordra strängeligen 200,000 gyllen, 109, 110, 126; vilja ej förr fara hädan, 112, 115; fara med skalkhet med knektarne, 111; silfver af kyrkor o. klost. till deras betaln., 112, 126; kon. skilts vid dem med vänskap, 119; en del af skulden till dem betalad, 119.
—— knektar, 101, 109, 124.
—— skepp, deltaga i gotlandståget, 223
Läneborch (Lüneburg), en af skiljedomarne mellan Sv. o. Danm. rör. Blek., Gotl. o. Viken, 316, 321.
Lyssebom (Lissabon), 272.
Län, kronans, många som dem vilja hafva, 253; endast stiftade till kon:s uppehälle, 253; kon. må derom fritt råda, 253, 258, 262; i hvarje må uppgöras skatte- o. jordeböcker, 254, 258, 263.
Lärdom, Luthers, 254; falsk, vederlägges bäst genom evangelii o. Guds ords predikan, 254.
Lödesio [Lødosyo], Lödöse, nya, tullfrih. derst. nekas Skara, 239; beviljas Jönköp., 242.

M.

Maans [Magnus Haraldi], (af Stora Wångaslägten, sedermera delaktig i Westgötauproret), utvald bisk. i Skara, 139, 157, 236, 237; kon:s sändeb. till Norge, 102; skall undsätta Olof Galle i Norge, 168.
Maans Johanson (Natt o. Dag till Säby, sedermera riksråd o. lagman i Östergötl. o. Tiohärad), får Mellösa s. i förlän., 171.
Magnus Joannis (höfvidsman på Westerås slott, fader till bisk. Petrus Magni i Westerås), korsfäst af k. Chr., 73.
Magnus Nielsson på Kopparberget, får Konungshora gård i Konungshora sock. (vid Westerås) i förlän., 283.
Malmberg, den sådant finner skall väl behulpen varda, 154.
Malmö, knektar ditsändas från Kalm., 118, 220; ej fallit ifrån k. Chr., 220; innehafves af k. C, 310; belägr. af k. Fredrik, 310; intaget, 310; i k. Fredriks händer, 221; möte derst. mell. k. G., k. Fr., m. fl., 238, 245, 246, 314; kon. G:s öppna bref om förhandl. derst. skall förkunnas i Östergötl., 248—250; dagtingan derst. ej fullgjord, 283, 284.
Malmö recess, 315—325, 326, 327.
Mardskin, pris derå, 152.
Margareta (trol. M. Månsdotter Natt och Dag, g. m. Erik Jönsson af Tre Rosor och med Knut Lindormsson Läma), hustru, på Siöroos (Sjögeråsa), får Floby sock., Gislared o. Kattabro i förlän., 170.

Margaretha (Wasa), kon:s syster (riksr. Joachim Brahes enka, död i Reval 1537), får Willåttinge här. i Södermanl. i förläu., 170; förlofv. med grefv. af Hoya, 241; frikallas från allt ansvar för sin broders örlig med k. Chr. o. för rikets gäld, 265; skall behålla de förläu. hon o. hennes man erhållit, 267; bröllop med grefv. af Hoya, 270, 283.
Margarette, drottning; bortfört alla bref o. instrumenter rör. Hall. o. Sk. jemte andra handl., 291.
Maria, jungfru, 1; — æ rosenkrans, 34.
Mariefred, klost. derst., 177.
Mark (här. i Westergötl.), Sewed Ribbing, häradsh. derst., 171.
Markegångstaxa, 151—154.
Marknader, Distings o. Samtings, 204; — aflyste, 239.
Matthias [Mattis] (Ryning), bisk. i Strengn., halshuggen, 28, 72, 139.
Matz Erichssen [Erikson], danskt riksr., 246, 314, 320.
Mauritz Jepssen, danskt riksr., gislan för k. Gust., 315.
Maximian(us, romersk kejsare), 15, 24.
Medelsten, ett skär och sjömärke vid stora segelleden till Stockh. i Södermanlands skärgård, 1¾ mil n.o. från Elfsnabben, 119.
Meedellöse (Mellösa s. i Nerike), förl. åt Måns Johansson, 171.
Mehlen [Mel-, Mæl-], Berendt [Bær-, -end, -indh] van [wan] (en tysk, kom med Sev. Norby in i Sverige, förordn. af honom till höfvidsm. på Stegeborg 1521, gick 1522 i riksförest. G. Erikssons tjenst; gift med Marg. Wasa, dotter af riksr., ridd. o. höfvidsm. på Stäkeholm Erik Carlsson Wasa, bisk. Kettil Wasas broder), riddare, riksråd, 63, 90, 91, 93, 157; bringar Blek. under Sv., 58; uppmanas att äfven söka förvärfva Hall. o. Sk., 58, 59; haft möte med adeln i Sk. och Hall. på Selsborg, 295; der öfverenskommit om fred mellan nämnde prov. o. Blek. samt Sv., 295; beder bisk. Brask att möta sig i Wreta klost., 295; hans för skånska o. halländska adeln i Åhus framställde "artiklar", 295, 296; uppmanar adeln i Sk. o. H. att gifva sig under Sv., 296, 297; lofvar en skånsk eller halländsk man till ståthåll., 297; befalles att behålla 1000 tyska knekt. i landet, 59; klagar öfver Anders Simonsson, 60; höfvidsm. på Kalmar, 96; anbefalles att bygga ett hus vid tornet på Borgholm, 96; — att utrusta några skepp för att hålla sjön ren, 104, 112, 119; får föreskrifter med afseende på de skån., som gifvit sig under hert. af Holst., 104; annammat Kalmar slott; må ock annamma Öland, 111; skall ytterligare befästa Kalmar, 111; skall uppsända räkenskap. öfver skulden till Lübeck, 112; skall utspörja danskarnes afsigter med det föreslagna mötet, 117, 118; har varit i underhandl. med de danske fullmägt., 120; skall oförtöfvadt komma till kon., 120; emottager sändebud från kon. Fredr., 122; håller vapensyn i Smål., 157; hans jakter uppbragt två skutor last. i Köpenh. för Norbys räkn., 201; kon:s öfverste höfvidsman, amiral o. fältherre, 218; öfverbefälhafv. för exped. till Gotl., 218, 219; fullmägtig att underhandla med Norby, 219; förbinder sig att med sitt folk lemna Gotland, 326, 327; bjudes till grefv. af Hoya bröllop, 283; uppmanas att ej akta på någon lös tidende, 284; — att till Kalmar föra allt "geskyth" från Öland o. från Åke Bragde, 284; hans företaganden skola öfvervakas af Olof Larensson, 284.
Melen, Wulff wann, 90.
Merete, hustru, Albr. Jönssons enka, återfår en pantsatt gård, 40, 41,
Meylen, Heenric v. (broder till Berendt v. M.), samlat resenärer, 59, 256.
Michel, förde koppar till Söderk., 135.
Michel Iwarsson, 8.
Michel Nilsson (Svarte Skåning till Hammersta, i slottslofv. på Stockholms slott 1520, öfverlagman i Upl. 1523), riksråd, 157, 163; håller vapensyn i Ups., 157; får bekräftelsebref på Norda Nora gård i Mörkö sock., 288.
Minoriterkloster, i Stockh., 177; i Söderk., 177; i Link., 177.
Mola, sock. i Wiborgs län, förl. åt Albr. Tolk, fogde derst., 170.
Mons (Magnus Smek), konung i Sv., köpt af k. Waldemar i Danm. Skåne, Hall., Blek., Lister o. Hwæden år 1343, 293.
Monsterman, Corth, 218.

Monstranser, skola uttagas ur kyrk. o. klost. o. sändas till kon., 100; af förgyld koppar, 305.
Mora sten, Karl Knutsson der hyllad, 299.
Morten i Sielagaarden, 41.
Morten Nilsson Skinnare, borgare i Wadstena (och i Stockh., godsegare på Kopparberget, mycket rik; dog 1543, utfattig och vansinnig i Wadstena hospital), inrättat ett sjuk- och fattighus i Wadstena; skyddsbref derför, 33, 34; qvitteras uppbörd af koppar o. penningar, 135; — af myntet i Henemora, 171; bergsbref för, 210, 211.
Moscouiti, Schismatici, kon. utlofvar biträde till deras omväud., 130.
Munck, Iwer, bisk. i Rijpe i Danm., 314.
Mwle, Hans, bisk. i Oslo i Norge, begär stillest., 102; uppmanas att öfvergifva k. Chr:s parti, 103; bränner Olof Galles gårdar på Hedemarken, 168.
Mymmöngx härad (Memmings här. i Östergötl.), Truls Skrifvare fogde derst., 170.
Mynt, godt, börjar vanka i riket, 202; klippingar, 182—185, 197, 203; — rundt, 60, 101, 204, 206; olika myntslag, 204—206; villa derom uppkommen, 204; om dess förvandling, 197, 256, 260.
Mynthus, i Henemora, 171; i Westerås, 206, 207.
Myntmästare, i Upsala, 142, 223; i Stockholm, 223.
Måns, utvald bisk. i Strengn., se Sommar.
Måns [Monss] Bryntesson (Lilliehöök), erhåller Elfsborgs slott o. län i förlän., samt fritages för allt ansvar för den deraf uppburna skatten, 244, 245; slottslofv. på Elfsborgs slott, 266, 267; skall sända folk från Elfsb. t. Olofsborg, 287; skall försända ett under Viken förolyck. skepp fr. Danzig, 287.
Mäklare, de sex vendiska städ. samt Danzig, emellan Sv. o. Danm., rör. Blek., Gotl. o. Viken, 316 o. f.
Mönsterås (nu köping i Kalmar län), olaglig hamn, köpslagan der förbjuden, 228, 229.
Mörkö [-kes], sock. i Södermanl., 288.

N.

Nærecbe [Nærchè] (Nerike), vapensyn derst., 157.
Neijls, abbot i Juleta, lemnar riksförest. 2 löd. mark silfv., 38.
Nerpis (sock. i Korsholms här., Österbott.), förlän. åt And. Slatte, 171.
Nicenska mötet, ej bestämt om påfvens rätt. att confirm. bisk., 181.
Nicolaus, F., 89.
Niels Andersson, lemnar kon. 4 löd. mark silfv. af Wreta klost., 155.
Niels Andersson i Link., lån till kon., 210.
Niels Arnidhsson, häradsh. i Åkerbo (härad i Westmanl. l. Östergötl.), 283.
Niels Boson (Grip, till Winäs, ridd., riksr. o. lagman i Östergötl. 1491; for till Danm., 1521), hans landbor förlänas åt Lasse Skrifvare, 170.
Niels Claesson [Clawe-, Klafwe-] (till Stola), riksråd, 157, 163, 236, 237; sändebud till Norge, 102; håller vapensyn i Skara, 157.
Niels Eriksson, fogde i Kalm., i slottslofv. derst., 267.
Niels Olsson (Winge, till Skofteby, 1498 lagman i Werml.), riksråd, 157, 163; sändebud till Norge, 102; skall undsätta Ol. Galle i Norge, 168; håller vapensyn i Tingvalla, 157; bevistar möt. i Jönk., 236, 237.
Niels Olsson, fogde på Stegeb., skall uppbära gotlandshjelpen i Östergötl., 195; skall gifva knekt. sold på hand., 209; emottager oxar som kleres. i Link. stift gifvit t. kon:s undsättn., 269.
Niels Smid, slottslofven i Kalm., 267.
Niels Svensson på Olofsborg, tillåtes att med norrm. göra ett heml. förbund emot dansk., 286, och om så behöfves låta krigsfolk från Westergötl. taga norsk krigstjenst, 287; får Olofsborg i slottslofven, 287; anbefalles att vidkännas ett under Viken förolyck. danziger-fartyg, 287.
Noor (Norsholm eller Munkeboda, först ett Benedictinerkloster, sedan biskop Brasks i Linköping slott, beläget vid sjön Roxen i Skärkinds här., Östergötl.), 54, 59, 291, 293, 298.
Nora, Norra, gård i Mörkö s.; bekräftelsebr. derå för Michel Nilsson, 288.
Norby [-bij], Severin [Sefr-, Söfr-], (af norsk adl. börd, höfvidsm. på Stockh:s slott 1520—22, ihjelskjuten under belägr. af Florens 1530), 29; hans skepp i Stockh.

tillfalla Sverige, 94; uppmanas att gifva sig under Sv., 95, 96; lofvas förlän., 96; innehar Gotl., 194, 219; hindrar tillföring och afföring, 194; får undsättning af Danm., 201, 223, 308; fått lejd, 211; ej begagnat den, *ib.*; nekas ny, 212, 219; B. v. M. befullmägt. att med hon. underhandla, 219; förbön för hon. af k. Fredr. o. danska. råd. m. fl., 211, 312; gör dagl. förargelse i skärgården, 220; gjort på Gotl. osägelig skada, 240; k. Gust. fordr. att dansk. ej må undsätta hon., 240; skinnat, bränt o. röfvat på tyske o. svenske, 240, 300; ganska mägtig vorden, 240; visat redlighet mot kon. G:s sändebud, 281; hans bud varit i Stockh., 281; fått svar på sina framställn., 282; föreslås möte med kon., 282; har 6—700 man på Gotl., 300; kon:s folk i Finl. ej säkre för hon., 300; svurit kon. Fredr. trohet, 311; annammat slottslofven på Wisborg, 311; lofvas undsättn. af dansk., 311; skall ej få undsättn. af dansk. under det k. Gust. är i Danm., 314, 315; bestämmelser rör. hon. i Malmö recess, 317 o. f. skall med sitt krigsfolk lemna Gotl. o. begifva sig t. Danmark, 326, 327.

Nordmerken (här., då hörande t. Westerg. numera t. Werml.), förlänt åt bisk. i Strengn., 169.

Norge [Noreg, -gie, -ie, Nörje], sv. rådets o. ständernas bref till N., om k. Chr. o. inbördes bistånd, 26—31; goda tidender af, 54; Thure Jönsson höfvidsm. derst., 55; återfordras af k. Fredr., 137; kon. G. vill derom underhandla, 137; adeln derst. får njuta sina gods i Sv., 247, 248; riksd. i Bergen, 285; om förbund med, 286; sv. krigsfolk får der taga tjenst, 286.

Norrabotn, salt till, 63.

Norra Nora, se Nora.

Norra Wedbo, se Wedbo.

Norunda härad (i Upl.), förlän. åt Joh. Persson, 170.

Norviding (nu Norrvidinge här. i Smål.), Isak Björnsson häradsh. derst., 171.

Nunnekloster, i Skeninge, 177.

Nydala kloster (först Benedictiner- sedan Cisterciensermunkekloster i Nydala s., Westra här., Smål., grundlagdt 1144 af bisk. Gisle i Link.), 29, 180; k. Chr:s grymheter derst., 75.

Nykirke sock. (Nykyrke s. i Wiborgs län), förlän. derst. åt Albr. Tolk, 170.

Nyköpingh, kyrk. o. klost. andel i silfverhjelp., 101; dess priv. stadfästas, 233, 234.

Näfver, markegångspris derå, 154.

Nörchepung (Norrköping), gotlandshjelp deraf, 195.

O.

Odentze [Othennssee] (nu Odensee, stad på Fyen), Jens Anderssen biskop derst., 314, 320.

Offwe [Oluff Holgerssen], ridd., danskt riksr., 314, 320.

Köp, 184, 194, 203, 251, 272, 328.

Olaff [Olof] Larenssön, höfvidsman på Öland, 96; uppmanas att anskaffa materialier till bygg. af ett hus på Borgholm, 96; medhjelpare åt B. v. Mehlen, 111; slottslofven på Kalmar slott, 267; skall taga vara på Kalmar slott o. stad, 284.

Olaffzborgh [Olffz-] (ett gammalt fäste på Slottsberget i Nafverstads s., Bullarens här., Bohuslän. Traditionen nämner kon. Olof den Helige såsom dess grundläggare. Förstördes af kon. Chr:s parti bland norrmännen 1531. Lemningar deraf finnas), slottslofv. derst. antvardas åt Nils Svensson, 285; krigsfolk ditsändes fr. Westergötl., 287.

Olaus Magni (broder till erkebisk. Joh. Magnus), magister, kon:s commissarie i Rom, 149.

Oldenborg [-burg, -borch], 138, 303, 304, 309, 310, 313, 316, 321, 325, 326.

Oldenborgh, Mauritz wan, junker, fullmägt. fr. S. Norby till k. G., 281; fått kon:s svar, 282.

Olof Swrepæs, se Swrepæs.

Oloff Erichsson (trol. Stålarm till Kiala, förut lagman i Ångermanl.), 99; får Helsingaa o. Tæsio i förlän., 170.

Oloffs borgh, se S. Oloffs borgh.

Oluff Algwttson [-gotts-] i Rijshyttan i Tuna s. i Dalarne; skyddsbr. för honom, hustru, barn o. egendom, 38.

Oluff Holgerson, ridd., danskt riksr., 246, 314, 320.

Oluff Nielssen (Rosenkrantz?), danskt riksr., gisian för k. Gust., 315.
Oppunda härad (i Södermanl.), Trwnd Bagge fogde derst., 170.
Ost, pris derå, 151.
Othennssee, se Odentze.
Ottherskin, pris derå, 152.
Otto [Otte] (Olofsson Svinhufvud), biskop i Westerås (1501), förrädare, 35; är i Stockholm, 35; död (under Stockholms belägring 1522), 139.
Oxar, pris derå, 152; utgöras af klerk. i Link. stift i st. f. silfverhjelpen, 308.
Oxe, Johan, danskt riksr., 246.
Oxehud, pris derå, 152.

P.

Paawel [Paual, Paulus], Gust. Eriksson Wasas capellan, 1, 2; recommenderas till præb. i Ups., 1, 2; skall emottaga silfverhjelpen af Wadstena klost., 192.
Pæder Knwtsson, 113; i slottslofven i Kalm., 268.
Pæder Olofson, 113; i slottslofv. i Kalm., 268.
Pathalyckie (nu Pataholm, köping i Kalmar län), olaglig hamn, köpslagan der förbjudes, 228, 229.
Pedar [-dher], mester, 62.
Peder (Johannis, son af ridd. Joh. Niklisson t. Näsbyholm, † 1355), erkebisk. i Lund, bevitnar år 1343 Sveriges köp af Sk., Hall. o. Blek., 293.
Peder (Jacobi eller Sunnanväder, decan i Westerås, bisk. derst. 1522; afsatt 1523), förut Sten Stures canceller, 276, 279; rymt från Stockh. till Dal., 276, 279; stämplar ondt emot kon., 276, 277; tillsäges lejd för att återkomma, 277, 280; gifvit kon. skuld för det höga saltpriset, 277; anklag. kon. för att illa hafva användt skatterne, 277, och att vilja intaga G. Trolle i riket, 278, 279; hans sak skall inför rådet ransakas o. dömas, 277, 280.
Peder Erlandsson (Bååt t. Fituna), riksr., 64, 157, 163.
Peder Hansson (till Hvalstad, af Forstena- eller Torstenssonska slägten), riksr., 64, 157, 163.
Peder Olsson, slottslofven i Kalm., 268.
Peder Svensson (till Wibberboda i Hedemora s., nämnes 1509 och flera följande år såsom fogde på Garpenberg; anförde 1521 Dalkarlarne i slaget vid Brunbäck; egde flera gårdar i Hedemora, Tuna, Grytnäs, Gustafs o. Folkärna sockn.), qvitto för uppburen kopp. på "berget", 135.
Penningar, små, 206.
Pension, åt k. Christiern, 252.
Per Knutsson, 195.
Per Sonason, 195.
Peter, kon:s rustmästare, contract med, 234, 235.
Petrus, om ordination för, 121.
Petrus Magni (son af den utaf k. Chr. korsfäste höfvidsm. på Westerås slott Magnus Johansson, 1504 sänd till Rom såsom ombud ifrån Wadstena klost., förordn. t. procurator f. S. Birgittas hus i Rom, der pilgrimer från norden erhöllo herberge, vigd till biskop i Rom, hvarigenom den apostoliska successionen bibehållits inom svenska kyrk.), utvald bisk. i Westerås, 139; intages i rådet, 236, 237.
Pilax, i Wiborgs län, 170.
Pilgrimer, t. S. Jacob (i Spanien), recommendationsbref för, 213.
Pitzier, k. Christierns, 23.
Plonnyes [Plynnijes, Polonius], Herman (också förekommande under namnet Herman Israel), rådman i Lübeck, sändebud t. Sverige, 63, 81; fäller förbön för kon. Chr:s trupp. o. menigh. i Stockh., 91, 93; förskjuter kon. penningar, 99; får för sig och sin hustru rättighet att idka köpslagan i Sverige, 216, 217.
Podebuss, Claus, dansk ridd., gislan för kon. Gust., 315.
Podebuss, Preblörn, se Putbus.
Polonius, Herman, se Plonnyes.
Potencia, Franciscus de, se Franciscus.
Polthrian [-teryan, -theriamj], Andreas, rådm. i Strals., fullmägt. vid möt. i Malmö, 246, 316, 320, 321.

Præbende, 1, 45, 55, 61, 62, 106.
Predikarebröder, klost. i Stockh., 177; i Skeninge, 177.
Presentationsbref, 1, 44, 45, 61, 62, 106; taxa derå, 64.
Prestembeten, måste köpas af påfven, 179.
Presterijd (nu Presttorp i Berga s., Sunnerbo här. i Smål.), 238.
Priszen (Preussen), der skall ransakas efter bevis för Sveriges rätt t. Gotl., 261.
Privilegier, kyrkans, 4; för: Wadstena, 5, 6; Jönköp., 6, 7, 12; Askeby klost., 5, 39; Wadstena kl., 39, 40; Juleta kl., 41, 42; olidelige för Hanseständ., 80—86; för Wreta kl., 150; bisk., capitl. o. kyrk. i Link., 168, 169; Åtvidabergs kopparverk, 187, 188; Henemora, 213, 214; Herman Israel, 216; allmogen på Öland, 225, 226; Kalmar, 228, 229; Nyköping, 233, 234; Söderköp., 235; Jönk., 241—244; Skara, 239; Lidköping, 268; — Sveriges, 21, 28; — Sten Stures för uppstäd. upphäfvas, 235.
Prydz, Staffan, län t. kon., 209, 210.
Putbus, Claus, se Podebuss.
Putbus [-sch, -udbosk, -odebuss], Prebiörn [-bern, Probber] (väpnare och svenskt riksr., 1520; afvek ur riket), danskt riksr., 245, 314, 320.
Påfven, öppet bref till honom m. fl., 8—26; d:o om Trollens förfarande, 88; uppmanas att hitsända Joh. Magnus såsom erkebisk. för att reformera kyrk., 89, 130; — att utnämna biskopar, 130; vill åter inträngа G. Trolle i Sv., 144; kon. ställer rätt o. billighet framför påfvens auktor., 145; påfl. bref diktade, 145; p. uppmanas att ej åtaga sig Trollens sak, 149; utnämnt Frans af Potentia t. bisk. i Skara, 174; läror emot påfvens auktor., 180; det christna namnet ej af påfven, 181; kon. hotar att undandraga sig och kyrkan hans lydnad, 181; Nicenska mötet om påfven, 181; — skickar sändebud t. Hamb. o. Lübeck att underhandla om k. Chr:s återinsättande, 312.
——s bekräftelse för de utvalde bisk. äskas, 134, 139, 173; minskning i afgifter härför begäres, 140, 173; bestämdt svar härom o. om andra åtgärder t. kyrkans bästa fordras, 149; — tillstädjes ej utan penningar, 253, 257; — behöfves ej, 253.

Q.

Qwaditz [-tzet], Josth [Joest], kon. Gust:s sändebud t. Norby, 281; fullmägt. vid Gotlands öfverlemnande till Danm., 326.

R.

Rasbo här. (i Upl.), förl. åt Harald Knutsson, 170.
Ræffwel (Reval), 477.
Recess, Malmö, 315—325.
Recognition, på silfverhjelpen, 101, 192; gifves Jönköp:s borgare för gjord undsättning, 223.
Reformation, af kyrkan, 89, 131; äskas, 144, 145; kon. vill den af egen myndighet söka utföra, 145, 146, 149; påfven nitisk derför, 147; förhoppn. derom, 147; nödvändig, 149.
Register, rikets gamla, 127; om dess återfående, 291, 293; utdrag derur rör. Hall. o. Skåne, 293, 294; må efterspanas i Stockh., 297, 298.
Resenere [ryttare], till Skåne, 57; till Halland, 57; tyske t. B. v. Mehlen, 58; aflön. till, 123, 124; först föraktat klipping., 128; upptaga allt det goda myntet, 129.
Ribbing [Rebb-, Rybb-], Sewed [-dt, -yd, Söwed], sändes t. Skåne, 53; häradsh. i Marks här., 171; får Lemeryd (Limmared) i förlän., 171; förer bref mellan kon. o. bisk. Brask, 289, 290.
Ribbingar, dödade i Stockholms blodbad, 74.
Riighe (nu Riga), 277.
Rijpe (Ribe på Jutland), 314.
Rijshyttan i Tuna sock. i Dal., 38.
Roloff Matzson, k. Chr:s castellan på Wiborg o. Nyslott, uppmanas att uppgifva desamma, 98, 99; uppgifver dem, 99; k. Fredr. i Danm. begär hans frihet, 313.
Rosskildt [-schild], möte derst. för att förlika G. Trolle med Christina Gyllenstierna o. Sigrid Banér, 113.

Rostock, hansestad, en af skiljedomarne mellan Sv. o. Danm. rör. Sk., Hall., Gotl. o. Viken, 316, 321.
Rotneby [Rodt-, Rødt-, Rutna-] (nu Ronneby, köping i Blek.), stad, 65; möte der föreslaget, 189; annammadt ifrån Danm., 310; återfordras af k. Fredr., 312; skall lemnas till Danm., 317, 322.
Rustmästare, kon:s, contr. med, 234, 235.
Ruth [Rut], Cort, hans hus i Stockh. vederkännes af B. Cluscerman, 217.
Rutnaby, se Rotneby.
Rydboholm [Ribb-, Riidb-, Rybb-] (kon. Gustafs fädernegods i Ö. Ryds s. i Upl., Danderyds skeppslag), 2, 3, 5, 8, 33, 35, 38—42, 55.
Rysser, 49.
Rämärken, nya mellan Sv. o. Danm., 294.
Råfskinn, pris derå, 152.
Ränta, kronans, ej funderad på månads sold, 233, 309; är ganska ringa, 253, 258; må uppskrifvas, 254, 258, 263; en skall hafva befalln. derpå i hvarje bispsdöme, 254, 259.

S.

Sacraments-capell i Vigelstada, markn. derst. aflyst, 239.
Sadel, -gjord, pris derå, 152.
Særkewæff, pris derå, 153.
Salt, pris derå, 151; dyrt, 297; orsaker dertill, 272, 275, 277; tillförsel deraf väntas, 272, 277; dyrheten derå aftager, 275, 277; lemnas af kon. till Norrbotten, 63, till Helsingland, 273, till Dalarne, 280; tages i Westersjön, 275; redligare pris derpå i Sv. än i Riga o. Reval, 277.
Samffengh, pris derå, 152.
Sanct Annæ hospital, 140, 141.
S. Annæ præb. i Wadstena, 106.
S. Egidii kyrka i Söderköp., 177.
S. Erasmi præb. i Wadstena, 45.
S. Eric, konung, se Eric.
S. Georgs capell i Jönköp., 177.
S. Gertruds capell i Jönköp., 177.
S. Jacob i Compostella, i Spanien, recommendat. för ditresande pilgrimer, 213.
S. Katherine skrin i Wadstena, 191.
S. Oloffs borgh (Nyslott, fästning på en klippa i Harpawäsi ström, Sänninge s., Sawolax, anlagd 1477 af Erik Axelsson Tott), Roloff Matsson, k. Chr:s höfvidsm. derst. öfverlemnar det åt kon. G., 99.
S. Mariæ kyrka i Skeninge, 177.
S. Petri capell i Jönköp., 177.
S. Petri kyrka i Wadstena, 177; — — kyrkomur, 34.
S. Trinitatis kyrka i Söderköp., 177.
S. Walburga capell (sannolikt vid det ryktbara till skön Walborgs ära af norske konungen Håkan Håkansson omkr. år 1234 uppbygda Mariæklostret i Dragsmark, Lane här., Bohuslän), markn. derst. aflyses, 239.
Sasse [-sæ], Johan, mester, presenteras till erhållande af det bästa præb. i Ups., 61, 62.
Sasse [Sz-], Staffan, kon:s sändeb. t. S. Norby, 281.
Savanimma (Savoniemi) i Jäskes s., Wiborgs län, förlänt åt Albr. Tolk, 170.
Schabow [Sk-], Carsten [Christiern], stadssecret. i Rostock, fullm. vid möt. i Malmö, 246, 316, 320, 321.
Schismatici, Moscouiti, åtgärd t. deras omvänd. utlofvas, 130.
Schothla (Skottland), k. Chr. samlar folk derifrån, 68.
Scredder, Birge, mester, i slottslofv. i Kalmar, 268.
Selandt (Zeeland, provins i Nederländ.), 272.
Selsborg (Sölwesborg i Blek., Listers här., gammal fästn.; ruiner ännu qvar deraf), B. v. Mehlen har möte derst. med adeln i Sk. o. Hall., 295.
Siborg (eller Sigbrit, frukthandlerska fr. Amsterdam, moder t. Dyvika, k. Chr:s frilla, egde stort inflyt. öfver kon. Chr.; ansågs af folket såsom en trollpacka; hennes

sista öden obekanta), orsakat förderf o. stor blodsusgjutelse, 296; rådt till olaga pålagor, 296.
Sielagaarden (läget obekant), 41.
Sigge i Kolstada (i Östergötl), 195.
Sigrid [-et] (Eskilsdotter Banér, gift i andra giftet med riksråd. Måns Carlsson till Eka, kon. Gustafs mormoder), fru, fång. i Danm., 159, 162—165; förlikn. med G. Trolle, 159, 163; dansk. lofva hennes frigifv., 182.
Sigtuna kyrkor, andel i silfverhjelpen, 101.
Silbo (Selebo här. i Södermanl.), förl. åt bisk. i Strengn., 169.
Silfver, pris derå, 154; fordras af Wadstena klost., 191, 192; från kyrkor o. kloster, se Silfverhjelpen; lemnadt från Wreta klost., 155.
Silfverhjelpen, af kyrkor o. kloster, 100, 176, 177, 208; ej utgjord i Östergötl., 190; kon. vill ej mycket stränga allmogen dermed, 132; utgjord af Wadstena klost., 191, 192; fordras af Link. stift, 223; kon. deraf fått en ovillig allmoge, 208, 231; hinder kommit deruti, 231; af Link. stift ringa framkommen, 251; skall insändas fr. Link. stift, 302; kan ej snart utkomma, 305; skall användas till gotlandståget, 306; fåfängt tal derom, *ib.*; allmogen i Österg. svarat der väl till, 306; utgjord af några här. i Smål., 306; kan ej utgöras af klerk. i Link. stift, om den ej förvandlas till oxar, 308; frågan derom hänskjuten till småländ. o. östgötar, 305; återfordras af allmogen, 307; återtages, *ib.*; bisk. Brask kan med afs. på dess indrifv. ingenting uträtta, *ib.*; Link. domkyrka lemnat öfver 100 löd. mark, *ib.*; fordras af biskopsstolen, *ib.*; ingen sådan skatt af bispen i Link. någonsin utgjord, *ib.*; befrielse derifrån ombedes, *ib.*
Silfvergrufvor, tillåtelse att uppsöka och bruka, 210, 211.
Siise (Accis), 27, 296.
Simon, bisk. Brasks kyrkoprest, skall näpsas, 208.
Simoni, fördömes i skriften, 180, af kyrkomötet i Basel, 181.
Sjukhus i Wadstena, 33, 34.
Siöroos (trol. Sjögerås i Klefva s., Wilske här. Westergötl.), 170.
Skabow, se Schabow.
Skara, 28; bisk. utvald. derst., 139; vapensyn derst. hålles af bisk., 157; Frans af Potentia utnämnd bisk. derst., 174; domkyrkans andel i silfverhjelp., 176; får samma priv. som Jönk., 239.
Skatt, kronans, kon. eger deröfver råda och styra, 262; se vidare Ränta.
Skeninge, 45; dess andel i silfverhjelpen, 177; Allhelgonakyrka derst., 177; nunnekloster, predikaremunkeklost. derst., 177; gotlandshjelp deraf, 195.
Skepp, kostnad derför, 124.
Skinnare, Morten, se Morten Nilsson.
Skinnvaror, från Jemtl., i st. f. brandskatt, 47.
Skiplagen (Roslagen), förlänt åt Tord Persson, 170.
Skor, pris derå, 153.
Skottar, indragna af k. Chr. i Sv. o. Danm., 296.
Skrifvare, Gwmund (Slatte), se Gwmmund.
——, Lasse, får Strömsrum m. m. i förläning, 170.
——, Peder (Nilsson), fogde i Ulleråkers, Waxala och Bälings här., 170.
——, Truls (Rosenstråle till Rafvanäs), fogde i Memmings här., 170.
Skuld, rikets, se Geld.
Skulthe, Symon, sändes t. Kalm., 112.
Skyddsbref, för Askeby klost., 5, 39; för Oluff Algwttsson, 38; för Wadstena klost., 39, 40; för Juleta klost., 41, 42; för Henrik Sledorm, 113; för Wreta klost., 150; för bisk. Brask, hans domkyrka, capitel, tjenare o. landbor, 168, 169; för Söderköp., 235; taxa derå, 64.
Skyndare, onda, 138.
Skyttar, från Östergötl. skola uppsändas till Stockh., 207.
Skåne [-aane, -ania, -one], 54; innebygg. derst. erinras om k. Chr:s tyranni o. uppmanas att gifva sig under Sv., 48—52, 297; bisk. Brask ger förslag till bref härom, 53, 292; möte mellan riddersk. o. adeln derst. om afsättn. af k. Chr., 55, 289; möte i Åhus, 292, 295; bästa tiden för Sv. att återfå Sk., 292, som ännu ej inträdt med dansk., 292; knektar ditsändas, 57, 59; — har af hedenhös hört t. Sv., 290; alla instrum. derom bortförda, 291; inköpt af k. Magnus i Sv., 293, 294; pantsatt till Sv., 294; S. Birgitte böcker derom, 294; stillest.

ingånget mellan Sk., Hall., Blek. o. Sv., 295; B. v. Mehlen dit indragen för att intaga det, 296; vill nödigt gifva sig ifrån Danm., 297; hyllat kon. Fredr., 220; k. G:s skepp lidit skeppsbrott vid dess kust, 200, 221.
Skåningar, några gifvit sig under hert. af Holst., 104.
Skånske herrar och köpstäder hålla sig t. hert. af Holst., 58.
Sködwe (Sköfde), markn. derst. aflyst, 239.
Slagheck [-check], Dirik, mester (bondson från Westphalen, fältskär; bisk. i Skara 1520; ståthåll. i Stockh., afvek ur riket 1521; kon. Chr:s förtrogne tjenare; utnämndes af honom t. erkebisk. i Lund 1521, men blef 1522 i Köpenhamn på hans befalln., såsom orsaken till allt det i de tre rikena af kon. föröfvade onda, lagd på sträckbänk, hängd och bränd), 29.
Slagheck [-check], Hinrick (trol. densamme s. föreg.), k. Chr:s ståthåll. i Stockh., 90.
Slatte, Anders, får Nerpis i Tavastl. i förlän., 171.
—, Erick, 105.
Sledorn, Henrik, kanik i Ups., försvars- o. recomm.-bref, 113.
Slesvik [Szlesz-, Sleds-, -uig, -wijk, -wick], 138, 303, 304, 309, 310, 313, 314, 321, 325, 326.
Slott, Elfsborg, 55, 56, 169, 244, 266, 267, 287; Hammarshus, 294; Kalmar, 65, 106, 111, 284; Olofsborg, 285, 287; S. Olofs borg, 99; Selsborg, 295; Stegeborg, 195, 264, 265; Stockholms, se Stockholm; Stäket, 68; Svartsjö, 61, 62; rikets, nästan alla förfallne, 253, 258, 262; kon. eger deröfver råda o. styra, 262.
Slottslofven, all uti Sv. lyda in till Stockh:s slott, 99; kon. bevar. om all sådan i landet, 264; — å Elfsborgs slott antvardas åt Måns Bryntesson m. fl., 266, 267; å Kalmar slott åt Nils Eriksson m. fl., 267, 268; å Stegeborg, 265; å Wisborg åt S. Norby, 311.
Smitterlöw [Smiterlow, Smitthel-], Nicolaus [Clawws], borgmäst. i Stralsund, fullmägt. vid möt. i Jönköp., 236, 237; — i Malmö, 246, 316, 320, 321.
Småland [Sma-, Smaa-, Smo-, -dt], vapensyn derst., 157; Anders Olofsson Frende bekräftas i besittn. af gods derst., 175; några här. derst. utgjort silfverhjelpen, 307; bref till, förbjudande landsköp, 239.
Småländingar, bisk. Brask hänskjut. t. dem o. östgöt. fråg. om silfverhjelp., 305.
Smör, pris derå, 151.
Sommar, Magnus [Måns] Haraldsson (domprost i Strengn.), utvald bisk. i Strengn. (1522), 139, 157; förläning, 169.
Somtingx- (Samtings) marknad (i Strengnäs), 204.
Spedzer, 190.
Spettal i Wadstena, 34; vid Wiborg, 170; vid Åbo, 170; Söderköpings, 185, 186.
Spethfisk, pris derå, 151.
Spik, pris derå, 153.
Sporer, pris derå, 153.
Staffan (Henriksson), borgmäst. i Ups., förräd, 41.
Staffan Henrixson, häradsh. i Bälinge, 283.
Stake, Erik (till Hönsesäter), får Eds, Laxarby o. Tisselskogs sockn. på Dal i förlän., 265, 266.
Stamper, pris derå, 153.
Steck (Stäket, erkebiskopens borg, förstörd 1518, nu ruiner i Näs sock., Bro här., Upl.), 68.
Stegeborg (slott i Björkekinds här., Östergötl. vid Slätbaken; nu ruiner), 269; Niels Olsson fogde derst., 195; — slott o. län förlänt åt grefv. af Hoya, 264, 265.
Stegleeder, pris derå, 152.
Stegsadeel, pris derå, 152.
Stettin, hert. Buxleff af, bevitnar Sveriges köp af S. Hall. o. två här. i Skåne, 293.
Stiigh Hansson, fogde på Kopparb., aflifvad för förräderi, 143.
Stockholm [Stok-, Stokesz-, Stoksz-], Suecorum et gotthorum regia, 67; belägradt af k Chr., 10, 11; uppgifves till honom, 12, 71; blodbad derst., 13—15, 21—28, 30, 72—74, 296; läger utanför, 56; nära att uppgifvas till kon. G., 65; ännu ej uppgifvet, skäl till dröjsmål med svaret på Lybeckarnes fordringar, 291; goda tidender af, 79; hanseatiskt gods derst. utlemnas, 82; hansestäd. borgare få der köpslaga, 83; ingen utländing får der blifva borgare, 84; uppgifvet till kon. G., 90—95, 97, 98, 103; öppnas för kon., 95; ganska öde,

108, 155; borgare ditflyttas från köpstäd., 108; kloster derst., 177; rikets register må der efterspanas, 197, 198; Karl Knutsson der korad, 299; kröning må ej ske derst., 299; borgarne derst. varit besvurna bröder med bergsmännen i Dal., 328, förakta dem med sitt oköp, 328.
Stockholms råd, 13, 22, 30, 31; afråder Sten Sture att begifva sig till k. Chr., 69; uppgifver staden, 71; fängslas, 72; halshuggas, 73.
Storm, Ambrosius, magister, stadssecret. i Danzig, fullmägt. vid möt. i Malmö, 246, 316, 320, 321.
Stormaren [-ia] (södra Holsten), 138, 303, 304, 309, 310, 313, 316, 321, 325, 326.
Strabuch (eller Strobuch), Frandz, köpsven, uppbär arf, 44, 215.
—— Hendrich, borgare i Stockh., 44, 215.
Stralsundt [Strålsund], hansestad, en af skiljedomarne mell. Sv. o. Danm. rör. Gotl., Blek. o. Viken, 316, 321.
Strengnäs [Streg-, Strenge-, Sträg-, nes], 28, 63—66, 78—80, 86, 87; herremöte, 56, 290; Lübeckarnes der framstälde artiklar, 63; konungaval derst., 64, 65, 78; vapensyn derst., 157; förlän. åt bisk. derst., 169; — klost., 177.
—— stift, andel i silfverhjelpen, 101, 176.
Strobuch, se Strabuch.
Strömming, pris derå, 151.
Strömsrum (i Smål.), förlänt åt Lasse Skrifvare, 170.
Sture, Sten [Stein, Steyn], 14, 23; underhandl. med k. Chr., 10; stridigh. med G. Trolle, 67, 68; belägrar Stäket, 68; ingår stillest. med o. bedrages af k. Chr., 69; död, 69; hans priv. för uppstäd. upphäfvas, 235; bref för Karin Galle, 238.
— —s barn, föras t. Danm., 14, 23.
— —s enka, se Kirstin.
— —s holk, tagen af k. Chr. vid Trawemünde, 27.
— —s lik, jemte hans späda sons, skändadt, 14, 22, 74.
Styggebönder, i Glanshammar, 170.
Stål, pris derå, 153.
Stöfler, pris derå, 153.
Svanen, skepp, 95.
Svartasjö [-esiö], (kongl. slott i Sånga sock. på Färingsön i Mälaren), 61, 62.
Swemar, 176.
Sven Joanszon i Iselie (Isala), Dalkarlarne hänvisas till honom om upplysn. huru kon. användt skatterna, 278.
Svenner, bisk. Brasks, 111, 115; frälsemäns, 57; riksföreståndarens, 291; förrymde, 246, 247, 256, 260.
Svenske, Per (Bengtsson, 1521 häradsh. i Lysings här. i Östergötl.), 195.
Svensk skin (sämskskinn), pris derå, 152.
Sverige [-rge, -rghie, -rig, -riig, -rike, Sueden, -tia], 1, 8 o. följ.
——s adel, får njuta sina gods i Danm., 325.
——s almoge, 3, 9, 16.
——s förste, erkebisk. i Lund kallar sig, 297.
——s rikes insegel, 17, 25.
—— — krona, 11, 47, 53—55, 58, 65.
—— — lag, 3, 21, 66, 127.
—— — patronor, 54.
—— — råd, formulär för deras trohetsed till kon., 1; utnämnde dertill, 63, 64; — utfärda öppet bref t. hela christenheten om k. Chr:s tyranni m. m., 8—26, 66; — — om detsamma till norrmännen, 26—31; förebrå Ups. domcap. att det o. klerkeriet ej bidragit t. rikets frälsn.; uppman. det att uppbära biskopsräntan, 36, 37; vilja ej taga densamma kyrkan t. förfång, 37; döma G. Trolle, 68; bekräfta hansestädernas priv., 86; frikalla kon. o. hans arfv. från allt ansvar för hvad som skett emot k. Chr., 157, 158, 163; skrifva t. danska rådet om de sv fång. i Danm., 163—165, om G. Trolles stämpl., 164, 165, om k. Fredriks åstundan t. Sveriges rike, 164; ingen ogift eller daglig tjenstesven tages in i rådet, 262; ingen får betydligare förlän. förr än han deri blifvit intagen, 262; utländingar tagas ej derin, 264; fåtaligt, 291.
—— — ständer, 9.

Svinspeetz, 190.
Swrepæs, Olof, erhåller præb. vid Åbo, 170.
Sämjor, må afskaffas, 256, 260, 263.
Söderköping [Suder-, Sur-, -copung, -chöpinge, -kiöpingh, -pungh], Wadstena borgare få der köpslaga, 6; Hansestäd. borgare få der samma rättighet, 83; — kyrk. o. klost. deltaga i silfverhjelp, 177; — innevån. skola oförtöfv. erlägga den nya skatten, 108, 109; herredag der beramad, 136; dess beslut, 162, 163; gotlandshjelpen föres dit, 195; stadens priv. stadfästas, 235; bisk. Brask der redogjort för sina tillgångar, 300; kon:s framställn. der om Gotl., 305, 307.
——s hospital, träta med bisk. Brask, 185, 186.
Södermanna landt (Södermanland), vapensyn derst., 157.
Söfwerin Arwedsson, annammar Eecholm, 175.

T.

Tæsio (trol. Tessjö-Holmgård, en kungsgård i Pyttis sock., Nyland), förl. åt Olof Eriksson, 170.
Talg, pris derå, 151.
Tawastalandh, förlän. derst., 171.
Tegel, markegångspris derå, 153.
Teutonia (Tyskland), k. Chr. samlar folk derifrån, 68.
Thomas Andersson i Järfventacka (Hollola s., Holl. här., Tavastl.), frälsefrih. för sin gård, 283.
Thure [Twre, Turo, Thur, Thuer] Jönsson [Johanss-, Joenssenn], (af Tre Rosor, till Mörby, Lindholmen o. Sem), riksr. o. riddare, 157; rikshofmästare, 90, 92, 93; lemn. goda underr. fr. Norge, 54; erhåller Elfsborgs slott o. län i förlän., 55, 169; uppmanas att fortfar. vara höfvidsm. i Norge, 55, — att ombesörja lifsförnöd. för riksförest:s folk i Skåne, 57; — att sända resenärer o. fotfolk till Hall., 57; kon:s sändebud t. Norge, 102; håller vapensyn i Skara, 157; skall undsätta Ol. Galle, 168; Sveriges fullmägt. vid mötet i Malmö, 246, 320.
Timberman, hans lön, 153.
Tingvalla (en ort i Werml., der Carlstad sedermera blifvit anlagdt, under medeltiden säte för några kaniker), vapensyn derst., 157.
Tisleskog (Tisselskog), sock. på Dal, förlänt åt Er. Stake, 265, 266.
Tiohärad, Tord Bonde lagman derst., 171.
Tionde, kronans i Jemtl., 46; biskops-, 35, 36, 37, 185, 229, 231.
Trier, Steffen van, mönsterskrifv. i k. Chr:s tjenst, 90.
Tolk, Albrekt, fogde, förlän., 170.
Tondura, gård i Wesilax s., Satakunda här., Tavasteh. län, frälsebref derå, 157.
Toorsthen Brwnson (till Häggetorp, af Torstenssons- eller Forstena-slägten), slottslofv. på Elfsborg, 266, 267.
Toorsthen Nielson, slottslofv. på Elfsborg, 266, 267.
Tord Erichson i Presteryd (Presttorp) frånkännes Ingelstads gård, 238, 239.
Tord Person, fogde i Skiplagen o. Wærendön, 170.
Torp, gård (i Smål.? kan nu svårligen bestämmas), 238.
Torsk, markegångsprit derå, 151.
Tramynne (Trawemünde, vid Trawes utlopp i Östersjön), k. Chr. tagit en Sten Stures "holk" på redden derst., 27.
Trolle, Gustaf [Götzstaff, Göst-], erkebisk., anfört inför k. Chr. klagomål emot de i Stockh:s blodbad aflifv., 30; uppmanas att inkomma i riket, 31—33; är med den hop, som riket förargar, 37; hufvudman för förrädarne, 67; helägrad på Stäket af Sten Sture, 68; ingår dagtingan med honom, 68; dömes af rådet o. afsättes, 68; gör ånyo uppror, 70; belägrar Stockh., 70; liknar k. Chr. i grymhet, 76, 133, 148; samlar en här emot Gust. Eriksson, 76; föraktar hans bref, 77; begifver sig till Danm., 77; stämpl. emot Sverige, 77; för alltid förvisad ur riket, 78, 162; klagomål anföras öfver honom hos påfven af rådet, 88, 89, af kon. Gust., 132, 133; k. Chr:s medhållare, 158; rikets fiende, 163; hans egendom indrages, 94; orsak t. kyrkans förfall, 132; hans återinsätt. i embetet fordras, 144, 148; — afslås, 145, 146, 148; är ovärdig att lefva, 148; cardinal. o. påfven uppmanas att ej åtaga sig hans sak, 146, 148; förböner för honom, att han må få återkomma, 260; rådet tillskrifver honom om hans förlikn. med

de fångna sv. fruarna, 159, 163; om lejd för hon., 159; förebrås för stämplingar, 160, o. för förakt mot kon. G., 161; svenska folket hätskt emot honom, 160, 262; är upphofvet t. det förra obeståndet, 164, 166; de sv. fångna qvinn. förhållas genom hans stämpl., 164, 165; beskyddas af kon. Fredr. i Danm., 166; kon:s o. rikets öfverste fiende o. skadaman, 278, 279.
Trolle, Erik (erkebisk. G. Trolles fader, riksr.), hans egendom indrages, 94; k. Chr:s medhåll., 158; rikets fiende, 163; hans landbor förlänas åt Lasse Skrifv., 170.
——, Twre (till Bergqvara, ridd., sed. riksr.), 141; hans landbor förlänas åt Lasse Skrifvare, 170; får kon:s nåd, 256, 260.
Trud Gregersson (Ulfstand), danskt riksr., 246, 314, 320; ståthåll. på Warbergs slott, uppmanas att lösgifva fru Birgitta, Erik Nilsson Gyllenstiernas enka, 77, 78.
Truls Skrifvare, se Skrifvare.
Tryserum (i N. Tjusts här., Smål.), sock., förl. åt Arvid Westgöthe, 170.
Tullfrihet, för Wadstena, 5; — för Jönköp., 142.
Tuna (sock. i Dalarne), 38; koppar ditföres, 135.
Twna (sock. eller ock Tunaläns här. i Smål.), förlänt åt riksr. Thure Bengtsson, 171.
Turkar, kon. lofvar påfven hjelp emot dem, 130.
Turpe (Torpa sock. i Åkerbo här., Söderm.), förlänt åt Joh. Persson, 170.
Twre (Liliensparre, son af Bengt Abiörnsson till Hendelö och Brita Bååt), magister, 299.
Twre Benctsson (densamme som nästföreg. Dalin uppger oriktigt T. B:son Tott, son af Bengt Åkesson till Nygård och Karin Turesdotter), riksråd, 157, 163; förer bud o. bref t. bisk. Brask, 100, 109, 110; håller vapensyn i Östergötl., 156; får Albo här. o. Tuna i Smål. i förlän., 171; uppbär gotlandshjelp. i Link. stift, 195.
Tveta här i Smål. (Jönk. län), utgjort silfverhjelpen, 307.
Tydzlandth [Tys-, Germania], riksförest. förnyar Sveriges gamla förbind. med, 77; k. Chr:s legotrupper föras dit, 92, 105; legaten Joh. Magnus skall dit öfverföras, 144, 147; S. Norby hindrar tillförseln derifrån, 194; saltpriset faller derstädes, 275.
Tyske köpmän, få ej fara omkring o. drifva köpslagan, 202.
—— städer, saltet dyrt derst., 272, 275.
Törfisk, markegångspris derå, 151.

U.

Utländingar, må ej blifva borgare i Kalmar eller Stockh., 84; må ej intagas i rådet eller regera slott o. land, 264; må ej indragas i riket, 264; alltid sökt tränga sig in t. välde i Sv., riket t. en plåga, 298.
Uppstäder, Sten Sture d. y:s priv. för dem upphäfvas, 235.
Se i öfrigt V, W.

V. W.

Waala (Wåla här. i Upl., Fjerdhundra), förl. åt Joh. Persson, 170.
Wadmal, pris derå, 153.
Wadstena [Wast-] stads borgare få i Söderk. handla med främm. köpmän, 5; — priv., 6; sjuk- o. fattighus derst., 33, 34; capell, 34; andel i silfverhjelpen, 195; allmog. deromkr. ej utgjort densamma, 206; S. Erasmi præb. derst., 45; S. Annæ præb. derst., 106; herredag derst., 182, 248, 251 o. f.; förhandl. dervid, 252—262.
—— kloster, försvarelsebref derför o. stadfäst. å dess priv., 39, 40; dess andel i silfverhjelpen, 177; abbediss. derst. anmanas att undsätta riket med allt silfv. i klostr., som var ämnadt t. S. Catharinæ skrin, 191, 192.
Wæppy (Wappa, gård i Tillinge s., Åsunda här., Upl.), 176.
Wærendön (Wermdö), Tord Persson fogde derst., 170.
Wæsbo (Westbo här. i Jönk. län, Smål.), Biörn småsven fogde derst., 170; Jöns Larensson häradsh. derst., 171.
Wæsgöte, Arweth (Gustafsson, intog 1521 Stegeborg o. förmådde allmog. i Österg. att hylla G. Eriksson; intog 1523 Kalmar stad o. Öl.); Blekingarnes klagomål

mot hans utliggare skall ransakas, 119; — får Tryserum o. Hannäs i förlän., 170.
Wæslandt (Wessland, s. i Örbyhus här., Upl.), förlänt åt Hakon Nilsson, 170.
Wæsmanna landt; vapensyn derst., 157.
Waldemar [Volle-, Volde-] (III Atterdag), kon. i Danm., drottn. Margarethas fader, 290; sålt Sk., Hall., Blek., Lister o. Hwen t. Sv., 291; fången i Lüb., 294; erkänt förpantn. af fören. prov., 294; bekräftat Sveriges köp deraf, 294; pantsatt t. k. Magnus (Smek) i Sv. Wordenborg o. Korsöör, 294.
Vapensyn med frälset, utlyses, 156, 157.
Wargh, Niels, fogde i Upl., qvitteras uppbörden, 8; håller inventering på Ekholmen, 175, 176.
Wargskin, pris derå, 152.
Waste Joonsson, fogde i Wester- o. Österhaninge, 170.
Waxald (Waksala eller Waxala), här. i Upl., Peder Skrifvare fogde derst., 170.
Ved, pris derå, 154.
Welde [Felde], Paul [-wel] von [wan], mester, stadssecret. i Lüb., fullmägt. vid möt. i Malmö, 246, 316, 320, 321.
Wendis konung, 12, 313, 321, 325, 326.
Wendiska städer, 198, 199; möte föresl. mellan deras fullmägt., dansk. o. svensk. i Köpenh., 303, 304, 313; möte med kejsarens, påfvens m. fl. sändebud om k. Chr., 312; mäklare mellan Sv. o. Danm. rör. Blek., Gotl. o. Viken, 316 o. följ.
Wermelandt, vapensyn derst., 157.
Vernar [-ær] (Vernerus Nicolai, kallas 1520 notar. capit. Lincop. och proto-notarius Sedis Apost. Dog 1524. Egde bisk. Brasks synnerliga förtroende), erkedjekne i Linköp., 193, 302.
Verneca, 195.
Westergötland [-yllandt, -ölandt], krigsfolk derifr. sändes t. Hall., 59; vapensyn derst., 157; Mort. Skinnare m. fl. få der uppsöka och bruka malmstreck, 210, 211; landsköp derst. förbjudas, 239.
Westerhaninge (sock. i Södertörn), Waste Joonsson fogde derst., 170.
Westersiön, saltet hemtas derifrån, 275.
Westerås [-as, -aars, Arrosia], danska partiet angripet af Gust. Eriksson derst., 76; propos. på riksdag. derst., 121—129; — kloster, 177; — mynthus, 135, 206; vapensyn derst., 157.
—— biskopsdöme, kleres. o. allmog. derst. skola använda biskopstionden t. domkyrkan, 35, 36; silfverhjelp deraf, 101, 176.
—— capitel, 35.
—— domkyrka uppbränd, 35, 36.
Wexiö, vapensyn derst., 157, hålles af bisk. *ib.*; silfverhjelp af domkyrkan o. biskopsdömet, 176.
Wggorp [Vggrop], Axel, inbjudit kon. G. att bevista hans hustrus kyrkogång, 141; lemnar kon. underrätt., 141; fullmägt. t. B. v. Mehlen för adeln i Sk. och Hall., 295.
Wiborgh (slott o. stad i Finl.; slottet anlagdt år 1293 af Thorkel Knutsson), Rolof Matsson, k. Chr:s höfvidsm. derst., 98, uppmanas att öfverlemna slottet åt kon. G., 99; dagtingar derom, 99; spetalen derst. förlänt åt hr Eskil, 170.
——s socken, förlän. derst. åt Albr. Tolk, 170.
Wijborgh [Viboriig] (stad på Jutland), kon. Fredr. der hyllad, 310; Jörgen Friis der bisk., 314.
Vicken [-eden], Thomas van, ridd., borgmäst. i Lüb.; fullmägt. vid möt. i Jönk., 230, — i Malmö, 246, 316, 320, 321.
Widbo, N. (N. Wedbo här. i Smål.) Jöns Påvelsson häradsh. derst., 171.
Vigelstada (kan nu ej bestämmas; måhända Ylletad i Wartofta här., Westergötl.), markn. vid sacraments-capellet derst. aflyst, 239.
Viken [Wiighen, -ksidhen] (Bohuslän), kon. Fredr. af Danm. uppmanas att derom ej bekymra sig, 167; intaget af Sv., 310; återfordras af kon. Fr., 312; bevis för Sveriges rätt dertill eftersökas, 257; tvisten derom afgöres, 315—325.
Villoläror, 130.
Vilnattingen (Willåttinge här. i Södermanl.), förlänt åt kon:s syster Margaretha, 170.
Wimmerby, köpslagan der förbjuden, 228, 229.

Vincencius (Gumschufvud), bisk. i Skara (1506), halshuggen i Stockholms blodbad, 28, 72, 139, 226.
Winholt, Simon, sändes t. Hall., 58.
Wirmo pastorat (i Wirmo här., Åbo län), inkomst. deraf anslagne åt Laur. Andreæ, 114.
Wisborg (Wisby), slott o. stad (staden började befästas 1288; slottet grundlades 1410 af Erik af Pommern), belägr. af kon. Gust., 311; k. Fredr. o. dansk. fordra att belägr. deraf må upphäfvas, 311, hota att eljest undsätta dem, 311, 312; S. Norby emottagit slottslofv. derst. af k. Fredr., 311.
Wisby [Wijsbw], slott o. stad, bestämn. derom i Malmö recess, 317 o. f.; öfverenskomm. om dess öfverlemn. t. Danm., 326, 327. Se vidare Wisborg.
Wisingx ö, förlänt åt Germund Svensson, 171.
Wisseflerda sock. (Södra Möre här., Kalm. län, Smål.), förlän. derst. åt Lasse Skrifvare, 170.
Wist (Wista) härad i Smål., Jönk. län, utgjort silfverhjelpen, 206.
Vlffaasa (Ulfåsa sätesgård i Aska här. i Östergötl.), 4.
Wllffwe (eller Ullwi, nu Ullervad, s. i Wadsbo här., Westergötl.), markn. derst. aflyst, 239.
Wlleraakra (nu Ulleråker) här. i Upl.; Ped. Skrifvare fogde derst., 170.
Wolbergh [Worb-] (nu Warberg, slott i Hall., Himble här.); Trued Gregersson Ulfstand ståthåll. derst., 78; fru Birgitta (Gyllenstierna) fången derst., 79; k. Waldemar (Atterdag) af Danm. öfverlemnar der Sk., Hall., Blek., m. m. åt Sv. o. kon. Magnus år 1343, 293.
Worberg, se Wolbergh.
Wordentorp, Hans, har fordran af kon. G., 218.
Vordenborg (nu Wordingborg, stad o. slott på Seeland), af k. Waldemar i Danm. pantsatt t. k. Magnus i Sv., 294.
Vpland, G. Eriksson höfvidsm. deröfver, 2; vapensyn derst., 157.
Vplanden (Svealand), 305.
Vpländske prelater, sammankallas i Stockh., 193.
Vpsala [-ia, Wp-, -e], Joh. Magnus erkebisk. derst., 134, 139, 145; vapensyn derst., 157; Karl Knutsson o. hans gemål der krönta, 299.
— biskopssäte ej bidragit till landets befrielse, 36, 37.
— domcapitel, uppmanas att förse hr Påvel med præb., 1, 2; — att uppbära biskopsräntan o. derför redovisa, 37; — att i capitl. annamma Joh. Sasse, 61, 62; — att möta legaten Joh. Magnus i Stockh., 117.
— domkyrka, ej bidragit t. rikets frälsn., 36, 37; påfven uppmanas att i första rummet sörja derför, 89; silfverhjelp deraf, 176.
— kyrkor o. kloster, silfverhjelp deraf 101.
— stift, dess bedröfl. tillstånd, 132, 134.
— öde, kon. må deröfv. råda o. styra, 262.
Wreta kloster (först Benedictiner- sedan Cistercienser-nunneklost. i Gullbergs här. i Östergötl., grundlagdt af Inge d. y. 1128), skydds- o. priv.-bref derför, 150; silfver derifr. lemnadt, 155; B. v. Mehlen önskar få möta bisk. Brask derst., 295.
Vrne, Johan, danskt riksr.; gislan för k. Gust. o. sv. rådet, 315.
—, Lage, bisk. i Roskild (dansk rikscanceller), 245, 314, 320.
Wysmar (Wismar), k. Chr:s trupper föras dit ifrån Stockh., 91.
Wånge (Wånga sock., Finspongs här. i Östergötl.), 2.
Wärfrukyrka, i Skeninge, 55, 56.
Wästerwijk, skinnad o. bränd af kon. Chr:s parti, 87; får uppbyggas der gamla staden legat, 87.

Y.

Ywar Monsson, häradsh. i Aasna (Åsunda här. i Upl.), 283.

Å, se Aa.

Årestadh (flera gårdar med detta namn finnas i Södermanl.), 7.

Ö.

Öfversteprest, Christus den ende o. högste. 173.
Ölandt [Ööl-], Ol. Larensson höfvidsm. derst., 96; må annammas af B. v. Mehlen, 111; kon:s skepp skola kryssa mell. Gotl. o. Öl., 119; Anders Olofsson Frende bekräftas i besittn. af gods derst., 175; allmogen derst. bekräftas i sin rätt att handla på Tyskl., 225; kon Gust. föreslår ett möte under Öl. med S. Norby, 282; "geskyth" skall föras derifrån t. Kalm., 284; bisk. Brasks folk skall derifrån sändas t. Stockh., 299.
Ölband, pris derå, 154.
Örebro, 31, 34, 36, 37.
Öresundt [-dtt], Lübeck. derst., 57; seglats dit förbjuden för Svensk., 84; länder derst., 294.
Örtuger, 204, 205.
Östergötland [-gyll-, -giöt-, Östgotia], förlän. derst., 3; uppstäder derst., 5; adeln derst. skall hålla sig redo att fullgöra rusttjensten, 79, 80; bönder derst. skola inflytta t. Link., 155; vapensyn derst., 156; rådet, frälset o. köpstäd. skola utgöra gotlandshjelpen, 193, 194; skatt af städ. derst., 209; Mort. Skinnare m. fl. få der uppsöka och bruka malmstreck, 210, 211; kon:s bref om förhandl. i Malmö skall der kungöras, 248—250; tyska hemförlofv. knekt. sändas derigenom, 260; bisk. Brask hoppas att der bekomma hjelp af kyrk. t. gotlandståget, 302.
Österhaninge sock. (i Södertörn), Waste Johansson fogde derst., 170.
Österlanden (Finland), 306.
Östersjön, 300 holkar med salt väntas dit, 272; saltet tages ej derst., 275.
Östgötar, bisk. Brask hänskjut. fråg. om gotlandshjelpen t. dem o. Småländ., 305.
Östra härad, i Smål., 43.

Rättelser och tillägg.

Sid.	36	rad.	9	uppifr.	står: Sigillet på	läs: Sigillet, på
»	63	»	11	nedifr.	» Lybskes	» lybskes
»	80	»	14	»	» är tryckt i	» och är tryckt i
»	84	»	14	uppifr.	» Belltz	» Belttet
»	87	»	4	»	» Dela Gardieske	» De la Gardieska
»	88	»	9	»	» Epistolar, Ups.	» Epistolar., Ups.
»	95	»	9	nedifr.	» Norrby	» Norby
»	109	»	14	»	» fyllnad	» fylnad
»	114	»	4	»	» A, fol. 27,	» A, fol. 27;
»	117	»	3	uppifr.	» Magni	» Magnus
»	144	»	7	nedifr.	» violentam	» violentiam
»	158	»	2	»	» Sigrid S. Banér	» Sigrid Banér
»	167	»	8	»	» befallt	» befalt
»	184	»	4	uppifr.	» danskarne	» Danskarne
»	201	»	5	»	» danskarnes	» Danskarnes
»	»	»	8	»	» Hand.	» Handl.
»	226	»	11	»	» kardinalen	» cardinalen
»	»	»	12	»	» kardinalerne	» cardinalerne
»	290	»	18	nedifr.	» lybeckarnes	» Lybeckarnes
»	292	»	8 o. 10	uppifr.	» danskarne	» Danskarne
»	304	»	8	nedifr.	» svenskarne	» Svenskarne

Efter brefvet å sid. 116, hvari kon. förbjuder köpande, säljande och brukande af Luthers skrifter, tillägges följande anmärkning: Detta bref, intaget i biskop Brasks registratur, synes blott vara ett concept af biskopen, ämnadt att vid lämpligt tillfälle underställas konungens bekräftelse, som dock aldrig erhölls, hvilket kan skönjas af konungens brefvexling med biskopen och hans sedermera uttalade bestämda afslag uppå biskopens fordran att låta ett dylikt förbud utgå.

Af trycket har utkommit och finnes att tillgå i Bokhandeln i Sverige, Norige och Finland, i Köpenhamn i Herr C. G. Iverséns Bokhandel, och i Leipzig hos Herr Alphons Dürr.

Geschichte des Schwedischen in Deutschland geführten Kriegs,

aus glaubwürdigen und mehrentheils Original-Acten, Documenten und Relationen zusammengetragen von Bogislav Philipp von Chemnitz.
Sieben Lieferungen.

Konung Gustaf II Adolfs Skrifter

Samlade och utgifne af C. G. Styffe.
Pris: 5 R:dr Rmt.

Historiska Handlingar

till trycket befordrade af Kongl. Samfundet för utgifvande af Handskrifter rörande Skandinaviens Historia.
Ny följd I. Pris: 4 R:dr Rmt.

Bidrag till Skandinaviens Historia

ur utländska Arkiver samlade och utgifne af C. G. Styffe.

Kongl. Vitterhets- Historie- och Antiqvitets-Akademiens Handlingar.

Delarne 14—18 à 3 R:dr Rmt.
Ny följd I: 4 R:dr 50 öre. II: 4 R:dr Rmt.

Pris: 3 R:dr 50 öre.

6000082358
Göteborgs universitetsbibliotek